

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΛΟΓΟΙ ΔΗΜΗΓΟΡΙΚΟΙ

Δ Ω Δ Ε Κ Α.

DEMOSTHENIS

ORATIONES DE REPUBLICA

DUODECIM;

Cum WOLFIANA Interpretatione denuo castigata;

ET

NOTIS Historicis J. V. LUCCHESINII.

Accessit PHILIPPI EPISTOLA.

EDIDIT

GUILIELMUS ALLEN, A. M.

VOL. II.

L O N D I N I,

Impensis C. BATHURST, in *Fleet-Street*.

MDCCLV.

ANNO DOMINI

MDCCCXXXIII

Δ Δ Δ Δ Δ Δ Δ Δ Δ Δ

DEMOCRATICA

ORATIONES DE REPUBLICA

DUODECIM

Comitatus de ...

Notis ...

Accusatio ...

EDICTUM

CIVILIS ALLIANCE

NOV

LIBER

...

51

I N

D E M O S T H E N I S

O R A T I O N E S

A N N O T A T I O N E S H I S T O R I C A E .

O R A T I O D E C L A S S I B U S .

I N A R G U M E N T U M .

[A] **C**hares Atheniensium dux (qui sociali bello adversus Byzantios, Chios, Coos, Rhodios, post Magistratum plebiscito abrogatum Iphicrati a Timotheoque, suis in Præfectura Collegis, & à se malè gestæ Reipublicæ accusatis, solus classi centum viginti navium imperabat) ratus gratissimum fore Civibus, si stipendium militibus incolumi Ærario compararet; Pharnabazo Persarum Satrapæ, qui à Rege desciverat, in eam rem pecuniam pollicenti auxilium ivit, ipsumque exercitum septuaginta hominum millium à reliquis Satrapis oppugnatum, diffidentemque rebus suis, victoriæ competentem fecit. Rex iniquo animo injuriam tulit, eamque exoptulatum Legatos Athenas misit; palamque minitabatur, se classe trecentarum triremium Reipublicæ hostibus opitulaturum. Id Athenienses veriti, pacem cum suis iisdem hostibus composuerunt; non tamen, ob partam sibi utilitatem, improbatâ Regis injuriâ. Quare hic eò vehementiùs commotus animo, dubitari nequit, quin se ad bellum instrueret, ac bellici apparatus fama frequentibus nuntiis Athenas commearet. Rumori, opinor, facilè fides adhibebatur, quod vetus erat Medorum Regibus, ac peculiare cum Atheniensibus odium jam usque à Darii temporibus,

^a An. 1. O. 106. *Diod. Bibl. lib. xvi.*

qui Persarum tertius Asiæ Regnum obtinuit, inchoatum. Eo siquidem imperante, contra ipsum Ioni-
bus Melanthio Duce auxiliatum venerant, ac Sardes
incenderant in potestatem redactas. Cujus rei certior
factus, & quæ^b gens Atheniensium esset, quam ter-
ram incolerent, sciscitatus, excussa ab arcu in aerem
sagitta, more Persico vindictam juravit, sibi que ter
quotidie, dum cœna apponeretur, denuntiari jussit :
Here memento Atheniensium; in quos^c demum, atque
Eretrienes sexcentarum triremium classem ducibus
Dati Medo, atque Artapherne Artaphernis fratris sui
filio transmisit, maxima tamen accepta clades apud
Marathonem. Quam cladem, interfectosque Patris
Legatos (in puteum altero, altero in Barathrum de-
jecto, ut ibi terram & aquam acciperent, quam sub-
dolè paulò antequam naves solverent, petitum vene-
rant) Xerxes^d vindicaturus, Hellespontum ponte
conjunxit, ac memorabilem illam præcipuè adversus
Lacedæmonios, Atheniensesque suscepit expeditio-
nem. Artaxerxi hujus filio altera fuit odii causa.
Siquidem Respublica Cimonem^e in Asiam miserat ad
liberandas Persico dominatu Græcas Urbes; eodem-
que^f Duce ducentarum triremium classe, magna-
que militum vi Inari Ægypti Regis cum illo foverat ini-
micitias. Quas tantas, aliasque recentiores illatas
Persis injurias, easque nuper à Charete cumulas
cum nemo Atheniensium ignorare posset, rumor apud
ipsos Medici mox ingruendi belli non parum auge-
batur. Quod tamen illatum non fuit. Puto enim
Artaxerxem Pharnabazi detentum tumultu, qui ad-
huc manebat Anno quarto hujus Olymp. 106, non
potuisse Athenienses ulcisci, aut cum sibi aliquo
modo fuerit satisfactum, noluisse; quod libentiùs
amplector non levi ductus conjectura. Quippe Dio-
dorus est Autor, Pharnabazum^g hoc ipso anno
quarto, Charetis, qui adhuc navium Præfectus per

^b Herodot. in *Terpsic.* ^c *Id.* in *Erato*, A. 3. O. 72. ^d *Id.* in
Polymn. Diod. Hist. lib. xi. A. 1. O. 75. ^e A. 3. O. 77. Diod.
lib. xi. ^f A. 3. O. 79. Diod. *ibid.* Thucyd. lib. i. ^g Diod. lib. xvi.

ea maria navigabat, opem denuo postulasse, eaque denegata ad Thebanos confugisse. Dedisset autem vel ipsa jubente Republica Dux fortissimus, si nondum ista commovendi belli suspicio deferbuisset. Miror Sigonium virum clarissimum in Libro, quem de Atheniensium temporibus scripsit, affirmasse, Pharnabazum hoc eodem Anno contra Regis Satrapas bellum gessisse, Charete Atheniensi, & Pammene Thebano Ducibus, cum Diodorus, cujus ille auctoritatem sequitur, Charetem ^h non hoc anno, sed hujus, ut diximus, Olympiadis primo. Pharnabazo suppetias ivisse dicat. Sic enim scribit: ἅμα δὲ τούτοις πρᾶττομένοις Ἀρτάβαζος (Φαρνάβαζος emendari debet, nisi utrumque nomen Persarum lingua unum idemque valeat) ἀποστείλης αὐτῷ τῷ Βασιλεῶς διεπολέμει πρὸς τὴν ἀποσταλέντας ὑπὸ τῷ Βασιλεῶς Σατραπᾶς εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμμαχῶν αὐτῷ Χάρετ^ς τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ ἐρρωμένως ἀνίστασθαι τοῖς Σατραπᾶς. Εὐκύν δὲ ἀπελθόν^{τι}, μονωθεὶς ἔπεισε πρὸς Θηβαίους συμμαχίαν αὐτῷ πέμψαι. Οἱ δὲ Παμμένῃ στρατηγὸν ἐλόμενοι, καὶ δόντες αὐτῷ στρατιώτας πεντακισχιλίους, ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν. Quæ dum geruntur, Pharnabazus, qui à Rege desciverat, bello contra immisos à Rege Satrapas decertabat. Et sanè, initio hujus belli cum socium haberet Charetem Atheniensium Ducem, fortissimè Satrapis adversabatur. Quo abeunte desertus ac solus Thebanos suavit ad opem sibi Societatis nomine conferendam. Hi verò Pammenem Ducem crearunt, eumque, assignatis quinque bellatorum millibus, in Asiam miserunt. Deceptus est vir doctissimus à verbo τὸ πρῶτον, quod non ad primum hujus Anni, sed ad primum belli tempus referri debet, ut ex verborum complexu, atque è superiori narratione luculenter patet.

Duo fuerunt Persarum Reges proprio Artaxerxis nomine. Alter ⁱ Xerxis filius, cognomento Longimanus, qui anno postremo O, 78. Alter Darii, Mneumon dictus, qui postremo pariter O. 93. regnare coepit. Tertius, de quo in hac Oratione fit sermo, Ochus nuncupatus, unà cum Regno, Artaxerxis cog-

^h Ibid.

ⁱ Diod. l. xv.

nomentum accepit A. 3. O. 104. Successit enim secundo hujus nominis, cujus præstantissimi Principis leniendo desiderio, captandoque felicitatis omine (summa siquidem populorum benevolentia Imperium administraverat) Persæ jusserunt, omnes deinceps Reges suos, eodem nuncupari nomine. Verum nec valuit omen vocabuli, nam Ochus ob morum asperitatem, iracundiam, crudelitatemque gravis Civibus, Bagoæ Eunuchi tribuni militum consilio, Medici opera ^k veneno sublati est, necatique pariter ejus filii præter Arsetem natu maximum; Nec nomen à cæteris Regibus assumptum est. Nam Arses ^l qui Patris Regnum adeptus est, ab ipso Bagoa, ne parricidium ulcisceretur, post triennium cum Liberis omnibus è vivis ereptus; & hujus successor Darius, Persarum Regum postremus, ab Alexandro Magno devictus, nequaquam sibi Artaxerxis nomen cooptarunt.

Adnotare lubet hoc loco, me quandoque brevitati, quandoque veritati inservientem, Libanii Argumentis, quæ Demosthenis Orationibus præponuntur, nequaquam uti, sed illa, qualiacumque sint, proprio Marte excudisse.

[B] Hanc Demosthenem omnium primam de Republica Orationem dixisse, Prætoris Athenis Diotimo anno 3. O. 106. dubitare non sinunt eâ, quæ numero quinto adnotabimus. At gravis hinc oritur difficultas, quod tunc eâ non esset ætate, qua liceret de publicis negotiis ad Populum concionari. Juebant enim Leges Atticæ lib. iii. tit. de Oratoribus: *μη εισελθῆν τινα εἰπεῖν ἡπὲρ τριάκοντα ἔτη γεγονότα*, Ne quis orato minor triginta annis. Quod etiam refert Græcus Aristophanis Interpres ad Nubes: *νόμος δὲ ἦν μὴ εισελθῆν τινα εἰπεῖν ἡπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη γεγονότα, ὡς δὲ τινες, τριάκοντα*, Lex est, ne quis ad dicendum accedat; nisi quadraginta annos natus; ut verò alii (dicunt) triginta. Demosthenes autem tunc solùm agebat annum vigesimum octavum. Natus quippe est ultimo O. 99. Demophilo Athenis Prætoris, ut Dionysius ^m acuratissimè

^k A. 2. O. 111.

^l Diod. lib. xvi.

^m Dion. Ep. ad Ammæum.
mus

mus Demosthenicorum temporum perscrutator, quibus & vivere, & orare coepit, & unamquamque Orationem habuit, nos docet. Non me sanè latet à Dionysio Plutarchum dissentire, qui ipsius Demosthenis natalem annum quarto O. 98. assignat in lib. de x. Orat. si tamen ejus est. At præterquam quod multa illic non satis diligenter scripta, pluris facienda est Oratoris Vita ab eodem Cheronense accuratiùs elucubrata, quamvis in ea quoque non desint ἀμαρτήματα μνημονικά, *memoriae lapsus*. Hic igitur eum narratⁿ Midianam dixisse annos natum 32, de quo nihil ambigi potest, cum in eadem Oratione vel ipse prodatur ætatem suam. Οὐτὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγὼνὼς ἔτη περὶ πεντήκοντα, ἢ μικρὸν ἐλάττω, ὅθεν ἐμὲ πλείους λειτουργίας ὑμῖν δέλετύργηκεν, ὅς ὄνο ἢ τριάκοντα ἔτη γέγονα, *Hic, de Midia loquitur, ὁ Αἰθηνιenses natus annos circiter 50, aut paulò minus, nibilo magis publicis muneribus defunctus est, quàm ego, qui trigesimum secundum ago.* At verò contra Midiam orasse Callimacho Athenis Præture certum est Dionysii testimonio^o. Callimachus autem Præturam gessit An. 4. O. 107, si Diodoro^p credimus. Quamobrem inita annorum ratione natalis Demosthenis quarto O. 99. consignandus est. Verùm qui fieri potuit, ut legitimam publicè dicendi ætatem præcesserit? Scio non deesse, qui hujusmodi legem, ut alias, Athenis desuetudine abrogatam affirmet. Sed hoc pacto obscuras vetustatis difficultates nullo argumento, nullaque enodare auctoritate nec tutum, & fallax existimo. Quamquam & his, qui ita sentiunt, apertè contradicit Æschines, à quo in sua contra Timarchum^q Concione aliquanto post ad Populum habita graviores de Oratoribus leges, ut hæc de ætate, vim suam obtinere dicuntur; quin, & Timarchi occasione sancitum esse, ut severissimè custodiantur. Rem potius, opinor, ita explicari posse. Inter cæteros magistratus, qui Athenis quotannis eligebantur, fuerunt decem Oratores sorte

ⁿ Plut. in Vita Demosth. ^o Dion. Ep. ad Amm. ^p Diod. lib. xvi.
^q Æsch. contra Tim.

6 I N O R A T I O N E M

ducti, quorum id esset muneris, ut de Republica, omnique re ad eam pertinente in Ecclesia loquerentur, acceptâ ab Ærario drachmâ, quotiescumque verba facere debuissent. Puto hujus Magistratus imaginem Venetiis retineri in iis, qui *Savii grandi* nuncupantur, ubi tamen inter amplissimos reputatur. De illo Atheniensium nos docet Aristoteles apud Scholiastem Aristophanis ad istum è Vespis versum,

Αὐτὸς δὲ φέρει τὸ συνηγερικὸν δραχμὴν.

Ελάμβανον γὰρ οἱ ῥήτορες δραχμὴν, ὅτε συνηγέραν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἢ ὑπὲρ ἄλλης τινός. Εκ τούτου δὲ φαίνεται, ὅτι μισθόφορος ἦν ἡ ἀρχή. Κληρέτης δὲ γενομένος δέκα συνηγέρας Αργυρόελης Φησί.

Ipse verò consequitur patroni drachmam.

Accipiebant enim Oratores drachmam, ut Reipublicæ, aut aliarum quarumcumque rerum patrocinium susciperent. Hinc patet à Magistratu mercedem capi. Sorte autem ductos decem Patronos Aristoteles ait. De ipsis quoque, utpote in quos à Judicibus inquireretur, mentio fit ab Æschine, ac Demosthene in Orat. de Corona. Ad hujusmodi Oratores publicos Legem Atticam referendam censeo, quæ de illorum ætate recensita à nobis est, ac titulo de Oratoribus continetur. Nam cum de ipsis agat, ubi de ceteris Magistratibus, non levi quidem argumento est, eos dumtaxat ob oculos habuisse, qui hoc nomine reputarentur. Quamvis autem sint Leges aliæ de fama, pudicitia, aliisque institutis, quæ Attico Jure continentur, & ab Æschine contra Timarchum referuntur, cunctis, qui publicè loqui vellent, propositæ; id tamen non impedit, quin hoc ætatis peculiare statutum decem dumtaxat Oratores illos respiciat, quos & hac propria, & reliquis unicuique è suggestu dicenti communibus sanctionibus libuit obstrictos esse. Immo necesse fuit. Cum enim vel in Senatu decem illi exponere deberent consilia sua, Senatoriâ quoque esse ætate opus fuit; hanc verò suo loco dicemus annis triginta definiri. Cæterum Lex Solonis à suggestu neminem arcebat, qui Concioni interesset, concessa tantum Senioribus loquendi

loquendi prærogativa. Sic enim habet. Πρώτον μὲν τὸν πρεσβυτάτον τῶν Ἀθηναίων συμφρόνως ἐπὶ τὸ βῆμα παρελθόντα, τὰ βέλιστα τῇ πόλει συμβαλέειν. Δεύτερον δὲ ἤδη τῶν ἄλλων πολιτῶν τῶν βελομένων καθ' ἡλικίαν, *Primum Seniore[m] è superiori loco prudenter optima consulere Reipublicæ. Deinde Et Cives alios, quicumque velint, secundum ætatem.* Iisdemque verbis eam refert Æschines contra Ctesiphontem. Nulla hîc triginta annorum mentio. Adesse poterant in Ecclesia quotquot è Civibus annum agebant vigesimum, & Lexiarcho inscripti fuerant. Hac ætate & accedi ad Rempublicam, & publicè apud Populum Orationes haberi posse meminit Lucianus in Jove Tragœdo, ubi Momus Apollinem ex hoc more sic alloquitur : σὺ δὲ καὶ πάντῃ ἤδη ἔννομος εἶ δημηγόρος, προπάλαι μὲν ἐξ ἐφίβου γεγονώς, ἐγχειραμμένος δὲ ἐς τὸ τῶν Δώδεκα Ληξιαρχικόν, *Tu valde quidem legitimus es Concionator, qui dudum ex Ephebis excessisti, Et in Duodecemvirum Civitatis libro inscriptus es.* Ex Ephebis ad virilem ætatem annus decimoseptavus aditum aperiebat, ut ex Demosthehe contra Aphobum colligitur. Ipse enim septennis à Patre relictus est : κατέλιπε &c. ἐμὲ ἐπὶ τῷ ἐτῶν δώδεκα. Decem sub tutela mansit : δέκα ἐτὴ ἡμᾶς ἐπιτροπεύσαντες. Quo tempore dimissus è tutela, contra Aphobum tutorem causam suam dixit ; mandaverat autem Pater in ea esse usque ad virilem ætatem : ἕως ἂν ἐγὼ αἰνῆς εἶναι δοκιμασθῇην. Ad ipsam igitur superato anno decimoseptimo pervenit. Quæ cum ita se habeant, nulla difficultate orare ad Populum potuit, ut verè oravit, anno ætatis suæ vigesimo octavo. Nec quidquam negotii nobis exhibet, quod ait in Orat. pro corona : τῷ Φωκικῷ συστάντι πολέμῳ δι' ἐμὲ (ὃ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πώποτε) πρῶτον μὲν &c. *Conflato Phocensi bello Et. non enim tunc Rempublicam administrabam.* Nam, bellum istud incepit anno 2. O. 106. Prætoře Athenis Callistrato, quò anno vigesimus septimus Oratoris nostri agebatur.

[c] Jam usque ab initio Bœotici adversus Lacedæmonios belli Athenienses, qui afflictæ Peloponnesiaco bello accerrimo, & diuturno Reipublicæ vires quotidie magis instaurabant, cum Thebanis se[†] conjunxerant; iisdemque Lacedæmoniis clade sæpius, Chabria Duce, affectis, Peloponnesi Urbes ad ineundam secum societatem, deficiendumque à Spartanis sollicitaverant. Rursus & Eubœensium, eodem Chabria[†] Duce, diffidia foverant, Præsidia imposuerant. Cycladum alias subegerant. Hinc apud eas gentes ipso forum fama, quod res novas moliri cuperent, laborabat. Deinde Thracicis discordiis, maritima aucupantes loca, nuper se immiscuerant. Iterum superiori anno, Phocensis belli occasione, cum istiusmodi Regionis gente, aliisque Græcorum populis, fœdus^u contra Thebanos percusserant, magnisque viribus in castris fuerant. Quare & Bœotis de novandis rebus in suspicionem venerant. Denique statim ac per id temporis aliqua inter Græcos oriebatur contentio, illico Partium alteri suppetias ibant, ut Corcirensebus, & Mantineensibus, gratiam, aut Imperium amplificaturi. Proinde non immeritò hac Oratione Demosthenes eos monet, ut sibi caveant, existimentque omnium Græcorum oculos in Rempublicam conversos esse.

[d] Quæ cum sint huiusmodi, videbitur fortasse Demosthenes nimium Patriæ decori indulgisse, dum sæpius hac Oratione affirmat, conducere Græcis omnibus Athenas esse. Quis enim credat, non eos potius delendæ Urbi daturos operam, à qua sibi maximè metuebant? At non ita res erat. Athenis quippe concussis, & labefactatis, de omni Græcia actum fuisset. Quamobrem tres potentissimi Persarum Reges, qui ad omnem Provinciam suo subigendam Imperio quàm maximè incubuerunt, Rempublicam nunc armis, nunc blanditiis pertentant. Nam, ut reliqua taceam, Mardonius à Xerxe, post infinitam illam ex-

[†]A. 3. O. 100. *Diod. lib. xv.*

[†]A. 3. O. 100. *Diod. eod. lib.*

^uA. 2. O. 206. *Diod. xvi.*

ercitus transmissionem, acceptamque ad Salamina cladem, Copiis omnibus præpositus Macedonem Alexandrum * Amyntæ Filium ad Athenienses Legatum misit, qui nuntiaret: Regem tot ab iis acceptas injurias oblivisci; urbem, cunctamque regionem armis à se occupatam dimittere; aliam, quamcumque cuperent, unà cum libertate obtinendam offerre, si cum ipso foedus inire vellent. Contra verò ad eos præcipuè conterendos & Darius bellum suscepit, quod Marathone profligatum fuit, & Xerxes maximum illud, de quo sæpius loquuti sumus; & hujus filius Artaxerxes ad Patris vindictam adversus Græcos, hanc primùm sibi viam munivit, ut magnâ pecuniæ vi Lacedæmonios ad bellum, quod Peloponnesiaci nomen adeptum est, contra Athenienses inflammaret; quin & idcirco sæpius cum iisdem Lacedæmoniis foedere † se conjunxit, ut eorundem vires contereret. Philippum verò, quis ignorat, in ea Republica sibi vi, dolo, aut beneficiis obstringenda omnem suam curam, cogitationemque collocasse. Primùm in libertatem Amphipoli restituta, amplissimisque Legationibus illam sibi conciliare studuit. Quæ sua fuerint in ipsam merita, quantaque voluntatis inclinatio, commemorat in Epistola, quam hîc Latio donavimus. Deinde potentiores Cives magnificis donis lucratus est. Quibus artibus cum non satis proficeret, nihil sibi antiquius duxit, quàm cunctos in eam Græcos sollicitare; armis atque insidiis aggredi. Adeo suis hostibus in hac una Civitate totius Græciæ fortuna reposita esse videbatur. Quamquam non minus apud Græcos ipsos ea invalebat opinio. Quocirca dum confecto Peloponnesiaco bello deliberarent Socii, quid Athenarum factu * opus esset, Corinthiis ac Thebanis contendentibus Urbem everti oportere, Lacedæmoniorum sententia obtinuit: nequaquam in rem Provinciæ esse, eam deleri Civitatem, quæ in maximo ejusdem discrimine tam utilem navasset operam.

* Herod. in Uran. Demostb. in Orat. ii. contra Philipp.

† Xenoph. Hist. Græc. lib. iv. & alibi. * Xenoph. Hist. Græc. lib. ii.

Jam verò quæ gens Graii nominis, dum periculis involveretur, Atheniensium opem non imploravit? Imploratam quæ non accepit? Acceptæ quæ suam aliquando salutem non debuit? De singulis quidpiam dicemus suo loco. Quæ autem diximus, ne cui fidem excedere videantur, animadvertat Græciam ferè undique mari circumfundi; quapropter eidem ex unaquaque parte vel ab hostibus custodiendæ, vel auxiliis confirmandæ nihil esse magis utile, quàm rem navalem. Hac verò, maritimæque disciplinâ, sive loci opportunitate, sive Civium ingenio Athenæ longè Græcis Urbibus antecellebant, ad eamque se Themistoclis^a divino Consilio Cives se toti contulerant. Hinc tantis opibus, potentia, autoritate honestabantur; familiari cunctis exemplo, qui classibus valent, ac mari plurimùm possunt.

IN ORATIONEM.

[E] **N** Equis de perturbato Demosthenicarum Orationum ordine me infimulet, cum videat huic à me primum assignari locum, quæ hætenus inter genuinas maximi Oratoris ad Populum Conciones duodecimum occupavit, sciat me tantæ commutationis prædem non solùm dare Dionysium^b Halicarnasseum, qui hanc illum de Republica primam dixisse affirmat an. 3. O. 106. Prætoris Athenis Diotimo, sed ipso, quod agitur, argumento me rem comprobare. Cæterum Scriptori gravissimo, sed quem inter, ac Demosthenem tantùm intercessit temporis intervallum, eique nullum sententiæ suæ testimonium afferenti, contra vetustissimum in MS. Cod. hujusmodi lucubrationum ordinem non satis fiderem. Quod igitur argumentum habet Oratio? Id lanè, ut à laceffendo Persarum Rege Athenienses dimoveat, quem contra Rempublicam ad bellum instrui rumore perceperant. Bellum autem, ut dixi-

^a *Thucyd. lib. i.*^b *Epist. ad Am.*

mus, parabat, Charetis injuriam vindicaturus, quam accepisse a. i. O. 106, Diodorus * est Autor. At verò sub autumnum accepisse, dubitare non sinunt ea, quæ prius eodem anno acciderunt : nimirum Atheniensium Classis idoneo tempore contra Samum, & in Hellespontum educta; Timotheus deinde, atque Iphicrates Athenis accusati, Magistratu depositi; Charetis denique exercitu Pharnabazi perduellio confirmata. Quæ omnia nonnisi aliquot mensium spatio concludi possunt. De hoc igitur argumento non prius haberi potuit Oratio, quam ineunte hujus anni autumnò. Sed neque post exactam æstatem anni tertii memoratæ Olympiadis. Per hanc enim Phocenses, quibus opitulatum iverant Athenienses, cladem acceperunt, & Philippus Methonem, Pagasasque in suam potestatem^d redegit. Hæc autem, quæ non leve attulerant incommodum Reipublicæ, Demosthenes ad retardandum belli Perfici studium proferre in medium non neglexisset. Demum si ratio temporis habeatur, quo tot dierum itineribus ad Artaxerxem nuncius sublevati Atheniensium auxiliis Pharnabazi, illinc Athenas Legati, Athenis ad Regem pervenire potuerunt, istiusque indignatione arma cœpta fuerint expediri, compertum erit unius anni spatium tot rebus peragendis angustum fuisse. Quamobrem Orationis tempus ab initio hujusce anni tertii enarratæ Olympiadis removeri nequit. Quod verò hæc omnium, quæ saltem supersint, prima de Republica à Demosthene dicta fuerit, argumento est, quod in cæteris quidpiam recentius gestum narratur, ut suo loco adnotabimus.

[F] Nihil tam familiare Atheniensibus fuit, quam summis laudibus extollere Majores suos, qui, ut Pericles ait in ea præstantissima apud Thucydidem^e Oratione, τὴν χώραν αἰεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκῶντες, διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τῆδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. Καὶ ἐκεῖνοί τε ἀξιοὶ ἐπαίνου, καὶ ἐτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. Κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσῃν ἔχομεν ἀρχὴν, ἐκ ἀπόλας

* Diod. Hist. lib. xvi.

^d Diod. ibid.

^e Thucyd. lib. ii.

ἡμῖν τοῖς νῦν προκατέλειπον, *Hanc ipsi regionem semper incolentes, eam unâ cum libertate hac usque virtute sua per manus Posteris tradiderunt. Quare & ii quidem summis laudibus celebrandi sunt, & magis magisque Patres nostri, qui à Majoribus acceptum Imperium, tantâ terrarum parte, quantam nunc possidemus, auctum, atque amplificatum non sine labore nobis reliquerunt.* Hujus consuetudinis, qua summopere excitantur homines ad virtutem, frequentissima sunt exempla in his, aliisque Demosthenis Orationibus, apud Isocratem, Thucydidem, Xenophontem, quin Atticos Oratores nihil ferè lucubrassè vidimus, quod amplissimis Progenitorum laudibus non redundet. Verùm cum nimium celebratio ista quotidiana in Concionibus invaluisse, & qui è suggestu loquebantur, prope publicarum rerum obliti, huc omnes eloquentiæ nervos intenderent, ac sæpe vanis hisce declamationibus callidè aliquando omne dicendi tempus occuparent (quod utrumque reprehendit Orator noster in Olynt. 3. in ea de Chers. rebus, & ubicumque se offert occasio) hunc morem summo artificio improbat, ejusque ob publicam utilitatem à se præteriti invidiam non sine plausu declinare studet.

[G] Quamquam dum nihil sibi de maximorum Civium laudibus dicendum statuit, hac unâ omnium præstantissimâ, quicquid earum afferri possit, complectitur. Ait enim adhuc neminem suis rebus præclare gestis, eorundem gloriam coæquasse. Et sanè quis Atheniensium aut consilio Themistoclem, aut Miltiadem fortitudine animi, aut belli disciplinâ Periclem, Niciam, aliosque suorum Civium superavit? Quin etiam per illorum tempora Athenæ maximè floruerunt viribus, imperio, autoritate.

[H] Nullas tum temporis Artaxerxes, cum Græcis palam gerebat inimicitias; sed cum jamdiu Persarum Reges ad perdomandam Græciam aspirarent, atque isthuc non minus susceptæ in ipsam expeditiones, quàm comparata foederibus, subsidiisque modò hujus, modò alterius Civitatis amicitia collimassent, illum Demosthe-

nes communem Græci nominis hostem judicat non immeritò. Accedebant cum aliquibus recentes odii causæ. Nam cum Artaxerxi hujus Patri bellum decrevisset ^f Thacus Ægypti Rex, decem à Græcis militum millia impetraverat, partim publico, partim occulto populorum decreto, quos inter Lacedæmonii, quamvis ab ipso, dum Peloponnesiacum vigeret bellum, ingentia retulissent auxilia, palam Agesilaum cum mille dilectis suppetias miserant. De Thebanis aliqua fieri posset difficultas, siquidem ab ipsa Xerxis expeditione arctissimo cum Persis foedere se conjunxerant, multaue erant utriusque gentis in alteram merita. Quamobrem dum initio Bœotici belli simul cum Atheniensibus, Arcadibus, Elæisque opem ab eodem Artaxerxe postulatum miserant, Rex commemoratis Thebanorum in Persarum gentem beneficiis, Pelopidam inter cæteros Legatos præcipuis honoribus, ac benevolentia exceperat. Narravit ^g enim, eos dumtaxat ex omnibus Græcis Patri suo affuisse in Plataënsi prælio; nihil deinde mali Persis fecisse; nec se latere, nunc etiam Agesilaum bellum sibi interferentem sequi noluisse; eosque idcirco Lacedæmoniorum in se iram concitasse. Verùm si probè res expendatur, Ochus non minus istos, quàm cæteros Græcos sibi graves, atque infidos existimabat, ipsisque labefactandis æquè ac reliquis inhiabat. Nam & eorum animos exulceraverat conditio imposita, dum hujus Pater Artaxerxes pacem inter Græcos omnes composuit, Bœotiæ in libertatem restituendæ, intentatæque renuentibus malorum minæ. Quare Demosthenes in hac ipsa Oratione affirmare non dubitat, eos percupere inustam olim Græciæ injuriam, cum in Persarum partes concesserant, aliquo in istos damno inferendo detergere. Hinc pariter anno huic proximo apertè Pammenem cum exercitu, ut narravimus, Pharnabazo opitulatum miserunt; à qua se re profectò cohibuissent, nisi Regem sibi inimicum existimassent.

^f An. 3. O. 104. Diod. lib. xv.

^g Xen. de reb. Græc. lib. vii.

[1] Quamvis autem nulla Græcarum Civitatum ignoraret, odio se Medis esse implacabili, idque experimento didicissent; hos tamen sibi unaquæque magis fidos, quàm cognatas Urbes reputabat. Adeo acerbâ diuturnâque iracundiâ inter se dissentiebant. Itaque vix dum Principum aliqua vires, aut Imperium, etsi nullo Æmularum damno, augendi suspicionem dabat, statim adversus illam cum Persis reliquæ curabant ferire foedus, sibi que minus perniciosam Barbarorum potentiam, quàm cognatæ Urbis arbitrabantur. Verùm de his hactenus. Nunc autem quos hoc loco Orator præcipuè exagitet conjiciamus. Ego equidem, & fortasse non temerè, Lacedæmonios puto. Bellum sacrum superiori anno inflammatum fuerat adversus Phoces. Occasionem præbuerat Amphictyonum decretum, quo eorum Regionem Deo devoverant, quem Delphis^h venerabantur; causati agrum Cirræum eidem sacrum, ab illis excultum fuisse, asportatasque fruges. Poenam subire detrectantibus, bellum communi Concilii nomine indictam. Re cognitâ Philomelus maximæ inter Phoces autoritatis, Cives admonet, ut armis terram suam tueantur, cui redimendæ nec ipsis pecunia esset, nec permittendum impunè auferri. Agmen cogunt, templum Delphicum occupant, cum Locrensis, qui primi vim populsabant, decertant, vincunt. Utrique ad comparandas aliorum societates posteriori anno Græciam obire Legatos jubent. De violato Numinis Templo, spretaque Amphictyonum autoritate poenas repetituri foedus ineunt Bœoti, Locrenses, Theffali, Perrhæbi, alique. Athenienses Philomelo se conjungunt, ac Peloponnesium aliqui, præsertim Lacedæmonii, qui post Leuctricam pugnam à Thebanis apud Amphictyonas accusati, quod Phebida Duce Cadmeam occupassent, cum solve impositam sibi quingentorum talentum, gemina-

^h *An. 2. O. 106. Diod. lib. xvi. Pausan. in Phoc. Lacon Arcad. Messen. Ælian. lib. xii. Var. historia, 63. Strabo, lib. ix. Athenæus, lib. vi.*

tamque

tamque deinde multam recusarent, injuriam vindicaturi libenter belli socios complexi sunt. Tunc igitur Athenienses, ac Lacedæmonii communi fœdere detinebantur. Verumtamen cum vetus esset inter has duas principes Civitates dissidium, quamobrem sæpius iidem Lacedæmonii Persarum amicitiam fovebant, hanc eos reputare sibi magis fidam, quàm Atheniensem, Orator indicat; obscurè tamen, ne palam in suspicionem fœderatos adducere videatur.

[K] Quod si perquiramus, qui tunc essent, quorum saluti Respublica provideret, magis magisque sententia nostra vera esse comprobabitur. Bello siquidem, quòd tum solùm agebatur, Phocensium, Lacedæmoniorumque injurias ab Amphictyonibus illatas ulciscébatur. In Regis autem societatem se Phocenses daturus nemo dubitareⁱ poterat, cum jam usque à vastata prorsus, profligataque Xerxis jussu Regione sua cum Persis inimicum animum gererent. Contra, nunquam interruptâ^k Atheniensium consuetudine uterentur, καὶ τὴν Ἀθηναίων αἰεὶ ποτε φιλίαν. Proinde nulla difficultate digitum ad Lacedæmonios Demosthenes intendit hoc loco.

[L] Idque luculentiùs patet, si ad ea, quæ hic mirificè Orationem augent, animus adjiciatur. Nulla enim fuerant Phocensium cum Persis fœdera; plura Lacedæmoniorum, eaque semper adversùs Athenienses percussa. Nam tria Peleponnesiaco bello à¹ Tisapherne icta sunt, Darii Nothi nomine. Duæ deinde dissoluta ab ipsis Lacedæmoniis, ut opem Græcis Asiaticis contra Regem afferrent, ac præsertim Agesilao^m Duce, facilè nunc renovari posse Demosthenes arbitratur.

12. Denique nostra illa de Lacedæmoniis conjectura superius memorata in aperto lumine collocatur ex iis, quæ Orator ait hoc loco. Scilicet de Græcis quibusdam, quamvis Reipublicæ familiari-

ⁱ Diod. lib. xi. Herod. in Uran. ^k Thucyd. lib. iii. ¹ Thucyd. lib. viii. An. 2. O. 93. ^m Diod. lib. liv. Zeno. histor. Græc. lib. iii. ann. 1. O. 96.

bus, idcirco timendum esse, ne fœdus cum Rege Persarum ineant, quòd hujus viribus cupiant suscepta olim privatim bella feliciter instaurare. Nam quibus præter Lacedæmonios ex iis, qui tum temporis cum Atheniensibus sentiebant, istæ Oratio aptari potest? Hi siquidem commoto adversus Thebanos, Bœotiosque omnes bello, quod Bœoticum appellatur, primum ad ⁿ Leuctra, deinde ad ^o Mantineam protriti sunt. Cum igitur ægrè ferrent se totius Græciæ principes, ac prius Thebanis imperantes, ab istis de suo statu, auctoritateque dejectos esse, quamcumque inituros viam prudenter Demosthenes suspicatur, ut pristinam dignitatem recuperent.

13. Nunc ut sermonem vehementius urgeat, ad eos Græcorum exagitandos se convertit, qui suæ consulentes utilitati, in Persarum expeditione illâ maximâ, ac penè infinitâ Xerxi contra Græcos alios se junxerunt. Fuerunt isti Herodoti testimonio ^p Thessali, Dolopes, Enienses, Perræbii, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiæ, Thebani, ac præter Thespenses, Plataensesque Bœotorum cæteri. Rem notissimam paucis attingo. Xerxes Darii patris injuriam, acceptamque apud Marathonem cladem ulturus, cum septemdecim centenis hominum millibus, quos inter millia Equitum octoginta, & cum classe 1208 navium præter onerarias in Græciam venerat. Terram, & aquam à singulis Civitatibus, exclusis Atheniensibus & Lacedæmoniis, postulavit, pacem pollicitus si darent; vastitatem, si abnuerent, minitatus. Dederunt, quos enarravi, suæ potius, quàm communis Græciæ salutis habitâ ratione. Id Thessalos fecisse, apertam regionem, occupatuque facilem incolentes, mirari non subit. At reliqui, quos Acroce-raunii, Ætusque montes asperrimi, & confragrosi clauderant, propemodum excusari nequeunt; cum præsertim conspicerent Lacedæmonios, eorumque socios Duce Leonida Thermopylas insedisse, transi-

ⁿ *An.* 1. O. 102. ^o *A.* 2. O. 104. *Diod. lib. xv. Xen. hist. Græc. lib. vii.* ^p *Herod. in Clio. Diod. lib. xi.*

tum prohibituos. De isthoc solùm cum Persis fœdere hic agit Demosthenes, non de privatis quarumcumque Civitatum, quæ non ad prodendam Barbaris aliquam Græcarum gentium, sed ut illorum viribus unaquæque æmulam Urbem obnoxiam sibi faceret, sanxerunt. Nec aliò collimare potuit, cum vel ipsi Athenienses, quos à Græcis proditoribus sejungit, primi Graiæ gentis Persarum societatem expetierint, ut eâ freti se melius à Lacedæmoniorumⁿ potentia tuerentur. Cum enim fuissent istorum ope à Pisistratarum tyrannide liberati, Isagorâ, qui, conciliato sibi Spartanorum præsidio Athenis imposito, res novas moliri videbatur, cum iisdem præfidiariis expulso, Sardes ad Artaphernem Regis Præfectum auxilium, conjuncto inter se fœdere, adversus Lacedæmonios oratum confugerunt.

[o] Maxima sententia, qua semper, qui consulunt Reipublicæ, moderari oporteret consilia sua. Nihil enim perniciosum magis, quàm magnos animos gerere, viribus non æstimatis. Cujus rei frequentissima nobis præbent exempla quarumcumque Gentium Historiæ; sed illa duo memoratu digna, Græcorum alterum, alterum Romanorum. Cum Athenienses Alcibiadi nimium ferocienti obsequuti, ° spretâque Niciæ moderatione, Syracusanos bello aggredi statuerunt, dum altero cum Lacedæmoniis detinerentur; ingenti illinc navali clade reportatâ, qua maximè ipsorum vires concisæ sunt. Apud Romanos C. Terentii Varronis ° jactantia contra Fabii Maximi timidiora consilia, Cannensi cæde nobilitata est.

[p] Græcos belli disciplinâ, & militari usu cunctis Asiæ populis longè excellentiores fuisse, adeo certum est, quàm quod certissimum. Nunquam enim cum iis justo prælio congressi sunt, quin victoriam retulerint, & parva quidem manu contra innumeras Copias retulerint. Tot hujus rei exempla jam adduximus, ut plura nunc recensere laboriosi hominis esset. Hinc nulla in Asia, aut Ægypto paulò nobilior exorta belli

• Herod. in Terpsich. • Thucyd. lib. vi. • Liv. lib. xxii. Cap. 48.

contentio est, quin magnis præmiis pars utraque auxilium sibi Græcorum non conquiescit, de quo pariter alius erit dicendi locus. At verò non solum Asiaticos omnes militari peritiâ superarunt, sed quotquot aliarum gentium, quibuscum de imperio, aut gloria decertaverint. Nam & ab iis Carthaginenses, qui reliquis Africanis præstabant, in tot Siciliensibus præliis sæpius devicti, ac profligati; Thraces contriti; Galli, Hispaniensesque ad aliquot suis terris Colonias fuscipiendas coacti. Plura pariter Italiæ loca iisdem Coloniis collocandis vi capta. Ipsa Romanorum bellica virtus, & disciplina Græcis sub Rege Pyrrho cessasse visa est. Quamquam deinceps post secundum Carthaginense bellum Græciam omnem summâ facilitate in suam potestatem redegerit. Nec dubito, quin etiam, nondum adultâ Republicâ, si Romanis cum ipso Alexandro Magno, quæ Livii sententia est, pugnandum fuisset, victores evassissent; non propter Imperatorum fortasse præstantiam, quæ cui Parti tribuenda foret, non facilè, opinor, definiri potest; sed propter militarem scientiam, armorumque genus, quibus Romani Græcos, ut isti reliquos, antecellebant. Quæ duo præsertim (ut illuc jam redeam unde digressus sum) Græcis iisdem militarem peperit gloriam. Hi enim vel viridi ætate consuevere cursu, laboribus, fictisque præliis exercere corpora; poenis animum, inflictaque maxime infamiæ notâ ad obeunda pericula acuere, atque obfirmare. Quæ sanè Asiaticis deerant, detenti otio, deliciisque. Simul verò in militares Ordines distribui; suum quique locum retinere; conjunctim conferre pedem, aut referre, conglobari, diduci, quo pariter usu non parum alteri carebant, excellebant Græci, ut ex Historiarum monumentis colligitur. Ac de Spartanis Plutarchum in Pelopida testimonium affero locupletissimum: καίτοι πάντων ἀνδρῶν τεχνῖται καὶ σοφισταὶ τῶν πολεμικῶν ὄντες οἱ Σπαρτιάται, πρὸς ἕδην ἕτως ἐπαίδευον αὐτοὺς, καὶ συνείθιζον, ὥς τὸ μὴ πλανᾶσθαι, μηδὲ

Tit. Liv. Dec. 1. lib. ix.

παράτ-

ταράττεσθαι τάξει διαλυθείσης, ἀλλὰ χρώμενοι πᾶσι πάντες ἐπιστάταις, καὶ ζευγίταις, ὅποι ποτὲ συνίστηεν ὁ κίνδυνος καὶ καταλαμβαῖνοι, καὶ συναρμόττειν, καὶ μάχεσθαι παραπλησίως. *Et quidem Spartiatae, qui cunctos superant belli arte, scientiâque rei militaris, nihil diligentius ediscebant, ad nullam se magis consuetudinem conformabant, quàm ne Ordines desererent, aut solverent, aut perturbarent; sed omnes ex omni parte, ubicumque adesset discrimen, Ducum, Et Praefectorum defuncti munere, detinerent, componerentque aciem, ac simul pugnarent. Quod si quidpiam de armorum quoque genere dicatur, praestantiora gerebant Græci, quàm Asiani, sive illa respicias, quæ ad contegendum corpus inventa sunt, sive quæ ad feriendum. Primum galeâ caput operiebant, eâque ex pel- libus, aut metallis. Utramque Homerus designat. Ex ære illam Menelai :*

Ἀυτὰρ ἐπὶ σεφάων κεφαλῇφιν αἰέρας
Θήκαο καλχεΐην.

*At galeam extollens capiti
Æream imposuit.*

Ulyssi è pelle attribuit, eamque elegantissimè ad un-
guem describit :

Ἄμφι δὲ οἱ κυνέην κεφαλῇφιν ἔθηκε
ῤινὴ ποιήην. Πολέσιν δ' ἐντοσθεν ἱμάσιν
Ἐνέτατο σερεῶς. Ἐκίοσθε δὲ λευκοὶ ὀδοῖτες
Ἀργιόδοι' ὄοι, θαμέες ἔχον ἔνθα καὶ ἔνθα,
Εὐ καὶ ἐπισαμένως· μέσση δ' ἐνὶ πῖλος ἀρήρει.

..... *Ipsi circa caput galeam imposuit
E pelle factam. Multis intus loris
Fortiter ligabatur. Extra candidi dentes*

*Apri, cui dentes albi, frequentes hinc atque hinc
componebantur*

*Benè scitèque. In medio, capitis tegumentum è
lana compactum aptatum erat.*

Deinde Thorax, duabus partibus constans, pectus,
atque humeros contegebat¹, aliquando pectus solum;
quem qui gestabant ἡμιθώρακιοι dicebantur. Hoc A-

¹ *Iliad. x. ver. 30.* ² *Iliad. x. ver. 257.* ³ *Paus. in Asticis. Pollux, Onomast.*

lexander milites suos uti maluit, ne tergum ferro munitum animos ad fugiendum adderet. Thoraces alii è lineis funiculis compacti, qui è liciorum compage bilices, trilicesque vocabantur. Rarus istorum usus in bello, ut Pausanias * monet. Quamquam Ajaci Oilei filio Homerus illum attribuit :

..... Ὀλίγῳ μὲν ὕλην, λινόθωραξ.

..... *Parvus erat, lineum thoracem habens.*

& Alexandro Plutarchus, quem scribit gessisse θώρακα λινὸν διπλῆν, *Thoracem lineum duplicem*. Dabatur etiam militibus morbo, aut labore fatigatis, ut in Iphicratis vita Cornelius Nepos est autor. Cæterum ut plurimum ex ære, aut ferro constabant, sive in continuas laminas diducto, & θώρακες σάδιον Eustathii testimonio appellabantur; sive in parvas dissecto, & binæ, ternæque corio superinductæ Thoracas διπλῆς, & τετραπλῆς, *bilices, trilicesque* constituiebant. Rursus κνημίδες, *Ocreæ*, quæ pariter è metallorum aliquo fabricatæ, ut eas describit Hesiodus †, tibias operiebant.

..... κνημίδες ὄρει χαλκοιο φαεινῇ

Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα περὶ κνήμησιν ἔθηκε.

..... *Ocreas ex splendido orichalco,*

Inclita Vulcani dona, tibiis induxit.

Χερίδες, *Manicæ*, muniebant brachia, & manus. Ἀσπίς denique, *clipeus*, totum protegebat corpus. Varia hujus materia, & figura. Plerumque è † ligno, quandoque è pellibus compacti, ut ille Ajacis apud Homerum † :

Ὅς οἱ ἐποίησεν σάκος αἰόλον ἐπὶ αἵματιον

Ταύρων ζάρεφταν, ἐπὶ δ' ὀρόον ἦλασε χαλκόν.

Qui fecit ipse scutum varium, septem pellibus tectum,
Taurorum præpinguium, olearum superinduxit æs.

Figura aut † rotundi, ut Argolici, ἀσπίδες εὐκυκλοὶ : aut quadrati, γέγρα : aut oblongi, θυρεοί, quod † portarum similitudinem ferrent. Quorum omnium imaginem nobis exhibent vetera monumenta. Ilique ad

* Polyænus Stratag. l. iv.

* In Attic.

† Iliad. β. ver. 528.

‡ De Scuto Herc. ver. 122.

§ Pollux. Onom. lib. i. cap. x.

¶ Iliad.

¶ ver. 222.

¶ Pollux, ibid.

¶ Athen. l. iv. & vi.

hominis ferè staturam producti ; quamobrem dicuntur ab Homero ἀσπίδες ἀμφίβροτοι, ποδηνεαῖς, scilicet, ut Eustathius interpretatur, ἀνδρομήκεις, hominis staturam coequantes. Idque luculentiùs patet ex familiariori cadavera super clypeos ferendi more. Breviores, ut Peltæ, aliique id genus, ad hos gravis armaturæ milites, quos describendos suscepimus, non pertinent. Hæc fuerunt Græcis arma ad defensionem parata. Ad offendendum verò, lanceæ ; cæque vel amentatæ, ad jaculandum ; vel minores, ad manus conferendas ; omnes autem graves, & crassæ. Ensis demum, qui acutus, & longus. Arcus, sagittæ, spicula, hastæ, fundæ non sunt ejus generis militum, qui Oplitæ vocabantur, seu gravis armaturæ, quique, ut Triarii apud Romanos, robur, ac vires belli constituebant. Nam ut Romanis, ita & Græcis triplex fuit militum ordo ; & sicut illi Hastatos, Principes, Triarios ; hi pariter φίλεις, πελτασταί, ὀπλίταις habebant, Ψιλλοί, levis armaturæ milites, arcu, sagittâ, spiculis, fundis utebantur ; aperto corpore, ne ad currendum impedirentur ; nulloque clypeo, quippe sinistra manu occupatâ. Sed ubi opus foret, pedem referentes, sub Triariorum scuto delitescabant, quod egregiè ab Homero describitur :

Τεῦκερ δ' εἶναί γε ἤλθε παλίντονα τόξα τιλαίων,

Στῆ δ' ἄρ' ὑπ' Αἰαντὶ σάκεϊ Τελαμωνιάδαο.

Εὐδ' Αἴας μὲν ὑπαξέφερεν σάκεα, αὐτὰρ ὄγ' ἦεν

Πηληϊάδας, ἐπὶ δ' ἄρ' τιν' οἰσύνσας ἐν ὀμίλῳ

Βεβλήκει, ὃ μὲν αὐθι πρὸς αὐτὸν θυμὸν ὄλεσεν.

Αὐτὰρ ὃ αὐτίς ἰὼν, παῖς ὥς ὑπὸ μητέρα, δύσκειν

Εἰς Αἴανθ'. Ὁ δέ μιν σάκεϊ κρύπτατος φασγάνῳ.

Teucer verò nonus venit, tendens renitentes arcus,

Et stetit sub Ajacis scuto Telamonii.

Tunc Ajax subefferebat scutum, quod Heros

Conversis oculis spectans, postquam jaculatus, aliquem

in turba

Vulneraverat, ille deinde cadens amisit animam ;

• Iliad. θ. ver. 266.

Et ipse retrocedens, veluti puer ad matrem, se submittebat

Ajaci, qui illum scuto tegebat splendido.

Peltastæ breviora scuta, oblongas, tenuesque hastas adhibebant. Reliqui erant Oplitæ, quos disciplinâ, & armorum genere Asiaticis militibus præstare diximus. Qui siquidem Asiatici & turmatim pugnare, & nullo ordine inferre, aut referre pedem; corpus ut plurimum non armis tegere; clypeis brevioribus, persæpe vimineis uti, longioribus, ac tenuioribus hastis, ensibus cæsim, non punctim ferientibus, ut ex Polluce, Xenophonte, aliisque literarum monumentis percipitur; quæ quidem pugnantibus incommoda esse nemo prudens rerum æstimator inficiabitur. Sed illud quoque ad Græcorum strenuitatem valebat plurimum, quod isti saluberrimo instituto, dum certabatur, arma ad defensionem parata studebant maximè conservare^f; Asiatici, quæ ad offensionem; cum tamen ad obtinendam victoriam prius oporteat vitare necem, quàm aliis inferre. Hinc illis infamia, gravissimæque poenæ, si clypeum abjecissent; nullæ si hastam, aut ensen; hinc pariter filiis ad bellum proficiscentibus illustre Spartanarum Matrum præceptum, ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τὰν, aut istum clypeum refer, ἢ aut super istum refertor. Quare ex omni parte patet Græcos milites Asiaticis longè præstitisse.

[Q] Non aliud tunc temporis, quàm bellum sacrum agebatur, ut diximus. Igitur ii solum, qui stabant eo bello contra Athenienses, palam se Reipublicæ hostes profitebantur, videlicet Thebani cum reliquis Bœotis, Thessali, Locrenses, Perrhæbi, de quibus sub litera [I] loquuti sumus.

[R] Ex hoc Demosthenis loco facile inducor, ut credam, Oratores, qui Regem bello præveniendum contendebant, Concioni spem dare, finem hoc bello Græcorum discordiis imponi posse. Si enim, missâ ad Provinciæ populos legatione, commonerentur Regem ipsis imminere, abstinerent profectò à civili sanguine,

^f *Plutar. in Pelop.*

^g *Plut. in apoph. Lacon.*

atque

atque arma contra communem hostem consociarent. Demosthenes callidè consilium istud, quod cognosceret plebi gratum, eludit, ostenditque non ideo Græcos, qui tum Reipublicæ adversabantur, foedus cum ipsa & cum Lacedæmoniis inituros, quia plus apud eos poterit amor vindictæ, ac vetus in Athenienses, aliosque Peloponneses odium, quàm Perfici belli periculum. Plurimæ constabant hujus odii ac diffidiorum cum antiquæ, tum recentes causæ, de quibus in rem magis erit alibi sermonem facere.

[s] Nunc examinandæ nobis sunt maritimæ, ac terrestres Atheniensium vires, quas in præsentī Orator magnificentissimè extollit. Ac primùm mirari subit, quod mille solum equites tanti faciat. At si probè res expendatur, & cogitemus Atticam montibus occupatam, atque idcirco alendis equis minus idoneam esse, hujusmodi equitatus nequaquam exiguus existimabitur. Initio Athenienses sub Regum imperio sex solum supra nonaginta equites numerabant, duos videlicet per unamquamque Naucrariam, ut Pollux^b refert. Naucrariæ autem octo, & quadraginta, cum quælibet Tribus in earum duodecim divideretur; Tribus verò tum solum quatuor. Quæ turma quamvis perexigua in Marathonico prælio Medis primùm ludibrio fuit, mox terrori, ac discrimini. Iis devictis, aucta opibus Respublica trecentos equites habuit, quos deinde circa Peloponnesiaci belli tempus, quo illa maximè floruit, auxit ad mille ducentos, utⁱ Thucydides, & Æschines habent; hujus autem verba mox afferemus. Hic maximus fuit Atheniensium equitatus; quem tamen, urbe tot cladibus debilitata, ad mille redactum fuisse arbitror Demosthenis ætate, cum plures non referat, atque è re sua foret rem verbis augere potius, quàm extenuare. Erat equestris Ordo apud Athenienses, ut apud Romanos, dignitatis. Ditionibus secundæ Classis dabatur ab Hipparchis, &, si res postularet, censebantur à Phylarchis, quandoque à Senatu, qui censum æstimabant, habitum, ac

^b Onom.ⁱ Thuc. l. ii. Æsch. in Orat. de falsa legat.

vires corporis, cum quisque per se ipse mereret.
^k Licuit deinde ordinem retinere, ac vicarium in castris dare, cum instruendus esset exercitus. Pedestres Copiæ eo numero continebantur, quo Cives à 18. ad 40. annum, quo tempore definiebatur ætas militaris. Verum ^l à 18. ad 20. castra non sequebantur, sed Atticam custodiebant, & vocabantur *περίπολοι, ἐκμ-bitores*. Unusquisque in sua Tribu nomen dabat, ut ex Herodoto, Plutarcho, Thucydide colligitur, & legibus in eos animadverti poterat, qui, cum opus foret, in militiam proficisci recusarent. Quo circa Demosthenes ait, tantam esse Reipublicæ peditum vim, quantam velit. Sed intervallo temporis labente ad otium plebe, ab ipso Peloponnesiaci bellī tempore mercenariis uti Copiis plurimum consuevit. Quod & sæpius Orator noster reprehendit, præcipuè in tertia Olynth. & Corinthii in totius Peloponnesi conventu subrident; ^m Ὡς γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μάλλον, ἢ οἰκεία, *mercenariæ magis Atheniensium vires, quam domesticæ*. Per ea tempora utriusque conditionis peditum non minus viginti novem millibus sub signis habuerunt, ut narrat Thucydides lib. ii. ⁿ Ὀπλίτας δὲ τεσχιλίους ἢ μυρίας εἶναι, ἀνευ τῶν ἐν τοῖς Φερεοῖς, καὶ τῶν παρ' ἐπαλξίν ἑξαμυριάων ἢ μυρίων. Τοῦτοι γὰρ ἐφύλασσαν τὸ πρῶτον, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιν, ἀπὸ τε τῶν προεστυλίων, ἢ τῶν νεωστῶν, ἢ μελοίων, ὅσοι ὀπλίται ἦσαν. *Armatus autem millia tredecim esse, demptis alijs sexdecim millibus, qui in præsidiis & propugnaculis commorabantur. Tot enim cum seniorum, tum juniorum, atque advenarum armati initio custodiebant regionem, cum in eam hostis conscendit.* Attamen nihil hujus potentiam reipublicæ ostendebat magis, quàm robur navale, cum classem vel 300 triremium habuerit omni re ornatissimam. Centum primò contra Xerxem instruxit, ut suo loco dicemus: Eo debellato, alias centum ornavit; ac totidem initio memorati Peloponne-

^k *Isias in Orat. de ordin. deserto.* ^l *Xenoph. Græc. l. v.* ^m *Thuc. l. i.* ⁿ *Thuc. l. ii.*

fiaci belli reliquas cumulavit, ut scribit^o Thucyd. loco laudato, & Æschines in Oratione de falsa Legatione, his verbis diligenter narrat: ἐν δὲ τῷ τῷ χρόνῳ (τῷ πολέμῳ Πελοποννησιακῷ) &c. ἰκαλὸν τελήρεις πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις ἐναυπηγησάμεθα, &c. τελακασίας τοξότας Σκύθας ἐπελάμεθα, ἢ τὴν δημοκρασίαν βεβαίως εἰχομεν &c. Εἰρήνην ἔτη τελακῶνα ἡγάγομεν &c. ἰκαλὸν δὲ τελήρεις ἐτέρας ἐναυπηγησάμεθα, ἢ Νεωσοίκους ἀποδομήσαμεν, χιλίους δὲ ἢ διακοσίους ἰππέας καλέσασαμεν, ἢ τοξότας ἐτέρας τοσούτους, &c. *Per id vero temporis (Peloponnesiaci belli) centum triremes, præter quas jam habuimus, construximus, trecentos equites instruximus, ac totidem Scythas sagittarios comparavimus, ac tutò popularem statum tenuimus &c. Pacem deinde per annos triginta egimus, & centum alias triremes compegimus, navalia ædificavimus, mille & ducentos equites constituimus, atque alios totidem sagittarios &c. Quæ sanè trecentarum triremium classis, quamvis illæ, ut mox referemus, longè à nostris magnitudine distarent, si ab una solum Civitate constructam, ornatamque reputemus, non exiguam potentiae speciem in omnium oculis collocat.*

[T] Satis fuit Oratori nostro rem indicare, ut Cives plura statim exempla in memoriam revocarent, quibus negotia confecta, aut neglecta fuisse, prout ad illa gerenda studium adhibuissent, intelligerent. Poterant enim, ne ab iis, quæ usurpat Demosthenes, discedam, liberatæ à Thebanis Euboeæ meminisse, cum summa animorum alacritate, Timothei^p auctoritatem sequuti, labanti ejusdem fortunæ auxilium, quàm celerrimè detulerunt. Contra verò cum Megarenses evertere, Phylasios^q erigere statuissent, rem deseruisse.

[U] Solon^r Atheniensium Reipublicæ instaurator, latorque legum sapientissimus, Cives habita fortunarum ratione in quatuor partes diviserat. Qui è ficcis, humidisque, id est, è frugibus, vinoque modios quin-

^o Thuc. ibi. Æsch. Orat. de fals. Legat. ^p Demosth. de Cherson. rebus.
^q Idem de ord. rep. A. 3. O. 26. ^r Plutarch in Solone. Aristot. in 2. de Rep.

gentos implebant, fuerunt in prima Classe, & Quinquemodiales nuncupati; qui quadringentos in secunda, & equites dicti; in tertia, qui trecentos, & Zeugitarum; cæteri in quarta, & Thetarum, latinè oppigneratorum, nomen obtinuerunt. Magistratus, & publica munera Thetis, utpote pauperioribus, denegata, reliquis omnibus concessa; additâ lege, quæ *ἀντιστόρεως* vocabatur, ut si quis imparem se dato muneri profiteretur, posset unâ cum omni re suâ munus ipsum cum alterius munere & facultatibus commutare. Hinc autem cum lites, dissensionesque plurimæ concitarentur, eâ lege abrogatâ selecti sunt, Periandro autore¹, Archonte Nausimacho è qualibet Tribu centum viginti, ac proinde ex universa Republica Cives mille ducenti, qui re familiari cæteros antecellerent, iisque Magistratum honor, at simul onus, conferendæ in bellum, aliosque publicos usus pecuniæ demandatum fuit. Coetus iste in Classes viginti, unamquamque sexagenûm virorum, quas Symmorias vocabant, lege dividebatur; ac rursus, ut ego arbitror, consuetudine quadripartitò; trecentis unicuique parti assignatis juxta census æstimationem, qui, prout cuique ditior, aut exilior, aditum ad unam aut alteram earundem partium præbebat. In hoc locupletiorum hominum Concilio non Cives vice sua, sed Familias perpetuò adscriptas fuisse, quoad opibus florerent, quibus hujusmodi Census constituebatur, facile inducor ut credam; quia vel Pupillos in eo concludi, & se hac ætate, Tutorum manu quingentas drachmas in Symmoriâ persolvissè² Demosthenes dicit. Imperata verò pecunia per Classes pendebatur; vices enim ex ipsarum numero dispertita, seorsum ab unaquaque in Ærarium conferebatur. Sed cum mediocris, aut afflictæ fortunæ Cives plerumque paratam non haberent, ditiores pro sua quilibet Classe in præsentî solvebant, de-

¹ Demosth. in Orat. de Antidosi. ² A. 1. O. 86. Demosthen. contra Euergetum Arpocratio. ³ Demosth. in 1. contra Apobum. Demosth. in 2. Olynth.

inde à cæteris reperturi, ut ipse * Demosthenes indicat. Hinc ille ditissimorum, qui ex altera illa quadripartita divisione, ut diximus, trecenti erant, in cæteros dominatus. Istud Reipublicæ institutum, quo tributa ad supplendum Ærarium exigebantur, Demosthenes retinendum proponit; sed ut melius constitutur, monet istud mille ducentorum Collegium octingentis aliis cumulari, ut postmodum ex omni numero deletis Pupillis, Virginibus, mittendis Colonis, Societatibus, aliisque non satis idoneis, quibus sibi, non Reipublicæ consulendum erat, prior ille mille ducentorum numerus, sed æquiori delectu permaneat, ac facilius possit, quæ in Rempublicam sint opus, contribuere. Initio Collegas omnes argentum ex æqua singulos parte contulisse, plusne, minusne opibus fruerentur, satis apertè monstrare mihi videtur nova lex Demosthene autore sancita, quæ tributorum onera in qualibet Classe ab unoquoque ferri decretum est, habita suarum opum ratione, de quo parto tenuioribus Civibus beneficio gloriatur ille in Oratione de Corona: ἔθνος νόμον, καθ' ὃν τὸς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκαται τὰς πλουσίας· τὰς δὲ πτωχάς ἐπαυσα ἀδικεῖν· τῇ πόλει δὲ ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γιγνέσθαι τὰς παρεσκευὰς ἐποίησα &c. Narrat deinde maximam sibi pecuniam oblatam fuisse à Civibus locupletioribus, quorum plurimi intererat istam haud rogari legem, additque: ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκαίματα λειτεργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρά, ἢ ἔδην ἀναλίσκειν· τὰς δὲ ἀπορίας τῶν πολλῶν ἐπιτελεῖσθαι. Ἐκ δὲ τῷ ἐμῷ νόμῳ τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν ὕλην ἕκαστοι τιθέναι. Καὶ δυοῖν ἐφάνη τελέραρχος, ὁ τῆς μίτης ἕκτος, ἢ δέκατος ὢν πρότερον σωλετής. Οὐδὲ γὰρ τελέραρχος, ἐπανόμαζον ἑαυτὸς, ἀλλὰ συνέλας. Legem constitui, qua divitibus necessitatem intuli equitatem tuendi, ab injustitia inopes servari. Perfeci autem, quod est utilissimum, ut in tempore apparatus bellici sint Reipublica, &c. Sequebatur ex priori constitutione, ut sexdeni simul pro rata una portione publico fungerentur munere, nullo,

* Demosth. contra Polyclem.

aut parvo ipsorum (divitum) damno; maximo verò tenuiorum Civium. Meâ lege unicuique opus est, prout melius, deteriusve constitutam habet rem familiarem, ex ejusdem ratione pecuniam erogare. Quare duas triremes quis exhibet, cui prius in una solum construenda decima octava pars contigebat. Non enim se Triremium præfectos vocabant, sed contributores. Verùm de his hactenus.

[x] At non minus singulas Classes diligentius consulari vult. Hortatur itaque ita illas componi, ut unaquæque è trecentis illis ditioribus quempiam obtineat, qui statim, cum usus fuerit, pro suis etiam Collegis pecuniam repræsentare possit. Siquidem nullâ morâ Reipublicæ necessitati, conferendisque tributis hoc pacto provisum iri.

[y] Cum trecentas triremes construendas jubeat Demosthenes, qua numquam Athenienses majorem Classem habuerant, argumento est Rempublicam in re navali, quam semper coluit diligentissimè, nullum hactenus detrimentum fecisse, sed acceptam à Majoribus potentiam adhuc æquare posse. Non tamen iis assentior, qui trecentis Triremibus locupletiore Classem Athenienses aliquando emisisse contendunt, freti Strabonis ^y autoritate, qui de Navali in Piræo scribens, ἄξιον, αἶν, ἡ ναύσταθμον τετρακισσούσιας ναυσὶν, ὥν ἐκ ἐλάττω ἐσέλλον Ἀθηναῖοι. *Erat Navale conveniens quadringentis Navibus, quarum non pauciores mittebant Athenienses.* Ac Plinii ^z: *Laudatus est Ctesiphon Gnossius Ædæ Epbesiæ Dianæ mirabiliter fabricatæ; Philon Athenis Armamentario mille navium.* Siquidem aut trecentas pro quadringentis & mille scribendum est, ut putat Joannes Meursius ^a, vir apprime eruditus; aut nulla iisdem Scriptoribus habenda fides contra Demosthenis, Æschinis, Thucydidis, Xenophontis apertissima testimonia, quæ superius adduximus. Quamquam ego & mendum ab iisdem locis abesse arbitror (neque enim facilè è Codicibus quicquid non est è re nostra expungi debet;) & ipsorum dicta non sibi invicem adversari. Nam Strabo de navibus lo-

^y Strabo l. ix.

^z Plin. lib. vii. cap. 37.

^a Lib de fort. Athen.

quitur, quo nomine cum bellicæ, tum actuariæ, (quæ remis quoque agebantur, & transvehendos milites, omnemque rem militarem idoneæ) continentur. De bellicis autem à Thucydide, aliisque memoratis fit solum mentio. Nec dubitari potest, quin cum istis plures actuariæ navigarent; ut videre est, exempli gratiâ, in maxima illa contra Syracusanos expeditione, in qua cum reliqua Classe, ^b ναὺς παρασχόντι καὶ ἐξήκοντα μὲν ταχείας, τεσσαράκοντα δὲ ὀπλισαγωγὰς, &c. exhibuit *Respublica Naves celeres sexaginta vacuas, aliasque quadraginta, quæ armatos ferrent.* Plinius autem non de Navium numero, sed de instructissimo Armamentario ad mille Triremes ornandas sermonem habet, quod in tantis naufragiis, tantisque captis, debilitatisque Navibus, supplendæ Classi vix arbitror suffecisse. Huc etiam refero, quod Pausanias ^c in Atticis, & Plutarchus ^d in Lycurgi Rhetoris vita de isto scribunt: καὶ ἐπὶ, Plutarchi verbis utor, τὴν τῷ πολέμῳ παρασκευὴν χειροποιήσας, πολλὰ τῆς πόλεως ἐπηνόρθωσε, καὶ τελείως παρεσκεύασε τῷ δήμῳ τειροσσίας. *Belli apparatus decernens, multa Reipublicæ instituta in integrum restituit, ornatasque exhibuit Populo quadringentas Triremes.* Nam in tantis bellorum casibus cum sæpius adversi quidpiam accidat, reparandæ trecentarum Classi, paratas centum alias Triremes adesse voluit. Quem morem servandum quoque proponit Demosthenes in hac Oratione, dum vel ipse quindecim aliis cumulandam censet trecentarum suarum constructionem.

[z] Nunc autem ut aliqua dicam de omni bellicarum Navium genere, ac præsertim de Triremibus. Fuerunt istæ navigii species aptissima ad navale tum temporis prælium obeundum; quare prærogativâ quadam nominis dicuntur ab Hesychio πλοῖα πολεμικά, *navigia militaria*, & Scholiastes Aristophanis, ubicumque Poeta πολεμίας nuncupat, addit, τὰς τελείως φησὶ, *Triremes dicit.* De ipsarum figura non ambigitur; Longæ siquidem fuerunt, quæcumque naves

^b Thucyd. lib. vi.^c Paus. in Att.^d Plutar. lib. de 10. Rhet.

ad pugnam construebantur. Quot autem remis agerentur, & quo dispositis ordine, magna est inter eruditos contentio, & ad rem enucleandam parum nobis adest subsidii ex æreis marmoreisque monumentis. Nummi enim, atque Anaglypta vel aliquam solùm navigii partem exhibent, loci angustis impedita; vel si totum navigium, ad cælaturæ elegantiam plura exprimenda prætermittunt, ut reliqua luculentius pateant. Lazarus Bayfius*, quem honoris causâ nomeno, vir doctissimus collegit ex omnibus antiquitatis reliquiis navium formas, quas cumque potuit reperire. Verum ex iis nec ipse, nec alius quisquam certò valuit statuere, quoto remorum numero, quoto versu, ordine unaquælibet impelleretur. Aliqui putant tot eorundem remorum ordines, unum alteri superimpositos in singulis fuisse, quot Navigii nomen demonstrat, scilicet in Biremi duos, tres in Triremi, in Quadriremi quatuor, & sic deinceps. Sed ex ista sententia in Heptere, ut exemplum afferam, septem, in Decere decem ordines &c. constitissent, quorum supremos opus fuisset adeo remotos à tabulato collocare, ut cum ad feriendam aquam ex una parte deprimerentur remi, eos ex altera supra modum elatos non solum manibus tenere, sed nemo attingere potuisset. Sunt qui existimant remos in una solum linea è transverso ductam stetisse, atque è remigum numero, quo ipsorum quilibet incitaretur, nomen suum naves obtinuisse; sed isti non definiunt quot remis unaquæque impelleretur; & qui parem navigii appellationi eos decernunt, scilicet in Biremi ex utraque parte duos, in Triremi tres &c. nimium ipsarum molem extenuant. Qui denique ex hac sententia multiplicem remorum ordinem volunt, sed quos prior opinio ad perpendiculum, hi è transverso eos ponunt in eadem, ut diximus, linea, sed aliquo inter se spatio disjunctos. Istos pariter interrogarem, cur spatium illud aliis remis non implent ad navis celeritatem; & si implent, quomodo distinguunt or-

* *Lib. de Re Navali ad l. ii. de Capt. &c.*

dines? Demum iis manifestò repugnant apertissima Veterum testimonia, quæ mox afferemus. Igitur rem sanè difficilem melius explicare mihi videtur Joannes Schefferus ^f, qui ordines ab imo ad verticem collocat per triangulum dispositos, ut & qui sunt in prima sententia. Verùm duos tribuit Biremi, ternos Triremi, aliisque majoribus; idque ex eo conjicit, quod Remigum tria solùm nomina memoriæ prodita sint; *Θαλαμίων*, qui in infima Navis parte; *Ζυγίων*, qui in media; *Θεσπίων*, qui in suprema remigabant. Deinde in unoquoque Ordine tot remos; unicuique remo tot remiges adhibet, quot navigii genus suo nomine ostendit; nimirum in Biremi duos, quare in alterutro ejus latere quatuor remos, atque octo remiges; In triremi 3, proindeque remos 9, remiges 27: In Quadriremi 4, igitur remos 12, remiges 48: In Quinqueremi 5, quamobrem remos 15, remiges 75. Atque ita de majoribus aliis Navibus rationem ducit. Hanc utique opinionem aut veram, aut à vero non longè aberrantem reputo, si tamen ab eo discedatur, quod tres tantum ordines cuique majori, quæ Triremem excedat, navi tribuit. Modus quidem aliquis constituendus est, ut ne memorata nuper incommoda consequantur, sed quantum concedunt Veterum testimonia. Igitur ut in re perobscura, in qua cuilibet licet contendere vires ingenii sui, dicam vel ego quid sentio. Credo equidem remorum ordines usque ad Quinqueremes sequutos fuisse navium appellationem; deinceps cujuscumque illæ magnitudinis forent, non auctos ultra, præterquam in singulari aliquo navigio, de quo erit sermo. Remiges verò unicuique remo adhibitos coæquasse ut plurimum navis nomen. Cur autem ita mihi persuasum sit, exponam. Quinqueremes habuisse plures remorum ordines, quàm Triremes, dubitare non sinunt Livii verba ^g in lib. xxviii. *Quinqueremis Romana, seu pondere tenacior, seu pluribus remorum ordinibus scindentibus vortices, quàm facilius regeretur, duas triremes*

^f Diff. de varietat. Navium, ^g Cap. 30.

suppressit. Rursus Quinqueremis altitudine Quadriremem superabat, in istamque ab illa facilis erat descensus, ut ex eodem Historicorum Latinorum principe compertum est. Narrat enim^a: *Classis Punica stationem ad Uticam habebat. Ex ea tres Quadriremes, seu clam misso à Carthagine nuntio, uti fieret, sive Asdrubale, qui Classi præerat, sine publica fraude auso facinus, Quinqueremem Romanam superantem promontorium ex alto repente aggressæ sunt. Sed neque rostro ferire celeritate subterlabentem poterant, neque transilire armati ex humilioribus in altiore navem.* Quare si altior, cur Quadriremem non excederet uno remorum ordine? At verò quinque transtra, unum alteri superinducta, non se adeo extollebant, ut è supremo remigari non posset. Concedamus enim duorum cubitorum lineâ ad perpendiculum ductâ remos inter se distare, decem cubitos ab infimo ad supremum colligemus. Verùm altiùs supernatare fluctibus naves nostras conspiciamus, quæ tamen, cum opus est, à summo latere circumaguntur remis, atque impelluntur. Et hi quidem ex ea parte longissimi, ut mox dicemus, adhibebantur, eamque ob rem trianguli ad verticem angulus minus erat acutus, depressior proinde extrema interioris remi pars. Quod si plures, quàm quinque ordines fuissent adhibiti, ea profectò incommoda vitari non potuissent, quæ initio retulimus. Attamen non idèò solùm plures nego; sed quia quinis dumtaxat maximas naves constituisse mihi videor animadvertere. Enimverò nullam ampliorem legimus, quàm quæ Ptolemæi^b Regis fuisse Athenæus memoriæ hominum prodit. Ducentos octoginta cubitos longitudine æquabat; quatuor remigum millibus onerabatur, ii-que quadragenis in unoquoque ordine remis adhærebant. Duo igitur ipsorum remigum millia per utrumque latus; quorum deni si pro molis magnitudine unicuique remo tribuantur, hos comperiemus ducentos fuisse, quos iterum si ex Athenæi testimonio quadragies diducamus, palam erit in quinque

^a Lib. xxx. Cap. 25.^b Ath. lib. v.

ordines fuisse distributos. Quinqueremis Romanæ, à quadringentis remigibus actæ, qua Caius Astura Antium navigavit, Pliniusⁱ meminit. Hujus enim verò si, quam constituimus, rationem ineamus, quinquaginta solum remis instrui debuisset; quare unicuique remo non quinque, sed octo remiges è quadringentis illis dare opus foret. Quod quamvis ad amissim non sit è re nostra, attamen major iste numerus plus nobis favet, quàm reliquis; nec mirum, si navis, vehendo tanto Principi destinata, ad itineris celeritatem, securitatemque, ampliori remigum turbâ aucta fuerit, quod nunc etiam aliquando usu venire solet. Fuisse unam, aut alteram navem pompæ quidem, non præliis aptam, pluribus, quàm quinis ordinibus instructam nemo ignorat, veluti illam à Livio^k memoratam: *Regiam unam inhabilis prope magnitudinis, quam sexdecim versus remorum agebant.* Cæterum, quæcumque illæ fuerint, & cujuscumque magnitudinis, ex iis, quæ diximus, conjectari licet, non pluribus, quàm quinis remorum ordinibus navigasse. Ordines istos ab imo ad summum lateris per triangulum fuisse dispositos dubitari nequit; testatur enim vetus quidam^l Autor in calce Æliani: ἡ μονήρης, ἡ δίρης, ἡ ἐφεξῆς κατὰ τὰς εἴχας τὰς κατὰ τὸ ὕψος ἐπ' ἀλλήλοις λέγεται. *Navis unius, duorum, &c. ordinum remorum nuncupatur ex ipsis ordinibus in altum invicem positis.* Probat etiam vir doctissimus^m Joseph. Scaliger ad ann. Euseb. 1230. ex lib. iii. Lucani ver. 236.

..... summis longè petit æquora remis.

& ex lib. xiv. Silii Italici ver. 424.

Intrat diffusos pestis vulcania passim,

Atque implet dispersa foros; trepidatur omisso

Summis remigio; sed enim tam rebus in arētis

Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos.

Ubi transtra per altum lateris disposita facilè conspiciuntur. Veterum testimoniis manifesta hujus collocationis ratio mihi videtur accedere. Nam bellica-

ⁱ Plut. l. xxxii. ^k T. Livio, lib. xxxiii. ^l Auth. apud Ælian.
^m Scal. ad Euseb.

rum navium, quamvis longæ dicerentur, formam coarctatam videmus, multumque à prora & puppi castellis occupatam. Cum igitur collocandis remis, nonnisi spatium angustum superesset, ut plures adhiberi possent, ab imo ad verticem lateris per triangulum sunt distributi, ut remiges inferiores, dum remum ducerent, occupatum à superioribus locum subiungerebantur. Ne verò sese ipsi remi impedirent, longissimi fuerunt, qui in suprema parte constituti; minores, qui in media; breves, qui in infima, atque ita unus intra alium excipiebatur; cuius quoque rei testimonium damus Athenæum, qui navem illam Ptolemæi narrat habuisse τὰς κόπας θρηνηκὰς ὀκτώ, ἢ τετρακόντα πηχῶν τὰς μαγίστας, *Thranitarum remos cubitos octo, ac triginta longos*. Ex his omnibus patet, ut finem huic annotationi tandem imponamus, Veterum Quinqueremes nostras Triremes fere æquasse; Hepteres superasse; Triremes longè iisdem minores fuisse, mole tamen non minimâ.

[2] Quando, & quomodo hæc Regionis æstimatione facta fuerit Polybiusⁿ tradit, cuius verba mox referemus. Tanti verò Atticam λιπολαΐαν, ut illam Thucydides vocat, fieri potuisse, magnam sanè parit admirationem, cum præsertim Thetæ, infimi census homines, terras suas immunes possiderent. Athenæ quidem fertilem agrum colebant, sic enim Homerus:

Θρέψε Διὸς θυγάτηρ (τέκε δὲ Ζεῦσιν Ἄρεα)

Καὶ δὲ ἐν Ἀθῆνῃς εἶσεν ἐὼν ἐνὶ πύονι νηῶν.

Nutrivit (Erethæum) Jovis Filia (peperit vero alma tellus)

Et Athenis locavit, sua in pingui sede.

Verum id parvi erat momenti ad reliquæ provinciæ sterilitatem. Quid autem Polybius? Τίς γάρ, αἰτ, ὑπὲρ Ἀθηναίων ἔχ' ἰσότητι διότι καὶ ἔς καιροῦ μετὰ Θηβαίων εἰς τὸν πρὸς τῆς Λακεδαιμονίης ἀνέβαινον πόλεμον, ἢ μὲν εἰς μὲν ἐξέπιπτον τραυλίαις, ἰκαλὸν δὲ ἐπλήρην τελευτῆς, ὅτι τότε κελύαντες ἀπὸ τῆς ἀξίας ποιῶνται τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς, ἐτιμήσαντο τὴν τε χώραν, ἢ τὴν Ἀττικὴν αἰ-

ⁿ Polyb., lib. ii. Hist.

πασαν, ἢ τὰς οἰκίας, ὁμοίως δὲ ἢ τὴν λοιπὴν ὕλην. ΑΛΛ' ὅμως τὸ σὺμπαν τίμημα τῆς ἀξίας ἐπέλπει τῶν ἐξακισχιλίων διακοσίους ἢ πενήκοντα ταλάσις. *Quis enim memoria hominum non prodidit, Athenienses eo tempore, quo Thebanis confociati decem militum millia contra Lacedaemonios miserunt impleveruntque centum Triremes, ad statuentiam ex justa facultatum aestimatione mensuram collationis in bellum, agros suos aestimasse, omnemque Atticam, Domos, & quicquid reliquum; reperisse verò Censum constare sex mille Talentis, ducentis quinquaginta minüs. Quod optimè congruit cum hoc Demosthenis loco.*

Diximus de Atticæ æstimatione ad imponenda tributa; de Collatoribus ad conferenda; nunc de Trierarchis, ut inde proposita à Demosthene construendæ Classis ratio luculentius computari possit. Hic igitur quanti, & quo fungerentur munere, considerandum est. Res quidem jucundissima ad cognoscendum, ad expendendum difficilis, quippe quæ in multis vetustatis tenebris versatur. Trierarchos & propriâ, & latiori significatione hoc nomine appellatos existimo. Alii enim fabricandis instruendisque navibus præerant; alii ad eas moderandas eligebantur. Quod nisi concedatur, nescio an ullatenus, diversa Demosthenis loca componi possint. Inquit enim in Oratione de Corona: ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα καὶ τετραγών, αὐτοῖς μὲν μικρὰ ἢ ἑδὲν ἀναλίσκονσι· τὰς δὲ ἀπόρους τῶν πολλῶν, ἐπιτελείουσι. Ἐκ δὲ τῆς ἐμῆς νέμης γιγνόμενοι κατὰ τὴν ἡστίαν ἐκασον τίθεναι. Καὶ δυνὶν ἐφαίη Τετράρχης, ὁ τῆς μιστὸς ἐκλῆ ἢ δέκα κλῆων πρότερον συνέλθῃς. Οὐδὲ γὰρ Τετράρχης ἐνόμαζον ἱαντῆς, ἀλλὰ συνέλθῃς. Ut inelegantiam deprecem, moneo, hunc locum, ut reliqua ex tempore me latinis verbis reddere. *Ipsis licebat per antiquam legem senis ac denis simul publicum curare munus, nullo proprio, vel tenui detrimento, maximo autem pauperiorum Civium. At mea lege duarum Triremium aliquis est Trierarchus, qui prius in unam pro sextadécima parte contribuebat. Non enim se Trierarchos appellabant, sed Collatores. Quasi primo nuncupari nomine se puderet. Et cum*

hoc loco mille ducentos eos numerat, quorum duodenos singulis centum Triremibus, ducentis senos, trecentis quaternos assignat, certiores nos reddit, tot Trierarchos, quater numerum navium superantes, non iis gubernandis, sed construendis esse, ut etiam affirmat Ulpianus in Midiana: χίλιοι γὰρ ἢ διακόσιοι ἦσαν οἱ ταῖς Τριηραρχίας ἀφωρισμένοι, mille enim & ducenti erant ad Trierarchias secreti; quibus sanè locis iidem Trierarchi à Collectoribus non distinguuntur. Contra verò diversos fuisse ostendit in Orat. contra Midiam: καὶ γὰρ μὲν κατ' ἐκείνους τὰς χρόνους ἐτρηραρχῶν, εὐθύς ἐκ παιδῶν ἐξελθὼν, ὅτε σύνδυο ἤμεν οἱ Τριηραρχοί, ἢ τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, ἢ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοί. Quem locum Sigonius¹ vir clarissimus exposuit, annos triginta duos natus Trierarchus fui, cum simul duo Trierarchi eramus, & sumptus omnes ex propriis familiis faciebamus, & naves ipsi remigibus ornabamus. Cum transferre debuisset: Ego equidem per illa tempora Trierarchiam agebam, statim ex ephebis egressus, cum duo simul Trierarchi (ad unam navem) eramus, & sumptus omnes è re domestica faciebamus, ipsique navigia nautis instruebamus. Nam si Demosthenes jam usque ab ineunte ætate inter Collatores adscriptus fuerat, ut nuper ex Oratione contra Aphobum adnotavimus, & solùm, cum excessit è pueris inter Trierarchos, certum videtur utrumque munus invicem separari. Quod etiam clariùs deducitur ex Orat. adversus Polyclem, in qua annuam esse navium Præfecturam sæpiùs affirmat. Collatores autem, quoad hujusmodi census manebat, à suo munere non discedebant. Quæ cum sint hujusmodi; certum mihi, atque exploratum esse videtur, ex ipso mille ducentorum Collegio quotannis Trierarchos fuisse desumptos, qui navium præfecturam gererent, si navigare opus esset. Id sanè audio ex ipsa lege, quæ jubet² Τὰς Τριηραρχίας καλεῖσθαι ἐπὶ τῇ τελευτῇ συνεκαί-
δεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συλλεγῶν, (emendandum puto
συλλεγῶν) ἀπὸ εἰκοσι ἢ πέντε ἐτῶν εἰς τεσσαράκοντα, ἐπ' ἴσον

¹ Sig. lib. iv. cap. 4. de Rep. Atb.

² Demosth. pro Cor.

τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. *Trierarchos in unam Triremem vocari sexdecim ex iis, qui in Cohortibus (Classibus videlicet) contribuunt, à quinto & vigesimo ad quadragesimum annum, eosque pecuniam ex æqua parte suppeditare.* Ii verò, quadringenti fuerunt, ut à Xenophonte^s docemur : καὶ Τετράραρχοι καθίσταται τετρακίσιοι ἐκάστῃ ἐνιαυτῷ, & *Trierarchi constituuntur quadringenti quolibet anno.* Quod si Ulpianus in Midiana affirmat ; ἦν δὲ τὸ τῆς Τετράραρχίας λείβεργημα ἐκ ἐνιαύσιον, ἀλλὰ διὰ βίης, erat *Trierarchie munus non annuum, at dum vita maneret ;* id non lege, sed consuetudine fieri accipiendum est, cum ditissimi quotannis sublegerentur, quod eodem loco videtur haud clam indicare ; addit enim : καὶ διὰ τῆτο οἱ πλεσιώτατοι αἰεὶ τετράραρχον. *Quamobrem ditissimi navibus semper præficiebantur.* Lege verò annuum fuisse munus istud apertissimè, ut diximus, affirmat Demosthenes in laudata Oratione contra Polyclem. Hoc pacto removetur omne præstantissimi Oratoris ἐνολίωμα, nullaque difficultate, quicquid ad Trierarchos pertinet, enucleatur. Ex hac ipsa lege & consuetudine occasionem, videre mihi videor, illum suscepisse novæ rogandæ legis, qua se legit trecentos, qui cæteris magis constitutam haberent rem familiarem, iisque pro suarum opum ratione simul navium constructionem, atque imperium dedisse, ut in Oratione de Corona gloriatur. Igitur mirari satis non possum, Ulpianum enarrare in hac ipsa Midiana non dubitasse : πολλὰ περὶ τὰς Τετράραρχίας ἐγγυοντο μέλας-βολαί, διὰ τὸ μέγεθος τῆ ἀναλώματός. Καὶ ὅτε μὲν σύνδου ἦσαν, ὅτε δὲ σύνδεσς, καὶ ὅτε δὲ δέκα Τετράραρχοι, ὅτε δὲ χίλιοι. Ὁ γὰρ Δημοσθένης ὕπερον δύω τετάρων ἓνα Τετράραρχον ἐποίησε. *Multa circa navium præfecturas varietas fuit propter sumptuum magnitudinem ; quod verum est.* Aliquando enim duo erant, tres aliquando, aut decem Trierarchi, quandoque mille. Demosthenes igitur denuo (scilicet nova lege) duarum Triremium unum constituit Præfectum. Quin etiam miror, in hanc ivisse sententiam, totidem ferè verbis ex ipso Ulpiano

^s Xenoph. de Rep. Athen.

exscriptam, Sigonium * virum eximium. Non enim in universa Republica duo aliquando, aut tres, aut decem fuerunt Navium Præfecti; sed totidem singulis navibus comparandis adhibebantur. Nec Demosthenes recenti sanctione duas unicuique naves ædificandas attribuit, sed infinito quodam sermone dicit in illa pro Corona Oratione, quosdam inventos, qui cum prius sextamdecimam pecuniæ partem in unam Triremem darent, nunc duas integras naves præstare debeant. Cæterum, ut istud etiam exponam, quod initio mihi proposueram, id erat è Trierarchorum munere, ut re sua conficerent scaphas, victum nautis præberent, aliquid etiam armamentorum; nam cuncta dedisse, ut habet Plutarchus*, falsi redarguit Demosthenes in Orat. *περὶ ἐπιτετραρχήματι*, ubi Apollodorus nihil illorum à Republica desumpsisse, ponit in parte suorum in ipsam meritorum: *ἐν δὲ σκεύεσιν ἰδίοις τὴν ναὺν ἅπασαν κατεσκεύασα, καὶ τῶν δαπάνων ἑλκόν ἰδὲν*. *Præterea propriis armamentis navem omnem ornavi, nec quicquam è publicis sumpsit*. Civitas remiges dabat, stipendium, cæteraque armamenta; quamquam non rarò Cives suæ in Patriam benevolentiae obsequuti, rem omnem privatis opibus perficiebant, omnique sumptu Rempublicam sublevabant, ut in laudata Oratione luculenter describitur, & passim alibi. Hinc eorum liberalitas præmiis, honoribus honestabatur. Aliquando tamen in summa Ærarii difficultate Cives rem omnem nauticam absolvere jubebantur. Nemini, qui hoc esset censu ab huiusmodi collatione, ac Trierarchatu immunitas concedebatur, ne Posteris quidem Harmodii, & Aristogitonis, quarum merita ob interfectum Tyrannum in omni ipsorum familia summis beneficiis Athenienses sunt prosequuti, cujus rei meminit Orator noster in Orat. adversus Leptinem. Mos tamen invaluerat, ut qui vellet, posset vicem suam alteri committere. Igitur qui divitiis affluebant, otio, ut nunc quoque usu venit, indulgentes, talento rem transigebant, nec deerant,

* Lib. iv. c. 4. de Rep. Athen.

* Plut. lib. de Arb. sapien.

qui eo accepto præfecturam, illorum vice, in annum gererent, ut reprehendit Demosthenes in Midiana: Τηνικαῦτα δὲ τὸ πρῶτον ἤπλει, ὅτι πρῶτον μὲν διακοσίους, ἢ χιλίους πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν εἰσπραττόμενοι τάλαντον, τάλαντον μισθοῖσι τὰς Τριηραρχίας ἔτοι. Tunc verò rem (Midias) tenuit, cum vos primum mille ducentos collatores fecistis, à quibus talentum isti exigentes talento operam suam in Trierarchatu locant. Satis hæc de Trierarchis. Nunc paucis Demosthenis verba, quibus aperiendis tot alia præmittere opus fuit, exponam.

Pag. 9. lin. 21. Τριηραρχοὶ δ' ὥς &c. Cum Trierarchi in Republica forent mille, ac ducenti, ipforum duodecim ostendit singulis fabricandis navigiis præfuturos, si ea centum esse imperaverit; sex, si ducenta; si trecenta, quatuor. Deinde pecuniam ad singulas naves necessariam ita colligendam esse, ut si centum triremes construendæ sint, ea provincialis census pars, quæ sexagenis constet talentis, unicuique ipsarum præbeat sumptus: Si duplex Classis, ea rursus pars census, quæ triginta solum talentis existimetur: Si triplex; quæ viginti. At cur tam subtiliter computat Orator, & quis non pingui prorsus Minervâ istiusmodi rationem faciliè non subduceret? Populo concionabatur, quem deliberantem vel minima retardant impedimenta, proinde quicquid cogitandi moram afferat, amovendum est.

Pag. 10. lin. 14. Τόπος δέκα τῶν νεωρέων &c. Fuit olim Atheniensibus Navale amplissimum quadringentis fabricandis Triremibus, ut supra è Strabone^a retulimus, immani mille talentum pecunia in Piræo extructum, ac tribus dirutum, ut eleganti, nervosâque eloquentiâ scribit Isocrates^b: τὴν δὲ τελεποῦσαν, τῶν μὲν ἀμελήσαντας, τὴν δὲ συνήσαντας, τὴν δὲ Νεωπολίους ἐπὶ καθαίρειν τελεῶν τάλαντων ἀποδομένους, οἷς ἐς ἡ πόλις ἀνέλασεν ἕκ ἐκάστῳ χιλίῳ τάλαντον. Tringinta verò Tyrannos cum hæc negligentes, tum Navalia, quibus fabricandis Civitas non minus mille talentis absumpse-

^a Strabo, lib. ix.

^b Isocr. in Artopag.

rat, tribus diruendas dedisse, sagaci quidem consilio, ut nervos inciderent Reipublicæ, cui per vim imperabant. Principiò in Phalero habuerant^c, qui portus propius Athenis aberat, quàm Piræus, & inde solverat Theseus in Cretam navigaturus, Mnestheus ad Trojam. Verùm Themistocles Piræi sinum amplissimum, triplicemque portum conspicatus, huc Navale transtulit, fidamque constituit navibus stationem. Nulla tunc erant Navalia, aut ruinis fœda; quare Demosthenes loca iisdem navibus conficiendis idonea, & quàm commodissima possint, eligi jubet.

[B.] Cecrops Athenarum conditor Atticam gentem, vagam inconditamque, in duodecim oppida collegit, eamque in Tribus quatuor distribuit, quarum singulæ in tres Curias, istarum unaquælibet in Gentes triginta dissectæ sunt. Deinde Gens universa ex oppidis, autore Theseo, Athenas profecta urbem amplissimam constituit, iisdem, ac prius, ordinibus distincta. Clisthenes denique recuperatâ à Pisistratidis Republicâ, ejectoque Isagora rerum novarum cupido, populum in decem Tribus divisit; Tribubus Curias; Curiis Gentes aliquot assignavit, sed quo numero, definiri non posse putat Sigonius^d; mihi verò non obscure videtur Æschines indicare^e, in unaquaque Tribu totidem Curias, quot superiori tempore, tres nimirum, fuisse. Ait enim: *Ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ἑλῆ τις τὸς ὑπὸ τῷ δήμῳ κεχωριστοί μινες, ἢ τὸς κληρώδεις ἀρχοντας, καὶ ἀδείπεις, ἢ αἱ φυλαὶ, ἢ αἱ τετλίνας, ἢ οἱ δῆμοι ἐξ ἱαυλῶν αἰρεῖσθαι τὰ δημόσια χεῖματα διαχειρίζεν, τῶν αἰρεῖδεις ἀρχοντας εἶναι.* Quod si aliquis demat Magistratus, populi suffragiis aut sorte creatos, remanet, ut, quos Tribus, & ipsarum Trientes, & Municipia è seipsis eligunt ad administrandam pecuniam publicam, ii sint Magistratus electi. Quid enim aliud sibi volunt illi Trientes (τετλίνας) Tribuum, quàm tres Curiae? Tribuum nomina non semel immutata; recentiora fuerunt^f Cecropia, Erechthea, Pandionia, Ægeia, Ceneia,

^c Paus. in Atticis. ^d Lib. ii. cap. de Republ. Ath. ^e Æsch. contra Ctesiph. ^f Paus. in Atticis. Pollux, Onomast.

Acamantia, Leontia, Hippothoontia, Antiochis, Ajacia; eaque à suis Regibus, Heroibus, optimèque de se meritis viris acceperunt. Quælibet Tribus Phylarchum suum, Curiae Phratriarchum, quos Latine Præfectos dicas, habuerunt; qui eas ad sua gerenda negotia convocabant, præsidebantque. Suum pariter unaquæque Ærarium^a obtinebat Eponymo dicatum; sic enim apellabantur illi, quorum nomine Tribus honestabantur. Hæc utpote notissima vix attingo, eleganterque scripta videri possunt apud Sigonium^b. Qui Tribules essent, quo pacto nomina sua profiterentur, aut novi homines adscriberentur, tum dicemus, cum de Civibus agendum erit. Nunc illud peculiari quadam adnotatione dignum videtur, longè diversâ causâ, Tribuum divisionem Athenis constitutam esse, quàm Romæ, cum tamen utraque Civitas populari imperio, eodemque instituto regeretur. Nam Athenis non ad ferenda suffragia pertinebat, sed ad partienda æqualiter onera, & Magistratus. Si res aliqua decernenda esset, sententiæ non tributim, sed singillatim colligebantur. Si eligendus Senatus, Magistratus, partienda tributorum onera, Tribuum tantummodo ratio habebatur. Hinc ex ipsarum singulis Senatores, Prytanes. Proëdri, Navium Præfecti, omnesque prope dicam Curatores publici æquato numero adlegebantur. Hinc pecunia, labores, opera exacta eodem ordine. De vectigalibus hoc pacto distributis facta est mentio, cum de Collatoribus egimus. De cæteris rebus illustre profert exemplum Æschines in Orat. contra Ctesiphontem, ubi quid actum sit pro instaurandis Athenarum muris enarrat; ἐπὶ γὰρ Καυρῶνδε ἀρχόντῳ, Θαρρηλικῶνας δευτέρῳ Φθίνοντῳ, ἐκκλησίας ἕως ἔγραψε ψήφισμα Δημοθῆνης, ἀγορᾶν ποιῆσαι τῶν Φυλῶν, Σκιρροφοριῶν^c δευτέρῳ ἰσαμένῳ: ἢ, τρίτῳ ἐπέταξεν ἐν τῷ ψήφισματι ἐξ ἑκάστης τῶν φυλῶν ἐλέσθαι τὸς ἐπιμελησομένους τῶν ἔργων ἐπὶ τὰ τέχνη, καὶ ταμίαις. Etenim Chæronde Prætoris a. d. X. Kal. Majas, cum concio haberetur, decretum scripsit Demosthenes, Tribuum conventum fieri a. d. V. Non. ejusdem mensis, in

^a Demosth. Orat. adv. Theocr.^b Sig. lib. ii. de Republ. Alb.

ipsoque decreto jussit tertio die eligi ex utraque Tribu Mænium Curatores, & Quæstores. Ac paucis interjectis : Τῷ το δὲ γίνεσθαι, ὅταν, ὡς περ οὖν, ἐπιστῇ τι ταῖς Φυλαῖς, ἢ τὰ φερεῖ ἐξεργάζεσθαι, ἢ τελεῖν ναυπηγεῖσθαι : Id autem fit, cum aliquid, ut nunc accidit, Tribubus imperatur, sive fossas egerere, sive Triremes construere. Castra quoque Athenienses in sua quique Tribu sequebantur, ut ^k Herodotus, Plutarchus, Thucydides, aliique nos admonent. Romæ verò nulla Tribuum ratio habebatur, quoad Rempublicam, nisi in ferendis suffragiis, ut nemo, qui saltem à limine Romanas Historias salutaverit, ignorat. Quæ duo instituta, si quis diligenter animo complectatur, palam erit, melius Athenis populi auctoritati consultum fuisse; Romæ, utilitati.

[c] Optimè instituta rei conficiendæ ratio; quippe neminem latere poterat, quid sibi gerendum esset; nec si quid strenuè, aut malè gessisset, clam esse Rei publicæ; Certa proinde laus, & præmia industriæ, diligentiaque; negligentia pudor, ac poenæ, in quo maximè Civium felicitatis communisque salutis cardo vertitur.

[d] Meritò vocantur Athenæ Græcarum Civitatum opulentissimæ, siquidem aliæ aut minus opportuna parandis opibus fuerunt, aut minus cupida. Lege Spartani¹ artem aut mercaturam facere prohibebantur, sed ista Ilotarum munera fuerunt; Ilotæ verò mancipiorum genus minus ignobile. Thebani, ut duas tantum principes urbes appellem, sicuti etiam Lacedæmonii à mari longiùs distabant, proindeque nec tanto navigandi studio tenebantur, nec mercium commutandarum; hinc nulla ipsis obveniebat pecunia, nisi stipendio, ac prædâ. Athenienses autem non ex hisce solùm fontibus derivarunt sibi divitias, sed navigando præcipuè compararunt. Labet aliquam istarum opum rationem, conjiciendo quidem, instituere. Eæ primùm è Censu mihi videntur conjectari posse, ac tenues existimari, cum in amplissimo

^k Herodot. in Erato. Thuc. lib. vi.

¹ Plutar. in Pelop.

Civium ordine, ut narravimus, ii censerentur, qui ex humidis aridisque 500 modios implebant; & modium vini puto Cadi mensuram non excessisse; frumenti, semisextarium Etruscum, ut ex Budæo^m viro doctissimo rationem duco. Deinde cum Demosthenesⁿ dicat, satis amplam, ac benè constitutam accepisse à Patre rem familiarem, quæ talentis quindecim concludebatur, argumento est novem Coronatorum millia, quanti eadem talenta sunt, inter honestas facultates tum temporis computatas. Id nequaquam congruit cum hac tanta divitiarum magnificentia, quam Orator noster extollit; hujus autem testimonium, cum repudiari nequeat, quæ nostra erit sententia? Opinor equidem mediocres Copias intra memoratæ pecuniæ modum constituisse, quæ pecunia non poterat per id temporis parvi fieri, cum non minorem 900 Coronatis fructum redderet, posset etiam mille ferè quingentorum dare. Fœnori quippe denis Centesimis, quindenis aliquando accipiebatur, ut Demosthenes in laudata Oratione, ne aliò concedamus, affirmat. ἀργυρίῳ δ' εἰς τάλαντον ἐπὶ δραχμῇ δεδανεισμένῳ, ὃ ὁ τοῦτο ἐγγύνητο τῇ ἐνιαυτῇ ἑκάστῃ πλεονὴν ἢ ἐπὶ ὀβολῷ. *Talentum argenti drachmæ fœnore mutuum datum, cujus usura quotannis erat plusquam septem minas.* Ex quindenis igitur Centesimis fructum dabat. Rursus: ὁ μὲν νόμος κελεύει τὴν προῖκα ὀφείλειν ἐπ' ἐνέα ὀβολοῖς, ἐγὼ δ' ἐπὶ δραχμῇ μόνον τίθηναι. *Lex jubet dotem cum usura novem obolorum; ego drachmæ solum ponam.* Sex oboli drachmam conficiebant; novem igitur sesquidrachmam; quapropter usura quindenis Centesimis constabat. Quod si fructus illos quingentorum modiorum expendamus, non magnam utique rem familiarem constituerunt; sed erat præterea, quod iste fortasse Civium Ordo haberet in nominibus, in servis, atque urbanis prædiis. Cæterum istiusmodi censum ingentibus divitiis plures transgressos, dubitari nequit. Id enim ostendunt amplissima prædia, magnificentissimæque Villæ, quæ Periclis tempore in ea quoque

^m Budæus de Affe.ⁿ Demosth. in Orat. i. contra Apob.

temporum moderatione conspiciebantur, ut Thucydides ^o narrat: οἱ δὲ δυνατοί, καὶ κτήματα καὶ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε, καὶ πολυτέλεις κατασκευαῖς ἀπολαύεσθαι. *Proceres autem, quod pulcherrima per regionem prædia edificiis, multaque suppellectili ornata amiserunt; Multoque magis superbæ Domus, quæ, Demosthenis ætate ^p, publicas Ædes ac divorum Tempia superabant; Onus denique à plerisque sponte susceptum, aliquando impositum, sumptus omnes propriâ pecunia in unam pluresque Triremes præbendi. Quod si Collatores è re sua existimabant, aliquem inveniri, qui, uno talento accepto, istud onus vice suâ per annum ferrent, quamvis aliquid Respublica suppeditaret, ut Demosthenes admonet ^q: παρ' ὧν εἰσπραττέμενοι τάλαντον, τάλαντον μισθοῖσι τὰς Τριηραρχίας ἔτοι. Εἴτα τὰ πληρώματα ἢ πόλις παρέχει, καὶ σκευὴ δίδωσιν· ὥς αὐτῶν ἐνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶσαι, καὶ δοκεῖν λελεῖσθαι, &c.* *A quibus, Collatoribus, Talentum exigentes, operam suam in Trierarchiæ munere talenti mercede locant isti. Exhibet deinde Respublica remiges, classariosque milites, atque armamenta præbet; adeo ut ipsorum aliqui re verâ nihil impendant, videanturque publico defuncti munere, &c.* Qui navem instructam parabant, plus talento patet impertitos fuisse. Fuerunt autem qui vel duas, ut adnotavimus, ornarunt, proindeque Reipublicæ plusquam duo quotannis talenta contulerunt. Plures igitur Athenis divitiarum copiâ floruisse putandum est, easque propterea hoc loco non immeritò à Demosthene celebrari.

[E] Græci, ut omnes ferè gentes cum moribus excultæ, tum barbaræ, divinationibus apprimè dediti, nihil publicè, aut privatim agendum suscipiebant, de quo prius Deos non consulissent; idque non solum pietate, ac superstitione, sed insitâ Mortalibus futura sciendi cupiditate. Nec solum Oracula, quæ tunc miseri magnis ceremoniis venerabantur, sed eos quoque Vates adibant, qui ambitione,

^o Thuc. lib. ii.
contra Mædum.

^p Demosth. in Olynth. 3.

^q Demosth. in Orat.

aut mercede publicos, privatosque eventus prædicere audebant. Nihil frequentius occurrit in Græca Historia, quàm hujusmodi vaticinationes. Hanc eruditæ Nationis stoliditatem in tantis veræ Religionis tenebris haud miror; sed illud maximâ quidem admiratione persequor, quod vera ut plurimum fuisse reddita Oracula referant, atque experimento comprobata, quod procul dubio falsum existimo. De Vatribus qui Athenis commorabantur mentio fit à Thucydide^r, χρησμολόγοι τε ἦδ' οὐ χρησμούς πάντοίς, ὧν ἡγεῖτο ὡς ἕκαστος ὄρεται. *Et Vates canebant Oracula varia, quæ audiebantur, prout quisque voluntate suâ ferebatur.* Memorat alibi nihil boni eos prænunciassē: ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἐκέλευσαν, ἢ μαντεῖσι, ἢ τοῖς τοῖς τοῖς ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν. *Nulliusque utilitatis erant supplicationes in Templis factæ, petitæque sortes à Vatribus, aliisque id genus, quibus utebantur.* Tantâque fiduciâ suscipiebantur Oracula, ut Athenienses Vatribus irascerentur ob infaustam Syracusanam expeditionem, quæ lætis ominibus non responderat^t: ἐπειδὴ δὲ ἐγνώσαν (τὴν ἡτίαν) χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς συμπερομνηθεῖσι τῶν ῥητόρων, τὴν ἐκπλυν, ὥστε ἐκ αὐτοῦ ψηφισάμενοι ὀργίζοντο δὲ ἢ τοῖς χρησμολόγοις τε, ἢ μάντεσι, ἢ ὁπόσοι τι πότε αὐτὰς θειάσαντες ἐπέλπιον ὡς λήψονταί Σικελίαν. *Postquam verò cladis certiores facti sunt, acerbum in Oratores gerebant animum, qui bellum suscipiendum contenderant; quasi non ipsi (Athenienses) navigationem decrevissent. Irascebantur quoque Vatribus, Ariolis, et quicumque Sacrificiis inspectis spem dederant Siciliam in potestatem redactum iri.* De istiusmodi Vatribus loquitur hoc loco Demosthenes.

[F] Profectò nihil æquè homines suadet, ac rei necessitas; πιθανάγκην Græci vocant, nos illam uno verbo explicare non possumus.

[G] Hinc manifestum est extraordinaria Athenis tributa ex æstimatæ regionis Breviario fuisse perfoluta ab illo mille ducentorum Collegio, Summa totius Breviarii sex millia Talentum, ut dictum est,

^r Thucyd. lib. ii.

^t Ibid.

^r Thucyd. lib. viii.

continebat, è qua si Centesima colligeretur, sexagenis Talentis Ærarium augebatur; si quinquagesima, centum viginti; si duodecima, quingentis. At cur hujus tantum extraordinariæ pecuniæ meminit? Nihilne reliquum erat tot Vectigalium, tot à Sociis tributorum, tantæ in Arce ac Templis jam olim coactæ pecuniæ? Enimverò Vectigalia in alios usus distrahebantur; Sociorum tributa quàm plurimum exaruerant; illaque argenti vis deperierat. Sed ista luculenter digeram opportuniore loco. Dicam nunc aliqua de Talentis, admonet enim frequens eorum commemoratio, Talentum multiplex fuisse Festus est auctor. Nos de Attico solum loquimur; ejus duplex genus, magni & parvi. Primum octoginta tres Minas, seu libras, ac trientem argenti continebat; alterum sexaginta. De hoc utriusque pretio Priscianus^u nos docet, aliique. De parvo Suidas: *τάλαντον μνῶν ἑξήκοντα. Ἡ δὲ μνᾶ δραχμῶν ἑκατὼν. Talentum est sexaginta minarum; mina drachmarum centum.* Et versus illi apud eundem Priscianum.

Cecropium superest post hæc docuisse Talentum:

Sexaginta minas, seu vis, sex millia drachmas;

Quod summum doctis prohibetur pondus Athenis.

Festus quoque sex mille denariis constituisse refert. Hinc subductis calculis compertum est, magnum talentum Atticum 800 Coronatos nostros conclusisse; sexcentos parvum, ut ex Budæo^{*} viro quidem clarissimo accepimus. Euboicum talentum, cujus non rarò fit à Scriptoribus mentio, tribus fere Minis ac triente minus erat parvo Attico, quamobrem fere quingentis sexaginta Coronatis constabat.

[H] Ne cuiquam in mentem veniat reputare, oratoriè hoc loco Demosthenem loquutum, consideret secum ipse auri argentique vim incredibilem ab Alexandro Magno coactam è Darii thesauris, qui ultimus Persarum Asiæ Regnum obtinuit, & huic nostro Artaxerxi successit. Eam Q. Curtius narrat, sine Babylonica pecunia, ad centies quinquagies septies ta-

^u Prisc. lib. de Ponder.

^{*} Budæus de Assè, lib. ii.

lentum millia pervenisse. Strabo autem ¹ omnia complexus, ad centies octuagies millia, quæ sunt Coronatorum nostrorum centies atque octies millena millia, seu, ut vulgus loquitur, centum octo milliones. At, inquires, unde tanta pecuniæ vis? E provinciarum tributis. Hæc à Dario, qui tertius Persarum in Asia regnavit, per unamquamque ipsarum constituta, diligenter ab Herodoto ² recensentur, summamque colligit quatuordecim millia quingenta sexaginta Talenta Euboica, nimirum Coronatorum nostrorum octies millena millia, centum quinquaginta tria pariter millia sexcenta; idque non habitâ ratione immensæ Thuris, atque aromatum copię, nec Insularum tributis computatis. Quamobrem non immeritò Aristagoras Milesius, apud Herodotum ³, Lacedæmonios ad bellum contra Persas incendens, ait, si Susam Imperii sedem capiant, se cum Jove de opum affluentia decertaturos. Ab eo tempore aucta præter modum vectigalia, multis auctoritatibus comprobatur. Nos unum Ciceronem adducimus narrantem Ægyptum, quæ una Medici Imperii Satrapiarum erat, suâ ætate Ptolemæo Auletæ quotannis pendere duodecim millia quingenta talentum, videlicet septuagies quinquies centena Coronatorum millia. 7,500,000. At quæ Venæ tantas opes præbebant? Asiaticæ profecto, quæ fuerunt locupletissimæ, & jamdiu ferè omnes exaruerunt, ut tot reliquæ in Hispania, Græcia, Pannonia, aliisque in locis. Adnotandum denique in more apud Persarum Reges fuisse magnas divitias quotannis reponere ad Imperii robur & Majestatem, ut Herodotus ait ⁴, easque secum in bellum ferre, quò digitum intendit Orator, cum hos mille ducentos Camelos in Atheniensium oculis ponit.

[1] Duodecimum tributum vocat intolerabile ob illorum temporum felicitatem: Et sanè in summis Ærarii angustiis, longissimoque bello afflicti, vix

¹ Curt. de reb. Alex. Strabo, l. xv. ² Herod. in Thalia. ³ Herodot. in Thalia. ⁴ Herodot. in Thalia.

Athenienses vigesimam sociis maritimis imposuerunt anno 19 belli Peloponnesiaci; sic enim rem narrat Thucydides^c: διὸ καὶ τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπύσης, καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσιπύοντων, ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι. Καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τῶν τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες ἢ σφίσι χρέματα ἔτω προσιέναι. *Quamobrem* (Athenienses) *Decelia multum illos labe- faciente, magnisque aliis sumptibus ingruentibus, exhausti erant pecuniâ. Igitur maritimis populis, qui Reipublicæ parebant, Vigessimam Tributi loco imperarunt, rati plus inde sibi argenti obventurum.* Ex Duodecima contrahi potuissent quingenties Talentum, id est, trecenta Coronatorum millia, quæ summa & impar magno bello fuisset, & aliàs longè majorem spontè absumpserant in construendis ære proprio, ornandisque Triremibus. Miror igitur cur ab ea tam vehementer Cives deterreat, sed oratoriè loquitur.

[κ] De hoc Navium numero cui fides habenda sit, Herodoto, an Demostheni non facilè judico. Orator dicit totam Græcorum contra Xerxem Classẽ trecentarum Triremium fuisse, quarum centum ab Atheniensibus instructas, subductasque. Herodotus autem^d memorabilem illam expeditionem, geminamque ad Salamina & Artemisium pugnam, & quot unaquæque gens Naves dederit, diligentissimè verbis complexus narrat, in Statione ad Artemisium cum cætera Classe fuisse centum viginti septem Atheniensium navigia, supervenisse pariter alia tria supra quinquagena; & quamvis ipsorum aliqua Plataenses dicat conscendisse, attamen à Demosthenis numero longè distat. Longiùs autem discedit, cum easdem centum octoginta naves in Salaminio prælio à solis Atheniensibus ornatas affirmat; siquidem Plataenses cum Græcorum quibusdam, metu perterriti, pridem descenderant. Auget etiam Historicus universam Classẽ; quam enim trecentarum fuisse navium Orator scribit, ille præter biremes aliis octo & quin-

^c A. 2. O. 92. Thucyd. lib. vii.

^d Herod. in Urania.

quaginta cumulat. Quin & cum alterâ Xerxis eâdem utitur liberalitate, quippe ducentas & octo bellicas naves millenis addit, quibus eam constituisse Demosthenes arbitratur. Nulla hujus dissidii componendi spes, nec tanti profectò est, in hujusmodi re commorari.

[L] Cum mox tributa extenuaverit, quæ colligi possent ex Attica, quamvis duodecima imponeretur, nunc magni facit, in iisque triumphat. Quid igitur? Venia Oratori danda est, cujus interest, rem ex utilitate sua dicendo extollere, aut deprimere. Hoc Demosthenis loco, ubi regionis Atticæ opulentia tam magnificè laudatur, fortasse deceptus Joannes Meursius in libro, ni fallor, de Atheniensium fortuna, eam dicit sex millia talentum suppeditasse, cum hæc non vectigalis summa, sed Provinciæ æstimatio fuerit.

[M] Celeberrimi facti Historia ex Herodoto^a cognoscenda est. Nos hujus belli causam jamdudum retulimus; Nunc pugnam, ac victoriam quàm brevissimè renuntiabimus. Post direptam Eretriam in Eubœa, tenuerunt Atticam Medi, atque Hippia, olim Athenarum Tyranni, modò exulis; consilio exercitum in Marathoniis campis, quippe apertis, & ad equitandum idoneis, explicarunt. Athenienses viribus longè impares, ac Plataensium dumtaxat auxilio recreati, castra adversus hostes magnis animis posuerunt. Ciendumne prælium, an in vallo expectandum, dissidebant æquato numero Imperatorum sententiæ, qui decem fuerunt. Miltiades ratus, nisi commissâ pugnâ nullam fore salutem Reipublicæ, Polemarcho (cujus autoritas utri sententiæ accessisset, rem decernebat, & quo tunc Magistratu Callimachusungebatur) suadet, ut acies ad bellandum educatur. Instruitur exercitus, invadit Medos, victor in utroque cornu aciem mediam, quæ nonnihil cesserat, restituit; fugat hostes, ad Naves insequitur, gloriosâ partâ sibi victoriâ. Ex Atheniensibus centum nonaginta duo desiderati, è Persis sex mille trecenti.

^a Herodotus in Erato.

Sed illud maximè triumphum condecoravit, quòd una Civitas, omnium ferè ope destituta, ingentes Persarum Copias superaverit, cum quibus numquam ad ea tempora Græci congregi iusto bello ausi fuissent; quodque vastatam pridem summo contemptu ab iisdem hostibus regionem suam egregiè ulta est. Læti victoria Cives memoriàm ^f Popularium suorum, qui mortem obierant, extraordinariis honoribus sunt persequuti, eorumque nomina columnis incisa, quæ bustum in ipsis Marathonicis campis erectum ornabant; prælium quoque in Pœcile, ^g porticu amplissima à Panæno Phidiæ fratre depictum, atque in arce Posteris tradiderunt, qui gratà beneficii recordatione Dianæ quotannis quingentas Capras immolabant, quamvis huiusce sacrificii votum jamdiu persolvissent. Promiserant enim, si res bene cecidisset, ei totidem ipsarum capita, quot hostium occisorum sacrificare; verùm cum illicò pari numero non suppeterent, quingentas annuatim cædere, quoad fioret summa, decreverunt. Hanc tamen longe transgressi sunt, siquidem ab ann. 3. O. 73. quo fuit Marathonicum prælium, hoc more litabatur adhuc ann. 4. O. 94. quo Cyrus junior occubuit, si Xenophonti fides habeatur, scribit enim ^h ita se Græcis loquutum, qui in Ciri fuerant expeditione: ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ, ὡς ἀφανιστῶν τὰς Ἀθήνας, ὑπασθῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι πλημύσαντες, ἐνίκησαν αὐτὰς ἢ ἐνθάμενοι τῇ Ἀλέξανδρῳ ὁπόσους αὐτὸν κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, πρὸς αὐτὰς χιμαῖρας καταλύσαν τῇ Θεῷ, ἐπεὶ ἂν ἔρχον ἱκανὸς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ ἐν αὐτῶν πεντακοσίας θύειν. Καὶ ἐπὶ ἡ νῦν ἀποθύσκειν. Cum Persæ advenissent cum ingenti bellico apparatu, Athenas deleturi, Athenienses ausi in acie contra ipsos stare, victoriâ potiti sunt. Cum verò Dianæ votum fecissent, tot ei Capras immolaturos, quot hostium morti tradidissent, nec parem istis illarum numerum invenire potuissent, decreverunt quotannis quingentas sacrificare, easque ad hæc usque tempora sacrificant.

^f Paus. in Atticis.
^g Idem in Eliac. & Atticis.
^h Xenoph. de Ciri Exped. lib. iii.

[N] Fuit Græcis familiarissimum mercede in Barbarorum militiam proficisci, divitias sibi cum militari gloria comparantes. Laboriosi hominis esset exempla proferre, cum ubique in Historiis occurrant. Quæ hic habet Orator de hac ipsa consuetudine, quam ab iis putat servatum iri, si Rex Persarum Ægypto arma inferret, nequaquam habet præter occasionem. Jam enim Ægyptii sub Nectanebo ipsorum Rege defece- rant ab Artaxerxe, qui pacis amans modicis expedi- tionibus vix aliquando tentaverat perduelles ad obse- quium referre, sed lenitate vulnus potius exasperans, nunc seridè de iis vi perdomandis, ac fortasse de Græ- cis in eam rem stipendio conducendis cogitabat. U- trumque exequutus est anno abhinc tertio, si Dio- doro credimus, ait enim: Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ἀπὸ Περ- σῶν ἀποσάντων καὶ τὰς ἀνασίστων χρόνους, Ἀρταξέρξης ὁ ἐπι- κληθεὶς ΩΧΘ, αὐτὸς μὲν ἐκ τῶν Φιλοπόλεμον, ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινεν. Αποσέλλων δὲ δυνάμεις, καὶ στρατηγούς, πολλὰς αἰπεύουσαν διὰ τὴν κακίαν, καὶ ἀπειλὰν τῶν ἡγεμόνων. Διὸ καὶ καταφρονεθεὶς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἠναγκάσθη καταβῆναι, διὰ τε τὴν ἀργίαν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἰρημικόν. Κατὰ δὲ τὰς ὑποκειμένους καὶ τῶν Φοινίκων, καὶ τῶν ἐν Κύπρῳ Βασιλέων μισησαμένων τὰς Αἰγυπτίους, &c. παρασκευάσας ἔβρινε πολυ- μὲν τὰς ἀφρηκώτας. [Καὶ ἔπειθε] Ο δὲ Βασιλεὺς ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κατὰ τὴν Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττω- μα, πρεσβύτερος ἀπέειλε πρὸς τὰς μεγίστας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, εἰσιὼν συσχελεῖναι τοῖς Πέρσαις ἐν Αἰγυπ- τίῳ. Cum superioribus annis Ægyptii à Persis rebel- lassent, Artaxerxes cognomento Oebus à bello alienus in otio confidebat, missis Copiis, ac Ducibus, re sæpius fru- stratus fuerat, propter istorum imperitiam, atque impro- bitatem. Quare ab Ægyptiis contemptus, otio, quieto- que animo indulgens injuriam tolerabat. Per id verò temporis, cum Phœnices, & Cyprii Reges Ægyptios imi- tati &c. Rex iracundè incitatus decrevit Perduelles bello aggredi. Et infra: Rex autem magni ducons Æ- gyptum in sui potestatem redigere, ubi contritus fuerat,

ⁱ A. 2. O. 107. Diod. lib. xvi.

F 2

Legatos

Legatos misit ad maximas Græciæ Civitates, ut arma sua cum Persis contra Ægyptios conjungerent.

[O] Gemini Orontis Græcorum Historiæ meminerunt, utriusque versuti, ac proditoris. Primus à minore Cyro ob factam in se conjurationem morte multatus est ^k, de quo nullus hoc loco sermo esse potest. Alter Mysiæ Prætor ab Artaxerxe missis contra Cyprum Copiis Præfectus, sub Teribazo summo ^l Duce, hunc falsò apud Regem calumniatus, detectâque fraude, ignominiâ notatus, bellum deinde injuriam ulturus summo cum imperio suscepit administrandum ^m à Tacho Ægypti Rege, Mausolo Cariæ, Ariobarzane Phrygiæ Satrapis, aliisque, qui ab Artaxerxe desciverant, sed ratus proditoris scelere hujus gratiam inire, maritimarumque Regionum præfecturam comparare sibi posse, multas urbes, peregrinos milites, & quot sibi licuit rebellium Regis Legatis consignavit. Quid postmodum ipsi evenerit nec Diodorus, nec quispiam alius, ni fallor, meminit. Verùm cum hoc anno, octavo scilicet à defectione, cum Persis inimicum narret Demosthenes, conjecturâ ducor, nullum, aut leve tulisse memoratæ proditoris præmium, quamobrem iterum ad arma se contulisse.

[P] Cur Phrygiam solùm nuncupat? An unam Asiatici Imperii provinciam pro omnibus dicit? Id sanè frigidulum foret hoc loco. Deinde cur Græci vel ipsam Patriam subactam non incoherent? Non casu accuratum, diligentissimumque Oratorem ita loquutum, sed aliquò collimasse putandum est. Itaque non longè abest à vero id sibi velle: Græci milites mercede conducti, si contra Populares suos arma capiant, eosque Regi cogant obtemperare, ubi deinde militabunt? In Phrygiam venient, Provinciam, quæ, ut diximus, Persarum jugum detrectabat, ipsi Regi vindicaturi? At ea militia non distabit à vera servitute, quippe quotquot in ejus sunt potestate, statum, conditionemque servorum tenent, cum numquam

^k A. 4. O. 94. *Xenoph. de Cyri exped.* lib. iii.
^m A. 3. O. 104. *Diod.* lib. xv.

^l A. 4. O. 98.

bello quempiam aggrediatur, nisi ut adimat libertatem. Ita non malè mihi videntur hujus loci tenebræ dissipari.

[Q] Exemplo sunt Darii & Xerxis expeditiones, quibus duntaxat apertè, datâque operâ Græcia petita est. Et si de Græcis Asiaticis habeatur sermo, nulum cum iis bellum à Persis susceptum est, nisi pro inferenda servitute.

[R] De hac adversa Thebanorum in Persarum Imperium voluntate, ejusque confovendæ causa diximus Nota [H]. Nunc solùm addimus Demosthenem, ubicumque potest, in eosdem Thebanos inclinatum videri, qua de re ipsum Æschines mordetⁿ: *ἢ γὰρ, de illo ait, πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς βοιωτιάζει. Etenim præter cæteras iniquitates, Bæotiis favet.*

[S] Veteres capitalesque discordiæ inter Thebanos atque Athenienses intercedebant ob insitam finitimis gentibus æmulationem. Accedebant peculiare causæ, fovebatque commune odium Eubœa sæpiùs ab utrisque tentata, frequentesque Atheniensium in Bœotiam expeditiones aut ad vindicandam sibi Provinciam, aut ad evertendam. Duce Myronide^o totam sibi usurparunt, exceptis Thebis. Demosthene Imperatore iterum aggressi sunt^p, illatâ reliquis Bœotiis clade, maximâque à Thebanis acceptâ. Istorum pariter crebræ in Atticam excursiones, quas enarrare supervacaneum duco. Hinc utriusque gentis animi vehementer exasperati; sed nulla re magis, quàm Plataënsium tutelâ. Hos enim Athenienses acerrimè defendendos susceperant; cùm memores auxilii, quod Reipublicæ ii solùm detulerant apud Marathonem; tum rati eam Civitatem frænum Thebanis fore, a quibus intervallo septuaginta solùm stadiorum distabant. Et sanè ab istis numquam bello petita fuit, quin illi promptè alacriterque defenderint, postremamque obsidionem, celeberrimam quidem, simul cum Civibus usque ad extremum non^q sustinuerint. Ma-

ⁿ Æsch. in Orat. de falsa legat. ^o A. 4. O. 80. ^p A. 1. O. 89. ^q Thucyd. lib. iii. Diod. lib. xii.

nebant odii semina vel cum aliquando, prout ratio Reipublicæ postulabat, sibi invicem opitulabantur, nam statim ac nullo communi periculo detinerentur, non amplius auxilium ferre consueverant, & ad ingenium redibant. Id enimvero (ut rem luculentissimo exemplo confirmem) enituit quàm maximè, cum Athenienses veriti Lacedæmoniorum potentiam iisdem Thebanis libenter suppetias iverunt, contra quos illico, percussis Lacedæmoniis steterunt. Quid autem ostendit magis, quanto se vicissim odio prosequerentur, quàm Mūlcta Pindaro à Thebanis inflicta : ob isto Athenas carmine celebratas ?

..... λιπαρῇ, ἢ αἰοίδιμοι, Ἑλλάδι.

Ἐρεῖσμα κλεῖν Ἀθῆναι.

..... Pingues, celebresque, Græciæ
Columen inclytæ Athenæ.

Quod Poetæ damnum Athenienses geminatâ Mūlctâ pecuniâ refarserunt, æreâque illum statuâ donarunt, Nec minus id ipsum odium palam facit Epaminondæ summi Imperatoris : apud Thebanos dictum : *ὡς δὲ τὰ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως προπύλαια μετενεγκεῖν εἰς τὴν προσάσσαν τῆς Καδμείας.* Quod oportet Atheniensium ar-
cis Propylæa ad Cadmææ (quæ arx Thebanorum erat) tutelam atque ornamentum transferre.

[T] Thebani, gens bello potius, quàm lucris dedita, divitiis non affluebant. At hoc præcipuè tempore ob Phocense bellum inopiâ laborabant, ut à Diodoro accepimus. Quamobrem anno 2. O. 107. nimirum abhinc tertio, eos narrat ad Regem Persarum ivisse pecuniæ quidpiam oratum : *ἐπὶ δὲ τούτων Θεβαῖοι κάματοις τῷ πρὸς Φωκίαν πολέμῳ, ἢ χρημάτων ἀπορροῖς, πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν Περσῶν βασιλεῖς παραγγαλόμενοι εἰσὶν ὑποχρεωμένοι τῇ πόλει χρήματα.* O δὲ Αἰταχέρης προθύμως ὑπακούσας, ἰδὼν τε αὐτοῖς δωρεὰν ἀργυρίου τέλειαν τελευτῶσαν. Interea Thebani Phocensi bello defatigati, & pecuniæ indigentes, Legatos miserant ad Persarum Regem, aliquam Reipublicæ postulatu-
ros. Ar-

Xenoph. de reb. Græc. lib. vi. & vii. Diod. lib. xv.

Ep. 4. Æsch. in Orat. de falsa legat. Diod. lib. xvi.

Æsch. in

taxerxes autem iis alacriter auscultans, tricena argenti talenta dono dedit.

[v] Non alios hoc loco intelligit Orator, quàm qui sacro bello contra Thebanos implicabantur; nimirum, ut supra adnotavimus, Lacedæmonios, Phocenses, & Peloponnesium aliquos.

[x] In memoriam revocat profligati Persici belli tempus, quo tempore nullum Græcis felicius exitit; proinde nil mirum, si semper in ipsorum ore versabatur. Maximam inde utilitatem perceperunt quicumque Signa pro libertate contra Xerxem sequuti sunt; cujus utilitatis nemo non meminit, qui res per id temporis gestas Posteritati consignaverit, sed lubet Diodori * solum verba proferre: Τῷ δὲ πολέμῳ παρὰ τὴν προσδοκίαν τὸ τέλος λαβόντες παρὰδοχόν, ὃ μόνον τῶν κινδύνων ἀπελύθησαν οἱ τὴν Ἑλλάδα καλοικῶντες, ἀλλὰ καὶ δόξαν μεγάλην κατεκτήσαντο· καὶ ποσάτης εὐπορίας ἐπληρώθη πᾶσα πόλις ἑλληνίς, ὥς τε πάντας θανατῶσαι τὴν εἰς τὴν ναυτίον μεταβολήν. *At denique bello contra expectationem insperatum exitum navis, non solum Græciæ habitatores ab omni periculo sunt liberati, sed maximam obtinuerunt gloriam; nullaque fuit Græca Civitas, quæ divitiis cumulata non fuerit, adeò ut omnes mirarentur tantam fortunæ commutationem.* Hic autem à Demosthene peculiariter Lacedæmonios considerandos proponi nullus dubito. Iis enim præcipuo quodam modo id omne congruit, quod ait Orator, nimirum & Regis amicitiam repudiassè, quam Darius per Legatos, ab iisdem, ut à Græcorum aliis expetierat, sed Legatos hi non minus, quàm Athenienses necaverant. Deinde cum adversâ uterentur fortunâ, ac malis multis lacerarentur, veriti ne sibi ob patratum scelus ea contingerent, ad illud expiandum edixerunt, effectum Lacedæmoniorum aliquis qui vellet pro Patria mortem oppetere; reperti sunt Sperthius Aneristi, atque Eulis Nicolai Filius, genere, atque opibus clari, qui, mortuo Dario, ad Xerxem pœnam violatæ Legationis perfoluturi perrexerunt; Verùm in

* Diod. imit. lib. xii.

Asiam appulsi, statim ab Hydarne maritimæ regionis Præfecto ad conciliandam Regi suæ Civitatis amicitiam pelli, eam constantissimè recusarunt, quare Susam deducti, expositisque mandatis Rex magnanimus Xerxes non solum eos neci dare averfatus est, sed iterum expetitâ Reipublicæ familiaritate, ac denegatâ, liberos dimisit¹. Congruit rursus Lacedæmoniis alterum illud, quod initâ cum Græcis societate ingenti gloria, maximâque potentiâ aucti fuerint; nam partâ Persarum victoriâ, quicquid erat Graii nominis ad ipsos, aut ad Athenienses accessit, eorumque dicto audiens fuit, Κοινῇ τε, Thucydidis verbis utor², ἀπωσάμενοι τὸν Βάρβαρον, ὕστερον ἔ πολλαὶ διεκρίθησαν πρὸς τὰς Ἀθηναίους, καὶ Λακεδαιμονίους οἵ τε ἀποστάτες Βασιλέως Ἑλλήνων, καὶ οἱ συμπολεμήσαντες. *Cum Barbarum communibus viribus depulissent Athenienses, Lacedæmonique, brevi temporis intervallo ad ipsorum alterutres Græci se contulerunt, cum qui à Regis amicitia discesserant, tum qui cum ipso decertaverant.* Denique iisdem præsertim Lacedæmoniis convenit, quod initâ cum Persis familiaritate, gravissima deinde mala pertulerint. Illud sine dubio fœdus indicat, quod pax ab Artaxerxe data cunctis Græcis, & ab Antalcida nuncupata, consequuta est; cujus fœderis causâ, Xenophonte³ autore, οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐπικυνδέεροι ἐγένοντο τῆς ἐπ' Ἀναλκίδος εἰρήνης καλεμένης, προσάται γὰρ γινόμενοι τῆς ὑπὸ Βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης, καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πρᾶττοντες, προσέλαβον μὲν σύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ Θηβαίων τὰς Βοιωτὶδας πόλεις ἐποίησαν, ὅπερ πάλας ἐπεθύμουν. *Lacedæmonii longè majori gloriâ condecorati sunt in componenda pace, quæ ab Antalcida dicta est. Siquidem pacis ejusdem arbitri à Rege constituti, libertatem Civitatibus dederunt, conjunctâque cum Corinthiis societate, Bæotiæ Urbes liberas à Thebanis constituerunt, ut jamdiu concupierant. Quamobrem cum elati animo insolentes se gererent, Thebanorum armis, quos in desperationem adduxerant, atrocissimâ ad Leuctram pugnâ perculsi sunt. Enimvero summo*

¹ Herodot. in Polymn. ² Thucyo. lib. i. ³ Xenoph. de reb. Græcis, l. v.

artificio Demosthenes hanc diversam Lacedæmoniorum fortunam in medium profert. Cum enim propter inveteratam æmulationem, instaurataque sæpius inter se bella, ipsorum fides Atheniensibus suspecta esset, nec foederi, quo tum conjungebantur, satis crederent, ostendit ex eorundem esse utilitate tueri cum Græcis societatem, & à Rege Persarum disjungi.

[y] Quibus calamitatibus oppressi fuerint Lacedæmonii post Leuctricam pugnam, & quàm miserè de statu suo dejecti paulò infra referemus.

[z] Nihil antiquius fuit Medorum Regibus, quàm pecuniis, ope, foederibus Græcorum inter se discordias confovere, secum animo reputantes, non aliter bellicosissimam gentem perdomari posse, aut ab Asia removeri. Hinc avidè partium patrociniū suscipere, illorum diffidiis sese immiscere, vocati auxilia submittere, arma conjungere, ferire foedera, quorum plura, prout sua res postulabat, modò cum Lacedæmoniis icta, modò cum Thebanis, atque Atheniensibus. Monet igitur Demosthenes, ne Regi ulla detur occasio paria gerendi, neve hoc pacto ejus utilitatibus inserviant.

[A] Nemo quidem negabit Asianos pejerare consuevisse. Plura exempla nobis exhibet Xenophontis liber, quo minoris Cyri expeditionem literis consignavit; non unum pariter altera ipsius Historia de rebus Græcorum gestis. Quis Tissapherni, ut reliqua taceam, non irascitur, cum sciscitatus Agesilaum, quamobrem cum exercitu mare transmisisset, acceptoque responso, ob Græcos in libertatem vindicandos, subdolè se id à Rege curaturum promisit, datoque juramento inducias fecit. Verùm ^b ὁ μὲν Τισσαφέρνης, ἂν ὡμοσεν, εὐθὺς ἰψεύσατο. Ἀλλ' γὰρ τὴν εἰρήνην ἔχειν, στρατεύμαα πολὺν Βασιλέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόδον, μετεπέμπετο. Tissaphernes, quæ juraverat, statim ementitus est. Nam tantum absuit, ut pacem suadendam susciperet, quin magnum à Rege exercitum postulatum misit, præter illum,

^b Xenoph. de reb. Græc. lib. iii.

quem antea obtinebat. At æquè nemo fatebitur Græcos à perjuriis ac fraude abhorruisse :

Ignari scelerum tantorum, artisque Pelasgæ,
de miseris, deceptisque Trojanis cecinit Vatum Latinorum maximus ^c.

[B] Darium, & Xerxem dicit, quorum bella adversus Græcos inauspicatò suscepta summaque infelicitate profligata sæpius indicavimus.

[c] Quantum Athenæ post secundum Medicum bellum gloriâ, opibus, auctoritate, Imperio auctæ fuerint scribit Thucydides ^d eodem loco à nobis dudum laudato, quo de Lacedæmoniis idem testatur; alterum testimonium affero Diodorum ^e, sic de illo Reipublicæ statu loquentem : Μάλιστα δὲ Ἀθηναῖοι τῇ τε δόξῃ καὶ ἀνδρίᾳ προκόψαντες, διανομάθησαν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν οἰκυμένην. Ἐπὶ παντὶ γὰρ τὴν ἡγεμονίαν ἡύξησαν, ὥς τε ἄνευ Λακεδαιμονίων καὶ Πελοποννησίων ἰδίᾳ μεγάλας δυνάμεις Περσικάς, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, κατήγωνίσαντο, καὶ τὴν περιβόητον Περσῶν ἡγεμονίαν ἐπὶ πρῶτον ἐταπείνωσαν, ὥς τε ἀναγκάσαι πάσας τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις ἐλευθερώσαι κατὰ συνθήκας. *Præsertim verò Athenienses magno cursu ad gloriam strenuitatemque pergentes, per universum prope terrarum orbem egregiam sibi nominis famam compararunt. Siquidem auxerunt adeo vires Imperii sui, ut nullâ Lacedæmoniorum ac Peloponnesium ope, proprio Marte maximam Persarum potentiam terrâ marique dejecerint, ipsorumque Regnum illustre sic affligerint, ut necessitatem imposuerint, Græcas per Asiam urbes in libertatem, inito pacto, restituendi. Enimvero cum antea Urbs clarissima Imperium suum conclusisset angustis finibus, postmodum tot Insulis, maritimâque orâ, vi sibi adjunctis, aut populorum voluntate longè, latèque dominata est. Ante istud tempus modico ærario, perexiguo equitatu; & si pacis bona complectamur, nullo vigeat literarum studio, nullo artium ingenuarum. At verò confecto Persico bello, amplissimâque sibi partâ victoriâ, adeò viribus, divitiis, de quibus opportuniori loco dicemus, Arti-*

^c Virg. *Æn.* lib. ii. ^d Thucyd. lib. i. ^e Diod. *Histor.* lib. xii.
ficum

ficum industriâ, scientiarum gloriâ floruit, ut numquam maiorem felicitatem adeptâ sit. Nihil autem utraque tempora distinxit magis, quàm res navalis; hanc siquidem Athenienses ante Medicum bellum adeo exilem habuerunt, ut vix quinquaginta Naves obtinuerint, seu, ut Pollux^f memorat, octo & quadraginta, unaquâque Naucrariâ singulas præbente, easque non testas, ac ferè omnes quinquagenùm Remigum, quorum paucioribus nulla per id quoque temporis ad bellum instruebatur, cum centum supra viginti eas impellerent, quæ magnitudine cæteras vincebant, ut Thucydides colligit ex Homero^g; Τὴς (ναῦς) μὲν Βοιωτῶν, ἑκοσι ἢ ἑκατὸν ἀνδρῶν τὰς δὲ Φιλοκλήτης πενήκοντα. Δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας, ἢ ἐλαχίστας. *Beotiorum naves habuisse remiges centum viginti; Philoctetæ verò, quinquaginta; demonstrans, ut mihi videtur, maximas, minimasque.* A quo tempore vel quadringentas triremes, ut nuper adnotavimus, construxerunt, quamvis ad summum trecentis navigaverint. Qua de re præter adductos testes, Xenophontem^h damus, mirificè nostram illam sententiâ confirmantem, ἡμεῖς γὰρ, αἰτ, οἱ Ἀθηναῖοι εἰσέληθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τὰς Λακεδαιμονίους, ἢ τὰς συμμάχους, ἔχουτες τελέρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δὲ ἐν ποταμοῖς, ἐκ ἐλάττω τετρακισίων. *Nos enim Athenienses bellum suscepimus contra Lacedæmonios, eorumque socios, cum partim in mari, partim in Navalibus haberemus Triremes non minùs, quàm quadringentas.*

[p] Sedandis intestinis discordiis nullum sanè luctuosius, at simul nullum potentius remedium est, quàm bellum externum. Quiescunt enim turbulenti Cives, cum pro libertate adversus hostes pugnandum est; siquidem minus dolet, Civium aliquibus dignitate cedere, quàm inimicis servire. Romæ tumultuantem plebem ut plurimùm externa bella compressere. Græcos inter se dissidentes, nec animis tantùm, sed armis atrociter dimicantes Medicum bellum composuit. Tunc enim Lacedæmonii cum Peloponnesi-

^f Pollux Onomast. & Thucyd. lib. i. ^h Xenoph. de Cyri exped. lib. vii. bus,

60 IN ORATIONEM, &c.

bus, Bœotis, Chalcidensibus conjuncti bellum Atheniensibus commoverant, quos pridem libertati restituerant, sed eorum augescentem potentiam timebant; dimicabatur magna animorum contentione, incerto eventu. Simul Athenienses graves gerebant cum Æginetis inimicitias, quod Bœotis opem attulissent. Hinc utriusque populi classēs educæ, navalesque pugna. Græcorum alii in unam, alii in alteram partem concesserant. Ecce tibi, Darius in Græciam irruit, ac statim deponuntur arma civilia, sponte corruunt provinciales discordiæ, ipsique Lacedæmonii Atheniensibus opitulatum veniunt¹. Huc in præsentem Demosthenis verba referuntur, monstratque Persarum Regem hujusce rei non ignarum, à bello adversus Græcos se contenturum, ne ipsis occasionem præbeat domesticas lites componendi, pacisque inter se constabiliendæ.

¹ Herodot. l. v. & vi.

[61]

DE
MEGALOPOLITIS

IN ARGUMENTUM.

[A] **L** Euctricum praelium inter Græcorum atrociora diligenter à Xenophonte^a, ac Diodoro^b describitur, aliquâ rerum gestarum, occisorumque numeri inter ipsos auctores diversitate. Si nihil nostrâ interesset litem dirimere, eam secundum Xenophontem scriptorem *σύντονον* judicaremus. Cleombrotus Spartæ Rex Lacedæmonios, eorumque socios in aciem educere prope coactus est, nolebat enim cum Thebanis, quibus Patriæ periculum addebat animos, ipsa desperatione ferocientibus, dimicare. Pugnatum utrinque pari militum virtute, ac Ducum strenuitate, sed impari disciplinâ. Nam Epaminondas Thebanos suos instruxit callidiori arte, ac sagaciori, dum praelium committitur, scientia militari usus est. Illico Thebanorum equitatus hostium equites in fugam vertit; cornu sinistrum à dextro Lacedæmoniorum, cui Cleombrotus præerat, percussum. At ex altera parte victores Thebani restitutâ pugnâ in sinistrô cornu hostes fuderunt, postquam Cleombrotus multis confectus vulneribus ex acie semivivus excessit. Victoria penes Thebanos fuit vel ipsis fatentibus Lacedæmoniis, qui per inducias Mortuos suos recuperarunt. Hi fuerunt, si Xenophonti credimus, 1700; si Diodoro, quatuor millia; ex Thebanis trecenti. Cladis nuntio Spartam delato, necatorum Cognati splendidâ induti veste lætitiæ signa dederunt; eorum verò, qui fugâ mortem effugerant, sordidati mœrorem præ se ferebant; insigni documento, honestam necem turpi vitæ præhabendam esse. Illud est omnium admiratione celebratum, quod veteri vati-

^a *A. 2. O. 102. Xenoph. de reb. Græc. lib. vi.*

^b *Diød. lib. xv. cinio*

cinio per hominum ora ferebatur Lacedæmonios ibi maximâ clade labefactandos esse, ubi Virginum esset monumentum, quæ ab ipsorum Legatis corruptæ mortem sibi conscivissent. Id exitus comprobavit, siquidem certatum est, ubi Leuctri, unde ager nomen acceperat, ac Scedasi filia condita sunt, quæ per vim oppressæ omni occasionem præbuerant, memorabilique Numinis ultioni. Post eam pugnam à Lacedæmonii Peloponnesiis aliqui desciverunt, partim ipsorum odio, partim amore libertatis. Argivi cum Arcadibus palam in eos arma intulerunt, vocatis in auxilium Thebanis, quibuscum consociati Laconiam vastare, quæ per annos quingentos omnis populationis expers fuerat, ac Spartam ipsam aggredi non dubitarunt. In tanta fortunæ commutatione (qui enim nuper Thebas obtinuerant, nunc de Patria periclitabantur) Spartani urbem suam, quam veteri instituto nulla cingebant mœnia, undique munire student, quodque in maximis Reipublicæ angustiis fieri solet, servos ad arma vocant, promissâ, cum debellatum foret, libertate; eorumque sex millia nomen dedisse memoriæ proditum est. Athenas quoque ad æmulam Civitatem, sibi non longo temporis intervallo obnoxiam, auxilium orantes Legatos mittere coacti sunt^a.

[B] Eodem tempore memorati Lacedæmoniorum Legati, quo à Thebanis alteri, Athenas venerunt, datâque utrisque Concione, ac re multum deliberatâ demum Athenienses, quamvis cum iisdem Thebanis fœdere conjungerentur, opem Spartanis ferre decreverunt. Jucundum erit Diodori verbis probè rem descriptam audire^c: Ο γὰρ Ἀθηναίων δήμιος, μεγάλους ἔχων, καὶ φιλάνθρωπος, τὴν μὲν τῶν Θεβαίων ἰσχὺν ἐκασπλάγῃσιν, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ ἀνδραποδισμῶν κινδυνεύουσιν ἐψηφισάμενος βοηθεῖν παύσασθαι. Καὶ παρὰ χρημάτων σπασίην καὶ ἀσκήσαντες τὴν ἱμερόεντην ἐξέπεμψαν, καὶ τοὺς αὐτοὺς αἰδομένους, ὅπως μισέως καὶ δυσχολίας ἱμερόεντες μὲν ἦν

^a A. 4. O. 202. ^c Diod. lib. xv. Xenoph. de reb. Græc. lib. vi.
^d Diod. ibidem. Xenoph. ibidem.

προθύμως ἔχον τὰς σφλιώτας, προῆγε μὲν τῆς δυνάμεως κατὰ πρῶτον. Populus enim Atheniensium magnanimitate humanitateque ductus, nec Thebanorum potentia perterritus, Lacedæmoniis in discrimen servitutis adductis, veluti conspiratione facta, opem ferre statuerunt. Confestim igitur Iphicratem summo cum imperio ducem constituentes, cum duodecim Juvenum millibus, uno die conscriptorum expedierunt. Iphicrates autem, conspecta militum alacritate, diligenter cum exercitu processit. Nec eo contenti, cum audissent, Bœotos Epaminonda Duce ab Arcadibus Argivisque vocatos Spartam ipsam bello petere decrevisse, ut monuimus, denuo Chabriam cum altero exercitu^f submiserunt, eique mandarunt, ut, Isthmo occupato, Bœotos à transitu prohiberet. Audiendus est hoc pariter loco Diodorus: Ἀθηναῖοι δὲ πρῶτον τὴν Βοιωτῶν σφλιάν παρεῖσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξέπεμψαν δύναμιν, ἣ σφλιγὴν ἐπ' αὐτὰς Χαβρίαν. Οὗτ' δὲ παρελθὼν εἰς Κόρινθον, ἣ προσλαβόμεν' ἣ παρὰ Μεγαρέων, ἣ Πελληναίων, ἐπὶ δὲ Κόρινθίων σφλιώτας, σφλιόπεδον συνεστήσαντο ἀνδρῶν μυρίων. Μετὰ δὲ ταῦτα Λακεδαιμονίαν, ἣ τῶν ἄλλων συμμάχων παρεγγενομένων εἰς Κόρινθον, &c. Athenienses verò cum intellexissent Bæotorum exercitum ad Peloponnesum accedere, adversus illos Militum Copias, Chabriamque Ducem miserunt. Is Corinthum veniens, accipiensque à Megarensibus, Pellenæis, Corinthiisque Cohortes, agmen constitavit decem millium virorum. Ac rursus Corinthum supervenientibus Lacedæmoniis, aliisque sociis, &c. Quod cum ita gestum sit, patet nihil unquam Atheniensibus antiquius fuisse, quàm frænum injicere cuicumque Græcorum se super alios efferre vellet, atque ita Græciz libertatem fartam tectam servare.

[c] Nulla unquam gens tam facillè fecit, disruptaque ista inter se fœdera, ut Græci. Reliqua taceo, eaque solum commemoro, quæ nunc ad rem nostram faciunt. Athenienses cum Thebanis societatem coeunt a. 3. O. 100. contra quos Lacedæmoniis auxiliantur a. 4. O. 102. Cum Arcadibus se conjungunt

^f Eod. a. 4. O. 102. ^g Diod. lib. xv.

a. 3. O. 103. & contra istos, atque Thebanos pugnant apud Mantineam ann. 2. O. 104. Cum Phocensibus, ac Lacedæmoniis eosdem Thebanos oppugnant ab ann. 2. O. 106, usque ad finem belli sacri; atque interea, dum istud viget, adversus Lacedæmonios Megalopolitæ poscunt, ut sibi auxilium veniant^h. Quis tantas fœderum vicissitudines non obtupescat? Quis tantas ac tam celeres animorum commutationes cogitando complecti possit? An putabant veterum Sociorum fœdera non dissolvi, novo cum ipsorum hostibus inito? aut nullam his pariter fieri injuriam, si ad pristinam illorum familiaritatem redirent? Credo hujusmodi Societates non propria fœderis appellatione usurpandas esse, sed opportunam armorum conjunctionem dicendas, prout cujusque populi utilitas, ac ratio postulare, atque ideo neminem religioni duxisse modò hostem, modò amicum se gerere. Quod sanè institutum huic Orationi viam fecit, ut jam dicendum suscipimus.

[D] Cum Arcades, & Argivi post Leuctricam pugnam, ut diximus, bellum Lacedæmoniis intulissent, multis levioribus præliis victores, tandem ab ipsis Lacedæmoniis in maximas loci angustias adducti, atrocissimâ plagâ perculsi suntⁱ. Nam decem ipsorum millia occubuerunt, hostium nemine occiso; quod fidem superat, sed vades adsunt Xenophon ac Diodorus^k. Lætos eâ victoriâ Lacedæmonios, quæ prima ipsis obtigerat post Leuctricum vulnus, Arcades pertimuerunt, sibique ab illorum armis malè ominati, ut suæ gentis salutem consulerent, eam è viginti Menaliorum Parrhasiorumque pagis congregarunt, conditamque opportuno loco Urbem, quæ ex ipsius magnitudine Megalopolis dicta est, ipsi habitandam dederunt. Pausanias^l triginta septem populos monet in eam Coloniam confluxisse, quorum nomina memoriæ prodit. Addit Arcades id consilii

^h Diod. lib. xv. *Xenoph. de reb. Græc. lib. vii. Demosthen. in hac Orat.* ⁱ A. 1. O. 103. ^k *Xenoph. de reb. Græc. lib. vii. Diod. lib. xv.* ^l *Paus. in Arcad.*

fufcepiffe Epaminondæ hortatu, ab eoque mille Thebanos miffos, duce Pammene, ne Colonia deductio quidpiam moleftiæ ab inimicis fufciperet. Verùm cum, Xenophonte auctore, certum fit, eofdem Arcades è Lycomedis fententia decreviffe, nifi communicato imperio non amplius cum Thebanis in militiam fe profecturos, idque iftos ægrè tuliffe, ac proinde abalienatos animo illorum cladem libenter audiviffe, fortaffe nemo facilè Paufaniæ testimonium capiet. Quamquam absurdum minimè videri poffit, Thebanis depreffam Arcadum superbiam ex animi fententia accidiffe; fimul verò bellicosiffimam gentem, Lacedæmoniorum æmulam, fibique utilem labefactari penitus noluiſſe. Megalopolis ædificatio, eaque veluti firmiſſimum propugnaculum contra Lacedæmoniam poſita, malè audiit apud Lacedæmonios; quapropter vix è tantis ruinis emerferant, cum ei graves, ac moleſti extiterunt, de ipſaque delenda cogitarunt. Initium fuit rei pertentandæ an. r. O. 107. ^m, quo in Megalopolitarum fines infeſta duxerunt ſigna. Ii verò diffidentes rebus ſuis, opem à foederatis Thebanis, Argivis, Sicyoniis, Meſſeniisque poſtularunt. Ab Athenienſibus autem, tacet Diodorus, ſed ex hac Demotheſis Oratione, poſtulatam fuiſſe certum eſt; datam verò non arbitror, nec tamen conceſſam Lacedæmoniis, quorum pariter Legati ipſam exoraturi Athenas venerant. Meæ quidem ſententiæ magnum momentum præbet Diodori ſilentium, qui cum accuratè, à quibuſnam utriſque populo ſubmiſſa fuerint auxilia, deſcribat, Athenienſes præterit. Et ſanè Lacedæmoniis non faviſſe, ne ſi victores, potentiæ incrementum ſumerent; Megalopolitis, ne nullâ utilitate contra foedus cum iifdem Lacedæmoniis pro bello ſacro, quod adhuc manebat, ictum facere viderentur. Tantis enim aliorum viribus illi recreati fuerant, ut nihil ſibi à Spartanis timere poſſent. Quin etiam variante armorum fortunâ, acceptisque invicem cladibus, pax eodem anno

^m Diod. lib. xvi. Pausan. in Arcad.

G

compoſita

composita est. Quod si cui veniat in mentem cogitare, quid causæ fuerit, quod Phocenses opitulatum Lacedæmoniis venerint, Athenienses nequaquam, cum utrique eodem fœdere continerentur, non aliam fortasse inveniet, quàm quæ nuper à nobis dicta est, nimirum ne si malè Arcadibus contigisset, iidem Lacedæmonii nimium viribus auferentur, quod omni vi Demosthenes urget. Hanc etiam rationem Megalopolitis animos dedisse puto ad Atheniensium opem implorandam, quamvis non uno ipsis nomine se hostes profiterentur. Adeo tum temporis Reipublicæ utilitas fœderibus moderabatur. Megalopolis multos præclaros viros edidit, quos inter Polybius. Non longam mansit ætatem, fuitque in proverbio: *ἐρημία μεγάλη ἐστὶν Μεγαλόπολιν, Magna solitudo est magna urbs.* Ex ejus ruinis emerfit ad montium radices ac prope Alpheum flumen vicus humilis, *Leonidari* ab incolis nuncupatus, clarissimæ Civitatis index. Quanta sit hujus Orationis venustas, robur, ars, difficultas, æquare verbis non possum. Orator profectò nihil sibi reliquum facit, quo rem difficillimam suadeat, nempe ut contra amicos Lacedæmonios inimicis Arcadibus Athenienses auxiliarentur.

IN ORATIONEM.

[E]THEODemo Athenis Prætore, quem Eudemum Diodorus vocat, Concionem istam à Demosthene dictam fuisse Dionysius Halicarnassensis^a monet his verbis: *ἐπὶ δὲ Θεοδήμῳ τῷ μετὰ Διότιμον ἀρχαντὶ &c. πρὸ λόγον περὶ τῆς Μεγαλοπολῆως βοηθείας διμοχλοῦσιν, ὃν αὐτὸς ἀπήγγειλε: Theodemo post Diotimum Prætore &c. Orationem pro Megalopolitarum auxilio ad Populum habitam, quam ipse pronunciavit.* Eudemum verò Præturam gessisse an. 4. O. 106. à Diodoro^o accepimus; quo tempore vigesimum octavum ætatis suæ Demosthenes agebat. Eam verò disjungi non posse

^a Dionys. Ep. ad Ammianum.^o Diodor. lib. xvi.

DE MEGALOPOLITIS. 67

ab hoc anno probat Lacedæmoniorum in Arcadiam irruptio facta initio sequentis an. 1. O. 107.^p quæ Oratori causam dicendi dedit. Nec dubitari potest, quin sub exitum dixerit ejusdem anni quarti, cum illi parati jam erant ad invadendum, imminentique belli discrimine tenerentur Arcades. Incipiebant Attici annum suum à Solstitio æstivo, primusque mensis erat *ixalouβαιών*, cujus pars cum Junii parte congruit. Igitur exeunte anno quarto, id est, sub æstatis initium arma à Spartanis expediebantur, quæ mox sub initium alterius anni in Arcadiam intulerunt.

[E 2da] Tres habuit Græcia præcipuas Urbes, ut sæpius admonuimus, quæ accerrimè inter se de principatu certarunt, atque aliquando unaquælibet obtinuit, Sparta, Athenæ, Thebæ. Proinde nihil earum magis intererat, quàm cæteras infirmo esse virium robore, ne caput attollerent. Hinc Demosthenes veluti rem exploratissimam ponit, ac tamquam totius Orationis fundamentum, nimium Atheniensibus conducere, Thebanorum Imperium, ac Lacedæmoniorum, concussâ afflictâque uti valetudine.

[F] Geminæ fuerunt in Græcia urbes Orchomeni appellatione; alteram ab Orchomeno Lycaonis filio in Arcadia constructam accepimus, ab Homero *ῥωλύμυλον* *Ovium feracem* vocatam, de qua nullus hic sermo; alteram in Bœotia ab Orchomeno Minyæ filio, Neptuni nepote, quæ Minyæ cognomento ab Arcadica distinguebatur, quæque nunc à Demosthene nuncupatur. Urbs olim clarissima, rerum gestarum gloriâ, atque opibus illustris^r, heroicis temporibus Thebas vectigales habuit, quoad istas Hercules erexit adeo, ut à tributo immunes constituerit. Deinde aucti quàm maximè viribus Thebani post Leuctricam pugnam statim æmulam Civitatem magno exercitu perdomandam statuerunt, sed moniti ab Epaminonda¹ ne victoriæ decus ambitione, perni-

^p *Diod. ibid.* ¹ *Iliad. β. ver. 605.* ¹ *Pausan. in Bœotic.* ¹ *A. 3.*
O. 102.

ciosaque dominandi cupiditate corrumpere, sociam potius, quàm servam sibi adscripserunt. At verò post Mantineense prælium, quo ille fortiter occubuit, nacti querelarum occasionem, penitus exciderunt. Cum enim aliqui Thebanorum exules Reipublicæ statum convellere, & aristocraticum mutare vellent, in conspirationis societatem, præter alios, trecentis Orchomeniis equitibus adscitis negotium dederunt tumultum Thebis excitandi, quo die illuc jussi venire ad armorum lustrationem debuissent. Exules ipsi veniam conjurationis deprecaturi, Orchomeniorum scelus Magistratibus prodiderunt. Capti Equites, supplicioque affecti causam Thebanis præbuerunt vetus vindictæ desiderium in æmulam urbem explendi. Quapropter, ut Diodori ¹ verbis utar, καιρόν ἔχον νομίσαντες, ἢ προφάσεις εὐλόγους τῆς τιμωρίας λαβόντες, ἐσετάτευσαν ἐπὶ τὸν Ορχομενὸν, καλασχόντες τὴν πόλιν, τὰς μὲν ἀνδρας ἀπέκτειναν, τέκνα δὲ ἢ γυναῖκας ἐξηνδεύοντίσασιν, occasionem accepisse rati, honestamque vindictæ causam, in Orchomenum infesta signa intulerunt. Urbe verò in sui potestatem redactâ, quicquid hominum habuit, occisione delerunt, Pueris ac Fæminis in servitutem adductis. Hujusmodi fato ea civitas perfuncta est, quæ modò paucis tuguriis loci memoriam clarissimumque retinet nomen.

[G] Thespiæ urbs Bœotix à Thespia Asopi filia, vel à Thespio Erechthei nomen accepit, ab Homero ¹ non prætermissa :

Θεσπείαν, Γεργιάντι, ἢ εὐρύχορον Μυκαλησσόν.

Thespiam, Græamque, Et latum Mycaleffum.

ad Heliconis radices condita, Thebanorum odio clara, quibus gratum facturus Xerxes eam diripuit, incenditque. Sic enim Herodotus ² : Ο γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμεν³ σεγλὸς ἅμα Ξέρξης, ἰμπήσας Θεσπείαν τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλειπόντων εἰς Πελοπόννησον, ἢ τὴν Πλαταίαν ὡσαύτως, ἥνέ τε εἰς Αθήνας, ἢ πάλῃ ἐκείνα ἐκῆν. Εὐέπησεν δὲ Θεσπείαν τε, ἢ Πλαταίαν πυθόμεν³ Θη-

¹ Diod. lib. xv. A. 2. O. 104. ² Iliad. β. ver. 500. ³ Herod. in Urania.

DE MEGALOPOLITIS. 69

Ελίων, ὅτι ἐκ ἐμῆδιζον. Exercitus enim cum Xerxe Boeotiam ingressus, incensâ Thespiensium Urbe, quam ipsi desertam reliquerant in Peloponnesum fugientes, & similiter Plataensium, Athenas pervenit, omniaque regionis illius populabatur. Incendio autem Thespiam Plataeamque absumpsit, certior à Thebanis factus, quod Medis adversabantur. Deinde Thebani eam bis frustra an. 4. O. 100. tentatam penitus everterunt tertio ab illinc anno. Quamobrem Epaminondas hanc gentem suspectam habens, noluit conjunctam cæteris Bœotis in prælio ad Leuctram dimicare, ac discedendi facultatem dedit. Auditâ verò Thebanorum victoriâ, in Cerenum agri sui Castellum munitissimum secessit, sibi à victoribus metuens; nec immeritò, quippe id statim Epaminondas obsidione cinxit, atque expugnavit*. Thebis vix tandem ab Alexandro Magno deletis, caput è ruinis extulit; ac Ciceronis ætate ignobile oppidum solâ Cupidinis statuâ, quam Phryne nobilis meretrix Civis sua dicaverat, honestabatur: Idem, opinor, Artifex ejusdem modi Cupidinem fecit illum, qui est Thespiis, propter quem Thespiæ visuntur, nam alia visendi causa nulla est. Nunc Tespe dicitur, vilis pagus, veteris dumtaxat urbis locum Viatoribus monstrat.

[H] Platææ Bœotorum, urbs infra Cithæronem montem sita, septuaginta stadiis Thebis distans, non longè ab Asopo flumine, memorabilis trecentorum millium Medorum clade, quam ibi à Græcis Mardonius ipsorum Imperator accepit; suâque obsidione, quam diu strenuè, fortissimèque sustinuit^b. Homero non ignota; canit enim,

Οἱ τε Πλάταιαν ἔχον^c

Quique Platæam habebant.

æquè inimicos habuit Thebanos, ac Lacedæmonios, nec minùs Athenienses amicos. Prima Lacedæmoniis fuit odii causa, quod, absoluto Persico bello, cum,

* Diod. l. xv. * Paus. in Boeot. * Cic. Ver. 4. * Strabo, lib. ix. Thucyd. lib. iii. Herod. Diod. ^c Hom. Iliad. β. ver. 504.

ut ipsi Archidamo exponunt. ^d Παισανίας, ὁ Κλεομβρότου
 Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων,
 μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἰθαλλοῦντων ζυγάρεσθαι πᾶν κίνδυνον τῆς
 μάχης, ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ
 Διὶ Ἐλευθερίῳ ἱερὰ, ἢ συγκαλέσας πᾶντας τὰς συμμαχίας,
 ἐπιδίδου Πλαταιεύσι γῆν, ἢ πόλιν τὴν σφετέρῃν ἔχοντας αὐ-
 τοκόμους οἰκῆν· σφαιλεῦσαι δὲ μηδεὶα πόλει ἀδίκως ἐπ' αὐτὰς,
 μηδ' ἐπὶ θαλείᾳ. Εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τὰς παρόντας συμμαχίας
 κατὰ δύναμιν, Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius.
 liberatâ à Medis Græciâ, apud nos foret cum iis Græ-
 corum, qui subeundo pugnae discrimini non defuerunt, sa-
 crificans in Plataensium Foro Jovi Liberatori victimas,
 omnesque invocans Socios, Plataensibus agrum, urbemque
 nostram habitandam, propriisque legibus temperandam
 reddidisset, unumquemque ab injuriis, aut servitute nobis
 inferendâ interdicens. Quod si secus, ab iis, qui adsint
 Socii, pro suis viribus conferri nobis auxilium; cum, in-
 quam, hoc beneficio Plataenses à Lacedaemoniis fuisset
 affecti, gratiam iis non habuerunt. Nam cum
 Pausanias è manubiis Tripodem Delphis communi
 nomine ἀρετῆον τῷ Ἀπόλλωνι τῶν Βαρβάρων, data contra
 Barbaros fortitudinis præmium Apollini dedicasset, do-
 natio, veluti sui esset unius, inscripsit:

Ἑλλήνων ἀρχηγός, ἐπεὶ σφελὸν ὤλεσε Μήδων,

Παισανίας Φοῖβω μνημ' ἀνέθηκε τόδε.

Græcorum Dux, postquam profligavit Medorum
 Copias,

Pausanias hoc monumentum Phæbo consecravit.

Quod ægrè cunctis Græcis ferentibus, soli Plataenses
 apud Amphictyonas mille talentum actionem Lacedaemoniis pro sociis intenderunt, coegeruntque, erasis
 prioribus, versus alios apponere, quibus, quæ Urbes
 fuissent participes faciendi muneris, ostenderentur^e.
 Fuerunt deinde graves, atque irati Plataensibus Lacedaemonii propter perpetuam illorum erga Athenien-
 ses familiaritatem. Quæ quidem familiaritas utilitate
 conciliata (quippe nimium Atheniensium intererat
 Plataas firmissimum contra Thebas propugnaculum

^d Thucyd. lib. ii.

^e Demosth. in Neeram.

DE MEGALOPOLITIS. 71

stare; ac Plataënsium, contra potentissimos hostes non destitui Atheniensium ope) mutuis beneficiis conservata fuit. Siquidem soli Plataenses in prælio cum Atheniensibus fuerunt apud Marathonem, eorumque naves conscenderunt in navali pugna ad Artemisium. Isti contra nunquam fidissimis fociis defuerunt, sæpius susceptâ illorum tutelâ, cum ipsis ad extremum usque toleratâ ejus Urbis obsidione, qua captâ Civibus Scionem Insulam habitandam dederunt, ac postremò, ut mox dicemus, Athenis receptos Civitate donarunt. Thebani eosdem Plataenses ingenti odio prosequabantur, quia sibi morem gerere detrectabant, freti Atheniensium amicitia; ex eaque civitate periculum sæpius fuerat ipsorum Reipublicæ. Fatum igitur diu agitatæ concussæque hujus Urbis id fuit: Xerxes Thebanis obsequutus illam, ut dudum diximus, flammis conflagravit an. 1. O. 75. Non semel tentatam, ac dirâ demum obsidione labe- factatam in deditionem acceperunt Lacedæmonii a. 3. O. 89. ut ex Thucyd. habetur, aut an. 2. Ol. 88. ut ex Diodoro. Concessa Thebanis, incolenda datur Megarensibus, iisque ipsorum Plataënsium, qui exulabant. Insequenti anno diruitur; ὕστερον δὲ, Thucydides inquit, καθελοῦντες αὐτὴν εἰς ἑδαφὸς πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων, ὠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καλαγωγίον διακροσίῳ ποδῶν πανάχῃ κύκλῳ, οἰκήματα ἔχον κατωθεν αἰ ἀνωθεν. Καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταίων ἐ- χρήσαντο. Καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλῆ, χαλ- κός, καὶ σίδηρος, κλίνας καλασκευάσαντες, ἀνέθεσαν τῇ Ἡρᾷ, καὶ νεῶν ἐκατόμπεδον λίθινον ὠκοδόμησαν αὐτῇ. Τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες, ἀπεμίθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θη- βαῖοι. Denuo ipsum à fundamentis omnem solo æquantes, diversorium construxerunt ducentorum ex omni parte pedum prope Junonis Templum, super, atque infra habens cubi- cula, adbibitis ad contignationes ac postes iis, quæ Pla- tænsibus usui fuerant. Quin etiam, quæ ipsorum muros ornabant, æs & ferrum, in lectos conversa, Junoni con- secrarunt, ipsique templum lapideum, centumque pedum

¹ Herod. in Urania.

² Thucyd. lib. iii. Diod. lib. xii.

ædificarunt. Agrum verò publicatum, per decem annos mercede locarunt, colueruntque Thebani. Verum eâ pace, quam Antalcides cum Persis confecit an. 2. O. 98. cum suas obtinere urbes Græcis omnibus concessum foret, ex Athenis, aliisque locis, quò dispersi fugerant, Plataenses congregati, Civitatem suam lætis animis instaurarunt^h. Quodd ægrè ferentes Thebani, astu captam an. 3. O. 101. delerunt omnino, datumque viris cum singulis vestibus, Mulieribus cum binis abire; omnes eis Ἀθήνας φυγόντες, τῆς ἰσοπολιείας ἔτυχον διὰ τὴν χρηστότητα τοῦ δήμου. Athenas fugientes, Populi benignitate, communi Civitatis jure donati sunt, ut Diodori verbis utarⁱ. Nullum modò remanet ejus Civitatis vestigium.

[1] Cum Urbes istæ, ut supra adnotavimus, vicinæ, atque infensæ Thebanis essent, ut isti ad suam pertinere utilitatem vehementer arbitrati sunt eas excindere, ita dubitari non poterat, instauratas graviter iisdem obfuturas, ipsorumque potentiæ frænum imposituras.

[κ] Arcadia, mediterranea Peloponnesi regio, virorum fortitudine, ingenio, industria, urbium splendore cunctis notissima, nec in memoriam hominum revocari, nec nostra indiget commendatione. Nam undique literarum monumentis laudatur, suorumque Civium facinora passim in Græca historia se offerunt. Lacrymis potius ut reliquæ Græciæ, sic hujus præstantissimæ provinciæ calamitatem prosequamur, necesse est, quæ olim locorum amœnitate, ædificiorum magnificentia, Urbium clarissimarum decore florentissima, nunc retinet nihil dignum pristina majestate, vilibusque ruderibus vix objicit literatorum oculis vestigia veteris elegantiae. Quamquam habet Arcadia, unde leviùs ferat amissæ gloriæ desiderium. Nostrâ siquidem ætate Romæ rediviva celebratur eximio præclarissimorum hominum cœtu, qui omni scientiarum laude, & humaniorum præcipuè cumu-
lati, ejus nomen sempiternæ memoriæ commenda-

^h Pausan. in Bæot. ⁱ Diod. lib. xv. Paus. in Bæot. Demosth. in Neeram.

runt; ut jam nihil desit Arcadiæ, quo aut Pastorum antiquorum cantus, aut Civium doctrinam æquare modò non possit. Quin etiam Urbium nomina, & locorum omnium ad vetustatis recordationem retinet, eaque habitanda Pastoribus tribuuntur in literatissimæ Gentis conventu, cujus ego liberalitate Timenis imposito nomine campos Alcimedontios teneo.

[L] De Megalopoli satis jam diximus initio hujus Orationis.

[M] Lacedæmonii, qui per ea Peloponnesiaci belli tempora florentem adeo Reipublicæ statum obtinuerunt, ut numquam magis, non regionis suæ amplitudine, quæ vix duas è quinque Peloponnesi partes complectebatur, sed ejus totius dominatu, ad tantam gloriæ, ac virium magnitudinem pervenerant. Καὶ τοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμοντες, τῆς τε ξυμπάσης ἡγούνται, καὶ τῶν ἔξω συμμάχων πολλῶν: ἔθ' Peloponnesi quidem duas è quinque partes colunt, universæque imperant, pluribusque extra illam sociis, ut scribit Thucydides^h. Nullus tamen tot Populorum iis libenter obtemperabat; quamobrem non semel Messenii, Argivi, Elæi, Corinthii, Arcades, aut inito inter se cum externisque populis fœdere, aut arreptâ alicujus illorum calamitatis occasione, sese in libertatem vindicarunt. De hac re & aliqua jam diximus, & plura dabitur dicendi locus. Quæ Peloponnesiacorum voluntas cum Lacedæmoniis esset compertissima, nihil studebant magis, quam illis in officio, sibi que obnoxiiis continendis. Intelligebant enim multum sibi timendum, si eos adversarios haberent, nihil audendum, si eorundem viribus destituerentur. Id autem dum reputo mecum ipse, video equidem hanc Rempublicam non tantum clade Leuctrica labe factatam, quantum Sociorum in Peloponneso, ac præsertim Arcadum defectione. Nam & facile fuisset bellicosissimæ genti exercitum supplere, nec Thebani, nisi cum Arcadibus conjuncti, ausi fuissent Laconiam depopulari, Spartam in discrimen servitutis

^h Thucyd. lib. i.

adducere. Hinc tanto studio ab iisdem Thebanis, atque Atheniensibus perpetuò conquestæ aliquorum Peloponnesium societates, ac tam diligenter excultæ. Hinc rectè hoc loco docet Demosthenes, Lacedæmonem omnino convalituram, sibi si posset Arcades adungere vi domitos, qui regionis magnitudine, Civium strenuitate primas post eosdem Lacedæmonios in Peloponneso obtinebant.

[N] Arte quidem eximiâ præoccupat Civium animos, ne ipsum Thebanis favere putent, in quos voluntatis inclinatione propendere aestimabatur, ut superius adnotavimus. Cæterum Athenienses in quos magis odio, atque iracundiâ concitarentur, in Lacedæmoniosne, an in Thebanos nemo facilè dijudicabit. Etenim sæpius cum utraque gente de Græciæ principatu decertaverant; cum utrâque sævissima, ac diuturna bellâ susceperant, quibus persæpe Attica vastata, Athenæ in discrimen adductæ, quamquam nunquam à Thebanis, sed à Lacedæmoniis captæ.

[O] Quæ cum essent huiusmodi, quis inficiari poterat, nimium esse è Reipublicæ utilitate fractas esse illarum Urbium vires, ne ipsi perniciēs procrearetur. Id non semel hoc loco urget Orator. Id repetit in Oratione adversus Aristocratem: *ἴτε ὅτι συμπίπτει τῇ πόλει μὲν οὐκ αἰὶν, μὲν δὲ Λακεδαιμονίῳ τοῦτον.* Scitis prodesse Reipublicæ Thebanos & Lacedæmonios viribus non pollere; & ubicumque se illi offert occasio. Quin per se ipsa res clamat. Cum enim præter duas illas Civitates nulla par esset Atheniensibus¹, à quonam vulnus accipere potuissent?

[P] Pugnam ad Mantineam, Copiarum numero Diodorus Græcarum omnium clarissimam vocat; pugnandi ardore, ac disciplinâ inter nobiliores nemo dubitat collocare. Diligentissimè ab ipso Diodoro describitur, nec parum accuratè à Xenophonte². Nos rem notissimam nostro more paucis complectemur. Arcades Pisæis conjuncti ab Olympico Templo Eleos

¹ Demosth. Olynth. 3. lib. vii.

² Diop. lib. xv. Xenoph. de reb. Græcor.

dejecerant,

dejecerant, ejus, sacrarumque opum potiti. Cum tandem belli incommodis fessi pacem componere decrevissent, abnuebant Mantineenses, quippe usurpatam in proprios usus sacratæ pecuniæ partem, absoluto cum Eleis dissidio, retinere minimè potuissent. Sententiarum diversitatem arma sequuta sunt, datumque factionibus nomen hinc à Tegeatis, illinc à Mantineensibus. Exteri in societatem vocati, affuerunt Tegeatis (quibuscum faciebat major Arcadum pars) Achæi, Bœoti, Argivi; Mantineensibus, Elei, Athenienses, Lacedæmonii. His plusquam viginti peditum, duo equitum millia sub signis fuerunt; illis millia pariter triginta peditum, equitum tria. Primi Lacedæmonii Tegeatarum agros invadunt, quos ulturus Epaminondas, eaque ratus expeditione vacuam à militibus Spartam fore, illuc Bœotos ducit. Verùm Agis Spartæ Rex, detecto inimicorum consilio, mandat Agesilao, qui Regum alter ad urbis custodiam relictus fuerat, eam tantisper, ut possit, defendere, se statim cum omni exercitū affuturum. Igitur Epaminondas, cum Lacedæmonem pervenisset, intelligens nec improvisò advenisse, & hostem à tergo sequi, è re nata consilium capit reducendi copias, Mantineamque invadendi, quam Agidis discessu non custoditam arbitrabatur. Sed eam in tempore sex Atheniensium millia sub Hagelocho duce firmaverant. Quare eò redactis brevi utriusque partis cohortibus, acies ad dimicandum instruitur. Diu pugnatum est dubio Marte. Pellitur initio à Thebanorum turmis Atheniensium equitatus, qui fugiens, Eubœensium Equitibus occurrit, ad occupanda editiora loca præmissis, cunctosque interimit. Thebani verò Equites Atheniensium urgent peditatum, atque in discrimen adducunt; sed iste confirmatus ab Eleorum Equitibus rursus aciem exæquat. Incerto adhuc Marte dimicabatur, cum Epaminondas, facto fortissimorum Bœotorum agmine, in hostes irrumpit, impellit ordines, in fugam vertit, sed lethali accepto vulnere vix ex

hostium manibus ereptus in Castra ducitur, ac receptus canitur. Utraque pars Tropæum erigit, cruentâ pugna, dubiâ victoriâ. Hoc illud fuit ad Mantineam prælum atrox, ac memorandum, quo confectus vulnere Epaminondas Græcorum Imperatorum facilè princeps occubuit, ac Thebanorum potentia fracta est, ut eo vivente adoleverat; quo pariter bello, ut diximus, utque hoc loco Demosthenes admonet, adversus Arcades arma Athenienses tulerunt.

[Q] Simul verò conjuncti Lacedæmoniis communi consilio dimicarunt; hos enim Orator nunc indicat, contra quos aliqui absurdum existimabant, Arcadibus Rempublicam opitulari; cum istos tunc hostes acerbos habuerit; illos Martis discrimen secum fortiter obeuntes.

[R] Messene clarissima Peloponnesi Regio sita erat ad occasum Solis, Laconia, Arcadia, Elidique contermina; nomen accepit à Messene Polycæonis uxore. Troicis temporibus Menelao paruit: αὐτὴ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν Τρωϊκῶν ὑπὸ Μενελάῳ ἐτέτακτο, hæc Troicis temporibus Menelao obtemperabat, inquit Strabo^o, refert Pausanias, colligitur ex Homero, qui Agamemnonem septem in illa Urbes Achilli promittentem inducit, quod facere non potuisset, nisi fraterni Imperii fiducia. Diodorus^p eam dicit morem gessisse Nelei ac Nestoris Familiae usque ad Trojanum tempus, deinde Orestis Agamemnonis filio, veritus opinor, ne simul tribui posset Nestori, quem illius quoque potitum Pausanias affirmat, ac Menelao. At in hujusmodi re nefas est Homero contradicere. Nos liberaliter utrique partem aliquam assignamus, & si quispiam neget, tria cum illo verba non commutabimus. Certum est gentem Agamemnoniam usque ad Heraclidarum reditum illam obtinuisse, quorum Cresphontes ejusque Posteris sibi asseruerunt, quoad in Lacedæmoniorum potestatem redacta est. Pausanias ejusdem Regum seriem, tempus, facinora diligenter conquisita literis consignavit, à quo fonte iisdem ferè verbis dimanasse vidimus, quæcumque ab omnibus

^o Strabo l. viii. Paus. in Messeniæ, Homer. Iliad. β. ^p Diod. l. xv. prope

prope de hoc argumento sunt pertractata. Mihi satis erit, quæ ad Lacedæmoniorum odium cum ea gente referuntur, narrare; quippe ea solum pertinent ad hunc Demosthenis locum illustrandum. Prius tamen dicere non prætermittimus, in hac ipsa regione ad Messeniæ sinum Urbem illi cognominem seriùs fuisse ædificatam, cujus arx Ithome fuit¹. Primam odii causam uterque Populus à se deprecatur. Lacedæmonii eam referunt suarum Virginum stupro, ac morti Teleclo Regi, injuriam propulsare conanti, à Messeniis illatæ ad Templum Dianæ, in Provinciæ finibus positum, quò Rex ille ac Puellæ venerant religionis causâ. Messenii non Lacænas Virgines à se construpas, sed Pueros, muliebri veste cum Rege immisos ad obtinendam regionem, obtruncatos fuisse dicunt. Hæc tamen discordiarum semina nonnisi post centum annos in bellorum stirpes erupere, initio factò à Lacedæmoniis, regnum apud eos obtinentibus Alcamene, ac Theopompo². Et sanè armorum causa quæsita potius est, quàm oblata. Polychares enim Messenius, cum Evæphno Lacedæmonio Boum armenta locasset, distractaque pretio comperisset, ac ipsi non modò pecuniam non repræsentaret Evæphnus, sed ejus quoque filium fraude secum adductum interemisset, Spartam venit scelus expostulaturus. Cum verò nullum sibi daretur Judicium, furiis captus, quotquot obviam habuit Lacedæmoniorum, occidit. Ad suos deinde confugiens, ab ipsis Lacedæmoniis expetebatur, ut pœnas daret. Cum autem indemnatum Civem ultioni tradere pernegassent, bellum exarsit, quod anno vigesimo Messeniis victis, excisâque Ithome debellatum est³; dum Hippomenes, Athenis Prætor, decennalis imperii quartum ageret annum, ut ait Pausanias, cujus authoritatem hoc loco, & in aliis hisce Messeniæcarum rerum temporibus deferere in computandis annis, necesse est (Amasæi utor interpretatione, cum modò Pausaniam Græcum ad manum non habeam.) Siquidem Hippo-

¹ Strabo ut supra.² An. 2. O. 10.³ An. 2. O. 15.

menes decennialium Archontum quartus fuit. Anno verò primo, Olympiadis septimæ Athenis sancitum est, ut hoc abrogato perpetuo Magistratu, decennalis fieret. Annus igitur Hippomenis quartus in secundum incidit Ol. 15. Unde optimo calculo per annos undequadráginta (quod intercessit spatium inter primum, ac secundum bellum Messeniacum) pervenitur ad annum Tlesiae apud Athenienses Magistratum quo bellum istud instauratum est. Cum enim a. 3. O. 24. delero decennali imperio annum subrogatum fuerit, primusque Prætor creatus Creon, deinde Tlesia, hunc præturam egisse ann. 1. O. 25. scilicet triginta novem annis à primo Messeniaco bello, patet; In quo pariter non rectè computans Pausanias emendandus est. Hoc igitur anno¹ cum palam defecissent à Lacedæmoniis Messenii, extremis utrinque viribus, magnis odiis, magno rerum eventû, variâque fortunâ bellum susceptum est, atque ab Aristomene Messeniorum duce tanto consilio, arte, strenuitate, industriâque administratum, ut humanas vires excessisse videatur. Post multas acceptas, illatasque clades, tandem Messenii ab Aristocrate Arcadum Rege proditi, Eræque in munitissimo oppido conclusi, longâ undecim annorum obsidione ad extremum redacti, non se hostibus dederunt, sed agmine facto simul cum liberis, conjugibusque in Arcadiam discesserunt. Qui pauci in agro remanserant, in servitutem redacti, ager publicatus Autosthene Athenis Prætor. Qui verò abscefferant, in Arcadia, Cephalenia, Sicilia, ubi Messenam condiderunt, aliisque in terris, ob eorum virtutem summo cum honore excepti, domicilii sedem obtinuerunt. Illi autem odio servitutis paucis post annis iterum rebellaverunt, munitâque Ithome, per annum Lacedæmonios exercuerunt², sed vi tandem domiti, & sub corona venditi è patrio discedere solo coacti sunt. Ita domo profugi per trecentos fere annos retinuerunt patrios mores, & linguam, Lacedæmoniorum odium, veh-

¹ A. 1. O. 28.² A. 4. O. 29.

mentissimumque

mentissimumque Regionis suæ desiderium; donec Leuctricâ pugnâ fractis eorundem Lacedæmoniorum viribus, Thebani existimantes ad eas magis magisque conterendas nihil utilius fore, quam Messenios in antiquas sedes reducere, eos pridem, ut putabant, in hanc spem divinitus adductos, missis legationibus, lætos, atque alacres revocarunt, instauratâ rursus Messene, solemnique ritu ab Epaminonda expiatâ, anno post Leuctricam pugnam primo*. Quæ cum ita se habeant, restituendus est locus Orationis Dinarchi contra Demosthenem, ubi de Thebanis post Leuctricam victoriam ait: Μισσην τειρακοσιοςῶ ἔτα κατώκισαν, Ἀρκάδας αὐτονομίᾳ ἐποίησαν. *Messenem quadringentesimo anno (post excidium) instaurarunt, Arcades in libertatem vindicarunt.* Cum dicere debeat, τετρακοσιοςῶ, trecentesimo; facili scriptoris lapsu in notis numeralibus, exarantis ὁ pro τ', ne tam crassus Dinarcho error appingatur. Quieverere Lacedæmonii Thebanorum metu, quoad isti afflicti Mantineensi prælio, detentique Phocensi bello, illis animum dederunt Messenem iterum divexandi, sed irritò conatū. Nunquam verò ab ipsa dejecerunt oculos, perpetuissime odiis utraque gens una in aliam conspiravit, donec subactâ penitus Græciâ, Messene quoque in Demetrii Macedonum Regis potestatem venit. Hæc nos acervatim collegimus à Pausania præsertim, quædam quoque à Diodoro, Thucydide, aliisque γ, ut luculenter pateat, quàm verè, quantùmque ex ipsa rei naturâ Demosthenes arbitretur, Lacedæmonios, si vires instaurent, æmulam, odiosamque urbem illicò aggressuros.

[s] Cum prælium ad Mantineam unicuique Græcorum grave, atque acerbum accidisset, de pace cogitarunt, qua vel Messenios contineri cum cæteri vellent, detrectarent Lacedæmonii, ab istis repudiata est: οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, Diodorum afferō", διὰ τὴν πρὸς τέτρες ἀκατάλλακτον ἀλλοτριότητα, τῶν ἀπονδῶν ἔπρ-

* Ann. 3. O. 102.

γ Pausan. in Messeni. Diod. lib. xv. Thucyd. lib. i. * Diod. lib. xv.

εἰλοντο κοινωνεῖν διὰ τὰς Μεσσηνίας, ἢ μόνοι τῶν Ἑλλήνων
 ἐπὶ ἑαυτοῦ. *Lacedæmonii verò, propter implacabilem à Messeniis alienationem, pacis participes esse noluerunt, & soli Græcorum istiusmodi concludi fœdere detrectarunt.* Arreptâ igitur occasione, cum Thebani Phocensi bello detinerentur, arma contra Messenios ferre in animum induxerunt, quamvis & ipsi eodem Phocensi bello distracti. Illi contra, Argivorum atque Arcadum auxiliis se munire, Athenas etiam opem oratum mittere. Datum ab Atheniensibus responsum, se nolle in Laconiam ingredi infestis armis; auxilium quidem laturos, si ab eorum Regione non abstineant Lacedæmonii^a. Quo consilio arbitror cautum fœderi voluisse, quo cum Spartanis tum conjungebantur; simul verò Messeniorum incolumitati. Id actum fuisse non dubito ante hujus Orationis tempus, cum jam per duos annos Phocense bellum ageretur; nec aliud, quàm istud decretum Demosthenem hoc loco ante oculos habuisse.

[T] Nimiùm profectò erat ex Atheniensium utilitate, Messenem stare, quippe quæ Lacedæmoniorum vires, atque audaciam frangeret; Cujus rei non ignari semper ab ejus perniciæ animum longè alienum gesserunt, vel cum de Græciæ principatu non decertarunt. Quamobrem in secundo Messeniaco bello cum Spartani de illius exitu Delphicum Apollinem consuluisent, audissentque fore se victoriæ compotes, si alicujus Atheniensis consilio in re agenda uterentur, iis petentibus Athenienses Tyrtæum dederunt ludimagistrum, poetam, nec mentis omnino compotem, rati, nullius consilii hominem non modò nihil boni, sed labem ipsis pariturum, cum interim promptâ hominis concessione adversam Messeniorum ruinæ voluntatem celarent. Quamquam res accidit præter illorum sententiam, incensis à Tyrtæo, obfirmatisque Spartanorum animis ad Messenes excidium, quoad illud atrocissimè intulerint^b.

^a Pausan. in Messen. ^b Ibid. Diod. lib. xv. xxi.

[v] De Oropo Bœotix sermo est, nam plures Oropos Stephanus recenset. Urbs erat ad mare contra Eretriam sita, inter Atticam, Bœotiamque; utrique enim regioni adscripta fuit, prout illam Thebani, vel Athenienses obtinuerunt. *Ωρωπὸς δ' ἐν ἀμφισβησίμῳ γεγενῆσθαι πολλάκις. Ἰδρύσθαι γὰρ ἐν μεσογίᾳ τῆς τε Ἀττικῆς, καὶ τῆς Βοιωτίας. Oropus sæpe in controversiam venit. Sita est enim in confinio Atticæ, Bœotiæque, Strabo nos monet^c. Ab Oropo Macedonis filio, Lycaonis nepote, nomen accepit; nunc *Susamino* dicitur. Ejus Thebani potiti sunt^d, in auxilium à quibusdam Oropiorum exilibus vocati, ut ipsos in Patriam reducerent. Civibus deinde jus suæ Civitatis dederunt, Urbem Bœotix annumerarunt. Ab iis in Atheniensium potestatem venisse, quamvis à nemine Historicorum habeamus, in dubium revocari nequit, cum a. 3. O. 103. erepta iis fuerit à Themefione Eretrix Tyranno (Xenophon scribit ab exilibus). At ipsum Diodorum rem enarrantem audiamus: ἐπὶ δὲ τέττων Θεμεσίων ὁ Ερετρίας Τύραννος Ωρωπὸν κατελάβετο. Ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἔσαν Ἀθηναίων παραλόγως ἀπέβαλε. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν, καὶ πολὺ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερεχούτων, οἱ Θεβαῖοι βοηθήσαντες αὐτῷ, καὶ παραλαβόντες ἐν παρακαταθήκῃ τὴν πόλιν, ἐκ ἀπέδωκαν. Interea Themefion Eretrix Tyrannus Oropum cepit. Quam civitatem, quæ juris Atheniensium erat, inopinato amisit. Ab Atheniensibus enim fatiâ in ipsum magnis viribus expeditione, qua illum superabant, auxiliatum eidem Thebani advennerunt, Urbemque ut depositum accipientes, nunquam restituerunt^e. Victis à Philippo Græcis apud Chæroneam, impositoque Thebis præsidio, cum datum ei foret Imperatoris munus adversus Persas, Oropum Atheniensibus tradidit^f, opinor, gratiam fortissimæ gentis hoc beneficio initurus, cum ipsi in Asiam trajiciendum esset. Τὴν δὲ γῆν Ωρωπίαν, Pausanias docet^g, μετὰ δὲ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Ταυαρχικῆς,*

^c Strabo lib. ix.^d A. 3. O. 94.^e Diod. lib. xv. Xenoph.

Hist. Græc. lib. iv. Ulpian. in Orat. de Cor.

^f An. 3. O. 110.^g Pausan. in Atticis.

Βοιωτίαν τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔσαν, ἔχουσιν ἐφ' ἡμῶν Ἀθηναῖοι· πῶλε-
μήσαντες δὲ τὸν πάντα ὑπὲρ αὐτῆς χρόνον, κησάμενοι δὲ ὡς
πρότερον Βεβαίως, πρὶν ἢ Φίλιππος Θήβας ἐλὼν ἰδῶκε σφίσιν.
Ἡ μὲν ὦν πόλις ἐστὶ ἐπὶ θαλάσσης, μέγα ἔδεν ἐς συγγραφὴν
παρεχομένη. *Oropiam terram, inter Atticam Tanagri-
amque positam, quæ primùm in Bæotia parte reponebatur,
nostra ætate Athenienses habuerunt. Perpetuis eam bellis
tentatam, non prius tutò obtinuerunt, quàm à Philippo,
Thebis in potestatem suam redactis, acceperint. Urbs est
ad mare, Historiâque dignum nihil exhibet. Igitur dum
hæc haberetur Oratio in Thebanorum ditione repe-
riebatur. Quæ deinceps huic urbi contigerint nostrum
non est enarrare.*

[x] Ad recuperandum Oropum sibi non defutura
Lacedæmoniorum auxilia Athenienses non dubita-
bant, quippe quorum maximè intererat Thebanorum
Imperium imminui, & accepti ab ipsis Atheniensibus
subsidiis vicem in maximis Reipublicæ necessitatibus,
rependere debuissent.

[y] Sensus Orationis hoc loco primo aspectu vide-
tur obscurus. Cur enim, qui Atheniensibus suaserant,
afflictis Lacedæmoniorum rebus succurrere, seseque
illis reconciliare, ii nequeant eosdem Athenienses ab
ope Arcadibus ferenda dissuadere? Immo huic ipsi
cum Spartanis initæ familiaritati videtur congruere,
Arcadas iis inimicos rejicere. At non ita res habet.
Causam reconciliatæ gratiæ solertissimus Orator spe-
ctat, quæ fuerat, ne nimium ex aliorum depressione
quispiam Græcorum cresceret; proindeque Atheni-
enses, relictâ Thebanorum societate, labefactatos La-
cedæmonios iuverant. Igitur qui, hac sibi agendi
ratione propositâ, Rempublicam ad eorundem Lacedæ-
moniorum auxilium hortati fuerant; pari causâ
integrum iis non erat, Arcadas excludere, quibus
succumbentibus magnum cepisset incrementum Spar-
tanorum robur, atque audacia.

[z] Facti hujus Historia, quam Xenophon^b de-
scribit, nisi è Diodori narratione suppleatur, cum hoc

^b *Xenoph.* lib. vi. *Diod.* lib. xv. A. 4. O. 102.

Demosthenis loco non conveniret. Nos ita rem breviter enodamus. Postquam ad Leuctra dimicatum est, Athenienses cunctas Peloponnesi urbes ad libertatem invitarunt. Hac voce Mantineenses excitati, mœnibus reſectis Civitatem suam munire statuerunt. Quod iniquè ferentes Lacedæmonii prius Legatione, deinde armis impedire conantur. Ob hanc ipsam omnibus propositam libertatem diffidebant quoque inter se Arcades, pluribus quippe renuentibus urbes jamdiu sibi subditas eximi servitute. Itaque Lacedæmoniorum exercitus Tegeatis, sociisque auxilium contra Mantineenses laturus, Arcadiam ingreditur. Mantineenses contra, ac reliqui Arcades obſistunt, pugnant, vinct. Οἱ δὲ Ἀρκάδες, καίπερ νενικηκότες, ὁμῶς εὐλαβήθη τὸ βῆρος τῆς Σπάρτης, καὶ καθ' αὐτὴς ἔχ' ὑπέλαβον δυνήσεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις διαπολεμῆν. Διὸ καὶ παραλαβόντες Ἀργεῖς τε, καὶ Ἠλείας, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιῶντες συμμαχίαν ποιήσασθαι κατὰ τῶν Σπαρτιάδων. Ὡς δ' εἰδὲς αὐτοῖς προσῆχε, διὸ πρεσβευσάμενοι πρὸς τὰς Θηβαίους, ἔπεισαν αὐτὴς συμμαχίαν συνθέσθαι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, &c. Qui quidem Arcades, quamvis victores, attamen gravem, magnique momenti Spartanorum potentiam verebantur, nec tanti suas vires faciebant, ut se posse crederent æquo Marte cum iis pugnare. Quapropter cum Argivis, Eleisque, Athenas primùm Legatos miserunt postulatam, ut secum arma contra Spartanos conjungerent. Cum verò nemo ipsis mentem adhiberet, conversà ad Thebanos Legatione, eos ad conflandam secum adversus eosdem Lacedæmonios societatem, persuaserunt. Quæ sunt Diodori verba, unde locus iste Orationis clarissimâ luce perfunditur.

[A] Debet profectò qui beneficium accipit, rependere vice suâ. Ita Lacedæmonii, qui suæ salutem Reipublicæ tum temporis acceptam Atheniensibus referebant, ingratis animi vitio laborassent, iis ope suâ ad recuperandum Oropum denegatâ.

[B] Præoccupat summo artificio gravem aliquorum difficultatem, quorum hic erat sermo. Si quotidie socios mutamus, modò Thebanis conjuncti, modò

ipforum hostibus Lacedæmoniis, iterum contra istos Arcadibus, suspecta cunctis erit Respublica, nullius firma utetur consuetudine.

[c] Quam difficultatem non minus artificiosè dissolvit. Ait enim, hujusmodi sociorum commutatione tantum abesse, ut Respublica venerit cuiuspiam in suspicionem, quin potius omnium sibi conciliaverit benevolentiam, cum eò solum varietas ista foederum collimaverit, ut à cunctorum Græcorum cervicibus labem perniciemque depelleret. Ita prius à Thebanis steterit, quoad ipsi discrimen libertatis obierunt. Quod periculum cum in Lacedæmonios conversum fuit, in istorum partes transiisse.

[d] Non de alia loquitur Atheniensium in Eubœam expeditione, quàm quæ accidit ann. 3. Ol. 105. atque ideo postremam vocat. Maximis eo tempore lacerabantur discordiis Eubœenses, quamobrem alii Thebanorum, alii Atheniensium opem invocaverant. Præstò utrique fuere; sæpius leviter decertatum est, numquam tamen justo prælio. Cives denique crebris depopulationibus atque excidiis afflicti ad sanam mentem redierunt, pace inter se facta. Quamobrem Thebani ad suos reversi, depositisque armis, Insulam deferueruntⁱ. Hinc Demosthenes indicat, Cives illos, Atheniensium subsidiis confirmatos, potuisse statum suum retinere, Thebanorumque jugum detrectare.

[e] Alteram sicam ex Adversariorum manibus Demosthenes hoc loco eripit admirabili sagacitate. Extollebant enim ad captandam Populi benevolentiam, Lacedæmoniorum æquitatem, dicebantque illorum sententiam esse, ut quisque redeat in locorum suorum possessionem. Hanc enimvero æquitatem eos astutè præ se ferre ait, ratos ab occupanda Messene impeditum non iri, cum aliis voluntatem, operamque præstiterint, ut quicquid sibi dolent ereptum, recuperare possint. Quod ad Triphyliam attinet audiendus est Polybius^k, qui sic regionem describit: ἡ (Τριφύλια) τῆς μὲν προσηγορίας τέτυχται ταύτης ἀπὸ Τριφύλων τοῦ τῶν

ⁱ Diod. lib. xvi. ^k Polyb. lib. iv. Ἀγαθόν

Αργαδων παῖδος. Κεῖται δὲ τῆς Πελοποννήσου παρὰ Θάλατταν, μετὰ τῆς Ηλείων, ἢ Μεσσηνίων χώρας. Τελευτᾷται δὲ εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγον, ἐκτείνουσα τῆς Ἀχαΐας ὡς πρὸς χειμερινὰς δύσεις. Ἐχει ἐν αὐτῇ πόλεις ταύτας, Σαμικόν, Λέπρεον, Ὑπαναίαν, Τυρανάϊαν, Πύργον, Αἰπυόν, Βόλακον, Στυλλάκιον, Φρίξαν. Ὡς ὀλίγοις χρόνοις πρότερον ἐπετραχίσαντες Ηλείοι, πρᾶσελάβοντο καὶ τὴν τῶν Αἰφυρίων πόλιν ὕσαν ἐξ ἀρχῆς Αργαδίας. *Qua (Triphylia) hanc suscepit appellationem à Tripbalo Arcade puero. Sitā est in Peloponneso ad mare inter Eleos, Messeniosque. Respicit Libycum pelagum ad bybernum occasum in ultima Achaiae parte, istasque habet urbes, Samium, Lepreum, Hypanam, Tyranacum, Pyrgum, Aepyum, Bolacum, Styllagium, Phrixam. Quos paucis ante annis in ditionem suam redegerunt Elei, atque Urbem quoque Aliphereorum, quae initio Arcadum fuerat.* Strabo¹ Triphyliae nomen derivat à tribus Phyllis, id est, populis, qui simul in iis terris convenerint, scilicet Epæis, Minyis, atque Eleis, qui ex ejus etiam sententia cæteris prævaluerunt. De hac regione, ad quosnam pertineret, jampridem contendebant Arcades, atque Elei, cum an. 4. O. 103. Arcadum exules, qui apud Eleos commorabantur, impetu in illam facto, munitissimum oppidum Lassionem decuparunt. Hinc bellum ortum inter utramque gentem, quo bello, prout una alteram superabat, alterutra invicem Triphyliae potita est. Demum Arcades, instructi quoque Atheniensium viribus, Exulibus, Eleisque profligatis, non solum Lassionem cum ea regionis parte recuperarunt, sed Elidis pariter urbes Marganum, Cronion, Cyparissiam, & Coryphasion subegerunt^m. Id igitur locorum Lacedæmonii vociferabantur Eleis restituendum esse;

[F G] Iisdemque rursus Exulibus, quos modò memoravimus, Patriam suam. Demum Phliasii Tricarantum; quod oppidum iis ademerant Argivi non multò post Leuctricam pugnam: Καὶ τῶν Αργείων ἐπιπλεροκότων ἐν τῷ Φλιάσι τὸ ὑπὲρ τῶν Ηραίων Τρικάρανον. *Argivis munientibus Tricaranon in agro Phlasio positum*

¹ Strabo lib. viii.

^m Diod. lib. xv.

super Junonis templum; & alibi: οἱ δὲ Ἀργεῖοι ὁμώσαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις εἰρήνην ποιήσασθαι, ἐπεὶ ἐκ ἐδύνατο καταπράξαι, ὥς τε τὸς τῶν Φλιασίων Φυγάδας μένειν ἐν τῷ Τρικαρῶν, ὡς ἐν τῇ ἐαυτῶν πόλει ἔχοντες παραλαβόντες ἐφέρων, Φάσκοις σφείραν καὶ τὴν γῆν ταύτην εἶναι, ἣν ὀλίγω πρότερον, ὡς πολλομίαν ἔσαν, ἔδῃεν. Καὶ δικὰς τῶν Φλιασίων προκαλεσθέντων ἐκ ἐδίδosan. Argivi autem, quamquam his ipsis conditionibus pacem jurassent, cum tamen efficere non possent, ut Phliasiarum Exules Tricarani manerent, ut in propria Civitate, eos in fide atque amicitia susceptos, praesidio firmarunt; dicebantque regionem illam in sua esse potestate, quam veluti hostilem paulo ante fuerant depopulati. Cumque idcirco à Phliasiis in Judicium vocati essent, non responderunt; scribit Xenophon^a. Porro enarratorum Exulum, Eleorumque partes susceperant Lacedaemonii Arcadum odio; Phliasiarum verò propter singularem in eos benevolentiam, qui semper summâ fide in amicitia manserant, atque ita manserant, ut diras potius ab Arcadibus Argivisque ferre calamitates voluerint, quàm ab ea divelli, quamvis post memoratam Leuctricam pugnam res Laedæmoniorum concisæ plurimùm fuerint. Quam voluntatis constantiam amplissimis prosequitur laudibus Xenophon lib. vii. de rebus gestis Græcorum. Phliasia Sicyoniis finitimi, primò inter Argivos connumerabantur, à quibus divisi eorundem odium effugere non potuerunt. Phlius ipsorum urbs prius Arantea, ab Arante conditore homine indigena, dicta est, Aræthyrea ab ejus filia hujus nominis, Phlius demum, omnisque regio Phlissia à Phliante Bacchi atque Aræthyreæ filio^o. Ἀραιθυρέα δ' ἐστὶν ἡ νῦν καλεσμένη Φλιασία. Πόλιν δ' εἶχεν ὁμώνυμον τῇ χώρᾳ πρὸς ὅγει Κολάωσση. Οἱ δὲ ὕστερον αἰτας αὐτὴς ἐκείθεν, πρὸς τριάντοισι σταδίοις ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Φλίσσια. Est autem Aræthyrea illa, quæ dicitur Phlissia. Urbem habes regioni cognominem ad montem Calossem. Posterì illinc discedentes, Urbem construxerunt à prima stadiis triginta remotam,

^a Xenoph. de reb. Græcor. lib. vii.

^o Pausan. in Corinth.

quam Phliuntem appellavere; inquit Strabo^p. Phliuntem Argonautarum numero adscribit Rhodius Apollonius, ejusque genus his libri primi versibus describit.

Φλίας αὐτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρέθην ἵκανε,

Εὐθ' αἰγυειὸς ἔναϊε, Διωνύσιοιο ἐκῆλε

Παῖρς ἐξ, πηγῇσιν ἐφ' ἑξίος Ἀσωποῖο.

Phlias cum istis Aræthyreâ venit,

Hic pecudum dives habitabat, Bacchi voluntate

Patris sui, stabili sede apud fontes Asopi.

Phliuns nunc *Rupela*, aut *Υρι*, dicitur, nullius nominis vicus.

Pag. 24. l. 22. Καὶ μετὰ τῶν ἄλλων &c. De Phocensibus, Thessalis, Corinthiis, aliisque loquitur, quorum cum profectò non interesset Imperio Thebanos augeri, eripiendo ex istorum manibus Oropo vires suas Atheniensibus commodassent, veriti etiam, ne illi, si alieno impunè assuescerent usurpare, in ipsos aliquando evaderent audaciores.

[K] Nunquam solertissimus Demosthenes quidpiam prætermittit, quod in rem suam faciat. Igitur ut undequaque Adversarios capiat, urget modò, atque ostendit, non ideo permittendum esse Spartanis Messenem sibi adjicere, ut hac facilitate deliniti, opem suam pro recuperando Oropo Atheniensibus præbent; quippe utilius esse Reipublicæ eam Civitatem Thebanis deferere, quàm Lacedæmonios amplificare vires, atque Imperium suum; hinc enim periculum ipsi procrearetur; nullum, si Oropo destituatur.

[L] Iterum in sermonem cadit Mantineense prælium, in quo, ut pridem enuntiavimus, Arcadum alii fuerunt ab una, alii ab altera parte. Megalopolitas in acie cum Thebanis contra Athenienses, ac Lacedæmonios constitisse palam facit iste Demosthenis locus, à quo non alia indicatur pugna, quàm quæ pugnata est ad Mantineam; cum saltem à longo prius tempore Arcades adversus Atheniensium copias non dimicaverint. Quin etiam id ipsum è Xenophonte mihi videor colligere. Inquit enim Epaminondam è

Boeotia progressum cum Popularibus suis, Euboeensibus, ac Theffalis iter in Peloponnesum fecisse, ὁ μὲν δὴ Επαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσι ὑπάρχειν Ἀργεῖς τε, καὶ Μεσσηνίς, καὶ Ἀρκάδων τὰς τὰ σφέτερα Φρονέσας. Ἦσαν δὲ ἔτι Τεγεαταί, καὶ Μεγαλοπολίται, καὶ Αἰθεαταί, καὶ Παλαντεῖς, καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραὶ τε εἶναι, καὶ ἐν μέσῃς ταύταις οἰκεῖν, ἡγεμῶνός τοι.⁹ Qui Epaminondas arbitrabatur, sibi in Peloponneso adesse Argivos, Messenios, eosque Arcadum, qui rerum suarum curam gererent. Hi autem erant Tegeatae, Megalopolitae, Aethaeatae, Palantenses, Et si quae aliae Civitates infirmis viribus, inter illas posita, quae cum hisce conjungi cogebantur. In hoc igitur Mantineensi praelio Megalopolitae Thebanis obsequuti contra Athenienses decertaverunt, cum Lacedaemoniis in adversa parte obversatos. Quod factum in invidiam vocatum summam sagacitate Demosthenes elevat.

[M] Enimvero Megalopolitas eò diligentius oportebat Atheniensium tueri familiaritatem, quò à Thebanis alienati animo erant. Proinde ex iecto cum istis olim foedere, Demosthenes robur addit sententiae suae, unde illam Adversarii labefactare conabantur. Potestne major ingenii vis, omnia in suam utilitatem vertentis, inveniri?

[N] Post acerbum ad Mantineam praelium Arcades invicem percussi, ac suis calamitatibus eruditi, pacem inter se fecerant, qua cautum fuit, ut quisque Patriae suae compos fieret. Hinc Megalopolitae in sua plerique oppida remeaverant, quibus illinc in eam Civitatem confluere, ut jam diximus, opus fuerat. Id reliquis Civibus grave accidit, decretumque, ut vi, qui decesserant, in Coloniam reducerentur. Ad arma igitur post annuas inducias ventum est, οἱ μὲν ἐκ τῶν πολιορκημάτων κέρειν αὐτοῖς βοηθεῖν Μαντινεῖς, καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων, ἵτι δὲ Ἠλείς, καὶ τὰς ἄλλας τὰς μετὰ γηκότας τοῖς Μαντινέσι συμμαχίας. Οἱ δὲ Μεγαλοπολίται τὰς Ἀθηναίους παρακάλειν συμμαχεῖν, εἰς ἀπέστειλαν συνόμως ὀπλίτας μὲν τριακίδες, ἵππεας δὲ τριακισίους, ὧν τὴν στρατηγίαν εἶχε Παμμένης. Oppidani sibi auxilium poscebant à Mantineis, aliisque Arcadibus, praeterea ab Eleis,

cæterisque Mantineensium Sociis. Megalopolitæ verò Atheniensium societatem implorarunt, obtinueruntque statim tria gravis armaturæ militum millia, equites trecentos, duce Pammene; quæ sunt Diodori verba. Hinc fortè quis conjiciet, Megalopolitas pridem dissolvissè foedus, quod habuissè superiori anno cum Thebanis vidimus, cum modò auxilium quærant ab Atheniensibus eorundem Thebanorum hostibus, cum iisque societatem coire quærant. Quare meritò timet Demosthenes, ne repudiati ad illos confugiant, fractumque foedus iterum farciant.

[o] Ut prius frangendæ Lacedæmoniorum potentiae sese Athenienses conjunxerant cum Thebanis, ac rursus his deprimendis Spartanos juverant; ita si, captâ Messene Megalopolique, instaurent isti vires suas, Atheniensibus ad Thebanorum consuetudinem redire opus erit. In hoc enim, ut non semel præfati sumus, Reipublicæ salus continebatur, ut ne duæ illæ principes Civitates nimium caput attollerent.

[q] Hanc unam omnium maximam Atheniensibus inflictam à Lacedæmoniis injuriam commemorat hoc loco Demosthenes, cum scilicet post aliquas clades acceptas, à Lyfandro obsessi, fame coacti sunt accipere conditiones pacis, quas cumque ipsis dare Lacedæmonii voluerunt. De illa enim injuria sermonem habet, de qua Cives magis, quàm ipse, conscii forent. Quippe contigerat a. i. Q. 94, seu ante hujus Orationis tempus quinquagesimo primo, quo nondum Orator in lucem venerat, plures autem Civium per ætatem rei gestæ poterant meminisse. Tunc igitur Athenienses commeatum inopiâ ad extremum redacti Legatos ad Lyfandrum Spartanæ Classis Præfectum miserant oratum, an pax æquis conditionibus obtineri posset. Legatis jussis pergere Lacedæmonem, nec receptis, quia non nisi retento Piræo, longisque muris, pacisci mandatum sibi esse dicebant, responsum est illuc redirent, re melius consideratâ. Id Atheniensibus visum est adeo indignum, ut Archestrato in

Senatu proponenti, eò res Civitatis devenisse, ut nulla repudianda foret conditio, vincula injecta fuerint, decretumque, ne quis amplius eà de re tam durâ, ac perniciosâ referret. Nam dirutis in Piræo muris, longisque mœnibus, quibus portus Urbi conjungebatur, de Reipublicæ viribus actum erat. Dolebat etiam muros dejicere tantâ constructos magnificentiâ, quantam à Thucydide^s diligenter descriptam admiramur: ὠκοδόμησαν, ait, τῇ ἐκείνῃ (Θεμιστοκλέες) γνώμῃ τὸ πᾶχος τῶ τείχεος, ὅπερ νῦν ἐστὶ δῆλόν ἐστι, περὶ τὸν Πειραιᾶ. Δύο γὰρ ἄμαξαι ἐναντίας ἀλλήλαις τὲς λίθους ἐπῆγον. Ἐντὺς δὲ ἔτε χαλίζ, ἔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνοικοδομημένοι μεγάλοι λίθοι, καὶ ἐντομῇ ἐγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν, καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. Τὸ δὲ ὕψος ἡμίσεος μάλιστα ἐτελέσθη, καὶ διενῶτο. Ἐβέλετο γὰρ τῷ μεγέθει, καὶ τῷ πᾶχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολὰς ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων, καὶ τῶν ἀχρεισιάτων ἀρκέσειν τὴν φυλακὴν τὰς δὲ ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. Construxerunt illius (Themistoclis) consilio eâ latitudine muros, quæ nunc quoque se exhibet conspicienda, circa Piræum, quæque duos currus invicem occurrentes, lapidibus onustos exciperet. Intus non cimenta, non lutum, sed magni lapides ad angulum excisi, sibi coherentes, extra ferro, ac plumbo colligati. Eâque altitudine, quæ duplo major esset, quàm ille in animo habuerat. Decreverat enim murorum magnitudine ac latitudine hostes ab aggrediendo deterrere; paucorum etiam hominum, eorumque ad reliqua inutilium præsidio muros ipsos tueri, atque interim reliquos Cives conscendere. Verùm cum quatuor etiam menses, famem, obsidionemque tulissent, necessitate suasi Theramenem Spartam legarunt cum liberis mandatis, pacem relaturum, quamcumque vellent Lacedæmonii. His conditionibus data, acceptaque est. Τὰ τε μακρὰ τείχη, καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας, καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας, καὶ τὰς Φυγάδας καὶ ἑξῆς, τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν, καὶ φίλον νομίζοντας, Λακεδαιμονίοις ἐπεσθαι καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι αὖν ἕγῳμαι. Longos muros, ac Piræum diruant; Naves tradant, extra duodecim; Exules in Urbem

^s Thucyd. lib. i.

recipiant;

DE MEGALOPOLITIS. 91

recipiant; eosdem, quos Lacedæmonii, amicos, & hostes habeant; Lacedæmoniorum Signa terrâ marique sequantur^t. Nec iste malorum terminus; verum statum Reipublicæ immutarunt, Imperio ad paucos redacto, administratoque à triginta Tyrannis, qui urbem clarissimam cunctis calamitatibus cumularunt. Quæ fanè calamitates à Demosthene hoc loco Civibus indicantur, ut, undecumque possint, Lacedæmoniorum potentiae modum imponant, unde tot mala obvenierint Civitati.

[R] Siquidem qui vi, non voluntate, ad bonum impellitur, facilè ad ingenium redit. Cives autem, ementitâ illâ recti bonique specie decepti, se pravis hominibus fidunt, iisque jugulum præbent. Quod si hominum malitiam compertam habeant, cavent illico, suæque provident securitati. Nihil Romanæ Reipublicæ nocuit magis, adumbratâ quâdam Marci Antonii, & Catilinæ, boni Civis imagine, si Cicero-nem audiamus. *Vide Annotationes in Wolsianam hujus loci interpretationem.*

[s] Quando à Thebanis everse penitus fuerint Orchomenus, Thespiæ, Plataeæ diximus Not. F. G. H. Pag. 67. hujus Orationis. Narravimus etiam, quantum illæ foverint Atheniensium amicitiam; quare ipsarum instauratio semper iis cordi fuit, eamque à Philippo sæpius postularunt, ut mox adnotabimus.

Pag. 27. l. 19. ἡγῶνται τὴν ἐκείναι καλοῖσιν, &c. Iisdem pariter locis docuimus, quantum ipsæ Urbes infestæ forent Thebanis, quamobrem istos maluisse bellorum discrimen adire, quàm eas dimittere, aut finire, ut è ruinis caput attollerent. Illinc enim atrociora sibi mala, ac diræ calamitates affuerunt. Quippe numquam Lacedæmonii Atheniensesque affligerunt Thebas, Bœotiam vastarunt, nisi freti earum Urbium familiaritate, ac receptaculo, ut ex omni Græcorum historia frequenter palam fit. Hinc mirum videri non debet, si omni vi Thebanos curaturos dicit De-

^t Xenoph. de reb. Græcor. lib. ii. Diod. lib. xiv. *Æschin. de falsa Legat.*

mosthenes, ne illæ fordidatæ, ac jacentes, à quopiam in veterem splendorem restituantur.

[v] Ut Romani fœderum memoriam æreis tabulis consignabant, quas & in Capitolio figebant, & fœderatis populis dabant; ita Græcorum mos fuit eadem fœdera, fœderumque leges in Columnis inscribere, Columnasque celeberrimis in locis collocare. Hujus instituti Pausanias^v meminit. Scribit enim, adhuc suo tempore conservari in Templo Olympico feciales plures columnas, illamque inter cæteras, qua fœdus pervulgatum est inter Athenienses, Argivos, Mantinenses, ictum in annos centum, cujus leges à Thucydide^x conscriptæ sunt, pactæque anno duodecimo belli Peloponnesiaci. Sed luculentius idem Thucydides, cum de fœdere agit, Lacedæmonios inter atque Athenienses, percussio ad annos quinquaginta, ejusdem belli decimo. Siquidem post conditiones enarratas ait: τὴν δὲ ὄρεον ἀνανεῶσαι καὶ ἐν ταύτῃ ἀμφότεροι: σήλας δὲ εἶσαι Ὀλυμπιάσι, καὶ Πυθαῖ, καὶ Ἰσθμῷ, καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει, καὶ ἐν Λακεδαιμόνι Ἀμυκλαίῳ. *Juramentum quotannis ab utrisque renovari; Columnas etiam constitui in Olympiis, in Pythiis, in Isthmo, Athenis intra civitatem, Lacedæmone in Amycleo.* Erectas igitur hoc instituto ab Arcadibus columnas, indices sui cum Thebanis fœderis, dejiciendas esse aliqui apud Athenienses in Concione proponebant, ut illi argumentum darent conservandæ erga Rempublicam fidei.

[x] Nimum profectò per omnem ætatem hæc invaluit opinio: Principibus non fœdera, sed utilitatem suam considerandam esse; quam opinionem ex Arcadum sententia Orator affert hoc loco. Verùm si in publicis negotiis nihili data fides existimetur, sanctumque Dei Numen vocatum in fœderis testimonium; societas hominum solvatur, necesse est, eaque sævissima redeant tempora, quibus non fas, sed vis dominabatur. Græcos non longè ab hac sententiâ fuisse jam demonstravimus, cum de ipsorum egimus

^v Pausan. in Eliac. 1.
An. 3. O. 89.

^x Thucyd. lib. v. An. 11. O. 90.

facilitate in iisdem conflandis foederibus, dirimendis-
que. Nunc Æschinem^y damus locupletem, ac novum
vadem; ait enim, se reprehendi non posse ob muta-
tam consiliorum suorum rationem in gerenda Repub-
lica, cum id quotidie Atheniensibus in usu sit. Καί-
τοι ταύτην εἰ βύλει τὴν κατηγορίαν, ἢ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων
δημοσίᾳ κατηγορήσεις. Επολεμήσατε Λακεδαιμονίᾳ· μετὰ τὴν
ἐν Λεύκτροις συμφορὰν τοῖς αἰσίοις ἐβουθέητε· κατηγορεῖτε εἰς τὴν
πατρίδα Φεύγοντας Θεβαίους· ἢ πάλιν τέτοις ἐμάχεσθε ἐν
Μαντινείᾳ· Επολεμήσατε Ερετριεῦσι, ἢ Θερσίωνι, ἢ πάλιν
ἐσώσατε, ἢ μυρίοις ἄλλοις ἤδη τὴν Ἑλλήνων ἔτι πείχεσθε.
Τοῖς γὰρ καιροῖς συμπεριφέρεισθαι ἀνάγκη πρὸς τὸ κρείττον, ἢ
τὸν ἄνδρα, ἢ τὴν πόλιν. *Et hanc quidem accusationem
si vis in me suscipere, simul Rempublicam accusabis. Vos
bellum gessistis cum Lacedæmoniis; Lacedæmoniis post
ipsorum ad Leuctra calamitatem auxilio fuistis; Theba-
norum exules in Patriam reduxistis; rursus cum iis ipsis
manus apud Mantineam conseruistis; Arma contra Ere-
trienses, ac Themisonem accepistis; iteram iisdem salutem
attulistis; Et millies jam ex hac norma vos erga Græcos
alios gessistis. Nam æquè in privatis negotiis homines, ac
Respublica in suis, à rerum opportunitate eò circumagi
finat necesse est, quò propria utilitas Et commodum vocat.*

[Y] Tantà vi urget hoc loco Demosthenes Adver-
sarios, ut ictum declinare nequeant. Hic enim in
eorum ore versabatur sermo: Iniquum est, Atheni-
enses Megalopolitis, hactenus Reipublicæ hostibus,
suppetias ire, præsertim si nolint Columnas evertere,
quas pro testimonio habent sui cum Thebanis foederis;
ac simul injustum, eorum causâ bello petere Lacedæ-
monios, qui Thespias instaurare student, Urbem
iisdem Atheniensibus amicam. Obsecundat eorum
dictis Orator, summâque arte in sui utilitatem traducit.
Ait enim: Agesis, simul Arcadibus proponamus, ut
Columnas diruant, simul Spartanis, ut à bello contra
ipsos Arcadas abstant. Si utrique morem gerant,
res è nostra sententia succedet; Si obstant Arcades,
pareantque Lacedæmonii, palam erit eos Thebanorum

^y Æschin. in Orat. de falsa legat.

coluisse societatem, non ut ipsorum ope ab hostibus defendatur, cum amplius aderit nulla se defendendi occasio; sed propter ejus populi potentiam, ac dignitatem. Quo casu illos aversabimur, nullaque nobis cum iis intercedet consuetudo.

Pag. 28. l. 14. Ἐπεὶ μὴ ἐβλήσαντι εἰρήνην ἄγειν οἱ Λακεδαιμόνιοι, &c. Contra verò si obtemperent Arcades, renuant Lacedæmonii, comperiemus, istos ad Thespiarum instaurationem convertisse animum, non æquitate ductos, sed ut Thebani pro re prohibenda domi maneant; Interim ipsi desertam à Sociis Peloponnesum faciliùs occupent. Quid istud ad Causam? Multùm profectò. Nam Orator solertissimè conjiciebat, numquam Spartanos ab oppugnandis Megalopolitis discessuros, ob insitam eorum animis adversus Arcadas iracundiam, & quod iis gravis acciderat hujus constructio Civitatis, istaque splendidissima Arcadici nominis Colonia; quapropter cum id eventu comprobatum foret, causâ caderent Adversarii. Nec minus certum existimabat, Arcades in terram projecturos feciales illas Columnas; Siquidem oratum venerant Atheniensium opem, Thebanis infensi, ab iisque destituti; quamobrem dubitari non poterat, omnia illos facturos, quæ ad hanc rem opus foret. Qua dejectione factâ, aut promissâ, ab iis auxilio suo confirmandis nequaquam Athenienses se cohibere potuissent. Cæterum Ulpiano² prorsus non assentior, existimanti, hanc de Columnis difficultatem a Demosthene inventam, ut respondendo vehementiùs insurgeret in adversæ sententiæ patronos; at re verâ nullam esse, quippe abessent Columnæ illæ à rerum natura, & ipse Demosthenes nunquam erectas fuisse fateatur: ἀνέλθωμεν δ' ἐν ἐπὶ τὸν λόγον τὸν ἐξ ἀρχῆς. Ἀλλ' εἰ προήρηνται γενέσθαι μετ' ἡμῶν οἱ ἄνδρες δίκαιον καθελεῖν τὰς σήλας εἰσὶν, ἐν αἷς ἔχουσιν ἀναγράφειν τὰς πρὸς Θεβαίους συνθήκας. Προσέθηκε δὲ τὰ κατὰ τὰς σήλας, τὴν ἀντίθεσιν ἐαυτῷ ποιεῖσάμενος. Φησὶ γὰρ, μὴ ὑπάρχειν σήλας. Redeamus igitur, unde initio digressi sumus. At si homines eligunt ferire

² Ulpian in hujus Orat. enarrat.

DE MEGALOPOLITIS. 93

nobiscum fœdus, par est, eos deturbare Columnas, quibus initi cum Thebanis fœderis leges conscriptæ sunt. Illud de Columnis apposuit, objectionem sibi comparaturus, cum dicat, eas non existere. Primum in Notis Criticis ad hunc locum ostendimus ex Oratoris verbis colligi numquam posse, Columnas istas non extitisse. Deinde ut, quæ sibi reliqua dicit ab Adversariis objecta nemo non verè objecta existimabit; cur huic uni dicam impingat? Demum Columnæ feciales, ut admonuimus, in celebrioribus locis collocabantur; quare aut re verâ constructæ fuerant, nec vana erat difficultas; aut nunquam extiterant, & cum hoc necessariò cunctis pateret (nihil enim ignotum, quod sit in locis hominum frequentia celebratis) insulsum profectò fuisset, & quàm alienum à Demosthenis prudentia, hujusmodi rem sibi objicere, ridiculamque difficultatem excogitare.

[Z] Nullâ controversiâ, non de solis Arcadibus loquitur, sed de universis Peloponnesi Populis; quippe illorum unum, aut alterum, aut plures dicat à Lacedæmoniis adscitos, quotiescumque bellum Atheniensibus intulerunt. De his autem Peloponnesiis verissimum esse, quod Orator affirmat, Historiarum monumenta nos docent; eos nempe sibi à Thebanis nunquam adjunctos fuisse, cum Attica bella gesserunt. Et sanè, si præliorum inductio fiat, (maxima solum commemoro) nullo ipsorum auxilio pugnarunt cum Atheniensibus ad Tanagram^a infausto Marte; at felici, iterum in eodem loco^b; ibidemque rursus Victi^c; sed victores ad Delium^d. Contra verò post Leuctricam pugnam cum Arcadibus Spartam invadunt^e, ac rursus cum iisdem Arcadibus, Argivis, Eleis Laconiam depopulantur^f, ut reliquas extra regionem illam expeditiones præteream.

[A] At Lacedæmonii quæ unquam bella Atheniensibus intulerunt, Peloponnesium viribus non adjuti? In maximo illo Peloponnesiaco, ut autor est

^a A. 4. O. 80. ^b A. 2. O. 83. ^c A. 1. O. 89. ^d A. 2. O. 89.
^e An. 3. O. 102. ^f An. 4. O. 102.

Thucydides², Λακεδαιμονίων μὲν οἱ δὲ ξύμμαχοι, Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες, πλὴν Ἀργείων, καὶ Ἀχαιῶν. Τῶν δὲ ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν. *Lacedæmoniorum Socii fuerunt quotquot Peloponnesum intra Isthmum habitant, præter Argivos, Achæosque, quibus cum utrisque (Spartanis & Atheniensibus) intercedebat consuetudo.* Iis autem conjuncti sæpius Atticam vastarunt, ac tandem Athenas perdomuerunt. Reliqua taceo, quæ faciliè Græcas historias evolventi se offerunt; neque enim omnibus semper enumerandis immorari necesse est. Quod si in Mantineensi pugna Peloponnesium aliqui cum Thebanis contra Athenienses in acie fuerunt, non isti eo prælio, ut sæpius indicavimus, petiti sunt, verùm secundas obierunt partes, Lacedæmoniis opitulati.

[B] Mirificè perorando nullum relinquit dubitandi locum, an vera, tutissimaque sit sententia sua. Ostendit enim conducere ex omni parte Reipublicæ, Arcadas liberos, valentesque servare. Quippe si accidat Thebanos conteri ac labefactari à Lacedæmoniis, nihil isti tentare poterunt contra Athenienses, ab Arcadibus impediti, qui & eorum odio inflammati, & salvi Reipublicæ ope, toti erunt in hac defendenda.

[c] Si verò accidat eisdem Thebanos in potentiam evadere; & quidpiam contra Athenienses moliri, incolumes Arcades eos refrænabunt, ac præstò erunt Reipublicæ, vicem accepti ab ista subsidii libenter persoluturi.

* Thucyd. lib. ii.

CONTRA

CONTRA PHILIPPUM

PRIMA.

IN ARGUMENTUM.

[A]UT melius, quid huic Orationi causam præbuerit, investigari possit, quo tempore dicta fuerit, decernendum est. Dionysius Halicarnassæus habitam fuisse tradit^a, Aristodemo Athenis Prætorē: *Μετὰ δὲ Θεόδημον ἦν Αἰεσιόδημος ἄρχων, ἐφ' ᾧ τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοσιῶν ἤρξατο, καὶ λόγος ἐν τῇ δῆμῳ διέβητο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξενικῆ στρατεύματι, καὶ τῶν δίκαια γαδικῶν τριηρῶν εἰς Μακεδονίαν.* Post Theodenum Prætor fuit Aristodemus, quo Magistratum gerente capit (Demosthenes) ad Populum contra Philippum concionari, egitque de Mercenarii exercitus expeditione, ac mittendis decem celebribus triremibus in Macedoniam. Créatus autem Prætor est Aristodemus an. 1. O. 107. si Diodoro^b credimus. Dionysio adversantur Harpocration, & Suidas, qui quamvis nominatim annum non proferant, cum tamen eam dictam fuisse post Olynthiacas, quas ab an. 4. ejusdem O. 107. removeri non posse dicemus suo loco, longè à Dionysii tempore discedunt. Astipulatorem habent Ulpianum^c sententiæ suæ, qui in rhetoricis enarrationibus re verà palam nihil agit de anno, at cum locum hujus Orationis de Philippo tunc ægrotante, quo loco prolatam fuisse ante Olynthiacas certum fieret, eludat, contendatque non rarò a Demosthene rem jampridem exactam, ut præsentem afferri, argumento est, in eadem, ac duos illos, opinione versari. Verùm à Dionysii testimonio discedendum non esse arbitramur, non solùm ob viri diligentissimi, ut aliàs monuimus, Demosthenicorum

^a Dionys. epist. ad Ammianum.
in enarrat. hujus Orat.

^b Diod. lib. xvi.

^c Ulpian.

temporum investigatoris auctoritatem, sed quia haud
 vanis rationibus in hanc opinionem adducimur. Nam
 primùm nulla istic mentio de Olynthi obsidione, quam
 profectò non omisisset, si pressa aut capta fuisset ea
 Civitas, cum hanc Orationem habuit; quod utrum-
 que tunc à Philippo gestum foret, aut cœpta saltem
 obsidio, eam si post Olynthiacas habuisset; præsertim
 cum quicquid in Regem possit odium incendere, col-
 ligat accuratissimè. Deinde cum ille ab an. 3. O. 105.
 cœpisset gravis esse Atheniensibus, subactâ Amphipoli,
 Potidæa, Pydna; & an. 4. O. 106. novandi res sus-
 picionem auxisset, excisâ Methone in Thracia, sese-
 que Phocensi bello immiscuisset, Thebanis auxiliatus
 contra Phoces, eorumque socios Athenienses, quis
 credat unquam, Demosthenem Civem Republicæ
 amantissimum ad annum usque quartum Ol. 107.
 procrastinasse Regem exagitare? Hæc siquidem
 prima contra Philippum Concionum suarum est.
 Demum cum in hac dicat, eundem Philippum morbo
 conflictari; in tertia Olynthiaca, fuisse conflictatum,
 naturalem loquendi ordinem tenuisse censeri debet,
 cum præsertim huic non levia argumenta consentiant.
 Sit igitur hoc, a. 1. O. 107. quo vigesimum nonum
 ætatis suæ Demosthenes expleverat, in hanc illum
 sententiam pro Concione dixisse. At Orationi quid
 causam dedit?

[3.] Id sanè puto Oratori causam publicè loquendi
 dedisse, quod nuper libavimus, & nunc latius ali-
 quanto explicamus. Philippus invitis Atheniensibus
 paternum Mædoniæ Regnum adiverat, quod cum
 ingentibus labefactatum calamitatibus acceperet, in-
 staurandisque rebus operam daret, studuit illico ipso-
 rum animos emollire; quare a. 2. Ol. 105. *Περὶ τῆς
 εἰρήνης*, Diodorus ait^d, *εἰς Ἀθήνας, ἵκναι τὸν δῆμον
 εἰρήνην πρὸς αὐτὸν συνθίσσειν, διὰ τὸ μὴ εἶναι πρὸς αὐτὸν
 τὴν Ἀμφίπολιν*. Legatos Athenas mittens, populum ad
 pacem cum ipso componendam suavit, datâ fide, se sibi
 nihil amplius in Amphipolim juris asserturum. Verum

CONTRA PHILIPPUM PRIMA. 99

mox devictis Illyriis, confirmatoque sibi Regno, non tenuit fidem, nam insequenti anno^a eam Civitatem occupavit, nec Pydnæ pepercit, ac Potidææ, quamvis in Atheniensium forent tutela; Potidæa ipsorum quoque præsidio custodiretur; quod præsidium ἐξήγαγον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ Φιλανθρώπως αὐτῇ (Φερεῖ) προσενεγκάμενοι, ἐξαπέστειλεν εἰς Ἀθήνας. Σφόδρα γὰρ ἐυλαβέτο τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸ βιάεσθαι, καὶ τὸ ἀξιώμα τῆς πόλεως, eduxit è Civitate, ergaque illud cum se humaniter gessisset, Athenas remisit, reverteritus Atheniensium Rempublicam propter urbis potentiam, ac dignitatem^f. Postero anno^b post interemptum Alexandrum Pherarum Tyrannum à Thessalis vocatus, cæteros Populorum oppressores depulit, tantâ sibi ejus gentis benevolentia conciliatâ, ut numquam ei deinceps in bello defuerint. Ineunte Olympiade^h 106, profligavit omnino Thracum, Pæonum, Illyriorum Reges, qui collatis in eum viribus conjuraverant. Hujus Olympiadis ann. 3. Methonem in Thracia, quæ Atheniensium societate fruebatur, expugnavit. Etⁱ anno quarto eam excidit, atque à Thessalis accersitus in partem Phocensis belli, libenter occasionem arripiens, exercitum in Thessaliam duxit, & post aliquas leviores pugnas contra Lycophronem Phæacorum Tyrannum, cui Phocenses opitulabantur, magno prælio decertavit, tanta Phocensium strage, ut in acie sex millia occubuerint, ac tria pariter millia in Philippi potestatem venerint, & in casu Chares cum Atheniensium classe advenisset, actum de reliquis foret, quos ille fugientes navibus excepit. Hinc initio sequentis anni Phocidem petens infesto exercitu, repressus est ab Atheniensibus, qui Pylas occupaverant, transitum prohibitori, quique afflictis Phocensium rebus cum quinque peditum millibus, & quadringentis equibus suppetias iverant, fœderis jure; eorumque exemplum sequuti Lacedæmonii ex eodem fœdere mille pedites miserant, Achæi duo millia. Hac tantâ Philippi

^a An. 3. O. 105.

^f Diod. lib. xvi.

^b A. 4. O. 105.

^h An. 1. O. 106.

ⁱ An. 4. O. 106.

felicitate, tantisque illatis Reipublicæ injuriis commoti Athenienses magnâ rerum sollicitudine tenebantur. Quippe aperto bello eum aggredi metuebant, tot jam aliis bellis defatigati; contra, inulti connivere, Regis audaciam non refrænare, indignum suâ Civitate, ac periculosum arbitrabantur. Quocirca Demosthenes iis addit animos, ostenditque eò rem devenisse, ut bellum necessariò suscipiendum sit.

[c] Rei exitus comprobavit, non inanem fuisse Atheniensium metum de Philippo. Siquidem jam tum, ut suo loco dicemus, adeo viribus, & potentiâ auctus erat, ut ne tota quidem Græcia paucis post annis contra illum conspirans potis fuerit se tueri, ejusque felicitatis cursum abrumper.

IN ORATIONEM.

[D] **C**oncio, seu Populi Conventus Athenis, ut Romæ, & in quolibet populari Imperio, summam habuit Reipublicæ potestatem, sed non ubique eodem modo suffragia colligebantur, ut alias indicavimus. Nam Athenis quot capita, tot sententiæ; Romæ, Curiæ, Centuriæ, Tribus numerabantur. De Atheniensi Concione dicturi, nihil modò agimus de iis, quibus ei interesse fas erat, non de loco, non de congregandi ordine, ac formâ, quæ alio exponuntur loco. Ea solùm explicamus, quæ ad res in eadem pertractandas, & proponendas pertinent, proindeque idonea sunt hisce Demosthenis verbis illustrandis. Istud autem argumentum tantâ eruditione, tantâque elegantia tractavit Sigonius, vir maximus, in iis libris, quos de Republica Atheniensium scripsit, ut pauca desint; & cum ex hoc fonte omnes hauserint, in suosque rivulos derivarint quotquot in eodem argumento versati sunt, vellem, à quo beneficium acceperint, profiterentur. Conciones igitur aliæ statis diebus convocabantur, quas prætermittere nefas erat, aliæ è re nata. Illæ proprio solùm nomine *ἐκκλησίαι*,
Conciones,

CONTRA PHILIPPUM PRIMA. 101

Conciones, nuncupatae sunt; istae καὶ ἐκκλησίαι, Conciones repente congregatae, aut σύγκλητοι ἐκκλησίαι, Conciones advocatae. Ad eas, quae certo coibant tempore, nullo vocante conveniebat Populus. Reliquae à Prytanibus indicebantur. Posset id pluribus testimoniis comprobari; nobis unius, aut alterius satis erit. Καὶ τότε μισοφίλιππος Δημοθένης &c. γράφει ψήφισμα, τοὺς καιροὺς τῆς πόλεως ὑφαιρέμενον, ἐκκλησίαν ποιεῖν τὰς Πρυτάνεις τῇ ὀγδοῇ ἡμερᾷ τῶν Ἐλαφιεβολίων μηνός, ὅτε &c. Tunc autem Demosthenes, qui Philippum odit &c. Decretum scribit praeripiens Reipublicae tempus, Prytanes Concionem facere οὐδ' αὖτο die mensis Februarii stantis. Sunt Aeschini verba¹; & Demosthenis haec alia: Ἐπὶ Μνησιφίλῃ ἀρχόντῃ, συγκλήτης ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ Πρυτάνεων, καὶ Βουλῆς γνώμη, Μαιμακλιεῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος Καλλιθένης &c. Mnesiphilo Praetore, decreto Prytanum, ac Senatus, extra ordinem Concione à Ducibus advocatâ, vigesimo primo mensis Septembris Callisthones &c. Quem locum video malè à Sigonio translatum, cum τὸ ὑπὸ στρατηγῶν vertat à Praetoribus; atque hinc illum arbitrator asseruisse, Populi conventum ab iisdem quoque Praetoribus indici; quod nunquam, ni fallor, actum est, cum isthaec auctoritas ad eos pertineret, quibus jus pariter esset convocandi Senatus; id autem nullâ controversiâ Prytanibus conveniebat. Moneo quoque ὡς ἐν παρόδῳ non minùs errasse Wolsium latinè reddendo illud Μαιμακλιεῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, pridie Kalendas Octobris, quae dies ἐν ἡμέρᾳ νεα dicebatur; oblitum profectò, in ultima mensis decade numerandâ, secus atque in duobus aliis, inverso numerorum ordine procedi, ut apud Latinos; Quamobrem ἡ δεκάτη τῆς ἀπιόντος sit prima dies illius decadis, ἐννάτη secunda, & sic deinceps. Quod si, ut ad rem nostram redeam, Diodorus², dum narrat, Athenienses accepto nuntio captæ à Philippo Elateæ, proximæque illius in Atticam irruptionis, haec habet: ὁ δὲ δῆμος ἀπὸς αὐτῆς ἡμέρας συνέδραμεν εἰς τὸ θιάσον, πρὸ τῆς συγκαλέσαι τὰς ἀρχοντας, ὡς ἐν ἐλῳ. Populus omnis, simul atque illuxit, in Thea-

¹ Aesch. contr. Ctesiph. Demosth. de Cor.

² Diodor. lib. xvi.

trnm concurrat priusquam à Magistratibus, ut moris est, uccaretur: Magistratus hoc loco pro Prytanibus solùm accipiendi sunt, ne Diodorum à Demosthene, Æschine, Aristotele, aliisque discessisse, ideoque errasse fatendum sit. Conciones lege constitutæ, quatuor erant per singulas Prytanias, Prytania verò diebus trigintaquinque concludebatur. Nam Athenienses annum ad Lunæ cursum computantes, trecentis quinquagintaquatuor diebus absolvebant, quorum senī, tricēnique primis quatuor Tribubus assignabantur; Reliquis, totidem uno dempto; atque hoc dierum spatio unaquæque Prytaneatum gerebat. Primo dictarum Concionum appellabatur κύρια. Id autem, & quicquid in quolibet cœtu fieret, è Polluce¹, seu potius ex Aristotele in libro de Republ. Athen. unde ille sumpsit, audiamus. Οἱ Πρυτάνεις ἔπι τὴν βουλὴν συνάγουσι ὁσημέραι, πλὴν ἂν ἄφετός τις ᾖ. Τὸν δὲ Δῆμον τείραντες ἐκείνης Πρυτανείας, καὶ προγράφουσι πρὸ τῆς Βουλῆς καὶ πρὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ ὧν δεῖ χρηματίζειν. Τῶν δὲ Ἐκκλησιῶν ἡ μὲν κύρια, ἐν ᾗ τὰς ἀρχαὶς ἐπιχειροῦντες, εἴπερ καλῶς ἔχουσιν, ἢ ἀποχειροῦντες. Ἐν ᾗ καὶ τὰς εἰσαγγελίας ὁ βυλόμενος εἰσαγγέλλει, καὶ τὰς ἀπογραφῶν δημευομένων ἀναγινώσκουσιν οἱ πρὸς ταῖς δίκαις, καὶ τὰς λήξεις τῶν κλήρων. Ἡ δὲ δευτέρα Ἐκκλησία ἀνέεται τοῖς βυλομένοις ἐκείνην θέρμενοις, λέγοντες αἰδέως περὶ τε τῶν ἰδίων, καὶ τῶν δημοσίων. Ἡ δὲ τρίτη κήρυξις, καὶ πρεσβείαις ἀξιον χρηματίζειν, ὅς δὲ πρότερον τοῖς Πρυτάνεσσιν ἀποδῶναι τὰ γράμματα. Ἡ δὲ τέταρτη περὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων. Prytanes in Senatum vocant quotidie, nisi dies sacer sit; Populum verò quater per singulas Prytanias. Antequam Senatus, aut Concio vocetur, publicè è scripto proponunt, quibus de rebus decernendum sit. Concionum ea vocatur κύρια, in qua Plebiscito approbantur Magistratus, si benè se gerant, aut abrogantur. In ipsa etiam acusationes defert, qui vult Iudicium intendere; Iudices proscriptiones legunt Publicatorum, hereditatum conditiones. Secunda Concio datur Oleæ ramum protendentibus (id est, supplicibus) ut si velint, possint aliquid in rem suam de rebus publicis, aut privatis dicere. Tertia Præconibus, Legatisque, si quid est decernendum, quos tamen prius literas Prytanibus

¹ Pollux Onomast. lib. viii,

dedisse oportet. Quarta de Sacrificiis, rebusque sanctis. At gravis oritur difficultas ex hoc Demosthenis loco: ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἐνδεκάτῃ, ἐν τῷ δήμῳ ἰπσιδάν' εὐξήται ὁ κήρυξ, ἐπιχειρολόγιον ποιεῖν τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τῶν βασιλευσικῶν, δεύτερον δὲ περὶ τῶν κοινῶν· ἅτα οἱ κενεῖν τοῖς ἐννέα ἀρχαῖσιν, ἅτα τῶν ἄλλων. Ἡ δὲ ἐπιχειρολόγια ἔσω ἢ πρὸ ἑώρα, ὅτῳ δοκῶσιν ἀρκεῖν οἱ νόμοι οἱ βασιλευσικαί· ἢ δ' ὑσέρα, ὅτῳ μὴ δοκῶσιν· ἅτα τῶν κοινῶν κατὰ ταῦτα. Τὴν δὲ ἐπιχειρολόγιον εἶναι τῶν νόμων, κατὰ τὰς νόμους τὰς κεμένους. Εἰάν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κεμένων ἀποχειρολονηθῶσι, τὰς Πρυτάνεις, ἐφ' ὧν ἂν ἡ ἐπιχειρολόγια γένηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειρολονηθέντων τὴν τελευταίαν τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν. Τὰς δὲ Προέδρους, οἱ ἂν τύχωσι Προεδρεύουσες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, χρηματίζειν ἐπανόγκας. Πρῶτον μετὰ τὰ ἑρῶ περὶ τῶν νομοθετῶνδε. Prima Prytania die undecimo, postquam Præco vota in populo fecerit (ἀ Concione) Plebiscitum de legibus fieri; primum de Senatoriis rebus, deinde de communibus; rursus de latis à novem Archontibus, iterum de iis, quæ à reliquis Magistratibus. Primum decretum proponatur, an videantur leges Senatoriæ sufficere; secundum, an non videantur. Deinde eodem modo de rebus communibus decernatur. Decernatur autem juxta leges receptas. Cum verò aliqua receptarum legum abrogatæ fuerint, tunc Prytanes, quorum tempore sancitæ fuerunt, de improbatis ultimam trium Concionum indicant; Proëdri, quibus sorte datum fuerit eidem Concioni præsidere, de iisdem agant necessariò. Primum postquam de rebus sacris pertractaverint, de legum latoribus &c. Hinc enim patet tres tantum fuisse Conciones, ab ipsis legibus assignatæ in unaquaque Prytania, quod luculentius declarat Ulpianus in suis in hanc Orat. enarrationibus: ἐν τῇ πρώτῃ δὲ πρυτανείᾳ· ἐν τῷ πρώτῳ μηνί. Ἰστέον γὰρ ὅτι κατὰ μῆνας τρεῖς ἐκκλησίας ἐποιεῖντο, βασιλευόμενοι περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, εἰ μὴ ἄρα ἀνάγκη τις κατέλαβε πόλεμος, ὥστε καὶ περὶ ἐκείνης ἄλλην ἐκκλησίαν ποιῆσαι πλέον τῶν ὁρισμένων. Καὶ ἐγένετο ἡ πρώτη ἐνδεκάτῃ τῷ μηνός· ἡ δὲ δευτέρα, περὶ τὴν εἰκοστὴν· ἡ δὲ τρίτη, περὶ τὴν τριακοστὴν. In prima

** Demosth. in Orat. advers. Timocrat.*

Prytania: In primo mense. Sciendum enim est, tres in quolibet mense factos fuisse conventus, in quibus de rebus publicis consulebant; nisi aliqua foret belli necessitas, quæ de ipso deliberare cogeret in alia Concione præter lege definita. Prima habebatur die undecimo mensis; secunda, circa vigesimum; tertia circa trigesimum. Hæc sanè difficultas primo statim aspectu me deterruit, sed, re probè consideratâ, opinor Demosthenem ac Ulpianum nequaquam Aristoteli & Polluci adversari. Puto enim per unamquamque Prytaniam quatuor Populi conventus lege præscriptos fuisse, quorum secundus, ut ex Polluce retulimus, privatis supplicum actionibus, qui Reipublicæ, aut Civibus obnoxii forent, dabatur. Demosthenes autem Coetus de publicis solum negotiis indictos nuncupat, βουλευόμενοι περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, de rebus publicis, inquit Ulpianus; quare alterum illum de privatis à Polluce connumeratum prætermittit. Obiter moneo hanc legum quæstionem, de qua verba facit Orator, non in singulis Prytaniis agitatam fuisse; sed in prima duntaxat, scilicet mense Ecatombæone, à quo initium anni ducebant Athenienses, de quo mense fit pariter mentio hoc loco, & reliqua hic enarrata robur addunt sententiæ meæ. Miror quoque Wolfium virum eruditissimum vertisse illud ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πρυτανείας τῇ ἐνδεκάτῃ, Primo Senatus conventu die undecimo, cum hoc longè à verbis, & à verborum sensu alienum sit. Verùm ut unde digressus sum, revertar, Concioni dignitate autoritateque præerant Prytanes, Proëdri, Epistata. Prytanes erant quinquagenum Senatorum classis, qui è qualibet Tribu in Senatum adlecti suâ vice Senatui præsidebant. Proëdri novem fuerunt, singuli è singulis reliquis novem Tribubus, quæ tunc Prytaneatum non gerebant, sorte in qualibet Concione ducti, Epistata denique is dicebatur, qui è novem Proëdri sorte pariter eductus, finito conventu, ut Proëdri, magistratu abibat; quorum omnium Demosthenes, Æschines, Harpocratio pluribus in locis meminerunt. Prytanes convocandi populi munere

munere fungebantur, ut diximus; Proëdri, res proponendi; Epistata, de ipsa re propositâ in suffragium Cives mittendi. Εν δὲ ταύτῃ (ἐκκλησίᾳ) ἐπειδὴν χρηματίζωσιν οἱ Πρόεδροι περὶ ὧν διώκεται ὁ ἄρχων, χρηματίζον κελεύει ἢ περὶ ὧν ἂν τις ἡδίκηκώς ᾖ περὶ τὴν ἰσορτήν, ἢ παρὰ γεννομηκώς. In ipsa Concione postquam Proëdri ad Populum retulerint de Magistratus administratione, referre quoque (lex) jubet de illatis injuriis, violatisque legibus per diem festum. Ita Demosthenes¹ contra Midiam. Τὸς δὲ Πρύτανεις (νόμος κελεύει) ποιεῖν ἐκκλησίαν &c. Τὸν δὲ Επιστάτην τῶν Προέδρων διαχειροτονίαν δίδοναι τῷ δήμῳ. Prytanes (Lex jubet) convocare Concionem; Epistatam verò Proëdrorum dare Populo, ut suffragium ferat. Ita Æschines^m contra Ctesiphontem. Quicquid decernendum erat, per aliquot dies ante Concionem in publico proponebatur, ne novum Civibus se offerret, nisi tamen aliquid improvisò contigisset, quod statim expendere opus foret. Legebatur deinde Senatus consultum, si quod eâ de re factum fuisset. Præco Proëdrorum jussu clamabat, numquis dare consilium vellet. Dictis sententiis, decretum quod Proëdri scribendum mandassent, recitabatur; suffragiis comprobatum, populo denuntiabant; si secus, proponebant alterum; eidemque decreto adscribebantur nomina Archontis, Tribus, quæ tunc Prytaneatum gereret, atque Oratoris, aut Civis, è cujus consilio dimanasset. Id sæpius apud Græcos Auctores occurrit; nos unum damus Demosthenis testimoniumⁿ: ἐπὶ ἄρχοντι Μνησιφίλῳ, Εκατομβαιῶν ἐν ἡμέρᾳ, Φυλῆς πρυτανεύοντος Πανδιονίδος, Δημοθένης Δημοσθένος Παιανιεύς εἶπεν. Mnesiphilo Præstore, pridie Kal. Quintiles, Pandionia Tribu Prytaneatum habente, Demosthenes Demosthenis filius Peaniensis censuit. Hac totius rei in Ecclesia proponendæ, ac decernendæ series fuit, quæ huic, aliisque istarum Orationum locis explicandis plurimum proderit.

¹ Demosth. contra Midiam.^m Æsch. contra Ctesiph.ⁿ Demosth. de Corona.

[E] Lex Athenis. jubebat, Præconem in Concionibus proclamare: Τῆς ἀγορεύειν βέλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων, ἢ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων Ἀθηναίων, *Quis annis quinquaginta major publicè loqui vult; deinde quis aliorum Atheniensium per vices?* Ex hac lege ætatis ordo in loquendo servari debuisset, proindeque Demosthenes, qui tunc, ut monuimus, annum dumtaxat agebat trigèsimum, inter ultimos dicere. Itaque præoccupati suggestus veniam præfatur. Hanc tamen legem video fuisse desuetudine abrogatam. Est enim Æschinis^o querela in Orat. contra Ctesiphon. στείγῃλαι τὸ κάλλιστον, ἢ σωφρονέστατον κήρυγμα τῶν ἐν τῇ πόλει τῆς ἀγορεύειν βέλεται &c. *haud amplius auditur optimum illud, pulcherrimumque omnium in Civitate præconium: si quis concionari vult* &c. Manebat autem Oratorum petulantia, sibi invicem tumultuosè præripientium dicendi locum, quam pariter Æschines^p reprehendit: Τῆς δὲ τῶν ῥητόρων ἀκοσμίας ἐν ἑτι κρατεῖν δύναμει εἴθ' οἱ Πρυτάνεις, εἴθ' οἱ Πρόεδροι, εἴθ' ἡ προεδρεύουσα Φυλὴ, τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως. *Oratorum immodestiam nec leges coercere possunt, nec Prytanes, nec Proëdri, nec Tribus, quæ Prytaneatum obtinet, in summa decima pars Civitatis,* Puto hanc solum à se Demosthenem deprecari, nam de prætermisso ætatis ordine, cum desuevisset, nulla erat deprecandi ratio.

[F] Desciverant profectò Athenienses à prosperâ splendidâque fortunâ, quo non parum post bellum quoque Peloponnesiacum, eamque maximam calamitatem effloruerant. Cum enim Lacedæmonii, Bœotici belli tempore, Thebanorum cladibus, devictâque ipsorum arce Cadmeâ, superbè se gererent, occasionem Atheniensibus præbuerunt sollicitandi sociorum animos, simulque rebellandi. Igitur^q Chii, Byzantii, Rhodii, Mitylenæi, Insularium plurimi, aliæque Græciæ urbes in Atheniensium societatem se commiserunt, eâ conditione, ut communi consilio, æquatisque suffragiis in conventu, qui Athenis ageretur, negotia publica explicarentur, datâ tamen ipsis

^o Æsch. in Orat. contra Ctesiph.

^p Ibidem.

^q An. 4. O. 100. Athe-

Atheniensibus Imperii auctoritate, quam illi modeste adhibentes, Eubœensium, aliarumque Civitatum benevolentiam sibi conciliarunt, easque dicto suo audientes habuerunt. Hinc aucti virium robore, adjunctisque sibi nobilioribus Thraciæ Urbibus, Eubœâ receptâ, deductis in Chersonesum, Cerobleptis Regis liberalitate, Colonis, ac regionis urbibus præter Cardiam præsidio obfirmatis, longè latèque dominabantur. Cum ecce tibi Philippus Macedoniæ & Thraciæ illis urbes ademit, Pydnam, Potidæam, Methonem, Amphipolim, præter quinque & septuaginta Urbes in Thracia, quæ cum ipsis foedere conjungebantur, ut auctor est Æschines in Orat. de falsa legat. Τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ἐποιήσαμεθα τῷ πολέμῳ ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως. Συνέβαινε δ' ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ μὲν ἐβδομήκοντα καὶ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβελήκεναι, ὧς ἐκλήσατο Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, καὶ κατέστησεν εἰς τὸ συνέδριον. *Initiò enim bellum fecimus pro Amphipoli. Quo in bello accidit, Imperatorem nostrum quinque & septuaginta urbes socias amisisse, quas lucratus fuerat Timotheus Cononis filius, & nostro Concilio adjunxerat.* (Puto eo de Conventu loqui, de quo mox diximus.) Hinc sanè non parum fractæ sunt Rei publicæ vires. De singulis illis urbibus enucleatis, quid actum fuerit, enarrabimus in hac Oratione, cum mentio earundem fiet. Nunc indicamus tantummodo, ne prorsus isthæc Oratoris verba in obscuro jaceant.

[c] Nihil æquè afflictos consternatosque animos erigit, quàm iis ostendere, suâ culpâ in malum incidisse, & in sua esse potestate remedium afflictis rebus afferre. Damnum quippe nos angit vehementiùs, ac prope labefactat, quod vi susceptum est; utpote quod vitari, nostrâque industriâ deleri nequeat. Hac arte præoccupat Cives suos, ne animis cadant, nec spem abjiciant recuperandæ pristinæ dignitatis.

[H] Lacedæmoniorum potentia culmen habuit circa Olympiadem centesimam; cum enim ab anno primo O. 94. Athenas in suam potestatem redegissent, Pelopon-

ponnensium alios metu, alios vi, dicto suo audientes haberent, Thebanos perdomuissent, hoc denique an. r. O. 100. Olynthios quoque morem sibi gerere coegerunt. Sed Græcos Historicos audiamus, qui hujus splendorem auctoritatemque Reipublicæ magnificis verbis nobis ob oculos ponunt. Sic enim Xenophon scribit: Προκεχωρηκότων δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥς τε Θεβαῖους μὲν καὶ τὰς ἄλλας Βοιωτὺς παντάπασιν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, Κορινθίους δὲ πιστοτάτους γεγενῆσθαι, Αργεῖους δὲ τεταπεινώσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ὠφελεῖν αὐτοὺς τῶν μηνῶν τὴν ὑποφορὰν, Αθηναίους δὲ ἡρημῶσθαι, τῶν δ' αὖ συμμάχων κεκολασμένων, οἳ δυσμενῶς εἶχον αὐτοῖς, παντάπασιν ἤδη καλῶς, καὶ ἀσφαλῶς ἢ ἀρχὴν ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι. *Quæ omnia Lacedæmoniis benè feliciterque processerant. Nam Thebani, ac reliqui prorsus Bæoti sub illorum erant potestate; Corinthios habebant fidissimos; Argivi demiserant animos, quod nullo sibi fuisset emolumento subductum induciarum tempus; vastati Athenienses; frænatique Sociis, qui malè affectam in eos voluntatem retinebant, jam ex omni parte benè, tutissimèque constitutum ipsis Imperium videbatur.* Sic etiam Diodorus: Διὸ καὶ κατὰ τέρας τὰς καιρὺς πλεῖστον ἴχυσαν Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θεβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἐμφρεοὶ· Κορινθιοὶ δὲ, καὶ Αργεῖοι διὰ τὰς προγεγονότας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι· Αθηναῖοι δὲ διὰ τῆς τῶν πολεμειμένων κληρονομίας ἡδόξεν ἐν τοῖς Ἑλλησιν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τῆς τε πολυανθρωπίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις μελέτης πολλὴν πρόνοιαν ἐπεποίησαν, καὶ φοβεροὶ πᾶσιν ὑπῆρχον διὰ τὴν δυνάμιν τῆς ἡγεμονίας. Διόπερ οἱ μέγιστοι τῶν τότε δυναστῶν (λέγω δὲ τὸν Περσῶν βασιλεῖα, καὶ τὸν Σικελίας δυναστὴν Διονύσιον) ἰθὺς ἐπέπλεον τὴν Σπαρτιατῶν ἡγεμονίαν, καὶ συμμαχίαν ἔσπευδον σωλίσθαι πρὸς αὐτούς. *Igitur per ea tempora (ann. i. O. 100.) maximis Imperii viribus fruebantur Lacedæmonii, et mari terræque totius Græciæ principatum habebant. Quippe Thebani præsidio coercebantur. Corinthii atque Argivi, superioribus bellis fracti ac depressi. Athenienses, propterea quod in ea manebant conditione, qua qui bello*

* Xenoph. de reb. Græcor. lib. v. * Diodor. lib. xv.

devicti sunt, ignobiles erant, nulliusque pretii apud Græcos. Contra Lacedæmonii curabant quàm maximè, ingentibus Copiis instrui, armorumque curam gerere, suâque potentiâ cunctis metum incusserant. Quapropter potentissimi tunc temporis principes (Regem Persarum loquor, ac Dionysium Siciliæ dominum) Spartanorum Rempub-
licam colebant, curabantque societatem cum ipsis compo-
nere. Verùm ex eo tempore illorum fortuna ad fasti-
gium perducta inclinare cœpit, quoad à Thebanis
vehementer afflicta fuit, ac labefactata; cum hactenus
cunctis Græcis potentiâ atque auctoritate anteissent,
plerumque soli, aliquando cum Atheniensibus.

[1] Cum ab enarrato Spartanæ felicitatis tempore
ad istud, quo Demosthenes in præsentī orabat, septem
duntaxat effluxerint Olympiades, quotquot Concioni
aderant eandem felicitatem aut meminisse poterant,
aut veluti recentissimam à Parentibus audivisse, per-
inde non eam describit Orator, sed in mentem solum
revocari jubet.

[κ] Cum in tanta, quam enunciamus, felicitate
insolenter se gererent Lacedæmonii, & Cadmeam
Thebarum arcem Civibus restituere pernegarent, isti
in desperationem acti omnem movere lapidem pro
recuperanda libertate statuerunt. Itaque ad bellum,
quod Bœoticum dictum est, parati, Legatos Athenas
miserunt auxilium deprecaturi. 'Ο δὲ Δῆμος, lubet
Diodori verbis rem gestam narrare, τῶν Ἀθηναίων δια-
κῶσας τῶν πρέσβεων ἐψηφίσαι παραχρῆμα δύναμιν ὥς
πλείστην ἀποστείλαι τὴν ἐλευθερώσασαν τὰς Θήβας, ἅμα μὲν τῆς
εὐεργεσίας ἀποδιδῶς τὰς χάριτας, ἅμα δὲ βυλόμενον τῆς
Βοιωτῆς ἐξειδώσασθαι, καὶ συναγωνιστὰς ἰσχυρὸς ἔχειν κατὰ τῆς
Λακεδαιμονίων ὑπεροχῆς &c. τέλει δὲ Δημοφῶν καλασθεὶς
στρατηγός, καὶ παραχρῆμα πεντακισχίλις ὀπλίται, καὶ πεντα-
κοστὶς ἵππεῖς καλαλέξας, τῇ ὑστεραίᾳ τὴν δύναμιν αὐτῇ ἡμέρᾳ
προήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ δρομαῖον ἡπείγεται, φθάσας
σπεύδων τὰς Λακεδαιμονίους. Οὐδὲν δὲ ἥττον ὁ δῆμος παρε-
κευάσθη πανδημεὶ στρατεύειν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἵαν ἢ χρεῖα.
Atheniensium verò populus, auditis Legatis, decrevit il-
lico maximas Copias expedire ad liberandas Thebas, simul
ratus

ratus beneficii gratiam rependere, ac sibi Bæotos obstringere, quos deinde fortes haberent socios contra immodicam Lacedæmoniorum potentiam &c. Denique Domophon dux creatus, selectis confestim quinque millibus gravis armaturæ peditibus, equitibusque quingentis, postridie statim ac illuxit eos eduxit ex urbe, festinatoque pergit, studens Lacedæmonios antevertere. Nec minus Populus prompto, paratoque animo erat, universo militum robore, si opus foret, in Bæotia bellum gerere¹. Qua quidem agendi generositate gens illa ostendit, sibi magis cordi fuisse Græciæ libertatem, quàm proprium discrimen, quod laceffendâ Spartanorum irâ, Republicæ procreabat, ut Orator commemorat. Quamquam re verâ, si fidem habere velimus Xenophonti², scriptori gravissimo, & συνχερόν, non magnitudine animi, sed infidias è Lacedæmoniis metuentes Athenienses in Bœotico bello Thebanis opitulati sunt. Siquidem Mellon ad opprimendos septem Tyrannos à Spartanis Thebis impositos, aliquid privatim auxilii sibi sumpsit ab Atheniensibus, quo confirmatus & eisdem Tyrannos occidit, & Cadmeam recuperavit. Hoc facinore exercitus Lacedæmonii, educto exercitu, profligatâque longè sibi occurrentium Thebanorum manu, cum per Atticam peragrarent, Thebas petaturi; tanto timore perculsi sunt Athenienses, ut in dicto iudicio alterum è Ducibus, qui Melloni suppetias ierat, supplicio affecerint, alterum exilio. Quod cum audissent Thebani, dolum excogitarunt, quo Athenienses necessariò inducerent in suam societatem. Nam Sphodriæ Laco-num Thespiis Præfecto, pecuniâ corrupto suaserunt, ut Piræum, qui nondum post murorum instaurationem portis claudebatur, occuparet. Rem tentavit, sed irritò conatu; armenta tamen abduxit. Athenienses cum Spartanis injuriam expos-tularunt; sed Sphodria nullâ poenâ multatus est Cleonymi filii sui beneficio, qui ab Archidamo, Agesilai Regis filio, hoc à Patre impetravit, ut liber evaderet. Athenienses cum criminis autorem nullo damno affectum intelli-

¹ *Diod. lib. xv. an. 3. O. 100.*² *Xenoph. de reb. Græcor. lib. v. gerent,*

CONTRA PHILIPPUM PRIMA. III

gerent, existimantes illud Lacedæmoniorum voluntate perpetratum, injuriam ulturi, atque insidiarum metu, auxilium, ut diximus, Thebanis decreverunt. Verum Oratoris est, rem non tam diligenter, cum sit opus, expendere, ut in sui traducat utilitatem.

[L] Bœoticum bellum optimè successit Atheniensibus; eo siquidem fractæ sunt Lacedæmoniorum vires. Hinc Demosthenes colligit, nihil Civibus suis metuendum esse, cum benè consulunt Reipublicæ, ut hac factum fuisse occasione superius adnotavimus. Contra Peloponnesiacum alterum extremâ Urbis ruinâ conclusum fuit, cum Cives inter se diffidentes, nullâque prudentiâ illud moderantes, præsertim susceptâ Syracusanâ expeditione, commune bonum, publicamque salutem neglexerint. Ad hæc duo maxima bellâ sermonem præcipuè ab Oratore hoc loco referri non dubito.

[M] Quot locis despoliati tum temporis fuissent à Philippo Athenienses superius Nota r indicavimus.

[N] Pydna Macedoniæ Urbs apud Thermaicum finem in Pieria regione, ut Ptolemæus habet*, Strabonis tempore dicebatur *Citro*. Distabat à Methone sexaginta stadiis, eamque occupavit Philippus, ut jam adnotavimus, ann. 3. Ol. 105. cum jampridem, scilicet ann. 3. Ol. 92. eam subegisset Archelaus Macedonum Rex, Civesque viginti stadiis longè à mari novum capere ædificandæ urbis locum coegissent†; deinde à Timotheo Atheniensi an. 3. Ol. 101. capta. Apud ipsam Paulus Æmilius cum Perseo, postremo Regem Macedonum, debellavit, si Plutarcho, & Straboni* credimus, cujus ista sunt verba: ἐν μὲν ἔν τῷ πρὸ τῆς Πύδνης πεδίῳ Ῥωμαῖοι Περσέα καὶ ἀπολεμήσαντες, κατέβηλον τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν. In Campo ante Pydnam Romani Perseum bello conterentes, everterunt Macedonia Regnum; nunc Citro dicitur.

* Ptol. lib. iii. cap. 13. † Diod. l. xiii.
lib. vii. Plus, in lib. de adul. & amici discr.

* Strabo in excerptis,

[O] Potidæa, autore Stephano, Urbs Thraciæ, seu potius Macedoniæ, Thraciæ contermina ad Pallenes isthmum sita, vetus Corinthiorum Colonia, sed a. 1. O. 104. à Timotheo facta Atheniensium vestigalis, ab ipsisque longos muros Pallenem versus demoliri iussâ, atque obsides dare, veritis, ne Cives ob Corinthiorum benevolentiam, cum quibus tunc Athenienses gerebant inimicitias, rebellarent; ut est apud Thucydidem. Ὑποπῆσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι, Πότιδαιάτας, οἱ οἰκῶσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, ὄντας Κορινθίων ἀποίκους, ἐαυτῶν δὲ συμμάχους Φόβῳ ὑπολεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τείχος καθελῆναι, ἢ ὅμνους δῶναι. Athenienses, ex ipsorum (Corinthiorum) inimiciâ suspicionem Potidæensium habentes, iis imperarunt muros decicere, Pallenem versus, atque obsides dare. Qui Potidæenses ad ejusdem Pallenis isthmum habitant, Corinthiorum Coloni, Atheniensium Socii vestigales. At imperata facere detrectantes desciverunt^b. Longa, ac non semel instaurata obsidione pressi, demum Atheniensibus cedere coacti sunt, à quibus expulsi, viri cum singulis vestibus, cum duobus foeminæ ad Calcidenses in Thraciam confugerunt. In Urbem mille Atheniensium Coloni deducti sunt; in eaque obsidione absumpta duo talentum millia, seu duodecies centena millia Coronatorum^c. Frustra dolo tentata à Brasida Lacedæmonio anno nono belli Peloponnesiaci^d, Philippo cessit an. 3. O. 105. depulso Atheniensium præsidio, & ipsis Civibus, si Pausaniæ credendum est; qui Cives demum à Cassandro Macedonum Regem in suam Civitatem restituti^e, atque Urbs, de illius nomine Cassandra nuncupata est.

[P] Quinque Methonas recenset Stephanus. Demosthenes Thracicam hoc loco nuncupat. Urbs erat in Macedoniæ finibus, Pydnâ quadraginta stadiis distans. Faciles inde Atheniensibus in illud Regnum excursiones, ut ex Thucydide^f existimari potest;

^b An. 2. O. 86. Thucyd. ibid. Diod. lib. xii. ^c A. 4. O. 87. Thucyd. lib. ii. Diodor. l. xii. ^d An. 3. O. 89. ^e An. 1. O. 116. Pausan. Eliac. 1. Diod. lib. xix. ^f A. 3. O. 91. Thucyd. lib. vi.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 113

Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ὁμόρου Μακεδονία· ἐπ' ἑαυτῶν καὶ τὰ θάλασσαν
 κορίσαντες Ἀθηναῖοι, σφῶν τε αὐτῶν, καὶ Μακεδόνων παρὰ
 σφίσι Φυγάδας, ἐπακέρχυν τὴν Περδίκην. *Atque Athenienses,
 Methonem mari transportatis equitibus cum suis, tum
 Macedonicis, qui apud se exulabant, vastabant Perdicce
 Regnum.* Quamobrem à Philippo obsessa, capta,
 dirutaque est, ut verbis hisce narrat Diodorus²:
 Φίλιππος δὲ, ὁρῶν τὰς Μεθωναίους ὁρμητήριον παρεχομένους τὴν
 πόλιν τοῖς πολεμίοις ἐαυτοῦ, πολιορκίαν σιωπήσας. Καὶ
 μέχρι μὲν τινος οἱ Μεθωναῖοι διεκατέρχοντο, ἐπειδὴ καὶ χυόμενος
 σινηναγκάσθησαν παρεδῆναι τὴν πόλιν τῷ Βασιλεῖ, ὡς
 ἀπελθεῖν τὰς πολίτας ἐκ τῆς Μεθώνης, ἔχοντας ἐν ἱμάτιον ἑκάστοι.
 Ὁ δὲ Φίλιππος τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τὴν δὲ χώραν διένειμε
 τοῖς Μακεδόσιν. Ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ συνέβη τὸν Φί-
 λιππον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πληγὴν λαβεῖν, διαφθαρῆναι τὴν
 ὄρεσιν. *Philippus autem animadvertens, Methonæos
 urbem suam ipsius hostibus tamquam belli receptaculum
 exhibere, illam obsidione cinxit, quam forti animo Cives
 aliquo tempore pertulerunt; sed ejus deinde viribus op-
 pressi, Urbem Regi hac tradere conditione coacti sunt, ut
 sibi cum singulis vestibus abire fas esset. Philippus eam
 diruit, agrumque Macedonibus distribuit. Dum urbs
 quateretur, accidit Philippum sagittâ in oculo percuti,
 ejusque orbari usu. Oculo Regem captum apud Thra-
 cicam Methonem præter Diodorum tradunt quoque
 Strabo³, Eustathius, alijque; quare qui recentiores
 de Peloponnēssaca aut Thessala Methone hac in re
 loquuntur, audiendi quidem non sunt.*

[Q] Illyrios, Pæonas, ac Thraces intelligit, qui
 suis legibus viventes, suorumque Regum imperio
 spontè libentèrque obtemperantes, in Philippi po-
 testatem concedere vi adacti sunt¹. Hi sanè Athe-
 niensium amicitiam, quàm ejusdem Philippi, maluisse
 nemo ibit inficias.

[R] Philippus Amyntæ Macedonum Regis filius,
 Pater Alexandri Magni; ut enim cæteri ex patribus,
 sic hic, qui lumen illud progenuit, ex filio est nominandus,

² An. 4. O. 106. Diod. lib. xvi.

³ Strabo in excerptis, lib. vii.

Eustath. ad lib. ii. Iliad.

¹ Diod. lib. xvi.

ut de Catone loquitur Tullius^k; post obitum Alexandri, & Perdicæ fratrum suorum Macedoniæ Regnum a. i. O. 105. adeo concussum, labefactumque suscepit, ut vix quisquam putasset in suo posse consistere. Nam & illud Amyntas bello victus Illyriis fecerat vestigale, quibus etiam Philippum obsidem dederat; & nuper, Perdiccâ in acie contra eosdem Illyrios cum quatuor Macedonum millibus occiso, recenti calamitate concutiebatur. Accesserant Pæones provinciam depopulati; Thraces, qui Pausaniam; Athenienses, qui Argæum, viros è regia stirpe eductos, armis in regnum deducere nitebantur. Attamen vir magnanimus non sese abjecit, sed prius eloquentiâ, blanditiis, muneribus Civium benevolentiam sibi conciliavit; deinde milites diligentius ad bellum instruxit, militarem edocuit disciplinam, ac præsertim phalangem, quam excogitatam ab Heroibus ad Trojam ex Homero didicit. Demum cum Pæone muneribus, promissisque delinito, tum Atheniensibus omni officiorum genere, dimissâque Amphipoli illectis, pacem composuit. Hinc viribus confirmatus, gloriæ ac felicitatis cursum incepit. Nam postero anno, cum Agis Pæonum Rex supremum obiisset diem, regionem ingressus, Pæones ipsos prælio fudit, iussitque, si pacem vellent, è Macedoniæ finibus decedere, Urbesque deserere, quas ibi antea occupaverant. Postmodum Illyrios profligavit, septem ipsorum millibus uno confictu deletis, pacemque iniquis conditionibus dedit. Iterum an. 3. ejusdem Olymp. Thraciæ Urbes, quas paulò ante memoravimus, ex Atheniensium manibus eripuit, Olynthios sibi conjunxit, & an. 4. perdomitis Thessalorum Tyrannis summam ab iis populis gratiam inivit. Insequenti an. i. O. 106. Pæonum, Illyriorum, Thracumque Reges in sui perniciem conjuratos fregit adeo, ut Macedonum Regibus obedire coegerit. Denique dejecta Methone, susceptaque parte in Phocensi bello, Græcis omnibus sui metum incussit, &

^k Cic. lib. iii. de Off.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 115

jam hoc anno primo Olympiadis septimæ viam sibi munierat ad universæ Provinciæ, finitimarumque principatum¹. Quocirca non immeritò Demosthenes hoc loco ejus potentiam extollit, tamquam solertiâ atque animi virtute partam.

[s] Erigit Athenienses in spem recuperandi tot Urbes, ac munitiones, quibus Philippus Rempubli- cam despoliaverat; nam ut eas ille, vincendo, sibi comparaverat; ita posse Athenienses, si valeant armis, ac vincant, in sui potestatem redigere. Cæterum loca, vallo, fossâ, propugnaculis munita præmio Victoribus sunt, sed non parato, nec incruento.

[r] Armorum jure sibi asseruerat Philippus, ut nuper vidimus, Pæonas, Illyrios, ac Thracum aliquos.

[v] Fœdere atque amicitia sibi Thessalos atque Olynthios conciliaverat. De Olynthiis alius erit dicendi locus. Cum Thessalis hæc fuit ineundi fœderis causa. Thebes Alexandri Pherarum Tyranni uxor Conjugem dolosè neci dederat, vocatis in partem facinoris Lycophrone ac Tisiphono suis fratribus. Res initio Thessalis grata, jucundaque; at cum Tyrannicidæ militem peregrinum sibi devinxissent, dominandi voluptate capti, Imperium sibi statuere non dubitarunt. Verùm Alevadæ, homines illustri genere clari, tantam indignitatem ferentes ægro animo, cum pares non essent rei absolvendæ, ad expellendos Tyrannos Philippi opem implorarunt. Detulit illico Rex magnanimus, positisque in Thessalia castris^m, illos vincit, prosternit, deturbat, Urbesque omnes in libertatem vindicat, tantâ Civium benevolentia, ut nunquam deinceps nec ipse, nec Alexander ejus filius, Thessalorum auxilio destituti, bellorum discrimen adierintⁿ; adeò gens illa accepti beneficii gratiam habere ac referre voluit.

[x] Naturâ comparatum est, ut qui alieno indigent auxilio, ab iis quærant, qui dare possint. Hinc potentissimi Reges tenuiorum Principum obsequia sibi

¹ *Diod. lib. xvi.*

^m *An. 4. O. 105.*

ⁿ *Diod. lib. xvi.*

comparant benefaciendi facultate ; benevolentiam, voluntate.

[y] Duo mala ad bellum faustè gerendum perniciofa maxime Reipublicæ Athenis inveteraverant, de quibus Demosthenes sæpius agit ; alterum, quod militari disciplinâ non leviter dissolutâ, non facile Athenienses nomina Tribunis dabant, de quo in fine Olynthiacæ tertiæ queritur, suadetque vacationes, & commeatus Civibus prohiberi ; alterum, quod divites pecuniâ nimis avarè publicis usibus denegabant. Cum enim tributa penderentur à mille ducentis illis, de quibus in Orat. de Classibus loquuti sumus, quorum aliqui paratam pecuniam plerumque minime habebant ; ditiores pro rata parte erogabant dumtaxat, nec pro reliquis quidpiam dare inducebant animum. Hinc parum argenti obveniebat Reipublicæ, nec suppetebat, quo bellum alere posset. De hac re in laudatâ Oratione verba facit Demosthenes, ac remedium proponit ; Nos quoque plura de hujusmodi argumentis ibidem adnotavimus.

[z] Quantas ad hoc usque tempus injurias Philippus fecerit Atheniensibus nuper enarravimus. Eas ulcisci nunc hortatur Demosthenes Cives suos, idque, recuperando solertiâ, ac strenuitate, quod per inertiam desidiâque amiserant.

[a] Geminam populorum Classem, qui à Philippo starent, sed non stabili fide, ponit Orator hoc loco ; unam eorum, quibus ille familiariter uteretur, aliorum alteram huic oppositam, quos acerbis in se animis esse reputaret ; utramque tamen odio ac metu in ipsum duram difficilemque. At quam gentem, quos populos huic duplici Classi assignabo ? Dico equidem, Pæonas, Illyrios, Thracas ob oculos præsertim habere, cum illos indicat, qui suspecti & graves erant Philippo, quavis ei morem gererent. Vi enim dudum subacti, ut jam retulimus, vi pariter ac metu illum sequebantur, nec poterat illorum amicitiam non infidam existimare, quam arma ac timor expresserant.

[b] In

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. U7

[b] In altera verò classe collocari arbitror Theſſalos, ac Thebanos, quos Rex diligenter complectebatur, atque obſervabat; cum utriſque in armis erat contra Phocenſes, & Lycophronem Tyrannum. At tamen Orator, qui nullum prætermittit bene de Thebanis merendi locum, tacitè innuit, utroſque iniquum in Regem animum ferre, quippe cujus conſuetudinem gravem ac periculoſam cuicumque Mortalium exiſtimer. Nefcio quĩ aliquibus in mentem veniat ſubintelligere hoc loco Macedonum Proceres, Olympiam uxorem, Alexandrum Philippi filium. Nam de iis agit, qui bello eum peterent, ſi poſſent, ſibi Athenienſes obtinere ſuſcipiendi facinoris auxiliatores. Quid hoc ad Olympiam fidiffimam conjugem? quid ad Alexandrum quadrimum? Siquidem natum an. 1, Ol. 106. die ſeptimo Sextilis contra Plutarchum tutiſſimis argumentis probat vir maximus Scaliger^o, Proceres autem, quos Rex familiariffimos haberet, cur ei inſidiarentur? A Pauſania quidem interemptus eſt, ſed ob gravem acceptam injuriam. Macedonum aliquos ab illo abhorrere ait Demoſthenes in tertia Olynth. ſed qui militiæ ac tributorum onere deprimerentur, non qui ejus familiaritatem colerent.

[c] Poſtquam Athenienſes ab inferendo in Macedonia regnum Argæo deſtiterant, pacemque fecerant cum Philippo, nunquam aperto bello cum eo contendere in animum induxerant, quamvis tot damnis, injuriisſque provocati, ſtuduerantque ſolùm loca ſua tueri, amicis opitulari. Quoad nimiã Regis potentiã perterriti, ac Demoſthenis eloquentia commotis, armis illam frangere decreverunt an. 1, O. 108. ac bellum indicere. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, Diodorus^p eſt autor, τὴν αὐξήσειν ὑφορώμενοι τῷ Φιλίππῳ, πῶς αἰὲς πολεμυμένοις ὑπ' αὐτῷ ἐβόηθην, πρέσβεις ἀποστέλλοιτες ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ παρεκαλῶντες τηρεῖν τὴν αὐτονομίαν, καὶ τὰς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὀρμυῖντας τῶν πολιτῶν θανάτῳ κολάζειν. Επηγελλομένο δὲ πᾶσιν συμμαχήσαιν, καὶ φανερώς ἐαυτοὺς πολεμίας ἀποδείξαντες τῷ βασιλεῖ, διεπολέμουν πρὸς Φίλιππον. Μαλιστα δ' αὐτὰς

^o Joſeph. Scalig. ad hunc annum Euseb.

^p Diod. lib. xvi.

παρώξωμε προσῆναι τῆς Ἑλλάδος. Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δειν-
ταί. ὦν τῶν κατ' ἐκείνης τῆς χρόνης Ἑλλήνων. Athenienses
autem Philippi incrementa reformidantes, opem tulerunt
iis, qui semper ab eo infestis armis vexati sunt. Legatos
quoque miserunt circum urbes, eas ad tuendam libertatem
adhortantes, ac morte plectendos Cives, qui proditionem
pararent. Cunctis fœdus, ac societatem suam promitte-
bant, & aperte inimicum Philippo præ se ferentes animum,
bellum cum ipso gerebant. Eos præsertim Demosthenes
Orator ad Græciam defendendam inflammabat, qui tunc
eloquentiæ vi potentissimus Græcorum omnium ætatem
degebat. Dum verò hæc habita est Oratio, in eâ prima
desidiâ manebant Athenienses, nec quidquam adver-
sus Philippum moliri audebant. Non tamen desiste-
bat Demosthenes contra illum orare, ut ex hac Ora-
tione, aliisque habitis ante memoratum à Diodoro
tempus patet. Quare meritò hoc loco dicitur, ne-
minem ab illo posse desciscere, cum Athenis nullum
pateat perfugium; timidè, cautèque nimium se ge-
rentibus Civibus.

[d] Ægrè tamen ferebat Philippus vel quod auxilia
fociis mitterent Athenienses, eoque tuendos suscipe-
rent; hinc iis minitabatur, ni cessarent, pœnas per-
soluturum. At peculiarem quamdam se ulciscendi
minitandique occasionem ei datam puto, cum hoc
ipso anno post oppressam Pheræorum Tyrannidem,
pacatamque Thessaliam, Pylas transgredi, & in Pho-
cidem irrumpere voluit, ferocissimam gentem in
propriis sedibus aggressurus, quam & sibi inimicam,
& Thessalorum oppressionem quæsisse viderat. Pylas
tamen ab Atheniensium Copiis occupatas reperit,
quæ illi transitum prohibentes, in Macedoniam re-
gredi coegerunt^a. Hinc iræ, atque arrogans in
Rempublicam sermo, fremitus, minæ.

[e] Aptissima comparatio. Ut enim, qui studet
lentâ obsidione Urbem aliquam capere, vallo eam
cingit, ac paulatim progrediens, tectus accedit, ex
omni que illam parte concludit; ita Philippus Athe-

^a Diod. lib. xvi.

nas haud aperto Marte, sed veluti indagine cingebat. Nam prius despoliatis remotioribus Imperii propugnaculis, Pydnâ, Potideâ, Methone, Amphipoli, cæterisque Thraciæ urbibus in angustum adduxit. Deinde foedere, atque amicitia conjunctis sibi Thessalis, Bœotisque, vix eis reliquit, unde spiritum haurire possent.

[f] Nihil æquè in generoso ac nobili animo potest, quam pudor ac dedecus; huic ærumnas præponit, ipsamque mortem. Ut igitur extollat sese ab humili abjectâque fortunâ, vires omnes impendet, calamitatem familiarius feret.

[g] Magna huic sententiæ vis est, atque ad excitandos animos potentissima; simul enim ante oculos ponit, qui dudum fuerit Macedonum status, quique Atheniensium. Macedones enim paucis ante annis, nempe an. 1. Ol. 105. cum Philippus Regni habenas moderandas suscepit, pavidî, victi, sordidati; Athenienses imperio, dignitate, viribus florentes; adeo ut quinque aut sex annorum intervallo tantam fortunæ commutationem nemo sibi persuadere potuisset: *παρελαβὼν, inquit Diodorus, τὴν Μακεδονίαν δαλεύσαν Ἰλλυριοῖς, πολλῶν ἔ, μεγάλων ἐθνῶν, ἔ, πόλεων κυρίαν ἐποίησε. Suscipiens Macedoniam Illyriis servientem, maximorum populorum ac Civitatum dominam reddidit.* Exemplum hoc, familiare cunctis ætatibus, pluribusque nationibus, maximo documento est, ludere in rebus humanis Fortunam.

[h] Philippum superiori anno, dum Methonem Thraciæ obsideret, sagittâ in oculo ictum memoriæ traditum est; quam sagittam consultò emisisse ferunt Asterem Amphipolitam, suo nomine inscriptam. Vulnus exculpfit oculum; tantum verò de hujusmodi calamitate gloriabatur, ut Clisophus ejus parasitus alterum & ipse sibi oculum obligaverit, hero supparasitatus. Hinc vitæ discrimen adiisse dubitari ne-

¹ Diod. lib. xvi. ² Diod. lib. xvi. Plutar. in Parall. Strab. lib. ix. Agellius lib. ii. Noët. Attic. Solenus lib. iv. & xv. Ulp. in Olynth. 3. ³ Elian. lib. ix. Animal. cap. 7.

quit. An verò Demosthenes de huiusmodi casu loquatur, non satis certum. Puto Regem ante, vel post Theffalicam expeditionem in morbum incidisse; quod utique in promptu Mortalibus quotidie est, Αδενει enim, quod verbum hoc loco usurpat Orator noster, propriè significat, ex interno morbo languere.

[i] Miro quodam artificio, quotiescumque Philippi vires ac felicitatem exaggerat, addit ut plurimum, illam ex Atheniensium magis incuriâ, quàm ex illius virtute, derivasse. Nam si secus Cives sibi persuaderent, nullum adhiberent remedium ei coercendæ, velut inutile reputantes, atque animis caderent.

[k] Nullus dubito, verbis hisce, εἰ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης &c. indicari Philippi mortem, si unquam accideret. At in dubium revocari potest, utrum ista, quæ sequuntur, ac Parenthesi concluduntur: ἡπερ αἱεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελέμεθα· ἢ γὰρ ἐξεργάσαιο, quæ nunquam non diligentiorē, quàm vos ipsi, curam gerit rerum vestrarum; quas enim earum fovet, absolvit; ad ipsum mortis eventum, quæ Philippo obvenire potuisset, referenda sint; an generatim ad plures rerum casus, qui bene feliciterque Atheniensibus acciderant, Fortunæ benignitate, non suâ industriâ diligentiaque. Puto Demosthenem huc mentem advertisse. Ut enim vetera omittam, recenter aliqua contigerant, in quibus Fortuna potius, quàm prudentia partes habuerat, Quid egerant Athenienses, ne Artaxerxes bellum, quo se ulcisci desiderabat, in ipsos commoveret? Nihil fanè. Casu tamen nequicquam illatum fuit. Quoties lussit fortuna in Sociali bello? Illud autem nonne ipsa solum absolvit? Quippe Persarum minæ suaserunt Reipublicæ pacem componere; & cum foederati bellum ducere debuissent Regis ope confirmati, quam trecentis triremibus adversus Athenienses allaturum se vociferabatur, repente finem discordiis imposuerunt. Et alia huiusmodi. Rursus, si gravi tum Philippus morbo concutiebatur, cur immaturo animi ardore Cives ad bellum cum eo suscipiendum concitabat, nec affectæ valetudinis exitum expectabat? Si convaluerat, frustra de proxima illius morte cogitabat.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 121

Ad hanc tamen, si cui lubeat, hæc quoque verba, interjectione comprehensa, referre non moror, dummodo optando proferantur hoc sensu : καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῶν ὑπάρξῃ (ἢ περ αἰεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελέμεθα, καὶ γὰρ ἐξεργάσῃτο) *Et Fortuna nobis arrideat, quæ semper diligentiores, quàm nos ipsi, curam nostrum gerit, Et utinam absolvat*, scilicet Philippum ad exitum vitæ perducere, quod incepit, immisso morbo. Hunc sensum verba illa capere possunt, quippe ἐξεργάσῃτο est aoristus optativi medii verbi ἐξεργάζω. Quamquam si adesset particula ἂν, quæ potentialitatem, ut vocant, ostenderet, hanc tutius sententiam complecti possemus. Wolsius vir doctissimus oscitanter per tempus futurum sic vertit : *Et fortune favor nobis adesset, quæ semper nos melius, quàm nosmetipsi curamus (etenim fortasse absolvet rem, suumque beneficium consummatum reddet).*

[1] Enimvero si Respublica non fuisset orbata Pydnâ, Potideâ, Methone, Amphipoli, quas urbes Philippus, ut jam diximus, occupaverat, quæque in Macedoniæ finibus jacent, ut pariter admonuimus; contingeret autem Regem mori, quamobrem maximi rerum motus in Regno fierent; possent Athenienses istud, cui vellent, deferre, ac suæ consulere utilitati; Ut superioribus annis pertentaverant, cum è vivis, sublato Rege Perdicca, Regnum avitum Argæo dare contendere, excluso Philippo.

[m] Postquam an. 3. O. 105. Macedonum Rex Amphipolim vi subegit, numquam Athenienses ab ea dejecerant oculos, summaque ferebantur ejus recuperandæ cupiditate; quocirca illam quotidie à Philippo repetebant, ac Demosthenes in 3. Olynth. Cives exagitat, quod, cum Hierax, Stratoclesque illius Civitatis populares publico suorum nomine Athenis urgebant, ut cum ea Classe, quæ ab Euboea tuenda redibat, Amphipolim navigarent, Urbem accepturi, occasionem neglexerint. Igitur, cum illa numquam ex Atheniensium animis effluxisset, ejus-

* Diod. lib. xvi.

que

que aliquando recipiendæ spem alerent, monet Orator, quod, quamvis accidat ejusdem compotes fieri, ipsis tamen non satis id fore ad turbandas res, Macedonicas; cum tot aliis locis, quæ memoravimus, privati, ad tantam rerum molem parum opis habere possint ex una dumtaxat Civitate. Nunc ut aliqua de hac ipsa Civitate loquar: est Amphipolis Macedoniae Urbs prope Thraciam, *Novem Viæ* prius appellata, & Amphipolis dicta, quod à Strymone fluvio utrinque allueretur. A. 1. O. 79. capta Urbe, Athenienses in illam decem colonorum millia cum Civium, tum Sociorum, Apione duce deduxerunt, ejectis Edonis incolis. Προελθόντες δὲ τῆς Θράκης ἐς μεσόγειαν, διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ ἡδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θράκων συμπαντων, εἰς πολέμιον ὡς τὸ χεῖρον αἱ ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον². *Progressi verò (Coloni) in Thraciæ Mediterranea, apud Drabescum Edonorum à cunctis Thracibus intercepti sunt; quibus oppidum, quod novem Viæ vocabatur, infestum erat, postquam in illorum cesserat potestatem.* Quamobrem iterum an. 4. O. 85. novos Colonos partim è Civibus collectos, partim à vicinis oppidis in illam duxerunt¹. Nemo tunc ipsis negotium exhibuit, pacemque Civitas habuit, quoad an. 1. O. 89. arctissimâ obsidione conclusa in Brasidæ Lacedæmonii potestatem redacta est. Grave id accidit Atheniensibus, cum quia solùm vigintiquinque stadiis ab Eione distabat, nobili ipsorum Emporio, in ostio Strymonis posito; tum ὅτι ἡ πόλις, Thucydidis verbis loquor, ὡς αὐτοῖς ὠφέλιμος, ξύλων τε ναυπηγισίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρη μὲν τῷ Στρυμόνῳ, ὡς πάροδος, Θεσσαλῶν διαχόντων ἐπὶ τὰς συμμάχους σφῶν, τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τῆς δὲ γειφύρας μὴ κρατέντων, ἀνῶθεν μὲν μεγάλης ἔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τῷ ποταμῷ, τὰ δὲ πρὸς Ἡϊόνᾳ τεινέρεσι τηρεμέναν, ἔκ αὖ δύνασθαι προελθεῖν². quod ipsis ea urbs magni erat emolumentum, arborum exportatione ad fabricandas naves, ac vestigalibus; tum quia illinc transitus Strymonis erat

² Thucyd. lib. i. Diod. lib. xi. & xii.

¹ Diod. lib. xii.

² Thucyd. lib. iv. Diod. lib. xii.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 123

Lacedæmoniis, cum adversus eorundem Atheniensium socios illuc usque à Thessalis ducebantur. Siquidem carentes ponte, superius propter paludes intercluso fluminis aditu, inferius Eionem versus à Triremibus impedito, transgredi non potuissent. Restituta deinde Atheniensibus est an. 3. ejusdem Olymp. 10. Peloponnesiaci belli, cum foedus quinquaginta annorum percussum fuit, quo foedere id etiam cautum est: ἀποδοῦναι ὁ Αἰθιωαίοις Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ἐνυμᾶχοι Ἀμφίπολιν. Reddant Atheniensibus Lacedæmonii, ac Socii Amphipolim. Verum cum inde multæ in Macedoniam excursiones, multaque incommoda, statim ac regnare coepit Philippus, ad eam perdomandam studium atque operam contulit. Ratus autem melius sibi fore, ea dimissa, pacem ab Atheniensibus emere, pacatam reliquit; Sed anno abhinc altero, tertio nimirum O. 105. ad ingenium rediit, obsessamque in sui ditionem recepit. Qua re commoti Athenienses, dum manebat obsidio, Philippum adierunt, isque urbem restitutum promisit, si potiretur; interim velle Civium injurias ulcisci: Καὶ τῷ μὲν Φιλοκράτους ψήφισματος μέμνηται, τῆς δὲ ἐπιστολῆς, ἣν πρὸς ὑμᾶς ἐπέμψεν, ὅτε Ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπιλέλυσαι. Ἐν ἡ ἀμολόγει τὴν Ἀμφίπολιν ὑμετέραν εἶναι. Ἐφη γὰρ ἐκπολιόρκεισας ὑμῖν ἀποδώσειν, ὡς ἔσαν ὑμετέραν καὶ ἐ τῶν ἐχόντων. Καί κεν οἱ μὲν, ὡς εἶκεν, οἱ πρότερον ἐν Ἀμφίπολει οἰκῆντες, πρὶν Φίλιππον λαβεῖν, τὴν Αἰθιωαίων χώραν εἶχον. Ἐπειδὴ δὲ Φίλιππος αὐτὴν εἰληφεν, καὶ τὴν Αἰθιωαίων χώραν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ εἶχε. In memoriâ Philocratis decretum habet; Epistolam verò, quam ad vos misit, cum Amphipolim obsideret, non habet. Qua in epistola fatebatur Amphipolim ipsam vestram esse. Dicebat autem, si in suam redigeret potestatem, eam vobis restitutum, quippe vestri foret juris, non eorum, qui tunc obtinebant. Illi igitur, ut re verâ est, qui prius Amphipolim incolebant, antequam illam Philippus occuparet, Atheniensium regionem incolebant. Postquam ipse habet, non amplius Atheniensium detinet, sed quæ sua erat, detinet. Ita

• Oratio de Hælon. inter Demosth.

nos docet Autor Orationis de Haloneſo, quæ falſo Demoftheni tribuitur: Atque hinc eruitur, Amphipolim in ſocietate, non in poteſtate, Athenienſium tunc fuiſſe. Hæc ejus urbis fortuna ad noſtræ hujus Orationis tempora. Nunc non ignobile oppidum remanet, à Turcis *Emboli*, à Græcis *Chriſtopolis* nuncupatum.

[n] Magnificis decretis aſſueverant Athenienſes; proinde ſolenter illos præoccupat Demofthenes, ne faſtidioſè ferant humiliora conſilia, quæ dare ſtatuertat, præſenti rerum conditioni magis accommodata, quàm illorum magnanimitati.

[o] Et ſanè mirum videri debet, cur quinquaginta ſolùm triremes emittendas proponat, dum vel trecentas inſtrui cohortatus fuerat altero abhinc anno, ſcilicet tertio O. 106, cum Orationem de Claffibus habuit. Aut enim trecentas educere, erat ex Reipublicæ viribus; & cur longè minori claſſe Regem potentiffimum aggredi, cum maximâ opus fore videbatur, hortatur? Aut eidem tantæ vires non ſuppettebant; & quæ unquam calamitas, duorum annorum ſpatio, eas fregerat? Res videtur Cædipo indigere; at non tanti faciamus. Credo equidem hæc demiffiora conſilia à ſplendidioribus illis dimiſſiſſe. Cum enim Demofthenes experienciâ didiciſſet, Cives ſuos, propoſitæ rei magnitudine tunc oppreſſos, nihil egiſſe, & cum illam Claffis molem ſe ſuſtinere non poſſe intelligerent, (ut plerumque agendæ rei deſperatione fit) conſilium omne inſtruendarum navium abjeciſſe. Quare ut aliquid modò gerant, cum tanta ſit aliquid gerendi neceſſitas, faciliora in medium adducit, quæque nulla difficultate explicari poſſint.

[p] Præcipuum ſtudio Athenienſibus fuit navalis roboris, ac diſciplinæ, unde reſpublica incrementum ceperat, dignitatem auctoritatemque ſuam tuebatur. Huic robori diſciplinæque innutriendæ multæ lèges conſtitutæ ſunt, præmia propoſita. Primum

mum Themistocles, cujus divino consilio rem nauticam summâ curâ amplexati sunt Cives sui, Artifices, ac Peregrinos, qui urbem incolebant, immunitate donavit, ut cum opus foret, navigationi operam darent^b. Pericles deinde stipendio, in octo menses constituto iis, qui se classi per annum adscriberent, alacriores ad navigandum reddidit, ut narrat Plutarchus in ejus Vita, atque in Demosthenis Oratione adversus Polyclem (quæ tota est de re navali, multumque ad perdiscendas in hac ipsa re leges Atheniensium confert). Apollodorus queritur apud Judices, se pro suis Nautis istud stipendium ab Imperatore neutiquam accepisse: *καὶ γὰρ μισθὸν ἑδέναι λαβὼν παρὰ τῆ στρατηγῆς ὀκτὼ μῶν, κατέπλευσε, τὸς πρέσβεις ἄγων, διὰ τὸ ἀρεσά μοι πλεῖν τῶ ναυῖ. Nullam octonum mensium ab Imperatore mercedem capiens navigavi, transmittens Legatos, propterea quod optime mihi esset navis ad mare trajiciendum instructa. Stipendium verò tribus in dies obolis, videlicet semidrachmâ, definiebatur, ut ex Thucydide habemus^c. Ait enim, Alcibiadem Tissapherni persuasisse, ut à drachma, quam adhuc Regis Persarum nomine quotidie Lacedæmoniorum Nautis persolverat, in tres obolos contraheret: καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος, τῶ τε Ἀττικῆς μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, αἰνὶ δραχμῆς ὥς τε τριάβολον (καὶ τῷ μὴ συνεχῶς) δίδοσθαι· λέγειν καλέων τὸν Τισσαφέρην πρὸς αὐτὸς, ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιτήμονες οὗτες τῆ ναυτικῆς, τριάβολον τοῖς ἑαυτῶν δίδοσσι· καὶ πᾶσιν πενία, ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ δι νηῦται ἐκ περιστάσεως ὑβρίζοντες, οἱ μὲν τὰ σώματα χεῖρω ἔχωσι, δαπανῶντες ἐς ὀμνηρίαν τὸν προσοφειλούμενον μισθόν. Et omnia ipsum docens, stipendium quoque ita decurtavit, ut daret pro drachma Attica tres obolos (idque non semper) monens Tissaphernem iis (Lacedæmoniis) renunciare, Athenienses diutius nauticæ rei peritos, tres tantum obolos nautis suis persolvere, non tantum propter Æratii angustias, quantum ne propter pecuniæ affluentiam insolentiores evaderent, atque alii vitiis, corporum corruptoribus, inservirent.*

^b Plutarc. in ejus Vit. ^c Thucyd. lib. viii.

eamque in res illas consumerent, unde in valetudo emergit; alii à navibus discederent, veluti sui redditus obsidem relinquentes pactam abundanter mercedem. Sic enim isthæc postrema verba satis obscura atque involuta censeo reddenda esse. Quin etiam iisdem tribus obolis Lacedæmoniorum Nautæ merebant, quod facile ostendit Xenophontis locus libri primi de Græc. rebus, ubi Lysander Spartanus Cyrum minorem hortatur, ut Nautis drachmam Atticam quotidianum stipendium tribuat; Hinc enim fore, ut ipsos ab Atheniensibus abducatur. Quo non impetrato, οὗ ὁ Ἀύσανδρος τότε μὲν ἐσιώπησε. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἐπεὶ αὐτῷ προπιῶν ὁ Κύρος, ἤρετο τί ἂν μάλιστα χαρίζοιτο ποιωῶν, εἶπεν, οἱ εἰ πρὸς τὴν μισθὸν ἐκάστῳ νάντῃ ὀβολὸν προδείης. *Ex* ὅ ὅ τῶν τέτταρες ὀβολοὶ ἢ ὁ μισθός, πρότερον δὲ τριώβολον. *Lysander tunc tacuit.* Post Cænam postquam illum Cyrus porrecto poculo ad bibendum provocasset, sciscitatus est, qua maximè re posset illius gratiam inire; respondit, si Nautarum stipendium uno auxisset obolo. Hinc autem illud cepit quatuor esse obolorum, cum antea trium solum fuisset. Quod si Cyrus^d eodem loco dicit Patrem sibi mandasse, ut in singulas Lacedæmoniorum naves menses triginta minas, id est, Coronatos trecentos conferat, & Egestani è Sicilia sexagena ferunt Talenta argenti, menstruum, ut ajunt, stipendium totidem Atheniensium triremibus*, videlicet sexcentos Coronatos in singulas, inde tamen inferri nequit, plus nautis militibusque datum, quàm tres in dies obolos. Nam eà pecuniâ & victus, & stipendium, & Nauticus apparatus comparari opus erat. Ii solum, qui Paralo, navi sacræ, operam suam præbebant, quatuor obolorum merces dabatur, ut Harpocratio nobis est auctor; οἱ δὲ ἐπιβεβηκότες αὐτῆς Παράλοι ἐκαλῶντο, οἱ δὲ διὰ ταῦτα τὴν ὑπηρεσίαν τέτταρας τε ὀβολὺς ἐλάμβανον, καὶ τὸ πλεῖον μέρος ἐν αὐτῶν οἶκοι ἔμεινον. *Qui eam (navem) conscenderant, Parali vocabantur, ac propter operam suam quatuor obolos accipiebant, maximæque anni parte domi manebant.* Quod ad Nauta-

* Xenoph. de reb. Græc. lib. i. * Thucyd. lib. vi.

rum ætatem attinet, eam puto eodem annorum numero comprehensam fuisse, quo militarem. Delectus fiebat à Senatoribus, & Tribunis plebis, ut ex laudata contra Polyclem Demosthenis Oratione colligitur: ἐψηφίσαντο, τὰς τε ναῦς καθέλκειν τὸς τριηράρχους, καὶ παρακομίζειν ἐπὶ τὸ χῶμα, καὶ τὸς βουλευτάς, καὶ τὸς δημάρχους κατὰ λόγους ποιεῖσθαι τῶν δημοτῶν, καὶ ἀποφέρειν ναύτας, καὶ διὰ τὰς τὸν ἀπόστολον ποιεῖσθαι, καὶ βοηθεῖν ἐκασαχῇ. *Decrevistis Trierarchos naves ad mare deducere, & ad vallum advehere. Senatores etiam, ac Demarchos delectum facere Popularem, Nautas designare, expeditionem celeriter facere, atque auxilium in loca singula mittere.* Hæc satis hoc loco fuerit adnotasse.

[q] Navium nomina apud Græcos fuerunt vel è Remigum, ac remorum numero, vel ex ipsarum usu, aut oneris mensura. Primi generis perhibentur τετρήρης *Triremis*, τετρήρης *Quadriremis*, &c. Secundi μυριαγωγὸς *decem millium ponderum*, φορηγὰὶ ἡνῆς *Naves onerariæ*, πολεμικαὶ *bellicæ*, ὀπλιταγωγαί, εἰσαγωγαί, *armis frumento*, & inter istas ἰππαγωγαί *equis vebendis aptæ*, de quibus nunc mentio fit. Qua forma fuerint, conjectare potius licet, quàm certò scire; nec multum refert in opus istud incumbere, cum nos longè Veteres in construendis agendisque navibus antecellamus.

[r] Mons Oeta præruptus, atque aditu difficillimus, qui Phocensium regionem à Septentrione claudit, ad mare producitur contra Eubœam, ubi litus ad Artemisium curvatur. Ibi inter fluctus ac saxa miræ altitudinis angustum relinquit iter dimidii iugeris, quod alicubi ob stagnantes aquas coarctatur adeo, ut vix in sexaginta passus aperiatur. In hisce angustiis olim Phocenses murum construxerant ad arcendos Thessalos, ipsorum occupandæ regioni maximè inhiantes. In muro portam munierant, quæ sibi potestas esset occludendi Græciæ aditum, aut aperiendi; eique magis, magisque impediendo, stagnantes induxerant aquas calidas, quæ scatent per ea loca. Inde Thermopylarum nomen compactum est; quod

quod enim πύλαι Græcis, *Portæ* Latinis; quod illis Θερμός, istis *calidus* dicitur, & si Pylæ solum vocetur, ab enarratis portis appellationem habet^f. Locus utique celeberrimus Leonidæ memorabili audaciâ, & Persarum strage; maximique pretii, quod propter Oetæ, atque Acrocerauniorum Montium asperitatem vix aliunde ab eâ partē in Græciam iter haberi possit. Nam quò per Aenianas, Pastoris ductu, Hydarres Medus jugum superaverat, nec faciliè adiri, & locus faciliùs obstrui munitionibus poterat. Nunc vocatur *Bocçadi Lupo*.

[s] De Chersoneso agemus, cum Orationem ejus nomine inscriptam expendemus.

[t] De Olyntho pariter sub loco habebitur sermo.

[v] Eubœa maxima in Ægeο Insula, Atticæ, Bœotiaque à Borea objecta, ab Eubœa Asopi filia nomen accepit, nunc dicitur *Negroponte*. A Darii Copiis post captam Eretriam vastata^g. A Xerxe post pugnam ad Artemisium occupata^h. Profligato Persico bello unâ cum tot reliquis Insulis & Civitatibus fœdere Atheniensibus juncta est, quo ille fœdere paulatim vectigales effectæ sunt, coactæque ipsis Atheniensibus morē gerereⁱ. Ab iis defecit an. 2. O. 82. sed paulo post à Pericle in potestatem redacta est^k. Sed iterum an. 3. O. 92. rebellavit, Bœotisque ac Lacedæmoniis fœderata, ut viam sibi sterneret ad istorum auxilia fuscipienda, siquidem maris imperium Athenienses obtinebant, insani operis mole cum Bœotia conjuncta est. Non erit abs re Diodorum audire^l. Διόπερ αἱ πόλεις ἅπασαι πρὸς τὴν διάχυσιν ἐπερρώθησαν, ἢ πρὸς ἀλλήλας ἡμιλλῶν. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς πολίταις ἐξίέναι πανδημεὶ προσέταξαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς παροικῶσι ξένοις. Ὡς τε διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῖς ἔργοις προσιόντων τὴν πόλιν ταχέως λαβεῖν συνίεσαν. Τῆς μὲν ἐν Εὐβοίᾳ κατεσκευάθη τὸ χωμα κατὰ τὴν Χαλ-

^f Herod. in Polym. ^g An. 3. O. 72. Herodot. in Erato. ^h An. 1. O. 75. Diod. lib. xi. Herod. in Erato. ⁱ Thucyd. lib. i. ^k Thucyd. ibid. Diod. lib. xii. ^l Diod. lib. xiii.

CONTRA PHILIPPUM PRIMA. 125

κίθα, τῆς ᾗ Βοιωτίας πλησίον Αὐλίδος. Εὐλαῦθα γὰρ ὁ
μεταξὺ τόπος ἦν σενότατος. Συνέβαινε μὲν ἔν αἰεί ἡ πό-
λιν καὶ ἐκείνον τὸν τόπον εἶναι ῥῆν, ἡ πυκνὰς ποιεῖσθαι
τροπὰς πρὸς θάλατταν. Τότε δὲ πολὺ μᾶλλον ἦν ἐπι-
λείνουσα τὰ κατὰ τὸν ῥῆν, ὥς ἂν εἰς σενὸν ἄγαν συγκεκλεισμένη
τῆς θαλάττης. Ὁ γὰρ διέκπλες ἀπελείφθη μὴ ἡ.
Ὀλοδόμησαν δὲ ἡ, πύργους ὑψηλὰς ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων,
ἡ ξύλιναις ταῖς διαρροῖαις ἐπέστησαν γεφύρας. Proinde Civi-
tates omnes aggerem magnis viribus construere contende-
bant, ac singulae aliarum invicem industriam emulaban-
tur. Non enim solum Civibus imperaverant veluti
agmine facto ad opus accedere, sed ἔσ' advenis, qui se-
dem ibi domicilii susceperant. Adeo ut propter multi-
tudinem operarum moles celeriter perfecta fuerit. Agger
igitur ab Eubææ parte Chalcidi, à Bæotiæ Aulidi pro-
pinquabat. Illic enim angustissimum fretum. Eὐ τοῦ
contigerat antea semper æstuaræ fluctus, crebrasque maris
feri reciprocationes; Tunc vero magis, in majores an-
gustias concluso pelago. Quippe uni solum navi transi-
tus relictus fuerat. Ab utraque aggeris extremitate
altas turres construxerant, ligneosque pontes super ca-
nales constituerant. Verum an. 4. O. 100. Athenien-
ses, duce Chabria in eam transgressi, amicas Urbes
novo foedere complexi sunt; adversos populos, quos
inter Hæstiaeos Lacedæmoniis consuetudine obstri-
ctos, armis subegerunt^m. Donec an. 3. O. 105. in-
testinis insulâ discordiis laceratâ, Urbium aliæ The-
banos, Athenienses aliæ ad opem ferendam voca-
runt. Illico Thebani affuerunt, pluraque loca in
sui potestatem adduxerunt. Quamobrem Timo-
theus pro Concione Cives Athenis monuit, ne Socios
hostibus desererent, ac, veluti conspiratione facta, In-
sulam periculo liberarent. Qua celeritate naves con-
scenderint Athenienses, auxilium tulerint, Thebanos
ejecerint, narrat Demosthenesⁿ; nos Æschinis tan-
tùm verba proferimus in Orat. contra Ctesiph. Επεὶ δὲ
διέβησαν εἰς Εὐβοίαν Θηβαῖσι καὶ ἀδελφώσασθαι τὰς πόλεις

^m Diod. lib. xv. Thucyd. lib. viii.

ⁿ Demosth. in Ctesiph. in

παραμένοντες, ἐν πέντε ἡμέραις ἐβανθήσατε αὐτοῖς καὶ ναυσὶ, καὶ πολεμικῇ δυνάμει. Καὶ πρὶν τελευτήσειν ἡμέρας διελθεῖν, ὑποσπόνδους Θεβαίους ἀφῆκατε, κύριοι τῆς Εὐβοίας γινόμενοι. Καὶ τὰς πόλεις αὐτοῖς, καὶ τὰς πολικεῖας ἀπέδοτε, ὀρθῶς, καὶ δικαίως αὐτοῖς παρακαλεσθέντες, ἐκ ἡγέμενοι δίκαιον εἶναι τὴν ὀργὴν ἀπομνημονεύειν ἐν τῷ πιστευθῆναι. *Postquam descenderant in Eubœam Thebani, conati urbes in servitutem redigere; quinque (trium Demosthenes ait) dierum spatium ipsis esset opitulati, missis navibus, ac pediatu. Nondum verò triginta diebus exactis, per inducias Thebanos dimisistis, Eubœa totius potiti. Urbes, earumque Rempublicam, Civium fidei benè ac prudenter commisistis, nequaquam rati equum esse irarum meminisse, dum ipsi se vobis in fidem tutelamque tradidissent. Diodorus ° autem narrat levioribus præliis sæpius dimicatum Athenienses inter ac Lacedæmonios, alternante Victoriâ, τῆς δὲ νίκης διὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον κατὰ φθαρσίης, καὶ πολλῶν ἀνδρῶπων παρ' ἀμφοτέρων διαφθαρσίης, μέγας ταῖς συμφοραῖς νυθεῖν θέντες, εἰς ὁμόνοιαν ἤλθον. Οἱ μὲν ἔν Βοιωτῷ τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον ποιησάμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἤγον. Insulâ verò intestino bello labefactatâ, pluribusque ex utraque parte hominibus interemptis, Cives vix calamitatibus ad sanam mentem revocati, inter se convenerunt. Itaque Boeoti domum regressi, quieti manserunt. Hæc illa expeditio Atheniensium est, de qua hoc loco Demosthenes, & sæpius alibi sermonem habet. In Insulam deinde manus injecit Philippus, eamque se Republicæ pro Amphipoli traditurum frequenter lussit.*

[x] Haliartus Boeotiæ civitas, ab Haliarto Telsandri filio condita, & nuncupata, ut Stephanus est Autor, seu ἐπὶ ἀλιάν, καὶ ἀλί, à Piscatoribus, ὅς παρ' ἐκείνους, ut vult Eustathius ad hæc Homeri verba,

Ποιεύθ' Ἀλίαν.

Herbosum Haliartum.

In ejus oppugnatione occubuit Lysander clarissimus Lacedæmoniorum imperator. Rem diligenter narrat Xenophon °. Cum Cadmeam Thebanis reddere

° Diod. lib. xvi. Græc. lib. ii.

P Iliad. β. v. 503.

1 Xenoph. de reb.

Spartani detrectarent, nec illi paterentur imponi sibi jugum servitutis, eam armis recuperare decreverunt, adjunctis sibi Græciæ populis, quotquot potuerunt, ac præcipuè Atheniensibus, qui eorundem Lacedæmoniorum potentiam coercere gravem omnibus, & periculosa, è re sua fore existimarunt. Id cum Lacedæmonii audiissent, Pausaniam, ac Lysandrum, diviso exercitu, pergere in Bœotiam jubent. Hic primò Haliartum, ut in via, occupare studet; obnititur Thebanorum præsidium; mora nectitur. Interim Thebis adveniunt militum Copiæ, configunt, vincunt; fugiunt Lacedæmonii, Lysander fortiter pugnans occumbit^r. Postridie cum reliquo exercitu Pausanias accurrit. Consternantur animis Bœoti, metuentes novo prælio impares fore; sed in tempore præsto est Atheniensium subsidium, quo confirman- tur illi, reprimuntur Lacedæmonii, qui ut sua recipiant cadavera, non abnuunt in Peloponnesum regredi. De hoc rerum successu, atque Atheniensium magnanimitate in sublevandis Thebanis loquitur hoc loco Demosthenes. Pausanias refert Haliarti, dum obsideretur, Cohortes quoque Atheniensium fuisse.

[y] Philippus hoc anno, cum maximo prælio Onomarchum Phocensem, profligasset, ac Thessaliæ res composuisset, προῆγεν ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμίσων τοῖς Φοκασίαι. Κωλυσάτων δὲ τῶν Ἀθηναίων διελθεῖν τὰς παρ- ᾧδους, ἐπαυλᾶν εἰς Μακεδονίαν, processit ad Pylas, bel- lum cum Phocensibus gesturus. Sed cum Athenienses transitum illum impedirent, probiberentque, in Mac- edoniam se recepit. Sunt Diodori verba^r: ad hujus- modi facinus Demosthenes digitum intendit.

[z] Nemo securius pacem agit Principe Copiis in- structo. Profectò militares apparatus sunt in bello præsidium, in pace ornamentum. At sæpius non decori, non securitati, sed ærario consulendum est.

[a] De Civibus, qui à Philippo donis corrupti, eidem navabant operam suam, quique Rempublicam ad ejus nutum administrabant, frequentissima De-

^r An. 3. O. 100.

^r Diod. lib. xvi.

mosthenis querela est in Philippicis, in Chersonesica, atque alibi pluries. Id malum Athenis invaluit adeo, ut Lucianus^c Philippum dicentem inducat, se muneribus unum Demosthenem lucrari non potuisse: Οὗτος μὲν γε (Φίλιππος) δημηγορίας ἐξαγγελεύσας, Αθῶν-ηθέν ποῦτε καθ'απλομένης τῆς Φιλίππου, καὶ Παρμενίωνος ἡγα-νακλήκοτος, καὶ τὶ καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐφειπόντος ὦ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιον ὃ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνει. Μόνος γέ τοι τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν ἔδαμ' οἷς ἀπολογισμοῖς ἐγγράφαι τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων. Καὶ τοι μᾶλλον ἡβδόμην, ἢ γραμματεῦσι καὶ τειχεῖταις ἐμαυτὸν πεπιστευκέναι. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογγράφαι χρυσίον, ξύλα, πόρους, θρέμμαλα, γῆν. Ὁ δ' ἐπιμήκεις σόλως ἀποπέμπει, σωτήρ τε δυνάμεις, ἀνιμεδίσαται. Hic (Philippus) renunciatâ Concione, quæ Athenis ipsum conciderat; Et cum Parmenion indignatus, dictæriis Demosthenem prosequeretur: O Parmenion, dixit, par est Demosthenem uti dicendi libertate, qui solus è Græcis populi ductoribus nequaquam in meis expensi rationibus scribitur. Et ei quidem magis vellem, quam scribis, Et Classariis, me fidisse. Nunc istorum quilibet acceptum mihi refert aurum, ligna, redditus, pecudes, agros. Ille verò maximas navales Copias expedit, constat bellicas vires, contra me stat.

[b] Felici plerumque eventu comprobatum est, nihil magis conducere ad frangendam hostium audaciam, ac debellandam, quàm in eorum Provincias bellum ferre. Tunc enim populi damnis, ac vastitatibus afflicti, pecuniam nutriendo bello dare nequeunt, ac sibi metuentes, tuendæ regioni milites revocare necesse habent. Memnonem Rhodium supremum Darii Ducem timuit Alexander, parantem trecentis triremibus Macedoniam aggredi, dum ipse prospero Marte in Asia pugnabat, & nisi fato cessisset, frænum fortasse injecisset Macedonum felicitati. Divino Scipionis consilio exercitus in Africam transmissus Romanæ Reipublicæ salutem peperit.

^c Lucian. in Dial. de Demosth. laud.

pinquiora nobis exempla referre possem, sed non lubet iis enarrandis vacare.

[c] Mercenarios milites vocat epistolares Copias, quia missis literis colligebantur ab Imperatorum aliquo, cui negotium dabatur. Jam superius adnotavimus eò desidiæ Athenienses venisse, ut nullâ legum, quæ Cives nomen dare jubebant, habitâ curâ, peregrinis plerumque Copiis uterentur. Romæ pariter otio detentis animis parùm postremis temporibus Cives militiæ vacabant; at modico detrimento, cum demum par nullus esset Reipublicæ hostis. Athenis non ita, cui civitati cum potentissimis Adversariis perpetuò conflagendum fuit, plerumque dubiâ, vel iniquâ fortunâ, cum peregrinas Copias in castris habuit.

[d] Lex erat Athenis, ut quicumque decimum octavum ætatis annum absolvisset (Pollux vigesimum dicit, sed falsò, ut supra probavimus) ex ephēbis excederet, ac lexiarchicis tabulis inscriberetur, ut ad Rempublicam posset accedere, militiæque onera sustinere. Quoad militiam attinet, de qua hoc loco, & paulo post aliqua dicemus, singuli Cives cujuscunque forent Ordinis statim ac ætatem illam degerant, armis induti, militari se Sacramento obstringebant. Rem disertis verbis idem Pollux describit, quæ verba si referam, operæ me pretium facturum puto: Περίπολοι ἐφηβοὶ περιήσαν τὴν χώραν περιφυλάττοντες, ὥσπερ ἤδη μελεῖωντες τὰ στρατιωτικά. Καὶ εἰς μὲν τὸς ἐφηβους εἰσήσαν ὀκτώκαίδεκα ἔτη γινόμενοι, δύο δὲ περιπόλους ἡγεθμῆντο· εἰκοσὴ δὲ ἀνεγράφοντο τῷ λεξιμαρχικῷ γραμματείῳ, καὶ ἀμυνον ἐν ἀγροῦντι· καὶ κατεσκευάζον τὰ ὅπλα, καὶ καλαλείψω τὸν παραστάτην, ὃς αὖ σοιχῶ. Ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν, καὶ ὁσίων, καὶ μόνος, καὶ μὴ πολλῶν. Καὶ τὴν πατρίδα ἐκ ἐλατρίῳ παραδώσω. Πλεύσω δὲ κατὰ γλῶσσοσιν αὖ παραδέξομαι. Καὶ σιῶσιν τῶν αἰετῶν καὶ πῶς θυσίῳ τοῖς ἱδρυμένοις πείσομαι. Καὶ ὅς τις ἄλλος ἱδρύσθαι τὴν πλῆθος ἐμφορόνως. Καὶ ἂν τις ἀνακῆται τὸς θυσίῳ, ὃ μὴ πείθεται, ἐκ ἐπιτρέψω. Ἀμυνῶ καὶ μόνος, καὶ μὴ πάντων,

Pol. Onomast. lib. viii. c. 9.

ἢ τὰ ἱερὰ πάτρια τιμῶ. Ἴσορες Θεοί, Ἀγραιὺς, Ἐνάλιος Ἀρης, Ζεὺς, Θάλλω, Αὐξὼ, Ἡγεμόνη. Circumeuntes Ephebi regionem custodiebant, militiæ curam jam suscipientes. In Epheborum autem ætatem ingrediebantur ὀβιδέκμιν annos nati. Duobus deinde inter circuitores adnumerabantur. Dum vigesimum agerent, in lexiarchicis tabulis inscribebantur, & in Agrauli templo jurabant: Arma non debonestabo; nec adstantem, quisquis is fuerit, socium relinquam; defendam focos & aras, solus aut consociatus; nec minus & Patria prodibo; navigabo, contra quamcunque regionem adnavigandam excipiam. Semper Judicum dictis audiens ero; constitutis legibus obediam, & quibuscunque aliis Populus prudenter statuatur. Si quis leges dissolvat, aut contemptui habeat, impediam. Easque solus, aut omnibus conjunctus tuebor. Colam patria Sacra. Testes Numina sint, Agraulus, Mars, Enalius, Jupiter, Thallo, Auxo, Hegemone.

[e] Patet tum temporis Athenis plaris in pretio habitum unum, quàm alterum eorum, qui ducendis Copiis idonei reputarentur; vel etiam quempiam, propter gratiam apud Populum, magis magisque exoptatum, cæteris posthabitis, ad bellum gerendum; ut Romæ Pompeius ad Piraticum & Mithridaticum.

[f] Populo non multa sæpius cogitanti, cuncta enucleare necesse est; idque Athenis potissimum, ubi Adversariorum Concionibus faciliè saniora consilia corrumpebantur.

[g] Cum hæc protulit verba Demosthenes, nullus dubito, duo ipsi præcipuè observata ante oculos fuisse, cladem scilicet Syracusanam, & naufragium in Hellesponto, Chærete Duce. Siquidem in duabus hisce maximis expeditionibus ingentes adhibuit peregrinas Copias Respublica, ingentemque retulit calamitatem, quæ duo perhibentur hoc loco. Exteros maxima ex parte fuisse milites ad expugnandas Syracusas immisos, in dubium revocari non finit Thucydides*, à quo diligenter quicumque interfuerint po-

* Thucyd. lib. vii.

puli mercede, aut societate adsciti, describuntur. Clades verò, ac rei exitus tantæ fuit adversitatis, ut post plures navales conflictus, extremumque illum in Syracusarum¹ portu, pluresque iterum terrestres pugnas nemo domum redierit, nulla navis naufragium, aut manus hostium effugerit; necati pariter duo supremi Duces Demosthenes Alcisthenis filius, Nicias Nicerati; tantâ denique ærumnâ contriti sunt Athenienses, ut nusquam deinde penitus convaluerint. Quam quidem ærumnam non parum idem Thucydides acceptam refert peregrinis Copiis, qui animo exciderant. Quod autem pertinet ad Charetis classem, illam compertum est naufragium fecisse, dum adversantibus ventis, ac furente procella, hostium naves insequi voluit, ad pugnamque provocare, quamvis Iphicrates, ac Timotheus, Duces alteri, temerarium Charetis consilium capere noluerint; qua de re accusatis abrogatum ipsis Imperium est, ac datum prorsus Chareti, cujus causa Respublica detrimentum fecerat². At in ea classe Mercenarios plerumque milites fuisse colligo, ex Oratore nostro, qui mox, dum ait: ἐξ ἧς δ' αὖτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύονται, &c. πρὸς Ἀρτάβαζον, καὶ πανταχῇ μάλλον οἰχέσθαι πλείονα, *Postquam hæc Peregrinorum Copiæ vobis militant, &c. ad Artabazum, Et quemvis potius in locum navigant*: ostendit Charetis manum, quam hic illico ad Artabazum duxit, è mercenariis militibus fuisse conflatam. Quod autem illi audacissimo Imperatoris consilio causam dederint, (id contigisse opus est, si de ipsis Demosthenem in præsentia loquutum velimus) conjectari hinc solum potest, quod aliàs hoc exemplum afferre ad rem non fuisset; & quod prope abest à vero Cohortes illas desperatione actas, cum publica sibi pecunia deficeret, ut brevi adnotabimus, quamcumque pugnandi occasionem dari sibi voluisse, manubiarum spe.

¹ An. 4. O. 91. Thucyd. lib. vii. Diod. lib. xiii. ² An. 1. O. 106. Probus in Iphic. Et Timoth. Ælian. lib. iii. var. histor. cap. 47. Polyæn. lib. iii.

[b] Cum Majorum suorum facinora, splendidissimasque res gestas, marmore, coloribus, literis expressas ubique cernerent, magnos gerebant animos Athenienses, quapropter insita quadam magnanimitate metiebantur decreta sua; socordia vero, atque otii dulcedine, quâ tum maximè capiebantur, fracti, rebus agendis inertem navabant operam.

[2] Militarem ætatem Athenis ab exacto anno decimo octavo incepisse jam diximus, mansisse verò duobus & quadraginta, ac sexagesimo desisse Arpocraton & Aristoteles tradunt^a. Quin etiam ut singulæ Tribus Eponymum suum habebant, à quibus cognomentum acceperant, ita singulis illis militaribus annis Eponymum alterum assignatum fuisse, à quibus quilibet militiæ annus appellabatur, iidem memoriæ hominum tradidere. At video ætatem ipsam ab Ulpiano^b ad annum quadragesimum decurtari. Sic enim ait ad ista Olynthiacæ Orationis tertiæ verba:

μέχρι πέντε, ἢ τετραράκοντα.] Ὡς παράδοξον τῶν εἰπέν, ἵνα ἐμφήνη αὐτῶν τὴν πολλὴν σπουδὴν. Νόμος γὰρ κελεύοντος παρὰ Ἀθηναίων, μέχρι τετραράκοντα ἐτῶν στρατεύεσθαι, ἀρχαμένους ἀπὸ ὀκτώ καὶ δέκα, ἢ μέχρι μέντοι τῶν εἴκοσι πᾶδας ὅτις τέως περὶ πολεὶν τὰ περὶ τῶν πόλιν φέρει. Εἰς ὑπεροχὴς ἢ πολέμου ἀπὸ εἴκοσι. Αὐτοὶ τότε, ἢ ἔς ἐκ ἐκέλευεν ὁ νόμος στρατεύεσθαι, πολεμεῖν ἐψηφίσαντο διὰ τῶν πολλὴν σπουδὴν, ὡς εἶρηται. Usque ad quinque, & quadraginta.] Hoc dicit, veluti quidpiam admirabile, ut ostendat ingens eorum studium. Lex enim apud Athenienses jubebat ad quadragesimum annum bella sequi, initio facta ab octodecimo, à quo usque ad vigesimum, cum pueri essent, in præsidiis apud loca circa Urbem commorabantur. A vigesimo autem exibant in externa bella. Verum hoc tempore eos quoque jusserunt in militiam ire, quos lex eximebat; idque ob singulare studium, ut dictum est. Quid igitur dicam in hujusmodi sententiarum diversitate? Primum de ætate assentior Aristoteli, qui vixit etiam, quo tempore Atheniensis florebat Respublica, & bellorum meminisse poterat, quæ contra Philippum sustinuerat. Facile quoque inducor, ut

^a Arist. de Rep. Athen.

^b Ulp. in Enar. Ol. 3.

credam sexagesimo anno definitam fuisse militarem ætatem apud eam gentem, quo apud Lacedæmonios, de quibus nulla est difficultas, si Xenophonti^c credimus, à quo narratur detrectasse Agesilaum in Bœoticam ire expeditionem : καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων, ὅτι ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη ἀφ' ἧς ἐς αἶψα, καὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις ἐκείνῃ ἀνάγκη εἴη τῆς ἐαυτῶν ἕξω στρατεύεσθαι, ὅτι δὴ καὶ Βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν ὄντα ἀπεδείκνυε. Κακείνος μὲν δὲ λέγων ταῦτα, ἐκ ἐστράλευετο. *Agesilaus ostendebat, se quadraginta vixisse annos supra pubertatem, qua ætate cum nemo aliorum Civium cogatur externis bellis interesse, ita & Reges jus idem manere. Quæ cum ille diceret, in militiam non est profectus.* Xenophontis^d quoque testimonium habemus, ita narrantis : Εὐκ τὸν πύπνυ (nimirum post acceptum Leuctricæ cladis nuntium) φερεῖν μὲν ἔφαινον οἱ Ἐφοροὶ τῶν ὑπολοίπων μόρων, μέχρι τῶν τετραράκοντα ἀφ' ἧς. Εξέπεμπον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἕξω μόρων, μέχρι τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Τὸ γὰρ πρόσθεν εἰς τὰς Φωκίας μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἀφ' ἧς, ἐστράλευοντο. *Hinc Ephori decernunt Classes reliquas Civium, qui à pubertate quadraginta annos prætergressi non fuerant, in præsidio esse. Id etiam fieri mandarunt Tribubus, quæ foris degebant. Siquidem antea contra Phocenses ii militaverant, qui à pubertate trigessimum quintum annum baud excefferant.* Demosthenem deinde in laudato Olynth. tertiæ loco (nam de Ulpiano nihil sanè laboro) ideo ut rem singularem narrasse arbitror, quoscumque Civium, qui quintum & quadragesimum annum non superassent, ad conscendendas naves coactos fuisse ; non quòd militandi ætatem prætergressi forent ; sed quòd quæcumque vacatio removeretur iis etiam, qui jam legitima stipendia meruissent. Omnes autem id temporis homines emeritis esse stipendiis, facillè credi potest. Cæterùm, me auctore, nemo reputabit, annos illos à decimo octavo ad sexagesimum idcirco militares fuisse nuncupatos, quia per id omne tempus unicuique arma ferenda forent ; sed quia in eo vitæ cursu stipendia à legibus aut peculiaribus decretis

^c Xenoph. de reb. Græc. lib. v. ^d Ejsd. lib. vi.

definita facere oporteret. Nec sanè aliter existimari potest. Cum enim nemo civium, lege, à militia Athenis eximeretur, non Opifices; ut aliàs diximus, non Philosophi ipsi, gravissimum quietumque Mortalium genus (siquidem vel Socratem & Platonem arma gessisse memoriæ proditum est^e) quis artibus, disciplinis, quin & procreandis filiis operam dare potuisset?

[k] Quoti verò fuerint Athenis legitimi stipendiorum anni, me sanè latet, quippe neminem vidi, qui hoc literis consignaverit. Ex hoc Demosthenis loco intelligere mihi videor, longum quidem lege sancitum fuisse, sed quantum compertum non est. Definiri enim tempus admonet, quo milites isti merere stipendia debeant, idque usitato brevius, ut ad militandum alliciat: χρόνον τὰν ἐσθλαινόμενους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον αὖ δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις. *Definito militantes tempore, non hoc longo tempore, sed quanto vobis è Reipublicæ usu esse videntur, ac sibi invicem succedant.* Romæ, ut in hac etiam re istius maximæ Reipublicæ leges cum Atheniensium conferam, ætas militaris incipiebat ab anno decimo septimo, finiebat quadragesimo septimo, nisi aliter ratio Reipublicæ postularet. Equites decem annos stipendia faciebant; Pedites senos, & si honores petere vellent, decem & ipsi pariter. Ut ad militiam Atheniensium redeam, admonet locus, ut aliqua de militum stipendiis in medium afferam. Initio Græcis omnibus, mercede se milites conducì, probrosum fuit, primique ipsorum Cares mercenariam miliciam egerunt. Deinde adeo mores mutarunt, ut passim & ubique stipendia meruerint. Quoad Athenienses attinet, nullà pecunià omnes arma pro Republica ferre à Solone iussi sunt; & ni paruissent, à dicenda in Concione sententia, aliisque civilibus iuribus arcebantur^f. Pericles postmodum hanc nimium duram tenuiorum hominum conditionem ratus esse, quibus

^e Plato *Apol. Socrat.* *Ælian. Hist. lib. vii. c. 14.*
^f *Ctesiph. & Timarch. Demosth. in Timocr.*

^f *Æsch. in*

nullâ mercede artes, domosque suas deserere, & signa sequi oporteret, primus Auētor fuit, ut ipsis stipendium constitueretur, ut Ulpianus² docet: *πρῶτος μὲν ἐκεῖν* (Περικλῆς) *ἔταξε μισθοφορὰν, ἃ ἴδοντο τῷ Δῆμῳ στρατευομένοι.* *Primus ille (Pericles) stipendium statuit, deditque Populo in militiam proficiscenti.* Hæc autem merces non semper eadem fuit. Peditibus diobolaris plerumque in dies; id est quolibet mense Coronatus unus, vulgò *scudo*, ut ex Olynthiacæ tertiæ verbis illis colligitur: *στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τέτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ὑπὲρ τῆς πατρίδος.* *Ipsē, ut par est, hac mercede (duobus obolis) pro Patria militet.* Id autem stipendii non sufficere visum est, ut audio ex hac Oratione, ubi non majori pecuniâ tum quoque merere milites proponens Demosthenes propter angustias Ærarii dicit: *ἂν δὲ τις διέλαι μικρὰν ἀφορμὴν, σιληρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχων, ἐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν.* *Egō γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι εἰ τῷτο γίνηται, προσπορεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στρατεύμα τὰ ἀπὸ τοῦ πολέμου,* &c. *Quod si quis putat hanc parvam esse pecuniam pro militum commeatu, non rectè putat.* *Novi enim apertissimè, hoc accepto, reliqua sibi exercitum bello comparaturum.* Igitur cursu temporis ad tres obolos auctum fuisse hinc sanè autumo, quod in foedere per³ annos centum Athenienses inter, atque Argivos, Mantineos, Eleosque sancito cautum fuit, si foederatorum aliquis sociales vires diutiùs retinere velit, quàm pactis contineatur, illum debere tres quotidie obolos dare singulis militibus, drachmam equitibus. *ὡς δὲ πλεονα χρόνον βέλωνται τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μέγαπεμψαμένη δίδωται σίτον, τῷ μὲν ὀπλίτῃ, ἃ ψιλῷ, ἃ ὑψότῃ τρεῖς ὀβολὰς Αἰγιναίᾳς τῆς ἡμέρας ἑκάστης, τῷ δὲ ἱππῇ δραχμὴν Αἰγιναίαν.* *Si longiùs militum Copiis uti velint, Civitas, quæ auxilium arcessit, det pro commeatu tres quotidie obolos Æginæos cuique levis gravisque armatura, ac Sagittario militi; Equiti drachmam pariter Æginæam¹.* Nee tamen in tribus obolis mansit, sed ad quatuor

² Ulp. in enar. Orat. Demosth. de Ordin. Rep.

³ An. 1. O. 90.

¹ Thucyd. lib. v.

pervenit, unde proverbium, τέτραβόλῃ βίος, *quatuor obolorum vita*; Quare Eustathius¹ adnotat: καὶ τέτραβόλῃ βίος παρὰ Πausaniam, ὥντι τῆ στρατιῶν μισθός. *Et quatuor obolorum vita apud Pausaniam (idem valet) ac militis stipendium.* Quamquam autem ex laudato foedere constet duplam solum pactam Equiti fuisse mercedem, triplam nihilominus datam patet ex hac Demosthenis Oratione, in qua Peditibus assignantur decem drachmæ menstruæ, triginta equitibus. Hujusmodi stipendia aucta aliquando sunt, utilitate, aut necessitate cogente, ut in Plataeæ obsidione singulis Peditibus duæ quotidianæ drachmæ fuerunt, altera militis nomine, altera famuli, qui militi navaret operam². Romanis quoque, ne ab hac Republica, cum fieri potest, atque in mentem venit, dejiciamus oculos, initio idem ac Græcis militare stipendium fuisse Polybius tradit; duos enim Pedites obolos quotidie habuerunt ὀψώνιον, *stipendium*. Denarium deinde, quod drachmæ fere ad amissim comparari potest, datum Augusti tempore queritur post ejus obitum gregarius quidam miles Percennius apud Tacitum³: *Enimvero militiam ipsam gravem, infructuosam, denis in diem assibus (denario videlicet) animam, & corpus aestimari. Hinc vestem, arma, tentoria, hinc sævitiam Centurionum, & vacationes munerum redimi.* Vestes, frumentum, arma, aliquando à Quæstoribus tributa verum corrafo è stipendiis pretio Polybius affirmat; Centurionum rapinas C. Gracchi Tribuni Plebis lege coercitas fuisse, Plutarchus. Jam verò duplex stipendium Centurioni, triplex Equiti persolutum fuisse testimoniis probare supervacaneum foret, cum id frequenter se offerat Romanam evolventibus Historiam.

[1] Hoc pariter loco mirari subit, quæ tanta calamitas Rempublicam afflixisset adeo, ut justum exercitum conflare non posset. Profectò viribus valebat, sed quas exerere nec Populo gratum, magnique fuisset negotii. Proindè ea, quæ agenda proponit, Orator attenuat, ut in ea Plebs velit incumbere.

¹ Eusth. ad Odys. a.

² Thucyd. lib. viii.

³ Tacit. lib. i.

[m] Cum

[m] Cum prosperam fortunam, ut superius libavimus, moderatè ferre nequirent Lacedæmonii, atque insolenter se gererent, contra illorum potentiam fœdere se conjunxerant Athenienses, Bœoti, Corinthii, Argivi, aliique Peloponnesium ab a. usque 3. O. 96.^m, & Corinthi commune præsidium constituerant, unde Isthmi angustias obtinerent, transitum in Bœotiam, Atticamque Lacedæmoniis prohibitori. Hinc sæpius in hostem infesta movebant signa: ἐπολέμουν, Xenophontis ⁿ testimonio, Ἀθῶναιοι μὲν, καὶ Βοιωτοὶ, καὶ Ἀργεῖοι, καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν, ἐκ Κορίνθου ὁρμήμενοι. *Bellum gerebant Athenienses, Bœoti, Argivi, eorumque Socii, à Corinthiorum urbe facto impetu.* Gravissimas experti sunt Corinthii, infensissimasque Sociorum Copias; quare de iis ejiciendis non semel cogitarunt, recipiendisque Lacedæmoniis. Verùm dilacerata factionibus Civitas, fœdata quidem cladibus est, ac magis magisque à Sociis oppressa, ut Xenophon ^o literis consignavit. Atheniensium Cohortibus Iphicratem initio præfuisse præter Demosthenis testimonium Xenophon idem, ac Diodorus nos docet. Nam iste exitiosam illam expeditionem quam Pasimelus, & Alcimenes, Corinthii, Lacedæmoniorum ope, ad liberandam Patriam susceperunt, memoriæ hominum prodens, narrat irrito conatu facinus evanuisse, profligatisque Adversariis τῇ δ' ὑπερβαῖα τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξεληθέντων, ὧν Ἰφικράτης ἡγήσθη, συνέβη γενέσθαι μάχην, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι νικήσαντες, ἐκ ὀλίγης ἀπέλειπον, *Postridie Urbem egressi, Iphicrate Duce, manus conseruerunt; At victoria à Lacedæmoniis stetit non parvâ hostium clade.* Ille altero die post eandem pugnam ipsum Iphicratem Copias suas Corintho contra Philiasios eduxisse, memorat. Mansere in ea Urbe Athenienses, quoad, inito cum Arcadibus fœdere, istis inimicos Corinthios exasperarunt, dimissique sunt. Xenophontem audiamus, qui rem ita diligenter scribit: Ἐπεὶ δὲ λογίζομενοι (οἱ Ἀθῶναιοι) εὐχριστον εἶναι μῆτιν Ἀλακεδαιμονίῳ, ἢ σφίσιν ἀγαθόν, τὸ Ἀρκάδας μὴ προσδεῖσθαι

^m Diod. lib. xiv. ⁿ Xenoph. de reb. Græc. lib. iv. ^o Ibid.
^p Xenoph. lib. vii.

Θηβαίων, ὅτε δὲ προσδεχούσῃ τὴν τῶν Ἀρκάδων συμμαχίαν, &c. Εἰπόντι δὲ Δημολίῳ ἐν τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἢ μὲν πρὸς τὰς Ἀρκάδας φιλία καλῶς αὐτῷ δοκοῖν προση-
 τειδαι, τοῖς μὲν τοι τετραλήγοις προσῶξαι ἔφη χρῆναι, ὅπως
 ἂν ἡ Κόρινθος σῶα ᾖ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων. Αὐτοῖσι
 τοῖς ταῦτα οἱ Κορίνθιοι, πέμψαντες ταχὺ ἱκανὰς φρερεῖς αὐ-
 τῶν πάντοτε, ὅπου φρερῶν Ἀθηναῖοι, εἶπον αὐτοῖς ἀπίσται,
 ὡς ἔδεν εἶτι δόκοντο φρερῶν. Οἱ δὲ ἐπείθοντο. Ὡς δὲ συ-
 ᾤλθον οἱ ἐκ τῶν φρερῶν Ἀθηναῖοι εἰς τὴν πόλιν, ἐκήρυξαν οἱ
 Κορίνθιοι, εἶτις ἀδικοῖτο Ἀθηναίων, ἀπογράφεσθαι, ὡς λη-
 ψομένους τὰ δίκαια. Οὕτω δὲ τῶν ἐχόντων, χάρις ἀφαι-
 νῆται μᾶλλον τῇ ναυτικῇ πρὸς Κεγχρείας. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὰ
 πεπεραγμένα, ἔλαξεν ὅτι αὐτὰς ἐπιβυλευσθαι, τῇ πόλει
 βοηθῶν παρῆναι. Οἱ δὲ ἐπαινήσαντες αὐτὸν, εἶδεν τι μᾶλλον
 εἰδέχοντο τὰς ναῦς εἰς τὴν λιμένα, ἀλλ' ἀποπλεῖν ἐκίλευον.
 Καὶ τὰς ὀπλίτας δὲ τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν. Ἐν
 μὲν ἂν τῆς Κόρινθου οἱ Ἀθηναῖοι ὅτῃς ἀπηλλάγησαν. *Post-*
quam verò Athenienses deliberando compertum habuere,
non minus Lacedæmoniis, quàm sibi conducere, Thebanis
Arcadas non deferere, horum Societatem acceperunt, &c.
Cum autem Demotion Atheniensibus diceret pro Concione,
sibi videri, constitutam cum Arcadibus amicitiam è Re-
publica, esse, sed Imperatoribus injungendum, ut Corin-
thius salva, atque integra ipsi maneat Reipublicæ. Quod
cum accepissent Corinthii, misso celeriter in omnia loca,
ubi Atheniensium milites commorabantur, valido præsidio,
eos abire jusserunt, renunciaruntque se amplius eorum
ope non indigere. Hi verò dicto audientes fuerunt; qui-
bus Congregatis in urbe ex omni munitione, Corinthii
præconis voce edixerunt, accusationem deferret quicumque
Atheniensium sibi illatam injuriam quereretur, jus suum
accepturus. Quæ dum ita se habent, Chares cum Classe
Cenchreas advenit, ac re cognita, Civitati opem se latur-
um adesse dixit, quam infidiis peti intellexerat. At
Cives laudata ipsius benevolentia, non tamen classi por-
tum aperuerunt, sed retrò navigare jusserunt. Milites
quoque omni officii genere cumulosos dimiserunt. Hæc igitur
pactò Athenienses Corinthio discesserunt. Hæc gesta
 fuisse a. i. O. 103. inde mihi persuadeo, quod per id
 temporis

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 143

temporis Dionysium seniore[m] Syracusanorum Tyrannum vivere desiisse idem Xenophon scribit. Hoc autem anno illum obiisse Diodorus¹ est auctor. Quin etiam cum sequenti anno secundo ejusdem Olymp. Xenophon Historiæ, vitæque suæ finem imposuerit², ulterius tempus istud rei gestæ produci nequit.

[n] De hoc Polystrato neque Xenophon, neque Diodorus meminerunt. Scriptor Siciliensis ¹ Callistratum refert a. 4. O. 100. cum Chabria, ac Timotheo Ducem ab Atheniensibus creatum adversus Lacedæmonios, Demosthenes quoque adversus Timotheum. Verum cum nemo literis mandaverit, illum hoc tempore Corinthi fuisse, Si suspicari velimus, Librarii mendum irrepsisse, cur cogitatione Philocratem potius non complectamur, qui, ut Xenophon ¹ tradit, Corinthi hoc tempore fuit, Mercenariorum militum dux, simul cum Iphicrate; idque convenit cum Demosthenis verbis: tunc scilicet in ea Civitate Atheniensium manum è Civibus ac Peregrinis fuisse conflata. Sed hæc, parvi quidem momenti, missa faciamus.

[o] Iphicratem præfidiariis Atheniensium Copiis Corinthi præfuisse, ex iis, quæ diximus, dubitari nequit. Inter maximos Græcorum Imperatores merito dux iste commemoratur. Οὐκ ἀνελκων δὲ ἐπὶ τὰ περὶ τῆς Ιφικράτους ἀρετῆς ἱστορήματα παρεθέσθαι. Οὐτὶ γὰρ παρεθέσθαι σελήνην τε ἀγχινοῖαν ἐοικέναι, ἢ πρὸς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀγαθὴν φύσει κερήδιαι διαφέρει. *Haud alienum erit, quæ de Iphicratis virtute memoria hominum sunt consignata, proponere. Hic enim traditur imperatoriam habuisse solertiam, & ad quamvis utilem cogitationem versatili ingenio usus fuisse. Sunt Diodori verba. Terra marique res maximas gessit, quæ luculenter ab eodem Diodoro ac Xenophonte in libris de rebus Græcorum describuntur, totaque ejus vita à Cornelio Nepote immortalitati consecratur, quos gravissimos auctores adire poterit, qui cupiat*

⁹ *Diod. lib. xxv.* ⁸ *Diod. ibidem.* ⁷ *Diod. lib. xv.* ⁶ *Xenoph.*
de reb. Græc. lib. iv. ⁵ *Diod. lib. xv.*

singillatim clarissimi viri facinorum compos fieri. Eum Athenienses χαλκῆς εἰκόνῃ, καὶ σιδήσεως ἐν Πρυτανείῳ, καὶ δωρεῶν, καὶ τιμῶν ἄλλων. Aenea statua, victu in Prytaneo, muneribus, aliisque honoribus honestarunt^x.

[p] Chabrias Iphicrati successit in Atheniensem, qui Corinthum custodiebant, præfecturâ. Nam cum iste altero, quo illic degebat, anno, fractâ tutelæ fide, Urbem, omnemque regionem in Reipublicæ potestatem redigere voluisset, Cives obstiterunt; quare Athenienses, Chabriam in ejus locum suffecerunt. Labet Diodori testimonium afferre: Τῶν δὲ πρῶτων ἀργεῖοι μὲν τῶν ὀπλῶν πανδημεὶ σφιδεύσαντες εἰς Κόρινθον, τὴν τε ἀκρόπολιν κατελάβοντο, καὶ τὴν πόλιν ἐξειδιοποιήσαντες τὴν Κορινθίαν, χώραν Ἀργεῖαν ἐποίησαν. Ἐπεβάλετο δὲ καὶ Ἰφικράτης ὁ Ἀθηναῖος καταλαβεῖν τὴν χώραν, ἐπὶ ἡγεμονίᾳ εἶναι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡγεμονίαν. Τῷ δὲ δήμῳ κωλύσαντι, αὐτὸς μὲν ἀπεβέβηκε τὴν ἀρχήν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι Χαβρίαν ἀντὶ αὐτοῦ σφιδηγόν εἰς τὴν Κόρινθον ἐξέπεμψαν. Quibus rebus gestis Argivi cum universa Civium multitudine armati Corinthum aggressi, ipsiusque cum urbis, tum arcis, potiti sunt. Et Urbem quidem sibi vindicarunt, agrum Argivæ terræ adscripserunt. Regionem Iphicrates quoque Atheniensis occupare exoptaverat, maximè idoneam reputans ad gerendum Græciæ principatum. Sed obstitit Populus; ille verò Imperium deposuit, missusque ejus loco ab Atheniensibus Corinthum Chabrias, qui militum Præfecturam gereret. Hic pariter amplissimis rebus gestis maximisque laudibus honestatur. Ex à Diodoro Xenophonteque præcipuè celebrantur; Cornelius etiam Nepos illius Vitam descripsit. Mortuus est a. 3. O. 105. in Sociali bello, dum Classis Præfectus in Chii portum voluit irrumperere. Cadaver in Patriam advectum splendido tumulo, quod Pausaniæ tempore visebatur, conditum est^y.

[q] Peregrini milites ab Atheniensibus vocabantur, quicumque ex Attica terra ortum non ducerent. Igi-

^x Demosth. adv. Aristar. Paus. in Attic. ^y Xenoph. Diod. Paus. ubi supra.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 145

tur in Civium memoriam revocat navales, ac terrestres pugnas, quibus confociati cum Græcorum quibusdam superioribus annis Lacedæmonios fregerant. Quas quidem pugnas singillatim recensere supervacaneum existimavi. Quis enim ignorare poterat contra eosdem Lacedæmonios prospera ad Zacynthum prælia, ad Corcyram, ad Haliartum, aliisque in locis, dum Bœoticum vigeret bellum, quibus in præliis modò aliquos earumdem insularum Populares, modò Thebanos Socios habuerunt. Singula suo loco dicendo peragrabo; In rem præsentem satis est indicasse.

[r] Digitum sine dubio intendit, opinor, Demosthenes ad Charetis Classiarios, qui, ut superius monuimus, & mox repetemus, è peregrinis, ac Mercenariis constabant. De iis operæ pretium est Diodorum ² audire: Οὗτος (Χάρις) ὃς τὸς μὲν πολέμιους ἠλαβήμενος, τὴν μὲν συμμαχίαν αἰδικῶν ἀφείλεται. Καταπλευσας γὰρ εἰς Κέρκυραν συμμαχίδα πόλιν, σάσεις ἐν αὐτῇ μεγάλας ἐκίνησεν, ἐξ ὧν συνέπεσε γινέσθαι σφαγὰς πολλὰς, καὶ ἀρπαγὰς, δι' ὧν συνέβη τὸν Δῆμον τῶν Ἀθηναίων διαβληθῆναι παρὰ τοῖς συμμαχοῖς. Οὐ μὲν ἂν Χάρις καὶ ἕτερα πιαῦτα παρανομῶν, ἀγαθὸν μὲν εἶδεν διεπράττειν, τῇ δὲ πατρίδι διαβεβαῖναι. Hic (Chares) hostes metuens, Socios injuriis cumulans tempus degit. Quippe classe Corcyram in Sociam amicamque Civitatem navigans, ingentes in ea turbas commovit, quæ Civibus cædes plurimas, ac direptiones; Atheniensibus apud Socios calumnias, vituperationesque pepererunt. Chares igitur & alia hujusmodi gravia, atque injuriosa commisit, et nihil egit boni, Patriamque obtreffatoribus dilaniandam objecit.

[s] Rursus Charetis Copias ob oculos habet, quas ille ad Artabazum Persarum Satrapam, qui ab Artaxerxe ³ desciverat, suppetias duxit, ut nota prima Orat. de Class. adnotavimus. At verò agmen illud non tam cò perrexit, quòd ægrè Atheniensibus navaret operam in bello Sociali; quam quòd mercede destitu-

² Diod. lib. xv. a. iv. O. 104.

³ a i. O. 106.

tum, illam sibi quærendam statuit ab Artaxerxe, quo colore susceptum consilium Chares excusavit, audax quidem, ac Reipublicæ periculosum; Hinc enim subeundum huic erat Persarum odium. Id apertè scribit Diodorus, nec obscurè indicat Orator noster, cum statim ac istud Imperatoris facinus enarravit, addat: ὁ δὲ στρατηγὸς ἀπολυθεὶς εἰκότως. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀρετὴ, μὴ δίδόντα μισθόν. *Imperator (militēs) sequitur, & merito quidem. Is enim imperare nequit, cum stipendia non solvat.* Quamobrem non sponte, sed Cohortibus necessariò obsequentem, Charetem hanc suscepisse expeditionem putandum est.

[1] Στρατηγοὶ supremi erant exercitus Duces. Ταξιαρχοὶ Tribuni militares in unaquaque Tribu, & hi duo Magistratus peditatui imperabant. Ἰπποδρχοὶ Magistri Equitum, Φύλαρχοὶ Præfecti Equitum singulorum Tribuum, & hi pariter duo, ut patet, Equitatu præerant. Nos hæc nomina in oratione addimus. *Imperatores, Tribunos, Centuriones, Magistros Equitum*, ut Wolfium quoque fecisse vidimus, jam tum inducentes animum illa in annotationibus explicare; quamobrem *Centuriones* notiori voce diximus (quamquam propriè peditibus præessent) pro *Præfectis Equitum*, qui, nullâ adhibitâ explicatione, faciliè cum *Magistris Equitum* confunderentur. Verùm ut ad rem veniamus: More institutoque Majorum apud Athenienses deni Duces eligebantur, singuli è singulis Tribubus. Ab hoc Magistratu arcebantur, qui lites haberet; νόμος, τὸν στρατηγὸν μὴ ἔχειν δίκας, *Lex est, nullam imperatori litem esse: qui nunquam arma tulisset; τὸν ἀσφατέον μὴ στρατηγεῖν, nec Imperium obtinere, qui nunquam castra sequutus fuerit*^b: qui filiis careret; νόμος ἐκείδου, τὸν ἀπαῖδα μὴ στρατηγεῖν, *Lex jubet, exercitum non ducere, qui sobole destituitur*^c. Quod si filiam haberet, eam apud Collegarum aliquem deponere, dum Copiis præesset, cogebatur^d. Siquidem

^b Syrianus in Hermog.

^c Autor. probl. ret. c. 3.

^d Syrian. ut supra.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM: 147

prudenti consilio noluerunt ejus mentem domesticis
 curis impediri, ac filios manere domi obsides pater-
 næ in Rempublicam fidei. Belli negotia Duces in
 commune deliberabant; ea vincebat sententia, cui plu-
 res ipsorum accessissent. Æquatis suffragiis, Pole-
 marchi arbitrium erat, alterutram anteferre. Singuli
 singulis diebus imperio potiebantur. Hujus discipli-
 næ luculentissimum exemplum profert Herodotus*.
 Nam cum decem Atheniensium Duces scissis bifari-
 am sententiis in Marathone altercarentur, commit-
 tendane pugna esset cum Persis, vellentque alii, alii
 respuerent, Miltiades qui avidè prælium optabat, in
 suas traxit partes Callimachum, Aphidnæum, Pole-
 marchum, cujus calculo signa conferre statutum est;
 iis conferendis Imperii sui diem Miltiades elegit,
 clarissimæque victoriâ memorandum Posteris fecit.
 Cum de creandis Imperatoribus dixerim, haud ab re
 duco de bello decernendo Atheniensium instituta, &
 leges in medium adducere. Igitur antequam illud
 Plebs sciret, triduò deliberandum erat: ὡς περ ἔπειτα
 Δημοσθένης, τὴν Ελατείαν Φιλίππου καταλαβόντος, ἡ λύσας
 τὸν νόμον ἐν τρισὶν ἡμέραις βυλάσθαι. *Veluti suavit Demos-
 thenes, cum Philippus Elateam invasisset, dissolutâ lege,
 quæ tribus diebus deliberare præcepit*†. Decreto bello,
 septem intercedebant dies, antequam exercitus edu-
 ceretur, qui militibus dati, ut se ornarent, rebusque
 domesticis providerent: ἀπείρητο Αθήνησι στρατιὰν ἐξά-
 γειν πρὸ τῆς τῷ μηνὸς ἑβδόμης. *Interdictum erat Athenis
 exercitum educere ante septem dies*‡. Cui pariter legi
 in maximis Reipublicæ necessitatibus aliquando dero-
 gatum fuisse argumento est, quod in Chersonefi Orat.
 narratur de tridua in Eubœam expeditione. De-
 mum exercitu emissio nefas erat pugnam capeffere,
 nisi antea Præco Diras hostibus imprecatus agnum
 inter duas acies duxisset, isque ab inimicorum aliquo
 caperetur: νόμος ὡς Αθῶνῃσι, μὴ συμβάλλειν, πρὶν ἢ

* Herod. in Erato.
 γάτις.

† Syrian. Marcellin. Ἀπὸ τῆς περὶ κατα-
 § Hesychius.

τὸν ἄρνα προσμένον τις λάβῃ τῶν πολεμίων. *Lex erat Athenis, nequaquam pedem conferre, nisi prius hostium aliquis expectantem agnum cepisset*^h. Nec rem mysterio caruisse docet Diogenianusⁱ: Οἱ πόλεμον αἰρεῖν βελλόμενοι κήρυκα ἐπεμπον, ἄρνα ἐπιφερόμενον, ὃν ἡφίει ἐνδον, ἐνδείκνύμενος, μηλόβοτον αὐτῶν ὕσιν ἐσεοθαι καὶ τὴν πόλιν. *Qui bellum suscipere volunt, Præconem mittunt, agnum ducentem, quem intus missum faciebat, ostendens, ipsorum urbem, ac bona passionem ovibus præbitura.* Ut ad Imperatorum Decemviratum redeam, invaluit deinde consuetudo, ut non omnes, at unus, duo, tres, aut plures, prout ratio Reipublicæ postularet, summo cum imperio in bellum expedirentur, qua de re tot exempla nobis exhibent Historiarum monumenta, ut ea referre laboriosi hominis foret. Reliqui domi manebant, agebantque Diis pompas quotannis magnificentissimè Athenis ornatas, simul cum Taxiarchis, Phylarchis, Hipparchis, ut non solum ex hoc Demosthenis loco habetur, sed ex Orat. contra Midiam: Τυμὴς γὰρ, ὃ ἀνδρες Ἀθηνῶσι, ἐχειροτονήσατε τῆτιν &c. ἵππαρχαν, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς ταῖς πομπαῖς καὶ δυνάμενον. *Vos enim, Athenienses, hunc (Midiam) Magistrum Equitum creastis, cum per forum equitare in Pompis haud posset.* Moveor etiam Thucydidis^k verbis, ut credam, (secus fortasse, ac superius dixi) in convocandis repentinis Concionibus aliquid auctoritatis obtinuisse Duces, simul cum Prytanibus, qui tamen aut soli, aut principes hoc jure fruebantur. Ita verò Thucydides habet: ἐκκλησίαν δὲ ποιήσαντας τὰς στρατηγοὺς, καὶ τοὺς πρυτάνεις. *Concionem verò advocantibus Imperatoribus, ac Prytaneis*^l. Ab ipsis delectus fiebat, dabatur quoque militibus commeatus, ut à Lyfia, Plutarcho, Demosthene certiores reddimur. Denique Magistratus erat annuus, ut reliqui, sed ex usu Reipublicæ faciliè in plures annos, novis tamen

^h Hæcæbius.ⁱ Diogen. cent. 2. prov. 96.^k Thucyd. lib. iv.^l Lyf. adv. Alcib. & Diogiton. Plutarch in vita Phocion. Demosth. adv. Periclem.

suffragiis,

suffragiis, producebatur; adeo ut Phocion illum, populo mandante, quinque, & quadraginta annis gesserit^m. Taxiarchi, seu Tribuni militares, decem pariter fuerunt singuli è singulis Tribubus. Horum munus, Ordines militares instruere, Pedites in aciem ducere, itinera, & commeatus indicere. Phylarchi totidem, eodemque ordine creabantur. Unusquisque suæ Tribus Equitibus pari jure, ac peditibus Taxiarchi imperabant. Hipparchi demum duo fuerunt, quibus in omnem Equitatum Imperium erat; Ducibus tamen obtemperabant, ut apud Romanos Magister Equitum Dictatori. De quibus omnibus à *Lyfia*ⁿ admonemur, pluraque congerit vir clarissimus Sigonius^o.

[u] Menelaus iste prorsus ignoraretur, nisi ejus hoc loco mentio fieret à Demosthene; nullis enim, quæ viderim, literarum monumentis proditus memoriæ hominum est. Si quis conjectando locus aperiri queat, qui illum Phocensium aliquem, regionis, armorumque peritum credat, puto non longè à verò discedere. Exterum fuisse Orator monet; at ex ea gente, suadet primùm Atheniensium cum illa Societas pro qua commune bellum gerebant adversus Thebanos; deinde quod viro indigebant ejusdem regionis incolæ, qui & locorum scientiâ posset Reipublicæ Copiis, quibus, ut ait, Demosthenes præficebatur, securitatem quærere, & auctoritate commeatus. Non enim dubito sermonem hîc fieri de illo exercitu, quo, ut supra admonuimus, repulerant hoc anno Athenienses Philippum à Thermopylis, & quod illic retinere hæcenus oportebat, ne, quod semel Regi non benè successerat, iterum tentaret. Nam quem locum alium per ea tempora tutati sunt Athenienses isto magis idoneum, cui convenire possit, quod ipse Demosthenes ait: in eo pro aris, & focis constituisse?

^m *Plut. in ejus vita.*

ⁿ *Lyf. in Orat. de neglecta militia,*

in Orat. pro Mantith. & alibi.

^o *Sig. de Rep. Atb.*

lib. iv. c. 5. & 7.

[x] Talenta duo, ac nonaginta, seu 55200 Coronatorum, quos patriâ linguâ *scudi* vocamus, quadrant optimè propositæ sumptuum rationi. Eorum quippe si quadragena navibus talenta, seu 24000 Coronatorum, totidem militibus assignentur, ac demum talenta duodecim, seu 7200 Coronatorum. Equitibus, summa perficitur. Hinc patet, Demosthenem ob angustias Ærarii pristinum Bellatorum stipendium in usum revocare voluisse; scilicet duos in dies obolos Peditibus, senos Equitibus, seu drachmam. Quamobrem ait, singulis illis in mensem decem drachmas obventuras; istis triginta. Quæ drachma si per duo militum millia, quot Orator constituit, ducatur, parem iis summam conficit; hæc, si per duodecim menses, illa viginti quatuor Coronatorum millia absorbet. Miror itaque Wolfium virum clarissimum & contra computandi rationem, & contra græcorum verborum fidem ita Demosthenis locum reddidisse: *militum duobus millibus totidem alia, ut duas singuli milites drachmas in mensem pro cibariis accipiant, cum græcus Codex sic habeat: στρατιώταις ἡ δισχιλίας, τοσαῦτα ἕτερα. Ἰνα δέκα ἕκαστος τῷ μηνὶ ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρίσιον λαμβάνῃ.* Quod etiam confirmat in aliquibus grammaticis notis ad hanc Orationem: *Si denæ, inquit, drachmæ fuerunt σιτηρίσιον, id est, si pecunia pro cibariis data est, nihil aliud dicit, nisi deesse pecuniam, qua stipendia militibus solvantur.* Σιτηρίσιον non tantum significat frumentum, quod militibus dividebatur, sed quicquid victus, & stipendii nomine accipiebant. Id etiam prætermittendum non est, quod ex ducentis istis Coronatis unicuique navi in singulos menses persolvendi mirificè comprobatur nostra de Navium magnitudine sententia, quam initio Orat. de Classibus enucleavimus. Nam si unicuique remigum tres quotidie oboli (quæ usitata ipsorum merces erat, ut diximus) distribuuntur, in quolibet Navi centum illorum, ac triginta tres fuisse compertum erit. Demus, aliquanto plures Velocibus impositos,

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 151

impositos, ad augendam ipsarum celeritatem; attamen quanticumque singulis remis assignentur, par, aut superior ipsorum remorum numerus ei, quem retulimus, comperietur.

[y] Etesiae Venti sunt Anniversarii in Græcia flantes. Incipiunt, cum Sol ultimos peragrat Cancri gradus; desinunt, cum medium Virginis signum lustrat; Spirant enim per quadraginta dies, ut Apollonius, aut quinquaginta, ut Timosthenes ait. Nocte cessant, ac sub ortum Solis moventur, proinde à Nautis somniculosi vocantur. Flant à Borea, idque optimè convenit Demosthenis dicto: tunc è Græcia solvi non posse in Macedoniam. Cum Etesias, atque hiemis asperitatem jungat, nemo reputet, Oratorem doctissimum ignorasse Etesiarum tempus. Non enim res ita se habet; sed indicat utraque anni tempestate, & cum spirant Etesiae, & cum sævit hiems (quia tum quoque venti Septentrionales plerumque regnant, aut mare surget) classe in Macedoniam fas non esse transmittere^p.

[z] Lemnos ejusdem Ægæi maris Insula satis nota; sic dicta à Lemna Dea; Vulcano sacra, quem in illam cecidisse perhibebant, è Cælo dejectum. Thoas fertur, Bacchi filius, primos in eam incolas adduxisse, quapropter ab Homero^q nuncupatur.

Πόλιν Θείου Θόαντος,

Urbem divini Thoantis.

Duas habuit Urbes, Myrinam à Myrina Thoantis uxore nuncupatam^r; atque Ephæstiam. Insulam centum viginti duo passuum millia per gyrum metiuntur. Fama erat, Lemnias mulieres, spreto Veneris Numine, poenas illi dedisse foetore corporis; quare à suis viris odio habitæ, rejectæque, facta conspiratione cunctos ad unum interfecerunt. Argonautæ paulo post illuc appulsi, vi, mulierum insulæque potiti, colendæ terræ procreandisque filiis operam dederunt^s. Hinc illud Pindari^t de Iasone;

^p Herod. in Erato.

^q Il. iii. § 230.

^r Schol. Apollon.

^s Herod. in Melpom.

^t Pind. Ode iv. epod. 11.

Κλέψεν τε Μήδειαν σὺν αὐ-

τῇ τᾶν Πηλιαόφονου,

Ἐν τ᾽ Ωκεανῷ πελαγέσσι μίγνεν,

Πόντῳ Ἰέρυθρῳ, Λημνιάν

Τ᾽ ἔθνεϊ γυναικῶν ἀνδροφόνων.

Clam duxit Medeam cum ipsa,

Quæ Pelium occidit,

Certavitque in maris fluctibus,

Et in ponto rubicundo cum Lemniarum

Stirpe Mulierum homicidarum.

Illam igitur Minyæ, Argonautarum Posterī, tenuerunt, donec Pelasgi ex Attica pulsi, illuc appellentes eos depulerunt. At Pelasgi deinceps non dissimili poenâ affecti sunt. Ulturi enim Atheniensium vim, qua sibi solum Atticum vertere opus fuit, clam in Atticam è Lemno transmittentes, dum Dianæ festum apud Brauronem agebatur, raptas ibi Athenienses mulieres domum duxerunt, ex eisque liberos procrearunt. Hos Matres, injuriæ memores, maternâ linguâ, & in Pelasgos odio imbuerunt, quo acti, frequenter ingenuos pueros divexabant. Quamobrem Patres veriti, ne postquam adolevissent, quidpiam gravius molirentur, cunctos cum Matribus occisione delerunt. Hinc Insulam diu afflixit annonæ difficultas; quam Cives deprecaturi Delphi Oraculum consuluerunt. Responsum à Pythia est, emollirent Atheniensium animos. Verum acceptam ab istis conditionem, qua jubebant terram æquè uberem sibi dari, ut mensam, quam ipsis ornaverant, iniquam existimantes neglexerunt. At poena sibi aliquando inflicta est; nam Miltiades Atheniensis, Cimonis filius, è Chersoneso solvens in Lemnum de-
vectus, Pelasgis mandavit, insulâ statim decederent, nec injuriam quererentur, Oraculi memores. Hephæstiienses æquo animo conditionem acceperunt; Myrinæi post acerbam obsidionem vi adacti. Ita Lemno potiti sunt Athenienses, eique dederunt Atticos mores, & linguam, quibus deinde usi perpe-

* Herod. in Erafto.

* Herod. ut supra,

tuò sunt, ut nos docet Thucydides ; memoratis enim qui cum Atheniensibus fuerunt in maxima illa Syracusana expeditione ait ^y : Ἀθλωαῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωρεῖας Συρακυσίους ἐκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ, καὶ νομίμοις ἐστὶ χρώμενοι Δῆμιοι, καὶ Ἰμβριοι, καὶ Αἰγινῆται, οἳ τότε Αἰγίναν εἶχον. *Athenienses, qui sunt Iones contra Syracusanos, qui Dorici sunt generis, sponte venerunt, et cum ipsis Lemnii, Aeginetæ, qui tunc Aeginam incolebant ac Imbrii, omnes nunc pariter eadem cum Atheniensibus linguâ, iisdemque legibus utentes.* Quàm opportunæ sint ad transmittendum in Macedoniam tres memoratæ Insulæ Thasus, Sciathus, Lemnus, palam facit ipse locorum aspectus. Lemnos modò *Stalimine* appellatur.

[1] Thasus Ægæi maris insula prope Thracium litus. Urbs in eadem à Thaso condita est, Agenoris Phœnicum Regis filio, qui illuc, dum Patris jussu quæreret sororem Euròpam appulit. Colonis deinde à Pariis aucta est, quos etiam Strabo ^z ejusdem conditores facit : ὑπὸ δὲ Παρίων ἐκτίθη Θάσος, καὶ Πάριον ἐν τῇ Προποντίδι πόλις. *A Pariis condita est Thasus, ac Parium Propontidis Civitas.* Nobilis fuit marmorum, vinique præstantiâ ; hinc ejus vites à Virgilio ^a celebrantur,

Sunt Thasiæ vites, sunt et Mareotides albæ.

Hinc pariter de ejus vino Aristophanis jocus, cum anus quædam jactaret, cutem suam benè olere ; ei siquidem respondet Chremylus,

Εἰ Θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως νῆ Δία ^b

Si Thasium infundas, meritò quidem per Jovem.

Auri fodinis etiam ditata est. Quoad Athenienses attinet, eam, ut plurimas Ægæi maris, post depulsum è Græciâ, profligatumque Xerxem, vestigalem sibi fecerunt. Deinde : ἀποσάντες Θάσιοι ἀπὸ Ἀθλωαίων, μεταλλῶν ἀμφισβητῶντες ἕνεκα, ἐκπολιερχομένης, ὑπὸ τῶν Ἀθλωαίων χειρωσάμενοι, Diodori testimonium est

^y Thucyd. lib. vii.

^z Strabo. lib. ii.

^a lib. ii. Georgic.

^b Aristoph. in Pluto.

^c *Thasii, cum ab Atheniensibus defecissent, ob mortem eos inter de metallis controversiam, ab ipsis Atheniensibus obsidione pressi, in potestatem redacti sunt. Postmodum in Lacedæmoniorum ditionem venisse opinor, (cum Lysander classe victor maris imperium tenuit, multasque insulas Atheniensibus eripuit) eorumque præsidium deinceps à Civibus ejectum, acceptumque intra mœnia Thrasibulum cum Atheniensium cohortibus dubitare non finit hic Demosthenis locus ^d: Τῷ μὲν τοίνυν Θάσις τις μετ' Εκφάντη πῶς ἐκ ἀδικήσετε, εἰ μὴ ἀφελῆσθε τὴν ἀτέλειαν; οἱ παραδόντες ὑμῖν Θάσον, καὶ τὴν Λακεδαιμονίαν Φερραὶν μετ' ὀπλῶν ἐκβαλόντες, καὶ Θρασύβυλον εἰσαγαγόντες, καὶ παρασχόντες φίλῳ ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, αἵτιοι τὴ γενέσθαι σύμμαχον τὴν περὶ Θράκιαν τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. Id autem, quomodo injuriā non afficietis Thasios, Ecphantum sequutos, si ipsis immunitatem adimitis? Qui traditā vobis urbe, ac vi dejecto Lacedæmoniorum præsidio, adductoque Thrasymbulo, Patriam suam in amicitiam vestram dederunt; in causa quoque fuerunt, ut proximi Thraces sese vobiscum societate conjungerent. Nunc adhuc antiquum retinet nomen.*

[2] Sciathus Ægæi maris Insula, Thessaliæ proxima. In ea duas urbes fuisse ac Portus meminit Strabo ^e. Σκιάθος αὐτὴ δίπολις, καὶ λιμὴν. Vocatur adhuc eodem nomine.

3. Imbrus Insula Corybantibus, qui Dæmones sunt, ac Mercurio Sacra, sita adversus Thraciam, Lemno proxima, nunc *Lembro* dicitur. Magnam fanè parit admirationem, nullis profectò literarum monumentis, nec ab ipso Diodoro has tantas injurias Atheniensibus à Philippo illatas memoriæ hominum tradi. Non enim res parvi momenti est, è Lemno, atque Imbro Cives Athenienses in servitutem adductos fuisse; ereptā sacrā Triremi turbatam Attici litoris pacem; ingentem pecuniæ vim sub ipsis propè

^c a. i. O. 79.
adversus Leptinem.

Diod. lib. ix. 11.
^e Strabo, lib. ix.

^d Demosth.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 155

Athenis abductam. Cum tamen istiusmodi facinorum sit Demosthenes testis locupletissimus, ea in dubium revocari nequeunt; proindeque investigandum est, quo tempore, quave occasione patrata fuerint à Philippo. Ego quidem existimo confectum id esse a. iii. O. 105. statim ac ille Amphipolim, Pydnam, Potidæamque maritimas Macedoniæ urbes imperio suo subegit; tunc enim & ille classem habuit instructam; atque Athenienses, quod Orator ait, nullo negotio Socias Urbes ope suâ tueri, & confirmare potuissent. Hac igitur classe Philippus, faciliè in eas Insulas navigare quivit, in Gerastum Eubœæ Promontorium, in Atticam, ubi narratas injurias fecit. Id autem magno, ni fallor, argumento est, rem eo solùm tempore, nulloque alio antè hanc Demosthenis Orationem perpetratam fuisse, quòd ille tunc liber foret à cæteris bellis; Athenienses autem sociali maximo, difficillimoque, paulò ante inflammato, detinerentur; quocirca & Regi nihil erat impedimento, quominus ageret quicquid vellet, & Atheniensibus difficultates undique necerentur, quibus à propulsandis, ulciscendisque in præsentia Regis injuriis detinerentur. Accedit, quod hic postmodum semper, ad hujus Orationis tempus, terrestribus bellis irretitus fuerit vel contra Phocenses, vel contra Theffalorum Tyrannos, vel contra Thracum, Pœonum, atque Illyriorum Reges, ut ex Diodoro^e patet; quare minus ei commodum potuisset accidere maritimas illas expeditiones accipere. Contra, Sociale bellum Athenienses absolverant a. i. O. 106. cum quatuor dumtaxat annos perdurasset; proinde & ipsis faciliè nimium fuisset memoratas Regis injurias propulsare.

4. Duæ fuerunt usque ad Antigoni tempus Atheniensibus Naves sacræ, Delia, quæ & Salaminia, ac Paralus: ἦσαν γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἑκατὶ δύο τελέρεις, ἥτε Σαλαμινία, ὡς καὶ Δηλίαν ἐκάλεον, καὶ ἡ Πάραλος; Erant pri-

^e Diod. lib. xvi.

mum duæ Sacræ Triremes, Salaminia, quam & Deliam vocabant, & Paralus, ut nos instruit Ulpianus. Quare qui ab hoc numero Paralum excludit, & diversam ab istis eam navem commentatur, qua Atticos Cives Athenis ad Panathenæa advehebantur, nescio, quo testimonio innitatur. Delia, seu Salaminia, eadem erat ipsa, qua Theseus maximum clarissimumque facinus aggressurus in Cretam navigavit cum Adolescentium tributo, quorum quatuordecim singulis annis Minoi Regi traducere Athenienses cogeantur, à Minotauro devorandos. Magnanimus Heros tantam Patriæ calamitatem indignè ferens, pugnam cum Monstro ferocissimo non detrectavit, vicit, peremit, atque Ariadnæ Regis filiæ industriâ, beneficioque extra inexplicabiles labyrinthi gyros egressus est. Inde Religionis causâ Delum appulsus, Athenas remeavit. Cives ad recolendam victoriæ ac beneficii memoriam, in eo celeberrimo loco Sacrificium quotannis instauraturi, cum eadem, qua Theseus, navi illuc navigabant, tantaque erat hujus celebritatis religio, ut, quoad in portum redirent, nemo Athenis poenâ capitis afficeretur §. Navis autem, ne illam vetustas dissolveret, & mari minus idoneam redderet, cum opus foret, reficiebatur, inductis in carioforûm locum novis lignis, & usque ad Phalerei Demetrii ætatem permansit ^a. Altera Sacra Triremis fuit Paralus, ἀπὸ παραλίας, litore, nuncupata, si Hesychio credimus: Πάραλια ἡ Ἀττική. "Ενθεν ἔκ τῃ ναὺς Πάραλος. Attica maritima; hinc Paralo navi nomen. Si Suidæ, & Harpocrati, à Paralo Heroe: Πάραλος, Harpocrati ait, μία τῶν παρ' Ἀθηναίων πρὸς τὰς δημοσίας χρέας διαπεμπομένων τεληρῶν, ἀπὸ τινὸς Ἡρώος τῆνομα λαβῆσα Παράλος. Paralus Triremium una, quæ ad publicos usus ab Atheniensibus mittebatur, nomen accepit à quodam Heroe Paralo. Si denique Ulpiano in Midian, à Paralo Periclis filio. Hac Triremi, quæ pariter

[§] Ulp. in Enarrat. Orat. contra Midiam.

[§] Plato in Phædon.

^a Plutarch. in Theseo.

cæteris melius instructa erat, ut jam retulimus, Athenienses utebantur ad publica decreta deferendaⁱ; ad cladium aut victoriæ nuncium Athenas afferendum; Siquidem plerumque cum ipsa, tum Salaminia Classem prosequerantur, Thucydidis^k testimonio.

5. Athenienses præcipuâ Religione Minervam colebant; ejus Simulachro principem locum in arceederant, vocatamque ex ejus nomine Urbem suam cum omni agro dicaverant. Eidem Erichthonius, Rex Athenarum quartus, maximos ludos instituit, atque Αθλωαία, *Minervalia*, vocavit: ἡγάγε ὃ τῶ ἐορῶν ὁ Εὐχρόσιος ὁ Ἡφαίστος, κατὰ Φῆσιν Ἑλλάνικός τε, καὶ Ἀνδροτίων, ἑκάτερος ἐν πρώτῃ Ἀττίδος. Πρὸ τούτου ὃ Αθλωαία ἐκαλεῖτο. Festum instituit Erichthonius Vulcani filius, ut Hellenicus & Androtion dicunt, uterque in primo Attidis; ante hunc (Theseum) Athenæa vocabantur^l. Panathenæa postmodum appellata sunt, cum Theseus coactis in unam Civitatem totius Atticæ populis, Festum celebriori solemnitate agendum constituit: Παναθλωαία ὃ κληθεῖσθαι φασὶν ἀπὸ Θησέως, ὅτι ὑπὸ Αθλωαίων ἐτέθη, σωελεγμένων εἰς μίαν ἀπάντων πόλιν. Panathenæa verò dicta sunt à Theseo, quod conficiantur ab Atheniensibus, postquam omnes (Attici) in unam Civitatem collecti sunt^m. Διὰ τὰ Παναθλωαία, iterum Pausaniam affero, ἡγέτο Αθλῶσι. Τὰ μὲν κατ' ἑκάστον ἐνιαυτόν. Τὰ δὲ διὰ πενταετηρίδος, ἅπερ καὶ μεγάλα ἐκάλεον. Gemina fiebant Athenis Panathenæa. Alia quolibet anno, alia omni quinquennio, quæ magna nuncupabanturⁿ. Quamquam ἀνώνυμος Autor argumenti Demosthenicæ Orationis adversus Midiam parva Panathenæa dicat triennialia. Ad solenne sacrificium quilibet Atticæ pagus Bovem mittebat, quibus distributis lautè Populus epulabatur^o. Cursus equorum, aurigarum, apparatus, pompæ, ludi eodem ritu, iisdemque ceremoniis, ac in reliquis Festis diebus invisebantur. Hæc silentio prætereo, utpote notissi-

ⁱ Demosth. in Chers.

^k Thucyd. lib. iii.

^l Paus. in Arcad.

^m Ibidem.

ⁿ Ibidem.

^o Schol. Aristoph. in Nebulis.

ma; aliqua solum hujusmodi conventus propria paucis enarranda suscipio. In Pompâ Senes aliquot conspiciebantur, procedentes cum Oleæ Ramo, unde Θαλλόφοροι appellati. Comici hinc jocus in Vespis.

Οὐκέτι πρεσβύτων ὄχλος

Χρήσιμός ἐς, εἰδ' αἰαρεῖ.

Σκοπόμενοι γὰρ εἴ τι ἐν

Ταῖσιν ὁδοῖς ἀπάσαις

Θαλλόφοροι καλέμεθ'.

Nequaquam Senum turba

Utilis est, ne minimū quidem.

Irrisi enim in

Viis omnibus

Ramiferi vocamur.

Si Senum eligebantur, qui decorâ facie honestarentur, ut Xenophon testimonium tradit in Convivio: ἀλλ' εἰδὲ μέντοι ταύτη γε ἀτιμασίην τὸ κάλλος, ὡς ταχὺ παρακμαῖζαν. Ἐπεὶ ὥστερ γε παῖς γίγνεται καλός. Οὕτω δὲ μερῶν, ἢ ἀνὴρ, ἢ πρεσβύτης. Τετμήσαν ἦ, Θαλλόφορος ἦ τῇ Ἀθλῶν τὰς καλὰς γέροντας ἐκλέγοντο, ὡς συμπαρομαρτυρεῖται πάση ἡλικίᾳ τὸ κάλλος. Non tamen forma vituperanda est, quod celeriter deflorescat. Nam veluti suam habet Pulchritudinem Puer; ita et Adolescens, Vir, Senex. Cujus rei testimonio sunt Thallophori, ad quod munus in Minervæ Sacris formosi eliguntur Senes, veluti per omnem ætatem illos venustas comitata sit. Athletis præmium dabatur vas Olei, Oleæque corona P. Equites ut in Prometheis & Vulcanibus Lampadas gestabant. De Lampadibus refert Plato P: λαμπὰς εἶσαι πρὸς ἱεράται ἀφ' ἵππων τῇ·Θεῷ. Lampadum certamen ex Equis Deæ sub vespere erat. De cursu Xenophon P: ἐν ᾗ Παναθηναίων τῶν μεγάλων ἵπποδρομίᾳ. Erat magnorum Panathenæorum cursus equester. Puellæ demum Peplum in Pompâ gestabant, in quo contexta Palladis facinora conspiciebantur, ac nomina Civium optimè de Republica meritorum. Hinc

P Suidas. Schol. Aristoph.

* Xenoph. in Conviv.

¶ Plato lib. de Rep. 1.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 159

Aristophanis^f dictum, strenuos viros vocantia τῇ πύ-
λῃ αἰξίς, *peplo dignos*. Ludis hisce nefas erat interesse
cum veste tincta, ut Lucianus^g ait. Pompas autem
magnificentissimo apparatu ductas fuisse, Plato^h nos
docet. Iis præerat Rex cum Ædilibus: ὁ δὲ βασι-
λεὺς Μυστηρίων προέσχετο μὲν τῶν Ἐπιμελητῶν, καὶ Λιναίων,
καὶ ἀγώνων τῶν ἐπὶ λαμπράδι. *Rex cum Ædilibus Myste-
riis præest, Lenæis, ac Ludis, qui cum Lampade cele-
brantur*. Quo ritu Panathenæa, Hephæstia, & Pro-
methea conficiebantur^w.

[6] Bacchanalia ex Ægypto in Græciam Melam-
pus adduxit^x. Antiquissimum fuit Græcorum Fes-
tum, atque adeo Atheniensibus solenne, ut ex illo
ante Olympiades tempus computarent. Quolibet an-
no tertio celebrabantur; aliaque fuerunt rustica, alia
urbana. Rustica in agris agebantur mense Πυανιφιῶ-
νος, *Octobri*, vel, ut alii putant, Ανθεστηριῶνος, *Novembri*,
ut qui Peregrinorum, aut rus colentium propter hie-
mis asperitatem Athenas ad urbana Bacchanalia perve-
nire non poterant, impiâ celebritate nequaquam ca-
rerent. Urbana mense Ελαφβολιῶνος, *Februario*, adve-
niebant. In Pompa primi Bacchantes procedebant,
alii Silenorum, alii Satyrorum, alii Panum habitu;
partim asinis infidebant, partim hircos immolatum
ducebant. Fercula sequebantur, ac primum vas aquæ.
Deinde Virgines κενέφοροι qualos capite ferentes,
primitiarum plenos. Has comitabantur φαλλόφοροι,
turpe hominum genus; iterum ἰθύφαλλοι muliebri
veste induti. At cur cætera non taceam, quorum
Christianum virum oblivisci decet non meminisse?
Inverecundam celebritatem diligenter describit Lylius
Giraldus, & Natalis Comes. Eam disponebat Ar-
chon cum Curatoribus: ὁ δὲ Ἄρχων διατίθει μὲν Διονύ-
σια καὶ Θαιγγίλια μὲν τῶν Ἐπιμελητῶν. *Archon disponis
Bacchanalia & Thargelia cum Curatoribus*^y.

^f Aristoph. in Equit. ^g Lucian. in Nigrino. ^h Plato in Alcibiad.
^w Pollux. Onomas. lib. viii. ^x Herod. in Euterpa. Diod. lib. i.
Plutarch. de Iside, & Osiride. ^y Pollux lib. xviii. Demosth.

[7] Ex hoc Demosthenis loco palam fit Socias Urbes Methonem, Pagasas, Potidæam, cum à Philippo obsiderentur, ab Atheniensibus nequaquam neglectas, atque illud quidpiam auxilii collatum fuisse, sed vano conatu ob decernendi tarditatem. De duabus jam aliquid adnotavimus. Tertia superest Pagasæ, Thessaliæ Civitas ad mare; hinc Jasonem cum Argonautis ad vellus aureum solvisse tradunt; *ἀπὸ τῶν πηγῶν, à fontibus*, dicta, quibus ea Regio abundabat. Quando Philippi potestatem venerit, nemo literis consignavit; sed habità rerum ac temporum ratione id superiori anno 4. O. 106. contigisse certum videtur. Siquidem ille à regnandi exordio ad hujus Orationis annum, primum scilicet O. 107. in Thessaliam non venit, nisi a. 4. O. 105, & 4. pariter O. 106. si Diodoro² fides habeatur, auxilium Thessaliam laturus contra Lycophronem, ac Thisiphorum Pherarum Tyrannos, qui, suadente Thebe Sorore sua, atque Alexandri, Pherarum pariter Tyranni, conjuges ipsum neci dederant, sed capti dominandi libidine partum sibi iniquis artibus Imperium, iniquioribus tuebantur. Cum autem in prima expeditione eos in fugam tantum conjecerit, Urbes in libertatem vindicaverit; in altera verò cum Tyrannos, Phocensibus conjunctos, magnoque agmine confluentes omnino deleverit, occisis uno prælio sex hostium millibus, tribus millibus captis, hoc tempore Pagasas in ejus conditionem concessisse aut victoriæ præmio, aut Thessalorum liberalitate, aut Victoris potentiâ, cui obniti nec fas, nec potis Civibus fuisset, minus abest à vero.

[8] Trierarchi, id est Navium gubernatores, Athenis quolibet anno cum reliquis Magistratibus constituebantur, ut jam diximus. Quamobrem cum repentina navigatio indicebatur, nequaquam in præsentia creabantur, indictis comitiis; decernebatur solum, quibus, quotisque conscendendum foret. Nau-

² Diod. lib. xvi.

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 161

rum, ac militum delectus primò ex Inquilinis, Libertinisque fiebat, ut qui non naturâ, sed civium benignitate Urbis & Regionis commodis fruebantur, imi incommoda sustinerent. Libertini Romæ ut à voto suffragio, ita à militia excluderentur, nisi aliter necessitas cogeret, ut in bello Samnitico et Punico secundo, in quo *Libertinos etiam, quibus liberi erant & ætas militaris, in verba jurasse*, Livius narrat. Athenis Concioni interesse nequibant, sed Cives otiosi libenter iis militiæ onera concedebant. Maximus fuit in ea Civitate fervorum numerus; etenim ad quadringenta millia numerabantur, quamobrem facile credi potest, magnum quoque fuisse Libertinorum. Veterum isthæc Demosthenis verba *χωρὶς οἰκῶντες* de bonam alio hominum genere intelligi possunt, quàm Libertinis, qui, à familia reliquisque servis decedentes, seorsum habitabant? Nam qui eos denotari putat, qui *extra urbem debebant*, non satis vim græci verbi intelligere mihi videtur. Wolfius vertit, *Libertinos, qui suam ipsi rem familiarem administrant*; at non potius, ut ego, *qui seorsum habitant à familiis missi*?

[9] Philippus intestinis Eubœensium discordiis non sese immiscuerat, quæ a. 3. O. 105. Insulam laquefactarunt. Pars enim altera ad sibi opem ferendam Athenienses vocavit, Thebanos altera, ut supra reliquimus^a. Brevi quoque compositæ sunt. Hinc igitur occasionem non habuit, superbas hasce literas, quarum Demosthenes meminit, iis conscribendi. Pudentius magis est, homines illos, utpote Athenienses in amicos, ac Socios, conquestos cum Rege fuisse, raptis navibus prope Gerastrum, de quibus n. 4. monem fecimus, durumque responsum accepisse; et eos aliquam ipsi Regi recens molestiam exhibuisse, ita, in Thessalico bello, quod modò profligaverat, ut ad Thermopylas cum Atheniensibus. Quippe Eubœenses nuper Epistolam accepisse, eamque de

^a Diod. lib. xvi.

recenti re datam fuisse, ex Orationis sensu colligitur.

Pag. 45. l. 18. ὥσπερ δὲ οἱ Βάρβαροι, &c. Lepidissima, et pulcherrima quidem comparatio, quæ mirificè ob oculos ponit parvas illas subitasque expeditiones ad Pylas, in Chersonesum, Pydnam, Potidæam, aliasque supra commemoratas, quæ ictus potius dolorem ostenderant, quam ejus præveniendi voluntatem. Siquidem causa amovenda fuisset, unde ipse dolor infligebatur.

Pag. 48. l. 5. Τῶν σπαργῶν ἕκαστος δις καὶ τρις, &c. Atheniensium Imperatores, ut reliqui Magistratus, gesti muneris rationem reddere tenebantur. Idcirco dicebantur, ὑπεύθυνοι, *rationi reddendæ obnoxii*, qua lege summa Populi potestas, ac salus Reipublicæ continebatur. Ei tamen aliquando derogatum fuit, ut cum Aristidi commissa est Plataearum obsidio; Alcibiadi, Niciæ, Demostheni Syracusanum bellum, ut est apud Plutarchum, Niciæ atque Alcibiadis gesta describentem. Quum hujusmodi auctoritate pollebant Imperatores, *Ἀντιγράμτες* appellabantur, scilicet Suidæ testimonio ἀνυπεύθυνοι, *à subeundo rerum gestarum Judio immunes*. Patriam igitur repetentes, quicquid egissent, Magistratum, aut Populi suffragiis submittebant; sæpius etiam veluti malè gestæ Reipublicæ Rei deferebantur. Demosthenes utrumque his verbis complectitur, eorumque Imperatorum imprudentiam detestatur, qui maluerunt Fori, quàm hostium periculis se exponere. Exempla non indicat, quippe Athenis notissima, sævissimaque. Et nuper quidem, meminisse poterant, Iphicratem, ac Timotheum (de quibus nota prima Orationis de Classibus verba fecimus) Magistratu dejectos ac multatos exilio, pecuniæque, quod obortâ tempestate hostem classe invadere detrectassent^b. Cui autem ignota esse poterat severitas illa, qua, Patrum memoriâ, Plebs in eos Duces animadvertat, qui ad Arginusas navali prælio Callicratidam Lacedæmonium

^b a. 1. O. 106.

fuderant,

CONTRA PHILIPPUM PRIMAM. 163

fuderant, maximâque victoriâ^c potiti fuerant, quoniam furente procellâ Mortuorum suorum corpora, ut sepulturæ traderent, nequaquam recuperare potuerint, potius quàm neglexerint. Quamobrem morte multati sunt Thraſyllus, Calliades, Lyſias, Pericles, & Aristocrates; Aristogenes, & Protomachus fugâ neci se subtraxerunt. Rem diligentissimè narrant Xenophon, ac Diodorus^d, ideo quoque lectu dignam, ut hujusmodi Judiciorum forma percipiatur. Nos à transcribendo loco abstinemus, quippè nimium prolixo.

^c a. 3. O. 93.

^d *Xenoph. de Reb. Græc.* lib. i. *Diod.* lib. xiii:

RHODIORUM LIBERTATE.

IN ARGUMENTUM.

[A] CHares ab Atheniensibus missus ad asserendam Reipublicæ Amphipolim, rem ipsis gratam se facturum existimans, si Chios quoque, Coods, Rhodios in ejus potestatem redigeret, classe illuc profectus, id primum tentare conatus est. Ii quamvis Reipublicæ Socii, sed prorsus liberi, ad propulsandum periculum servitutis, malè Ducem habuerunt, communique adversus Athenienses fœdere, adscitis etiam Byzantiis, Mausolo Cariæ Regulo, aliisque se conjunxerunt. Deliberatum est Athenis quid agendum. Extat disertissima Isocratis Oratio pacem suadentis, concessa iis populis libertate. Vicit autem ea sententia, quæ armis eorum audaciam comprimendam dicebat^e. Igitur Charetem iterum cum Chabria Classi præfecerunt, qui Chium progressi, urbemque, fœderatorum præsidio firmatam, Chares terrâ, Chabrias mari oppugnandam ceperunt; irritum tamen conatu, quin & Chabrias inito navali prælio, fractâque Prætoriâ, fortiter pugnans fluctibus absorptus est^f. Tres annos^g, haud quatuor, ut Diodorus ait, hoc bellum, quod Sociale nuncupatur, permansit. Siquidem ejusdem Siciliensis testimonio magnis animis utrinque gestum, & ad neutram partem inclinante fortunâ anno demum primo O. 106. finem habuit; cum Athenienses sibi ab Artaxerxe metuentes

^e *Autor. argum. Isocratis Orationis de pace.*
a. 3. O. 105. ^g *Demosth. Orat. de Cor.*
Olymp. 3.

^f *Diod. lib. xvi.*
^h *Ulp. in Enar.*

pacem fecerint concessa libertate, pro qua Socii bello decertabant: ἐποιήσαντο εἰρήνην, ὥστε πάντας αὐτονόμους εἶναι τὰς συμμάχους, *pacem fecerunt eâ conditione, ut Socii suis legibus suaque uterentur libertate*^h. Quæ postquam ita confecta sunt, Βασιλέως γνώμη βοηθήσης Ἀρτεμισίας τοῖς κατὰ τὴν Ρόδον εὐπόροις, ἐπιλίθειναι τῷ δήμῳ οἱ δυνάται, καὶ ἄρχεσσι τῆς Ροδίων πόλεως οἱ τὰς ὑσίας πεκλημένοι, *Perfarum Regis sententiâ Rhodiorum divitibus auxiliante Artemisia, Populum potentiores invadunt, atque Urbe potiuntur*ⁱ. Itaque Plebs oppressa opem Atheniensium implorat, causamque præbet locupletissimæ nervosæque huic Orationi, qua Demosthenes miro artificio Cives suos persuadere conatur, ut bellum pro ea gente suscipiant, à qua præcipuæ partes Socialis tumultus gestæ sunt, tantasque ipsi injurias acceperant. Hanc a. 2. O. 107. habitam fuisse & Dionysius^k Halicarnassæus est autor, qui eam Demosthenem dixisse affirmat Theello Athenis Prætorē (hic autem Magistratum cepit Diodori^l testimonio hoc ipso an. secundo, ac Theſſalus appellatur; sed unum, eundemque esse cum Theello in dubium revocari nequit, quia successit Aristodemo in Magistratu, ut de ipso Theello inquit Dionysius) & ipsa temporis ratio suadet. Nam neque ultra adduci potest, cum hoc anno fato cesserit Artemisia^m; nec citra reduci, quippe Oratio sermonem faciat de Artaxerxis in Ægyptum expeditione, ut de recenti re. Hanc verò, commodum accidit, hoc pariter, anno susceptam fuisse, & initio quidem; cum verbis hisce ab isthac enarranda res gestas ejusdem anni Diodorus scribere incipiat: Κατὰ δὲ τὰς ὑποκειμένους καιρὸς πάλιν ἐπολέμησε τοῖς Αἰγυπτίοις (ὁ Περσῶν βασιλεὺς) καὶ πράξεις ἀξιολόγους κατεργασμένος, διὰ τῆς ἰδίας ἐνεργείας τὴν Αἴγυπτον ἀνέκλῃσατο, καὶ Φοινίκην, καὶ Κύπρον. *Per hæc tempora rursus (Perfarum Rex) bellum cum Ægyptiis gessit, memorandasque res fecit, suaque strenuitate Ægyptum,*

ⁱ Ulp. in Enarrat. hujus Orat. Ammæum.

^l Diod. lib. xvi.

^k Dionys. in Epist. ad

^m Diod. ibidem,

Cyprum,

Cyprum, Phœniciamque recepit^a. Quæ rerum gestarum tempora dum mihi in mentem venerunt cogitare, miratus equidem sum, quî unquam potuerit isthæc Oratio suo loco dimoveri, & post Olynthiacas, eamque de Classibus, cujus hic propemodum fit mentio, collocari.

[B] Rarò pestis ista ac labes Reipublicæ vel à benè moratis abfuit Civitatibus. Græciam quidem vehementissimè afflixit; nos quantùm paulò ante id temporis valuerit, non aliq, cum multa suppeterent, comprobabimus testimonio, quàm Thucydidis^o:
 ὅτως ὡμὴ ἔτασις (τῶν Κερκυραίων) πρὸς χώρησι, ἃ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο. Ἐπεὶ ὕστερόν γε ἃ πᾶν, ὡς εἶπεν, τὸ ἑλλωρικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν ἑσῶν ἐκαστα-
 τῆς, τοῖς τε τῶν Δήμων προσάταις τῆς Ἀθιναίων ἐπάγεισθαι, ἃ τοῖς ὀλίγοις τῆς Λακεδαιμονίης. *Ad hunc modum crudelis (Corcyrensiū) seditio grassata est, visaque sævior, quòd prima fuerit. Nam deinceps Græcia omnis, ut ita dicam, tumultuata est, ubique obortis discordiis; actumque, ut Populorum voluntatis Moderatores Atheniensium opem accerferent; optimates, Lacedæmoniorum. Utrique ad eam Rempublicam confugientes, quæ ipsis cognatam Imperii formam tueretur. Rhodi verò intestinum istud diffidii malum jamdiu emerferat, utroque Civium ordine, Plebis, atque Optimatum sibi invicem adversante. Quamobrem & an. i. O. 96. Patritios Plebe superante, Athenienses in urbe recepti sunt, ejectionis Lacedæmoniis; & a. 2. O. 97. validiores Optimates vicem Atheniensibus reddiderunt, iisdem Lacedæmoniis revocatis^p. Nuper denique Civitas ad ingenium rediit, excitato tumultu, quem in Orationis argumento explicuimus.*

[c] Artemisia Cariæ Regina, Mausoli Regis & Soror, & conjux, biennio Imperium tenuit post Viri mortem, ὑπὸ ᾧ τῆς αὐτῆς καιρῆς, Μαύσωλος ὁ Κερίας θανάσης ἐτελεύτησεν, ἀρχὰς ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. Τῷ δὲ ἀρχὴν διαδεξαμένη Ἀρτεμισία ἡ ἀδελφὴ, ἃ γυνὴ, ἐθιμάσθωσεν ἔτη

^a Ibidem.

^o Thucyd. lib. iii.

^p Diad. lib. iv.

850. *Per hæc tempora Mausolus Cariae Dynastes factus functus est, cum regnasset quatuor ac viginti annos. Imperium suscepit Artemisia ejus conjux, ac Soror, tenuitque annos duos, atque hoc a. 2. O. 107. è vivis erepta est⁹. Tanto viri sui amore conflagravit, ut ejus leniendo desiderio magnificentissimum illi sepulchrum excitaverit, quod inter septem Orbis miracula computatur, & unde splendidiore tumuli, ut Romæ Bustum Augusti, Mausolea nuncupata sunt^r. Mos, à naturâ quidem abhorrens, erat in Caria, ut Reges in matrimonium germanam Sororem ducerent, cum vellet ea gens non alium sibi Regem dominari, quam qui solo Regum suorum sanguine procreatus foret. Hinc ortum habuit Græcorum fabula de Junone Jovis conjuge, ac Sorore, qua tamen Philosophi ætheris atque aëris cognationem significare voluerunt.*

[D] Nunquam Atheniensibus memoriâ exciderunt Tyranni, qui populo oppresso urbi suæ imperaverant, & hac servitutis recôrdatione non solum sibi perpetuò cavebant, ne status popularis dissolveretur, sed urbes omnes Imperio suo audientes, aut sibi Socias eadem gubernari Reipublicæ formâ voluerunt. Hinc ante bellum Peloponnesiacum hanc Megaræ formam retinere studuerunt, & Sami aliisque in locis constituerunt^f. Contra verò cum triginta Tyranni Athenis dominarentur, non satis provisum securitati suæ fore putarunt, nisi è Sociis Civitatibus Democratia prorsus abjiceretur. Quocirca Pisandro, & Diotrephi, mandarunt, ut negotium conficerent: *καὶ εἶρητο αὐτοῖς, τῶν ὑπηκόων πόλεων, αἷς ἂν προσίχωσι, ὀλιγαρχίαν καθίσταναι &c.* *Oi ᾗ ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέοντες τε, ὡς περ ἐδέδοκτο, τὰς δῆμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυνον.* *Mandatumque ipsis est, ut in subiectis Urbibus, ad quas appulissent, Paucorum Imperium constituerent &c.* *Quare Pisander, ejusque Collegæ circumnavigantes, ut sibi imperatum fuerat, Populo auctoritatem in Oppidis ademerunt^t. Adeo*

⁹ Diod. lib. xv.
Max. lib. iv. c. 6.

^r Cic. iii. Tusc. Paus. in Arcad. Val.
^f Thucyd. a. 1.

^t Thucyd. lib. viii.
hac

hac unâ præsertim re alterutra Reipublicæ forma stare posse videbatur.

IN ORATIONEM.

[E] **M** Eritò huic Demosthenis loco aliquid videtur inesse difficultatis. Quid enim? Nonne, cuicumque fas erat adesse Concioni, erat & concionandi? Ita sanè probavimus sub nota [B] Orat. de Classibus. Non enim arbitror quemquam esse, qui suspicetur Demosthenem velle, ut iis quoque jus orandi concedatur, qui lege Solonis excludebantur; scilicet, ut est in Attico jure, & apud Æschinem^u legitur: ἐκ ἀπελαύνει (ὁ Σόλων) ἀπὸ τῆ βήματος, εἰ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός. Οὐδὲ εἰ τέχνῳ τινὰ ἐργάζεται, ἐπιχερῶν τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ. Ἀλλὰ ἢ τέττας ἢ μάλιστα ἀσπάζεται, ἢ διὰ τῆτο πολλάκις ἐπερωτᾷ, τίς ἀγορεύειν βέλεται; Τίνας δ' ἐκ ᾧτο δεῖν λέγειν; τὴς αἰχρὲς βεβιωκότας. Τέττας ἐκ ἐᾷ δημηγορεῖν. Καὶ ποῦ τῆτο δηλοῖ; δοκιμασίᾳ Φησὶ ῥητόρων. Ἀν. τις λέγει ἐν τῷ Δήμῳ, τὸν πατέρα τύπλων, ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἰκιστὴν &c. Εἰ τὰς στρατείας Φησὶ μὴ ἐστρατευμένος, ὅσαι ἀν' αὐτῷ προσαχθῶσι, ἢ τὴν ὠσιδα ἀποβεβληκῶς &c. Εἰ πεπορευμένος, ἢ ἡταιρηκῶς &c. Εἰ τὰ πατρῷα κατεδοκῶς, ἢ ὧν ἀν' κληρονόμος γίνηται. *Non expellit (Solon) à suggestu, si quis è Ducum genere non sit, aut si artem exerceat necessarii victus causâ. Quin hos vehementer ampicitur, ob eosque sæpius interrogat, quis concionari vult? Quos autem putat publicè dicendi jure privandos esse? Qui turpem vitam vixerunt. Hos non finit verba ad Populum facere. Ubi verò id ostendit? ubi de Oratorum agit inquisitione. Si quis, inquit, in Concione dicat, qui Patrem, aut Matrem verberaverit, non aluerit, Domum non exhibuerit. Si quis, cum jussus fuerit, arma ferre detrectaverit, aut clypeum abjecerit. Si quis meretricium quæstum fecerit,*

^u Æsch. in Orat. contra Timar.

ἔσ' *se prostituerit. Si quis paterna, aut hereditaria bona voraverit.* Ab istis perditâ re aut famâ viris dari consilium, aut accipi quis unquam credat Demosthenem hoc loco voluisse? Cur igitur omnibus è superiori loco dicendi facultatem deprecatur, si lege cunctis dicere permittebatur? Proëdrorum jus erat, ut diximus ^w, Concioni proponere, qua de re suffragia inunda forent, ac suggestui præsidere. Sæpius autem contingebat, ut malitiâ, vel ad evitandos tumultus, aliquem à dicendo prohiberent. Hujusce illorum auctoritatis testimonium affero probatissimum, Æschinem ^x, qui, cum Athenienses de sancienda cum Philippo pace deliberarent, ait in secunda Concione se ab orando impeditum: λόγων γὰρ μὴ προεδρεύων εἰς τὴν ὑστέραν ἐκκλησίαν, τῶν δὲ Προέδρων καλονόντων, ἐκ ἐνὸς εἰπεῖν. *Cum in secunda Concione Orationes non permetterentur, easque Proëdri probiberent, verba facere non licuit.* Idemque repetit initio Orat. contra Ctesiph. Sæpius vi quoque suggestus occupabatur, ne quis illum invitis occupantibus posset conscendere, ut ex Thucydide ^y habemus, qui, cum Athenis de Syracusana illa expeditione confuleretur, sic actum narrat: Τῶν δὲ στρατηγῶν εἰς ἀναστάς ἄλλον μὲν εὐθένα ἐπὶ εἵασε παρελθεῖν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἔλεξε τῷ αὐτῷ. *Ducum unus consurgens, alium neminem permittit ad dicendum accedere, ipse verò in rem præsentem hoc pacto loquutus est.* Demostheni facinus idem objurgat Æschines ^z. Νῦν ἐν μέσῳ, καὶ παρεῖμεν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. *Εὐλαῦθα δὲ προκαταλαμβάνων Δημοσθένης τὸ βῆμα, εὐδὲν τῶν ἄλλων παραλιπὼν λόγον &c.* *Nox interjecta est; postridie in Concionem venimus. Ibi Demosthenes, præoccupato suggestu, aliorum neminem loqui permittit.* Quæ cum ita se habeant, patet, quid hoc Orationis loco Demosthenes sibi velit.

[F] Chios Ionum insula ^a cum Urbe cognomine, quæ à Strabone ^b ita describitur: ἡ δὲ Χίος τὸν μὲν περὶ

^w n. 5. Orat. primæ contra Philip.
legat.

^y Thucyd. lib. vi.

^x Æsch. Orat. de falsa

^z Æsch. contra Ctesiph.

^a Paus. in Arch. Herod. lib. ii.

πλεον ἐστὶ σταδίων ἐννακοσίων παρὰ γλῶφον φερομένων. Πόλιν δ' ἔχει ἐυλίμενον, καὶ ναυσταθμὸν ὀγδόηκοντα. *Cbii ambitus stadiorum est nongentorum, si quis Insulam prope terram circumnaviget. Urbem habet cum optimo portu, in quo statio navium octoginta.* Ejus vina laudat Horatius ^c:

*Capaciores affer buc per Scyphos,
Et Cbia vina, aut Lesbia.*

Ficus Martialis, marmora Plinius ^d. Sic dicta vel à Chio Oceani filia, vel à Nympha Chione, vel è nivium frequentia, quæ græcè Χίων appellatur. Eam græcarum urbium ditissimam vocat Alcibiades, ^e Πλεσιώταται ὅλεις τῶν Ἑλλήνων, *Cbii Græcorum omnium locupletissimi.* Ante Persicum Xerxis bellum Ionum fortuna sequuta est, modò a Persis rebellans, modò victa. Deinde cum tot reliquis Insulis, ut jampridem retulimus, jure Societatis ad Athenienses accessit, quo jure manebat anno Peloponnesiaci belli decimo nono, 2. O. 91. ut à Thucydide certiores reddimur. Describens enim quas Athenienses accepissent à Sociis auxiliares Copias ad sæpius memoratam Syracusanam expeditionem, inquit: Τῶν Χίων ἔχ' ὑπολεαῖς ὅλεις φόρου, ναῦς δ' παρέχοντες, αὐτόνομοι ξυμέσωντο. *Ex istis (Sociis) Cbii sunt à tributo immunes, exhibitisque navibus (quas debent) cætera liberi, Atheniensium partes sequuntur.* Rursus autem, profligatis eorundem Atheniensium viribus in Syracusarum portu, Chii Lacedæmoniorum amicitiam prætulerunt, quam illi injuriam vindicaturi diuturna obsidione a. 2. O. 92. urbem cinxerunt. Verùm oppressâ à Lacedæmoniis Atheniensium Republicâ, & ad statum Paucorum ^f redactâ, factionibus quoque dilaceratâ, qui obsidionem urgebant, sibi providere coacti sunt. Mansit igitur in eorundem

^b Strabo lib. xiii.
lib. ii. Epig. 24. Plut. lib. v. c. 31.

^c Hor. Epod. ix.

^d Mart.

^e Thucyd. lib. viii.

^f Thucyd. lib. viii.

Lacedæmoniorum - Societate, suamque libertatem confirmavit eò magis, cum an 2. O. 98. Græcorum diffidia composita sunt hac inter alias conditione: Ἀρταξέρξης Βασιλεὺς νομίζει δίκαιον, τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις, εἰαυτῷ εἶναι, ἢ τῶν νήσων Κλαζομένας, ἢ Κύπρον. Τὰς δὲ ἄλλας ἑλλωίδας πόλεις, ἢ μικρὰς, ἢ μεγάλας αὐτονόμους ἀφῆναι, πλὴν Λήμνου, ἢ Ἰμβρου, ἢ Σκίρου. Τὰς δὲ, ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον, εἶναι Ἀθιωαίων. *Rex Artaxerxes æquum putat, Urbes omnes in Asia, suas esse; Insularum verò, Clazomenas, & Cyprum. Reliquas græcas urbes parvas, & magnas liberas dimitti, præter Lemnum, Imbrum, & Scirum, quæ, ut ab initio, Atheniensium sint.* Denique Chiis ea evenerunt, quæ Sociali bello occasionem dedisse narravimus. Hæc de Chio dicta sufficiant; Nunc Scio vocatur, nobilis Insula, quam nondum barbaries infuscavit.

[G] Byzantium Thraciæ urbs, à primis usque temporibus munitissima, quam Dion in Severo describit, ad Bosphorum sita. De ipsa sciscitantibus Megarensibus Oraculum respondit :

Ὀλβιοι, οἱ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν

Ἀκτῆς Θρηϊκίης ὑγρὸν παρ' ἄκρον εἶμα πόλιν.

Ἐνθ' ἰχθυὺς ἑλαφός τε νομὸν βόσκουσι πὸν αὐτόν.

Beati homines, qui Urbem illam habitabunt

Litoris Thracii, ad humidum summum os Ponti positam.

Hic piscis & Cervas eodem pascuntur pastu.

Amœnissimo & aptissimo situ ad Orbis terrarum moderationem, quapropter à Constantino illuc sedes Imperii translata est, è suoque nomine Constantino-
polis nuncupata. Hæc pariter principum Græciæ urbium Spartæ atque Athenarum fortunam, ut ferè maritimæ quæque Civitates, sequuta est, utriusque Societatem præsidiumque per vices complexa. Statim post Medicum bellum eam Pausanias Lacedæmoniorum Rex occupavit^h. Sed cum Spartam re-

^g Xenoph. de reb. Græc. lib. v. Diod. lib. xv.
Thucyd. lib. i.

^h a. 2. O. 75.

gressus, seque purgasset de prodicionis crimine, cuius meritò quidem accusatus fuerat, illud iterum Persarum ope factururus, Byzantium repeteret, ab Atheniensibus, qui prius in Urbem recepti fuerant, excluditurⁱ. Deinde anno vigesimo primo Peloponnesiaci belli, cum undique Atheniensium maxima fieret inclinatio rerum, Byzantium quoque ad Lacedæmonios accessit^k. Sic enim rem narrat Thucydides: αἱ δὲ μετὰ Ελίξ τῆ Μεγαρέως στρατηγὸς δέκα (νῆες τῶν Πελοποννησίων) εἰς τὸν Ελλήσποντον διασωθεῖσαι, Βυζάντιον ἀφίστασι. *Quæ verò (Peloponnesium naves) decem cum Elixa Megarensi in Hellespontum evaserant, Byzantium in defectionem traxerunt*^l. Denique ab Alcibiade, quem sibi sui Cives reconciliaverant, obsessa, in Atheniensium potestatem rediit nonnullorum proditorum arte^m, qui νυκτὸς ἀνοίξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ τὸ Θράκιον καλυμένας, εἰσῆγαγον τὸ στρατόμαχον, καὶ τὸν Αλκιβιάδην. Οἱ ἑλίκος, καὶ ὁ Κοιραλάδης, ἔδωκεν τῶν εἰδότες, ἐβόηθον μετὰ πάντων εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐπεὶ δὲ πάντῃ οἱ πολέμιοι καλεῖχον ἔδωκεν ἔχοντες ὅτι ποιήσαιεν, παρέδοσαν σφᾶς αὐτοῖς, καὶ ἔπει μὲν ἀπεπέμφθησαν εἰς Αθῶνας. *Noctu aperientes Urbis portas, Thracias nuncupatas, introduxerunt exercitum cum Alcibiade. Helixus autem, & Cæratades (Lacedæmoniorum duces) ejus, quod gestum fuerat, baud conficii, in Forum venerunt opitulatum. Sed cum omnia hostes tenerent, nec ipsi haberent, quid agere possent, se dediderunt, atque Athenas transmissi sunt, ut verbis hisce Xenophon scribit*ⁿ. Pacis conditione, quæ pax ab Antalcida nuncupatur, Byzantium quoque suam prorsus libertatem obtinuit^o, donec a. 4. O. 109. à Philippo armis petiitum, & ab Atheniensibus, aliisque Græcis defensum fuit, qua de re suo loco dicemus.

[g] Rhodus Insula prope Asiam, quam Ptolomæus^p Icariam inter ac Lyciam collocat, quatuor

ⁱ a. 4. ejusd. Olyn. Thucyd. ibid. ^k a. 3. O. 92. ^l Thucyd. lib. viii. ^m a. 1. O. 93. ⁿ Xenoph. de reb. Græc. lib. i. Diod. lib. xiii. ^o a. 2. O. 98. ^p Ptol. Græc. lib. v. c. 2. & c. 31. habuit

habuit illustres urbes, Lindum, Cāmīrum, Ialysum, & Rhodum, in quam major Civium pars ex aliis tribus commigravit ^a a. i. O. 97. Prius diversis nominibus vocata fuit Οφισσα, Σιάδια, Τέλλινες ^r. Clara centum Coloffis, quorum maximus ille inter septem Orbis miracula connumeratus; at magis re nautica, qua vigit usque ad extrema Romanæ Reipublicæ tempora. Maximum Civitas periculum adiit ab inundatione, quæ sanè res memoratu digna. Sub initium Veris ^t tanti de Cœlo deciderunt imbres, tantaque liberalis grando, ut brevi in molem ingentem excreverint aquæ, quæ cum omnes ex urbe in Theatri formam extructâ ad mare defluerent, & casu obstructa limo forent emissaria, primò stagnare, inundare deinde humiliora loca, paulatim denique altiora tege- re, adeo ut Civium aliqui ad naves fugerint, alii in editiores aras & tecta domorum ascenderint, omnes in vitæ periculo versarentur, nonnulli obierent, diruente domos ipsas aquarum mole, & ni denique Urbis muri tanto ponderi sustinendo impares aliquâ ex parte corruissent, atque inde vis aquarum sese in mare effudisset, actum de plerisque Civibus, & de nobilissima foret Civitate. De Rhodi fortuna jam aliqua diximus Nota [B.] Nunc solùm, quoad huiusmodi argumentum attinet, addimus, in commovendo conficiendoque Sociali bello Rhodios primas partes habuisse, eamque ob rem iis præcipuè infensos iratosque fuisse Athenienses, ut est apud Ulpianum ^t : Εἰ δὲ τις ἄλλος Ἀθιναῖος ἐλύπησεν ἐν τῷ συμμαχικῷ πολέμῳ, ἢ τινὲ ἀπόστασιν ἐργάσατο, μᾶλλον πέφλυεν ὁ τῶν Ροδίων Δῆμος. Δίπερ πρὸς αὐτὸς ἔοικε χαλεπαίνειν ἐξαιρέτως ἡ πόλις. Si verò quis alius Sociali in bello molestiam Atheniensibus exhibuit, ac defectionem molitus est, is præsertim fuit Rhodiorum Populus. Quapropter vehementius in ipsis difficilior extitit Respublica. Verùm de his hæcenus.

^a Diod. lib. xiii.
Diod. lib. xix.

^r Strabo, lib. xiv.
^t Ulp. in Enar. huius Orat.

^t a. i. O. 116.

[I] Mausolus Artemisîæ pridem laudatæ frater, ac Vir Cariam tenuit hæreditario, ac fiduciario, quod vulgus feudale vocat, jure à Rege Persarum. Imperavit annos viginti quatuor, vitæque excessit a. 4. O. 106^u. Tanta illi fuit pecuniæ fames, ut Theopompus apud Suidam omni eum facinore inquinatum dicat propter auri cupiditatem; aliqua Aristoteles refert lib. 2. Œconomic. Hunc Demosthenes belli Socialis labellum vocat; opem Foederatis tulisse Diodorus^w memorat: ἔτι ᾗ (Χάρης ἢ Χαβρίας Ἀθῶναιοι) πλεύσαντες ἐπὶ τῷ Χίῳ, κατέλαβον παραγεγονότας συμμάχους τοῖς Χίοις παρὰ Βυζαντίων, ἢ Ροδίων, ἢ Κώων, ἔτι ᾗ Μανυσάλῃ τῇ Καρῶν θυγατρὶ. *Hi verò (Chares Chabriasque Athenienses) in Chium Classe profecti compererunt adesse Chiiis auxiliares Copias à Byzantiis, Rhodiis, Cois, ac præterea à Mausolo Cariae dynaste.* Ex hoc Oratoris loco certum videtur, Rhodi ab Optimatibus consilia de novandis rebus agitata fuisse duobus minimùm annis ante istud Orationis tempus, cum adhuc scilicet Mausolus viveret. At qui fieri potuit, ut Plebs tamdiu conticuerit, cum præsertim si confugere ad Athenienses decreverat, nihil esset, quod ei petendi auxilii, istis mittendi, moram afferret? Puto quidem, Mausoli tempore seditionem nequaquam commotam, sed solum animo volutatam, ejusque incensam consilio; proinde Orator ait, ipsum dumtaxat *hanc pestem molitum fuisse*, quæ caput deinde extulit Artemisîæ viribus fulta.

[κ] Cur autem Chii, & Byzantii, qui cum Rhodiis amicitiae vinculis obstrigebantur, nullâ eos ope sublevarunt? Opinor, Artemisîæ metu; nam quod ad statum Reipublicæ pertinet, Chii populi autoritate moderabantur, ut infra è Demosthene patet; quare in rem ipsorum potius fuisset, Rhodiam plebem jacentem erigere, ac labantem sustinere.

[L] Hoc a. 2. O. 107. ut aliàs admonuimus, Ochus cognomento Artaxerxes bellum jampridem sus-

^u Diod. lib. xvi.

^w Diod. ibidem.

ceptum adversus Nectanebum Ægypti Regem vehementius instauravit, simulque in Phœnices expeditionem fecit, qui nuper ab ipso defecerant, collectis trecentis Peditum, triginta Equitum millibus, trecentisque triremibus. Statim utraque pars Græcorum auxilia, propter strenuitatis famam, qua gens ista efferebatur, mercede comparare sibi studuit: ὁ δὲ Βασιλεὺς, sunt Diodori verba*, ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττωμα, πρεσβύτης ἀπέστειλε πρὸς τὰς μεγίστας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, ἀξίων συστρεφεῖσθαι πρὸς Πέρσας ἐπ' Αἰγυπτίους. Ἀθῶναι μὲν ἔν, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὴν Φιλίαν ἔφασαν τὴν πρὸς Πέρσας τηρεῖν, συμμαχίαν δὲ ἀποσέλλειν ἀντίπῳ. *Rex autem* (qua voce nullo adjecto Nationis nomine Persarum Rex, utpote omnium maximus, intelligebatur) *Magni faciens Ægyptum vi perdomare propter illic detrimentum acceptum, Legatos misit ad maximas Græciæ Civitates, rogatum, ut arma secum capiant adversus Ægyptios. Athenienses igitur ac Lacedæmonii Responsum dederunt, sese Persarum amicitiam tueri velles; negarunt autem auxiliares ei Copias submittere.* At contra suppetias ierant Nectanebo, quod & apertè dicit hoc loco Demosthenes, & ex Diodoro colligitur. Scribit enim: Τέννης δὲ ὁ τῆς Σιδῶνος Βασιλεὺς προσελάβετο παρ' Αἰγυπτίων στρατιώτας μισθοφόρους Ἑλλήνας τετρακισλίους, ὧν τὴν στρατηγὸς Μέντωρ ὁ Ῥόδιος. *Tennes Sidonis Rex ab Ægyptiis accepit Mercenariorum militum Græcorum quatuor millia, quibus præerat Mentor Rhodius.* Quantas itaque Copias Nectanebum collegisse è Græcia putandum est, cum millia quatuor Sidoniis concefferit? Quas quidem Copias majori ex parte fuisse Atheniensium hinc non leviter conjectari potest, quod hi rectè perpendentes acceptas à Persis injurias, maximeque ab iisdem obita discrimina, semper Ægyptiorum Regibus opitulati fuerint, unde plurimum Persarum potentiam frangi posse reputabant, ut in Orat. de Classe admonuimus. Proinde libenter nunc pa-

* Diod. lib. xvi.

riter morem cum Nectanebo tenuisse nemo facile inficias ibit.

[M] Rem à nemine literis traditam, utpote quam nihil Posterorum interesset ignorari, Demosthenes narrat. Tempus tamen, quo gesta fuerit, aliaque ad eam pertinentia in medium afferam. Primum igitur Timotheum cum Atheniensium Cohortibus ad Ariobarzanem missum a. 2. O. 104. nullus dubito, aut initio a. 3. quippe hoc eodem anno ab Artaxerxe descivit ille cum aliis oræ maritimæ Satrapis, ac Mausolo Cariæ Regulo, Ægyptiorumque Rege Tachō; scribit autem Demosthenes ipsum Ariobarzanem à Timotheo repertum rebellem Regi; quare id Athenis ignotum fuerat, cum inde auxiliares Copiæ solverunt. Nec puto à vero me discessurum, si dicam, ideo solùm illas fuisse ab Atheniensibus Satrapæ expeditas, ut ei Phrygiæ Imperium confirmarent, quod, mortuo Mithridate, suâ, non Regis autoritate, ut par fuisset, susceperat, quam sibi demum non defuturam fortè Atheniensibus scripserat; Proinde Timotheo mandatum fuerat, ut opem ferret, nullâ tamen Regis injuriâ, cum quo ab ann. 2. Ol. 101. pacem fecerant, ut sæpius admonuimus. Non paruit Timotheus Reipublicæ Imperio, quo Ariobarzani debuisset opitulari; Sed potius factâ in Samum descensione, vi Cyprothemidem ex urbe eiecit, eamque restituit in libertatem. Idque non temerè, neque inconsultè. Nam Samum, quæ Atheniensium fuerat, & memoratæ pacis conditione libera evaserat, injustè Cyprothemides ac Tigranes Regis Præfectus usurpaverant, veluti opportunam ad bellum cum Maritimis Satrapis gerendum; & nimium Atheniensium intererat, eam Insulam, unde facilè in Græciam navigari poterat, si non suam, saltem Regis haud fore. De Ariobarzane, quæ dixi, testimonium habeo Diodorum γ: ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔδει (τῷ Βασιλεῖ) πρὸς τὸν τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέα πολεμεῖν, ἢ πρὸς τὰς κατὰ τὴν

Ἀσίαν ἑλληνίδας πόλεις, ἡ Λακεδαιμονίης, ἡ τῶν τῶν συμμάχων Σαρδάπας, ἡ στρατηγούς, τοὺς ἀρχοντας μὲν τῶν παρθαλαπῶν πόπων, συντεθειμένους ἡ κοινοπραγίαν. Ὡς ἔσαν ἐπιφανέστατοι Ἀγιοβαρζάνης μὲν, ὁ τῆς Φρυγίας Σατραπῆς, ὃς ἡ Μιθριδάτης τελευτήσας τῇ τῆς Βασιλείας κεκυρτώσας ἦν, ἡ Μανώλης &c. *Sub idem tempus (Regi) opus fuit, bellum inferre Aegyptiorum Regi, Asiaticis Graecis Urbibus, Lacedaemoniis, Satrapisque, ac Ducibus, qui orae maritimae imperabant, iniungens eum iisdem Lacedaemoniis belli Societatem. Horum clarissimi erant, Ariobarzanes, Phrygiae Satrapes, qui, mortuo Mithridate, huius Regnum sibi afferuerat, & Mausolus &c. Hunc Ariobarzanem certum mihi est eum esse, qui Maritimam Praefecturam prope Phrygiam tenebat, cum laudata nuper Antalcidae pax confecta est, an. 2. scilicet O. 101. Ex hac enim Praefectura, utpote Hellesponto proxima, ubi ipse Antalcida Thrasibuli Atheniensis classem fregerat, cito se illi naves aliquot adjunxisse Xenophon scribit: καὶ ἡ ἡλθον αὐτῇ ἐκ Συρακυσῶν ὅσες εἰκοσιν, ἡλθον ἡ δὲ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσων ἑξαράτης ἦν Τερίβαζος, ἡμετέρας δὲ ἡ δὲ ἐκ τῆς Ἀγιοβαρζάνης. Καὶ γὰρ ἡ ἡ ἐνός ἐκ πολλῶν τῶν Ἀγιοβαρζάνης. Deinde ipsi (Lacedaemoniis) advenerunt viginti Syracusis Naves; quin & ab Ionia quotquot sub Teribazi erant Imperio; ornatae eductaeque sunt aliae ab Ariobarzanis Praefectura; quippe cuius erat vetus bosporus Antalcida. (Hunc locum quàm perperam conversum vidi à Bilibaldo Piralaemero, quod pater eruditi viri dictum sit) Ariobarzanem denique Civitate ab Atheniensibus donatum Demosthenes his verbis memoriae prodat: ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἡμετέρας ἐν τισὶ καίροις, ἡ χρόνους Ἀγιοβαρζάνην πολιτῶν, ἡ δὲ ἡμετέρας, ὁλοκλήρως. Vos (Athenienses) aliquando certis de causis urbem vestram fecistis Ariobarzanem, & huius gratia Philiscum. Opinor autem id circa a. 4. O. 102. gestum fuisse, quo anno Philiscum Artaxerxes in Græciam miserat, ut populorum dissidia, quæ post laudatam Antalcidae pacem exarserant, compo-*

* Demosth. in Orat. adv. Aristocratem.

neret, ac libenter ab Atheniensibus exceptus est^a. Hinc mirum videri non debet, si Civi suo opem, quam diximus, tulerunt. Timotheus clarissimorum tum temporis Atheniensium Imperatorum unus fuit, cujus res gestæ à Xenophonte, Diodoro, Demosthene memorantur. Nos illum exilio pecuniâque multatum jam annotatione prima demonstravimus; statuâ prius donatum dicimus, Æschinis autoritate^b: ἐπερώτησον δὴ τὰς δικαστὰς, εἰ ἐγίνωσκον Χαβρίαν, ἢ Ἰφικράτιν, ἢ Τιμόθεον, ἢ πούτῃ παρ' αὐτῶν διατί τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδωκαν, ἢ τὰς εἰκόνας ἔστησαν; *Interroga quidem, Judices, compertumne habeant, Chabriam, Iphicratem, Timotheum; atque ex ipsis audi, qua de causa illis dona collata fuerint, ac statuæ constitutæ. Quæ statuæ in arce, Pausaniæ quoque tempore, viscebantur*^c.

[N] A Diodoro^d admonemur Ochum hoc a. 2. O. 107. quo, ut annotavimus, hæc habita fuit Oratio, in Ægyptum non pervenisse, sed ad Sidonios conterendos ipsorum Civitati exercitum admovit, cui, Mentoris Rhodii Mercenariorum militum Præfecti, Tennisque Regis sui proditione captæ, Cives ignem injecerunt, totaque flammis absumpta cum incolis est. Inde Persæ in Ægyptum insequenti anno moverunt, ac re verâ ingenti calamitate perculsi sunt, absorbente Barathro exercitus partem. Quamquam deinceps apud Pelusium Nectanebum Regem, Thebanorum præsertim strenuitate, superaverint, eique extremam denique ruinam attulerint. Lubet ipsa Diodori verba describere: ὁ δὲ τῶν Περσῶν Βασιλεὺς, μετὰ τινὶ ἁλώσειν τῆς Σιδῶνος παραγενομένων αὐτῶ τῶν συμμάχων ἐκ τῆ Ἀργεῖς, ἢ Θιβῶν, ἢ τῶν κατὰ τινὶ Ἀσίαν ἐλλυλίδων πόλεων, ἀθροίσας πᾶσαν τινὶ δυνάμιν προήγεν ἐπὶ τινὶ Αἴγυπτον. Καταντήσας δὲ ἐπὶ τινὶ μεγάλῃ λιμνῇ, καθ' ἣν ἐστὶ τὰ καλέμενα Βάραθρα, μέρος τῆς δυνάμεως ἀπέβαλε διὰ τινὶ ἀπειρίαν τῶν τόπων &c. *Verrum Persarum Rex excisâ Sidone, cum ad eum pervenisset*

^a Diod. lib. xv.^b Æsch. contra Ctesiph.^c Paus. Attic.^d Diod. lib. xvi.

sent ex Argis, Thebis, Asiaticisque Græcis Urbibus Socii, congregatoque universo Exercitu, in Ægyptum venit. Cum autem incidisset in magnam paludem, ubi ea sunt, quæ Barathra nominantur, loci ignoratione partem Copiarum amisit. Quæ cum sint hujusmodi, & hujus Orationis tempus, ut nota i. renunciavimus, ab a. 2. O. 107. removeri nequeat, vel à Ratione temporis, quam Siciliensis affert, annus subducendus est; vel potius existimandum, aliquot Perfarum Copias in Ægyptum præmissas damnum ac labem aliquam accepisse.

[o] Satis est Rhodi situm inspicere, Insulamque proximam oppositamque Cariæ considerare, ut statim in mentem veniat, quantum inde periculum ei Regioni procreari possit; quin id virtute strenuitateque suâ docuit clarissimus fortissimusque D. Joannis Equestris Ordo, cum duobus abhinc sæculis Rhodi potiebatur.

[p] Opportuna Rhodus est in Græciam navigationi, quippe hinc facilis parvarum Ægæi Maris Insularum occupatio, unde brevis in eam provinciam transitus. Maximi quoque in hanc ipsam rem momenti erat, propter nauticam vim, maritimamque Incolarum disciplinam.

[q] Rarò felix Proditorum genus, ipsisque odiosum, atque execrabile, quorum bono vertit proditio; sive horrore facinoris, sive metu, ne quod semel patrarunt, iterum gerant. Hujusmodi exemplis nihil frequentius afferunt literarum monumenta. Nobis hic ii Rhodiorum se offerunt, quorum Demosthenes meminit, ac nuper Tennes Sidoniorum Rex, qui suis Civibus Artaxerxi proditis iniquissimè statim ab ipso jugulatus est, meritasque vindici Deo sceleris poenas persolvit, ut Diod. lib. 16.

[r] Artemisiz Cohortes indicat, quas Optimatibus dederat, ut Plebem opprimerent, quasque illi præsidii causâ in arce retinebant.

[s] Plerumque Homerus Rhodios ὑπερηφάνους, *superbos*, vocat, quo vitio audio eam gentem nunc etiam

laborare, quamvis in extremum servitutis adducta. Quamobrem nonnisi calamitatibus eruditi, ut reliqui id genus homines, prudentiam, ut ait Orator, edoceri potuissent.

[τ] Dum hæc proferebat Orator, puto sibi ante oculos proposuisse factas in Corinthios, ac præcipuè in Syracusanos expeditiones. Utraque enim istorum Respublica populari Imperio detinebatur. Pro finibus autem & Regionis parte cum Corinthiis Athenæ decertarunt; Pro aliquorum querelis & æmulatione cum Syracusanis. Utrosque verò populari auctoritate administratos certum est, quando vis abfuit. Nos rei notissimæ unum dumtaxat, aut alterum testimonium afferimus. Peloponnesiacas Civitates, sæpius memoratæ ab Antalcida pacis conditione, à Paucorum statu ad pristinum popularem restitutas, quas inter Corinthum, Diodorus * monet. Post primam acceptam cladem in Sicilia pœnituisse Athenienses illati iis urbibus belli, δημοκρατιμέναις ὡς περ αὐτὲς, à populo administratis eodem modo, quo ipsi, Thucydides est autor †.

[v] Bœotos & Megarenfes intelligit sub Optimatum Imperio degentes ‡, quibuscum tot bella gesserunt Athenienses. Sed præsertim Lacedæmonios indicat, qui, nonnisi captis Athenis, mutatoque statu Reipublicæ, finem Peloponnesiaco bello dederunt, quod sanè pro forma Civitatis ac libertate perfectum est. Nam victi Athenienses, Lysandro Lacedæmonio urgente, triginta Viris administrandam Rempublicam dare coacti sunt †. Quippe de statu Civitatis altercantibus Civibus Lysander advenit, & cum centum triremibus Piræum ingressus, εὐαγαγῶν ἐκκλησίαν συνεβέλεσε τοῖς Ἀθηναίοις ἐλεῖν τελευκίᾳ ἄνδρας τὲς ἀφηγησομένους τῆς πολιτείας, ἢ πάντᾳ διοικήσεως τὰ κατὰ τὴν πόλιν &c. Διόπερ ὅ, τε Θηραμένους, ἢ ὁ Δῆμος καὶ ἀπλᾶ γοῖς ἀναγκάζειτο χειροτονίᾳ καταλύ-

* Diod. lib. xv. a. 2. O. 101.

‡ Ibidem, lib. γ.

† Thucyd. lib. vii.

‡ a. 1. O. 94.

σαι τὴν δημοκρασίαν. Ἡρέθησαν ἔν τετρακοντὰ ἄνδρες, οἱ διοικήσοντες τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ἀρμόζοντες μὲν τῷ λόγῳ, τύραννοι δὲ τοῖς πράγμασι: *Congregatâ concione Consilium dedit Atheniensibus eligendi viros triginta, Reipublicæ summo cum Imperio præfekturos, publicasque res administraturos. Quapropter Theramenes, ac Populus, qui huic Sententiæ adversabantur, metu percussi delere decreto suo popularem statum opus habuerunt. Igitur creati sunt triginta viri, apud quos summa foret Reipublicæ hujus quidem, verbo, moderatores; re, Tyranniⁱ, quorum nomina Xenophon^k cum ipsa re gestâ literis mandavit.*

[x] Mitylene Urbs maxima in Lesbo insula, naturæ atque artis ingenio conspicua, duplici Portu prædita, altero ad Austrum vergente, qui triremibus claudebatur; altero ad Boream lato, & profundo. Utrumque parva insula oppositu laterum muniebat, eaque Euripo à reliqua Civitate divisa, ejus tamen partem constituebat^l. Nomen habuit vel à Mitylene Macaris, vel Pelopis filia, vel à Mityle conditore, vel à Mithone Neptunij filio, ut Stephanus ait. His eam verbis celebrat luculenter Cicero^m. *Quid Mitylene &c. Urbs & naturâ, & situ, & descriptione ædificiorum, & pulchritudine in primis nobilis; agri jucundi, & fertiles. Fuit Æolorum Coloniaⁿ, atque hinc illustres viri, Pittacus unus è septem Sapientibus, Alcæus, & Sappho Poetæ, Theophanes Historicus, de quo Cicero pro Archia. De Sappho autem Cive suâ gloriata est adeo, ut illius imaginem nummis insculpsit. Quæ ad fortunam attinet Urbis Clarissimæ, hæc ferè sunt. Initio ab Optimatibus oppressam Pittacus industriâ beneficioque suo in libertatem restituit. Post bellum Persicum simul cum tot reliquis Civitatibus Atheniensium Societatem complexa est. A. 2. O. 88. ab iis defecit, & Lacedæmoniis se adjunxit. Athenienses obsidione*

ⁱ Diod. lib. xiv.

^l Strabo lib. xiii.

ⁿ Herod. lib. ii.

^k Xenoph. de Rebus Græc. lib. ii.

^m Cic. de lege Agraria ad Pop.

cinctam, atque in deditionem acceptam Pachete Duce, delendam Cleonis sententiâ statuerunt, puberes omnes occidendos; impuberes ac foeminas in servitutem addicendas; atque ita Pacheti mandatum est. Verùm cum ira deferbuisset, atque averfaretur Populus crudelitatem sententiæ suæ, postridie, hortante Diodoro, mitiùs cum Mitylenæis agendum jussit, & quàm celerrimè fieri posset Nuntium transmittere, ut alterum anteverteret. Fortè fortunâ evenit, ut Paches, accepto primo nuntio, de Urbis ac Civium ruinâ cogitaret, cum supervenit alter, *ἡ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. Παρὰ τοσούτον μὲν ἡ Μιτυλήνη ἦλθε κινδύνου, ac servari jussit.* In tantum quidem periculum venit Mitylene. Ad mille Cives seditionis autores necati; nudata muris Civitas, ager publicatus, atque hujus in tria millia partium divisi, trecentæ diis dicatæ, reliquæ Colonis datæ, ut duas minas pro qualibet parte in singulos annos Reipublicæ penderent; adempta denique Oppida, quibus in Asia imperabant°. A. deinde 2. O. 93. arctissimè à Spartanis obsessa, atque ab Atheniensibus defensa, in istorum fide in posterum mansit. Nunc Urbs & Insula *Metellino* dicitur.

[v] Athenæ sub triginta Tyrannorum Imperio adeo crudeliter vexatæ sunt, ac tanto civili sanguine foedatae, ut sponte major Civium pars exulatum ierit. Id ægrè ferentes Lacedæmonii, qui clarissimæ Urbis ruinam lætis oculis adspiciebant, mandarunt Græcis omnibus, ut quos Atheniensium invenissent in suis Civitatibus degentes, ad triginta eorum Reipublicæ Moderatores adducerent, indictâ prohibentibus, quominus id fieret, quinque talentum multatâ. Non defuere, qui metu adacti impio decreto obtemperaverint. At Argivi & Thebani fortiter restiterunt. De Argivis mox dicam. Thebani autem *ἐψηφίσαντο ὑπάρχειν πρόσμον τῷ θρασυμένῳ μὲν ἀγόμενον φυγάδα, μὴ βοηθήσαντι ᾧ κατὰ τὸ δυνάτον, multari eum decreve-*

runt, qui exulem Athenas duci videret, nec ipsi totis viribus auxiliaretur. Sunt Diodori verba ^p. Iidem Thebani Corinthiique arma cum Spartanis conjungere detrectarunt, dum isti, convocatis Sociis ad confirmandos ope sua triginta Tyrannos, signa moverant, cum his Civium aliqui fortiter obniterentur ^q. Demum cum ipsi Athenienses caput è ruinis Reipublicæ extollerent, longaue mœnia reficerent, Piræumque iterum communirent ^r, operam iis suam non unus Græcorum præstitit. Καὶ γὰρ Θηβαῖοι πεντακοσίς τε χνίτας ἢ λιθοτόμους ἀπέστειλαν, καὶ τινες ἄλλαι τῶν πόλεων παρεβοήθησαν. Quippe Thebani quingentos Fabros Lapididasque miserunt, contuleruntque opem suam aliæ quædam Civitates ^s. Ad hos igitur sermonem vertit Demosthenes hoc loco.

[z] Sed præsertim Argivorum magnanimitatem explicandam assumit, quorum gratissima mentio erat in populo, siquidem eorum Respublica populari, ut Athenienses, Imperio gubernaretur. Egregii generosique facti memoriam, ab Historicis silentio præteritam in hac Oratione Demosthenes conservavit, vividisque eloquentiæ coloribus expressit, ac luculenter auxit summâ dicendi vi. A Diodoro ^t solùm Argivæ in Athenienses benignitatis admonemur. Eo enim Lacedæmoniorum decreto de Exulibus enarrato subjicit: Ἀργεῖοι ἢ πρῶτοι, μισῶντες μὲν τῶν Λακεδαιμονίων ὀμότητα, καλεεῖσθαι δὲ τὰς τύχας τῶν ἀκλεεῖντων, ὑπεδέχοντο Φιλανθρώπως τὰς Φυγάδας. Primi omnium Argivi Lacedæmoniorum sævitiam odio prosequuti, atque hominum ærumnosorum sortem miserati, humaniter Exules susceperunt.

[a] Dum Ochum Persarum Regem vellicat, ac veluti mollem effœminatumque traducit, non tantùm opinor ad ejus, quàm ad omnium fere Asiano-
rum mores verba dirigere. De Rege quidem à Diodoro ^u novimus, quòd ἐκ ὧν φολοπόλεμος, ἐφ' ἧσιν

^p Diod. lib. xiv.

^a 3. O. 96.

^r Diod. lib. xvi.

Xenoph. de Rebus Græc. lib. ii.
^f Diod. lib. xiv.

^t Ibidem.

Χίας ἐμενεν, cum bello abhorreret, quietam vitam degebat; attamen deinceps & contra Satrapas Rebelles, & contra Phœnices Ægyptiosque in castris fuit. At verò Asiaticam gentem, si Persas paucosque alios excipias, nec viribus corporis, nec ingenio ad rem bellicam apto, nec militari gloriâ floruisse, id olim ostendit, quòd innumeri ipsorum exercitus à longè inferiori Europæorum numero sæpius profligati sunt, à Gallis nimirum, à Græcis, à Romanis, adeo ut cum innumerabiles Darii aut Xerxis Copias, exiguasque Græcorum legimus; illasque fusas, deletasque, has victoriæ compotes; Rursus cum Antiochi, aut Mithridatis ingentem hominum multitudinem à paucis Romanorum legionibus victam audimus, vix historiæ fidem habeamus. Rerum abundantia, delicatior vita, voluptatum cupido vigorem animis corporibusque adimebant. Quæ Cyri maximi illius Regis sententia fuit, cum, postulantibus enixè Persis, quorum virtute Asiæ Imperium conquieserat, ut ipsos è Perside sterili, montosaque regione in latiores uberioresque Regni Provincias induceret, respondit, se postulata facturum, at monere, eos citò segnitie mollitieque fractos, non amplius daturus aliis leges, sed accepturos, quippe è delicatis terris delicatos viros oriri, nec uno eodemque loco delicias ac strenuitatem consistere.

[b] De Argiva gente alius erit dicendi locus. Nunc uno Diodori * testimonio ejus tantummodo laudes libamus; ait enim: ἔχει γὰρ ἡ πόλις αὐτὴ (τῶν Ἀργείων) μέγα ἀξίωμα διὰ τὰς παλαιὰς πράξεις. Πρὸ γὰρ τῆς Ἡρακλειδῶν καταλύσεως, ἐκ τῆς Ἀργείας ὑπῆρξαν σχεδὸν ὅσας οἱ μέγιστοι τῶν Βασιλέων. Πρὸς τε τέτοις πολυὺ χρόνον εἰρήνῃ ἔχουσα, προσόδους μεγάλας ἐλάμβανε, καὶ πληθεὺς ἔμεινον χρημάτων ἔχεν, ἀλλὰ ἢ ἀνδρῶν. *Habuit enim ipsa (Argivorum) Civitas ob olim res gestas maximam dignitatem, ac præstantiam. Antequam enim illuc advenissent Heraclidæ, omnes prope illinc maximi Reges*

* Herod. in Calliop.

* Diod. lib. xii.

exorti sunt. Præterea longo tempore pacem tenuit, maximasque tunc sibi publicas opes comparavit, ingentemque non solum opum, sed hominum vim. Hinc Lacedæmoniis æmula, cum ipsa sæpius inimicitias ac bella gessit, diffidentibus animis Reipublicæ dissimilitudine (Argivi enim popularem statum fovebant) ac principatus ambitu, quem illi affectare, denegare isti vehementer studebant. Proinde non semel ad arma itum est, variante fortuna; at sæpius stetit à Lacedæmoniis victoria, ut in Græcis monumentis videre est. Nos ad hunc Demosthenis locum nonnihil explicandum, semel, aut iterum recens superatos à Spartanis Argivos indicamus, ne nimium in re notissima commoremur. Anno igitur 2. O. 91. acerrimè ad Mantineam dimicarunt, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μεγάλη μάχη νικήσαντες, καὶ τρόπαιον σήσαντες ἀπὸ ἡλθον εἰς τὴν οἰκίαν, *Lacedæmoniique maximâ pugnâ victores, erectoque Tropæo domum regressi sunt* 1. Rursus a. 4. O. 106. æquo Marte pugnatum inter ipsos est ad Orneas, ἐνίκων οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὰς Ορνεὰς ἐκπολιορκήσαντες, ἐπὶ ἀπὸ ἡλθον εἰς τὴν Σπάρτην. *Vicerunt Lacedæmonii, Orneisque obsidione captis Spartam repetierunt* 2. Hæc satis superque sunt ad rem nostram.

[c] Profectò Athenienses multum de Rege Persarum triumpharunt. Ecquis Græcorum non meminit Marathonicæ, Platæensis, Salaminicæ, Mycalensis, ad Sestum, ad Artemisium, in Ægypto, in Asia, terrâ marique pugnas? in quibus aut soli, aut præcipuâ suorum ope inclyta Gens Persas fortissimè contrivit. Cum in tam locupleti verseretur argumento, libuit ista, plerumque jam à nobis relata, acervatim describere. Contra à Persis justo bello aut præliò victos Athenienses, apud Historicorum neminem reperitur. Quare isthæc Demosthenis tam magnifica de sua Civitate jactatio non oratoriè, sed verè prolata est.

[d] Nullus hic sermo de captis à Mardonio Persarum Duce, ac bis incensis Athenis, dum ingens il-

1 *Diod.* lib. xii.

2 *Idem*, lib. xvi.

Iud Xerxanum bellum vigeret; quippe tunc Persa nequaquam Urbem clarissimam dicto suo audientem habuit. Tunc enim Cives commune Græciæ bonum privatæ utilitati præferentes, rem illam immortalitate dignissimam, nec satis umquam à Græcis omnibus auditam gesserunt; scilicet suâ gente, opibusque Salaminam transvectis, desertâque Patriâ, Puberes omnes mare classibus ingressi suam tenuerunt libertatem, nec unquam ingentibus Barbarorum minis, promissisque aures præbuerunt *. Quin etiam apertè Athenienses eo tempore Medis paruisse dicit, quo vicissim eorum Rex à Cyro & Clearcho discrimen adiit. At magna hinc oritur difficultas. Siquidem hoc tempore non Persis, sed Lacedæmoniis Athenienses obtemperarunt. Verùm si probè res expendatur, illis quoque morem aliquo pacto gessisse dici potest, quorum ope à Spartanis sibi vires perfractæ sunt. Nam Cyrus Xerxis Patris ^b, deinde fratris Artaxerxis jussu, ad perdomandas Athenas iisdem Lacedæmoniis classem, pecuniam, milites dederat, quibus fortissimæ gentis victoriam acceptam plurimum referendam esse, dicunt Thebanorum legati ad Atheniensium populum: ὄγε μὴ τῆς Ἀσίας Βασιλεὺς, ἢ τὰ μέγιστα αὐπῆς συμβαλλόμενος πρὸς τὸ ὑμῶν κρατῆσαι, νῦν τὶ διάφορον πάσχειν, ἢ εἰ μεθ' ὑμῶν κατεπολέμησεν αὐτὴς; *Quid autem Rex Asiæ, qui maxima ipsis auxilia contulit ad vos debellandos, nunc minus ab iis pariter, quàm si vobiscum eos bello afflixisset?* ^c Tunc enim Lacedæmonii adversus illum in Asia decertabant. Quod cum ita se habeat, nonnihil rem contorsisse Demosthenem ad suam utilitatem fatendum est; siquidem cupiens Atheniensium populum contra Persarum Regem acutere, Majores illius in invidiam trahit devictæ Civitatis, eique attribuit Athenarum calamitatem.

[e] Anno primo O. 94. captis Athenis triginta Tyranni impositi sunt; & an. 4. ejusdem Olympiadis Cyrus arma in fratrem Artaxerxem movit. Quamob-

* Herod. in Polym.

^c Idem, lib. iii.

^b Xenoph. de Rebus Græc. lib. i.

DE RHODIORUM LIBERTATE. 187

rem meritò dicit Orator Regem, dum ruinis obruit eam Civitatem, vicissim in Regni discrimen adductum fuisse, cum inter utramque rem gestam non longum intererat temporis intervallum. Xenophon septem libris hanc Cyri minoris expeditionem, cui & ipse interfuit, narrat summâ elegantîâ diligentîâque. Igitur eisdem adeat libros, qui cupit totius rei, tantorumque eventuum compos fieri. Nos ipsius rei summam paucis his verbis complectimur. Cyrus frater Artaxerxis natu minor, à Dario patre graviter ægrotante vocatus è provincia, cui præerat, ut sibi extremum obeunti diem adesset, in aulam venerat. Mortuo patre delatus à Tissapherne fratri fuerat, veluti in ipsum conspirasset. In vincula coniectus, ac falsi criminis pœnam mox morte persoluturus, Parisatidis Matris precibus in libertatem restituitur, atque in provinciam cum eodem, quo prius, imperio mittitur. Ibi acceptas à fratre injurias ulturus, non renuente Matre seriò comparat se ad bellum; lenitate, præmiis, blanditiis in sui amorem, in Artaxerxis odium populos allicit; quot potuit Græcorum militum pecuniâ sibi adjungit; aliam expediendorum armorum causam prætexit, ut signa sequantur. Arrepto itinere, atque in remotiores Regni provincias ingressus palam facit, se in Fratrem ire; certâ victoriæ spe, promissis ac præsentî liberalitate Asianorum animos lucratur; Græcos, qui Regem bello petere detrectabant, difficiliùs in sententiam suam adducit; adducit tamen, longâ viâ ad Euphratem venit, quo transmissio lustrat exercitum; censa è Græcis sunt Scutatorum decem millia & quadringenti; duo millia & quadringenti Peltatorum; Asianorum centena millia, falcatorum curruum viginti. Frater autem ducebat Peditum duodecies centena millia; Equitum sex millia, Curruum falcatorum ducentos. Prope Tigridis alveos, qui ad Euphratem tendunt, pugna committitur, Græci hostem pellunt, pugnatur incerto Marte ab Asianis; at Cyrus conspecto fratre in illum cum suorum globo invadit,

dit, ac vulnerat, sed vicissim sub oculo vulneratus occubuit, victoriamque morte suâ cessit Artaxerxi. Κύρος μὲν ἔν θ' αὖτος ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν, Περσῶν τῶν μετὰ Κύρον τὸν ἀρχαῖον, γενομένων, βασιλικώτατος τε, ἢ ἀρχὴν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τῷ Κύρῳ δοκῆναι ἐν πείρᾳ γενέσθαι. Ita Cyrus extremum obiit diem, vir Persarum omnium, qui post Majorem Cyrum fuerunt, Regno aptissimus, atque Imperio dignissimus, ut communi omnium consensu perbibetur, qui eo familiariter usi sunt. Sic enim à Xenophonte^d describitur. Clearchus autem Lacedæmonius Dux Græcorum supremus, qui Cyro stipendia fecerant, dolosâ pace à Tissapherne post hujus obitum illectus, subdolis artibus trahitur in castra, ibique cum sex aliis Ducibus trucidatur. Vir fortissimus Civibus suis egregiam navaverat operam, dum bellum cum Atheniensibus habuerunt, quo debellato, ne otio desidiâque marcesceret, suavit Reipublicæ, ut arma in Thraces ferret, sibi que eam provinciam mandaret. Profectus cum exercitu, ab Ephoris, quibus ea expeditio iniqua videbatur, revocatus non paruit, sed, Thracibus profligatis, actâque inde prædâ, ad Cyrum se contulit, Daricisque viginti millibus ab eo receptis bellum cum iisdem Thracibus instauravit, quoad Asiaticam cum illo suscepit expeditionem. Clearchi mores ac disciplinam his verbis elegantissimè, qui cum eo in castris fuit, Xenophon^e complectitur. Ἐν τοῖς δεινοῖς Φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχῶς πάντες ὁμολογοῦν. Καὶ ἀρχικὸς ὃ ἐλέγετο εἶναι, ὡς δυνατὸν, ἐκ τῶ ποιῆτε τρόπον, οἷον ἢ ἐκεῖνος εἶχεν. Ἰκανὸς μὲν γὰρ, ὡς εἴ τις ἢ ἄλλος, φροντίζειν ἴδ', ὅπως ἔξει ἢ στρατιὰ αὐτῶ ταῖς ἐπιτήδεια, ἢ παρασκευάζειν ταῦτα. Ἰκανὸς δὲ ἢ ἐμποῖσσαι τοῖς παρῶσιν, ὡς ἀπίστεον εἶναι Χλεάρχῳ. Τῷτο ὃ ἐποίησεν, ἐκ τῶ χαλεπὸς εἶναι. Καὶ γὰρ ὁρᾶν συγνὸς ἴδ', ἢ τῇ Φωνῇ τραχύς. Εὐκόλαζέ τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, ἢ ὀργῇ ἐνίοτε, ὡς ἢ αὐτῷ μεταμέλειν ἴδ' ὅτε. Καὶ γνώμη ὃ ἐκόλαζεν ἀκολάστῳ γὰρ στρατεύματος εἶδεν ἢ γαῖτο ὄφελος εἶναι. Ἀλλὰ ἢ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δεοὶ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μάλ-

^d Xenoph. de Cyri exp., lib. i.^e Idem, lib. ii.

λον τὸν ἄρχοντα, ἢ τὰς πολεμίς, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξῃν, ἢ φίλων ἀφ' ἐξέσθαι, μὴ ἀπροφασίως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίς. Ἐν μὲν ὅν τοις δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα, καὶ οὐκ ἄλλον ἡρῶντο οἱ στρατιῶται. Καὶ τὸ συγνὸν τότε παιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι, καὶ τὸ χαλεπὸν, ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίς ἐδόκει εἶναι. Ὡς τε σωτήριον, καὶ οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. Ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιτο, καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλας ἀρχομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον. Τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ αἰὲ χαλεπὸς, καὶ ὤμος ἰῷ. Ὡς τε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. Καὶ γὰρ ὅν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέ ποτ' εἶχεν. Οἵ τινες δ', ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι, ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖσαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχρῆτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡρξάντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίς, μεγάλα ἤδη ἰῷ τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας. Τότε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίς θαρραλέως ἔχεν παρῶν, καὶ τὸ τιμὴ παρ' ἐκείνους τιμωρίαν φοβεῖσθαι, αὐτοὺς ὁπλίστας ἐποίει. Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἰῷ. Ἀρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη. *In periculis magnā erat prudentiā, ut qui cum illo in iisdem ubiuis locorum versati fuerant, fatebantur. Ferebatur artis imperatoriæ gnarus esse, sed suis moribus accommodatæ. Summā industriā, ut quispiam alius curabat militibus commeatus, et unde comparandi forent cogitabat. Sed non minus et difficillimis moribus, et aspectus atrocitate, et asperitate vocis efficiebat, ut militum nemo sibi persuaderet, Clearchi facilitati fidendum esse. Nam semper severè puniebat, interdum adeò iracundè, ut postea fecisse pœniteret. Hac autem ad puniendum ratione ducebatur, quod existimaret, effrænatum exercitum nullius esse utilitatis; eratque ipsius dictum: Ab exercitu Imperatorem magis, quam hostem metui oportere, si quis eum velit aut in vigiliis manere, aut manus ab amicorum rebus abstinere, aut coercere, ut nullā oblatā occasione in hostes irruat. Attamen dum grave aliquod oriretur discrimen, eum solum audire milites volebant, cum sibi Ducem constituere, ac tunc ejus*

oris asperitatem, amabilem reputabant, morum asperitatem terrorum in hostes præ se ferre arbitrabantur. Cum verò cessasset periculum, multi, si possent, eum deserebant, conferebantque sese ad alios Imperatores, cum nunquam se gratiosum, atque jucundum præberet, observarentque eum milites, ut Pueri Magistrum suum. Ipsos enim nequaquam amicitiam vel benevolentiam duces in castris habuit, sed alios à suis Civitatibus missos, alios metu, aut aliam quapiam necessitate detentos, iisque timore obtemperantibus utebatur. Postquam verò cæperunt hostes ejus virtute ac strenuitate vinci, & magnæ erant opportunitates, quæ militem sub hoc Duce bello idoneum faciebant; Tunc & militum audacia in hostes patuit, & pænæ metus militarem disciplinam restituit. Talis fuit Imperator (Clearchus) quem rumor erat non multum velle sub aliis militiam facere. Cum decessit, annum agebat circiter quinquagesimum. Homines profectò alieni moris æmulatores sumus, utinam boni. An non aliquem è severioribus illis Romanorum veterum Ducum in Clearcho expressum videas, aut avorum ætate virum fortissimum Toletum Albæ Ducem, terribilem non minùs, quàm strenuum.

[f] Chalcedon Bithyniæ Urbs ad fauces Ponti, Byzantio è regione posita, Megarensium Colonia, quam Archias eorum princeps condidit septendecim annos ante constructum Byzantium. Χαλκηδόνα τῶ ἐπὶ τῷ σώματι τῆ Πόντι, Μεγαρέων ἀποικίαν, Chalcedonem sitam in ore Ponti, Megarensium Coloniam, Thucydides ait ^f. Pluribus antea nominibus appellatam Plinius ^g his verbis tradit: *In his Chalcedon libera, Procerastis antea dicta, deinde Compusa, postea Cæcorum oppidum, quòd locum eligere nescissent, septem stadiis distante Byzantio, tanto feliciori omnibus modis sede.* Enimvero cum Apollo à Byzantiis consuleretur, ubi sedem domicilii stabilem collocarent, respondisse ferunt, è regione Cæcorum; Τυφλὸν καλεῖσάντα, Strabo nos

^f Thucyd. lib. iv.

^g Plin. lib. v. cap. ult.

docet ^b τὸς Χαλκηδόνιες, ὅτι πρότερον πλεύσαντες εἰς τοὺς τόπους, αἰφέντες τὴν πέραν κατασχῆν τοσοῦτον πλοῦν ἔχυσαν, εἶλοντο τὴν λυπρωτέραν. *Cæcos vocantem Chalcedonenses, quod in ea loca navigantes, tantum dimiserint cobibere cursum in adversa regionis parte, terramque elegerint infeliciorem.* Quod Oraculi dictum Megabazum Persam comprobasse, atque exclamasse, cum illic venit cum Xerxis Copiis, Herodotus ⁱ narrat: εἰ γὰρ αὖν, τὸ καλλίονος παρρόντος κτίζεν χώρα, τὸν αἰχλίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. *Non enim splendidiori loco Urbem suam condere prætermisissent, elegissentque deteriore, nisi oculis capti fuissent.* Varia, ut reliquarum Græcarum in Asia Civitatum, ejus fortuna fuit, modò Atheniensium, modò Lacedæmoniorum jugum subeuntis. A. 2. O. 93. cum in istorum esset potestate ab Alcibiade obsidetur, à quo in ejus agris certatum est cum Hippocrate Spartano, præfidiariorum militum Duce, qui urbe egressus belli aleam tentare voluit, sed infelici eventu; quamobrem Alcibiades pactum iniit cum Chalcedonensibus, ut sibi tributum penderent, quod antea Spartanis ^k. Verùm insequentī anno non unâ clade afflictis Atheniensibus, captâ demùm, profligatâque ipsorum classe prope Lampfacum ad Ægospotamos, seu Capellæ fluvios, victor Lysander plures urbes in potestatem recepit, quas inter Chalcedonem: Επεὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῃ κατεσχέσατο, ἐπλεῖ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ Χαλκηδόνα. οἱ ὑπεδέχοντο τὸς τῶν Ἀθηναίων φερόντες ὑποσπόνδους αἰρέντες. *Postquam Lampfacci res constituerat, Byzantium, Chalcedonemque navigavit, quæ Civitates illum (Lysandrum) receperunt, atque Atheniensium præsidium liberum, acceptâ ab hostibus fide dimiserunt.* Ita Xenophon ^l ea de re certiores nos facit. Antalcidæ deinde pace a. 2. O. 98. accessit Persarum Regi. Nunc autem Byzantium armis concussa in discrimen venerat servitutis, ut hoc Demosthenis loco admonemur. Qui

^b Strabo, lib. vii.
rebus Græc. lib. i.

ⁱ Herod. in Melpom.

^l Xenoph. de rebus Græc. lib. ii

^k Xenoph. de

Byzantii

Byzantii tunc finitimis suis infligere injurias non desistebant; siquidem agri partem Syllimbriis pariter ademerant. Syllimbria Urbs est maritima, Byzantio proxima in Thraciæ litore, nunc *Soliure* ab Incolis dicitur.

[g] Cos Insula in Mari Ægeo prope Cariae litus, cum Urbe cognomine, de qua Homerus ^m:

Καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο,

Et Con Ewipili.

Nomen habet à duobus suis clarissimis Civibus Hippocrate & Apelle, altero Medicorum omnium longè principe, Pictorum altero. Celebrabatur quoque texturâ vestium tenuissimarum, quæ potius nuditatem ostenderent, quàm tegerent. Hanc urbem hoc pacto celebrat Diodorus ⁿ. "Αμα ὃ τέτοις πρωτομένοισ, Κῶοι μετῴκησαν εἰς τὴν νῦν οἰκούμενην πόλιν, καὶ κατεσκεύασαν αὐτὴν ἀξιόλογον. Πληθὺς τε γὰρ ἀνδρῶν εἰς ταύτην ἤθροίσθη, καὶ τέχῃ πολυτελεῖ κατεσκευάσθη, καὶ λιμὴν ἀξιόλογος. Ἀπὸ ὃ τέτων τῶν χρόνων αἰεὶ μᾶλλον ἠνέχθη προσοδοῖς τε δημοσίαις, καὶ τοῖς τῶν ἰδιωτῶν πλείοις, καὶ πὺ σύνολον, ἐνάμιλλος ἐγένετο ταῖς πρωτεύουσαις πόλεσιν. *Quid dum ita geruntur, Coi in Urbem migrarunt, quàm modò incolunt, magnificamque ædificarunt. In eam quippe magnâ frequentiâ convenerunt populi, splendidissimaque mœnia celebremque portum construxerunt. Hinc autem in dies magis magisque publicis privatisque divitiis aucta est, principum Civitatum æmula.* Nunc Insula, atque Urbs *Langro* nuncupatur. Lex olim in ea fuit longè abhorrens ab humanitate, si Straboni fides habeatur, quæ Senes annum agentes sexagesimum veneno vitam finire præcipiebat, ne victum succedenti hominum turbæ confumerent. In tanta agendi perversitate minus barbari censendi sunt quidam Indorum populi, qui viros & foeminas id ætatis è medio tollunt non commeatum parsimoniâ, sed ne subeant graviores ærumnas, quas necessariò fert ætas. Cæterum quæ habet Orator de hac Insula, aliisque supra

^m *Hom. Iliad. β. v. 677.*

ⁿ *Diod. lib. xv.*

memoratis, quas ait in libertatem fuisse à Rege Persarum restitutas, ad pacem illam sæpius jam dictam, sæpiusque dicendam, quæ ab Antalcida nomen ad-
epta est, referuntur. Cum enim pro iis liberandis Athenienses ac Lacedæmonii, modo conjunctim, modò seorsum, pluries bella suscepissent, ejusdem pacis conditionibus, quas jam recensuimus, sancitum est, ut suis legibus viverent, immunes, ac liberæ. Nunc autem nequaquam in Artemisiæ ditionem venerant, sed solùm Rhodo, ut mox retulimus, præsidium imposuerat, rem gratam Optimatibus factura, reliquas insulas metu sibi devinxerat; sed Græcas Civitates in Cariæ litore usurpasse dicendum est, ne dicam Demostheni impingere videamur.

[h] Bis Artaxerxes cognomento Mnemon, ut Orator ait, Græcorum dissidia composuit auctoritate suâ. Semel a. 2. O. 101. Iterum a. 2. O. 102. Nam pax iis data a. 2. O. 98. Græcorum cum ipso Rege, non eorum inter se bellum diremit. Cumque ipsa facta fuerit, Antalcida Lacedæmonio auctore, suis Civibus non solùm probata, sed gloriosa, meritò à geminis hisce, descriptis hoc loco, fœderibus excluditur, quæ Demosthenes inquit Atheniensium studio curata fuisse, atque à Lacedæmoniis ægrè comprobata. Primum igitur ita confectum est. Lacedæmonii post debellatas Athenas, non tantùm his, quam Peloponnesibus Thebanisque, damna atque injurias extra modum infligebant; quare Athenienses, instauratis longis ac Piræi muris se tuebantur; seseque ad ultionem comparabant; Thebani vim quoque vi repellebant. *Ἐπὶ ᾧ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπικρότων περὶ τὰς Θήβας, οἱ μὲν Βοιωτοὶ θάρρησαντες συνεήσαντο, προσδοκῶντες ἥξειν τὸς Λακεδαιμονίους μεγάλας δυνάμεις εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ἀθιναῖοι δὲ πρέσβεις τὸς ἀξιολογιάτας τῶν παρ' αὐτοῖς ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὰς ὑπὸ τὸς Λακεδαιμονίους τεταγμένας πόλεις, παρακαλῶντες ἀνέχεσθαι τῆς κοινῆς ἐλπίδεως. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὸ μέγεθος τῆς περὶ αὐτοὺς δυνάμεως ὑπεροπλικῶς, καὶ βαρέως ἤεχον τῶν ὑποτάγμένων. Post-*
P
quam

quam (a. 4. O 100.) Lacedæmonii ad Thebas concissi sunt, Bæoti erexerunt animos, ac fidenter expectarunt illorum cum magnis viribus in Bæotiam adventum. Athenienses quoque Civium suorum nobilissimos legatos in urbes miserunt iisdem Lacedæmoniis obtemperantes, ut eas ad libertatem suam tuendam incenderent. Siquidem isti nimium potentiae robore inflati, superbè, immoderatèque dominabantur. Sunt Diodori ° verba. Dum itaque bello ardet universa propemodum Græcia, Persarum Rex expeditionem in Ægyptios meditabatur, cupiebatque magnas sibi Græcorum Copias comparare; & cum non nisi pacatis eorum discordiis, voti compos fieri haudquaquam posset, πρέσβεις ἐξέπεμψεν (eiusdem Diodori testimonio P) εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰς παρακαλέσοντας τὰς πόλεις κοινῶς εἰρήνῃ συνθέσθαι. Τῶν δὲ Ἑλλήνων ἀσμένως προσδεξαμένους τὰς λόγους, διὰ τὸ κάμνειν τῇ συσχεΐᾳ τῶν πολέμων, συνένθεντο πάντες τὴν εἰρήνῃ, ὥστε πᾶσας τὰς πόλεις αὐθιγόνους, καὶ ἀφρεγέτους εἶναι. Καὶ καλέσθησαν οἱ Ἕλληνες ἐξαγωγεῖς, οἱ καὶ πόλιν ἐκάστην ἐπελθόντες ἐξήγαγον ἀπᾶσας τὰς Φερεάς. Μόνων δὲ Θηβαίων καὶ προσδεξαμένων καὶ πόλιν γίνεσθαι τὰς σπονδὰς, ἀλλὰ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ὑπὸ τῶν τῶν Θηβαίων συλλεῖσθαι τατρίων &c. Legatos misit in Græciam, qui urbes invitarent ad sancendam inter se pacem. Qui sermo libenter à Græcis exceptus est, quippe illos afflixerat bellorum diuturnitas. His igitur conditionibus cuncti pacem composuerunt; ut scilicet Urbes omnes suis legibus vivant, nulloque præsidio teneantur. Thebani solum pro singulis oppidis fœdus hoc recipere abnuerunt, statueruntque Bæotiam sibi vestigalem esse &c. At video, Lacedæmonios quoque, quamvis nulla isthic ipsorum habeatur mentio, vel huiusmodi fœderi, vel promissis non stetisse. Siquidem mox illato Mantineensibus bello, eorum Civitatem delerunt, Civibus vicatim habitare iussis, nedum laudati fœderis lege in libertatem restitutis. Istud utique primum fuit eorundem fœderum, in quod si attentius mentis ocu-

° Diod. lib. xv.

P Ibidem.

los defigamus, mihi sanè videre videor, eas ipsum conditiones complecti, quarum Demosthenes meminit; scilicet Atheniensium præcipuo studio ictum fuisse; quem enim illud vehementius quæsisse putandum est, quàm quos audimus tantam suscepisse curam Græcorum libertatis? Displicuisse autem Lacedæmoniis ex illata Mantineensibus vastitate certum redditur. Nunc ad alterum enarrandum foedus progrediamur. Itaque tota iterum Græcia bellum initauravit, compellentibus Lacedæmoniis Thebanos Boeotiam libertati restituere; ipsis invicem eam Mantineensibus dare recusantibus. Proinde rursus quoque Legati à Rege venerunt, qui ὅρων πάλιν ταρσισμένῳ τῷ Ἑλλάδα πρέσβεις ἀπέστειλε, παρακαλῶν συλλύσασθαι τὰς ἐμφιλίξας πολέμους, ἢ σωθῆναι κοινῷ εἰρήνῃ κατὰ τὰς ἐμολογίας, αἳ πρότερον ἦσαν πεποιημένοι. Τῶν ἧ Ἑλλενίων πᾶσιν ἀσμένως προσδεξαμένους τὰς λόγους, σωθέντο κοινῷ εἰρήνῃ αἱ πόλεις πᾶσαι, πλὴν Θηβαίων. *conspiciens iterum Græciam diffidiis domesticis conturbatam, Legatos misit, qui ad finiendum civile bellum, ad communemque pacem statuendam invitarent, iisdem, quibus antea, legibus & conditionibus. In hanc sententiam lubenti animo Græci omnes venerunt, communisque pax ab omnibus civitatibus præterquam Thebanâ, confecta est.* Eos enim eadem Boeotiæ suis legibus relinquendæ tenuit difficultas. Hinc armis cogendos Lacedæmonii decreverunt, sed infelici eventu, quippe ex adverso magno ad Leuctram prælio superati. Tunc eò magis captum ab Atheniensibus consilium est, omnes Græci nominis urbes in spem libertatis erigendi, quò minus impediementi esse poterat à Lacedæmoniis. Quamobrem μετὰ πέμπονται (rem lubet Xenophontis ¹ verbis referre) τὰς πόλεις, ὅσας βύλοισι τῆς εἰρήνης μέλειχεν, ὑπὸ Βασιλεὺς κατέπεμψεν. Ἐπεὶ ἧ συνῆλθον, δόγμα ἐποίησαντο μετὰ τῶν κοινῶν βυλομένων ὁμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον. Ἐμμενῶ ταῖς πόλεσιν, αἳ Βασιλεὺς κατέπεμψεν, ἢ τοῖς Ψηφίσμασι τῶν Ἀθηναίων, ἢ τῶν συμμάχων. Ἐὰν δὲ τις ἐραλεύῃται

¹ Xenoph. lib. vi.

ἐπὶ τινὰ πόλιν τῶν ὁμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, Βοηθήσω παν-
 τὶ ὄντι. Οἱ μὲν ἔν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ. Ἡλείοι
 ὃ αἰλέεγον, ὥς ὃ δέοι αὐτονόμως ποιεῖν ἔτε Μαργανῆς,
 ἔτε Σκιλλυντίας, ἔτε Τριφυλίας, σφέτερας δὲ εἶναι ταύτας
 τὰς πόλεις. Οἱ δὲ Αθίωᾶσι, καὶ οἱ ἄλλοι ψηφισά-
 μενοι, ὥσπερ Βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμως εἶναι ὁμοίως
 καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τὰς ὀρκωτάς, καὶ
 ἐκέλευσαν, τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἐκάσῃ πόλει ὀρκῶσαι. Καὶ
 ὁμοσαν πάντες, πάλιν Ἡλείων. Εἰς ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὥς
 ἤδη αὐτονόμοι παντάπασιν ὄντες, σωηλθόν τε πάντες, καὶ ἐψη-
 φίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντινεῖαν ποιεῖν, καὶ τειχίζειν τὴν πό-
 λιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἠγῶντο ἄνδρ' αὐτῆς σφέτερας γνώμης
 ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι &c. *accerfitum miserunt Civita-
 tes omnes, quæcumque vellent, pacis illius esse participes,
 quam Persarum Rex edicto suo proposuerat. Postquam
 verò congregatæ sunt, decreverunt, ut qui ejusdem cupe-
 rent compotes fieri, in hæc verba jurarent: Fædus ser-
 vabo, quod Rex sancivit, atque Atheniensium, Sociorum-
 que decreta. Si quis autem bellum moveat in quampiam
 earum Civitatum, quæ sese hoc jurejurando obstrinxerit,
 huic viribus omnibus suppetias ibo. Itaque aliis cunctis
 jusjurandum istud gratum accidit; Elei autem opposu-
 erunt, par non esse, Marganenses, Scilluntios, Triphy-
 liosque suis uti legibus, quippe in Eleæ Reipublicæ pote-
 state constitutos. Verum Athenienses, quique, Regis sen-
 tentiam sequuti, decreverant, æquè parvas ac magnas
 Civitates liberas esse, Legatos miserunt ad jusjurandum
 exigendum, atque illud in qualibet Civitate à supremis
 Magistratibus accipi demandarunt. Furarunt omnes
 præter Elei. Et Mantinenses quidem, ut qui jam inte-
 grâ libertate fruerentur, in unum coacti statuerunt in
 unam commeari Civitatem, eamque manibus circummu-
 nire. Sed Lacedæmonii id sibi grave atque injuriosum
 fore existimarunt, si præter ipsorum fieret voluntatem &c.
 Quamobrem, cum parum armis valerent, ad ipsos
 Mantineenses, ne id efficerent, dissuadendos Agefi-
 laum miserunt, sed cum nihil profecisset, bellum cum
 iis instaurarunt; quod rursus totam Græciam inflam-*
 mavit,

mavit, nec antea finivit, quàm iidem Lacedæmonii, tum quoad Mantineam, tum quoad reliquas Civitates foederis à Rege propositi conditiones acceperint. Quæ cum ita gesta sint, patet id, quod hoc loco Demosthenes asserit : & ab Atheniensibus foedus ipsum conciliatum, & ægrè à Lacedæmoniis, sed tandem receptum.

[i] Antiquas militiæ leges Athenis aliquid de sua severitate remisisse, Demosthenes in Olynthiaca tertia factum dolet, & manifestè patet ex earum cum recentiori usu comparatione. Nam ex hujus Orationis loco certiores reddimur, non aliam irrogari poenam militibus locum suum in acie non retinentibus, quàm infamiæ, amissique juris civilis; cum tamen ex Attico jure crimen istud capitale foret, ut Syrianus ait ^r: νόμος, τὸν λιπόντα τὴν τάξιν ἀνελθεῖναι, *Lex jubet, ut qui ordinem deseruerit, interficiatur*, Quà poenâ desertores pariter plecebantur. Νόμος, τὸς καλασεύχοντας φυγάδας, ὑπὸ τῷ στρατῷ θανάτῳ ζημιῶναι, *Lex est, ut Fugitivi, si rursus in potestatem veniant, ab Imperatore morte multentur* ^r. Nec minus qui clypeum abjiciebat. Νόμος, τὸν ῥίψαντα θανάτῳ ζημιῶναι, *Lex jubet clypeum abjicientem occidi* ^r. Si verò illum incuriâ quis perdidisset, incuriam quingentis solùm drachmis luebat ^u. Hac enim vero severitate Græcorum virtus inclaruit; non parum elanguit ejusdem severitatis desuetudine.

OLYNTHIACA PRIMA.

IN ARGUMENTUM.

[A] **O**lynthiacis Orationibus facilius est assignare tempus, quam Ordinem, quo dictæ fuerint. Ab annis enim aut 4. O. 107. aut 1. O. 108.

^r Syrian. in Hermog.

^u Sopater in Hermog.

^r Idem, Marcellin. in Hermog.

^u Lysias contra Themnesium.

removeri nequeunt. Nam cum in iis agatur de sublevando Atheniensium viribus Olyntho, cui Philippus extremam labem perniciemque parabat; hic autem non nisi a. 4. O. 107. in Thraciam venerit *σελεύσας ἐν ταῖς Χαλκιδикаῖς πόλεσι, bellum inferens Chalcidicis Urbibus*, & a. 1. O. 108. Olynthum obsederit, ac proditione in suam potestatem redegerit^w; hoc sanè tempore putandum est, Olynthios in discrimen servitutis adductos, Athenas opem oratum misisse, nec Sociis Demosthenem defuisse. Dionysius Halicarnasseus habitas fuisse Callimacho Athenis Prætores nos docet^x, qui Magistratum iniit memorato anno quarto, si Diodorum^y velimus audire. Et sanè ab hoc anno discedendum non est, cum faciliè credi possit, statim ac Macedo infestis in Thraciam armis ingressus fuit, eosdem Olynthios Atheniensium præsidium implorasse. Addo, ex istarum Concionum tertia id mirificè comprobari. In ea siquidem ait Orator: *tres aut quatuor abhinc annos Philipppum Heræorum mœnia obsedisse*. At, ut nuperrimè, Philippus a. 4. O. 106. in Thraciam venit, ubi Heræum situm est, Theſſalico deinceps ad hoc usque tempus detentus bello, ut ex Diodoro patet^z. Verùm de his hætenus. Majoris quidem difficultatis est tres istas Orationes digerere, suoque loco assignare. Parvi sanè momenti res, cum omnes uno anno habitæ fuerint; sed cum in hujusmodi quæstione veterem ordinem, non Dionysii auctoritatem sequar, cur ab isto discefferim, rationem adducere necessarium arbitror. Sic ille habet in laudata ad Ammæum Epistola: *Επὶ τῇ Καλλιμάχῃ τῇ τρίτῃ μὲν ὁ Θεὸς ἀρχόντος, τρεῖς δὲ διέτετο δημογορικὰς, παρὰ καλῶν Ἀθηναίων βοηθεῖαν Ὀλυνθίοις ἀποσείλαι τοῖς πολεμικμένοις ὑπὸ Φιλίππου. Πρῶτον μὲν ἐστὶν ἀρχὴ. Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἰδεῖν ἂν τις, ὧς ἄνδρες Ἀθηνᾶιοι, μοι δοκεῖ. Δεύτερον δὲ οὐχὶ ταῦτά παρὲς αἰαί μοι γινώσκουσιν, ὧς ἄνδρες*

^w Diod. lib. xvi.^x Dionys. Ep. ad Ammæum.^y Diod. lib. xvi.^z Diod. lib. xvi.

Ἀθλωαῖοι. Τρίτον δ'· Ἀλλ' πολλῶν ἂν, ὃ ἄνδρες Ἀθλωαῖοι, χερμάτων. Callimacho, tertio post Theellum Praetore, tres composuit Conciones, quibus Athenienses hortatus est ad ferendam Olynthiis opem, bellum à Philippo sustinentibus. Primæ initium est: Multis in rebus, Athenienses, conspiciere unusquisque mihi posse videtur. Secundæ: Non eadem mihi decernenda se offerunt, Athenienses. Tertiæ: Multarum vice divitiarum, Athenienses. Quo pacto quæ à nobis ponuntur secundo & tertio loco, à Dionysio primo & secundo collocantur. Enimvero quæ prima nobis, & alteri tertia est, quamvis parum sententiis differat à secunda, eique propemodum gemina videatur, attamen non levia præfert indicia, quibus natalis sui prærogativam ostendit. In ista enim Demosthenes non solum Cives inflammat ad ferendum Olynthiis auxilium, sed monet, ut illuc Legatos mittant, qui hujus spe confirmant animos metu fractos. Quod consilium si Orator providus ac solertissimus in tertiam Concionem distulisset, ejus profectò prudentia desideraretur. Deinde in hac ipsa Oratione Philippi sordidos mores, illatasque tot tantisque gentibus injurias singillatim recenset. At quàm longè alienum esset à clarissimi Oratoris sagacitate, si hæc dicere in prima Concione prætermisisset, quæ omnium maximè ad Causam faciunt? In secunda verò quid sibi vult exordium illud calliditatis, atque artis plenum, quo conatur ostendere, plures adhuc virium nervos esse Reipublicæ; nisi commotos priori sermone Cives fuisse ad opem ferendam, sed timere, ne, cum minùs potentia valeant, id fieri possit? Tertia denique hoc suo loco dimoveri nequit. Quippe parum isthic Orator commoratur in suadenda opitulandi necessitate, sed veluti id jam fuerit constitutum, quempiam ita dicentem inducit; quem nostrum fugit, iis opem ferendam esse? Nec ferre utique recusamus: At quo consilio id à nobis curari possit, explanare opus est, atque istuc nervos omnes intendere. Quod idem animad-

vertit Ulpianus ^a, vetus autor, de secunda: ἡ μὲν ὑπόθεσις τῆδε τῆ λόγου, καὶ τὰ κεφάλαια, παραπλήσια τῷ πρώτῳ· διενήνοχε δὲ καὶ ἐκείνον μόνον, ὅτι ἐν μὲν πρώτῳ ζητεῖται, εἰ χρὴ βοηθεῖν τοῖς Ολυνθίοις; ἐν δὲ τῷ τῷ μὲν βοηθεῖν ἤδη δέδεικται. *Argumentum, Et capita hujus (secundæ) Orationis gemina sunt primæ. In hoc solum differunt, quod in prima quæritur, an auxilium Olynthiis mittendum sit. In hac jam constat mittendum esse. Est, qui affirmet in secunda multum differi de faciendo cum iisdem Olynthiis fœdere: in reliquis duabus de custodiendo, veluti jam confecto; proinde illam istis præponendam esse. At, qui hoc dicit, non satis animadvertit, in prima potius agi de hac Societate constabilienda, ubi statim Athenienses admonentur, ne hanc ferendi fœderis opportunitatem negligant, quod fœdus jampridem summopere desideraverant: Siquidem nunc sponte accidit, sunt Orationis verba, quod maximè omnium rumore celebrabatur, Olynthios ad bellum cum Philippo gerendum impellendos esse &c. Contra verò in secunda dicitur: est quidem turpe &c. nos eo rumore percelli, ut deferamus non solum Urbes, & loca, quibus antea potiebamur, verum & occasiones, bellorumque Socios, quos nobis Fortuna comparaverat. Quis hic initam quoque cum Olynthiis Societatem non videat? Sed jam leviculæ minutæque disputationi sit finis.*

[B] Olynthus Thraciæ Civitas, ab Olyntho condita Herculis filio ad Strymonis Ripam nonnihil à Mari distans, non tamen pelagi usu caruit, quippe Micybernæ in maritima Urbe Navale habuit atque emporium. Olim à Bottiæis Thracibus habitata fuit, deinde à Chalcidicis. Cum enim post Xerxis fugam Artabazus cum exercitus parte per Thraciam iter in Asiam faceret, haberetque infestos Potidæatas, veritus, ne gravius ab Olynthiis damnum acciperet, Urbem vallo cinxit, captamque Critobulo Turonæo tra-

^a Ulp. in Enarrat. secundæ Olynth.

didit, Bottiæis occidione deletis. Critobulus autem, origine Chalcidensis, illuc Populares suos adduxit^b. Viribus deinceps aucta cognatis per eam regionem urbibus imperavit, maximique nominis fuit. In eam commeare, ac deferere cunctas per Thraciam constitutas Chalcidici nominis Civitates, præsertim maritimas, ipsarum incolis Perdiccas Macedoniæ Rex suavit, ut se melius ab Atheniensibus tuerentur^c. At opinor, non persuasit, cum deinceps iisdem Civitatibus Olynthus dominata fuerit. Quibus præcipuè bellis agitata, & in quorum potestatem per vices concesserit, in argumento explicuimus. Denique Philippus, confirmatâ Regni sui fortunâ, finitimisque Nationibus victis, perdere Olynthum quoque in animum induxit, ne ullâ ex parte metuendum sibi foret; & quam regnandi initio donis, promissisque sibi devinxerat, ne inimicam haberet, nunc belli occasionem arripuit, ut veluti provocatis in eam posset irruere. Arma idcirco in illam commovisse, quod à vexandis Atheniensibus cessasset, Libanius est autor^d. Fortasse Olynthii à Rege discesserant, cum iste tot, tantisque injuriis, quas enarravimus, eosdem Athenienses laceggerat Justinus, quod Philippi duos fratres ex ejus manibus elapfos, & ad se confugientes, benignè exceperit^e. At quæ causa bellandi melior, quàm Regnandi libido, qua ille plurimùm quidem abreptus est, haud sanè alienus ab impia Eteoclis sententia apud Euripidem.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρεὶ, τυραννίδος πλεὶς κάλλιστον

Ἀδικεῖν· τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρέων.

Nam si violandum est jus, Regnandi gratiâ violandum est;

Aliis rebus pietatē colas.

Utor Cicerone interprete^f. Ingenti illam apparatu Philippus aggressus, non minori munitam reperit,

^b Herod. in Melpom.
in arg. hujus Orat.

^c a. 2. O. 86. Diod. lib. xii.

^d lib.

^e Just. lib. viii.

^f Cic. lib. i. de Off.

magnis

magnis quoque subsidiiis ab Atheniensibus sublevatam, qua de re Demosthenem * audire operæ pretium est: narrat enim Urbem clarissimam proditione captam, quamvis Cives χιλίαι μὲν ἱππέαις κεκτημένοι, πλείους ἢ ὄντες ἢ μύριοι πάντας ἢ τὰς περὶ χώρας ἔχοντες συμμάχους μύριοις ἢ ξένοις, καὶ τριήρεσι πενήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολλῶν τετρακισχίλοις, ἔδεν αὐτοὺς ἡδυνῆθαι σῶσαι, haberent equites mille, ipsique decem millium numerum superarent: Societate insuper neccerentur cum finitimis omnibus; Et vos illis auxiliati essetis decem millibus mercenariorum militum, quinquaginta triremibus, quatuor quoque Civium millibus; attamen salutem tueri suam non valuerunt. Quæ cum Demosthenes referat oculatus testis, ὡς ἐν παράδῳ repudiandum est Philochori testimonium, apud Dionysium Halicarnasæum renunciantis, triplex auxilium (quod non moror) Olynthiis Athenienses misisse; primò siquidem suppetias ivisse triginta triremibus, ac duobus hominum millibus, Charete Duce; deinde octodecim navibus, quatuor peditum millibus, Equitibus centum quinquaginta; tertio septendecim navigiis duobus Populæ suorum gravis armaturæ millibus, centum Equitibus. Quæ summa nimium discedit ab Oratoris nostri autoritate. Demum quid actum fuerit lubet Diodori ^b verbis enarrare: Ἐπὶ ἢ τῷ μεγίστῳ τῶν περὶ τὰς πόλεις τέτρες πόλεων Ὀλυθίων στρατεύσας μετὰ πολλῆς διωόμεως, τὸ μὲν πρῶτον νικήσας τὰς Ὀλυθίδας δυοὶ μάχαις, συνέκλεισεν εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς ἢ σιωχῆς ποιέμενος, πολλὰς τῶν στρατιῶν ἀπέβαλεν ἐν ταῖς τετχομαχίαις. Τὸ ἢ τελευτήσας, φθέρας χρήμασι τὰς προσηκότας τῶν Ὀλυθίων Εὐθυκράτῳ τε, καὶ Λαοθέῳ, διὰ τῶν προδοθεῖσαν τῷ Ὀλυθίῳ εἶλε. Διαρπάσαν ἢ αὐτῷ, καὶ τὰς ἐνοικῆντας ἐξανδραποδισάμενος ἐλαφροπώλησε. Deinde Olynthum Urbium per ea loca maximam cum ingenti militum robore invadens, primum duplici prælio Cives contrivit, postmodum obsidione Civitatem conclusit, in quam cum frequenter impetum faceret, in murorum aggressione

* Demosth. in Orat. de falsa legat.

^b Diod. lib. xvi.

plerique milites desiderati sunt. Tandem corruptis pecuniâ Laſtbene atque Euthycrate, Olynthiorum Magiſtratribus, horum proditione ejusdem potitus eſt. Eâ direptâ, redactis Civibus in ſervitutem, reliquam prædam hæſte ſubjecit. Nec eo contentus Urbem delevit, victoriæque ludis & comæſſationibus celebravit. In iis dum quidam Regi Urbis excidium gratularetur, reſpondit alius quidam: *atqui talem Urbem nondum condidit.* Sequuta verò ſunt tempora, quibus inſtaurata fuit, ſuæque dignitatis aliquid recuperavit, retinebatque Ciceronis ætate; ſic enim de ipſa loquitur. *P. Servilius vir clariffimus maximis rebus geſtis adeſt: de te ſententiam laturus eſt. Olynthum vi, copiis, conſilio, virtute cepit, urbem antiquam, & omnibus rebus auctam & ornatam.* Alia deinceps de hac ipſa urbe ſe offerent dicenda; Nunc ſatis.

[c] Amyntas Macedoniæ Rex bello ab Illyriis fractus, in eo fortunæ ſtatu nihil ſibi magis utile exiſtimavit, quam Olynthios beneficiis lucrari, eorumque fovere conſuetudinem. Idcirco Civitatis agrum latioribus finibus amplificavit, omnemque Civibus liberaliter dono dedit. Verùm ſuperato periculo, confirmatoque ſibi regno, & ille repetere munus ſuum, & iſti negare non dubitarunt. Utrunque negotium armis explicandum ſuſcipitur. At Macedo veritus, ne par eſſet Olynthiis ſuſtinendis, Lacedæmonios in belli Societatem adſcivit, qui libenter occaſionem complexi perdomandæ ampliffimæ Civitatis, augendique per Thraciam Imperii ſui decem bellatorum millia Duce Phœbidâ expedierunt, qui globus cum Amyntæ Copiis conjunctus, Olynthiis bellum acriter intulit^k; cum autem commiſſâ pugnâ cladem exercitus accepiſſet, proximo Vere mittitur à Lacedæmoniis trium millium ſupplementum; at cum ruruſus iniquo Marte pugnatum foret, dant a. 4. ejusdem Olymp. bellum Agesipulo Regi ſuo, jubentque Legionum delectum habere, quot eſſe è Republica exiſtimaret,

* *Cic. in Ver. act. 1.*

^k *A. ii. O. 99.*

omnemque

omnemque prope belli molem sustinere. Hic magnis eductis Copiis vix in hostium fines ingressus, fato defunctus est. Ei suffectus Polybidas rem fortiter gessit, vallo urbem clausit, coegitque a. 1. O. 100. Lacedæmoniorum Societatem amplecti, nullâ Macedonis utilitate¹. Hunc exitum habuit Olynthiacum bellum, paribus eorundem viribus gestum, sed impari lucro. Magno utique documento, plerumque Tenuioribus graves esse Potentiorum Societates, qui si bellè res cadat, accipiunt victoriæ præmia; si malè, cum hoste æquioribus conditionibus paciscuntur.

[D] De Leuctrica pugna abunde jam diximus n. A Orationis de Megalopolitis.

Lin. 8. Πύδνης δώρω, Ποτιδαίας, &c. Diodorum^m operæ pretium est audire, luculenter his verbis, quid in hujusmodi re intercesserit, enucleantem: Εὐθύς γὰρ τὴν μὲν Πύδναν ἐχειρώσατο, πρὸς δὲ Ολυνθίους συμμαχίαν ἔθηκε, καὶ Πολίδαίαν ὁμολόγησε περιποιήσασθαι αὐτοῖς, ὑπὲρ ἧς Ολυνθιοὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν κινεῖσθαι τῆς πόλεως. τῶν Ολυνθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκίσαντες, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τούτῳ ἐνοικούντων πολλὰ ἐχόντων ῥοπλῶν εἰς τὸν πόλεμον, περιμάχητος ἦν ἡ πόλις ὑγεμονίας μείζονος ὀρεγόμενοις. Διόπερ οἱ τε Αθιναῖοι, καὶ ὁ Φίλιππος διεφίλειμυντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς τῶν Ολυνθίων συμμαχίας &c. Τὴν δὲ Πύδναν ἐξανδραποδισάμενος παρεδίδωκε τοῖς Ολυνθίοις, δωρησάμενος ἅμα καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν κτήσεις. Statim ac Pydnam (Philippus) in potestatem redegit, fædus iniit cum Olynthiis, pollicitus Potidæam ipsis acquisiturum, quam Civitatem Olynthii suam esse vehementi studio exoptabant. Hi enim cum maximi momenti Urbem incolerent, eaque propter Civium frequentiam magnum in bello pondus afferret, ipsorum Societas grandi contentione ab iis requirebatur, quibus Imperium suum augere cordi erat. Quamobrem tum Athenienses, tum Philippus inter se contendebant, quisnam Olynthum sibi posset fædere obstringere &c. Philippus igitur subactâ Pydnâ, eam concessit Olynthiis, quibus & omnes per eandem re-

¹ Diod. lib. v.

^m Diod. lib. xvi. a 3. O. 105.

gionem agros dono dedit. Luculentiori profectò testimonio in rem nostram non indigemus.

IN ORATIONEM.

[F] **A** Ssentior Ulpiano ^a reputanti Demosthenem inpræsentiarum Theatralem pecuniam indicare, sed obscurè, ne, ut mox adnotabimus, capitis pœnam adiret. Cum enim mente animoque prævideret, obtentam Ærarii tenuitatem impedimento fore, quominus Olynthiis auxilia decernerentur, mirâ sagacitate præparat Civium animos, ut si videant è Republica esse conferre illis opem, libenter huic usui remittant pecuniam publicam, quam Theatri nomine accipiebant. Id autem tacitè ac leniter monet. Nam, ut rem altiùs repetamus, Athenienses, æquè ac Romani, spectaculorum ludorumque avidissimi in præoccupandis Theatri sedibus acerrimè rixabantur. Iis contentionibus amovendis lege cautum fuit, ut unusquisque erogato pretio locum sibi in Theatro, quod tum ligneum erat, compararet; futurum profectò, ut multos detineat argenti inopia & frequentiam imminuat. Hinc autem gravius incommodum exortum est. Siquidem Potentiores Clientibus locum coemebant sibi que ipsorum suffragia lucrabantur; quo nihil acerbius, nihil perniciosius liberæ Civitati potest accidere. Id etiam Romæ usu venisse nemo quidem ignorat, ubi lege Calpurnia de ambitu crimen erat, *si mercede conducti obviam Candidatis essent, si conducti sectarentur, si gladiatoribus vulgo locus tributus, & item, prandia si vulgo essent data, contra legem Calpurniam factum, videri*, ut est in Ciceronis Oratione pro Muræna. Huic Athenis malo Pericles obviam ivit; cuius consilio Populus iussit, ut ex Ærario, Theatri causâ, duo unicuique oboli darentur. At cum inde

^a Ulp. in Enarrat. hujus Orat.

militaris pecunia penitus exhauriretur, Apollodorus quidam, eam Theatro demere, ac militiæ restituere conatus est; verum tanto plebis odio, ut Eubulus tunc Magistratus, ad ineundam popularem gratiam, legem scripserit, qua Theatralem istam pecuniam in militarem convertere proponenti poena capitis constituebatur, eamque legem plebs scivit^o. Attamen magna urgente necessitate abrogata fuit, ut aliàs dicemus. Nullus dubito, memoratos duos obolos non tunc solidum à Civibus acceptos, cum ludi ac spectacula edenda forent. Nam quæ inde Ærario tanta perniciēs obvenire potuisset, quantum perpetuò exaggerat Demosthenes, in tantis præsertim Reipublicæ Vestigalibus? Nec puto, ut Libanius ait, singulis locis pretium duorum obolorum fuisse constitutum. Quin illi apertè contradicit Ulpianus^p, affirmatque, alterum è duobus obolis victui, alterum subselliis comparandis inservisse: *Επειδὴ χερίμαθα ἔχοντες τραφῶντες οἱ Ἀθηναῖοι ἑναγχος αὐτὰ πεποιήκασιν θεωρικά, ὥστε λαμβάνειν ἐν τῷ θεωρεῖν ἑκάστον τῶν ἐν τῇ πόλει δύο ὀβολούς, ἵνα τὸν μὲν ἑνα καλίσσῃ εἰς ἰδίαν τραφῶν, τὸν δὲ ἄλλον παρέχον ἔχῃσι τῷ ἀρχιτέκτονι τῷ Θεάτρῳ.* *Postquam verò Athenienses quam paulò ante pecuniam stipendii militaris loco accipiebant, Theatralem fecerunt, habebatque unusquisque ad spectacula duos obolos, alterum quo sibi victum emeret, alterum, quem Theatri Architecto exhiberet.* Et sane arbitror eosdem obolos quotidie plebi datos, ut illud ipsum stipendium, quod prius militantibus persolvebatur, singuli pro Theatro desumerent, quo pacto Ærario quidem maximum vulnus inferebatur. Ita rem contigisse Demosthenes indicat in fine tertiæ Olynthiacæ, ubi pecuniam istam non adimit, sed iterum fori militiæque stipendio restituit. Verum ut illuc redeam, unde digressus sum, Oratorem existimo, dum iis, quæ interpretamur, verbis ad dicendam aggressus est, hanc pecuniam ante oculos habuisse, non vagam, interminatamque sententiam dicere

^o Ulp. ibidem Lib. in argum. hujus Orat.

^p Ibidem.

voluisse,

voluisse, ut aliquis putat. Siquidem frigidum infusumque fuisset, neque è Demosthenis gravitate in re tam gravi veluti otiosè philosophari; atque ita bellè Concionem exordiri. *Puto vos, Athenienses, optima consilia cuicumque Thesauro praelaturos, quippe auro pretiosiora.* Præterquam quod non est Demosthenici moris ex alienis rebus initium loquendi petere, sed è Causæ, ut aiunt, visceribus.

[G] Profectò Olynthii non ignorabant, se modò cum Philippo non decertare pro Imperii finibus, de quibus nulla erat controversia; sed pro patria ac libertate. Quippe non eos latebat, occupandæ Urbis locupletissimæ, infestæ, finitimæque nunquam Macedonum Regibus defuisse voluntatem; hinc enim isti sibi frænum injectum conspiciebant, ne dilatarent Imperii fines; firmissimumque extolli propugnaculum, unde sibi negotium posset exhiberi. Quod si Philippum in ipso regnandi exordio beneficium experti fuerant, inde sibi magis timendum arbitrabantur. Tenebant enim ea benevolentiae indicia infida esse, ac periculosa, quæ timor exprimat.

[H] De Amphipoli à Philippo captâ hæc solùm habentur in Diodori^a Historia: μέγα ἤταῦτα τῶν τῇ Ἀμφίπολιν οἰκίῳ ἁλλοθίως πρὸς αὐτὴν (Φίλιππον) διατεθέντων, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς δούλων εἰς πόλεμον ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτῆς ἀξιολογῶ δυνάμει. Προσαγαγὼν δὲ πῖς τείχεσι μηχανὰς, καὶ πολιορκίας ἐνεργῆς, καὶ σιωχῆς ποιησάμενος, κατέβαλε μὲν πῖς κελοῖς μέρος τι τῆς τείχους· παρεισελθὼν ἦ εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς πύλης, καὶ τῶν ἀνισάντων πολλὰς καταβαλὼν, ἐκνεύσε τῆς πόλεως. Καὶ τὰς μὲν ἁλλοθίως πρὸς αὐτὴν διακειμένης ἐφυγάδισε, πῖς ἦ ἄλλοις φιλανθρώπως προσλήχθη. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κειμένη κατὰ τῆς Θράκης, καὶ τῶν σιγγλῶν τύπων ἐνφυῶς, πολλὰ σιωβάλετο τῷ Φιλίππῳ πρὸς αὐξήσιν. Εὐθὺς γὰρ τὴν μὲν Πύδναν ἐχειρώσατο. *Quibus peractis, cum Amphipolis Cives alieno erga ipsum (Philippum) animo forent, multasque motis in Macedoniam bellis opportunitates præberent, justo exercitu illos invadit. Ad-*

^a Diod. lib. xvi. c. 3. O. 105.

motis igitur ad muros bellicis tormentis, atque obsidionem vehementer & sine ulla intermissione urgens, ariete muri partem dejecit, per mediamque cædem in urbem ingressus, iisque prostratis, qui obsistebant, ejusdem potitus est. Ejectis iis, qui adversati fuerant, reliquos humanissime excepit. Ipsa verò Civitas in Thraciæ finibus posita, aliisque circum locis imminens, multam Imperii augendi opportunitatem Philippo contulit. Nam illic Pydnam subegit. Id sanè parum congruit huic Demosthenis dicto, quo se fonte Philippo dedisse videntur Amphipolitæ. Cuinam igitur fides adhibenda est? Demostheni qui neget, puto, neminem fore; quippe rem narrat suâ ætate, ac nuper gestam; neque hic Oratoris ars, qua cuncta ad propriam utilitatem revocare solet, habet locum, nisi mendacii notâ velit inuri. Ex adverso Diodorus, qui è *συνχρόνοισ* autoribus collegit Historiam suam, non facile repudiari potest. In hac igitur eventus ambiguitate id mihi persuasum est, Amphipolim Philippum obsedisse, machinis oppugnasse, omnique usum belli arte, sed eorum, qui ejus parti favebant, occulto consilio atque operâ Urbem cepisse; dum interim cæteri Cives prodicionis ignari Patriam constanti animo tuerentur, ut sæpius alibi usu venisse legimus. Partâ sibi victoriâ, Proditores primùm lætâ fronte complexum; eos deinde, ut tot reliquos, quod ait Orator, malè habuisse; arte huic Regi consuetâ, memorando perditis hisce viris exemplo.

[1] De Pydna eadem intercedit difficultas. Ipse à Philippo subactæ armorum vi Diodorus meminit paucis iis verbis, quæ mox retulimus. Etenim *χειρόμας* verbi, quo utitur, significatio nunquam sine vi reperitur. Contra Demosthenes hanc etiam prodicione captam affirmat. Itaque vel uterque, ut dudum de Amphipoli, pari formâ unus alteri conciliandus est, vel deferenda Siciliensis auctoritas. Cæterum in tanta historicorum Græcorum jactura nullum è veteribus monumentis testimonium alterutri adjungi potest.

test. Sunt in Parisiensi Ulpiani Codice accessiones aliquæ ad jampridem receptas ejusdem enarrationes, quarum una sic habet: Πύδνα τὸ νῦν Κύτρος. Πύδνα πόλις Μακεδονίας αὕτη ἀπέστη τῇ ὑπακούειν Φιλίππῳ, καὶ ἐσράτρευσε καὶ αὐτῇ, καὶ περὶ ταύτῃ τοιῦτόν τι σιωέβη, κακῶς γάρ τινες προδεδώκασιν ἔτα ὕσερον γνόντες, ὡς οὐκ αὐτῶν Φείσαστο, ἔφυγον ἐπὶ τὸ Ἀμύντιον ἱερὸν τῇ πατρὸς αὐτῆς. Κολακένοντες γὰρ αὐτὸν πρῶτον οἱ Πυδναῖοι, ἱερὸν αὐτῷ ἐποίησαν. ΑΛΛ' αὐασήσας αὐτὸς ὄρκοις ἐπὶ τὸ μηδὲν ποιῆσαι, ἐξεληθόντας ἀνέειλε. *Pydna, nunc Cytros. Pydna Macedonia Civitas à Philippo defecit, ab ipsoque bello petita est. Ibi quidpiam accidit hujusmodi. Urbem aliqui Regi proditione dederant. At cum deinde comperissent ne ipsis quidem parcere, in Templum fugerunt Amyntæ ejus Patri sacrum. Siquidem adulati, nuper huic Fanum dicaverant. Verum ille datâ securitatis fide ad egrediendum suavit, egressosque interemit. Id utique Demosthenis sententiam mirificè comprobât. At cum Ulpianus hujusce rei nullum afferat testimonium, ipse dictum suum tueatur.*

[κ] Locus iste non parvâ laborat difficultate. Memorat enim Demosthenes illatas à Philippo injurias Olynthiis, nec leves quidem; quippe illarum recollectione vehementer commovebantur. At quando eas accipere potuerunt? Rex iste maximus a. 1. O. 105. Regni habenas suscepit, rebus adeo perturbatis, tantisque cum Illyriis, cum Pæone, cum Argæo Regnum appetente implicatus bellis, ut vix anno tertio à metu respiraverit. Tunc datâ Olynthiis Pydnâ non solum illos infestis armis non laceffivit, sed beneficiis ingentibus cumulavit. Ab hoc tempore ad hunc nostrum a. 4. O. 107. novem interceserunt anni, quibus hostili in eosdem animo fuisse, ullumque intulisse damnum nemo tradit. Cum tamen Demosthenis autoritas facta tecta servari debeat. Quam itaque aperiâ viam rei evolvendæ? Profectò non sufficit, vago sermone damna atque injurias comminisci; sed cum accidat, illas ob omnibus præ-

210 IN OLYNTHIACAM PRIMAM.

ter Demosthenem silentio præteriri, quærendum est, quo tempore & occasione potuerint injungi, ut rem gestam Historicorum monumentis non repugnare teneamus. Bis Philippus hoc intervallo temporis in Thraciam iter arripuit. Semel a. i. O. 106. cum in eum conspirantibus Thracum, Pæonum, Illyriorumque Regibus, inopinatò singulos oppressit¹. Iterum a. 4. ejusdem Olympiadis, cum Methonem obsedit, captamque excidit. Tunc igitur, & initio hujus an. 4. O. 107. antequam isti Legationem Athenas decrevissent, Olynthiorum agros vastasse prope abest à vero, ulturum aut fortè missum Methonæis auxilium, initamque cum Kersoblepte sibi inimico societatem, aut certè percussum cum Atheniensibus fœdus.

[L] Eodem anno, scilicet 3. O. 105, quo civile in Eubœa bellum accensum est, Philippus Amphipolim expugnavit, sed illud Atheniensium opè prius extinctum est, quàm ista in Regis potestatem venerit, ut patet ex Diodoro¹. Id optimè convenit cum hoc Demosthenis loco, quòd scilicet ex illa expeditione redeuntibus Atheniensibus sese obtulerint Amphipolitarum Legati Hierax & Stratocles, auxilium periclitanti Patriæ postulantes. Vide quæ in hanc ipsam rem diximus n. [m] Orat. primæ contra Philippum.

[M] Huic loco illustrando faciunt, quæ diximus num. 7. laudatæ modo Orationis, ubi ostendimus nequaquam has urbes, dum à Philippo obsiderentur, ab Atheniensibus neglectas, sed fatali quadam socordia ferò summissum iis auxilium, irritò conatu, nulloque fructu.

[N] Quot locis orbatì, quantaque veteris Imperii parte carerent, hoc tempore Athenienses è nota [r] ejusdem Orationis primæ contra Philippum repetendum est. Quàm verò ad ipsum recuperandum opportuna foret Olynthus, latè situs Urbis demonstrat, imminentis Thracis litori, ubi pars oppidorum major, quibus Athenæ despoliatæ fuerant, jacebat.

¹ *Diod. lib. xvi.*¹ *Diod. ibidem.*

Pag. 69. l. 18. Μὴ τὰ ταῦτα Φέρας &c. Pheræ Theſſaliæ Civitas, prope Bœbeidem lacum " à Phere Crethei, aut Phera Æoli filia nomen habuit, celebris Pherææ Dianæ Signo, quod illinc Athenas adductum magnâ religione Athenienſes venerabantur w. In ea Tyrannidem exercuit Alexander ejus Civis, qui, ut aliàs retulimus ann. 4. Olymp. 107. à Lycophrone ac Tiſiphono, Thebes ejus conjugis fratribus, trucidatus, iſtorum & Pitholai Tyrannidi locum dedit. Theſſali Philippi opem implorarunt, ut ab ipſis excuteret diriffimæ ſervitutis jugum; quamobrem non ſemel acie decertavit, ac denique a. 1. O 107. voti compos effectus eſt. Nam penitus proſtigatis Phocenſibus Sociis, captoque Onomarcho eorundem Phocenſium Duce, mortique tradito, Lycophron & Pitholaus, qui Tyrannorum ſupererant, τὰς μὲν Φεράς παρέδοσαν τῷ Φιλίππῳ, &c. ὃς τὴν Τυραννίδα κατέειλε, καὶ τῇ πόλει τὴν ἐλευθερίαν ἀποδίδει, καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν Θείαν καλῶς, προῆγεν ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμίων πῶς Φωκεῦσι, Pheras Philippo dederunt &c. qui Tyrannidem evertit, atque urbe in libertatem reſtitutâ, Theſſaliæque rebus compoſitis, ad Py-las venit, bello deleturus Phocenſes x. Cum verò Pitholaus Urbem ac Tyrannidem rurfus arripuiſſet, ἐπὶ τὰς Φεράς τῆς Θετταλίας παρελθὼν (ὁ Φίλιππος) Περδολαὸν διυναſτεύοντα τῆς πόλεως ἐξέβαλεν, Pheras Theſſaliæ Philippus adveniens, Pytholaum Urbi dominantem ejecit. Quo tempore præſidium illi impoſuiſſe opinor, de quo ab Oratore fit mentio y: Καὶ μὲν καὶ Φεράς, πρῶτον ὡς Φίλος, καὶ ſύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν, ἔχει καταλαβὼν, Et quidem Pheras, nuper ut amicus & Socius in Theſſaliam veniens, occupavit ac retinet. Dum mihi Pherarum Tyranni ante oculos obverſantur, venit in mentem admirari, qui tantus error Ulpiano ſubrepreſſerit, affirmanti eam Tyrannidem non ab iis, quos nominavimus, fuiſſe occupatam, ſed à gente Alevad-
rum. Ἡ ἰσορία ἔτι, ſunt ejusdem Ulpiani verba.

" Steph. Strabo, lib. ix.

w Pausan. in Corinth. Or. 2.

x Diad. lib. xvi.

y Demosth. Philipp. iii.

Αλεύας ἀπογόνος τῆς Ηρακλέους, Θετταλὸς, ἐτυράνησε Θετταλῶν, εἶτα καὶ οἱ τῆς παῖδες. Μὴ Φέρουτες ἔν τὴν Τυραννίδα οἱ Θετταλοὶ, καὶ ἀπορῶντες, τί δὲ ποιεῖν, μετὰ πᾶσι πάντας εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον. Εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐξέβαλε τὴν Αλεξάνδρην ἐκ τῆς Τυραννίδος. *Historia sic habet. Alevas ex Herculis gente Theffalus, in hos populos Tyrannidem habuit, ejusque deinceps filii. Quam Tyrannidem cum Theffali inique ferrent, dubitarentque, in ipsam quid agere possent, Philippi societatem Legatione postularunt. Igitur illuc progressus, Alevadas Tyrannide ejecit². Si quidem tantum abest, ut illā tunc Alvadæ potirentur, quin de jam pridem eradicanda cogitaverint. Nam cum Polydorus Pheræus, qui Theffaliæ vi dominabatur, ab Alexandro fratre veneno sublatus, huic locum occupandæ Tyrannidis reliquisset an. 4. O. 102. Alevadæ, odio in Tyrannum acti, ad Alexandrum Macedoniæ Regem, Philippi fratrem natu maximum, confugerunt, sumptisque ab illo auxiliis, reliquas Theffaliæ urbes in libertatem vindicarunt; Pheris autem expellere non potuerunt, ut Diodorus est auctor³. Διὸ καὶ τὴν παρανομίαν φοβηθέντες τῶν Λαερτιάδων τινὲς, οἱ δὲ εὐγένειαν Αλεξάνδρου προσαγορεύοντες, σὺν ἐθέλοντι πρὸς ἀλλήλους καταλύσαι τὴν δυναστείαν. Απελθόντες ὃ ἐκ Λαερτίης εἰς Μακεδονίαν, ἐπειθον Αλέξανδρον τὸν Βασιλέα συγκαταλύσαι τὸν Τύραννον &c. Quapropter ejus (Alexandri Pheræi) metuentes improbitatem Larissæorum aliqui, propter generis nobilitatem Alevadæ (scilicet ab Alevade oriundi) nuncupati, ejus evertere principatum inter se conspirarunt. Igitur Larissæ in Macedoniam profecti, Alexandro Regi suasērunt, ut consociatis viribus Tyrannidem solveret, &c. Verum a. 4. O. 105. Pheras quoque, Philippo manum operi admovente, liberarunt. Οἱ ὃ Αλεξάνδρου, rursus Diodori⁴ utor testimonio, καλούμενοι παρὰ τοῖς Θετταλοῖς, δι' εὐγένειαν δ' αἰζώματα ἔχοντες περιβόητοι, ἀνέπραττον τοῖς Τυράννοις. Οὐκ οὐδὲς ὃ καθ' ἑαυτοὺς αἰζιόμαχοι, προσελάβοντο Φίλιππον σύμμαχον τῶν Μακεδόνων Βασιλέα. Οὗτος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν καταπολέμησε τὴν Τυραννίδα, καὶ ταῖς*

² Ulp. in Orat. hujus Orat. ³ Diod. lib. xvi. ⁴ Idem, lib. xvi.

πόλεσιν ἀνακλησάμενος τὴν ἐλευθερίαν, μεγάλῳ εὐνοίᾳ εἰς τὰς Θεσσαλὰς ἐνεδείξατο. *Qui verò Alevada apud Thessalos appellantur, generis nobilitate autoritateque illustres, sese Tyrannis opposuerunt. At cum illos suis viribus acie vincere posse diffiderent, sibi socium Philippum Macedoniae Regem adsciverunt. Hic in Thessaliam adveniens Tyrannos bello prostravit, comparatâque urbibus libertate, maximâ Thessalos benevolentia prosequutus est.* Alevas istorum proavus Thessaliae imperium gerebat, cum Xerxes in Europam transmisit, eique cum Pisistratidis ad hanc expeditionem incitamento fuit. Quod scelus in communem Patriam Thessali execrati, Legatos, ad totius Provinciae Conventum, qui in Corinthiaco isthmo celebrabatur, miserunt, aliquam militum manum orantes, quæ cum ipsis conjuncta ad Olympi angustias transitum Xerxi prohiberet^c. Pheræ, ut unum hoc addam verbum, nunc *Jenizar* dicitur.

Ibid. Παγασας, De Pagasis abunde dictum est in Annotationibus ad 1 Phil. Nota 7.

Ib. Μαγνησίαν. Magnesia, Thessaliae pars inter Thermaicum Pelasgicumque sinum, tota Poeticis fabulis illustrata; habet enim celeberrimos montes Olympum, Pelion, Ossam, Peneum flumen, atque amœna Tempe, quæ sic Plinius^d describit: *In eo cursu (Penei scilicet) Tempe vocantur, quinque millium passuum longitudine, & ferme sesquijugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se dextrâ lævâque leniter convexis jugis. Intus suâ luce viridante allabitur Peneus, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu.* Quem locum prius stagnantibus Penei aquis occupatum, in jucundissimam vallem ferunt conversum fuisse, dum, terræ motus vi aperto inter Olympum atque Ossam aditu, flumen effluxit. Duas quoque habuit præcipuas Urbes Melibœam, Magnesiamque, hanc à Mæne dictum existimo, ut de cognomine Provincia refert Eustathius, alteram à Mænes uxore, ut idem tradit: *Μάγνητες ἐκλήθησαν ἀπὸ ἀνδρὸς ἐπιφά-*

^c Herod. in Polym.

^d Plin. lib. iv. cap. 8.

νῆς. Μαίνης γὰρ, Φησιν, εἰς τῶν Αἰολιδῶν, ὑπὸ τὸ Πήλιον ὄρος κτίσας πόλιν, ἀπὸ τῆς γυναικὸς Μελίβοιαν ἐκάλεσαν ὕστερον ἢ τὴν πᾶσαν χώραν Μαγνησίαν. *Magnetes vocati sunt ab homine illustri. Fertur enim, Mænes, Æolidarum unus, sub Pelio monte Urbem fabricasse. Quam ex ejus conjuge Melibæam vocarunt. Deinde regionem omnem, Magnesium.* Hujus, & cognominis Urbis tunc Philippum potitum fuisse non dubito, cum Pheras obtinuit. Non tamen eam communire permissus est, Theſſalis prohibentibus, ut mox à Demosthene affirmatur. Quamobrem cautè Ulpiani testimonium accipiendum est, renunciantis à Philippo castellum Magnesiæ fuisse impositum, frænum Urbi, provinciæque; sed ab eo communiendo deturbatum. Verius enim illud extruere in animo habuisse, ac fortè inchoatum fuisse credendum est. Nam excitatâ munitione nihil profectò ad perterrefaciendam Civitatem defuisset. Hanc autem, ut Corinthum, & Chalcidem, quas Græciæ claves nuncupabat, præfidiis firmavit Philippus Demetri filius, ut Pausanias^f memoriæ hominum consignavit.

Ibid. l. 21. ἐκὲν τὰς μὲν ἐμβαλὼν, τὰς δὲ καλασίσας τῶν βασιλείων &c. Quid autem de memoratis hoc loco Thraciæ Regibus, à Philippo aut in ordinem redactis, aut constitutis dicemus? Cotys, qui Threicium Imperium tenebat, decessit ann. 4. O. 106, ac statim non solùm Kersobleptes ejus filius, sed Amadocus, & Berisades, τρεῖς αὐτῷ ἐνὸς γενέσθαι Θράκης βασιλεῖας, *tres pro uno Thraciæ Reges fuerunt*, sunt Demosthenis^g verba, à quo, & à Justino^h plura mutuanda sunt, ut quid in hac re gestum fuerit, conspiciatur. Nam Diodorus solùm meminit susceptæ à Philippo adversus Methonæos expeditionis, quæ tamen in hoc universo facinore continetur. Tres ii Reges, unusquisque sibi, Atheniensium amicitiam postularunt. Verùm Kersobleptes Causam vicit, Chersonesi præter Cardiam dono comparatâ sibi reipublicæ societate.

^e Eust. in Iliad. B.
Orat. advers. Aristocr.

^f Pausan. in Achaic.

^h Justin. lib. viii. cap. 3.

^g Demosth. in

Sequitur enim Demosthenes: Συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτων, αὐτοῖς ἀντιπάλλειν εἶναι τέττας, ὑμᾶς ἢ ὑπέρχεισθαι, ἢ θρασυεύειν. Τὸ τοῦ πίνων, ὃ ἄνδρες Αἰθιωαῖοι, βυλόμενοι τινὲς παῦσαι, ἢ καταλύσαι μὲν τὰς ἐτέρας Βασιλείας, παραδόντας δ' ἐν τῷ Κερσοβλέπῃ τὴν ἀρχὴν ἅπασαν, διαπρώτιστα σφίσι τὸ τοῦ γενέσθαι τὸ προέβλεμμα, &c. *Hinc verò contigit istos inter se dissidere, & vos observare, officiisque colere. Itaque istam, Athenienses, contentionem cum aliqui vellent dirimere, ac reliquos Reges exaudivere, unumque totius Regni compotem Kersobleptem facere, curarunt, ut istud fieret decretum &c. Et Diodorus¹: Κερσοβλέπης ὃ τῷ Κότυος, διὰ τε τὴν πρὸς Φίλιππον ἀλλοτρίωσιν, ἢ τὴν πρὸς Αἰθιωαῖος Φιλίαν, ἐγχειρήσαντος τοῖς Αἰθιωαίοις τὰς ἐν Χερρόνησος πόλεις πλὴν Καρδίας &c. Cum Kersobleptes Cotys filius à Philippo alienus, Atheniensibus familiaris, in istorum manus dedisset Cbersonesis Urbes præter Cardiam. Quæ dum ita geruntur, Philippus advenit, movet arma, alicui Regum infestus, alicui blandus. At cuinam alterutra fors obtigit? Res quidem ad explicandum difficilis, sed ex isto quoque vado emergendum est, quantum exilibus ingenii mei viribus liceat. Puto igitur, Amadocum & Berisadem è regno dejectos, Kersobleptem ac Terem à Macedone confirmatos. Justinus enim scribit laudato loco, in hac ipsa expeditione, aliquos Threiciorum Regum, Philippi insidiis circumventos occidisse. Horum unum Berisadem esse dubitare non sinit Demosthenes in Aristocratea, quam habuit a. i. O. 107. ubi fato ille functus dicitur: Ἐπειδὴ γὰρ ἐνὸς τελευτήσαντος τῶν Βασιλέων Βηλεσάδου, παραβῶς τὰς ὁρμὰς, ἢ τὰς σωθῆκας, ἃς μετ' ὑμῶν ἐποίησαν Κερσοβλέπης, ἐξέφερε πόλεμον πρὸς τε τοὺς Βηλεσάδου παῖδας, ἢ πρὸς Ἀμάδοκον. Postquam verò, Berisade, Regum uno, è vivis erepto, Kersobleptes violatis jurejurando ac pactis, quæ vobiscum inierat, bellum intulit Berisadis filiis atque Amadoco. Quem quidem Amadocum esse ex iis alterum, quos Justinus celeriter obiisse dicit, hinc non temerè conjicitur, quod ejus nullam*

¹ Diod. lib. vxi.

deinceps mentionem fieri videam. At quamvis hæc facile concedi possint, non tamen, dicet aliquis, æquè promptus quispiam erit ad concedendum, beneficium fuisse Philippum in Kersobleptem, quem dudum audivimus infensum illi se ostendisse, sibi que Athenienses demeruisse, traditâ Chersoneaso. Verùm non ita res habet. Demosthenes enim in laudata Aristocrateæ sæpe sæpius nos docet, & hac illum Provinciâ cessisse, quia nulla spes erat retinendæ, & infidum esse Reipublicæ, & occultè Philippum colere. Quocirca existimari debet, in Regno ejus quoque voluntate permansisse. Quod autem permanserit ad annum usque secundum O. 109. certum facit Diodorus, ut mox referemus; & sanè cum longè latèque a. 4. O. 106. Macedonis arma in Thracia dominarentur, quis non videt, nonnisi hujus voluntate Kersobleptem potuisse Regnum retinere. Teren pariter alterum ex erectis confirmatisque Regibus fuisse, nemo, puto, inficiabitur, si secum animo cogitet, Philippum in sua, quam Latio donavimus, datâ ad Athenienses Epistolâ scribere: Τήλω μὲν μετ' ἐμοῦ στρατεύμενον ἐφ' ὑμᾶς, Teren *mecum adversus vos arma gessisse*, quare Socium Regem profectò non expulit, & usque ad memoratum a. 2. O. 109. regnare permisit. At qua ratione ista connecti queant cum iis, quæ habet Philippus in eâ suâ ad Athenienses Epistolâ, qua postulantibus illis, ut Teren & Kersobleptem in Regnum restituat, liberè se id effecturum negat? ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἢ γράφετε ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἐμοὶ προσάτιόντες, Τήλω ἢ Κερσοβλέπῳ ἐὰν Θράκης ἄρχειν &c. Ἐὰν ἔν περὶ τὰς ἐκβαλόντας ἐκείρους αὐτῶν ἀποδοῦναι πάλιν τὰς ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσῶσι, κομίζεσθε ἢ παρ' ἐμοῦ τιῶ Θράκῃ ὅσῳ Τήρης ἢ Κερσοβλέπης εἶχεν. Verùm præterea & in vestris decretis mihi pro Imperio mandatis, ut Teren & Kersobleptem Thraciæ dominari permittam &c. Cum igitur eos persuaseritis, qui horum (Evagoræ Cyprii Dionysii que Syracusani) utrumque ejecerunt, ipsis Regnum restituere, tunc & à me Thraciam recuperabitis, quam Teres & Kersobleptes tenuit. Optimè

Optimè quidem. Nam eæ literæ, ut suo loco dicemus, conscriptæ sunt à Philippo a. 1. O. 110. Rex autem utrosque illos Reges ejecerat a. 2. O. 109, scilicet decem annis, postquam ipsis Regnum gubernandum reliquerat. Et fanè de Kerfoblepte disertis hisce verbis narrat Diodorus ^k. Φίλιππος τὰς ἐπὶ Θράκῃ πόλεις Ἑλληνίδας εἰς εὐνοίαν προσκαλεσάμενος, ἐς ῥά τ' ὤσεν ἐπὶ Θράκῃ. Κερσοβλέπης γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῶν Θρακῶν διέλεε τὰς ἐφ' Ἑλληνιστίᾳ πόλεις ὁμορούσας τῇ Θράκῃ καλασσεφόμενος, ἢ τινὶ ὀρεμνῶ, ἐς ῥά τ' ὤσεν ἐπ' αὐτοὺς σὺν πολλῇ δυνάμει. Νικήσας δ' ὅτε πλείοσι μάχαις τὰς Θράκας, πῶς μὲν καταπολεμηθεῖσι Βαρεβάροις προσέταξε δεκάτας τελεῖν πῶς Μακεδόσι. Αὐτὸς δ' ἐν πῶς ἐπικαίροις τόποις κίσας ἀξιολόγους πόλεις ἔπαισε πρὸς Θράκας. *Philippus Græcis in Thracia Urbibus ad mutuam benevolentiam invitatis, in ipsam Thraciam bellum movit. Etenim Kerfobleptes ipsorum Rex Urbes Thraciæ finitimas evertere, regionemque vastare non desinebat. Cum igitur Philippus vellet Barbarorum audaciam frangere, expeditionem in eos suscepit ingenti militum vi. Devictis autem Thracibus non uno prælio, iis, qui secum armis decertare non dubitaverant, decumas imposuit, Macedonibus persolvendas. Et ipsa constructis oppidis, ubi opportunum existimavit, Thracibus frænum injecit. At prorsus Regno despoliasse ex hoc Demosthenis loco reputandum est. Ad quæ Wolfius ^l vir clarissimus nequaquam adjiciens animum, perperam existimavit, Teren & Kerfobleptem jampridem a. 4. O. 106. in ordinem fuisse coactos.*

Hoc eodem tempore Methonem à Philippo usurpatam, exculptumque ipsi oculum jam annotavimus; à quo letali vulnere cum convalesceret, Orator ait, in Olynthios arma tulisse; quod mirificè sententiam nostram confirmat, superius expressam n. κ. de illatis jampridem injuriis huic Civitati.

[o] Si quis diligenter cogitatione complectatur, quàm celeri, ac felici cursu Philippus à rerum prope modum omnium desperatione ad summam fortunam eversus fuerit, maximâ profectò detinebitur admira-

^k Diod. lib. xvi.

^l Wolf. in notis ad hanc Orat.

218 IN OLYNTHIACAM PRIMAM.

tionē. Regnum Macedoniæ, ut non semel diximus, acceperat a. 1. O. 105. tunc naturâ non solum finibus, divitiis, potentiæ robore angustum, ac tenue, sed fortunâ fractum, concussum externis bellis, intestinis discordiis lacerum, & prope servum; quippe ejus Pater Amyntas annuo tributo pacem sibi emerat ab Illyriis, qui victoriâ elati, ac superbi vix eum duris conditionibus regnare permiserant. Brevi quatuor annorum spatio industriâ ac virtute suâ Macedoniam ille ab interitu revocavit, viribus auxit, æmulos Reges profligavit, coegit sibi audientes esse, Pydnam, Potidæam, aliasque Urbes, quas hoc loco Demosthenes recenset, in potestatem recepit. Deinde totidem annorum intervallo externis bellis interfuit, Socios ope suâ victores fecit, cunctisque Græcis sui metum ac terrorem intulit. Demum post undecimum ab illinc annum victor ad Cheronæam eos omnes habuit obnoxios, tutamque adeo sibi viam stravit ad Orbis terrarum imperium, ut huic acquirendo non eum oportunitas, non vires, sed vita defecerint. Adeo rerum principiis obsistendum est, ut sæpius Demosthenes admonet, præsertim si ad ea promovenda in uno aliquo magnæ indolis viro virtus & ambitio conspicerent. Nunc aliqua singillatim dicamus de unaquaque re, cujus hoc loco meminit Orator, & quam nondum attigerimus. Sed prius adnotamus Philippicæ felicitatis cursum ab Oratore compendio, sed arte summa descriptum, optimè cum Historia convenire. Nam ut jam indicavimus, a. 3. O. 105. primùm Amphipolim occupavit, deinde Pydnam, postmodum Potidæam, An. 4. O. 106. Methonem excidit, statimque Thessalis contra Tyrannos suppetias ivit, occupavitque deinceps Pagasas, & an. 1. Olymp. 107. libertati restituit Pheras, Magnesium tenuit; Demum an. 4. ejusdem Olymp. & hoc 1. O. 108. in Thraciam commoratus è suo arbitratu composuit Provinciæ res, Olynthum obsedit, ac diruit.

[P] Philippus exercitum contra Pæones atque Illyrios duxit a. 2. O. 105, secundo pariter Regni sui.
Pæones

Pæones facilè profligavit; At cum Bardyle Illyricorum Rege, qui nolebat Macedonicis Urbibus, à sese occupatis, decedere, atque ita pacem constabilire, dubio ac periculoso Marte pugnavit. Sed virtute ac disciplinâ valuit adeo, ut hostes denique in fugam conjecerit, maximâ illorum strage. Οἱ δ' Ἰλλύριοι διαπερσθέντες, ἢ τῶν Μακεδονικῶν πόλεων πασῶν ἐκχωρήσαντες, ἐτυχον τῆς εἰρήνης. Ἀνυρέθησαν ὃ τῶν Ἰλλυριῶν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πλείους τῶν ἐπικρατεσιῶν. *Illyrii autem Legatione missâ cunctisque relictis Macedonicis Urbibus pacem obtinuerunt. Ipsorum plusquam septem millia in eo prælio ceciderunt.* Ita Diodorus ^m loquitur. Iterum cum iidem Reges in Philippum simul cum Thrace conjurassent an. 1. O. 106, eos antevergens penitus armis debilitavit. Quæ duæ expeditiones hoc loco à Demosthene commemorantur. At quando Arymbam suæ Conjugis patrum invasit? Altum de hac re apud omnes silentium est; attâmen dicendum aliquid. Molossi, quibus Arymbas imperitabat, finitimi Thessaliæ sunt. Illum igitur hujus Tyrannis favisse, ut cuique sui ordinis viros tueri mos est, conjecturam facio, proindeque in se Philippi arma, qui Thessalis contra eosdem Tyrannos opitulabatur, concitasse, ac nonnihil bello pertentatum, ut à ferenda hostibus ope abstineret, non longè abest à vero. Redeo nunc ad Illyrios, Pæonas, atque ipsum Arymbam.

Illyrium Regio Macedoniae contermina ab Oriente, Pannoniæ à Borea, modò latiores, modò angustiores fines obtinuit è suorum Regum strenuitate aut incuriâ; ab Illyrio Cadmi nomen accepit, qui Thebis cum Harmonia uxore ad Encheliensium terram progressus, ab istis, Oraculi monitu, dux in eo bello eligitur, quod cum ejusdem Regionis populis gerebant. Victor, provinciæ potitur, Encheliensium voluntate, eamque Illyrium dixit ab Illyrio, quem ibi habuit ab Harmonia conjuge ⁿ. Illud gens incoluit ferocissima, quæ sæpius Græcos ac Romanos exercuit.

^m Diod. lib. xv.

ⁿ Apollodor. lib. iii.

Pæones qui populi fuerint, quasque obtinuerint sedes, Dario apud Herodotum^o explicant Pigres & Mastyres fratres, qui, auditâ Regis in Græciam expeditione, ad ineundam ejus gratiam, rati sic posse Pæonibus cum Imperio præfici, Sardis se contulerunt, aditumque sibi ad Regem aperiunt sagaci quodam consilio. Tempus capiunt, quo Rex extra Urbem commoraretur; Tunc Sororem secum adductam ante illius oculos aquatum mittunt, equum finistrâ ducentem, dextrâ nentem, capite vas aquæ plenum gestantem. Tantâ mulieris strenuitate commotus eam ad se jubet adduci; sequuntur fratres, qui rem ita eventuram in animum induxerant; quærentique ipsorum Patriam, atque instituta, quibus mulieres suas in hujusmodi præclaros mores formarent, respondent, se Pæones esse, ad Strymonem fluvium haud procul ab Hellesponto habitare, à Teucris oriundos, laborum patientissimos, quibus ferendis pares vel ipsas fœminas conspexisset. Darius gentis virtutem admiratus, jussit Megabyzo, qui pridem cum exercitus parte solverat in Europam, ut quantacumque illa esset, armis domitam in Asiam transmitteret; eam se velle Regno suo, præsidio, atque ornamento esse. At cum ad Pæones hæc Regiæ voluntatis fama permeasset, ne cogerentur Patriam suam deserere, cuncti expeditis armis Megabyzo occurrunt. Sed ille militari usus calliditate, circumducto exercitu, illorum oppida militibus vacua occupavit. Hi conjugum liberorumque desiderio revocati, se Ducis imperata facturos receperunt. Itaque in Asiam universa ea Natio transportata Phrygiæ partem incolendam obtinuit. Aristagoras deinde Mileti Tyrannus cum à Dario defecisset, & unâ secum Ionia, ut Persarum Imperium debilitaret, fortissimæ genti naves ac præsidium obtulit, si vellet antiquas sedes repetere; quo consilio avidissimè arrepto, factoque agmine ad mare contendit, consensisque triremibus in Patriam est restituta. Ibi non semel inimicitias adversus Mace-

dones exercuit, prospero eventu, sed à Philippo victa concessit in Macedonici Regni partem, nullâ deinceps fortunæ commutatione.

Arymbas Molofforum Rex, Olympiadis Philippi uxoris Patruus, si Pausaniæ^p credimus, aut Patruellis, si Justino^q. Hæc à Pausania refertur Epirotarum Regum series, qua ad Arymbam pervenitur. Pyrrhus Achille genitus, finito Trojano bello haud in Thessalam terram, sibi patriam, sed in Epirum venit, ubi Heleni Vatis monitu, qui per ea loca Imperium tenebat, ductâ conjuge Andromache, tres ex illa filios suscepit, Moloffum (unde nomen habuit Epiri pars, Thessaliæ finitima) Pielum, & Pergamum. Variæ fratrum sortes fuerunt, quas non est hujus loci commemorare; sed, quod facit ad rem nostram, Helenus moriens regnum Molosso reliquit, posthabito Cestrino filio, quem ipsi Andromache post obitum Pyrrhi genuerat. At in regnum deinde successit Piel stirps, à quo Pielo per quatuordecim Sobolis gradus ad Tharypum Arymbæ patrem deducimur. Epirotæ unum Regem habuerunt usque ad Tharypum, qui Regnum cum Alcetæ fratre partitus, Molossis imperavit. Alcetæ Neoptolemus filius, Tharypo Arymbas fuit. Reliquit Arymbas Æacidam, sed hujus Regnum, Philippi Macedonis leviri sui viribus, obtinuit Alexander Neoptolemo genitus, quo in Lucania extincto, regnare cœpit Æacidas. Hic autem à Cassandro, Macedoniæ habenas post magnum Alexandrum gubernante, prælio ad Cœniadas victus, letalique vulnere confossus, Epirum Alcetæ fratri suo natu maximo administrandam reliquit; at citò sublatu est, à Civibus cum universa familia obtruncatus ob morum ferocitatem, Pyrrhoque datum imperium, Æacidæ filio; ad quem Italico bello, adductisque in discrimen Romanis illustrem non abs re duximus Epirotarum Regum seriem proferre. Cæterum Arymbas a. 3. O. 109. facto cessit^r.

^p *Paus. in Atticis.*

^q *Just. lib. vii.*

^r *Diod. lib. xvi.*

[Q] Iterum hoc loco Theatralem pecuniam exagitat, ob quam inter Cives distributam dicit, Ærarium ab Atheniensibus effundi, quò lubenti animo feruntur. Nulla enim æquè gens, ut Romani, atque Athenienses ludorum ac spectaculorum curiositate capti sunt. Quod si, qui duo in singulos Cives oboli distrahebantur Theatri causâ, vectigalia Reipublicæ exhauriebant, & ea quidem vectigalia, ut ait in præsentia Demosthenes, quæ maxima aliorum populorum æquarent, quis Ulpianum¹ audiet dicentem? ὁ γὰρ μισθὸς καθημερινὴ δόσις ἐστὶ χρημάτων, τὰ δὲ θεωρημάτων ἱερομυῖαις ἐλάμβανον. *Mercēs est quotidiana pecuniæ distributio; Theatralem verò in stasis solummodo Festis accipiebant.* Profectò non gravissimi, ut Orator frequenter clamat, sed vix mediocris momenti fuisset argentum istud in paucos dies collatum, & Ærarium vix attigisset, nedum expilasset. Vide quæ nuper de hac ipsa re annotavimus.

[R] Declinat capitis periculum, si quis illud intendere voluisset. Nam, ut diximus, lex erat Athenis, capite illum plecti, qui à Theatro ad militares usus pecuniam populo divisam ludorum causâ revocare proposuisset. Ait igitur, se istiusmodi sententiam nequaquam proferre; sed cautè, quid inde mali contingat, quid boni evenire possit, si lex abrogetur, indicat, ut sponte Plebs ipsa ad eam delendam inducat animum, quod postea, nec multis abhinc annis, novimus effecisse.

[s] Meritò quidem Thessalorum fides in suspicionem Philippo venisse poterat; atque iste vereri, ne res novas agitarent animo, ac meditarentur. Nos enim Demosthenes certiores facit, eos Regem, tuendæ libertatis specie, pene in servitutem rede gisse. Sic enim habet²; ἀλλὰ Θεσσαλία πῶς ἔχει; οὐχὶ τὰς πόλεις, καὶ τὰς πολιτείας αὐτῶν ἀφῆρηται, καὶ τετραδαρχίας κατέστησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δελευώσιν; *At quomodo se habet Thessalia? Nonne urbes, earumque Rempublicam delebit? Nonne quatuor*

¹ Ulp. in enar. 3. Olynth.

² Demosth. Orat. 3. in Phil.

constituit præfecturas, ut non solum unaquæque Civitas, sed singulae gentes serviant? Et alibi^u: Καί τι τῆς τοῦ πράγματος, ἢ τὰ παῦτα ζηλώματα, Θεσσαλῶν μὲν, ὧς ἄνδρες Αθιναῖοι, μέχρη μὲν ἔχθεις, ἢ πρώτω τινὶ ἡγεμονίαν, ἢ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολωλέκει. Νῦν δ' ἤδη ἢ τινὶ ἐλάβοι-εῖαν παραρῆται. Τὰς γὰρ ἀκροπόλεις ἀνίων ἐνίων Μακεδόνες φερούσι. Et sanè id rei, atque hujusmodi emulationes Thessalis, Athenienses, usque adhuc, heri scilicet, ac nudius tertius Imperium, communemque auctoritatem ademerunt, nunc verò jam & libertatem. Siquidem nonnullorum ipsorum arces Macedonico præsidio custodiuntur. Quid igitur eam gentem in tantas adductam calamitates contra Philippum non cogitasse credendum est, quem sibi tam gravem ac perniciosum experiebantur?

[Τ] Thessalorum perfidia malè apud Græcos audiebat, iique per hominum ora ferebantur veluti omnium proditores. Quamobrem non solum hoc loco infidi ab Oratore nuncupantur, sed in tertia quoque Philippica Atheniensium fidelitatem cum illorum comparat inconstantia: ὑμεῖς μὲν, ὧς ἄνδρες Αθιναῖοι, οὐδένα πρόδωκατε πώποτε τῶν φίλων· Θεσσαλοὶ ᾧ οὐδένα πώποθ' ὄν τινα, οὐ. Vos, Athenienses, nullius unquam amicorum proditione fœdati estis; Thessali, omnium. At unde istiusmodi rumor manaverat? Nam si Alevadas Thessalorum tum temporis Tyrannos in medium adducamus, qui Xerxem ad perdomandam Græciam sunt adhortati; non hi solum eo se scelere obstrinxerunt, at Pisistratidæ quoque, alique. Si fœdus ab iisdem cum Xerxe ictum; quot Græcorum, * ut aliàs retulimus, eodem fœdere se copularunt? Si sæpius mutatam illorum, modò uni, modò alteri adhærentium, voluntatem; quæ Græcarum gentium, ut pariter jamdiu annotavimus, hanc profectò fabulam non ludit? Cur igitur communi cum tot aliis detenti crimine peculiarem infamiæ notam adepti sunt? Duo sanè patrarunt, quibus præcipuum ab Atheniensibus odium, præcipuum ab omnibus dedecus inierunt. Alterum, cum repudiata ab ipsis Atheniensibus

^u In Orat. de falsa legat.

Perfarum Societate, magnificisque præmiis, Theſſali in Atticam Duces Mardonio fuerunt, irâ in Athenas, cunctamque illam regionem flagranti; neque ejus gentis magnanimitate, qua commune Græciæ bonum privatis suis utilitatibus prætulera, commoti sunt; nec Thebanorum exemplis, qui quamvis Medorum amicitiam complexi fuerant, Mardonium tamen ab inferenda nobilissimæ Urbi vastitate deterrebant^w. Quo facinore Theſſali, qui prius Atheniensium familiaritatem coluerant, communi omnium odio atque execrationis flammâ deflagrarunt. Alterum, cum a. 4. O. 80. pugnantis ad Tanagram in Bœotia formidabili prælio Atheniensibus ac Lacedæmoniis, Theſſali, dum manus dubio Marte conferuntur, ab Atheniensibus transeunt in Lacedæmoniorum partes, qua de re Thucydides^x audiendus est: ἤλθον ἡ κ. Θεσσαλῶν ἰππεῖς πρὸς Ἀθηναιοὺς κατὰ τὸ ξυμβαχικόν, οἱ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους, *Advenerunt Atheniensibus jure Societatis Theſſalorum Equites, qui dum pugna committitur, sese ad Lacedæmonios transtulerunt.* Hanc Theſſalorum perfidiam silentio præterit Diodorus, dum prælium describit, sed paulò post luculenter indicat. Inquit enim, Myronidam Atheniensium Ducem, debellatis Phocensibus, acceptisque obsidibus, in Theſſaliam progressum, ἐγκαλοῦντα μὲν τῆς γενομένης προδοσίας, *eos de factâ proditione accusasse*^y.

[v] Dum in ista Demosthenis verba mentis oculos intendo, video Theſſalorum morem, qui sæpius intestinis Urbium, aut universæ provinciæ discordiis sedandis componendisque, sese, suasque res omnes claro cuiquam Viro, cui fiderent, administrandas committebant, ne partium alterutra dominaretur; felici aliquando, plerumque infelici eventu. Verùm ita sunt mores hominum, ut Majorum instituta imitari velint. Res quidem bene cessit Pharsaliis, nobilissimis Theſſaliæ populis, qua de re Xenophontem^z audia-

^w Herod. lib. ix.^x Thucyd. lib. i.^y Diod. lib. xi.^z Xenophb. de rebus Græc. lib. vi.

mus: σχεδὸν ᾧ περὶ πῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκ Θετταλίας ἀφικνεῖται πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος. Οὗτος ᾧ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θετταλίᾳ εὐδοκίμει, καὶ ἐν αὐτῇ ᾧ τῇ πόλει αὐτῶς ἐδόκει καλὸς τε καὶ ἀγαθὸς εἶναι, ὥς τε καὶ σασιασταί τις οἱ Φαρσάλιοι, παρὰ καλὴ θέρμῃ αὐτῶν μὲν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν, λαμβάνοντα ὅσα ἐγγράπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἰς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν, καὶ εἰς τιμὴν ἄλλῃ διοίκησιν. Κακείνος μὲν τοι ἀπὸ τέτων τῶν χρημάτων τιμὴν τε ἄκραν φυλάττων διέσωσεν αὐτοῖς, καὶ τ' ἄλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτὸν &c. *Fortè per id temporis (circa initia Bœotici belli) ad Lacedæmoniorum Rempublicam venit Polydamas Pharsalius. Hic ἔσ' apud reliquos Thessalos bonestâ famâ fruebatur, ἔσ' in sua Civitate adeò ornatus, ac bonus habebatur, ut dissidentes inter se Pharsalii, apud ipsum arcem deposuissent, commisissentque publicos redditus administrandos; decreverant etiam, iis illum juxta leges uti in rem sacram, aliosque sumptus. Et sanè hac pecuniâ custoditam arcem, Civibus conservavit, ἔσ' singulis annis rationem retulit administrationis suæ ἔσ'c. Benè quoque Thessalis cessit, cum sese suasque res gubernandas tradiderunt Jasoni Pheræo an. 2. O. 102. de quo sic loquitur Diodorus^a: Ιάσων ὁ Φερᾶιος, ἡγεμὼν ἡρημένος τῆς Θετταλίας, καὶ δοκῶν ἐπιεικῶς ἀρχεῖν τῶν ὑποδευταγμένων ἐδολοφονήθη. Jason Pheræus, quem Ducem sibi Thessali elegerant, ac moderatè imperio suo uti videbatur, dolo peremptus est. At non bene sibi evenisse putabant, quod vectigalia, & urbes aliquot Philippo credidissent, à quo cuncta hæc repetere cogitabant. His enarratis, nunc ipsa res admonet, ut ne Thessaliam silentio prætereamus.*

Hæc igitur provincia prius variis nominibus, & ab Homero Pelasgia nuncupata, Thessalia demum dicta est à Thessalo Æmonis filio, ut Straboni placet, vel Jasonis, & Medææ, ut Diodoro^b. Mari alluitur ab Oriente; Macedoniam habet à Borea; ab Occidente ac Meridie Epirum & Phocidem. Eam ta-

^a Diod. lib. xv.

^b Strabo lib. ix. Diod. lib. iv.

men Herodotus^c, ut hinc dicto suo fidem adstruat, montibus circumdat; scilicet ad Orientem Pelio & Ofsâ; ad Occidentem Pindo; ad Septentrionem Olympo; ad Meridiem Othri, cum tamen ex ea parte, qua Eubœam respicit, mare apertis campis contingat. Verum enimverò, nisi undique montium jugis clausisset, corruisset fabula, quam ex antiqua Theſſalorum memoriâ repetit, scilicet omnem quaquaversum regionem illam Penei interfluentis aquis inundasse, ac Neptuni beneficio, terræ motu nimirum, ut Sapientes interpretabantur, Pelio monte ab Ofsa diviso, aquas in mare labi potuisse, è stagnoque Theſſaliam emerſiſſe. Quod (ſi à Tempe, minimâ ejusdem Theſſaliæ parte ad omnem regionem, in qua & colles aliquot ſe extollunt, & ad mare non parum aperta eſt, transferatur) à vero longè alienum eſſe nemo inficiabitur, irridebitque Xerxis dictum, quo ſe illam poſſe, occluſis Penei faucibus, aquis obrueri jactitabat. Narrat quidem Ariſtoteles Pyrrhæ ac Deucalionis ætate tantam aquarum vim, pluviis collectam, ſeſeque extollente Bœbeide lacu, repente eam planam, ac plerumque depreſſam terram occupasse, ut Incolarum plures abſumpſerit; reliquos in juga montium cum geminis illis aſcendiſſe, unde Poetæ reparati hominum generis fabulam acceperunt. Theſſalia diverſos populos habuit, unumquemque ſuis legibus, ſuiſque inſtitutis viventem. Lariffæi, Pharſalii, Paraſii, Grænonii, Piraſii, Gyrtonii, Pheræi à Thucydide^d recensentur, qui, ſuos quique Imperatores lequuti, ex vetuſta ſocietate in bello Peloponeſiaco auxiliatum Athenienſibus venerunt; gens armis idonea, quæque ſæpius finitimos Populos moleſtiis affecit, & facilè ad Græciæ principatum aſpirare potuiſſet, ſi minus inteſtinis diſcordiis laboraſſet; ſiquidem equitatu omnem ſimul Græciam ſuperavit, ut alibi referetur. Fuit etiam veneficiis infamis, Medææ ſcientiâ atque exemplo. Quamobrem apud Græcos,

^c Herod. in Polymn.^d Thucyd. lib. ii.

IN OLYNTHIACAM PRIMAM. 227

Latinosque Poetas frequenter magicas artes Thessalica Mulier exercet. Nunc regio non minus à veteri gloria, quàm à nomine decessit, atque *Janna* nuncupatur.

[x] Non solum ob veteres causas, quas Nota [s] posteriore Orat. de Classibus enumeravimus, alieno erant animo Thebani ab Atheniensibus; at recepta jam vulnera exasperabat Phocense bellum, in quo nunc ipsi Athenienses arma contra eosdem Thebanos gestabant, Phocensibus jure societatis auxiliati. Proinde nil mirum, si Demosthenes eos promptè alacriterque sese contra Rempublicam cum Philippo conjuncturos affirmat.

[y] Initium & causam Phocensis belli jamdudum descripsimus, exitum suo loco dicemus. Nunc satis fuerit indicare, sæpius eam gentem Thessalos Boeotosque concidisse, sæpius invicem victam, ac demum hoc tempore adeo debilitatam, ut vix Atheniensium aliorumque Sociorum viribus se sustineret.

OLYNTHIACA SECUNDA.

IN ARGUMENTUM.

[A] **I**N tantis Historiæ tenebris certum veritatis lumen inspicere haud facile quidem est. Diu vexatos hoc tempore Olynthios novimus à Philippo, eosque pluribus præliis perculsos, tandem in urbe conclusos tuendis mœnibus operam dedisse suam. Novimus etiam postulatum, datumque periclitanti Urbi ab Atheniensibus auxilium, idque, si Philocoro credimus, tripartitò; istaque omnia paucis mensibus confecta; atque hoc temporis spatio ter Demosthenem pro Olynthiis ad Populum orasse, ut Notis [A. & B.] Olynthiacæ primæ prosequuti dicendo sumus. An verò ad inflammandos Civium animos, ut promissam non differrent opem, vel ut ipsos denuo auxiliarentur,

tur, vel alia quapiam de causa tres istas Conciones habitas fuisse, non satis percipi cogitando potest. Mihi tamen prior sententia propius abesse à vero videtur, cum propter * Libanii id asserentis auctoritatem, qualiscumque illa sit, non quidem nullius pretii; tum quia persuadere mihi nequeo, si semel collatum fuisset auxilium, ejus nullam à Demosthene mentionem fieri, cum rursus hac Oratione mittendum quæreret, ac non potius totum fuisse in novæ demonstrandæ opis ferendæ necessitate. Accedit, quod isthæc Oratio multum versatur in elevandis Philippi viribus, indicatque Atheniensium metum; quo metu, facile opinor, eos deterritos ire suppetias retardasse, ut in Argumento explicavimus.

[B] Thessalorum Thebanorumque societate Philippus hoc tempore fruebatur, quorum Copiis ad profligandum Thessalicum bellum usus fuerat, ac Phocense nunc prosequabatur. Thebani manebant in fide, magnificis promissis illecti. Thessalis autem inferendæ iisdem servitutis suspicionem moverat, quare Pheras ac Vectigalia ab ipso repetere decreverant, prohibebantque mœnibus Magnesium communitire, ut mox annotavimus. Itaque Orator non immerito asserit, Regem Sociorum viribus, Thessalorum nempe ingentibus præstantissimisque, destitui.

IN ORATIONEM.

[c] CUM Urbes dicit ab Atheniensibus amissas, ac modò pro derelicto habitas, Amphipolim intelligit, Pydnam, Potidæam, Methonem, totque alias in Thracia, quas jampridem à Philippo occupatas narravimus. Cum occasiones, ac bellorum Socios, Olynthios habet ob oculos, qui Oratori videntur deseri, si non promptè validèque subsidii magnis eos fulciat Respublica.

* Lib. in argum. hujus Orat.

[D] Olynthiorum societas, cum tanti esset momenti ad Thraciæ Macedoniæque res moderandas, vehementer à Philippo atque Atheniensibus expetebatur, ut jam retulimus. Quod quamvis ita se haberet, exponit hoc loco Demosthenes (quod eo tacente ignoraretur) eosdem Olynthios non solum præponere Athenienses Philippo voluisse, sed ultro missâ Legatione ipsorum sibi familiaritatem conciliandam curasse. Nec minus certiores nos facit, eosdem Athenienses Macedonis calliditate deceptos eam repudiasse. At qua calliditate deceptos? Geminâ videlicet promissione, cum restituendæ Amphipolis, qua de re plura loquuti sumus Nota m. Orationis i. contra Philippum, tum servandæ arcanæ illius conditionis, de qua olim occultè inter se convenerant, & quæ jam cœperat in vulgus spargi (sic enim hujusmodi verba intelligenda esse putavimus in Notis Criticis, atque ita ab alio doctissimo Viro intellecta fuisse vidi.) At maximæ difficultatis est, quænam occulta ista conventio fuerit, enucleare. Wolfio hæret aqua. Est qui reputet, Regem post captam Amphipolim submissâ voce Atheniensibus dixisse, modò se illam non reddere, ne initæ cum ipsis amicitiae suspicionem moveat, præcipuè Thracibus; mox tamen restitutum. At bonâ veniâ, quid est, quod Urbem illam palàm promittere non reformidaverit, metu tradere detineatur? Aut quî timeat existimari Atheniensium amicus, quos hoc ipso expugnatae Amphipolis tempore summis injuriis afficiebat, ereptâ iis Pydnâ, Potideâ, Methone? Aut qui denique bene apud Thraces audire velit, quos jam tum secum ipse decreverat armis contere ac labefactare? Quæ igitur nostra erit opinio? Puto quidem me non longè à veritate aberrare, si censeam, ea occultè Philippum Atheniensibus promississe an. 2. Ol. 105. cum ad confirmandam^f cum ipsis pacem Legatos Athenas misit, quæ deinceps Reipublicæ Legatis a. 2. O. 108. se facturum confirmavit; Thespias

^f *Diod. lib. xvi.*

230 IN OLYNTHIACAM II

nimirum, Plateasque instauraturum, oppressurumque Thebanos⁵; quibus promissis eos tunc denuo decepit, ut suo loco dicemus. Id sanè suadet & harum rerum utilitas, qua solùm retineri Athenienses poterant ab ineundo cum Olynthiis fœdere (nihil enim magis optabant, quam ejusmodi rerum compotes fieri, ut sæpe sæpius Orator admonet); & arcani necessitas, quod in iis promissis debuit intercedere; & eorundem promissorum confirmatio in altera enarrata Legatione. Verùm, dicet aliquis, nemo credet Philip-pum iterum fucum facere voluisse iisdem pollicitationibus, quas antea dolo malo non solverat. At nemo pariter hac difficultate deterrebitur, si diligenter animadvertat, hoc posteriori tempore Legationem Athe-nienses misisse, ut pacem à Rege obtinerent, de cujus conditionibus cum convenissent, quicquid hisce regia liberalitatis accederet, expendendum non erat. Dein-de si fides haberi non debuisset; haud minus istis, quàm cæteris quibuscumque pollicitationibus haberi debuisset. Rem dubiam proponimus, nec aliter in tanto veterum monumentorum silentio fieri potest.

[E] Philippo non satis fuit, fraude Athenienses ab Olynthiorum fœdere dimovere, sed illicò sese cum istis conjunxit, traditâ Pydnâ, promissâque Potideâ, ut Notisenarravimus ad argumentum (Vide Πύδναι δόξαν) superioris Orationis, & alibi. Profectò qui remita gerunt, Stoicos non audiunt, honestatem utilitati præferentes.

[F] Lycophron Pheræorum Tyrannus, de quo suo loco verba fecimus, cum par non esset Thessalorum, ac Philippi viribus sustinendis, cum Phocensibus fœdere se conjunxit, ab ipsis libenter exceptus, cum ejus pariter auxilio ad repellendos Thebanorum impetus indigerent. Tyrannus magnis fœderatorum Copiis Onomarco Duce sublevatus est, quare si prius contendi erant, si quis Thessalos vellet in libertatem vindicare. Hanc ferre belli molem Philippus recepit; ter acie conflixit, bis victus, tertio eâ felicitate

⁵ Demosth. in Orat. de falsa Legat. & alibi.

prælium fecit, ut Phocenses omnino everterit, omnemque proinde spem Lycophroni ademerit Imperii retinendi^h. Huc igitur collimant Demosthenis verba, quæ nunc expendimus. Quod verò ait de promissione Thessalis factâ concedendæ Magnesiæ, non parvam habet difficultatem. Ea siquidem nobilis Thessaliæ pars nequaquam Macedonum erat, cum Philippus ad Regnum pervenit. Quis enim credat potentissimam gentem, quæ Macedoniam dicto suo audientem habuerat, tulisse unquam, ut provinciæ pars eo tempore in eorundem Macedonum esset potestate, quo isti afflicti, ac debiles, pedibus Finitimorum omnium protererentur? Eam quidem Philippus obtinuit, postquam Pheras, ejectis Tyrannis accepit, ut Notis (*Vid. pag. 214. l. 7.*) superioris Orationis non levibus ducti conjecturis existimavimus. Verùm tunc jam Thessalos hujusmodi promisso, cujus Orator meminit, sibi devinxerat; suscepit enim cum Phocensibus bellum, antequam illius regionis potiretur. Quæ cum ita se habeant, puto Regem hanc suam promissionem eo retulisse, ut in se reciperet, Tyrannos è Thessalia eversum, ex eorumque manibus Magnesium erepturum daturumque Thessalis, ad quos pertinebat. Facit pro hac sententia verbum παραδῶσιν, quod usurpat Demosthenes, cujus significatio est *tradere*, non *restituere*. Cæterum non solum ille sibi Thessalos conciliavit memoratis promissionibus, sed, quod magis expe-tebant, depulsis Tyrannis, ut non semel jam diximus, Tanta verò fuit hujus inter eos conciliatæ familiaritatis apud Græcos admiratio, ut de illa sic Isocratesⁱ scribat: Οὐ Θεσσαλὸς μὲν τὰς πρότερον ἐπαρξάντας Μακεδονίας, ἕτως οἰκείως πρὸς αὐτὸν διακείσθαι πεποίηκεν, ὥς ἐκάστος αὐτῶν μᾶλλον ἐκείνῳ πισδέν, ἢ τοῖς συμπολιτεύοις; Nonne Thessalos, qui prius Macedoniae imperaverant, sibi adeo familiares reddidit, ut ipsorum singuli ei magis fiderent, quàm iis, quibuscum Rempublicam administrabant?

^h A. 4. Q. 106. Died. lib. xvi.ⁱ Isocr. contra Philip.

[G] Nemo ex hoc loco reputet, Philippum Theſſaliam in ſuam ditionem redegiſſe. Id enim nequaquam accidit. Sed partim ſuæ potentiae metu, partim collatis beneficiis, partim Pherarum, Magnesiæ, Pagasarumque uſurpatione injecto provinciæ fræno, eam gentem dicto ſuo audientem habuit, ſuæque ad dictam voluntati. Enimvero Potentiorum patrocini-um, ſi præſertim finitimi ſint, & deſiderio imperandi teneantur, prope abeſt à dominatu. Siquidem ipſorum eſt *πειθαρχία*, quæ vix ab imperio differt. Huc igitur ſervitutis vox referri debet, qua nunc Demofthenes utitur.

[H] Theſſalia, ut diximus Nota [v] (*pag. 225.*) Olynthiacæ primæ, in multos populos, quos pariter enumeravimus, dividebatur, ſingulos ſuis legibus, ſuiſque inſtitutis Rempublicam adminiſtrantes. Hi erant, ut agendi fine, ita & conſiliis diverſi; proinde ipſorum alios, miſſâ Legatione, ad agendum; alios ad mutandam de Athenienſibus ſententiam incitari monet Orator, ut omnes contra Philippum conſpirent. Qui verò hunc locum intelligit de Alevadarum ac Tyranni Lycophronis partibus; de quibus jamdudum mentionem fecimus, errare mihi profeſſò videtur. Nam huic Pherarum oppreſſori nemo niſi vi aut metu adactus favebat; & ipſi jampridem è Theſſalia deceſſerat exul ac profugus.

[I] De Pagasîs à Macedone occupatis, quo tempore, quibus artibus, quave occaſione abundè loquuti ſumus num. 7. Oratione 1. contra Philippum.

[K] De Magnesiâ pariter, iisque omnibus, quæ ad ejus à Macedone uſurpationem pertinent, plurima fecimus verba Notis ſuperioris Orationis, quò benevolum Lectorem remittimus, ne, quod eſt in proverbio, actum agamus. Attamen nobis adhuc non licet, ex hoc loco pedem referre; gravis enim ſeſe explicanda offert difficultas. Diximus Nota [v] laudatæ primæ in Philippum Concionis, Theſſalos hujus Regis beneficio devinctos, quòd à Tyrannis provinciam liberaverat,

liberaverat, perpetuâ illum benevolentiâ, ejusque filium Alexandrum fuisse prosequutos. Id autem quo pacto congruit cum hoc Demosthenis dicto, unde inimica hujus gentis in Philippum voluntas ostenditur? Statuerant enim ab ipso Pagasas, Magnesiâ ac Vectigalia repetere. Est qui dicit, Poliaenum Thessalorum animos contra Regem sollicitasse, plurimosque ab illo abduxisse. Commodum hinc assignat Partium uni benevolentiam, alteri cum ipso Rege inimicitias, atque ita se conciliasse arbitratur Demosthenem cum Diodoro, quorum alter infensos Philippo Thessalos, alter benevolos refert. Verum ad expediendam difficultatem id nihil proficere mihi videtur. Diodorus enim, ut mox recensuimus, universam eam gentem Regi fidam, Demosthenes universam pariter infidam nuncupat. Quam igitur aperiemus viam rei componendæ? Hanc equidem, quam dicere instituo, idoneam puto. Thessalos expulsis Tyrannis sibi Philippus demeruerat; irritaverat deinde, in suam potestatem redactis Pheris, Pagasis, Magnesiâ, Vectigalibus; aut saltem, cum id orassent, non restitutis. Cur non putandum, ipsis denique obsequutum iterum sibi devinxisse? Alexander, si Diodorum^k audiamus, statim à Patris obitu, πρώτους Θεσσαλὸς ὑπομνήσας τῆς ἀρχαίας ἀφ' Ἡρακλέους συγγενείας, καὶ λόγοις Φιλανθρώποις, ἔτι ὅ μεγάλας ἐπαγγελίας μέλεισθας ἔπεισε τὴν πατέρα ῥάδελον ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ συχωρῆσαι, κοινῶ τῆς Θεσσαλίας δόγματι δεῖν. Τοῖς δ' Ἀμβρακιώταις διαπρεσβόμενος, καὶ Φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἔπεισεν αὐτοὺς βραχὺ προειληφέναι τὴν μέλλουσαν ὑπ' αὐτοῦ δίδοθαι μετὰ προθυμίας ἀντινομίαν, *Primum Thessalis, in eorum memoriam revocatâ veteri suâ cum illis ab Hercule cognatione, humanissimis verbis, magnificentissimisque promissis persuasit, ut communi Thessaliæ decreto, totius Græciæ Imperatoris munus, quod Patri dederant, sibi concederent &c. Ambraciotas quoque suâ & Legatorum voce lucratus est, suadendo, libertatem, in quam pauld ante illi se asseruerant, se cum*

^k Diod. lib. xvii.

animi olacritate daturum statuisse. Quod si tum temporis fuissent in Macedonum potestate Pheræ, aliaque nuper expressa, quis credat aut Alexandrum, cum tam vehementer tantisque officiis optaret inire à Theffalis gratiam, iis illa, ut Ambraciotis suam libertatem, non obtulisse? aut ab iisdem Theffalis non fuisse postulata, cum avidius appeterent? & si reddere detrectasset, cur ipsos pariter suam Regi benevolentiam, quæsitumque decretum non denegasse? Igitur par est reputare, illa pridem in hujus gentis ditionem rediisse, atque hinc vice suâ novum in Philippum atque Alexandrum ejusdem gentis amorem dimanasse.

[L] Antequam huic loco illustrando navemus qualemcumque operam nostram, admonere lubet, apertam esse horum verborum sententiam, Macedones videlicet aliquid potuisse, Atheniensibus conjunctos, adversus Olynthios; & Olynthiis, adversus Potidæam. Sic enim habent: Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν προδοτικῇς μέρεσι ἐστὶ τις ἔσμιχρά· οἷον ὑπῆρξε ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέῃ πρὸς Ὀλυθίους. Πάλιν αὖ πρὸς Πολίδαιαν Ὀλυθίους ἐφάνη τῷ σωμαφόρῳ. *Omni- no Macedonum vis atque Imperium, si pars sit & addi- tamentum, atque alteri accedat, aliquid est non parvum; veluti aliquando fuit vobis, Duce Timotheo, contra Olyn- thios; rursus Olynthiis contra Potidæam utraque ipsorum potentia patuit quidpiam posse.* Id enim ad verbum significat locus iste. At contra apertam non esse Hi- storiam, quæ iisdem verbis exprimitur. Tacent enim Græcorum Annales, Timothei auspiciis Olynthum ab Atheniensibus captum; & sanè facinus adeò illu- stre, quantum fuisset, potentissimam Civitatem in de- ditionem accipere, reticendum non erat. Attamen id evenisse negari nequit, cum quod de profligatis so- lum à Timotheo Olynthiis Demosthenes habet, ad ipsos armis perdomitos palam referat Cornelius Ne- pos in Vita ejusdem Imperatoris: *Multa hujus sunt, in- quiens, præclara facta, sed hæc maximè illustria; Olynthios & Byzantios bello subegit.* Quærendum igitur,

igitur, quo tempore, quave occasione potuerit id perfici, ne Veterum monumenta dissidiis inter se proscindantur. Ad quod inveniendum idoneam sternemus viam, si huic investigationi quæstionem temporis jungamus, quo tunc Macedonum Reges cum Atheniensibus amicitiam gessere. Timotheus igitur bis in Thraciam cum Reipublicæ Copiis profectus est. Semel a. 3. O. 101, cum regnabat Amyntas in Macedonia. Iterum a. 1. O. 104, cum eidem Regno Perdiccas moderabatur¹. Hac alterâ vice nihil hujusmodi factum est, siquidem tantum abest, ut Timotheus sese cum Perdicca adversus Olynthios consociaverit, quin iste quinque, quibus Regno præfuit, annis ab an. 4. O. 103, ad an. 1. O. 105. perpetuas habuit cum Atheniensibus inimicitias, ut Æschines^m refert se Philippo dixisse: Καὶ πάλιν ὡς Περδικκας εἰς τὴν ἀρχὴν καίτας, ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως ἐπολέμησε τῇ πόλει, καὶ τὴν ὑμετέραν, ἡδικομένων ὁμῶς, Φιλανθρωπίαν λέγων, διεξήειν, ὅτι κρατέεντες τῷ πολέμῳ Περδικκας, Καλλιθένης Ἀθλωαίων ἡγεμένε, ἀνοχὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσαδε, αἰεὶ τινος προσδοκῶντες τῶν δικαίων τεύξεσθαι. Καὶ τὴν διαβολὴν τάντλην ἐπειράμην διαλύειν διδάσκων, ὅτι Καλλιθένῃ ὁ Δῆμος ἀπέκλειεν, καὶ διὰ τὰς πρὸς Περδικκας ἀνοχὰς, ἀλλὰ δι' ἐτέρας αἰτίας. Καὶ πάλιν ἐκ ὧν κατ' αὐτῷ λέγειν, Φιλίππῳ ἐπιλιμῶν, ὅτι τὴν ἐκδοχὴν ἐποιήσατο πρὸς τὴν πόλιν τῷ πολέμῳ &c. Atque iterum, ut Perdiccas Regnum consequutus, bellum pro Amphipoli cum Republica suscepit; commemoratâque vestrâ, quamvis injuriis affecti fuissetis, humanitate, narrabam vos bello victores, Duce Callistbene, inducias cum Perdicca fecisse, semper expectantes, nonnihil vestri juris compotes fieri. Conabar quoque eam dissipare calumniam, qua Populus Callistbenem occidisse ferebatur ob factas cum Perdicca inducias, non ob aliam qualemcumque causam. Nec rursus verebar præsentem Philippum insimulare, ac reprehendere, quod in gerendo contra Rempublicam bello fratri successisset. Quod cum ita se habeat, ad primam in Thraciam Timothei ex-

¹ Hæc omnia Diod. lib. xv.

Æsch. Orat. de falsa Legat. petitionem

236 IN OLYNTHIACAM II.

peditionem cogitationem adducamus necesse est. At duplex obstat difficultas. Prima in eo versatur, quod cum ann. 1. O. 100. Lacedæmonii ab ipso Amynta evocati, communi cum eo sententiâ, copulatisque viribus post diuturnum bellum, ut diximus Nota c. postremæ Orationis, Olynthum subegerint; Nunc adversus eosdem Lacedæmonios secum societate conjunctos Regem Atheniensibus reconciliatum eandem Urbem invadere, non facilè credi possit. Deinde videtur à veritate non parum abesse, Timotheum potuisse hoc ann. 3. Ol. 101. tantam ac tam potentem Civitatem reddere sibi obnoxiam, cum fas ei non fuerit longo tempore in Thracia commorari; quippe priusquam ferret Corcyræis auxilium, quo nomine Athenienses eum Classi præfecerant, privato solum consilio in Thraciam excursionem fecerit. Sic enim rem narrat Diodorus ⁿ: *Ἀθλωαῖοι ᾧ καὶ πάλαι μὲν ἀπεσάλκεισαν Τιμόθεον τὸν Κόνωνος ἐπὶ βοήθειαν πρὸς Κερκυραίοις μετὰ νεῶν ἐξήκοντα. Οὗτος δὲ πρὸ τῆς συμμαχίας ταύτης πλεύσας ἐπὶ Θράκης, καὶ πολλὰς πόλεις ἐπὶ συμμαχίαν προσκαλεσάμενος, προσέθηκε τετράκοντα τελέεις. Ἀθηنيenses verò Timotheum rursus miserunt Corcyræis auxiliatum cum navibus sexaginta. At ille priusquam Sociis hisce opitularetur, in Thraciam navigavit, multasque ibi Urbes in Reipublicæ societatem adduxit, triremes triginta Classi addidit.* Verum est, quo hujusmodi difficultatibus possimus satisfacere. Nam primùm retulimus Nota c. supra laudata, Amyntam diu ab Olynthiis omni injuriarum genere laceffitum, Lacedæmonios in belli partem vocasse, ut in ejus manus eam traderent Civitatem, quam illi Macedonicis quoque armis domitam sibi duntaxat asseruerunt. Hinc nemo, arbitror, pernegabit, hac Regem commotum injuriâ, Lacedæmoniorum societatem deseruisse, atque inito cum Atheniensibus foedere, qui quidem Græcos omnes contra ipsos Lacedæmonios sollicitabant, curasse, ut Olynthus in eorum concederet potestatem.

ⁿ Diod. lib. xv.

Neque

Neque id affero sine gravi luculentissimoque testimonio. Æschines ° enim Philippo affirmat, Amyntam summā Atheniensibus conjunctum familiaritate ē vivis cessisse : *πρῶτον μὲν γὰρ πρὸς αὐτὸν διεξῆλθον τὴν παλαιὰν εὐνοίαν, καὶ τὰς ἐνεργεσίας, ὥς ὑμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν Ἀμύντων τῷ Φιλίππῳ παλεῖ, ἔδεν παραλείπων, ἀλλ' ἐφεξῆς ἀπαντὰ ὑπομιμνήσκων &c.* Αφικομένῳ δ' εἰς τὴν πόλιν Ἰφικράτης μετ' ὀλίγων τὸ πρῶτον νεῶν, ἐπὶ κατὰ σκοπῇ μᾶλλον τῶν πραγμάτων, ἢ πολιτικῇ τῆς πόλεως, ἐπὶ αὐτῷ, ἐφ' ἣν ἐγὼ, μετεπέμψατο αὐτὸν Εὐρυδικὴ ἡ μήτηρ ἡ σὴ, καὶ ὥς γε δὴ λέγουσιν οἱ παρόντες πάντες, Περδικκᾶν μὲν τὸν ἀδελφὸν τὸν σὸν καταστήσασα εἰς τὰς χεῖρας τὰς Ἰφικράτους, σὲ δ' εἰς τὰ γόνατα τὰ ἐκείνης θῆσα παιδίον ὄντα, εἶπε, ὅτι Ἀμύντας πατὴρ τῶν παίδων τῶντων, ὅτ' ἐξῆ, ἡνὲν ἐποίησά σοι, τῇ δ' Ἀθλωαίων πόλει οἰκίαν ἐκρήσατο. "Ὡς συμβαίνει σοι καὶ ἰδίᾳ τῶν παίδων τῶντων γεγενῆσθαι ἀδελφῷ, καὶ δημοσίᾳ φίλον ἡμῖν εἶναι. Cum in ea loca pervenisset Iphicrates cum paucis primum navibus speculandi potiùs, quàm obsidendæ Urbis, (Amphipoleos) causâ; Illinc, dicebam ego, ipsum accersitum misit Eurydices Mater tua, tuumque fratrem Perdiccam, ut aiunt, qui præsentes erant, Iphicrati in manus dedit, te verò super ejus genua collocavit infantem adhuc, ac dixit: Amyntas Puerorum istorum pater, dum viveret, te veluti filium complexus est, atque Atheniensium usus est familiaritate; sit igitur, ut privatim cum puerulis hisce fraternæ cognitionis vinculo conjunctus sis, Et publicè nobiscum amicitia. Altera verò difficultas minus habet salebrarum. Nam facilè inducor, ut credam, Timotheum non parvam in Thracia moram fecisse, ac Diodorum P audio dicentem: Τότε δ' καθύστερος τῆς τῶν Κερκυραίων συμμαχίας, τὸ μὲν πρῶτον ἀπέβαλε τὴν στρατηγίαν, τῷ δὲ δήμῳ χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διατεθείλος. Tunc autem ob seriùs latam Corcyraeis opem Iphicrates in ordinem redactus est, cum hanc tarditatem agrè Populus pertulisset. Non tamen puto, Timotheum Olynthum vallo cinxisse, siquidem diuturnioris temporis fuisset hoc pacto fortissimam Civitatem domare, sed Mace-

• Æsch. Orat. de falsa Legat.

• Diod. ut supra.

dōnum ope ejus fines ingressum, Civium audaciam fregisse, atque in Atheniensium partes metu vastitatis adegisse. Non me fugit, esse, qui hæc Demosthenis verba, quibus declarandis vacamus, in istiusmodi sensum detorqueat; nimirum Macedonum arma nonnullius momenti esse, aliis conjuncta, ut accidit, cum Atheniensibus confociata Potidæam subegerunt, quod etiam evenisse ait, Amyntâ Rege. At pace doctissimi Viri id longè distat ab Oratoris verbis, quæ satis per se ipsa patent; nec ratio temporis congruit. Quippe Timotheus Potidæam in potestatem recepit an. 1. O. 104. ἄμυν ἡ τῶν ποταπομένων, Τιμίθεος ὁ Αθηνάϊον στρατηγός, ἔχων δύναμιν πεζοὺς τε καὶ ναυτικούς, Τορὼν τε μὲν καὶ Πολιδάαν πολιορκήσας εἶλε. *Quæ dum ita geruntur, Timotheus Atheniensium Imperator, pedestribus maritimisque viribus instructus, Toronem Potidæamque obsedit, in ditionemque recepit; ut Diodorus nos monet*¹. Amyntas autem hoc tempore fato cesserat; obiit enim a. 3. O. 102.

[M] De Potidæa satis superque loquuti sumus N. [6] (pag. 112.) Orat. 1. contra Philippum, ubi qua ratione, quoque tempore à Philippo capta fuerit, annotavimus. Ad ejus Urbis fortunam, quam illic expendimus, id solum addimus, quod in fine Annotationis superioris recensuimus, ac tunc silentio à nobis præteritum est.

[N] Non semel Theſſalorum Tyrannos Lycophronem, ac Pitholaum, Philippi auxilio depulſos, dicendo peragravi, præſertim Nota [s] ſuperioris Olynthiacæ. Nunc ſolum addo, non ſine magnis laboribus negotium iſtud conſectum fuiſſe, hinc Macedonæ Theſſalos, illinc Phocenſibus Tyrannos magno exercitu erigentibus. Ultimo enim prælio de quo loquutus ſum, Nota [B] Or. 1. contra Philippum, quo prælio debellatum eſt, fuerunt in acie viginti Phocenſium peditum millia, quingentique Equites; Theſſalorum toridem peditatus, Equitum tria pariter millia². Quamobrem non immerito Demothe-

¹ Diod. lib. xv.

² Diod. lib. xvi.

nes dicit, hujusmodi Copiis Macedonicas additamento solum fuisse.

[o] Puto Pezetæros non qualescumque milites fuisse, qui pedibus mererent; præsertim hoc loco, ubi peculiari quadam nominis atque honoris significatione eos Orator distinguit ab Exterorum, omnique aliorum militum globo. Idcirco vocem Græcam retinui. Latinè sonat *commilitones*, ut Harpocraton, Suidas, Anaximenes in lib. 1. Philippicorum. Erat, opinor, selectorum bellatorum cohors, ab Imperatore ob fidem virtutemque majori habita in pretio. Cujus rei vadem affero Eustathium^s: Οἱ Πεζέτεροι, scribit, τὰ γυμνα καὶ αὐτοὶ στρατιωτικὸν, ὡς ἡ γραφὴ διάφορος. Οἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖσι ψιλοῖς ἐνγράφονται κατὰ τὰς παλαιὰς στρατιῶτας ὄντες, τὴν μὲν μίαν πύξαν ὠπλισμένοι, τὴν δὲ ἑτέραν γυμνοί. Ἄλλοι δὲ τὴν παραλήγσαν διὰ διφθόγγας ἔχουσιν, ὡς ἐν πεζοῖς ἑταῖροι ὄντες τῷ ἀρχοντι, διὰ τὸ ἐν μάχῃ ἀπόλετον κατ' ἀνδράν, ὁποῖον φασί, καὶ Δημοσθένος μέμνηται ἐν Φιλιππικοῖς. Ἡ μὲντοι ἀναλογία γράφει τὴν προπαραλήγσαν, καὶ διὰ διφθόγγας τῷ λόγῳ τῷ Προσαίτερος, καὶ τῶν ὁμοίων. *Pezeteri Ordo* ἔσ' *ipsi sunt militaris, quorum scribendorum forma diversa est. Tribus tenuibus juxta Veteres conscribuntur, veluti sint milites altero armati pede, altero nudi. Qui diphthongum habent in penultima, sunt veluti Pedites Imperatori Socii propter eximiam virtutem in prælio, quorum Demosthenes, inquit, meminit, in Philippicis. Attamen proportio diphthongum ponit in antepenultima, eâ ratione, qua in Prosæteros, ac similibus. Eadem ferè habet Ulpianus^t.*

[p] Philippus maximas virtutes maximis vitiis inquinavit; sed usitato plerumque Regum more, multos habuit virtutum suarum laudatores, quorum vocibus ad eas confovendas incitaretur; nullos vitiorum objurgatores, qui medicinam medendis exhiberent. Ut cuncta paucis complectar, Vir belli & pacis artibus clarissimus, at nimium ludis, vino, conviviiis, vitæque deditus intemperantiæ. Quicquid Orator in

^s Eustath. ad Iliad.

^t Ulp. in Enarrat. hujus Orat.

illum nunc jacet, non utique maledicta, sed veræ sunt accusationes. Hominibus vini, stupri, scelerum plenis, non corpori, non suæ parcentibus ætati familiaribus utebatur, qui vel octingenti numero, plusquam decem bellatorum millium stipendia vorabant. Turpe quidem est horum meminisse; sed turpius foret, quæ agebant in memoriam hominum revocare. Ea latè prosequitur Theopompus apud Athenæum, ubi iisdem, quibus à Demosthene coloribus Philippus depingitur. At sub exitum vitæ mores mutasse, ac sese ad meliorem frugem recepisse Diodorus est auctor, cujus verba operæ pretium est audire, ut saltem ex hac parte maximi Regis fama bene apud homines audiat. Cum igitur an. 3. Ol. 110. Athenienses Boeotosque ingenti prælio apud Chæroneam profligasset, extremamque plagam universæ Græciæ intulisset, intemperantiùs ludis, epulis, turpissimisque sodalibus se dedit, è quibus feliciter emeruisse narrat his verbis Autor Siciliensis^w: Λέγουσι δὲ τινὲς ὅτι καὶ παρὰ τὸν πότον πολὺν ἐμφορησάμενος ἄκρατον, καὶ μετὰ τῷ φίλῳ τὸν ἐπινίκιον ἄγων κῶμον, διὰ μέσων τῶν αἰχμαλώτων ἐβαδίζεν, ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῶν ἀκληρείων δυσυχίας. Δημάδῳ δὲ τὸν ῥήτορα, καὶ ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ὄντα, χρῆσασθαι παρρησίᾳ, καὶ λόγον ἀποφθέγγεσθαι διωόμενον ἀνασεῖλαι τὴν τῷ Βασιλεῖ ἀσέλγειαν. Φασὶ γὰρ εἶπέν αὐτὸν· Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοὶ περθεΐσης πρόσσωπον Ἀγαμέμνωνος, αὐτὸς ἐκ αἰσχύνῃ πράττων ἔργα Θεοῖσι; Τὸν δὲ Φίλιππον, τῇ τῆς ἐπιπλήξεως δυσυχίᾳ κινηθέντα, ποσῶτα μὲν βαλεῖν τὴν ὅλῃν διάθεσιν, ὥστε τὰς μὲν σιφάνους ἀπορρίψαι, τὰ δὲ σωμακολεθῆναι καὶ τὸν κῶμον σύμβολα τῆς ὑβρείας ἀποδείψασθαι, τὸν δ' ἄνδρα τὸν χρῆσάμενον τῇ παρρησίᾳ θαυμάσαι, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντα πρὸς ἐαυτὸν ἀναλαβεῖν ἐνίμως. Sunt qui dicunt, cum Philippus vino largiter epoto perlustraret in servitutem redactos, celebratoque cum amicis ob partam victoriam lascivo convivio, per medios servos incederet, contumeliosèque exprobraret miseris ipsorum infelicitatem, Oratorem Demadem, tunc

^v Athen. Carnæ Sap. lib. iv. vi. x.^w Diod. lib. xvi.

inter servos degentem, dicendi libertate usum, breviter ea Regi respondisse, quæ possent ejus refranare petulantiam. Sic enim dixisse ferunt: O Rex, Tibi Fortuna personam imposuit Agamemnonis; Te verò non pudet, Tberstem gerere? Ipsum autem eâ increpationis dexteritate commotum ita prorsus mores immutasse, ut coronas e capite abiecerit; adjuncta convivii petulantia insignia depulerit; tumque Virum, qui liberum sermonem adhibebat, solum servitutis vinculis in admiratione atque honore apud se retinuisse.

[Q] Calliam istum, histrionem, artisque musicæ peritum, non alium existimo ab illo, cujus his verbis meminit Suidas: Καλλιὸς Ἀθηναῖος, κωμῳδῶν, ὃς Ἀνακράγης, ὃς Ἰωνιδῆς ἔχοντες, διὰ τὸ χρονολόγος εἶναι καλεῖται. Οἱ δὲ μακρὰ, Ἀγυῖαι, Ἀταλάνη, Κελευθίαι, Μιδῆται, Βάρεγχοι, Σαλαζοῖτες. Callias Atheniensis, comicus, Lysimachi filius, qui Schenion dictus est, quod patrem habuerit, ex junco funes placentem. Ejus Comædiæ sunt, Ægyptius, Atalanta, Cyclops, Vincti, Rache, Otiosi. Huic enim congruit, quicquid acerbissimo animo de suo Callia dicit Demosthenes. Remanent adhuc istarum Comædiarum pauci versus, nec integri, ut Cyclopus in Polluce*, atque Aduentus? Vinctorum in iisdem, Diogene Laertio*, & Scholiaste Aristophanis*; Atalante in Zenobio*.

[R] Denuo exagitantem sibi proponit Athenien-
sum incuriam, quæ Methoni, Pylos, Potidææ, ali-
que Thraciæ urbibus suppeditas tolerant. Philippi
illis capiendis celeritatem, illorumque socordiam,
tum longior, quàm par esset, deliberant, ostendi-
turi de hujusmodi locis aliquid a me dictum esse.
quàm sepe ubicumque terrarum illud accidit: De
his consilium, Seguitur peragatur.

[S] Nullo negotio locus ille Demosthenis apud
nos, si Diochrum Duxem sequamur. Narrat enim,

* Pollux Onomast. lib. vii. cap. 26.

* Diog. Laert. in sec. lib. 5.

* Schol. in

* Zenob. Cent. ix. Prov. 67. An. 3. lib. 1. D. 100.

Thebanos à Lacedæmoniis oppressos, Cadmeam recuperasse, impetratâ ab Atheniensibus ope; ac depulisse oppressores suos. Deinde Legatos quaquaversum ab iisdem Atheniensibus missos, qui Græcas Urbes ad excutiendum Lacedæmoniorum jugum adhortarentur, plures consilium accepisse, quas inter Chium, Rhodum, Byzantium, Mitylenem; constitutoque Athenis communi Conventu, sic inter se convenisse:

πόλιν δ' ἐπίσης καὶ μεγάλῃ, καὶ μικρὴν μιᾷ ψήφῃ κυρίαν εἶναι. Πάσας δ' ὑπάρχειν αὐτονόμους, ἡγεμόσι χηρμένους Ἀθλωαίοις, *Urbes omnes, magnas æquè ac parvas, unius unamquamlibet ferendi suffragii compotem esse. Cunctas pariter suis legibus vivere, sed in re gerenda Præfētis uti Atheniensibus.*

Quid hac agendi magnanimitate illustrius excogitari potest? Pro Græcarum gentium libertate arma expediisse, nequaquam veritos, quæ tunc maximè vigebat, Lacedæmoniorum potentiam. Idem quoque sentit Ulpianus^d, cujus ista sunt verba:

Τὸν πόλεμον λέγει τὸν ὑπὲρ τῶν Θεβαίων, ὅτι Λακεδαιμόνιοι τὴν Καδμείαν κατέλαβον. Ἐν γὰρ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ὄντων οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς Ἑλλήνας ἀδικημένους ὑπὸ τῶν Ἀθλωαίων, ὑπέχοντο αὐτοῖς ἐλευθερίαν, εἰ μετὰ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, καὶ τότε τῷ λόγῳ ἡδυνήθησαν αὐτοὺς ἀποστῆσαι. Ὡς δὲ καὶ ὁρῶσαντες τὸν πόλεμον, ὕστερον καὶ αὐτοὶ χερσὶν αὐτῶν τὰς Ἑλλήνας ἀγανακτῶσαντες ὑπὲρ τούτων οἱ Ἀθλωαῖοι, ἐξήνεγκαν ὑπὲρ τῶν ἀδικημένων πόλεμον πρὸς Λακεδαιμονίους. Καὶ οὕτως ἐκλήθη ὁ πόλεμος ὁ ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων. *Bellum dicit pro Thebanis susceptum, cum Lacedæmonii Cadmeam occuparunt. Etenim in Peloponnesiaco bellō, cum Lacedæmonii intuerentur Græcos injuriis ab Atheniensibus affectos, iis libertatem promiserunt, si in suas partes transirent, istoque illos sermone ad defectionem illexerunt. Bellum igitur è sententia gestum est. Sed cum ipsi vice suâ pejùs Græcos haberent, doluit hoc Atheniensibus, bellumque Lacedæmoniis propter oppressorum damna intulerunt. Hinc autem bellum istud pro Græcorum jure susce-*

^c *Diod. lib. xv.*

^d *Ulp. in hunc locum.*

ptum dicitur. Quod cum ita se habeat, & re verâ nullum aliud per ea tempora Atheniensium cum Lacedæmoniis certamen huic nomini aptari possit, quid agemus de Xenophonte, autore *συγγραφέω*, probatissimæque fidei? Hic enim, ut latius adduximus N. [κ] Or. i. contra Philip. (*pag. 109.*) scribit, initiò non publicè, sed privatim à quibusdam Atheniensium opem Thebanis collatam; quin publicè fuisse improbatam, morte multato altero Ducum, qui suppetias ierant, altero aquâ & igne interdicto. Missam deinde etiam publicè, sed provocatâ prius ad bellum Republicâ, ut ibidem diximus; nec diu foedus mansisse, quippe Athenienses cum pactam pecuniam à Thebanis non recepissent, pacem cum Lacedæmoniis instaurarunt, quam tamen citò dissolutam, iterum firmiùs composuerunt; quamobrem nequaquam pugnae ad Leuctram, quæ mox commissa est, interfuisse. Postquam autem vehementer ibi perculsos ac labefactatos Lacedæmonios renunciatum est, tunc solùm alacriter ad erigendas in spem libertatis Græcas Civitates animum studiumque intendisse. Profectò Scriptori tam accurato, qui rem suo tempore gestam diligentissimè conscripsit, fides negari nequit. Igitur de Siciliensi Historico nihil laboro; & quod attinet ad Oratorem nostrum, puto satis illi fuisse ad hanc sententiam, quam expendimus, proferendam, quod verè Athenienses, quamvis laceffiti, opem Thebanis attulerint, pro ipsisque eo bello pugnaverint aliquando; iisdemque suam initiò salutem Thebanorum Respublica debuerit. Est deinde Oratoris, rem latius ornare verbis atque augere.

[τ] Notat tempus, non illud solùm, quo apertum cum Philippo bellum habebant Athenienses; sed omne, quo damna atque injurias ab illo acceperant. Quocirca ne punctum quidem à veritate discedit, in-
quiens, Rempublicam otiosè primùm expectasse,

* *Xenoph. de Rebus Græc. lib. v. § vi.*

quid aliis contra Regem succederet, quive rei exitus foret. His autem verbis veluti digito monstrat acerrimas periculosasque contentiones, quibus illum ab ipso regnandi exordio Pæones, Illyrii, Thraces exercuerunt. Sequitur indicare tempus, quo Rex Thracias Urbes, vel Atheniensium præsidio munitas, vel eorum Socias occupavit, Phocenses afflixit. Tunc enim cum Olynthiis Thraciisque Regibus contenderunt Athenienses, cujusnam interesset iisdem Urbibus opitulari; & cum Lacedæmoniis, ad quos magis pertineret eosdem Phocenses ope suâ confirmare. Demum incuriam vellicat socordiamque Civium suorum, cum inducti spe promissæ Amphipolis recipiendæ, ac deterriti Macedonis felicitate, immobiles hærent, atque ad agendum ancipites.

[v] Quot Urbibus, quantaque Regionis parte despoliati fuissent Athenienses, videre est n. [F] Orationis primæ contra Philippum.

[x] Lampfacum clarissima Bythiniae Urbs ad Hellespontum contra Callipolim sita, à Dampsace puellâ indigenâ, ut Stephanus habet, nuncupata, vel ἀπὸ τῆ λαμπειν, à fulgendo; quoniam Phocenses, à quibus a. 2. O. 31. constructa est, Oraculum consulentes, quò pergerent Coloniam deducturi, responsum accepisse ferunt; consisterent, ubi primum Sol iis fulsisset. Ab Homero Laomedontia & Pithya διὰ τῶν Πιύων ἔχεν πλῆθος, quia Pinus habet frequentes^h appellata. Optimo portu & Cybeles templo clara fuitⁱ, nec minus Vini præstantiâ affluentiaque. Idcirco Themistocli, postquam ad Artaxerxem confugerat, potus nomine tradita fuerat: Μηρῶν μὲν ἐν αὐτῇ (Θεμιστοκλῆς) ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσίᾳ ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρης, δούλος Βασίλειος αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν, ἄξιον, ἢ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τῇ ἐν αὐτῇ Λάμψακον ἢ οἶνον, ἰδοὺ γὰρ πολυαἰνό-

^f Steph.

^g Mela lib. i. cap. 19.

^h Steph.

ⁱ Strabo, lib. xiii.

τάλον τῶν τότε εἶναι. Monumentum igitur ipsius Themistoclis in foro est Asiaticæ Magnesiæ. Huic enim Regioni præfuit, concessâ illi à Rege Magnesiâ panis nomine, unde quinquaginta quotannis Talenta obveniebant; ac Lampfacum propter vinum, cujus tunc ea Urbs omnium feracissima reputabatur^k. Nec prætermittenda est amplissima laus, qua maximè à Tullio ornatur, dum Lampfacenum illud Verris discrimen ac scelus describit incredibili eloquentiæ vi: *Oppidum, inquit, in Hellesponto est Lampfacum, Judices, in primis Asia provinciæ clarum & nobile*^l. Post bellum Persicum profligatum, in Atheniensium societatem concessit. Cum verò illuc venisset Dercylidas Lacedæmoniorum Dux, nullo negotio simul cum Abydo in suas partes adduxit ann. 3. Ol. 90. Peloponesiaci belli ann. 21. Sed statim è Coe insulâ ad illam navigans oram Strombechides Atheniensis cum quatuor & viginti navibus Urbem mœnibus destitutam recuperavit, publicatis duntaxat Supellectile ac Servis^m. At denuo Lyfander illam asseruit Lacedæmoniisⁿ an. 4. Ol. 93. à quibus in Persarum potestatem rediit an. 2. Ol. 98. pacis conditione, ab Antalcida nuncupatæ. Occupata deinde fuit à Mercenariorum militum Ducibus, ut suo loco dicemus. Nunc à Turcis *Lepsche* vocatur.

[v] Sigeum Promontorium atque oppidum ejusdem nominis in Phrygia, ubi Achæorum castra, Statioque navium, dum sæviit Trojanum bellum, & ostia Scamandri fluminis. De hoc Servius ad istum Æneados libri secundi versum:

Jam proximus ardet

Ucalegon, Sigea igni freta lata relucet.

sic habet: *Duo sunt Trojæ promontoria, Rhetæum, & Sigeum, quod dictum propter Herculis taciturnitatem, qui prohibitus hospitio Laomedontis, simulavit abscessum,*

^k Thucyd. lib. i.

^l Cic. Ver. 3.

^m Thucyd. lib. viii.

ⁿ Xenoph. de Rebus Græc. lib. ii.

246 IN OLYNTHIACAM II.

Et inde contra Trojam per silentium venit, quod σιγή apud Græcos silentium dicit. Illud Promontorium sepulchrum Et templum Achillis condecorabat. De quo sepulchro mentionem quoque facit Tullius noster pro Archia, verbis hisce: Quàm multos Scriptores rerum suarum magnus ille Alexander habuisse dicitur, qui cum in Sigeo ad Achillis tumulum adstitisset: O fortunate, inquit, Adolefcens, qui tuæ virtutis Homerum præconem inveneris. Nunc Sigeum Janizari nuncupatur.

At qui sunt Duces isti, qui externa libentiùs bella, suoque arbitratu persequuntur, & habent Lampfacum, Sigeum, & quicquid navium prædantur? Res quidem ad explicandum difficillima, utpote maximis antiquitatis tenebris involuta, cujusque nulla sint in publicis monumentis vestigia. Æschinis ° tantummodo locus est, qui si aliquâ & ipse luce perfundatur, nonnihil luminis præferre possit. Sic autem habet, nec amputari potest, cum totus ad rem nostram faciat: Βέλομαι δ' ὑμᾶς ἡ τὰς καὶ εὖς ὑπομνήσαι, ἐν οἷς ἐβλαύεσθε. Τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ἐποιήσαμεθα τῷ πολέμῳ ὑπὲρ Ἀμφιπόλειος. Συνέβαινε δ' ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ μὲν ἐβδομήκοντα ἡ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβελήκεναι, αἷς ἐκ τῆς αὐτοῦ Τιμόθεος ὁ Κονῶνος, ἡ κατέστησεν εἰς τὸ συνέδριον. (προήρημαι γὰρ παρρησιάζεσθαι, ἡ ἐλθέτω ἄμα, ἡ τὰ ληθῆ εἰπὼν σωζέσθαι. Καὶ ἢ ἄλλως πῶς γινώσκετε, διαχρήσασθαι με, ἢ γὰρ ἂν ὑποσελάμην) ἐκάλον ἢ ἡ πενήκοντα τελέρεις λαβόντα ἐκ τῶν νεωρέων μὴ κατακεκομμέναι. Καὶ ταῦτα ὑμῖν ἐν τοῖς ἀγῶσιν αἰεὶ τοῖς Χάρητος οἱ κατήγοροι δεκνύσιν. Χίλια ἢ ἡ πεντακόσια τάλαντα ἐκ εἰς στρατιώταις, ἀλλ' εἰς ἡγεμόνων ἀλαζονείας ἀνηλωμένοι, Διῶν τε, ἡ Διῖπυρον, ἡ Πολυφόντιον, ἡ δεσπέτας ἀνθρώπους, ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνειλεγμένους, ἡ χωρὶς εἰς τὰς περὶ τὸ βῆμα, ἡ τὴν Ἐκκλησίαν μισοφόρους. Οἱ μὲν τὰς ταλαιπώρους νησιώτας καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν ἐξήκοντα τάλαντα εἰσέπραττον σῶταξιν, κατήγον ἢ τὰ πλοῖα, ἡ τὰς Ἑλλήνας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης. Ἀλλ' ἢ ἀξιώματος, ἡ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἢ

° Æschin. Orat. de falsa legat.

πόλις

πόλις ἡμῶν Μυονήσκι καὶ τῆς τῶν ληστῶν δόξης ἀνεπίπλαστον.
 Φίλιππος ᾧ ὀφειλόμενος ἐκ Μακεδονίας, ἐκέθ' ὑπὲρ Ἀμφιπό-
 λεως πρὸς ἡμᾶς ἡγωνίζετο, ἀλλ' ἤδη περὶ Λήμνης, καὶ Ἰμβροῦ,
 καὶ Ἐκύρας, τῶν ἡμετέρων κλημάτων. Εξέλιπον ᾧ Χερρόνησον
 ἡμῶν οἱ πολῖται, τὴν ἴσαν ὁμολογούμενως Ἀθωαίων. *Ve-*
lim vos temporum meminisse, quibus deliberabatis. Bel-
lare cepimus pro Amphipoli; at in eo bello contigit, Im-
peratorem nostrum fecisse quinque ἑξήντην sociarum
Urbium, quas Timotheus Cononis filius lucratus fuerat
Reipublicæ, Concilioque Sociorum adscripserat. (Statui
enim liberam vocem mittere, ac vera loquendo dignitatem
meam tueri. Quod si decerneretis aliter me loqui, attamen
haud me cobiberem, nec formidarem). Accidit
etiam, Imperatorem ipsum ἐκ Ναυαλίων centum quinquaginta
Triremes eduxisse, nec reduxisse. Atque ista
quidem in Judiciis, quæ contra Charetem aguntur, semper
vobis ante oculos ponunt, qui eum accusant. Rursus
millies quingentiesque talentum nequaquam in Militum sti-
pendio consumpsisse, sed in gloriosorum vanorumque Du-
cum, Diaridis, Diipyri, ac Polyphontis, qui ex omni
Græcia fugitivos homines collegerunt; aliqua etiam seorsum
in conducendis retinendisque Mercenariis Oratoribus.
Qui sanè Duces sexaginta quotannis talenta exigebant à
miseris Insularum Incolis; prædabantur quoque navigia,
ἑὶς ἑκατὸν in mari, quod omnibus commune est. Nostra
verò Civitas, quæ auctoritate ac principatu cunctis
Græcis antecellere debuisset, Myonesi ac Piratarum
gloriâ repleta est. Philippus autem ἐκ Μακεδονίας egres-
sus, nequaquam nobiscum pro Amphipoli, sed jam de
Lemno, Imbro, Scyro, Reipublicæ patrimonio decertabat.
Cives nostri Chersonesum, quæ nullâ controversiâ ad nos
pertinet, deserébant. Igitur ex hoc loco intelligimus,
conductos ab Atheniensibus magnâ pecuniâ Mercenari-
os Duces, Diaridem, Diipyrum, Polyphontem,
dum pro Amphipoli arma contra Philippum gesta-
bant. Gestabant autem (quod etiam expiscari oportet,
cum hujusmodi expeditionis nemo Scriptorum
meminerit) paulò antequàm Atheniensium Coloni ἐκ

Chersoneso fugerent Philippi metu, & iste Lemno, Imbro, Scyro immineret. Igitur non ante a. 4. O. 106. quo ipsi Athenienses eam provinciam præter Cardiam dono à Kersoblepte acceperunt, atque illuc statim Colonias deduxerunt, ut Diodorus ^p narrat. Nec post 1. O. 107. siquidem eo tempore Philippus, excisa quoque Methone, ac debellato cum Thessalorum Tyrannis, oræ maritimæ, ac longe pelago imperitabat. Accedit, quod in Concione primâ contra Philippum, quam memorato anno Demosthenes habuit, ut de recenti re dicitur, Mercenarios Duces ad Artabazum ab Atheniensibus transisse; & in hac Olynthiaca, ut de re aliquantulum remotiori, eos habere Lampsacum, Sigeum ac Naves prædari. Ex hac igitur rerum gestarum serie colligi potest, Duces illos ab Æschine nuncupatos, ac simul Charetem, eos esse, qui nunc ab Oratore dicuntur habere geminas illas Civitates. Nam cum istæ forent in Phrygia, quam Artabazus, vel Pharnabazus, ut aliquando eum vocat Diodorus, rebellando occupaverat, non nisi ab isto donari poterant; nec deerat donandi causa, scilicet opportunè latum sibi ab iisdem Imperatoribus auxilium. Quod autem non uni solùm donaverit, argumento est plurium numerus, hoc loco ab Oratore usurpatus. Quo in numero an Chares contineatur dubitari posset, dum iste, ut Nota [A] Orat. de Classibus annotavimus, jam Satrapæ suppetias venerat ann. 1. O. 106. præmiumque magnam pecuniam retulerat. Sed iterum venire negaverat an. 4. ejusdem Olympiadis; quare inimico inter se animo esse quispiam non temerè arbitraretur. Quamquam & hunc quoque opem deinde tulisse, ejus avaritia; & idem ipsi, ac reliquis, munus persolutum, suadet, quæ inde Artabazo utilitas obveniebat. Ad hoc alterum auxilium, non minus quàm ad primum ea puto referenda esse, quæ dixi Nota [s] Orat. 1. contra Philippum.

^p *Diod. lib. xvi.*

[2] Ac.

[z] Accusationes, quæ proprio nomine Athenis *εἰσαγγελίαι* vocabantur, ad publica delicta pertinebant, quorum intererat nullâ morâ Judicium fieri. Eas liberum erat ad Senatum, vel ad Concionem deferre, sed in primo mensis Conventu proponi opus erat. Nec, si Reus Causam vicisset, in hujusmodi Judiciis ulla dabatur Accusatori poena, si tamen quintam suffragiorum partem tulisset; secus, mille drachmis multabatur, ut non semel Demosthenes, Æschines, aliique tradunt⁹. Accusator crimen deferebat; Reus, aut ejus vice Oratorum aliquis illud negabat, aut excusabat. Præco, Magistratus jussu, Populum, aut Senatores ad ferenda suffragia invitabat; eaque non dabantur, ut in reliquis negotiis, manuum porrectione, sed fabis albis & nigris, ut Romæ tabellis funestâ aut salutarî literâ inscriptis: Unicuique verò, cui in Senatu vel Concione interesse jus erat, erat pariter accusandi. Inter hujusmodi accusationes locum obtinebant, quæ de Imperatoribus afferebantur, tantâque severitate plerumque contra istos agebatur, ut sæpius leviora delicta capite luerent. Exemplo sunt sex illi à nobis supra è Xenophonte¹ recensiti, qui obortâ sævissimâ tempestate cadavera suorum in pugna cæforum colligere non potuerunt, attamen necati sunt. Verùm quidem est, capitale id apud Græcos fuisse, falsâ illâ inductos opinione, insepultis fas non esse Stygem tranare. Non sibi tamen deerant Imperatores, qui statim ac quidpiam infelicitè gestum foret, Athenas mittebant fautores suos, eorumque operâ utebantur ad Plebem falsis renunciationibus præoccupandam: *ὅταν γὰρ ἡτῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομείδων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἐκεῖ πρᾶξῃ, πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥαδίως ἐνθένδε ὦσιν· ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν αὐτὸς αἰκνύσῃτε, ὅ, τι αὐτὸς τυγχῇ, ῥαδίως ψηφίζεσθε, τί χεὶρ προσδοκᾶν;* Nam cum *ærumnosorum* hujusmodi militum mercede fraudatorum cæditur

⁹ Pollux, Harpocraton, Demosth. contra Evergum, & alibi.

¹ Xenoph. de rebus Græc. lib. i.

250 IN OLYNTHIACAM II.

Imperator, hic advolant, qui falsis renunciationibus vos decipiant, ex earumque solum fide cum quicquid statim vobis in mentem venit decernatis, quid unquam boni sperare liceat? Ita queritur Demosthenes¹. Quin etiam magnis præmiis emebant sibi Oratorum in Concionibus operam, ut sæpius hic ipse reprehendit. Id nunc usu venit Chareti, de quo præcipuè sermo fit hoc Oratoris nostri loco. Delatus enim ad Populum ob Rempublicam malè gestam (quippe dum Classi præerat, Philippus sibi adjecerat septuaginta quinque oppida, Atheniensium fœderata, & ille plures naves amiserat²) primùm furentis multitudinis impetu concussus est. Etenim, ut Æschines ait eodem loco, statim ac ista Atheniensibus renunciata sunt, exarserunt adeo, ὥς τε ἡ ναυμάχου γράψαι ψήφισμα Κηφισοφῶν ὁ Παιανιεὺς εἰς τῶν Φίλων, καὶ ἐταίρων τῷ Χάρητος, ἐκπλεῖν τὴν ταχίστην Ἀντίοχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπερείκων, καὶ ζητεῖν τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τῇ δυνάμει τεταγμένον, καὶ ἐνύχῃ πρὸς, φράζειν, ὅτι θαυμάζει ὁ δῆμος ὁ τῶν Αθλωαίων, εἰ Φίλιππος μὲν ἐπὶ Χερρόνησον τὴν Αθλωαίων πορεύεται. Αθλωαῖοι δὲ τὸν στρατηγὸν ἴσασιν, καὶ δὲ τὴν δυνάμιν, ἣν ἐξέπεμψαν, ὅπως ἐστίν. Ut Cephisophon Paaniensis, Amicorum unus, ac sodalium Charetis, coactus fuerit decretum scribere, quo Antiocho actuariorum navigiorum Præfecto imperatum est, ut quam celerrimè naviget, Ducem exercitus, ubicumque sit, inquirat, ac denunciaret, Populum Atheniensem ingenti teneri admiratione, quod Philippus in Chersonesum, provinciam Reipublicæ, irruat; atque interim ipsum Populum ignorare, ubinam gentium commoretur suus exercitus atque Imperator. At Chares declinato primo popularis iracundiæ ictu; actâ deinde per Oratores causâ, quos Plutarchi³ testimonio familiarissimos habebat, in Civium gratiam rediit, nedum absolutus est. Quod si quis contendat nequaquam hoc loco Demosthenem de Charete loqui, cum non ipse, ut dicitur, Causam

¹ Demosth. Orat. 1. contra Phil.² Æschin. ut sup.³ Plut. in Phoc.

IN OLYNTHIACAM II. 251

suam ad Plebem egerit, sed vice suâ Oratores; sciat non alienum esse, Patroni dictum pro ipsius Rei usurpari. Huic tamen Chareti & alii Duces addendi sunt, qui frequenter in hujusmodi Judiciis versabantur, si Demosthenem * audiamus, quos inter Timotheus atque Iphicrates adnumerari possent, si Cornelio Nepoti †, eos à delicto liberos pronuntiatos narranti, fides habeatur; quamquam nos acerbè damnatos jampridem locupletissimis testimoniis probavimus.

[a] De Classibus hisce ad persolvenda tributa institutis satis diximus Nota [v] Orat. de Classibus.

[b] Nec tunc pariter Trecentos istos reticimus, & qui forent, quem ad usum constituti, quidve ex illis utilitatis aut damni caperet Respublica, palam fecimus.

[c] Malum Athenis invaluerit popularibus Imperiis exitiale, ut Plebs Potentiorum præmiis ac promissis illecta, seu minis territa, aut obærata, in ipsorum propemodum concessisset potestatem, atque ex aliena voluntate suffragium iniret. Hinc illi nonnisi supremos Magistratus accipiebant; inferiores laborum onerumque plenos invitis etiam, & cui vellent demandabant. Proinde necesse erat factionibus, perpetuisque diffidiis, quæ tamen querelarum plus haberent, quàm virium, proscindi Rempublicam. Id utique malum, cui medendo quæcunque potuit remedia sedulo Demosthenes adhibuit, Atheniensium libertati labem atque interitum attulit. Id Romanorum; id aliarum quarundam Italicarum Urbium Respublicas, Proavorum memoriâ, dissolvit, quas operæ pretium non est recensere.

* Demosth. Orat. 1. contra Philipp.
Timoth.

† Cornel. Nepos in Vita

OLYNTHIACA TERTIA.

IN ARGUMENTUM.

IN hujus argumenti illustratione non multum arbitror immorandum. Nam & quid sibi velit, per se ipsum, opinor, ostendit; & si quod ostendit, Veterum testimoniis comprobare velis, nulla sunt. Siquidem nemo, ut non semel dixi, tradit, quid causæ fuerit Demostheni, tribus Orationibus hortari Athenienses ad opem Olynthiis ferendam; & illæne, antequam quidpiam auxilii decretum fuerit, dictæ sint, an gradatim, prout novis subsidiis indigebant. Si tamen aliquis conjiciendo sit locus, hoc postremo, quem retulimus, ordine habitas fuisse censendum est, quod etiam Philochori de triplici Olynthum missâ expeditione testimonio congruit, de quo jam ^y verba fecimus. Huic Orationi occasionem dedisse videtur belli quispiam eventus, qui bene Olynthiis, ope Atheniensium sublevatis, successerit. Ab iis autem non semel initio Philippum concisum, Diodorus ^z est auctor. Idque non obscure indicatur ab Exordio Concionis, ubi re aliquâ bene gestâ elatos Civium suorum animos Orator admonet, ne ab Olynthiorum auxilio ad provocandum armis Philippum cogitationes convertant. Accedit Ulpiani ac Libanii auctoritas, Scriptorum quidem à Demosthenis ætate remotissimorum, sed cum magis ab hac nostra, quàm ab illius distent, credere par est, testimonium suum ex aliquo veteri monumento, quod tunc temporis superesset, eruisse. Sic enim Libanius ^a ait: *Ἐπεμψαν βοήθειαν πρὸς Ολυνθίους ἐκ Ἀθηναίων, καὶ τὴν καλοῦ-*

^y Not. B. *Olynth.* 1.^z *Diod.* lib. xvi. a. 1. O. 828.^a *Liban. in arg. hujus Orat.*

Θέν δι' αὐτῆς, καὶ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηγγέλλετο. Ὁ δὲ Δῆμος
 περιχαρὴς, οἷτε ῥήτορες παρακαλῶντες ἐπὶ τιμωρίαν τῆ Φι-
 λίππου. Ὁ δὲ Δημοσθένης δεδοικώς μὴ θαρσύναντες, ὡς τὰ
 πάντα νενικηκότες, καὶ ἰκανῶς βοηθεῖαν πεποιημένοι πῆς Ολυν-
 θίοις, τῶν λοιπῶν ὀλιγωρήσωσι· διὰ τῆτο παρελθὼν ἐπικόπτε-
 τιὼ ἀλαζονείαν αὐτῶν &c. *Athenienses Olynthiis auxi-*
lium submiserant, quo se confirmasse atque erexisse vide-
bantur; idque Populo renuntiabatur. Hic autem præ-
ter modum lætus exultabat, atque ab Oratoribus ad Phi-
lippi vindictam incitabatur. Verum Demosthenes in
metum venit, ne nimium elati animis Cives, veluti jam
partâ victoriâ, novo Olynthios auxilio recreare negligē-
rent, quasi jam satis misissent; proinde ad loquendum
consurgens, illorum comprimit jactantiam &c. Sic au-
tem Ulpianus: ἐν ᾧ γὰρ ἐπηρεζόμενον τὸν Δῆμον, καὶ μέγα
 Φρονεῖν ἐπὶ τῇ νίκῃ συζέλλει, καὶ πρὸς φόβον καθίστησιν. *Ela-*
tum enim Populum, ac magnificè super victoriâ cogitan-
tem reprimit, ac metu quodam coercet.

IN ORATIONEM.

[A] **T**Empus indicat, quo nondum Reipublicæ
 abreptæ fuerant Pydna, Potidæa, Me-
 thone, Amphipolis, tantaque Thraciæ pars. Cautè
 verò solum dicit ἐξῆν, *licuit*; nam quoad rei exitum,
 si pauca leviora prælia excipias, quibus Athenienses
 potiores partes tulerunt, aliquid semper iis à Philip-
 po ademptum est.

[B] Heræorum castellum obsidione a Macedone
 pressum an. 4. O. 106. jampridem conjecturam feci-
 mus^c. Nunc de ipso quidpiam dicamus. Heræum
 fuit promontorium, ejusdemque nominis oppidum
 contra Calcedonem in Thracia conditum à Samiis,
 ab Junone nuncupatum tutelari Deâ præcipuâque
 ab iis populis religione cultâ. Portum habuit infi-

^b In Ulp. Enarrat. hujus Orat.

^c n. 1. Olynth. 1.

diosum

254 IN OLYNTHIACAM III.

diosum, à Demosthene Bithynio apud Stephanum^d his versibus descriptum.

Εστὶ δὲ τις προπάρσις κλυτῆς Χαλκηδόνος ἄκρη
 Ηραία τετραεῖα, πολυσσιλαῖς. Ἐνδοθὶ δ' αὐτῆς
 Λαίνεον πέτρῃ τείχος, ἰὼν κοιλαίνετο εἰσω
 Κόλπος ἄλός, φαίησκειν ἰδὼν βαθυδινέα πάντη
 Ἐμμεναι. Εἰαμένη δ', ἣ ἔ βάθος ἐστὶ θαλάσσης.
 Ἐνθά τε νῆας ἀνῆγον διόμενοι σκέπας εἶναι
 Αὐλοφύξες ὄρμοιο· κακῶ δ' ἐνέκυρσαν ἐπὶ μῶ.
Est quoddam contra illustrem Chalcedonem Promon-
torium

*Heræum, asperum, scopulosum. Intus circumdatum
 Lapideo muro, intro reductus curvatur
 Sinus maris. Conspicientibus apparet profundum omnino
 Ibi esse. At est uliginosus locus, non Pelagi profun-*
ditas.

*Huc naves ducunt, putantes securitatem habere
 Naturalis stationis; at nanciscuntur paratum malum.
 Nunc Molo di S. Gio. Calamato dicitur. At quispiam
 objiciet, cur Philippus loco adeo infami, ac misero
 inhiabat? Viam sibi sternebat ad Byzantium occu-
 pandum, cui Heræum proximum erat atque oppor-
 tunum.*

[c] Vehementer Atheniensium intererat Byzanti-
 um sociam civitatem à Philippo defendere; quippe
 quæ ad Bosphori ostium posita clauderet Pontum Eu-
 xinum, unde frumentum aliaque vitæ commoda
 Athenas transvehebantur, quæque ad res Thracicas
 non parum foret opportuna. Proinde, nil mirum,
 si auditâ Heræorum obsidione, quâ captâ munitione,
 maximum periculum Byzantio procreabatur, illi ve-
 hementer adeo commoti fuerint, ut ad ejus tutelam
 Coronatorum trecenties sexagies millies assignaverint;
 decreverint etiam, ne iis militiæ vacationem vale-
 rent, qui quintum & quadragesimum ætatis annum
 non superassent: quod fieri in maximis Reipublicæ
 periculis consueverat.

^d Steph. v. Ηραία.

[D] Athenienses annum suum à Solstitio æstivo incipiebant, illumque Lunari cursu moderantes, trecentis quinquaginta quatuor diebus complectebantur, atque ideo in duodecim Lunares menses dividebant. Ad æquandam verò Solaris cum Lunari circulo rationem, tertio quoque anno præter alias minores æquationes, unum mensem intercalabant. Hinc nullatenus eorum menses cum Latinis convenire possunt. Attamen cum Græcorum libri Latinè redduntur, menses quoque Latino verbo exprimendi sunt, ne maneant ignoti. Eos autem rectè ab omnibus denominatos video ab illo nostrorum mensium, qui primam facit Græci mensis partem. Cum igitur *ἑκατομβαιών* primus iisdem sit mensis, incipiatque à Solstitio æstivo, quod cadit in Junium, idcirco hoc nomine nuncupari debet, & sic deinceps. Non enim Lunares menses dicuntur, quod à Novilunio incipiant, sed quia modum habent è Lunæ circulo.

[E] Mysteria, dies festi, ac solennes, Cereri, sacri, fere ubique gentium celebrabantur, Deam Populis venerantibus ob repertarum frugum beneficium. Antiquissima fuerunt in Græcia ab Erechtheo Rege instituta, dum ex Ægypto Athenas transgressus, Atticos homines in maxima Annonæ caritate sublevavit, datoque sibi regionis imperio accepit beneficii vicem. Alii Cererem ipsam frumentum illuc exportasse tradunt, ejusdemque sementem facere docuisse; cultam proinde Mysteriorum obsequio, quo nullam majus: τὰ Μυστήρια πάντων τιμιωτάτη τελετή, *Mysteria, Festum omnium celeberrimum*, inquit Aristoteles *. Mysteria vocabantur, & Eleusinia. Nomen illud deductum est ἀπὸ μύειν τὸ σόμα, à claudendo ore †. Siquidem non solum capitale, sed nefarium erat aperire quicquid in iis agebatur; quare hujusce criminis reum lepidissimè horret Horatius ‡.

* *Arist. Rhetor. lib. ii. c. 24.*

† *Suidas.*

‡ *Horat. Car. lib. iii. Ode 2.*

— *Vetabo qui Cereris Sacrum*

Vulgarit arcanae, sub isdem

Sit trabibus, fragilemque mecum

Solvat phaselum.

Alterum Eleusiniarum nomen ab Eleusine clarissimo Atticæ Vico dictum est, ubi Sacra majora fiebant, & quò primùm Cererem appulsam existimabant. Nam magna & parva quotannis Mysteria colebantur. Et parva quidem instituendi hanc ferunt fuisse occasionem. Hercules ad Cerberum domandum descendens, hujusmodi ceremoniis prius initiari postulavit. Cum lege vetaretur, ne quis præter Atticos; Eumolpus illum in hanc rem à Pylio Atheniensi adoptari jussit; & cum moræ impatientem videret, ne ipsi expectandum foret Sacrorum tempus, minori cultu instauravit Mysteria, eaque deinceps anniversaria nomen Parvorum Mysteriorum obtinere, atque Agris in Atticæ vico perficiebantur. Ad utraque magni fiebant concursus ex universa Græcia; sed arcanis ceremoniis illi solùm interesse poterant, qui fuissent in Cœtum ascripti. Id autem gradatim ac solemni ritu factum legimus. Impiæ Societatis Candidatis primus aditus erat ad profanam sectam lustratio, quam ad flumen Ilissum accipiebant, substratâ pedibus pelle Victimæ Jovi immolatae. Deinde probatâ per annum ipsorum fide in parvis Mysteriis, ad magna celebriori pompâ progrediebantur. Aderat tunc misero Candidato Hierophantes, Creatoris specie, Comâ, Strophio insignis; gravi profundaue voce sacram doctrinam explicabat. Illic vehemens ad virtutem hortatio, felicitatum promissiones. Illic mystica verba; fides silentii ac servitutis Cereri Proserpinæque obstricta; consecratæ vestes, quibus bellus homo indutus reperiatur, quasque dimittere nefas erat, sed laceræ Sacerdoti restituebantur; unde fascias Infantibus religiosæ Matres magno pretio comparabant. Illic denique obscœni aspectus, quos pudet referre. Plures erant Cerealis conventus, ac

Ceremo-

Cæremoniarum Curatores. Primùm Βασιλεὺς, *Rex Sacrorum*. Deinde quatuor ἐπιμεληταί, *Ædiles*, quorum nomina Ἱεροφάντης, *Sacerdos*, Δαδῦχος, *facem ferens*, ὁ ἐπὶ βωμῷ, *Minister Arae*, & Ἱεροκέρυξ, *Sacer Præco*. Denique decem Ἱεροποιοί, *Sacrificuli*. Nemo hisce muneribus præficietur, nisi Athenarum Civis; quin Hierophantes, & Daducus, nisi è Cerycum, Eumolpidarumque gente. Primus cœlebs erat, quoad munereungebatur, sed successorem accipiebat; Alter perpetuus, at conjuge non prohibita. Cum in publicis, tum in privatis Ceremoniis Hierophantes ad Creatoris imaginem ornabatur; Daduchus, ad Solis; Minister, ad Lunæ; Præco, ad Mercurii. Jam verò ut aliqua de ipsis Ceremoniis publicis dicamus, incipiebant mensis Μαυριανθιωῦς quinto decimo die, qui mensis ab Æquinoctio hyemali ortum ducebat. Novendiales erant. Primo die, qui ἀγνευμός, *Cætus*, appellabatur, initiabantur Candidati. Secundo ἀλάδαι Μῦσαι, *ad mare Sacerdotes*, nuncupato, ad mare Populum ducebant religionis causâ. Tertio Victimæ cædebantur, quas inter Mullus præcipuo ritu; hordeum quoque offerebatur. Quarto Calathum circumducebant, curru i impositum, refertumque mysticis rebus, commoda, tranquillitatemque vitæ declarantibus, scilicet papavere, Salis micis, elaboratis lanis, libis, draconis effigie, malis punicis, cordâ, ferulis, hederâ. Quinto, Pompa noctu ducebatur, facem ferentibus viris ac fœminis. Sexto, Iacchus Eleusinem ferebatur. Septimo, ludi & certamina, præmiūque victoribus hordeum, frugum primitiæ. Octavus ἐπιδάμεια nuncupabatur, quod hoc die Æsculapius Epidauro Eleusinem venerat, religionis ergo; atque iterum initiationes & sacrificia. Nono πλῆμοχόης nomen, quo solemnitas publica claudebatur, constitutis ad Orientem & Occidentem solem geminis testis aquâ plenīs, quæ, dictis arcanis verbis, evertabantur, atque inde læta omina capiebat Plebs decepta; sibi que ad suos redire plena Numine videbatur,

258 IN OLYNTHIACAM III.

batur. Initiati verò, quibus fas erat nocturnis My-
steriis adesse, veluti cum ipsa Dea familiaritate con-
juncti, ejus consiliis optimam vivendi normam, &
patrocinio præsentem, futuramque apud Inferos feli-
citatem se consequuturos existimabant, ut sic apud
Aristophanem ⁱ Chorus gloriatur.

ΣΤΡΟΦΗ 5'.

Χωρῶμεν ἐς πολλυρρόδας
Λειμῶνας ἀνθεμάδεις
Τὸν ἡμέτερον τῶπον
Τὸν καλλιχορώταλον
Παίζοντες, ὃν ὄλβια
Μοῖραι ζωάγουσι.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ 5'.

Μόνοις γὰρ ἡμῖν Ἥλιος
Καὶ Φέγγος ἱλαρὸν ἐστίν,
Ὅσοι μεμυήμεθ'. Ἐν-
σεβῇ τε διηγόμεν
Τῶπον, παρὰ τῇ ξένῃς
Καὶ τῇς ιδιώτας.

STROPHE VI.

*Progrediamur ad multis referta Rosis
Prata florida,
More nostro,
Quo pulchras agitamus Chorëas
Ludentes, quem (Chorum) beatæ
Parcæ congregant.*

ANTISTROPHE VI.

*Solis enim nobis Phæbus,
Et lux hilaris est,
Qui sumus initiati, & religiosè
Traducimus vitam apud Exteros,
Et apud Nostros.*

Hanc tamen felicitatem Ceres non aliis, quam Atti-
cis dabat, quippe qui foli sacrum cœtum inire pos-

Aristoph. in Ranis act. 1. Scena 7.

sent,

sent, dummodo nullâ cæde, neque præter voluntatem factâ, nullis incantationibus, nullove alio scelere inquinati. Hercules duntaxat, Bacchus, Dioscuri, Æsculapius, Hippocrates, à Civium aliquo adoptari, hac lege soluti sunt. Duo quoque Romanorum Augustus & Pomponius Atticus iisdem Sacris adscripti; nullique victricis Gentis Cerealia munera denegata, si qui vellent percipere. Nihil non sacrum, summaque excultum veneratione, quod ad ritus huiusmodi pertineret. Sacra via, qua Pompæ Eleusinem ferebantur; sacra ficus, sub qua fessi itinere Mystæ vires instaurabant; Hymni sacri, & cantilenæ, quibus iter, ac præcipuè Cephiri pons personabat; atque ita ex omni parte ridiculæ ceremoniæ seriò perficiebantur. His omnibus testimonium præbent Eusebius lib. iii. præpar. Evang. Ælianus var. Hist. Suidas, Hesychius, Harpocraton, Scholiastes Homeri, & Aristophanis; unus aut alter singulis, pluribusque, quorum auctoritates colligit Vir doctissimus Joannes Meursius in Eleusiniis.

[F] Charidemus materno genere Orita ex Eubœa, paterno obscurus, ut ait Demosthenes ἰ. Τὸν Χαρίδημον τῶτον αὐτὸν, ὃ μὴτὴρ μὲν ὑπάρχει πολίτης ἐκεί, πατὴρ δὲ ἐκ ἐρῶ τισι, ἢ πόθεν. Οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω τῶν ἀναγκαίων αὐτὸν ἐξελέγξασθαι. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἡμῖν τῷ γένει αὐτῷ συμβαλλομένον, τῷ ἡμῖσεως μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ἐκ ἡξιώκασιν, ἀλλ' εἰς τὰς νόθας σωτὴρ εἶναι. *Hunc ipsum Charidemum, cujus illic (Oræi) Mater Civitate gaudet, pater autem nescio quis, aut unde sit. Neque enim in illius res magis inquirere necesse est, quàm sit opus. At quamvis alteram generis partem notam, certamque consequutus sit, altera tamen ignoratur, proindeque illic in nothorum Tribu censetur. Clarus tamen virtute militari, Kerfobleptis regis filiam matrimonio sibi conjunxit. Quamobrem cum multum in Thracia posset, ibique Athenienses maximum suis rebus momentum afferri*

Demosth. in Orat. advers. Aristocr.

ab eo posse confiderent, ejusque sagacitate Amphipolim recuperare, Civitate donarunt, decreveruntque, si quis eum occidisset, comprehendi, ubicunque valeat Reipublicæ autoritas, Judicibusque tradi; ac denique Imperatoris munere cumularunt. Hinc illi præsens contra Philippum expeditio committitur. Multa in ipsum probra congerit Demosthenes, veluti Atheniensium hostem, plurimaque ipsi damna refert accepta in laudata Oratione adversus Aristocratem, à quo Charidemus defendebatur.

[G] Optimè locus iste congruit cum nostrâ de anno conjecturâ, quo Philippus vallum Heræo admo-
verit, quarto scilicet O. 106. Nam illum in vitæ discrimen, quod nunc dicitur obiisse, vulnus adegit in Methones obsidione susceptum. Cum igitur hanc eodem an. 4. vertente obsederit, ut *pag.* 112. n. [P] Or. 1. contra Philip. dictum est, & paulò ante fuerit ad Heræum, ut refertur hoc loco; istius quoque op-
pugnationem ab initio ipsius anni dimoveri nequit. Verùm isthæc Demosthenis verba primo aspectu significare videntur, inter utramque obsidionem quindecim menses interfuisse. At secus patet ea diligenter expendenti. Ait enim Orator, Athenienses statim, ac nuntium in periculum adducti Heræi acceperunt, promptè decrevisse Thracicis rebus suppetias ire. Interea percrebuit rumor gravi Regem morbo periclitari, quin & occubuisse; proinde rati nullum fore ab ipso periculum, quindecim menses negligentius agere, non adornare Classem, ut statuerant, non expedire. Quo tempore exacto, cum ille nullum finem faceret vexandæ Thraciæ, Charidemum cum solis decem navibus opitulatum Sociis Urbibus dimiserunt: Hic sanè germanus hujusmodi verborum sensus est.

[H] Quæ fuerit Olynthiorum potentia, quantique momenti, luculenter Lacedæmonios docent Achanthi Apolloniæque Legati, dum student suas Urbes in hujus Reipublicæ tutelâ collocare. Eos autem jucundum
arbitror

arbitror sic apud Xenophontem ^k loquentes audire;
 ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι, οἵομεθα λανθάνειν ὑμᾶς πρᾶγμα φερόμενον ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ Θράκης μεγίστη πόλις Ὀλυθος, χερδὸν πάντες ἐπίσασθε. Οὗτοι τῶν πόλεων προσηγάγοντο μικράς, ἐφ' ᾧ τε πῶς αὐτοῖς χρῆσθαι νόμοις, καὶ συμπολιτεύειν. Ἐπεὶ αὖ καὶ τῶν μεζόνων προσέλαβόν τινας. Ἐκ δὲ τούτων ἐπεχείρησαν καὶ τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις ἐλευθερῆν ἀπὸ Ἀμύντης τῆς Βασιλέως Μακεδόνων. Ἐπεὶ δὲ εἰσήκυσαν αἱ ἐγγύτατα αὐτῶν, ταχὺ καὶ ἐπὶ τὰς πόρρω, καὶ μέγας ἐπορεύοντο, καὶ κατελίπομεν ἡμεῖς ἔχοντας ἤδη ἄλλας τε πολλὰς, καὶ Πέλλαν, ἥπερ μεγίστη τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων. Καὶ Ἀμύνταν δὲ αἰσθανόμεθα ἀποχωρεῖν τε ἐκ τῶν πόλεων, καὶ ὅσον ἐκ ἐκπεπληκότα ἤδη ἀπάσης Μακεδονίας. Πέμψαντες δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς Ἀπολλωνιάτας οἱ Ὀλυθῆσιοι, προεῖπον ἡμῖν, ὅτι εἰ μὴ παρσιόμεθα συσσεβίσόμενοι, ἐκείνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν. *Putamus, Lacedaemonii, Sociique, vos nequaquam latere malum, quod nunc in Graecia exoritur. Fortasse nemo vestrū ignorat, Olynthum Urbem esse maximam in Thracia provincia. Hæc parvas sibi adjunxit Civitates eâ conditione, ut suis Legibus vivant, suæque moderentur Reipublicæ. Deinde et nobiliorum aliquas occuparunt. Hinc aggressi sunt Macedoniae Urbes in libertatem asserere, atque ab Amyntæ Regis Imperio sejungere. Postquam verò ipsorum dicto audientes fuerunt quæ illis proximiores sunt, celeriter contra remotiores potentioresque profecti sunt. Nos illos reliquimus jam in sua potestate retinentes plures alias Civitates, ac Pellam ipsam, quæ Macedonicarum maxima est. Intelligimus etiam discessisse Amyntam ex omnibus Urbibus, ac parum abesse, quin ex omni Macedonia depellatur. Ad nos pariter et ad Apolloniatas Olynthii miserunt cum mandatis, sese adversus nos arma laturos, si nos ea secum ferre detreßamus. Nec minus Olynthiorum robur ac dignitatem Diodorus ^l his verbis testatum reliquit:* Τῶν Ὀλυθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκύνων, καὶ διὰ τὸ πλεῖθος τῶν ταύτης ἐνοικύνων πολλὰ ἐχόντων ῥοπλῶν

^k Xenoph. de rebus Græc. lib. v.^l Diod. lib. xvi.

εἰς τὸν πόλεμον, περιμάχητος ἢ ἡ πόλις ἡγεμονίας μείζονος ὀρεγομένοις. *Olynthiis maximi ponderis Urbem incolentibus, ac propter hominum multitudinem vires ad bellum amplissimas obtinentibus; quamobrem Civitas illa ingenti contentione ac studio ab iis appetebatur, qui ceteros potentia excellere desiderabant.*

[1] Sæpius diximus, quantum inter se diffiderent animis Thebani, atque Athenienses, quantamque gloriæ cupiditas finitimæ regiones utrique genti occasionem præberent odii invidiæque. Ad huiusmodi causas, quibus uni profectò ab altero metuendum erat, accedebat modò Atheniensibus peculiaris ratio diffidentiae ex intimâ eorundem Thebanorum cum Philippo familiaritate, quam utpote notissimam satis sit indicasse.

Pag. 93. lin. 5. ἀπειρηκίτων δὲ χρήμασι Φωκέων. Sacrum bellum, quod hoc tempore adhuc manebat, Phocenses exhauserat, cum dissipandæ pecuniæ modum nullum fecissent. Ejus initio Philomelus ipsorum dux Delphicum Templum occupavit, & a. 3. O. 106. ne se pecunia deficeret, prorsus diripuit: προσδεόμενος ὃ τῷ πολέμῳ χρημάτων πλεόνων, ἡναγκάζει τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασιν ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας, ἢ συλᾶν τὸ μαντεῖον. *Cum verò bellum pluribus divitiis indigeret, necesse habuit Sacris donis manus injicere, ac Templum deprædari.* Sunt Diodori^m verba. At sceleris, ut in iis falsæ religionis tenebris pœnas luit, ulciscente Numine vel in nefario Deorum cultu impietatis crimen. Quæ ibi divitiarum copiae, quantum facti, signatique auri, & argenti pondus, hinc ratio potest iniri, quod falsò creditam loci sanctitatem, atque Oraculum illud toto terrarum Orbe celeberrimum maximis muneribus potentissimi Reges atque universæ propemodum Nationes venerarentur, nec quispiam esset, qui publico aut privato obstrictus beneficio, aliquo dono gratum Apollini animum non te-

^m Diod. lib. xvi.

staretur. Tantis enimvero divitiis Phocenses locupletati, alere diuturnum bellum potuissent, nisi nimiam stipendiorum largitate peregrinos milites allicere studuissent. Nam dum bellum adornant ὑποσησαμένους δ' αὐτῇ τοῖς ξένοις μισθὸς ἡμιολίους, ταχὺ πλῆθος ἤθροίσθη μυθοφόρων, πολλῶν ὑπακύνων πρὸς τὴν στρατίαν διὰ τὸ μέγεθος τῶν μισθῶν. Philomelus stipendium sesquimajus Peregrinis militibus pollicitus, celeriter magnas eorum catervas collegit, plerisque aures invitamento præbentibus propter mercedis magnitudinem. Mortuo Philomelo Onomarchus ingenti liberalitate Socios, Copiasque congerere, bellum studuit instaurare. Igitur a. 4. ejusdem O. 106. ἐκ τῆ ἀργυρείας, ἣ χρησίμῃ νόμισμα κόψας, ταῖς τε συμμαχέσας πόλεσι διεδίδας, ἣ μάλιστὰ τὰς προεσηκίας ἐδωροδόκει. Διέφθειρε δ' ἣ τῶν πολεμίων πολλὰς, ἧς μὲν συμμαχεῖν πείθων, ἧς δ' τὴν ἡσυχίαν ἔχειν ἀξίων. Πάντα δ' ῥαδίως ἐπετέλει διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων Φιλαργυρίαν, pecuniam ex auro argentoque percussit, Sociisque Urbibus distribuit; maximè verò Magistratibus dono dedit. Eā corrumpit quoque hostium plures, quorum aliis suavitatem coire secum Societatem, aliis pacem tueri. Omnia verò ἐς sententiam confecit ob insitam Mortalibus auri cupiditatem. Sed cum, hoc eodem anno, fato cessisset Onomarchus, profligatasque suæ gentis res Phayllus ejus frater administrandas suscepisset, omni curâ labantem fortunam studuit retinere. Ἐχων γὰρ χρημάτων πλῆθος ἀνέκλειπτον, πολλὰς μὲν μυθοφόρους ἤθροισεν, ἧς ὀλίγας δ' συμμαχέας ἐπέσει σιωπεπιδόξαι τῇ πολέμῃ. Τῇ γὰρ αἰφθονίᾳ τῶν χρημάτων ἀναίδῳ χρώμενος, ἔμνον ἰδιώτας πολλὰς ἔχε περὶ θυμὸς σωμαγωνισίας, ἀλλὰ ἣ πόλεος τὰς ἐπιφανεστάτας ἐπεσπύσασα πρὸς τὴν κοινοπραγίαν. Cum enim inexhaustam pecuniam haberet, Mercenariorum plurimas Copias sibi adjecit, Sociorumque non paucos ad bellum conjunctim suscipiendum induxit. Quippe nullâ parsimoniâ effundens magnam divitiarum vim, non solum plures privatorum hominum promptos atque alacres habuit ad secum belli discrimen obeundum, sed clarissimas

264 IN OLYNTHIACAM III.

etiam Civitates ad ferendam opem adduxit. Diodori auctoritate. Nil igitur mirum, si hoc ann. 1. O. 108. pecunia effusè nimium dissipata Phocenses defecerat, cum vel ipsi exhauriantur fontes, & putei, si diu haurias, ut Orator ait in Orat. de Classibus, si præsertim nequaquam scateant è perenni fonte, ut erat Phocensium Ærarium, quod opes Delphicæ impleverant; Regio parva, nullisque affluens opibus modicè, aut nihil suppleret.

[κ] Olynthum dicit Athenarum propugnaculum, non quòd è Macedonia ad hanc Urbem venienti illinc transitus esset. Nam contra, ipsa Macedonia inter utrasque jacebat media; sed quia fractis perculsisque Olynthiis, nulla finitimarum gentium Philippo negotium exhibere posset, nec retinere, quin Atticam libero solutoque animo invaderet.

[ε] Solon Athenienses, alter hujus Urbis Legumlatorum, prudenter animo reputans contingere posse, ut ob temporum ac morum vicissitudines aliquid addere aut demere suis legibus, utile foret Reipublicæ: διαρρήδην προσέταλαι πῆς Θεσμοθέταις καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν διορθῆν ἐν τῷ δημοσίῳ τὰς νόμους, ἀκριβῶς ἐξελάσαντας, καὶ σκεψαμένους, εἰ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος νόμῳ, ἢ ἄκυρος ἐν τοῖς κυρίοις, εἰ εἴπῃ νόμοι πλείους ἐνὸς ἀναγεγραμμένοι περὶ ἐκάστης πράξεως. Καὶ νῦν τοῖς ποτὶ ἐνέρισκωσιν, ἀναγεγραφοτάς ἐν σανίσιν ἐκλιθέναι καλεῖται πρόοδεν τῶν Ἐπωνύμων. Τὰς δὲ Περσῶν ποιεῖν ἐκκλησίαν, ἐπιγεάσαντας νομοθέτας. Τὸν δ' Ἐπιστάτην τῶν Προέδρων διαχειροτονίαν δίδουσι τῷ δήμῳ, καὶ τὰς μὲν ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τὰς δὲ κατὰλείπειν, ὅπως αὖν εἰς ἡ νόμος, καὶ μὴ πλείους περὶ ἐκάστης πράξεως. Apertè jussit Thesmothetis, ut singulis annis ante omnium oculos emendarent leges, diligenter expendendo perquirendoque an lex ulla conscripta sit alteri adversa; an inter eas, quæ firmæ sunt, aliqua maneat abrogatarum, Et an plures de una re scriptæ fuerint. Si quid hujusmodi in publicis Tabulis exaratum invenerint, pu-

blicè proponere jubet ante Heroum statuas; Prytanès autem convocare Concione, ac Nomothetarum nomina scribere; Epistatam Proedrorum in suffragia Populum mittere, ut alias abroget leges, alias retineat, ut de singulis rebus una, non plures sint leges. Sunt Æschinis^o verba. Atque idem confirmat Demosthenes contra Timocratem, cujus testimonium dedimus n. 4. Orat. 1. contra Philippum, ubi pariter qui Proëdri, Prytanès, Epistatæ forent, explicuimus; nec reticuius, quo anni tempore, & in quo Populi conventu id fieret. Hoc pacto nova etiam jura condi poterant. Τῶν δὲ νόμων τῶν κεμένων, μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα, εἰ μὴ ἐν Νομοθέταις. Τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βυλομένῳ τῶν Ἀθηναίων λύειν, ἕτερόν τι τιθέντι ἀνθ' ὅτι ἀν' λύῃ. Διαχειροποιήσαντες δὲ τὰς Προέδρους περὶ τῶν νόμων. Πρώτου μὲν περὶ τῶν κεμένων, εἰ δοκεῖ ἐπιήδειος εἶναι τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ἢ ὅτι; ἔπειτα περὶ τῶν τιθεμένων. Ὅποτερον δ' ἀν' χειροποιήσωσιν οἱ Νομοθέται, τῶν κύριον εἶναι. Ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι τῶν νόμων τῶν κεμένων, μηδενί. Εἰ δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων τῶν κεμένων, ἕτερον ἀντιτιθῇ μὴ ἐπιτήδειον τῷ Ἀθηναίων Δήμῳ, ἢ ἐναντίον τῶν κεμένων τῶν. Ταῖς γραφαῖς εἶναι κατ' αὐτῆς καὶ τὸν νόμον, ὅς κεῖται, εἰ μὴ τις μὴ ἐπιτήδειον θεῖν νόμον. Nemini legum latarum ullam solvere liceat, nisi Nomothetarum auctoritate. Tunc autem, qui vult Atheniensium, ei delere jus esto, si alteram, auferendæ loco proponat. Proedri verò in hujusmodi legibus ita suffragiorum periculum faciant; primum an lex, quæ viget, Populo opportuna videatur, necne; Deinde an, quæ proponitur, videatur. Quod Nomothetæ decernunt, id ratum, ac firmum sit. Nequaquam tamen cuiquam liceat, legem proponere, quæ latis jam legibus adversetur. Et si quis veterem tollat, novamque ponat aut non utilem Atheniensium Populo, aut jam constitutis contrarium; is eâ lege deferatur, quæ de incommodarum legum suaseribus est. Ut ex Demosthene^p habetur. Itaque ad Thesmothetas pertinebat

^o Æsch. Orat. contra Ctesiph.^p Demosth. contra Timocrat.

266 IN OLYNTHIACAM III.

leges ab omni macula incommodoque prohibere; veteres abrogandas; novas recipiendas publicâ auctoritate proponere. Ad Nomothetas publicâ auctoritate suffragiisque suis decernere. Erant Thesmothetæ Sevirum⁴ Magistratus annuus, à custodiendis legibus dicti; non qualibuscunque legibus, at hominum potius institutis & usu firmatis. Siquidem Θεσμοδὼν, ac νόμος inter se differre videmus apud Platonem⁵ ὁ ταῦτα ἀπεργαζόμενος Θεσμός, νόμος δὲ νόμος ὅτι καὶ νέμενος, *Jus usu inductum hæc facit, si lex nobis rectè sit posita.* Et sanè jam tum Athenis creabantur, cum Civitas more Majorum, aut Regum arbitrio administrata annuis legumlatoribus indigebat. Deinde Draconis Solonisque legibus institutâ Republicâ retenti tamen illi sunt, & in eum, quem diximus, usum inter novem Archontes connumerati. Nomothetæ autem quingenti fuerunt, Viri ex omni populo probatiores, forte lecti ex iis, qui fidem suam Heliastico jurejurando Reipublicæ obstrinxissent, lege Solonis ad faciendas novas leges constituti, stipendio denique, ac loco in Concione conspicuo honestabantur⁶. Hæc autem adnotasse sufficiat ad laudata Demosthenis verba illustranda.

[M] Præcipui Atheniensium Legumlatores fuerunt Draco & Solon, quorum præclaris institutis aliqua è temporum conditione addiderunt Clisthenes, Aristides, ac Pericles, de quibus omnibus pauca dicam. Ex quo Theseus Civitatem Populo moderandam dederat ad a. 4. O. 39. Athenæ per sex ac sexagenos annos ut olim Roma, prius quam decem è Græcia Tabulæ fuissent advectæ, nullis conscriptis legibus observandis, sed custodiendo more institutoque Majorum steterunt, cum hoc ipso anno Cives Draconi populari suo, divini humanique juris peritissimo ne-

⁴ Ulp. in enar. Orat. adv. Leptin. m.

⁵ Plato, Ep. 8.

⁶ Demost. in Timocrat. Æsch. contra Ctesiph. Ulp. in enar. Orat. contra Leptin. Oratio de Mysteriis apud Andocidem.

gotium dederunt, scriptis Regulis Urbem muniendi. Utiles ille, sed adeo severas tulit, ut Demades non atramento, sed sanguine descriptas diceret; nullo enim discrimine inter parvum magnumque crimen, omnibus capitis pœnam indidit, ratus vel furtum leve hanc meritum esse: sacrilegia ac majora delicta atrocius punienda, si gravior morte pœna suppeteret¹. Manferunt Draconis leges ad 3. O. 46. quo Solon intestinis discordiis concussam, laceramque Rempublicam mitioribus legibus temperavit, quæ adeo Civibus placuerunt, ut nunquam, dum populare floruit Imperium, ab iis discefferit, paucis duntaxat, quæ ad Reipublicæ formam pertinerent, immutatis. Nam cum duo illi Plebem à Magistratibus amovissent, eique jus tantum Concionis Judiciorumque reliquissent, atque hinc ingentes fierent animorum motus, Aristides vel infimæ Plebi Magistratus dedit; auxit autem Pericles ejusdem audaciam numerato militibus stipendio, eidemque Plebi pecuniâ ad ludos ac Theatrum assignatâ, quodque gravius Potentioribus vulnus inflixit, mitigatâ Areopagi severitate. Clysthenes demum extremam plagam diriorum intulit potentia, inducto in Rempublicam Ostracismo, quo, quicumque aliis vel ipsâ virtute eminent, in exilium pulsi. Aliæ quoque perpaucae leges, nonnunquam sancitæ, reliquis accesserunt; quibus omnibus luculentum adeo jus Atheniensium continebatur, ut verè Demosthenes hoc loco dicat, nullis aliis legibus Rempublicam indigere; utque idcirco πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων πολλαῖς εἰσὶν ἐψηφισμένοι, τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ὑμετέροις, *multi Græcorum sæpius decreverint, vestris* (Atheniensium videlicet) *legibus uti*, ut alibi idem ait Orator.

[N] Jam n. [F] Olynth. primæ diximus Eubulum tulisse Athenis legem, qua capitis pœnâ cavebatur, ne pecuniæ Populo distributæ Theatri causâ sermo

¹ *Plutarch. in Vita Solonis.*

fieri posset, quo sermone illa restitui militari usui proponeretur. De hac lege nunc Demosthenem loqui, nemini fas est dubitare; quippe sæpius manifestè indicatur, & in fine hujus Orationis aperitur, Eubulus autem Athenæi, ac Ulpiani testimonio, ejusdem legis autor, ut vel de ipso quidpiam dicamus, unus Athenis potentiorum Civium fuit; *δημαγωγὸν, conciliis suis plebem ducentem*, Illum vocat Ulpianus; claruit nostri Oratoris inimiciâ, à quo vehementer exagitatur in Orat. adversus Midiam, veluti potentiam, ac principem locum affectans, qua utentem ait, Midiaë patrociniū suscepisse. Hunc ex iis esse, quos in hac tertia Olynthiaca & passim infectatur, ex humili conditione ad magnas opes eventos Fortunæ beneficio, in ipsa Midiana palam facit. Demum Præturam gessit a. 4. O. 108. ut est apud Diodorum ^v.

Quod vero ad leges militares attinet, dubitare nequit, Demosthenis ætate mitiùs cum militibus actum fuisse, quàm veteri belli jure statutum foret. Inter aliquas istarum legum, à me jampridem ^w relatas, una jubet eum capite plecti, qui Ducem suum deseruerit; Postmodum vix irrogatâ pecuniæ multâ hujusmodi crimen puniebatur. Operæ pretium est ipsum Demosthenem audire: *εάν δέ τις ἀπαχθῇ τῶν Γονέων κακώσεως ἢ λωπῆς, ἢ ἀσεργίας, ἢ προειρημένων αὐτῆς ὑπὸ τῶν νόμων, ἐργεσθαι, εἰσιὼν ὅπῃ μὴ χρῆ, δεσάντων αὐτὸν οἱ ἑνδεκα, ἢ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν Ἡλιαίαν. Κατηγορεῖται δὲ ὁ βυλάμενος οἷς ἔξῃς. Εάν ᾗ ἀλῶ, τιμάτω ἡ Ἡλιαία, ὅ, τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν, ἢ ἀποῖσαι. Εάν δ' ἀργυρεῖ τιμηθῇ, δεδεδωτέως, ἕως αὖ ἐκλίσῃ. Si quis reus adductus fuerit aut in Parentes injuriarum, aut desertæ militiæ, aut violati interditi, quo carcer propositus fuerat eò ingredienti quò ingredi non liceret; hunc Undecimviri vinculis constringant, atque ad Helicæam ducant. Accuset quicumque illorum velit, quibus accusare fas est. Si causâ cadat, Helicæa censet,*

^v Athen. lib. iv. Ulp. in enarrat. O. 1.

^w Diod. lib. xvi.

quid iste debeat aut corpore luere, aut pecuniæ salvere. Pecuniâ multatus, compedibus detineatur, quoad erogaverit *. Quin & hanc ipsam legem nonnihil defuisse patet ex familiari militibus abeundi licentiâ, de qua hæc sunt pariter Demosthenis † verba: ἀθυμήσαντες μοι πολλοὶ τῷ πληρώματι, ὥχοντο ἀπολιπόντες τὴν ναῦν, οἱ μὲν εἰς τὴν Ἑπειρὸν ἐρχομένους, οἱ δ' εἰς Θασίων, καὶ Μαρωνειῶν ναῦς, μισθῷ μεγάλῳ πεισθέντες, καὶ ἀργύριον πολὺ προλαβόντες. Multi è Classariis meis cum animis caderent, me relicto discesserunt, alii in Continentem militatum; alii in Thasiorum Maronitarumque naves, capti stipendii magnitudine, eoque largiter munerati. Quanta verò Athenis facilitas obrepserat in detrectando militiæ onere? quod subire Civibus omnibus lex erat, plerique tamen suscipere averfabantur, ut non semel admonuimus. Ad istas aliasque ejusmodi leges Orator digitum hoc loco intendit. Ne Heliææ vocabulum cuiquam negotium faceffat, sciat hoc nomine unum ex Atheniensium Foris appellatum fuisse à plurima solis collustratione, in quo jus dicebatur, eique præerant non solum Thesmothetæ, sed etiam Undecimvirum Magistratus; ut suo loco adnotabimus.

[o] Vide pag. 106. n. [F] Or. primæ contra Phil.

[P] A Græcis Barbari dicebantur; quicumque Græciæ finibus non continerentur. Vetus autem Græcia ab Oriente habuit Ægæum mare; Ionium ab Occidente ac Meridie; Macedoniam, Illyrium, atque Epirum à Borea. Ejus regiones fuerunt Thesfalia, Locri Epicnemides, & Opuntii, Bœotia, Attica terra cum Megarensi, Phocis, Locri, Ozoli, Ætolia, Acarnania, Doris, ac Peloponesus. Quamobrem, Græcorum jure, Philippo re verâ Barbari nomen convenit, quippe Macedonia ad veterem Græciam non pertinebat, quin etiam diversâ à Græcis linguâ Macedones loquebantur ‡, ut est apud Athe-

* Demost. adv. Timocrat.

† Adv. Timotheum.

‡ Athen. lib. iii.

næum. At postquam Philippus & Alexander Græcos omnes dicto suo audientes habuere, atque iste Asiâ perdomitâ amplissimum fundavit Imperium, intra Græciæ fines vel ipsa Macedonia connumerata est, atque inde percrebuit Græci nomen Imperii.

[Q] Ut quam Atheniensium cum Corinthiis & Megarensibus contentionem Demosthenes in medium afferat (nam multas habuerunt) intelligamus, ea solum investiganda est, quæ suis Civibus exemplo esse posset ad submittendum Olynthiis auxilium contra Philippum. Igitur hujusce comparisonis vi, Sociis à Macedone oppressis Athenienses auxiliari debent, sicut olim Græcorum aliquos à Corinthiis & Megarensibus labefactatos, viribus suis recrearunt. At qui Græcorum isti fuerunt? Ut prius loquar de bello Corinthiis illato, Corcyræos puto. Utrique inter se acriter decertabant de Epidamno ^a, quam alterutri suam esse Coloniam arbitrabantur; cum Athenienses, quamvis Corinthiorum uterentur familiaritate, Corcyræorum tueri partes decreverunt ^b, missis auxiliis, seseque hostiliter in Corinthios gerentibus. Quare sic isti acceptas injurias expostulabant: ἀδικεῖτε, ὡ ἀνδρες Αἰθιωῶσι, πολέμους ἀρχόντες, ἢ πονοδαῖς λυόντες. Ἡμῶν γὰρ πολέμους τὰς ἡμετέρας τιμωρήμενοις ἐμποδὼν ἴσαοι, ὅπλα ἀνταρρόμενοι. Εἰ δ' ὑμῶν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοις, εἴ ποι βελοόμεθα, πλεῖν, ἢ τὰς πονοδαῖς λύει, ἡμᾶς τὰς ᾗ πρώτως λαβόντες, χηρίσασθαι ὡς πολέμοις. *Injuriam facitis, Athenienses, dum belli inter nos incipiendi auctores estis, fœdere dissoluto. Nobis enim, quin ulciscamur hostes nostros, impedimento estis, arma opposcentes. Quod si hæc vobis sententia est, ut nos & à Corcyra probibeatis, & ne aliò, quocumque volumus, navigemus, atque ideo fœdisfragi estis, nos prius bello petite, ac velut in hostes invadite.* Ita narrat Thucydides ^c. Profectò nihil aptius hoc exemplo

^a A. 2. O. 85

^b A. 1. O. 86.

^c Thucyd. lib. i.

afferri poterat ad rem præsentem. Et fortasse non minus quadrat altera ipsorum Atheniensium adversus Corinthios expeditio, quam paucis verbis sic tradit autor idem^d: προσεχώρησαν ὃ ἡ Μεγαρῆς Αθλωαίοις ἐς ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίων ἀποσάυτες, ὅτι αὐτοὺς Κορινθίοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ καλεῖχον. Καὶ ἔχον Αθλωαῖοι Μέγαραν, ἡ Παγὰς. Καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη ὠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν, ἡ ἐφ' ἑρῆν αὐτοῖς. Καὶ Κορινθίοις μὲν ἔχ' ἦνισα ἀπὸ τῆδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Αθλωαίους γενέσθαι. *Megarenses ad Atheniensium Societatem accesserunt, relictis Lacedæmoniis; quod eos Corinthii bello premerent, finium causâ. Habuerunt itaque Athenienses Megaram, & Pagas, construxeruntque Megarensibus longa mœnia, ab Urbe ad Nisæam producta, ipsique in præsidio erant. Hinc primò vehemens Corinthiorum in Athenienses odium initium duxit.*

Nunc de bello contra Megarenses suscepto dicendum est. Athenienses inito cum istis fœdere, ut hoc vel Reipublicæ similitudo conciliaret, sicut ipsi populari formâ regebantur, ita illos à Paucorum ad hanc traducere studuerunt. Qua re commoti Cives paulo post^e ad Lacedæmonios defecerunt, ac sese cum Corinthiis jampridem acerrimis hostibus, cum Sicyoniis, & Epidauriis conjunxerunt; tanto Atheniensium odio, ut non solum contra illos bellum sævissimum ac diuturnum commoverint, sed etiam eos portubus Atticis & Foro in perpetuum vetaverint; decreverint etiam quotannis diripere ipsorum agros ac devastare. At si ita res habet, qui utitur istiusmodi exemplo Demosthenes, nequaquam cum re, quam agit, congruente? Tunc enim Athenienses acceptam injuriam ulturi, non aliis opitulaturi, exercitus compararunt, Signa in Megarenses intulerunt;

^d *Ibidem Thucyd. Diød. lib. xi. a. 3. O. 80.*

^e *A. 1. O. 103.*

Thucyd. lib. i. Diød. lib. xii.

nunc de sublevandis Olynthiis à Philippo in discrimen servitutis adductis sermo fit; Quæ dum mecum animo cogito, nec volo, ut sæpius factum video, rem silentio præterire, animadverti, Athenienses huiusce belli causam nequaquam ad Megarensium à se defectionem, sed aliò detorsisse, ut Græcorum in eos odium concitarent. Etenim apertissimè à Thucydide ^f commonemur, Lacedæmoniorum legatos Athenas venisse, bellum indicturos, nisi Potidæatas suis sedibus, Æginam libertati restituant, & nisi decretum abrogent de Megarensibus, ἐν ᾧ εἰρησὶ αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηνάων ἀρχῇ, μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. Οἱ δ' Ἀθηνᾶιοι ἔτε ταῖλλα ὑπήκουον, ἔτε τὴν ψήφισμα καθήρην, ἐπικαλεῖσθες ἐπ' ἐργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς ἀορείας, καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν τοῖς ἀφισαμένων. In quo dicebatur, ipsos nequaquam portubus uti, qui sunt in Atheniensium Imperio, neque Atticis Foris. Athenienses autem nec res alias ausculta- runt, nec decretum resciderunt, Megarensibus objicientes, quòd terram sacram atque interminatam colerent, fugitivosque servos reciperent. Quamobrem sæpius à Demosthene vocantur κατ'ἀράτοι, execrandi. Hac iste usus opinione, quæ adhuc Athenis vige- bat: Cives iis de causis quas Thucydides memorat, bellum Megarensibus olim intulisse: potuit hoc bellum in rem præsentem exemplum afferre.

Cum Megarenses Corinthii- que in sermonem venerint, ipsa res admonet, ut de illorum urbibus quidpiam loquamur; at Megaram alio loco reservamus; Corinthus modò tantisper nos teneat. Urbs igitur fuit clarissima ad Isthmum Peloponesi, prius Ephyra nuncupata, ἀπὸ Εφύρας τινὸς ἡρώτιδος, ab Ephyra quadam Heroïna, ut ait Eustathius ^g ad librū septimū Iliadis, ubi sic eam urbem vocat Homerus:

^f Thucyd. lib. i.

^g Eust. ad Iliad. vii. 152.

Ἔστι πόλις Εφύρα μυχῷ Ἀργεος ἰππόβοιοις,

Εὐθα δὲ Στεῦφος ἔκειν, ὃ κτεδισὸς γένετ' ἀνδρῶν,

Στεῦφος Αἰολίδης.

Est Urbs Ephyra in sinu Argi equorum altricis,

Hic fuit Sisyphus, hominum versutissimus,

Sisyphus Aiolides

Ephyram Oceani filiam vocat Pausanias in Corinthiacis. Ea deinde Civitas dicta Corinthus est à Corintho Marathonis ^h filio. Duos habuit celeberrimos portus ad Isthmi latera, Lachæum in intimo angulo Sinus Corinthiaci ad Occidentem Solem; Cenchream ad Orientem in Sinu Saronico; Arcem quoque, Acrocorinthis nomine, tribus tantum stadiis ab Urbe distitam in monte altissimo. Proinde nil mirum, si bimaris Urbs, ut eam dicit Horatius, tantis opibus circumflexerit; & si Opes tantam morum licentiam, tantaque vitæ commoda, quanta illic fuerunt, pepererint. Paruit initio Argivis Regibus, & Mycenæis; propriis deinde, à quibus, eorumque gente frequens Poetis fabulandi occasio data est. Nam illic Sisyphus, Ino, Melicertes, Glaucus, Bellerophon, alique fabulis clari. Demum post Cypselidarum Tyrannidem, quæ annos tres, & nonaginta, cum sex mensibus mansit, si Aristoteli ⁱ credimus, libertatem acquisivit. Hanc Cives adepti, primum in Lacedæmoniorum amicitiam se tradiderunt, cum ipsisque in Sami expeditione arma consociarunt ^k. Deseruerunt deinde sub initium pugnæ ad Eleusinem, cum pro imponendo Athenis Isagora Tyranno Lacedæmonios inter atque Athenienses certatum est ^l. Hoc beneficio iis fœdus cum iisdem Atheniensibus conciliatum est, servatumque tantâ benevolentia, ut cum isti ad bellum contra Æginetas petiissent naves aliquot, quas dare Corinthii lege prohiberentur, singulas quinque drachmis venditas delusâ lege tradiderint ^m. Pari

^h Paus. in Corinth.

ⁱ Arist. lib. v. cap. 12. de rep.

^k Herod. in Thubin.

^l Idem, in Polymn.

^m Idem, ut sup.

verò iracundiâ dissolutum est, dum ipsi cum Corcy-
ræis inito bello viderunt Atheniensium naves suis hi-
sce hostibus opem ferre. Quamobrem iterum sese ad
Lacedæmonios contulerunt, quibus magno fuerunt
adjumento datâ non solum per suos agros viâ, sed
exercitu & Classe ⁿ; in eoque bello sæpius cum
Atheniensibus manus conferuerunt, plerumque victi ^o.
Verum cum deinde superbos, ferocesque Lacedæmo-
niorum animos ferre non possent, in eos arma intul-
erunt, conjuncti Argivis, Atheniensibus, Thebanis.
Tot bellis debilitati, in sociorumque potestatem ad-
ducti, factionibus demum dilacerati sunt. Pars,
quæ Lacedæmonios vocaverat, cædibus contrita ces-
sit, donec Urbs conditione pacis ab Antalcida nun-
cupatæ, discedentibus Argivis in libertatem resti-
tuitur ^p; sed fracta ac debilis ad usque Demosthenis
temporâ ad summam rerum Græcarum parum ha-
buit momenti.

[R] Aristides Lyfimachi filius Atheniensis, cogno-
mento justus, ætate ferè Themistocli æqualis, cujus
æmulatione factum est, ut ejusdem cognominis invi-
diâ conflagraverit, Athenis Ostracismo depulsus. Ve-
rùm antequam decem exilii annos, ut eâ lege præci-
piebatur, abfuisset, sexennio postquam solum verte-
rat, à Republica revocatus est, cum Xerxes in Græ-
ciam transmisit. Miles fuit in navali prælio ad Sa-
laminam, Dux in terrestri ad Plataeas maximo, cla-
rissimoque; eo nimirum, quo Mardonius Persarum
Imperator necatus est, exercitus fusus, profligatus-
que. Deinde cum Pausania Lacedæmonio belli reli-
quias mari persequutus, plures Græci nominis insu-
las, atque Asiæ Urbes in Reipublicæ societatem ad-
duxit, reliquas Pausaniâ Lacedæmoniis adscribente.
Sed hujus impotenti dominatu, æquitateque Aristidis
accidit, ut omnes prope ad Athenienses transierint,

ⁿ *Thucyd.* lib. i.

^o *Idem*, lib. iv. & vii.

^p *Xenoph. de Rebus Græc.* lib. vii. & alibi.

ut jamdudum non semel diximus. Mortuus est ann. ferè 4. post ejectum Athenis Themistoclem, scilicet 2. Ol. 78. Eâ fuit à publicis opibus, dum plures gessit Magistratus, abstinentiâ, eâque patrimonii tenuitate, ut non habuerit, à quo in funere efferretur, ejusque filias, paternæ temperantiæ, & grati Civium animi argumento, Respublica aluerit, datâque dote collocaverit ⁹.

[s] Nicias Nicerati filius clarissimus Atheniensium Dux floruit maximè Peloponesiaci belli tempore, quo in bello pluribus susceptis expeditionibus splendidissimum virtutis suæ periculum fecit, sed nunquam magis, quàm in illâ contra Syracusanos celeberrimâ. Cum ab hac ipsa expeditione veluti inopportuna, & periculosa Rempublicam summis viribus deterruisset, ei tamen, ac Demostheni Alcisthenis filio commissa est. Quis autem dignè verbis complecti possit, quanta ibi utriusque Ducis virtus enituerit? Quicquid ad maximi Imperatoris nomen immortalitati prodendum facit, tunc profectò non defuit; solertia in exponendis Copiis, scientia militaris in acie instruenda, fortitudo in conferendis manibus, consilium in explicandis difficultatibus, magnitudo animi in rerum adversitate. Non semel victi Syracusani, ac prope captâ urbe, demum terrâ marique victores in eas angustias Atheniensium exercitum detruferunt, ut omnem habuerint in potestate. Milites in servitutem adducti, uterque Imperator scedè necatus. Totam memorandæ rei seriem elegantissimè ob oculos ponit Thucydides ¹, ac Diodorus lectu sanè jucundam. Hunc exitum vitæ habuit Nicias ann. 4. Ol. 91. *ἦκιστα δὲ ἄξιος ὢν τῶν γε ἐπ' ἐμῇ Ἑλλήνων ἐς τὸ δυσυχίας ἀφικέσθαι, διὰ τὴν νομισμένῃ ἐς τὸ θεῖον ἐπιήδδωκεν, Vir meâ ætate omnium Græcorum minimè dignus, qui ad istud calamitatis perveniret, propter suum erga Dei nu-*

⁹ Cornel. Nepos in ejus Vita. Diod. lib. xi. Thucyd. lib. i.

¹ Thucyd. lib. vii. Diod. lib. xiii.

men studium, moribus firmatum, ejusdem Thucydidis testimonio. Nec de ipso clarissimo Imperatore prætermittendum est, quod scribit Plutarchus, dum ejus vitam incipit enarrare; his enim verbis luculentissimam omnium laudem complectitur: ἐν εἰς ἂν περὶ Νικίας πρῶτον εἰπεῖν ὃ γέγραπεν Αἰσώλης, ὅτι τρεῖς ἐγένοντο βέλτιστοι τῶν πολιῶν, καὶ παλαιῶν ἔχοντες εὐνοίαν, καὶ φιλίαν πρὸς τὸν Δῆμον, Νικίας ὁ Νικηράτης, καὶ Θυκυδίδης ὁ Μιλησίης, καὶ Θεραμένης ὁ Ἀγνώων. *Igitur mihi liceat de Nicia id primum dicere, quod Aristoteles scripsit; nimirum tres fuisse Civium optimos, summâque in Patriam benevolentia, in Plebem amicitia, Niciam Nicerati filium, Thucydidem Milefii, Theramenem Agnonis*[†].

[τ] Demosthenes Alcisthenis filius inter maximos & ipse Atheniensium Imperatorum connumeratur, de quo superiori Nota loquuti sumus. Claruit bello Peloponesiaco. Frequens illius mentio apud Thucydidem, ac Diodorum, locis jam memoratis.

[v] Pericles Xantippi filius, paterno maternoque genere clarissimus, mortuo Aristide ac Themistocle, Athenis ad Rempublicam accessit. Tantum eloquentiâ valuit, ut quò vellet populum impelleret; proinde Civitatis potentissimus fuit ἀνδραγαθὸς τῶν κατ' ἐκείνων, καὶ ἀγων τῶν πολιέων, Thucydidis[†] testimonio. Autor extitit suis civibus, ne quidpiam cederent Lacedæmoniis, suaque omnino jura tuerentur. Hinc bellum Peloponesiacum initium habuit, quod bellum si Athenienses ex ejus consiliis gessissent, Græcarum rerum Scriptores existimant, neutiquam tantas Rempublicam calamitates accepturam fuisse. Armorum dux ejecit ex Attica Peloponenses, horum provinciam vastavit, Eubœam subegit. Et si maximæ auctoritatis esset apud Cives suos, prorsus tamen popularem procellam non declinavit. Actâ enim ex agris prædâ à Lacedæmoniis, divites ob acceptum damnum, Plebs ob commeatus angustias tu-

[†] *Plut. in ejus Vita. Thucyd. Diod. ut supra.*

[†] *Thucyd. lib. i.*

multuati sunt, multatamque Pericli tamquam belli auctori irrogarunt. Verum paulò post omne ipsi Reipublicæ arbitrium permiserunt. Fato cessit a. 4. Belli Peloponesiaci, primo videlicet O. 88. & maximo quidem Civitatis damnoè vivis sublatus est^u. Cum extremo conflictaretur moruo, adessentque Amici, qui leniendo tanti viri desiderio res ejus præclarè in bello gestas celebrarent, fertur ipse, quem auditu captam arbitrabantur, memoranda isthæc verba protulisse: θαυμάζειν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐπαινῶσιν αὐτῷ, καὶ μνημονεύουσιν αὐτῷ καὶ πρὸς τύχην ἐς κοινὰ, καὶ γέγονεν ἤδη πολλοῖς σεσηνηγῶς τὸ ὅ καλλίσον, καὶ μέγιστον εἰ λέγουσιν. Οὐδεὶς γάρ, ἔφη, δι' ἐμὲ τῶν ὄντων Αθλωαίων μέλαν ἱμάτιον περιβάλλειο. *Se mirari, sua hujusmodi facta laudibus efferri, atque in memoriam revocari, quorum partem sibi vindicet Fortuna, ac similia multos jam Imperatores peregisse: taceri autem id, quod omnium esset optimum, amplissimumque. Nemo enim, dixit, Atheniensium, meâ causâ pullam induit vestem^w. Quam raram animi mansuetudinem Plutarchus meritis hisce laudibus Posterorum memoriæ consignavit: θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ εἰ μόνον τῆς ἐπιεικειᾶς, καὶ πραότητος, ὡς ἐν περὶ γράμμασι πολλοῖς καὶ μεγάλαις ἀπεχθείαις διέλερσεν, ἀλλὰ καὶ τῷ φρονήματι, εἰ τῶν αὐτῷ καλῶν ἡγεῖτο βέλτιστον εἶναι, τὸ μήτε φθάνειν, μήτε θυμῷ χαλεπασθαι μηδὲν ἀπὸ τηλικαύτης δυνάμεως, μηδὲ χρησάσθαι τινι τῶν ἐχθρῶν ὡς ἀνηκέστω. Admirabilem virum non lenitate solum ac mansuetudine, quam plerisque in rebus maximisque inimicitiis custodivit, sed et animi magnitudine. Existimavit enim, banc esse rerum suarum clarissimam, in tanta rerum potentia nullam iracundiæ, nullum invidiæ locum dedisse, et sese inimicorum suorum nemini implacabilem præbuisse.*

[x] Maximis cladibus labefactato Xerxis exercitu, liberatâque à Persarum armis Europâ, Lacedæmonii cum viginti navibus, Duce Pausania ipsorum Rege, Athenienses cum triginta, Præfecto Aristide, quibus

^u Diod. lib. xiii. Thucyd. lib. i. & ii.

^w Plut. in vita Peric.

Sociorum plures accesserant, ad persequendas Medorum Classis reliquias, ad Imperii Victoriæque ostentationem in Græcas Insulas atque Asiæ litora navigarunt. Verùm cum Pausanias, descensione in Cyprum factâ, plura ibi oppida subegisset, & cum reliquis per ea loca Græcis injuriosè ageret, iidem, ac præsertim, qui Ionici nominis censebantur, ejusdem Regis petulantia commoti, atque Aristidis æquitate, ad Athenienses, generis cognatione sibi junctos confugerunt, ut non semel admonuimus. Recepti in fidem & Societatem ipsis Atheniensibus armorum imperium, consilii, rerumque agendarum auctoritatem sponte tradiderunt. Deinde ex Aristidis sententia inter eas convenit, quid unaquælibet Civitas navium, quid pecuniæ daret; Summa quadringentorum sexagenûmque talentûm singulis annis constituta est, eorumque in Delo sequestrem Apollinem confecerunt. Igitur (ut æqua sunt, ac læta fœderum initia etiam cum potentioribus juncta, quippe vel principio ignari, quid possint; vel dubii, ne illa nondum hostium injuriis vehementiùs constricta faciliè dissolvantur) aliquot annos manserunt leges istæ, atque instituta intra recti fines; quoad insolentiùs Athenienses agere; Athenas Ærarium traducere, Sociis imperare, non præesse. Hinc frequentes istorum defectiones, ac Societatis nomine servitus. Vadem præbeo Thucydidem *, ne nullâ auctoritate Demostheni videar contradicere: Ναξίους ὅ ἀποστῶσι μὲν ταῦτα ἐπολέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρέστησαν. Πρώτῃ τε αὐτῇ πόλιν συμμαχίᾳ παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδωλόθη. Ἐπειτα ὅ καὶ τῶν ἐκάστη ξυνέβη. Αἰῶναι δ' ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων, καὶ μέγισται, αἱ τῶν Φόρων, καὶ νεῶν ἐκδοῖαι, καὶ λεπτοσφάτιον, εἰ τῷ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Αθῆναιοι ἀκελεύως ἔπρασαν, καὶ λυπηροὶ ἦσαν, ἐκ εἰωθόσιν ἰδέεσθαι βυλόμενοις τάλαιπῶρ εἰν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. Ἦσαν δὲ πως καὶ ἄλλως οἱ Αθῆναιοι ἐκείνῃ ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἀρχοῦντες,

* Thucyd. lib. i.

ἢ, ὅτε ξυνεστάντων ἀπὸ τῆ ἰσῆς, ῥᾶδιόν τε προσάγειν αὐτοῖς τὰς ἀφισπένους &c. Deinde adversus Naxios, qui desciverant, bellum susceperunt, obsederuntque. Et prima quidem hæc Urbs inter eas, quæ Societate copulabantur, præter pactorum fidem in servitutem redacta est. Deinde & aliæ vice suâ. Multas profectò maximasque defectionibus causas præbuerunt Naves, tributa, milites quoque, si cui contigisset, pro rata parte recusati. Siquidem Athenienses ea diligenter exigebant, ac necessitatis colore in iis repetendis acerbi erant erga Populos illos molestiarum insuetos, nolentesque ærumnis affici, ac labefactari. Præterea nequaquam, ut antea, miti imperio utebantur, nec ferebant ipsi ex æqua parte militiæ incommoda, cum sibi promptum esset vi eos comprimere, qui defecissent. Quod cum ita se habeat, non tamen incusandus est Demosthenes, quod hoc loco referat, Athenienses volentibus ac lubentibus Græcis imperasse. Cui enim ignota est Oratoris ars, omnia ad suam causam utilitatemque detorquentis? At nobis pariter Historiæ veritas prætermittenda non fuit. Nunc ad explicandum tempus accedo, quo Imperium istud perduravit. Hujus autem in promptu est initium assignare; finem non ita facile. Nam Asiæ Græci nominis Civitates, ac plurimæ Ægæi maris Insulæ in Atheniensium sinum convolarunt, ut diximus, post confectum Xerxianum bellum, a. scilicet 4. O. 75. ^y, quo principium ejusmodi Imperii constituere opus est. Illud autem cum Demosthenes hoc loco dicat perdurasse quinque & sexaginta annos, alibi ^z tres ac septuaginta; Isocrates priorem numerum amplexatus sit, quo anno finem habuerit, incertum manet. Video tamen, utramque eorundem annorum summam ad aliquem idoneum terminum perducì posse. Horrenda apud Syracusas Atheniensium clades, quam sæpius memoravimus, hujus Rei-

^y Diod. lib. xii. Thucyd. lib. i.
in Panath.

^z Demosth. Phil. iii. Isocr.

publicæ vires fregit adeo, ut Asiatici, atque Insulares Socii non amplius dubitaverint ad Lacedæmonios, quò belli fortuna inclinabat, deficere, ac durum Atheniensis Imperii jugum è cervicibus suis excutere. Igitur hoc tempore cessarunt Athenæ jura Sociis dare, atque habere sibi obnoxios. Hæc tanta rerum commutatio accidit anno decimo nono Peloponnesiaci belli^a, nimirum a. 4. O. 61. ad quem ab illo pariter quarto O. 75. per sexaginta & quatuor integros annos pervenitur, quibus si addas menses aliquot ad accipiendum à Sociis inflicte Atheniensibus calamitatis nuntium, ad parandamque defectionem necessarios, quinque illi & sexaginta anni à duobus laudatis Oratoribus descripti colliguntur. At verò cum deinceps nonnihil Respublica, partâ sibi ad Abydum adversus Mindarum Lacedæmonium victoriâ^b respiraverit; revocatoque Alcibiade, novisque victoriis contra Callicratidem ad Mitylenem, & Arginusas recreata, non parum è vadis emerferit^c, vi, aut blanditiis plures Sociorum Civitates recuperaverit, alias labantes confirmaverit; potest illud ipsius Imperium produci ad ann. 1. Olynth. 94. quo post illatam sibi superiori anno maximam à Lyfandro pestem, ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ναυτοῦ διακοσίαις ἀφικόμενος ἐς τὸν Λέσβου, καλαυκιδάσατο τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αἰνῇ, καὶ Μιθυλήνῃ. Ἐς ἣ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἐπέμψεν δίκαια τελέρεις ἔχοντα Εἰτεινικόν, ὅς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μέλεισθαι. Εὐθύς ἣ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφεισῆκεν Ἀθηνάων μετὰ τῇ ναυμαχίᾳ, πλὴν Σάμον. Iste ex Hellesponto ducentis navibus in Lesbum transmisit, omnesque alias Urbes in eo Insula, quin & ipsam Mitylenem in potestatem redegit. In Thraciam quoque Eteonicum misit cum decem triremibus, qui omnia illic ad Lacedæmonios traduxit. Ac statim quidem post navalem pugnam universa Græcia præter Samum descivit ab Atheniensibus, Xenophontis^d testimo-

^a Thucyd. lib. vii. Diod. lib. xiii.
^a supradicto ad 3. O. 93.

^b An. 2. O. 92. ^c Ab
^d Xenoph. de Rebus Græc. lib. i.
Diod. lib. xiii.

nio. Deinceps Respublica propemodum deleta est, dejectis longis mœnibus, ac moderantibus Urbi triginta Tyrannis *. Ad hunc igitur ab illo 4. O. 75. tres ac septuaginta intercesserunt anni, quæ altera est Demosthenis summa.

[y] Tam locuples Atheniensium Ærarium non solum hoc Demosthenis testimonio comprobatur, sed accedit Thucydides, à quo isthæc decem millium talentorum summa ad historicam veritatem expensâ, trecentis tantummodo imminuitur. Jam verò initio belli Peloponesiaci ad sex millies redacta fuerat, cæteris quatuor millibus in Propylæis ac Potidææ obsidione consumptis. Audiamus Thucydidis testimonium †, qui sic Periclem loquentem inducit: *Θαρεῖν τε ἐκέλευε, προστάτων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει, ἀνδ' αὖτ' ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐτι τότε ἀργυρεῖν ἐπισήμῃ ἑξακισχιλίων ταλάντων. Τὰ γὰρ πλεῖστα τετρακοσίων ἀποδοῦναι μνηστῆρα ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τὰλλα οἰκοδομήματα, καὶ ἐς Πोटιδæαν ἀπανηλώθη. Jubebat bono animo esse cum in Ærarium quotannis venirent ferè sexcentarum à Sociis talentorum tributum præter alios proventus; Et jam essent in arce collecta sex millia talentum signati argenti. Nam ibi maxima pecuniæ summa fuit decem millium, trecentis minus, è quibus reliqua absumpserant arcis Propylææ, aliaque Ædificia, Et Potidæa. Congruit etiam computandi ratio; Siquidem in laudatis Vestibulis duo millia, ac duodecim occupata fuerant. Tota Potidææ obsidio duobus millibus constitit; sed cum in sequenti solum anno finem obtinuerit, aliquid ex hac summa detrahendum est: Idcirco Ærarium adhuc integra illa sex millia retinebat.*

[z] Græcorum Historia, quæ modò superest, numquam tradit apertis verbis, Macedonum Reges ve-

* Xenoph. de rebus Græc. lib. ii.

† Thucyd. lib. ii.

‡ Thucyd. lib. ii.

ctigales Atheniensium fuisse. Fides tamen Demostheni adhibenda est, id non solum hoc loco, sed etiam in Orat. ad Philippi epistolam referenti. At quibus eorundem Regum ea dura fuit conditio? In Oratione de Haloneso, quæ falsò cum Demosthenicis adnumeratur, indicari videtur Amyntas Philippi Pater: ἔτε γὰρ Ἀμύντας πατήρ ὁ Φιλίππης, ἔτε οἱ ἄλλοι Μακεδονίας Βασιλεῖς ἐδέχοντο σύμβολα ἐποιήσαντο πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν &c. Εφ' ἡμῶν γὰρ ὡς ἡ Μακεδονία, καὶ Φόρυς ἡμῶν ἔφερε &c. Neutiquam enim Amyntas Philippi pater, neutiquam alii Macedonia Reges, tesseri cum nostra Civitate usi sunt &c. Quippe nobis Macedonia obtemperabat, persolvebatque tributum &c. Ulpianus^h hæc habet: οἱ μὲν Περδικκᾶν εἶναι Φασι τὸν ἐνεκὸς τὰς Φόρυς Ἀθλωαίοις, οἱ δὲ Φίλιππον ὄντα τῶν Φιλίππων προγόνων. Alii Perdiccam dicunt Atheniensium fuisse veltigalem; alii Philippum quendam è Philippi Avis. Quid nos hac re? Ab Amynta puto Philippi patre, ac Perdicca ex hujus Majoribus, Alexandri filio, tributum Atheniensibus persolutum; ab illo autem, ut sibi Reipublicæ patrocinium compararet; ab isto, ut violatæ fidei, factæque sæpius injuriæ pœnas lueret. Id eam ob rem mihi persuadeo, quòd Amyntas, postquam Lacedæmoniorum societatem gravem periculosamque expertus est, eisque in Olynthi occupatione ludibrio fuisse, se totum Atheniensibus dederat, ac veluti Patronis utebatur; quapropter Reipublicæ filios suos morti proximus commendaverat, ut N. [L] superioris Olynth. pag. 237. admonuimus. Hinc nil mirum, si Rex tot fractus calamitatibus, prius insensus Atheniensibus, modò propemodum cliens, ad istorum conciliandam sibi benevolentiam, quidpiam daret pecuniæ. Quod verò ad Perdiccam attinet, is enimvero, inquieto animo, variæque fortunâ suadente, sæpius dissolvit ictum cum Atheniensibus foedus, sæpius renovavit, donec ab iisdem tantâ voluntatis va-

^h Ulp. in Enarrat. hujus loci.

rietate fessis è Macedonia depulsus est ann. 15. belli Peloponesiaci, primo Ol. 91. κατέκλεισαν ἡ τὴ αὐτῇ χειμῶνος ἡ Μακεδονίας Αθλωαῖοι Περδίκκαν, ἐπικαλέοντες τὴν τε πρὸς Ἀργεῖς ἡ Λακεδαιμονίης γενομένην ξυμμασίαν, ἡ ὅτι παρασχεδασαμένων αὐτῶν στρατὸν ἄγειν ἐπὶ Χαλκιδίας τὰς ἐπὶ Θράκης, ἡ Ἀμφίπολιν, Νικίαν τὴν Νικηγάτην στρατηγὸς, ἔψατο τὴν ξυμμαχίαν, ἡ ἡ στρατὸς μάλιστα διελύθη ἐκείνῃ ἀπάραντος. Πόλεμος ἐν τῷ. *Eadem hieme Athenienses Perdiccam Macedoniā excluserunt ob factam in se cum Argivis Lacedæmoniisque conjurationem, & quòd, cum ipsi jam conflato exercitu, quem contra Chalcidenses in Thraciam ducerent, & contra Amphipolim, Niciā Nicerati filio Imperatore, Socios decerpisset. Nam eo domum redeunte ob id præcipuè evanuit expeditio. Hostis igitur reputabatur; ut narrat Thucydides¹. Quin & altero abhinc anno regnum infestis armis percurrere non destiterunt. Quapropter credere par est illum tributo ab Atheniensibus tot incommoda & pacem redemisse.*

[a] Græcis, cum plerumque inter se de gloriâ potiùs, quàm de Imperio decertarent, ea maxima cura fuit, partâ victoriâ tropæum erigere, ubi prælium commissum fuerat, si terrâ; aut si mari pugnatum foret, in opposito litore; idque jure gentium hostes, vel si possent, non prohibebant. Præclaris hisce bellicæ virtutis monumentis toties Athenæ condecoratæ sunt, quoties terrâ marique à suis Civibus prosperè bellatum est. Id autem singillatim recensere, otiosi Mediusfidius hominis foret, cum nihil Atheniensium factis illustrius habeant, nihil frequentius Græcorum historiæ.

[b] Athenis, cum nondum Civitas tantis viribus, tantâque Imperii magnitudine splenderet, vel ipsa Numina sub paupere tecto colebantur. Nullo tunc auro illita Tempia, nulla magnificentia: ἡ τῶν Ἱερῶν ἀνδρῶν χρυσῶν, ἡ ἀργύρεα. Τέτοις γὰρ ἔδεν ὑδαμόσσε πρᾶσεχεῶντο.

¹ Thucyd. lib. v.

284 IN OLYNTHIACAM III.

*Templa ipsa sine auro & argento. His enim nusquam omnino utebantur, ut Plato^k loquitur. Deinde Cives gratum Diis animum exhibentes, amplissima, pulcherrimaque Fana domi forisque in Attica construxerunt. Et sanè quò Minervæ, cujus adhuc remanent vestigia, quò Cereris Eleusinæ, Veneris Coliææ, Cereris Almufiæ, Dianæ Braunoniæ, Themidis, aliorumque delubrorum fama non pervasit? quorum Pausanias^l, aliique memoriam literis consecrarunt. Unius ego Jovis Olympii sermonem faciam, quod quamvis vigente Republica ad culmen perductum non fuerit, idque perfecit Hadrianus; attamen majori tum parte excitatum, eorum temporum magnificentiam, quam hoc loco Demosthenes refert, præ se fert. De illo hæc habet Historicorum Latinorum maximus^m: *unum in terris pro magnitudine Dei inchoatum.* Et Vitruviusⁿ: *id opus non modò vulgò, sed etiam in paucis à magnificentia nominatur.* Ipsum stadia quatuor ambiebant, si Pausaniæ credimus^o: ὁ μὲν δὴ πᾶς περίβολος σταδίων μάλιστα τεσσάρων ἐστίν, *Univversus circuitus est quidem stadiorum quatuor.* Atque in illius denique constructione occupata sunt Talentum octo millia, si demas duodecim, videlicet Coronatorum quadragies octies centena millia, 48000000; ut Dion Chrysostomus est auctor^p, ἔκιν ἐδὲ Ἀθιναῖς ἕως ζηλῶ τῆς δαπάνης, ἢ πολυτελείας τῆς περὶ τὴν πόλιν, ἢ τὰ Ἱερὰ, ὅσον τῶν ἔργων, ἃ ἔπραξαν οἱ πρότερον, τὸν ἀκινάκῳ τῷ Μαρδονίῳ πολὺ σεμνότερον, ἢ κρεῖττον ἀνάθημα ἔχουσιν, ἢ τὰς Λακωνικῶν ἀσπίδας, ἢ τῶν ἐν Πύλῳ πρὸς αἰόνην, ἢ τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, ἢ τὸ Οὐλύμπιον, ἀπὸ πλείονων ἢ μυρίων ταλάντων. *Igitur non tantum beatos Athenienses reputo propter exornatam magnis sumptibus Civitatem ac Templa constructa; quàm quod habent Mardonii acinacem, & clypeos Lacedæmoniorum, aliorumque in Pylis olim interfectorum. Quæ quidem longè**

^k Plato in Critia.^l Pausan. in Atticis.^m T. Liv. lib. xlii.ⁿ Vitruv. in procem. lib. vii.^o Pausan. in Atticis.^p Dion. Chrysost. de Regna Oral. lib. ii.

venerabiliora

venerabiliora monumenta sunt, quàm Arcis Propylea, atque Olympium, quamvis plusquam decem talentorum millium summam absorbuerint; Propylæis data mox diximus duo millia duodecim; reliqua igitur Olympii Jovis Fano.

[c] Aristidis Historiam vide Nota [R] (pag. 274.) hujus Orationis.

[d] Nec mihi silentio prætermittendus est Miltiades Cimonis Filius, à quo tantum splendoris Athenis, tantumque utilitatis accessit. Nam Cheronesum, Lemnum, Cycladesque omnes adeptus est. Auctor & Dux Marathonicæ pugnæ Atticam universamque Græciam à Persarum faucibus eripuit. Post eam pugnam Classẽ septuaginta triremium habuit, qua Insulas, Barbarum superiori bello sequutas, vi ac ferro in servitutem addiceret. A Pario vindictæ initium fecit; sed cum Oppidum prope captum in extremas angustias adduxisset, repente in oppositam terræ oram ignem conspiciatus, ratusque non casu, ut erat, accensum, sed ibi Classẽ hostium in statione esse, impositis illico in naves militibus obsidionem solvit. Sive res ita se habuerit, sive casu alio, quem narrat Herodotus contigerit, id Civibus accidit adeo grave, ut eum quinquagies talentum, quantum in Classẽ datum fuerat, multaverint; quæ cum solvendo non esset, in carcerem ductus, illic obiit extremum diem, illustrior calamitate suâ, quam tot facinorum felicitate. Quippe utramque moderatè tulit; sed longè difficilius in adversis forti animo esse, quàm in prosperis temperato. Verùm de his hætenus. Cæterum quis admirari satis possit tantam clarissimorum illorum Civium in privatis rebus moderationem animi, quam Orator hoc loco summis laudibus extollit? Sed putarunt, ut Ciceronis de Marcello verbis utar, *si urbis ornamenta domum suam non contulissent, domi suæ ornamento Urbem futuram.*

^a Corn. Nepos in Vita Miltiad. Herod. lib. vi. ^r Cic. Verr. iv.

[e] Revocat in mentem Leuctricum vulnus, à quo nunquam Lacedæmonii penitus convaluere.

[f] Thebani hoc tempore bello sacro, ut sæpius diximus, occupabantur, quod eam quoque Rempubli-
cam, superioribus bellis fessam, ac labefactatam, detinebat adeo, ut sine Philippi viribus debellare ne-
quiverit; sicuti in Oratione de Pace narrat Demos-
thenes.

[g] Locum Æschinis, apertissimum quidem, at-
tulimus N. [z] *pag.* 250. sup. Orationis, quo admone-
mur quingenta ista supra decem millia talentum,
nempe nongenta Coronatorum millia Chareti ab
Atheniensibus data ad recuperandam Amphipolim,
ab eoque frustra, nulloque emolumento Mercenariis
Ducibus Dijaridi, Diipyro, ac Polyphonti tradita.
Rursus Nota [f] *pag.* 206. Or. 1. contra Phil. exposui-
mus, quot, quantisque Thraciæ Civitatibus iidem
Athenienses fuissent à Philippo despoliati, cum qui-
bus fœdere copulabantur. Nullum tunc erat, ut di-
ximus, apertum iis bellum cum Macedone; quare
cum hæc omnia Demosthenis dicto congruant, du-
bitari nequit huc illum in præsentia collimare.

[h] Fons Panopis prope portam Athenis, quæ in
Academiâ ducebat, memoratur à Platone in Lysi-
de; Æsculapii, ab aliis, paucique alteri: Nam in
Attica, utpote quæ arido solo sit, aquæ infrequentes.
Quocirca eos jucundiores fuisse Civibus putandum
est, iisque ornandis, custodiendisque sedulam navasse
operam. At mœnia non solum elegantiae, sed utili-
tatis erat diligenter instaurare, quæ Themistoclis con-
filio, invitis atque obnitentibus Lacedæmoniis, ite-
rum post vastatam à Medis Urbem tanta excitaverant
alacritate, tanto mœrore dejecerant Lysandri jussu,
qua parte cum Piræo conjungebantur; expulsisque
Tyrannis rursus ingenti animorum gaudio restitue-
rant. Quin etiam negotium istud magni momenti
existimabatur, eique præerant conficiendo Cives è
qualibet Tribu electi, ut nos docent geminæ illæ ce-
leberrimæ

leberrimæ Æschinis Demosthenisque de Corona Orationes ; quâ coronâ hic alter publicè donatus fuerat ob impensam hujusmodi operi curam suam, auctaque de suo decem drachmarum millibus talenta decem, quæ in id opus acceperat ab Ærario^f. Profectò dum Oratoriè hoc loco munus istud, ac rem extenuat, non prævidit, quantus inde sibi honor esset obventurus.

[i] Atheniensis Respublica virilem habuit ætatem, dum istis, quæ modò recensentur ab Oratore, vigebat legibus, atque institutis Medicum inter, ac Peloponesiacum bellum. Hoc enim tempore populariter administrata concessam à Solone universæ Plebi rerum omnium auctoritatem, suadentibus Pericle, Aristide, aliisque auxit, nedum tutata est, ut non semel jamdudum annotavimus.

[k] Athenæ in falso Deorum cultu religiosissima Civitas, ut etiam D. Paulo visa est, sacrificiis, diebusque festis plures Deos coluit. Illic enim agebantur Panathenaica Minervæ tutelari Deæ sacra ; Eleusinia Cereri, & Proserpinæ ; Pandia, Diasia, Diipolia Jovi ; Boëdromia & Metagitnia Apollini ; Dionysia & Anthesteria Baccho. Rursus Apaturia, Metæcia, Synœcia, Thargelia, Plynteria, Hephæstia, Promethea, Chalcea, aliaque, quæ cuncta vir summa præditus eruditione Sigoniusⁱ enumerat. His omnibus initio præerant Rex, aut Regina : Τὰς ἤ θυσίας ἀπάσας ὁ Βασιλεὺς ἔθυε, καὶ τὰς σεμνοτάτας, καὶ ἀπορρήτους ἡ γυνὴ αὐτῆς ἐποίησεν, εἰκότως, Βασιλίσα ἔσα. Ἐπειδὴ ἡ Θεοὺς σιωήκησεν αὐτὴς, καὶ δημοκρατίαν ἐποίησε, καὶ ἡ πόλις πολυάνθρωπος ἐγένετο, τὸν μὲν βασιλεῖα ἔδεν ἥτιον ὁ Δῆμος ἡρεῖτο ἐκ προκρίτων κατ' ἀνδραγαθίαν χειροπονῶν. Τὴν δὲ γυναικὰ αὐτῆς, νόμον ἔθεισ, αἰσλὴ εἶναι, καὶ μὴ ἐπιμεμιγμένῃς ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλὰ παρθένον γαμεῖν, ἵνα κατὰ τὰ πάτρια θύῃται τὰ ἁρρήτια ἰερεῖ ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τὰ νομιζόμενα

^f Æsch. Orat. contra Ctesiph. Demosth. pro Cor. Athen. lib. v. cap. 4.

ⁱ Sigon. de Rep.

γίνεσθαι πῶς Θεοῖς ἐνσεβῆς, ἃ μηδὲν καὶ ἀλύνει, μηδὲ καὶ νόμιμα. *Rem omnem sacram faciebat Rex; ejusque uxor sacrificia arcana, & venerabiliora, jure quidem, cum esset Regina. Postquam verò Theseus Cives in unum collegit, ac Rempublicam instituit, Urbs quoque maximo incolarum numero aucta est, nihilominus Rex à Populo suffragiis eligebatur, probitate conspicuus. Legem quoque tulit, ut Regis uxor Civis esset, nulli antea nupta viro, sed virgo matrimonia juncta, ut patriâ consuetudine sacra faciat, arcana pro Republica, & quæ Deorum sunt, piè celebrentur, non mutatis violatisque cæremoniis, ut à Demosthene admonemur. Deinde non solum Sacrorum Rex, sed & alii Magistratus; quæ de re aliquid jam dictum est, & plura dicemus suo loco. Cum autem in iis profanis religionibus pars Celebritatis essent epulæ, instructæque Mensæ post Sacrificia, quarum pariter curam Magistratus gerebant, idcirco Orator hoc nomine Populum infectatur, ostenditque satis illi esse lautis Mensis accumbere, reliqua socordi demissoque animo prætermittere.*

[1] Diximus N. [D] pag. 100. Orat. I. contra Philip-
pum, duas quolibet mense Athenis Conciones rerum
publicarum consultationi datas fuisse; & Nota [C] de
Rhodiorum libertate, Magistratum vi sæpè Cives à
dicendo prohiberi. Hæc duo qui cogitet, facilè ani-
madverteret, Demosthenem ad hanc eorundem Ma-
gistratum insolentiam verba dirigere.

[M] Hujus comparationis vim, atque elegantiam,
venustatemque nemo satis admirari potest. Duplex
quotidie, ut jam retulimus, obolus Plebi dabatur
Theatri nomine, tertia scilicet drachmæ pars; quâ pe-
cuniâ parum cuique commodi obvenire poterat, mul-
tum Ærario difficultatis; maximo sanè documento
iis, qui summo cum imperio præsunt Reipublicæ,
parva beneficia pluribus collata nullam gratiam ac-
quirere, quamquam ingentes copias exhauriant.

Demosth. in Neær.

[N] Ex

[n] Ex hoc loco nequaquam existimari debet Athenis in Judicum numerum eos tantum cooptari, qui militarem ætatem, seu, ut jamdiu probavimus, annum sexagesimum superassent. Id enim longe abest à vero; quippe Judicialis ætas, ut mox dicemus, ab anno trigesimo inciperet. Putandum igitur hanc esse Demosthenis mentem, ut omnes, qui vel ob ætatem, vel ob emerita stipendia non amplius jubentur militiæ dare nomina, & nihilo fecius Theatralem accipiunt pecuniam, reddendis Judiciis navent operam: Nunc ad explicandum quicquid ad Judicia, de quibus hoc loco habetur sermo, & ad Forum pertinet, accedamus. Quam rem ad discendum jucundissimam, ad explicandum obscurissimam, luculentis adeo verbis, labore, eruditione Sigonius ^w enucleavit, ut ad ejus doctrinam quidpiam addi vix possit. Non tamen, quicquid ille integro libro complexus est, nobis est animus referre; splendidiora solum eligemus, eaque ordine nostro, & si fieri poterit, majori luce imperietur. Triplex fuit Athenis Judicum genus, Areopagitarum, Ephetarum, Heliastrarum. Senatus Areopagi, columnen Reipublicæ, legum, morum, publicæ tranquillitatis custos, incerto Senatorum numero constabat, quippe ex iis componebatur, qui è novem Archontibus fuissent, si tamen Judicibus benè à se gestum Magistratum, vitæque suæ rationem probassent. Semel adlecti non nisi crimine deiciebantur, iisque præerat Rex, qui unus erat ex annuis Archontibus. Initiò ad graviores capitis Causas dijudicandas institutus est; ei deinde à Solone commissæ fuit tutela quædam Reipublicæ; quapropter si Cives moribus, consiliis, gestis aliquod ipsi damnum procreabant, iis de rebus summum judicium erat apud Areopagum. Utrique, Reus & Accusator, bis Causam orabant, nullo Orationis fuce, factâ etiam reo potestate, cum semel dixisset, in exilium abeundi, si nollet Judicium

^w *Sig. de Rep. Ath. lib. iii.*

subire. Miræ sunt hujus Senatus laudes cum apud Græcos, tum apud Latinos, & nemo dubitat, quoad Athenis humanitas, æquitas, cæteræque virtutes florere, ejus auctoritate floruisse. Auctor ejusdem Cecrops, qui & Urbis. Convocabatur tribus continuis cujuslibet mensis diebus, quarto scilicet, tertio, ac secundo abeuntis in Martio Pago, unde illi nomen; aliquando extra ordinem in Regia porticu. Præter cætera crimina, quæ, ut diximus, securitatem Reipublicæ respiciebant, cognoscebat de cæde, vulnere, incendio, veneno, ac parricidio alicui de industria illatis. Sequuntur Ephetæ à Demophonte Rege Thesei filio constituti, ut apud illos de inconsulta cæde, ac de insidiis Causæ dicerentur. Centum initio fuerunt ex æqua parte Argivi, atque Athenienses. Verùm Draco numerum ad unum & quinquaginta contraxit, quorum quinque è singulis Athenarum Tribubus (nam Argivos exclusit) forte legi jussit; ex omnibus autem unum illum supra quinquagesimum, qui suffragiorum æqualitatem adimeret, ne aliquando Judicia repetenda forent. Ipsorum ætas quinquaginta anni, ac mores probatissimi. Quatuor in Foris judicabant. At nemo tradit, iidemne in unoquoque illorum, an diversi fuerint, totidem ubique numero. Ego equidem censeo diversos fuisse, atque unum & quinquaginta in quolibet Foro jus dixisse, omnes autem Ephetas nuncupatos. Nam cum iidem sunt Judices, & dissimilia Causarum capita, dicitur potius unum idemque Tribunal de diversis rebus cognoscere, quàm iidem Judices in diversis Foris considerare. Ephetarum igitur quatuor Judiciorum genera. Primum in Delphinio redditum de iis qui hominem occidisse faterentur, sed jure. Alterum in Palladio de morte inconsultò illatâ, insidiisque positis. Tertium in Prytaneo de rebus inanimatis, quæ necem dedissent. Docet enim Demosthenes in Oratione adversus Aristocratem, in qua hæc omnia Judicia luculenter explicat, lapidem, lignum, ferrum in istud Judicium adductum,

ductum, à quo alicui mors obvenisset, si Reus ignoraretur. Quartum in Phreattio, ubi quæ Causæ in disceptationem venirent, quove ordine, lubet ex Oratore nostro intelligere, qui rem ita narrat in Oratione adversus Aristocr.: Ἐν Φρεατῷ κελεύει δίκας ὑπέχειν ὁ νόμος, εἴαν τις ἐπ' αἰκισίῳ φόνῳ πεφθαρῶς, μήπω τῶν ἐκβαλότων αὐτὸν ἡδεσμένων, αἰτίαν ἔχει ἐτέρῃ φόνῳ ἐκκρίειν. Καὶ ἔχ', ὅτι δεῦρο ἔχ' οἷόν τε ἐλθεῖν αὐτῷ, παρῆθεν αὐτὸν ὁ ταῦτα ἕκαστα θήκε τάξας &c. Τί ἔν ἐποίησεν; ἤγαγε τὰς δικάζοντας ἐκείσε, οἱ προσελθεῖν οἷόν τε τῷ ἐκείνῳ, τῆς χώρας ἀποδείξας τόπον τινὰ ἐν Φρεατῷ καλούμενον ἐπιθαλάττιον. Εἴθ' ὁ μὲν ἐν πλοίῳ προσπλεύσας λέγει, τῆς γῆς ἔχ' ἀπλόμενος. Οἱ δ' ἀκροῶνται ἢ δικάζουσιν ἐν τῇ γῇ. Καὶ μὲν αἰῶ, τίῳ ἐπὶ τοῖς ἐκκρίσις φόνοις δίκῃ δίδωκε. δικάως. Ἐὰν δ' ἀποφύγῃ, ταύτης μὲν αἰῶς ἀφίεται. Τίῳ δ' ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ φυγῇ ὑπέχει. In Phreattio lex jubet, eum Causam dicere, qui ob involuntariam cædem in exilium pulsus, cum nondum placaverit Exactores supplicii sui, de altera voluntaria cæde accusatur. Cum verò Athenas ei venire non liceat, non tamen qui hæc omnia constituit, illum neglexit. Quid autem fecit? Eὖ Judices duxit, quò ipse posset accedere, maritimum in Phreattio locum ostendens. Hic igitur navigium litori admoventes, nec terram attingens, Causam orat. Judices in litore audiunt, judiciumque ferunt. Si causâ cadat, pœnas luit voluntariis cædibus institutas. Si crimen effugiat, ab hoc liber discedit. Exilium verò ob superius delictum manet. Quatuor hisce Foris Rex pariter, ut Areopago præsidebat. Superest modò, ut de Heliastis quidpiam loquamur. In quinque isti Collegia, quinque Foris præposita dividebantur, nempe Heliææ, duobus Parabytistis, Trigono, & Metychio. Quingenti in unoquoque fuerunt, qua de re miror fuisse, qui dubitaverint. Pollux * enim, qui literis diligentissimè tradidit quicquid ad hujus argumenti explicationem facit, & unde cuncta Sigonius fermè hausit, apertè scri-

* Pollux, Onomast. lib. viii.

bit: Ἡλιαία ᾗ πεντακοσίων. Εἰ δὲ χιλίων δέοι Δικαστῶν, σπώσαντο δύο Δικαστήρια. Εἰ δὲ πεντακοσίων ἢ χιλίων, τεῖρα, *In Heliaea quingentos fuisse Judices. Quod si mil- lenis opus foret, duo Fora conjungebantur: Si mille & quingentis, tria.* Siquidem in Causis gravioribus, ma- jor Judicum numerus expetebatur. Heliaæ præsi- debant Thesmothetæ, Parabyftis Undecimviri, reli- quis alii Magistratus; qui verò isti fuerint, altum apud Antiquos silentium. Ab uno Foro ad alterum provocabatur; Supremum in hujusmodi Judiciorum genere, Heliaea. Ætas istorum Judicum tricen- sis annis præfiniebatur. Cognoscebant autem de pere- grinitate, de peregrinitate corruptâ, de donis, de ca- lumnia, de falsa citatione, de falsa relatione, de con- tumelia, de nomine deleto, de adulterio, aliisque fortasse levioribus, ut latè nos docere prosequitur Pol- lux loco laudato, Harpocratio, Demosthenes, Æschi- nes, Isocrates, Lyfias, Lycurgus ^γ, alique Oratores. Heliaistæ non suffragiis, sed forte eligebantur. No- vem Archontes, & Scriba decimus educendæ forti præerant, ne quid fraudis. Duæ constituebantur Ur- næ; habebat altera tabellas, Civium nominibus in- scriptas, quibus per ætatem ac mores judicare fas esset. Altera tabellas totidem initialibus cujusque Fori literis insculptas. Ut quilibet ex Urnarum pri- ma educebatur, Fori sortitio erat ex altera. Quod- cunque obvenisset Forum, ab hujus Præcone, Vir- gam eodem, quo illud, colore imbutam, (nam cujus- libet Fori vestibulo diversus color inductus fuerat, si Aristoteli ^z credimus), eodemque inscriptam nomine accipiebat; qua Magistratui præfidi ostensâ, statim in Curiam recipiebatur. Hinc ei tres quotidie oboli, judiciale stipendium, persoluti ^a. Antequam verò Lites Judicum suffragiis dirimendæ permitterentur,

^γ Demosth. contra Neær. contra Stephan. 2. pro Ctesiph. in Midiam, & alibi. Æschin. in Timarch. Isocr. contra Lochitam, de calum. Lyfias ad Alcib. Lycurg. adv. Leocrat.

^z Arist. de Rep. Ath.

^a Luc. in his accusato

IN OLYNTHIACAM III. 293

Reus & Accusator sese Magistratui sistebant, apud quem cum de controversia convenissent, & quicquid invicem ad accusationem aut defensionem faceret, exposuissent, in ejus erat facultate quæstionem concedere, vel repudiare. Quod mecum animo cogitans, video equidem voluisse Athenienses, omnem Reipublicæ potestatem populi esse, cui vel ipsa Judiciorum autoritas concessa est (quod Romæ nunquam factum) fræno tamen adhibito, ne ex imperitæ audacisque multitudinis libidine Civium fortuna subjici Judicio possit.

Pag. 102. l. 23. νικῶσι [n] ξένοι. Vide quæ Nota [v] superioris Orationis diximus de mercenariis Ducibus, quibus hoc tempore Athenienses plurimum utebantur,

IN

ORATIONEM DE PACE,

IN ARGUMENTUM.

[A] **N**emo puto reperietur tam aspero difficili-
que ingenio, qui neget, hanc fuisse Ora-
tionem à Demosthene elucubratam post Olynthiacas;
si nunquam dictam, Photio ac Libanio assentiri ve-
limus. Nam Phocense bellum, quo finito, Philippus
in Amphictyonum Collegium cooptatus est, exitum
habuit a. 3. O. 108. ^b, altero scilicet ab Olyntho ca-
pto. Facile quoque persuaderi possumus, actam hoc
ipso anno tertio, cum nos instruat Dionysius ^c: μετὰ
τὴν Θεμιστοκλέα, Αρχίας, ἐφ' ἧ παραινέει τοῖς Ἀθηναίοις μὴ
καλύειν Φίλιππον τῆς Ἀμφικτυονίας μελέχειν, μηδὲ ἀφορμὴν
διδόναι πολέμου, νεώσι πεπονημένους πρὸς αὐτὸν εἰρήνην. *Post*
Themistoclem Archias præturam gessit. Quo Prætor
Demosthenes Athenienses monet, ne Philippum ab Am-
phictyonum conventu prohibeant, neve bello occasionem

^b Diod. lib. xvi.

^c Dionys. in Ep. ad Ammæum.

præbeant, factâ nuper cum ipso pace. Archias autem eodem an. 3. Prætor est renunciatus, Diodoro^d auctore. Quid autem huic Orationi causam dederit, paucis dicemus. Memoriâ igitur repetendum est, quod non semel retulimus, ab Amphictyonum Collegio ingenti pecuniâ Lacedæmonios, agro Phocenses multatos; quam multam cum illi solvendo non essent, isti fortunis suis decedere nollent, decreto minimè obtemperarunt. Itaque Græci Amphictyonum auctoritate, Apollinis Religione moti, quem à Phocensibus violatum putabant, his bellum intulerunt, quibus Lacedæmonii injuriam suam ulturi, Athenienses Reipublicæ securitati consulentes, auxiliati sunt. Thebani, quorum maximè intererat eosdem Phocenses, æmulos finitimosque suos, conterere, principes belli molem sustinere; quo demum fessi, ad illud finiendum Macedonis opem implorarunt, ejusque viribus confectum est. Quæ mala, quantamque vastitatem Phocis pertulerit, alius erit dicendi locus; nunc id solum narrare satis est, eam gentem ex Amphictyonum consensu depulsam, suffectumque in illius sedem Philippum, qui jampridem Macedoniam Græciæ adscribere cogitabat. Athenienses, tametsi nuper sibi cum Rege pax intercesserat, huic Amphictyonum decreto non interfuere. Cum autem intelligerent, hinc Macedonum potentiam augeri, aditumque fieri ad opprimendam Græciam, illud improbare, ac frangere deliberabant; quamvis ad eos venissent *Θεταλοι, κὶ Φιλίππῳ πρέσβεις μετ' αὐτῶν ἀξιῶντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικλύονα εἶναι ψηφισαοθαι, Thessalorum, cum ipsisque Philippi Oratores postulatam, à vobis decerni Philippum Amphictyonem esse*^e. Sed alieno id tempore deliberari autumans Demosthenes, pacem hac Oratione, novamque dignitatem Philippo concedendam suadet.

[B] Græcorum Populus moribus, Imperio, legibus inter se divisos communi aliquo vinculo conjun-

^d Diod. ut supra.

^e Demost. de falsa legat.

gere opus fuit, & in unum aliquando corpus coalescere, ut unanimi consilio contra domesticas discordias, externasque insidias se communirent. Igitur eodem ferè instituto, quo nunc floret Hollandia, unaquælibet Gens, quæ veteri Græciâ, (à Macedonia videlicet ad Ægæum & Ionium Mare) continebatur, Legatos Pylas, aut Delphos mittebant, qui de Provinciæ negotiis publicâ autoritate decernerent. Auctor hujus Concilii Amphictyon Deucalionis filius à Pausania ^f traditur, unde & illi nomen inditum; ab Hesychio & Strabone ^g Acrisius; atque ideo Amphictyonum dictum, quod Populi ἀμφὶ Δελφὸς οἰκόντες, *circa Delphos incolentes*, eò convenirent. Jus illic suffragii decem Populos obtinuisse scribit Pausanias loco laudato, Ionas nimirum, Dolopas, Theſſalos, Ænians, Magnetes, Maleenses, Phthiotas, Dorienſes, Phocenses, & Locros. Duodecim Suidas & Harpocration, videlicet Ionas, Dorienſes, Perrhæbos, Bœotios, Magnetes, Achæos, Phthiotas, Dolopes, Ænians, Delphos, Phocenses. Totidem numerat Æschines ^h, sed undecim solum appellat, Theſſalos, Bœotios, Dorienſes, Ionas, Perrhæbos, Magnetes, Locrenſes, Cætæos, Phthiotas, Maleenses, Phocenses. Hæc inter gravissimos auctores Amphictyonum diversitas, varia tum numero, tum nominibus, alicui fortasse negotium faceſſet. Sed arbitror duodecim verè Populis in amplissimo illo Conventu suffragium fuisse, Æschini Delphos memoriâ excidiſſe; cum certum sit, necessario primas in eo partes habuisse summum Delphici Apollinis Sacerdotem; hujus quoque, & Bœotorum Pausaniam oblitum, negari nequeat. Nec multum me diversa alicujus gentis nuncupatio sollicitum habet; quippe quas nunc ex una, nunc ex alia præcipuarum intra suos fines Urbium appellatas existimo. Id sanè operosum magis est, ac difficile ad explicandum, quod Æschines post allata Populo-

^f Paus. in Phoc.^g Strabo lib. ix.^h Æsch. de falsa legat.

rum nomina, quibus interesse Concilio jus erat, his verbis tradit: *καὶ τῶν ἐδείξα ἕκαστον ἔθνος ἰσόψηφον γεγόμενον, τὰ μέγιστον τῷ ἐλάττω, τὸν ἡκούσα ἐν Δωρείᾳ, καὶ Κυλινίᾳ, ἴσον δυνάμενον Λακεδαιμονίοις. Δύο γὰρ ψήφους ἕκαστον φέρει ἔθνος. Πάλιν ἐκ τῶν Ἰώνων τὸν Ερυθραῖον, καὶ Περίηνεα τοῖς Ἀθλωαίοις, καὶ τὰς ἄλλας κατὰ ταῦτα.* *Ostendi unamquamlibet istarum gentium æquo esse suffragii jure, nullâ ampliore inter, atque ignobiliorem diversitate; adeo ut qui Dorio & Cytinio venit, idem possit, ac qui Lacedæmone. Duo namque suffragia fert unaquæque Gens. Rursus ex Ionibus, qui Erythræâ Perieniæque mittitur, non plus valeat, quàm qui Athenis, & alii pari ratione.* Etenim hinc erui posse videtur, ab unaquaque gente non singula ferri suffragia in decretis Amphictyonicis, sed quot in eadem Urbes, ea dari gemina; quod utique Veterum testimoniis adversatur. Verùm huic enodandæ difficultati, idonea mihi se offert amplissimæ potentissimæque Batavorum Reipublicæ comparatio, in cujus Conventu, totius Imperii majestatem repræsentante, quot Provinciæ, tot suffragia. In qualibet verò Provincia quot Urbes, tot Legati ejus Comitibus intersunt Oratori eligendo, qui ejusdem Provinciæ nomine summo cum Imperio sedeat in Concilio Reipublicæ. Ita pariter in veteri Græcia; duodecim Populi Amphictyonum Senatū constituebant. In singulis autem Populis quot oppida, tot Legati conveniebant, qui æquo jure, nulloque inter magnam parvamque Urbem discrimine Amphictyonem creabant, Confessui amplissimo interfuturum. Hinc Æschinis locus nullo negotio explicari potest. Tres Urbes Doricam gentem repræsentabant, Lacedæmon, Dorium, Cytinium, *Κυλίνιον μία τῶν τετῶν τῶν Δωρικῶν, Cytinium una è tribus Doricis*, Pollucis ⁱ testimonio, qui idem habet de Dorio, nec de Lacedæmone dubitari potest. Id itaque sibi vult Æschines, ut nullâ Spartanæ dignitatis initâ ratione, æquè Spar-

ⁱ Pollux Onomast.

ta, ac reliquæ duæ feligant Doricæ gentis Amphictyonem. Idem quoque de Athenis, Erythræâ, Perie-neâque dicendum, quæ tres pariter Ionii generis, ejusdem gentis auctoritatem gerebant. Quod cum ita se habeat, quo pacto illi excusari possint, qui putant pro Ionibus uni Athenienses, pro Dorienfibus Lacedæmonii, pro Bœotiis Thebani in Amphictyonum Senatu suffragium tulisse. De postremis hisce nonnihil dubitari posset, an sibi Bœotiorum omnium potestatem vindicarent, cum non tantum illis Thebani dignitate antecellere, sed imperio præesse perpetuo conati fuerint. At video hujusmodi facultate, voluntate magis, quàm re potitos fuisse. Iterum Æschinem^k audiamus: κατηρημυσάμην δ' ἔθνη δώδεκα, τὰ μετέχοντα τῷ ἱερῷ, Θετταλῆς, Βοιωτῆς, ὁ Θηβαίως μόνος, Δωριέας, Ἰώνας, Περραιβῆς, Μαγνήτας, Λόκρους, Οἰαίως, Φθιώτας, Μαλεῖς, Φωκῆς. *Enumerabam populos duodecim, Templi participes, Thessalos, Bæotios, (non Thebanos solum) Dorienses, Iones, Perrhæbos, Magnetes, Locros, Oetæos, Phthiotas, Maleenses, Phocenses.* Igitur à qualibet istarum gentium Legatus unus, aut plures, sed duobus tantum suffragiis præditi bis in anno, Vere & Autumno mittebantur Delphos aut Pylas; nam utrobique convenire poterant, Delphis in Apollinis templo; In Cereris, si Thermopylas peterent: ἐν τῷ Δήμηρός τε ἱερῷ Ἀμφικλυόνιδος ἰδρύσθαι, ἢ ἔδραι εἶσι Ἀμφικλύοσι, ἢ αὐτῷ Ἀμφικλύονος ἱερῶν. *In templo Cereris situm est Sacellum Amphictyonidis, ibique Amphictyonum Sedes, ipsiusque Amphictyonis fanum*^l. Necessariò summus Phœbi Sacerdos Conventui præerat, qui si abesset, nulla Decretis auctoritas accedebat, & ipse pariter negotia proponebat. Præter Amphictyonas, qui soli suffragii jure fruebantur, affidebant quoque Templi Sacerdotes, ac Synedrion, alter Virorum Ordo, qui à Civitatibus mittebantur, ut suæ Gentis Amphictyoni consulerent, & ἱερομνήμονες vocabantur^m, quia sacri, atque

^k Æsch. ut supra.
 Demosth. advers. Timocr.

^l Herod. in Polymn.

^m Harpocrat.

Apollinem,

Appollinem, Latonam, Dianam jurati benè se Reipublicæ consulturos : ἐκκλησίαν ὀνομάζουσιν, ὅταν μὴ μόνον τὰς Πυλαγόρας, ἀλλὰ καὶ τὰς Ἱερομνήμονας συγκαλέσωσι, ἀλλὰ καὶ τὰς σωθύνους, καὶ χρωμένους τῷ Θεῷ. *Concionem dicunt, cum non solum Pylagoras*, (hoc etiam nomine Amphictyones vocabantur à Pylis ⁿ, ubi Conventus erat) ἔξ *Hieromnemonas convocant, sed ἔξ Sacrificulos, Deoque inservientes*, ut certiores nos facit Æschines ^o. Denique Pythiis ludis, qui Delphis celebrabantur Amphictyones præerant : Ἀμφικλύονες ἢ καλεῖνται οἱ Ἀγωνοθέται τῶν Πυθίων, ἐκ δώδεκα ἐθνῶν τῆς Ἑλλάδος ὄντες, *Præsides Pythiorum Amphictyones vocantur, e duodecim Græciæ Populis creati* ^p. Maxima fuit hujus Senatus auctoritas, ad quem gravissimæ inter Populos controversiæ de finibus, suisque juribus deferabantur. Quicquid judicasset, quamvis asperum videretur, firmum ac ratum habere opus fuit. Hinc agro aliquas urbes multatas accepimus, alias ingenti pecuniâ, idque patienter latum ; quippe lex erat, communi Græcorum bello renitentem cogi. Verùm Demosthenis ætate non parum salutaris hæc disciplina obsoleverat. Nam & frustra, ut diximus, tunc publicati Phocensium agri, indicta Lacedæmoniis argenti multa, contempta quoque ab Atheniensibus aliisque Amphictyonum auctoritas. Bello quidem fracta est Phocensium contumacia, pœnaque victis irrogata, sed Thebanorum potius odio, ac Finitimorum, quàm Amphictyonicae legis obsequio. Cum ipsi, tum Lacedæmonii è Senatu dejecti ; at nequaquam in Athenienses animadversum, utpote potentiores. Nunquam Spartani ; Phocenses restituti sunt ob egregiè navatam operam adversus Gallos, Brenno Duce, Delphos hostiliter aggressos ^q. Dolopum deinde, qui penè deleti fuerant, datus Nicopolitis locus, Augusti monitu. Quamquam tum temporis honoris duntaxat, non

ⁿ Suidas, Hesychius.
ad Od. 4. Epod. 3.

^o Æsch. adv. Ctesiph.
^q Paus. in Phoc.

^p Schol. Pindari

potestatis confessus fuit; quam potestatem Strabonem ^r intellexisse arbitror, dum sua ætate (vivebat Augusto ac Tiberio Imp.) penitus Amphictyonibus defuisse scribit. Pausanias ^f, qui, regnante Hadriano, Græciam perlustravit, eos triginta reperit, geminato nonnullis Populis honore, aliis recenter inductis, exclusis aliis, qui prius hanc dignitatis sedem obtinuerant. Hæc fuit celeberrima Amphictyonici Conventus fortuna.

[c] Ne propter datum Philippo inter Amphictyonas locum sese in grave ac periculosum bellum conjicerent Athenienses, hanc dignitatem flocci faciendam Demosthenes ostendit; simul verò commonet, ne Græcis, quos omnes, ut monstratum est, suæ dignitatis æmulos habebant, Amphictyonice legis obtentu occasionem præbeant divexandæ Reipublicæ, ut olim Phocensibus accidit. Quippe parva rerum momenta impellunt animos inclinatos jam ad vindictam.

IN ORATIONEM.

[D] **U**T res ista bono lumine collocetur, è variis veterum monumentis, nec ita facile, eruenda est. Eam igitur hoc ordine gestam puto. Plutarchus Eretriæ Tyrannus in discrimen venerat amittendæ Civitatis, conjurantibus in eum Civium pluribus Duce Clitarcho. Imploravit ille Atheniensium opem, fretus Midie potentissimi Civis auctoritate, quocum sibi commune hospitium intercedebat. Demosthenes & quòd hisce se Athenienses dissidiis immiscere, non esse è Republica arbitrabatur, & quòd Midie adversario suo facere molestiam vellet, acriter eos ab expediendis armis de-

^r Strabo, lib. ix.

^f Paus. ut supra.

terret.

terret. Nihilo tamen fecius auxilium decretum, submissumque est Phocione Imperatore [†]. Ἀλλ' ἐπειδὴ, Æschinis verbis loquor [‡], τάχιστα διέβητε εἰς Ἑυβοίαν Πηλιάρχω βοηθήσους, τὰς μὲν πρώτας χεῖρας, ἀλλ' ἔν προτεποιῶνθ' ὑμῖν εἶναι φίλοι. Ἐπειδὴ ἡ τάχιστα εἰς Ταμύνας παρελήθμεν, καὶ τὸ Κότυλαιον ὀνομαζόμενον ὄρος ὑπερεβάλομεν, ἐνταῦθα Καλλίας ὁ Χαλκιδεύς, ὃν Δημοσθένης μισθὸν λαβὼν ἐνεχυρίαζεν, ὁρῶν τὸ στρατόπεδον τὸ τῆς πόλεως εἰς τινὰς θυγατρίας κατακεκλεισμένον, ὅθεν μὴ νικήσασι μάχῃ, ἐκ τῷ ἀναχώρησις, ἔτε βοηθείας ἐλπίς, ἔτ' ἐκ γῆς, ἔτ' ἐκ θαλάσσης· συναγείρας ἐξ ἀπάσης τῆς Εὐβοίας στρατόπεδον, καὶ παρὰ Φιλίππου διώαμιν προσμελάπεμψάμενος ὁ, τ' ἀδελφὸς αὐτῷ Ταυροσθένης &c. ἤλθον ἐφ' ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσουντες. Καὶ εἰ μὴ πρῶτον μὲν Θεῶν τις ἔσωσε τὸ στρατόπεδον, ἔπειθ' οἱ στρατιῶται οἱ ὑμέτεροι, καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεις, ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ παρὰ τὸν ἱππόδρομον τὸν ἐν Ταμύναις ἐκ παρατάξεως μάχῃ κερτήσαντες ἀφίεσαν ὑποσπόνδους τὰς πολέμους, ἐκινδυνώδυσεν ἂν ἡμῶν ἡ πόλις αἰχρῖς παθεῖν. *Sed postquam celeriter in Eubœa descendistis, Plutarcho auxiliati, primùm, (Chalcidenses) amicitiam tueri nostram simularunt. Sed cum ad Tamynas venissemus, Cotylæum montem transgressi, Callias Chalcidensis, à quo Demosthenis mercede captus pignus acceperat rei gerendæ, videns illic Reipublicæ exercitum in angustias adductum, unda nisi prælio victor exire non posset, nullaue terrâ marique spes esset auxilii, congregatis ex omni Eubœa militibus, aliisque à Philippo accersitis, ipse, ejusque frater Taurosthenes &c. impetum in nos fecerunt, veluti profligaturi. Quod si primùm Deorum quispiam salutem Copiis nostris non attulisset, deinde equitum, peditumque virtus apud equestrem ad Tamynas Circum instructâ acie hostes non superasset, iis per inducias dimissis; nostra Civitas in turpe malorum periculum devenisset. Re feliciter gestâ Phocion victorem exercitum Eretriam duxit, Urbemque in Plutarchi fide confirmavit. Ve-*

[†] Plutarch. in vita Phoc.

[‡] Æschin. contra Ctesiph.

rùm Tyrannus, ut fert ipforum natura, in Athenienses perfidiosus, ne illi sibi aliquando Civitatem vindicarent, suspicatus, immane facinus aggressus est. Cum enim mercenarii milites, qui cum Atheniensibus merebant, stipendio fraudati tumultuarentur, eo persoluto in suas ille partes traduxit; Cohortes verò ex ipsis Atheniensibus conflatas, ac Molossium Ducem, qui Phocioni successerat, in vincula conjecit; nec prius Reipublicæ restituti, quàm quinquagenorum talentum pretium acceperit^w. Hic exitus fuit auxiliaris in Eubœam expeditionis, quam meritò Demosthenes hoc loco exagitat. At quo tempore facta fuerit, res ab Historicorum nemine commemorata nequit, ut ajunt, acu tangi. 'Æquè verò peractam inter a. 3. O. 105. quo exeunte prior ille Eubœæ tumultus contigit, atque a. 4. O. 107. quo hujus expeditionis mentionem facit Orator noster in Midiana, nemo arbitror in dubium revocare poterit.

[E] Triumphat Demosthenes, quod re in Eubœa, ut diximus, malè gestâ, satiùs Atheniensibus fuisset, ejus, quàm aliorum adhæsisse consilio. Quamquam hâc illum gloriâ deicere conatur Æschines, ut est in superiori nostra adnotatione, infimulatque sollicitati ad prodicionem Calliæ, quod tamen acerbo, atque inimico nimis animo dictum videtur.

[F] Hoc Neoptolemo, clarissimo sui temporis Tragœdiarum actore, Philippus ad conciliandam sibi Atheniensium gratiam usus est; nam simulatione artis suæ, ut Orator ait, & sub alienarum Personarum formâ in Tragœdiis repræsentabat Macedonis probitatem, in Rempublicam benevolentiam, virtutem, fidem, æquitatem. Et sanè ad impellendos Plebis animos nihil utilius; ut Ciceronis amici experti sunt, dum Virum maximum, vel invitis potentissimis æmulis revocare ab exilio studuerunt. Rem ipse nar-

^w *Plutarch. in Phoc. Ulp. in enar. Orat. in Midiam. Vetus Scholiast. in hanc de Pace Orat.*

rat admirabili dicendi vi in Orat. pro P. Sextio. Nos hæc pauca solùm describimus : *Quid fuit illud, quod recenti nuntio de illo S. C. quod factum est in templo Virtutis, ad ludos scenamque perlato, consensu maximo, summus artifex, & mehercule semper partium in Republica, tamquam in scena, optimarum, flens & recenti lætitiâ, & misto dolore, ac desiderio mei, egit apertè multò gravioribus verbis meam causam, quàm egomet de me agere potuissim? Summi enim poetæ ingenium non solùm arte sua, sed etiam dolore exprimebat : Quid enim? Qui Rempublicam certo animo adjuvarit; steterit cum Achivis; Vobiscum me stetisse dicebat, vestros Ordines demonstrabat, revocabatur ab universis : Re dubiâ nec dubitarit vitam offerre, nec capiti pepercerit. Hæc quantis ab illo clamoribus agebantur? cum jam amisso gestu, verbis poetæ, & studio actoris, & expectationi nostræ plauderetur &c.* Res quoque Neoptolemo benè feliciterque successit. Dum enim hoc pacto Atheniensium erga Philippum animos emolliebat, pax iis conditionibus, quæ fuerunt è Regis voluntate, facta est. Quo peracto ille statim, quæsitâ discedendi occasione, ad munificum Regem ac patronum rediit, cui, familiariter exceptus, munificisque donis cultus, operam suam commodavit. Fertur etiam in extremo convivio, quo Philippus inde in Asiam soluturus, Cleopatraræ filiæ nuptias regiâ pompâ celebrabat, casu ei mortem, qua mox occubuit à Pausania illatâ, prænunciassè.

Ακολούθως ἡ τέστις ἢ ἕτεραι τινὲς ὥσπερ ἐνθεάζουσαι ἐγένοντο Φωναί, προδηλῆσαι τὴν τῆ Βασιλέως καὶ αἰσχροφύ. Ἐν γὰρ τῷ Βασιλικῷ πώτῳ Νεοπτόλεμος, Diodoro utor auctore *, ὁ τραγῳδὸς πρῶτεύων τῇ μεγαλοφωνίᾳ, ἢ τῇ δόξῃ, προσάξαντος αὐτῷ τῆ Φιλίππου προσενέγκασθαι τῶν ἐπιτελαγμένων ποιημάτων, ἢ μάλιστα τῶν ἀνηκόντων πρὸς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν στρατείαν, ὁ μὲν τεχνίτης κείνας οἰκείου ὑποληφθῆσθαι τὸ ποίημα τῇ διαβάσει τῆ Φιλίππου, ἢ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπιπλῆξαι βυλόμενος τῆ Περσῶν Βασιλέως, καίπερ ἔσαν με-

* Diod. lib. xvi.

γὰλλῳ, ἢ περὶ βόηον, ὅπως μελαπέσοι ποτὶ εἰς τὸ ναυλὶον ὑπὸ
τῆς τύχης, ἤρξατο λέγειν τὸδε τὸ ποίημα.

Φρονεῖτε νῦν αἰθέρος ὑψηλότερον, ἢ μεγάλων
Πεδίων ἀρέρας. Φρονεῖτε ὑπερβαλόμενοι δόμων
Δόμους, ἀφροσύνα πρόσω βιολῶν τεκμαιρέμενοι.
Ὁ δ' ἀμφιβάλλει ταχύπεν κέλδον ἔργω σκόλαν,
Ἄφνω δ' ἀφανὶς προσέβα, μακρὰς ἀφαιρέμενος
Ελπίδας, θανάτων πολύμοχθος αἶδας.

*His similes aliæ quædam audiebantur voces, veluti Regis
mortem vaticinantes. Nam & fuit in regio convivio
Neoptolemus Tragædus, in primis clarus magnitudine vo-
cis, & famâ nominis. Hic modulandi artifex à Philip-
po jussus quidpiam antea sibi commissum canere, quod
maximè congrueret ornatæ in Persas expeditioni, ratus
Poema suscepisse ad Philippi transmissionem accommoda-
tum, cupiensque Persarum Regis felicitatem dicendo
concidere, quæ quamvis magna, & illustris, aliquando
fortunæ impetu in contrarium casura foret, hoc Poema
dicere incepit.*

*Vos nunc æthere altiora cogitatis latissimosque
Campos; & superimponere cogitatis ædibus
Ædes, stultè longam conjicientes vitam.
Sed illa celeriter tenebrosam operi circumponit viam,
Quæ ab oculis remota repentè accedit, longasque aufert
Spes ærumnosa Mors.*

[G] Scenæ Græci avidissimi fuerunt, ut Romani
spectaculorum; idcirco dum sacri Athenis dies pera-
gebantur, Theatra; dum Romæ, Circus patebat,
ut horum invitamento frequentior illuc adveniret po-
puli multitudo, splendidioreque forent Sacrorum ce-
remonia. Bacchanalia igitur apud Athenienses
nunquam Tragœdiis carebant; nunquam ludis apud
Romanos.

[H] Qua sanè artis histrionicæ aviditate factum
Athenis est, ut magno pretio nobiliores Actores con-
ducerentur, iique summa difficultate commeatum ac-
ciperent, ut Neoptolemo accidit, cui tamen, factâ
Civibus

Civibus redeundi spe, Theatroque iterum inservienti, datus est.

[1] Æschinem Demosthenes præcipuè mordet hoc loco, fraudulentæque promissiones, quas ille à Philippo retulit post obitam Legationem. Hæc illa est Legatio celeberrima, quam Orator falsam vocat, & pro qua ipse lacerandâ, Æschinès defendendâ, duas illas eloquentissimas Orationes conscripserunt, quæ summo literarum, scientiæque antiquitatis bono è tanto librorum naufragio servatæ sunt. Quid in ea gestum fuerit, operæ pretium est diligenter narrare, cum id sæpius Demostheni in sermonem veniat. Diu velitationibus potius, quàm justo bello, sua tutando, quàm provocando, impedire Athenienses Philippum, socias Reipublicæ Urbes occupantem, damnaque inferentem, conati fuerant. Sed cum audissent Olynthum in ejus potestatem concessisse, non amplius rei gerendæ modum adhibere, sed in ipsum armis invadere decreverunt. Id accidit an. 1. Ol. 108. Tunc enim, ut Diodorus y est auctor, οἱ Ἀθηναῖοι τὴν αὐξήσιν ὑφορώμενοι τῷ Φιλίππῳ, τοῖς αἰεὶ πολεμυμένοις ὑπ' αὐτοῦ ἐβοήθουν, πρέσβεις ἀποσέλλοντες ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ παρακαλῶντες τηρεῖν τὴν αὐτονομίαν, καὶ τὰς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὀρμῶντας τῶν πολλῶν θανάτῳ κολάζειν. Εὐαγγελιστοὶ δὲ πᾶσι συμμαχήσειν, καὶ φανερώς ἐαυτοὺς πολεμῖς ἀποδείξαντες τῷ Βασιλεῖ διεπολέμουν πρὸς Φίλιππον. Μάλιστα δ' αὐτοὺς παρώξυνε προσῆναι τῆς Ἑλλάδος Δημοσθένος ὁ ῥήτωρ, δεινότατος ὢν τῶν κατ' ἐκείνους τὰς χρόνους Ἑλλήνων. *Cum Philippus Imperio ac viribus auctus suspicionem de se Atheniensibus commovisset, hi perpetuis illius hostibus auxilio suo confirmatis, missisque ad Græcas Urbes Legatis, qui eas ad libertatis tutelam & ad morte puniendos proditores Cives adhortarentur, suam omnibus societatem obtulerunt, susceptisque palam inimicitiiis bellum cum Philippo gerebant. Eos maximè ad Græciæ*

y Diod. lib. xvi.

patrocinium incendebat Demosthenes, Orator per ea tempora omnium Græcorum gravissimus. Verùm fessi Athenienses post annum hoc bello, debilitati Phocensi alio, quod jamdiu inflammatum fuerat, ac tot, tantisque aliis expeditionibus; Philippus etiam ad reliquos hostes hanc fortissimam gentem accessisse molestè ferens (quamobrem Neoptolemum Athenas miserat, qui Civium animos ad sedandas discordias suaderet) oblatam componendæ pacis occasionem libenter amplexati sunt. Nam cum Phrynon quidam Rhamnusus per Olympiorum dies Olympiâ Athenas repetens, dum legitimæ manebant induciæ propter Ludorum celebritatem, incidisset in Philippi Milites, malè habitus, omni-que spoliatus pecuniâ, Cives oravit, ut damnum expostulaturò conveniendi Regis venia sibi per eos foret. Data est, junctusque itineris & querelæ Socius Ctesiphon. Humaniter excepti, dimissique à Rege non solùm redditâ prædâ, sed aucti muneribus; mandatum quoque, Civibus suis renuntiarent, Philippum à vetere cum ipsis necessitudine haud alienum esse. Gratum id Atheniensibus accidit, ac statim decem Legatos miserunt, quos inter Æschines & Demosthenes, ut de fœdere convenirent. Duræ conditiones propositæ sunt, quippe Rex nullo pacto sibi decedendum putabat è Sociis Atheniensium Urbibus, quas in potestatem redegerat armorum vi. Clam verò Legatorum aliquos, Æschinem præsertim donis lucratus est, ut ad has ipsas pacis leges accipiendas Cives suos impellerent. Venerunt Athenas cum iisdem Legatis tres à Philippo Oratores. Factâ Concione renunciavit Æschines quid actum foret, atque addidit Regem promittere, nullum se damnum Phocensibus illaturum, instauraturum Thespias, Platæamque, Thebanos depressurum, ipsis pecuniam Delphico Apollini restituendam imperaturum, quam Phocenses
Y *abstulerant,*

abstulerant, res Thraciæ compositurum, pro Amphipoli denique daturum Eubœam. Contra Demosthenes nil horum se audivisse, eaque referri, à quibus longè distaret Regis voluntas, multis verbis aperuit. Plebs tamen, Philocrate auctore, fœdus percutiendum iussit, iisdemque Legatis negotium dedit, in Macedoniam redirent, pacem in has leges jurejurando confirmatam reportaturi. Demosthenes solus iter arripuit, cum citiùs vellet Civium aliquos, Macedonum servos, pecuniâ suâ in libertatem restituere. At simul cæteris Legatis ostendit celeritate opus esse, ne interim Philippus in Reipublicæ perniciem suis viribus uteretur: Ii verò gratiam Regis aucupantes ejus è Thracia reditum tribus mensibus expectarunt, ubi Regno Kersobleptem spoliaverat conjunctum fœdere cum Atheniensibus, atque omnia suo arbitrato, è suaque fuerat sententia moderatus. Tunc illum in itinere contra Phocenses progredientem convenerunt, susceptoque in ipsa Caupona, non in Templo, ut moris erat, in hæc tantummodo verba juramento, *pacem facio cum Atheniensibus, & Atheniensium Sociis; Alenfibus, & Phocensibus exceptis*, Athenas regressi sunt. Demosthenem rei indignitate Civium aures implentem compressit Æschines, sanctè in se recipiens, à Rege sibi insufurratum, ideo geminos illos exclusisse, quod essent Thebanorum hostes; cæterùm promissi memorem nullum iis damnum facturum. Ita nullatenus iisdem Thebanis suspectum fore, ac posse faciliùs incautos opprimere, ut se facturum promiserat. Concio Philippi fraudem suspicata novam illico Legationem decrevit, ut res ambagibus eximeretur. Demosthenes eam noluit obire, certus fallaciæ; Æschines etiam recusavit, ne ille absenti negotium exhiberet. Reliqui vix in Eubœam appulsi, auditâ Phocensium calamitate, ac sævissimâ Regis in eos animadversione, viam deferuerunt. Non
me

me latet Æschinem^z totius rei seriem aliter concinnare. At cur Demostheni^a hæc enarranti fidem potius non habeam, quam rei exitus comprobavit? Cum præsertim haud nos fugiat, Regem callidè in suis ad Rempublicam literis obscuro semper usum sermone, ut illam ad finiendum bellum alliceret; Pace autem constabilità scripserit, nihil se de memoratis rebus promississe. Ὁ γὰρ εἰς τὴν πρότερον γεγραφας ἐπιστολὴν, ἣν ἠνέκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἐγεγραφον μὲν αὐτῷ καὶ διαρρήδην, ἡλίκα ἡμᾶς ἐνποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην. Γεγονύας δὲ τῆς συμμαχίας, ὅτι φησιν εἰδέναι τι αὐτῷ ποιῶν χάριταί, καὶ δὲ αὐτὸς ὑπέγραψε. Τοῦτο γὰρ ἤδη δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν ὑμᾶς. Quod enim prioribus literis scripsit, quas nos attulimus, videlicet, se apertè scripturum, quibus in rebus nos beneficiis affecturus esset, si nosset fœdus nobiscum fore; Fœdere composito dicit nescire, qua in re nostram gratiam inire possit, nec se quicquam promississe. Id autem profectò non ignoraret, nisi nos decepisset. Ita Demosthenes loquitur. Nihil igitur eorum fecit, quæ subdolè promiserat.

[κ] Admonet hoc loco Thebanorum nomen, ut aliquid dicam de clarissima Civitate. Bœotiæ Thebæ à Cadmo Agenoris Phœnicum Regis filio, qui primus literas in Græciam attulit, conditæ, dum Erichthonius Athenis (ut de ipsius vetustate habeatur ratio) imperium obtinebat, Regum Atticorum quartus. Nomen habuit à Thebe Promethei filia, ut Stephanus; Asopi, ut Eustathius. Totius Bœotiæ princeps in fertili solo sita erat inter Asopum fluvium à meridie, Ismenum à Borea. Græa ab Homero dicta. Moenibus circumdata est à Zetho, at-

^z Æsch. de falsa legat.
tim alibi.

^a Demosth. de falsa legat. Et par-

que Amphione Jovis & Antiopes filiis, claris arte
musicâ, qua Operarum labores cum demulcerent,
Poetis constructos ad lyram muros fabulandi occa-
sionem dedere. Hinc Heroes duo falsâ religione
Diis adscripti, Bacchus & Hercules; hinc plures
clarissimi Imperatores, quos inter enituit Epami-
nondas. Cives his moribus instructos pingit Pau-
sanias^b, contumeliosos, superbos, ad infligenda ver-
bera promptos, legum contemptores, qui non ju-
re controversias dirimant, sed armis, vi, audaciâ.
Mulieres ut Græcarum pulcherrimas laudat So-
phocles.

Θέας λέγῃς μοι, τὰς πόλιν ἐπισταύουσας,

Οὐδ' ἡ μόνον τίλλουσιν αἱ θνηταὶ Θεάς.

*Dic mihi Thebas, illustres septemplici portarum ore,
Ubi solum mortales feminae Deas pariunt.*

Quæ fuerit istius Urbis fortuna supervacaneum est
dicere, cum frequenter in annotationibus nostris oc-
currant & ipsius cum Xerxe conjunctio; & bella,
præliaque cum Atheniensibus, Lacedæmoniis, Pho-
cenibus, Corinthiis, Arcadibus gesta vario Marte;
& gens illa non semel domita & profligata, non se-
mel victrix, & aliquando Græcorum princeps. De-
nique sub initium Regni cum ab Alexandro Magno
defecisset, indignum existimans Græcos ulla in re
Macedoni obnoxios vivere, dirâ obsidione cincta,
frustraque armis tentata, astu capitur. Rex enim
portam quandam conspicatus custodibus vacuam,
illuc Perdiccam cum militum globo misit, quâ oc-
cupatâ in Urbem ingressus, cædem, rapinas, extre-
maque mala in Cives permisit, ac tandem è Græco-

^b Paus. in Bæot.

tum sententia, quos in eam Urbem æmulatio, aut erga Regem adulatio incitabat, solo æquata; Cives, qui gladio superfuerunt sub hastam venditi talentis quadringentis ac sexaginta^c; donec Cassander Macedo μεταπεμψάμενος πανλαχέθεν τὰς διασωζομένους τῶν Θεβαίων, ἐνεχίρει καλοικίζειν τὰς Θήβας, ὑπολαβὼν κάλλιπον ἔχειν κικλόν, πόλιν ὠνομασμένῃ, ἢ διὰ τὰς περὶ αὐτῆς μύθους ἀναστῆναι. *Mandans unde quaque colligi Thebanos, qui eam tempestatem devitaverant, aggreditur Thebas instaurare, in animum inducens, optimam se natum esse occasionem Urbem celeberrimam tum rebus gestis, tum traditis de illa fabulis è situ ac ruinis educere.*^d. Nunc Stives nomen obtinet, exiguisque casis locum duntaxat ostendit clarissimæ Civitatis.

[L] Hanc Demostheni integritatis laudem, in qua nunc adeo magnificè triumphat, eripere conantur Æschines & Dinarchus; ille in Orat. contra Ctesiph. dicit ipsum trium talentum mercede Reipublicæ persuasisse, ut quinque talenta, quæ tributi nomine quotannis ab Eretrienfibus accipiebat, ac totidem ab Oritis, eos rogaret Calliæ in posterum persolvere: Τὰς δὲ σωλᾶξεις τῶν συμμάχων, τὰ δέκα τάλαντα, ἔργῳ ἀπωλέσασθε, ὑπόλοιπον δὲ μοί ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι λαβὼν τρία τάλαντα μισθόν, τὴν γνώμην ταύτην ἔλαβεν Δημοσθένης, τάλαντον μὲν ἐκ Χαλκίδος παρὰ Καλλίαν, τάλαντον δὲ ἐξ Ερετρίας παρὰ Κλειάρχου τὸν Τυραννῆα, τάλαντον δὲ ἐξ Ωρεῶν. *Tributa Sociorum, decem videlicet talenta, re verâ perdidistis; reliquum igitur mihi est, ut dicam, Demosthenem tria lucratum talenta, unum Chalcide à Callia, alterum Eretriæ à Clitarcho Tyranno, tertium Orei, Decretum istud conscripsisse.* Id evenisse ante hujus de Pace Concionis tempus facilè colligitur ex iis, quæ

^c A. 2. O. 111. Diod. lib. xvii. Dinarch. contra Demosth.

^d An. 1. O. 116. Diod. lib. xix.

superiori numero quarto de Callia & Eubœensi negotio adnotavimus. Dinarchus autem in Oratione, quam contra ipsum Demosthenem habuit, sic illum infectatur: ἀπὸ ποίων ψηφισμάτων ἔστος, ἢ ποίων νόμων ἐκ εἰληφεν ἀργύριον; εἰσὶ τινες ἐν τῷ Δικαστηρίῳ τῶν ἐν ταῖς τετρακοσίοις γεγενημένων, ὃθ' ἔστος ἐτίθει τὸν περὶ τελεφάρεχων νόμον· ἔ Φερόσει τοῖς πλεσίον, ὅτι τρία τάλαντα λαβὼν μετέγεσσε, ἢ μελεσκεύαζε τὸν νόμον καθ' ἐκάστῳ ἐκκλησίᾳ; ἢ τὰ μὲν ἐπώλει, ὧν εἰληφε τὴν τιμὴν. Τὰ δ' ἀποδόμενος ἐκ ἐβεβαίει; Ἐιπαλέ μοι πρὸς Διὸς, ὦ ἄνδρες, προῖκα τῶν οἶοδε γεσέφαι Διφίλῳ τὴν ἐν Πρυτανείᾳ σίτησιν, ἢ τὴν εἰς τὴν ἀγορὰν ἀναθησομένῳ εἰκόνα; ἢ τὸ ποιῆσαι πολίτας ὑμᾶς Χαρέφιλον, ἢ Φεῖδωνα &c. ἢ τὸ χαλκῆς ἐν ἀγορᾷ καταστήσαι Βερυσάδῳ, ἢ Σάτυρον, ἢ Γόργιππον, τὰς ἐχθίστας Τυραννίδας; παρ' ὧν αὐτῷ χίλιοι τῶ ἐνιαυτῷ πρῶτον ἀποσέλλονται &c. *Quæ huic Decreta, aut quæ Leges pecuniam non attulerunt? Sunt vestrum aliqui inter Iudices, qui fuerunt Trecentis adscripti, cum hic legem Trierarchicam tulit; Et non dicetis reliquis, qui vobiscum sedent ad iudicandum, quod eam legem in singulis Concionibus transcripserit, aut mutatis verbis proposuerit, acceptâ trium talentorum mercede? Alia quoque decreta vendiderit, persoluto sibi pretio; alia cum vendidisset, rata non habuerit? Age verò per Deos, putatisne, Iudices, gratis hunc Dipbilo victum in Prytaneo decrevisse, ac Statuam in Foro collocandam? aut curasse, per vos Civitate donari Chærephilum, Phedonem &c.? aut æreum constituisse in Foro Signum Berisadi, Satyro, Gorgippo fœdissimis Tyrannis, à quibus ei quotannis mittuntur mille frumenti modii? Horum aliquid contigisse ante nostrum istud tempus credere par est. Quid igitur? estne Demosthenes Mercenarii Oratoris notâ inurendus; an putandum falsò hanc ei dicam impingi. Si consideremus, qui de hac re testimonium dicunt; inimicissimi Testes dicunt: Siquo animo; læsi dicunt: Si quamobrem; odio adducti accusatoriè dicunt. Proinde prudenti rerum æstimatori fortasse videbitur, nullam*

iis fidem adhiberi posse. Idque eò magis, quod vel ipsum Harpali factum in controversiam vocatur. Nemo ignorat hunc ab Alexandro, dum Indicam suscepit expeditionem, Persicis Thesauris ac vectigalibus præpositum fuisse Babylone. Cum diu nulli de maximo Rege afferrentur nuntii, mortuum suspicatus, pecuniam in suos usus deliciasque distraxit. At deinceps mox affuturum intelligens, & malè administratæ Reipublicæ pœnas quibusdam Satrapis persolvissè, sibi metuens, in Atticam transmisit cum quinque talentum millibus, ac sex pariter millibus Mercenariorum militum. Cujus rei fama cum ad Olympiadem atque Antipatrum in Macedoniam pervenisset, de Fugitivo ac Depeculatore ejiciendo mandata dederunt Atheniensibus. Harpalus, nonnullis Civium pecuniâ corruptis, Plebis erga se misericordiam commovere studuit. Initio Demosthenes adversabatur, sed calice artis eximiæ, quem quidem laudaverat, vicensque talentis donatus, in Concionem venit collo involuto, & cum ad incitandam adversus Harpalum Plebem invitaretur, anginâ prohiberi dixit. Æmuli rei compotes statim clamare, argentanginâ, nulloque præterea morbo ejus fauces occludi. Cives Oratorum, atque omnium, qui muneribus corrupti fuerant, facinus averfati, Harpalum confestim expellere, Mercenariis minitari. Fit plebiscitum Demosthene auctore, qui reputavit hoc pacto criminis suspicionem à se dimovere, ut Areopagitæ de iisdem Mercenariis cognoscant. At ille omnium primus pœnam subiit, lite quinquagenis talentis æstimatâ; quæ cum solvendo non esset, in carcerem detrusus inde aufugit. Sed paulo post revocatus, apud Cives summo in honore fuit^e. Plures in Areopago accusatores habuit clarissimos Oratores, ac præter cæteros

^e *Plut. in ejus Vita. Diod. lib. xvii. Dinarch. in Orat. adv. Demosth.*

Hyperidem ac Dinarchum, cujus legitur adhuc una è quinque de hujusmodi re dictis Orationibus, à Photio^f recensitis. Hæc ab exilio revocatio plena benevolentiae, ac dignitatis, non levi quidem argumento est, verum esse, quod Pausanias^g tradit, Harpalum, dum fuga sibi caveret, detentum à Philoxeno Macedone, habitâ quæstione de iis, quos Athenis munertus fuerat, omnes literis tradidisse, in iisque nullatenus repertum fuisse Demosthenis nomen. Ita fortasse clarissimi Viri fama facta tecta servari potest. Philippus utique haud valuit ipsum muneribus corrumpere, ut diximus Nota [a] Phil. 1. pag. 131. Quamquam ego illius eloquentiam, ut par est, vehementer laudo, reliqua ejus vitæ non moror.

[M] Profectò si non fuissent Athenienses tot urbibus despoliati, quot N. [F] pag. 106. Orat. 1. contra Phil. enumeravimus, non leve Macedoniæ periculum exhibere potuissent. At eas non abjecerunt, ut hic dicitur, sed cum inviti amisissent, inviti etiam, pacis lege, Philippo deferere coacti sunt, ne diutius bello comprimerentur. Verùm, ut Orator melioribus conditionibus cum Rege pacisci Athenienses potuissent, & Civium iniquitate eas illi Urbes relictas putat; ita & eas vocat prodigè hoc loco in ejus sinum projectas.

[N] Amphictyonum Concilium Athenienses illud non reputabant, à quo Philippus in amplissimo illo auctoritatis, & honoris gradu collocatus fuerat. Nam & ipsi, qui post summum Templi Sacerdotem prærogativâ ierendi suffragii fruebantur, Conventui non interfuerant; & non solùm ab eodem exclusi, sed ejecti Phocenses ac Lacedæmonii. De hujusmodi Senatu hæc Demosthenes^h verba facit: οἱ μὲν ἅντες Ἀμφικύβοις Φεύγεσι, καὶ ἐξελέλανται, καὶ ἀνάσσει ἀντὶ αὐτῶν

^f Phot. in Bibl. pag. 803.

^g Paus. in Corinth.

^h Demosth. de falsa legat.

ἡ χῆρα γέγονεν. Οἱ δ' ἐδὲ πόλιν ἐν τῷ πρόθεν γεγνό-
τες, Μακεδones βαρβαροι, νῦν Ἀμφικύονες εἶναι βιάζονται.
Germani Amphictyones exulant pulsi, eorumque regio fun-
ditus eversa est. Qui verò nunquam antea hanc digni-
tatem obtinuerunt barbari Macedones, nunc vi possident.
Idcirco rite celebratum negat, quamvis pro tuenda
pace, quicquid egit, ferendum censeat.

[o] Satis jam de Amphipoli proloquuti sumus,
sive ea spectentur, quæ ad Urbis fortunam pertinent;
sive quæ ad ejus recuperandæ voluntatem, qua max-
imè Athenienses tenebantur; sive quæ ad bellum
pro ipsa cum Philippo gestum. Nunc eâ sententiâ,
quam hic Demosthenes habet, adducti, id solùm ad-
dimus, re verâ Amphipolim, Urbem in Macedonia
sitam prope Thraciam, nihil Thessalos, Thebanos,
Argivos interfuisse, cujus esset, Atheniensiumne, an
Philippi; quare nullam in bello, quod hos inter,
ejusdem causâ, commoveretur, partem eos fore su-
scepturos credere par est, ut ait Orator.

[p] Vide Notam [v] Olynthiacæ primæ, pag. 224.

[q] Argivi, Peloponensi populus, heroicis tem-
poribus dignitate ac splendore cæteris Græcis præ-
stiterunt. Argos incoluerunt, Urbem ante bellum
Trojanum majori famâ, quàm potentiâ, quippe cui
parvum, exilibusque viribus Imperium fuit. Victis
deinde vicinis Urbibus, deletoque Mycenarum re-
gno, Argolis latiores habuit provinciæ ac regni fi-
nes. Igitur complexa est præter Argos ipsum Ne-
meæam ludis celebrem, Tirynthum, ubi Hercules
alter natus est, Mycenæ Agamemnonis sedem, ac
illustris quondam regni, Epidaurum, clarum Æscu-
lapii Templo, Træzenem, Methonem, Medeam,
aliasque. Finitimos habuit Arcades, Lacedæmo-
nios, Corinthios, quibuscum frequenter bella gessit;
& Corinthiorum quidem plerumque Victores Argivi,
quos pariter in potestatem redegerunt; à Lacedæ-
moniis plerumque victi, quos perpetuis ferè inimici-
tiis

tiis pro agro Tyreo in finibus utriusque gentis posito, & ob Reipublicæ dissimilitudinem, sunt prosequuti. Cum Atheniensibus rarè bellum, plerumque amicitia, intercessit, ob Reipublicæ similitudinem. Primum sub Regibus fuerunt, sed miti Imperio, quorum primus Inachus. Quo tempore Argos, regionis caput, in libertatem se vindicaverit, ignoratur; sed longè à Demosthenis ætate repetito principio. Popularem statum obtinuit, quamvis aliquando Optimatibus obtemperaverit, vi subactum. A Cisi Temeni Heraclidæ filio constructum fuit; nomen ei dedit Argos, Apidis & Niobes filius, ut vult Homeri Scholiastes, seu ipsius claritas Urbis, ut alii; Urbs denique fabulis feracissima. Quæ sors fuerit hujusce gentis, & quas coluerit societates, alibi enarravimusⁱ.

[R] Nimiùm tunc erat è Thebanorum utilitate Philippum colere, atque observare. Siquidem ejus viribus Phocenses penitus profligaverant, istorumque regionis parte ab illo donati fuerant; ipsis Rex Orchomenum, Coroneam, quin totam Bœotiam dederat^k; atque Atheniensibus impedimento erat, ne Thespias Plateasque mœnibus circumdarent; quod quantum à Thebanorum utilitatibus abhorreret, diximus, cum de iisdem Civitatibus sermonem fecimus.

[s] Attamen si Philippus bellum in Atticam transportasset, cum necessario iter ei per Bœotiam habendum foret, multa illinc Thebanis damna obvenissent, quæ militum licentia, atque ipsa armorum propinquitas fert. Præterquam quod molestiarum plaustra vehunt potentiores finitimi. Hæc secum animo cogitantes Thebani nunquam Regi Athenas invadenti obsecundare potuissent, quamvis tardo uterentur in-

ⁱ Strabo l. vii. Pausan. in Corinth. & Achaic. Schol. Homeri.

^k Demosth. de Cherson.

genio. Hujusmodi enim hebetudinis opinione gens illa apud omnem Græciam laborabat; atque ista sanè opinio per Græcorum ora ad Romanos quoque permanavit.

Bæotûm in crasso jurares aëre natum,

Horatius deridet. Literas quidem suæ gentis primi à Cadmo accepere, sed pingui in solo educatæ parùm adoleverant. Attamen Thebanus Pindarus ingenii sublimitate, suorumque Poëmatum splendore ostendit, ubique homines, si studium & disciplina accesserit, fœtus immortales parere.

[r] Ita sanè est: privatas aliorum controversias nemo periculo fovet. Quamobrem non immeritò Cives docet Demosthenes, eos posse, ubicumque velint, sibi illatas injurias ulcisci; & si bellum Thebanis moveant pro Oropo, si Philippo pro Amphipoli, si aliis pro hujusmodi querelis, quæ propriæ uniuscujusque gentis sint, negotium cum singulis duntaxat gesturos. Id arte summâ, nec sine gravi consilio insinuat in ipsorum animos. Cum enim Rempubli- cam ad arma in Philippum ferenda deterreret, potuisset quispiam objicere: Tune nostras injurias vindicare prohibes? Huic igitur difficultati obviam it, præoccupatque Cives eo, quo nunc exposuimus, modo.

[v] Cavendum profectò est, ne Finitimi quicquam augeant Imperii vires. Etenim vixdum cæteris eminent, cum facilè eos deprimunt; ut minimum momentum trutinam, quæ habeat æquilibritatem. Cum defunt vires, deest quoque nocendi animus; illæ si accedant, vel damnum vicinis regionibus afferunt, vel istis ea misera conditio est, ut semper timeant. Quod hoc loco Demosthenes judicat.

[x] De Messeniis satis multa loquuti sumus pag. 76. N. [r] Orat. de Megalopolitis.

[y] De ipsisque pariter Megalopolitis pag. 64. Nota [d] ejusdem Orationis.

[z] Lo-

[z] Locus iste ex iis, quæ Nota [B] & [D] laudatæ Concionis (de Megalop.) diximus, luce perfunditur; aliqua tamen ad rei memoriam brevi repetemus, aliqua addemus. Post maximam pugnam, quæ in Leuctris pugnata est, Argivi, Arcades, Elæi, aliique Peloponensium, quibus gravis admodum atque injuriosa fuerat Lacedæmoniorum potentia, Thebanis adhæserunt, ut communi consilio debilitatum superiori prælio illorum robur penitus contunderent. Certum videbatur, Athenienses huic fœderi, quippe in veteres hostes, adscriptum iri. Missi proinde Legati, qui rem postularent. At minus isti incitando potuerunt apud magnanimos Atheniensium animos, quam orando Spartani, ne se, qui olim Græciæ salutem attulissent, perire paterentur. Itaque repudiata Fœderatorum societate, opem illis tulerunt, qua recreati non solum salutem sibi, sed multam hostibus perniciem peperere. Simul autem Oratores Athenis profecti sunt Lacedæmonem, qui de componendis antiquis dissidiis, de novisque fœderis conditionibus convenirent¹. Hujusce Rei memoriam Demosthenes repetit hoc loco.

[a] Philippus finito sacro bello, vastatâque Phocide, quas Urbes Phocenses in Bœotia tenebant (alias autem obtinuisse Diodorus his verbis testatur: τῶν Φωκέων κατεχόντων ἱκανὰς τινὰς πόλεις ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, retinentibus in Bœotia Phocensibus magnas aliquot urbes^m) Thebanis dedit. Has inter fuisse Orchomenum & Coroneam dubitare non finit Demosthenes: ἀλλ' ἐτι πρὸς τέρας Ὀρχομενὸς, Κορώνεια, Κορσίαι, τὸ Τιλφωσσῶν, τῆς Φωκέων χώρας ὅσων ἐξέλονται. Τοῖς μὲν δὲ Θηβαίοις ταῦτα ἐν τῇ εἰρήνῃ γέγονεν &c. Sed præterea his Urbibus donati sunt, Orchomeno, Coroneâ, Corsis, Tilphossæo, eâque Phocensis agri parte, quam exoptarunt.

¹ Xenoph. de Rebus Græc. lib. vi. § vii. —
Diod. lib. xvi.

^m A. 2. O. 108.

Hic igitur Thebanis fuit pacis fructus Ἐκ. ⁿ. At verò ipsius testimonio Orchomenum, Coroneamque tradidit servituti addictas: ἀλλ' μὲν τῇ Θεσπιάς δίκιζόμενας ἰδεῖν, Ορχόμενον, καὶ Κορώνειαν ἡκέσασθε ἡνδεσποδισμένας. *Tantum abest, ut videatis Thespias instauratas; quin auditis Orchomenum Coroneamque in servitutem redactas* °. Igitur Coronei veriti, ne sibi id à Thebanis accideret, quod a. 1. O. 104. Orchomeniis, qui ab iisdem victi, nullâ morâ Thebas fuerant in servitutem adducti, ut Nota [F] pag. 67. Orat. de Megalopolitis annotavimus, Athenas confugerunt, atque humaniter excepti sunt. Hanc novi odii & querelarum causam Thebanis contra Athenienses accessisse memorat Demosthenes, atque istuc in præsentia digittum intendit.

[b] Phocenses, ut supra retulimus, Theſſalorum Tyrannis faverant, ad iisdemque suppetias ferendas cum ingentibus Copiis perſæpe progressi, magnam Theſſaliæ perniciem attulerant. Quamobrem Theſſali vindictæ cupidi, cum simul cum Philippo ^p Phocidem hoc anno subegissent, iniquo ferebant animo fugâ plurimos ejus gentis sese ultioni ac pœnis eripuisse, quibus illos cumulatè afficere peroptabant, omnemque reperisse Athenis vitæ securitatem.

[c] Bellum Phocense decimo solùm anno finem habuit, ut nos monet Diodorus. In eo contra Phocenses eorumque Socios fuerunt Bœoti, Locrenses, Theſſali, Perrhœbi, Dorienſes, Dolopes, Athamenes, Achæi, Phthiotæ, Magnetes, Ænianes, Amphictyonum decreto, quo & ipsi Magistratu fungebantur, obsequuti ^q. At præter Theſſalos, Bœotosque, quibus peculiare erant in eisdem Phocenses odii causæ, reliqui, ut in præsentia docet Demosthenes, si tamdiu illud produci existimassent, tantoque sibi damno,

ⁿ Demosth. de falsa legat.

^o Ibidem.

^p Diod. lib. xvi.

^q Diod. lib. xvi.

sumptui atque incommodo fore, profectò non suscepissent, aut diremissent; quippe quorum nihil intererat Phocenses opprimi, nec iis tanti fuisset Amphictyonica lex, ut ei maximâ suorum pernicië obsecundare voluissent. At cum Bœoti ac Thessali armorum potentiâ longè alios superarent; cæteris necesse fuit, ex illorum voluntate, quamdiu imperarunt, arma ferre.

[d] Attamen seu virium inopiâ, seu, quod nollent, à reliquis Populis parum momenti eidem bello allatum est; & fanè rei summa fuit apud Thebanos; cum Thessali, quibus bellicorum robur non deerat, domesticis plerumque discordiis intra regionis fines detenti fuerint. Neque verò cum tenui adversario res erat gerenda; nam, ut aliàs retulimus, Delphicæ opes ingens Phocensibus subsidium præbuere; cum ex Apollinis Fano educta fuerit (quod non meminimus recensere Nota [κ] Olynth. 3.) tanta auri argentique vis, quæ signatæ pecuniæ fecerint decem talentum millia, ut Diodorus recenset, cujus ista sunt verba ¹: τὰς γὰρ ἀναλεθείσας ὑπὸ Κροίσου τῷ Λυδῶν Βασιλέως, χρυσᾶς πλίνθους, ἔσας ἐκατὸν ἢ εἴκοσι διαλάνας, κατέκοψεν εἰς νόμισμα. Φιάλας ᾗ χρυσᾶς τετρακοσίας, ἢ ἐξήκοντα διμναίους, ἢ λέοντα χρυσῶν, ἢ γυναῖκα, τετράκοντα ταλάνων χρυσῶς σαθμὸν ἀγόνων τῶν πάλων. Ὡσε τὸ πᾶν καίλακοπὲν χρυσίον, εἰς ἀργυρεῖς λόγον ἀναγομένων τῶν χρημάτων εὐρίσκεισθαι τάλαντα τετρακισχίλια. Τῶν δ' ἀργυρῶν ἀναθημάτων τῶν τε ὑπὸ Κροίσου, ἢ τῶν ἄλλων ἀπάνων ἀναλεθέντων, τὴς πᾶντας στρατηγὸς δαδapaυηκέναι τάλαντα πλείω τῶν ἑξακισχιλίων. Προσθεμένων ᾗ ἢ τῶν χρυσῶν ἀναθημάτων, ὑπερβάλλειν τὰ μύρια τάλαντα. Siquidem è consecratis à Cræso Lydorum Rege centum viginti lateribus aureis, qui singuli talenta duo pendebant, pecuniam percussit. Conflavit præterea trecentas sexaginta Phialas aureas, duarum minarum pondo, & aureum Leonem, aureamque sæminam, quibus

¹ Ibidem.

inerant triginta auri talenta. Adeo ut omnis pecuniæ summa ad argenti rationem æstimata, quatuor Talentorum millium reperiatur. Argentea verò munera à Cræso, aliisque omnibus Deo dicata, Talentis sex amplius millibus appensa, Imperatores omnes dissiparent. Quibus aurum, quod diximus, si adjiciatur, excedunt decem talentorum millium summam. Reliqua hujusmodi argumenti, quæ ibi à quibusdam referri scribit Diodorus, utpote meras nugas, prætermittimus. Hoc igitur bellum, cum tantis opibus, proindeque ingentibus Copiis sustentaretur, Thebanos defatigaverat, coegeratque ad Philippum confugere, ut ipsis conjunctus, absolvendum susciperet. Gratum id Regi accidit gloriæ cupido, ac statim cum suorum Thessalorumque ingenti exercitu in Locridem venit, cum Phalæco Phocensium Duce prælio decertaturus. Verùm pugnam iste periclitari metuens, pacem cum Rege statuit eâ conditione, ut cum octo Mercenariorum millibus, quos ipse collegerat, abeundi quò vellet, facultas esset. Itaque in Peloponnesum discessit; Philippus autem nullo Martis periculo miferos desertosque Phoces in potestate habuit. Deinde cum Thessalis Bæotisque decrevit, illos ex Amphictyonum sententia pœnas dare, quas meriti esse judicarentur. Amphictyones Victori penitus obsequuti, decretum istud, quod lubet ejusdem Sici-liensis verbis ^f recensere, suffragiis suis amplexati sunt: Ἐδοξεν ἔν τοις συνέδοις μελαδῆναι τῷ Φιλίππῳ, ἡ τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ τῆς Ἀμφικτυονίας, ἡ δύο ψήφους ἔχειν, ὧς πρότερον οἱ καταπολεμηθέντες Φωκεῖς ἔχον. Τῶν δὲ ἐν Φωκεῦσι τείων πόλεων περιελεῖν τὰ τεῖχη, ἡ μηδεμίαν κοινωνίαν εἶναι τοῖς Φωκεῦσι τῷ Ιερῷ, μηδὲ τῷ Ἀμφικτυονικῷ συνεδρίῳ. Μὴ ἐξῆναι δ' αὐτοῖς μηδὲ ἵππους, μηδὲ ὄπλα κῆσασθαι, μέχρ' ἂν ἡ τὰ χεῖμα' ἀελίσσῃσι τῷ Θεῷ τὰ σεσυλημένα. Τὰς δὲ πεφύγοτας τῶν Φωκίων, ἡ τῶν ἄλ-

^f Diod. lib. xvi.

λων τῶν μελεγχικῶν τῆς ἱεροσυλίας ἐναγῆς εἶναι, καὶ ἀγῶ-
 γίμους πάντοτε. Τὰς δὲ πόλεις ἀπάσας τῶν Φωκέων κατα-
 σκαΐσαι, καὶ μετοικίσαι εἰς κώμας, ὧν ἐκάστῳ μὴ πλεόν ἔχειν
 οἰκιῶν πενήκοντα, μὴ δὲ διεσῆναι ἑλαττόν σαδὶς τὰς κώμας
 ἀπ' ἀλλήλων. Ἐχέειν δὲ Φωκεῖς τὴν χώραν, καὶ φέρεειν κατ'
 ἐνιαυτὸν τῷ Θεῷ φόρον τάλαντα ἑξήκοντα, μέχρ' ἂν ἐκλιθῶσι
 τὰ ἀπογεγραμμένα χρήματα κατὰ τὴν ἱεροσυλίαν. Τίθεναι
 δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Φιλιππον μετὰ Βοιωτῶν, καὶ Θετ-
 τάλων, διὰ τὸ Κορινθίους μελεγχικέναι πᾶσι Φωκεῦσι τῆς εἰς τὸν
 Θεὸν παρρημορίας. Τὰς δ' Ἀμφικλύνας, καὶ τὸν Φίλιππον
 τὰ ὅπλα τῶν Φωκέων, καὶ τῶν μισοφόρων καταπελοκοπῆσαι,
 καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν κατακεῖσαι, καὶ τὰς ἵππους ἀπιδόθαι.
Visum igitur Senatoribus est, Amphictyonidis Philippum,
eiusque Posteros participem facere; ipsis duo illa suffra-
gia concedere, quæ bello domiti Phocenses obtinuerant.
Trium in Phocide urbium mœnia dirui. Phocenses Fani
nullatenus compotes esse, nec Senatus Amphictyonici.
Iisdem non licere equos alere, arma comparare, quoad
ablatas pecunias Deo restituerint. Phocensium Exules,
aliarumque gentium, quæ ipsius rapinæ scelere se obstrin-
xerint, Diris devoti sint, & ubicunque reperti fuerint,
Magistratibus tradantur. Phocidis Urbes omnes everti,
in vicos dividi, quorum singuli ne quinquaginta plus do-
mibus habeant, nec stadio minus inter se distent. Te-
neant Phocenses Regionem suam, sed quotannis Deo, tri-
buti nomine, sexagenis talentis persolutis, quousque pe-
cunia, quæ ante direptionem in Delubri tabulis conscri-
pta fuerat, colligatur. Philippum cum Thessalis, Bæ-
otiisque Pythios ludos apparare; quippe Corinthii par-
tem cum Phocensibus habuerint flagitii in Templum com-
missi. Philippum, & Amphictyonas Phocensium arma,
omniumque Mercenariorum ad petram confringere, frag-
menta comburere, Equos hastæ subicere. Hunc exi-
tum habuit Phocense bellum; meritò quidem, si è
violatâ religione perpendatur; at non minus atroci-
ter, si Populorum odio, ac sese ulciscendi libidini
religionem interservisse considerare quis velit.

Ne

Ne nobis quidquam ultra sermonis de iisdem Phocensibus facere opus sit, pauca de hac gente, eorumque regione dicenda arbitramur. Phocis habet ab Oriente Bœotiam, ab Occasu Doridem, & Locros Ozolos, à Borea Locros Hypocnemidios, à Meridie Cirreum Sinum. Nomen accepit à Phoco Ornytionis filio, Sisyphi nepote, qui illic regnavit. At deinde appulsus in oram illam alter Phocus Æaco genitus cum Æginætarum classe non solum antiquam Phocidem, sed omnem, quam descripsimus, provinciam occupavit, Phocidemque rursus dixit è suo nomine¹. Duæ illic præcipuæ Urbes, Elatæa, & Delphi clarissima Civitas ob templum Apollinis, de quibus mox erit sermo; aliæ præterea viginti, ut est apud Demosthenem¹: αἱ τε πόλεις πολλαί, καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκίων, μὴ ἔχρηνω, καὶ πολιερκίᾳ. Eī γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ἤρει, δύο καὶ εἴκοσιν εἰσιν ἀεὶ θμῶ. *Multæ, oppugnatuque difficiles Urbes Phocensium erant, nec nisi longi temporis obsidione. Nam si quotidie una caperetur urbs duo et viginti numerabantur.* Gens in Atheniensium familiaritatem inclinata^m, Thessalorum inimica, cum quibus non semel armorum periculum fecit vel ante bellum Trojanum. Tunc autem duo memoratu digna gesserunt. Longam latamque fossam fictilibus urnis solo æquatam superinductâ terrâ contexerunt, quam prope acies constitit. In hanc Thessali equitatum immittunt, qui urnis confractis equorum pondere, procubuit fractis istorum cruribus; equites cæduntur; exercitus à Phocensibus turbatur, pellitur, maximâque strage debilitatur. Clades Thessalorum iram exauit, accitisque undique suorum Copiis vindictam parant. Phocenses periculum conspicati, quippe viribus impares, atrox consilium capiunt, ut si hostes vincant, nulla ipsis præda sit, nulla suis injuria. Mulieres, liberos, & quicquid pretiosum habent in latissimum rogam conjiciunt, ac viris triginta seriò imperant, ut si aciem inclinare suam videant, rogo ignem injiciant.

¹ Paus. in Phoc.
lib. iii.

¹ Demosth. de falsa legat.

^m Thucyd.

Verum bellatoribus vires, atque animos addidit desperatio, profligatisque Theſſalis, nullo damno tantæ magnanimitatis gloriam adepti ſunt. Xerxi in ea maxima contra Græcos expeditione primum adhæreſere, ſed Patriæ memores ab ipſo deficientes, in Platæenſi prælio cum reliquis Græcis fuerunt. Sæpius deinceps cum Finitimis decertarunt modicis viribus, nullo memorabili eventu, quoad ſacrum in ſe bellum concitarunt, eoque deleti ſunt^a. Prius in pretio habiti ob Pylarum cuſtodiam, quæ in ipſorum provincia continebantur. Non ultima huius gentis laus eſt, Maſſiliam celeberrimam Coloniam condidiſſe, quam propter fidem in populum Romanum, egregiamque morum diſciplinam, Latinorum Hiſtoriæ, atque ipſe Tullius eximiis laudibus in Cælum ferunt.

[e] Coronæa Bœotiæ Civitas prope Heliconem ab Andræo Penei fluminis filio conſtructa; à Corone Theſſandri filio nuncupata^o; Plura illic Græci Religionis plena commenti ſunt. Rumor erat ibi ab Athamane Hellen, & Phryxum liberos ſuos, quos Jovi immolaret, adductos, ac dum Rogum inſtrueret, à Deo ſummiſſum aureum arietem, quem Juvenes conſcendentes, per mare in Aſiam fugiſſe. (Quis hîc Abrahami Sacrificium pravè detortum non videat). Ibi rurfus Herculem ex Inferis Cerberum educentem erupiſſe. Ibi denique Acheloi filias, Junone fuadente, cum Muſis cantu decertaſſe, victricesque Muſas Sirenum alis ſe coronaſſe, unde huic urbi nomen impoſitum. Sed hæc Poetarum ſunt. In ea quidem totius Bœotiæ Conventus celebrabatur, ut eſt apud Scholiaſtem minorem Homeri^p: ἐς τὴν ἐγγυὺς Ελικῶνος, ἐφ' ὅψους ἰδρυμένη, ἐνθα τὰ Πανβοιωτῖα συνέτελεν. Coronæa prope Heliconem, in vertice ſita, ubi Concilium Bœotiæ. A Bœotis poſt bellum Trojanum occupata^q, in Phocenſium conceſſerat poteſtatem, dum bellum ſacrum vigeſbat; Thebanis denique à Philippo, ut diximus, attributa^r.

^a Paus. in Phoc.
rem. ad Iliad β.

^o Paus. in Bœot.
^q Strabo, lib. ix.

^p Schol. minor
^r Diod. lib. xvi.

[f] Pythii ludi Olympiis antiquiores, sed minori pompâ delphis celebrati, sacri erant Apollini. Hanc ipsos instituendi causam referunt. Latona ex Eubœa redux cum filiis Diana, & Apolline Delphos repetens, in antrō quodam confedit, unde improvisò ingens erumpens Draco, Python ab incolis appellatus, trēs Deos in vitæ discrimen adduxit. Mater saxo anguem petit, (quod saxum sub ejus statua religiosè Delphis conservabatur) sed cum nihil proficeret, filium hortatur, ut quid possit jaculis, periculum faciat. Ille Draconem confodit. Latona victoriam Phœbo gratulata ἱὲ παῖ ἱὲ παῖ magnis vocibus inclamabat, unde Pæan, carmen ipsi dicatum, nomen habuit. Incolæ Posteris tradituri liberatæ à monstro regionis memoriam, ludos Apollini decreverunt a. 3. O. 49., nono quolibet anno instaurandos^f, auctore Diomede, ut est apud Pausaniam^t: καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Διομήδῃ πρῶτον θεῖναι Ἀπόλλωνι, *Certamen Pythiorum à Diomede primum Apollini consecratum.* Strabo^u ex Ephori Historia eadem refert, Dracone tamen in Latronem commutato. Eorundem ludorum celebritas aucta deinde ab Amphictyonibus est sub Eurylocho. Primus Pæani locus erat, quem hymnum Chori canebant in quinque partes divisum, ut ordine gestam à Phœbo cum Pythonē pugnam Populi audirent, atque accepti beneficii memoriam revocarent. Prima pars Deum sese ad periculosum certamen comparantem exprimebat; secunda initium prælii; tertia præliandi virtutem, atque hostem victum; quarta victoriæ plausum; quinta Pythonis execrationem, irrisionemque. Equestre deinde certamen, ac gymnicum inducebatur. Quibus peractis periculum fiebat in Musicis, sed fidibus duntaxat, nulloque cantu. De Picturis quoque judicium redditum, ait Plinius^x. Præmium Victori- bus corona, & plausus. Hujusmodi ludorum præfectura plurimi erat apud Græcos. Quamobrem sum- mopere à Philippo exoptatam Demosthenes inquit hoc

^f Clearchus, l. i. Proverb.
lib. ix.

^t Paus. in Corinth.

^u Strabo,

^x Plinius, l. xxxv. c. 9.

loco; concessam verò ex Diodoro vidimus superiori n. [d] τίθεναι δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Φίλιππον, &c. Quin illum hoc jam defungi munere è quarta Philippica intelligimus: οὐ πρὸς τῷ πόλει ἀνηρκεῖναι, τίθῃσι τὰ Πύθια, τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα; καὶ αὐτὸς μὴ παρῇ, τὰς δούλῃς ἀγωνοθετήσοντας πέμπει; Nonne (Orator ait) *præter eversas Civitates, Pythia moderatur, communem Græcorum ludum?* Ἐὰν ἵψὲς ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς, *nonne servos mittit vicarios auctoritatis suæ?* Quæ demum illic fuerit Sacrificiorum solemnitas, & quæ populis cœnæ, colligi potest ex iis, quæ de Iasone Pheræorum Tyranno scribit Xenophon¹: ποιεῖν τὸν Πυθίων, παρήγγειλε μὲν ταῖς πόλεσι βῆς, ἢ εἰς τρέφειν, ἢ αἶγας, ἢ ὄες, ἢ παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν. Καὶ ἔφασαν πανμυτιέως ἐκάστη πόλει ἀπαγγελλομένη, γενέσθαι μὲν βῆς ἑκὲς ἑλάνσας χιλίων. Ταῖς ἄλλα βοσκήματα, πλείω ἢ μύρια. Ἐκήρυξε δὲ καὶ νικητήριον χρυσὸν εἶφανον ἔσεσθαι, ἑῷ τῶν πόλεων βῆν ἡγεμόνα κάλλιστον τῷ Θεῷ θρέψαι. Παρήγγειλε δὲ καὶ ὡς σπαρτάσμενοις εἰς τὸν περὶ τὰ Πύθια χρέον. Θετταλοῖς παρασκευάζεσθαι. Διανοεῖτο γάρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τιτὶ πανήγυριν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς ἀγῶνας αὐτῷ διατίθεναι. Cum Pythia mox celebranda forent, indixit Civitatibus, alerent, in promptuque haberent ad Sacrificium Boves, Oves, Capras, Sues. Fama erat adductos boves nil minus, quàm mille; aliorumque pecudum plusquam decem millia, quamvis cum unaquaque Civitate mitis imperii modum adhibuisset. Edixit quoque, auream coronam Ubi munus futurum, quæ bovem Deo parvisset omnium pulcherrimum, ac principem inter hostias locum obtinentem. Thessalis præterea mandavit, ut dum Pythia celebrarentur, ludicra exhiberent certamina. Si quidem, ut aiunt, publicam ipse celebritatem, ac ludos agere constituerat.

[g] Locus iste nos admonet, ut ne silentio Delphicum Oraculum prætereamus. Illud Capreis inventum refert Diodorus². Narrat enim, ut singulæ prope quempiam terræ hiatum pascerentur, afflatu quodam correptas inconditam dedisse vocem; atque insolent-

¹ Xenoph. de rebus Græc. l. vi.

² Diod. lib. xvi.

ter desultasse. Pastores rei novitate commoti propius ad locum accedere, ut quid hoc rei esset intuerentur. Statim ac locum tenuissent, eodem & ipsi capti spiritu, grandia loqui, futura prædicere. Percrebuit rumor, ibi Dei Numen adesse, quare undique concursus fieri, sortes peti, ventura inquiri. Verum cum unusquisque ad hiatum accedens per se ipse vaticinium acciperet, ac plerique furore acti in voraginem se dedicerent, tripus ligneus compactus est, qui duobus cruribus in una hiatus parte, tertio in altera consisteret, ut in ipsum conscenderet qui vellet afflari numine. Deinde id munus selectæ cuidam puellæ mandatum est, à qua Oracula reddebantur, sed ob ereptam aliquando illarum cuipiam pudicitiam, exactâ mulierem ætate, nec minus quinquaginta annos natam, virginis tamen indutam vestibus Tripodi præfecerunt. Fanum ibi magnificentissimum constructum est, quinques instauratum, ut ait Pausanias ^a, cum totidem deflagrasset. Semel trecentis talentis id opus locatum narrat Herodotus ^b, centies nimirum octuagies Coronatorum millibus. Gaza ibi locupletissima, immensa divitiarum vis, Apollini sacra, quæ Xerxis temporibus à præda immunis, Phocensibus deinde cessit, ut jam retulimus. Locus, & quomodo Oracula ederentur his verbis describit Strabo ^c: *Φασὶ δ' εἶναι τὸ μαντεῖον ἄντρον κοῖλον κατὰ βάθος, & μάλα ἐνυρῶμον. Αναφέρεσθαι δ' ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα ἐνθουσιαστικόν, ὑπερκείται δ' τῇ σομῇ &c. ἀποθεσπείζην ἑμμετρὰ τι, ἢ ἄμετρα, ἐντείνειν δὲ ἢ ταῦτα εἰς μέτρον ποιήτας τινὰς ὑπαρχόντας τῷ ἱερῷ.* Dicunt autem Oraculum ex antro concavo, profundo, angustique oris, unde spiritus fanaticus effertur. Voragini superjacet Tripus &c. Pythiam verò vaticinari versibus constriktâ, solutâve oratione, Poetas autem templi ministros vaticinium metro complecti. Dæmones aut obscuris, implexisque verbis, quæ cuicumque eventui accommodari possent, aut naturali scientiâ ad alicujus rei cognitionem adhibitâ miserum Mortalium genus ita decipisse nemo dubitat. At Demosthenis æ-

^a Paus. in Phocic.^b Herod. in Talia.^c Strabo, l. ix.

tate non solum Dæmones, sed homines etiam ad reliquorum hominum perniciem Delphici Oraculi auctoritate abutebantur. Nam Philomelus Phocensium Imperator cum vellet Civium suorum animos ad bellum incendere, Græcos etiam deterrere, ne se cum Thebanis, aliisque, ab Amphictyonum Concilio in ipsos Phocenses commotis, conjungerent, Pythiam vi adegit ad reddendum Oraculum, suis rebus, suæque voluntati consentaneum: διηπειλίσσατο, ἢ συνηνάγκασε τῷ ἀνάβασιν ποιῆσθαι ἐπὶ τὸν τρίποδα. Αποφθεγγαμένης δ' αὐτῆς πρὸς τῷ ὑπεροχῇ τῶ βιαζομένης, ὅτι ἔξεστιν αὐτῷ πράττειν ὃ βέλεται, ἀσμένως τὸ ρηθὲν ἐδέξατο, ἢ τὸν προσήκοντα χρησμὸν ἔχειν ἀπεφύνατο. Εὐθύς ᾧ ἢ τὸν χρησμὸν ἐγγράφου ποιήσας, ἢ προθεὶς εἰς τέρμφανες ἅπασιν ἐπέσκησε φανερόν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτῷ δίδωσιν ἐξουσίαν πράττειν ὃ τι βέλεται. Συναγαγὼν δ' ἐκκλησίαν, ἢ τῷ μαντείαν τοῖς πλήθεσι δηλώσας, ἢ παρακαλέσας θάρρειν, ἐτρέπετο πρὸς τὰ τῶ πολέμου πράξεις. *Terrorem intulit, coegitque Tripodem conscendere. Illa responsum dedit, quod prodesset minitantis dignitati, nimirum licere ipsi, quicquid vellet, peragere. Letus accepit dictum Philomelus, ostenditque aptum suis rebus Oraculum se habere. Statim verò in tabulis conscriptum in omnium oculis posuit, datamque sibi à Deo quicquid haberet agendi facultatem renuntiavit. Congregatâ igitur Concione vaticinium palam omnibus fecit, hortatusque multitudinem bono animo esse, omnem ad bellum cogitationem convertit*^d. Rursus cui non compertum est Demofthenis dictum: jamdiu Pythiam Philippizare. Tacuerunt Delphicum, cæteraque Oracula ante Christi Domini adventum, quippe nulla ipforum vox Ciceronis ætate, ut est in ejusdem libro de divinatione. Ac Delphis quidem satis jam Mortalibus illuserat mendacii Pater; siquidem vel ante bellum Trojanum ibi loquutum fuisse, id argumento est, quod illinc Agamemnonem sortes petiisse ita Citharædus canit apud Homerum^e.

^d a. 2. O. 106. lib. xvi.^e Hom. O. γ. v. 75.

Νῆκος Οδυσῆος, ἢ Πηλείδew Αχιλλῆος.

Ὡς ποτε δηλύσαντο Θεῶν ἐν δαυτὶ θαλεῖη,
Εκπάγλοις ἐπέεσσιν, ἄναξ δ' ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
Χαίρε νῆα, ὅτ' ἄριστοι Ἀχαιῶν δηλύωντο.

Ὡς γὰρ οἱ χρεῖων μυθήσατο Φοῖβος Απόλλων
Πυθοῖ ἐν ἡγαθέῃ, &c.

Furgium Ulyssis cum Pelide Achille.

Ut olim rixati sunt in Heroum hilari convivio

Amaris verbis. Sed hominum Rex Agamemnon

Mente gaudet, quod optimi inter se Achæorum con-
tendant.

Ut erim ei dixerat vaticinando Phæbus Apollo

In fatidica Delphorum urbe &c.

[h] Sacrorum auctoritas de qua hîc agitur, ea est, quam Amphictyones habebant in Apollinis templo, & in Pythiis ludis; Imperii, quam in dirimendis Græcorum diffidiis, ut retulimus, cum de ipsis Amphictyonibus nuper loquuti sumus n. [B] hujus Orat.

[i] Quomodo à Thebanis Oropus Atheniensibus ereptus fuerit annotavimus n. [U] Orat. de Megalop. Doluit Reipublicæ acceptum vulnus; ei tamen armorum medicinam adhibere noluit. Quievit igitur, existimans plus pacem sibi boni afferre, quàm ejus Civitatis jacturam, mali. Illam tamen non multos abhinc annos recuperavit, Philippi beneficio, nulloque sanguine, ut ibidem scripsimus.

[k] Inter pacis condiciones, quam Philippum cum Atheniensibus fecisse diximus superiori n. [A] ea fuit, ut Rex, quæ occupaverat, retineret. Ægrè de Amphipolis jure ii decesserunt, pro qua pluries bellum, atque inimicitias susceperant, & unde tot Reipublicæ commoda obveniebant. Attamen tanti fecerunt, arma deponere, ut eam quoque Philippo deseruerint.

[l] Mausolum intelligit, cujus mentio facta est n. [1] Orat. de Rhodiorum libertate.

Narravimus notis A. F. G. ejusdem Orationi, Mausolum ipsum in Chiorum, Rhodiorum, Coorumque Respublicas Paucorum statum induxisse,

deleto populari, easque urbes suorum militum præsidio detinuisse.

Cardia, Thraciæ Chersonesi Metropolis, in Isthmi faucibus collocata, fortuitò hoc nomine appellata est. Cum enim eò loci advenissent Milesii, Clazomeniique Coloniam condituri, atque Hermocrates, antequam duceret aratum, sacrificasset, Corvus repentè advolans Victimæ cor, quod græcè *cardia* dicitur, abstulit rostro. Coloni ad eventus memoriam Cardiam ominis causa novam Civitatem vocarunt. In hanc deinde Miltiades Cypseli filius, occupatâ Chersoneso, ut suo loco renuntiabitur, Colonos iterum induxit Athenienses suos, ut nos docet Marcianus.

Ἡ Θρακία ἣ Χερρόνησος ἐχομένη
 Κεῖται, καὶ ἡ πόλις ἐστὶ πρῶτη Καρδία,
 Ἀρχὴ μὲν ὑπὸ Μιλησίων κτισθεῖσα, ἣ
 Κλαζομενίων, πάλιν ἣ Ἀθιωαίων ὑπὸ,
 Ὅτε Μιλτιάδης ἐκράτησε Χερρόνησίων.
*Thracia verò Chersonesus proxima
 Jacet, in qua princeps Civitas est Cardia,
 Primum à Milesiis condita,
 Atque Clazomeniis; rursusque ab Atheniensibus,
 Cum Chersonenses vicit Miltiades.*

Cum ipsa aditum in Peninsulam præbeat, qui ejus unquam potiti sunt, iidem & universæ regionis. Quare, cum Kerfobleptes Thraciæ Rex, Chersoneso Atheniensibus dono datâ, Cardiam sibi retinuisse², id muneris flocci faciendum fuisse dicit Demosthenes: ἔχει δ' ὀρμητήριον (Κερσοβλέπτης) παρὰ πάντα τὸν χρόνον αὐτῷ τετηρημένον, τὴν Καρδιανὴν πόλιν, ἣ ἐν ἀπάσαις μὲν ταῖς σωθήκαις ἐξαίρετον αὐτῷ γέγραφε. Τὸ τελευταῖον ἣ ἢ φανερῶς αὐτῷ ἀφείλετο παρ' ὑμῶν. *Habet enim (Kerfobleptes) servatum sibi ad omnem occasionem propugnaculum, Cardianorum Urbem, quam in omnibus fœderibus sibi exemptam conscribi voluit, ac denique aperte à vobis abstulit².* Video autem Athenienses eandem sibi Civitatem vendicare voluisse, postquam Kerfobleptem Philippus Regno expulerat, præ se ferentes, univer-

² Diod. lib. xvi. a. 4. O. 106.

² Demosth. ad Aristocr.

sam olim Chersonesum, qua Cardiani continebantur, suam fuisse; istos contra percusso foedere implorasse Regis opem, ut ex Atheniensium manibus eriperentur. Suscepit ille Urbis tutelam, unde tantum sibi obvenire poterat utilitatis, atque inter cæteras factæ cum Atheniensibus pacis conditiones hanc etiam voluit, ut Cardiani extra Chersonesi fines reputarentur, proindeque ad Reipublicæ imperium non pertinerent. Patet ex hoc Oratoris loco, vel duram hujusmodi legem, pacis cupiditate, non repudiatam. Verùm deinceps iidem Athenienses factam sibi injuriam cum Macedone conquesti sunt, & suo non prohiberi jure mordicus postularunt. Rex nihil vi, at Judicio omnem controversiam dirimi, se permissurum respondit; repudiata ab Atheniensibus conditione, utpote certis, judicium secundum illum datum iri. Sic enim est in ejus epistola, quam nos Latio donavimus: Καρδιανοῖς ἧ Φημι βοηθεῖν, γεγωνῶς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος. Οὐκ ἐθελόντων ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις μὲν ἐμὲ δεηθέντες, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων, ὥς πῶς ἔκ αὐτοῖς πάντων φαιλότατος, εἰ καταλιπὼν πρὸς συμμαχίας, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζοιμι; *Cardianis me auxilium ferre profiteor, quippe mecum societate conjunctis ante pacem. Cum vos autem nolitis in Judicium venire, quamvis à me sæpius rogati, non parùm ab illis; quomodo fœdissimus hominum non essem, si desertis Sociis vestra curarem?*

CONTRA PHILIPPUM ORATIO SECUNDA.

IN ARGUMENTUM.

[A] **P**ost Orationem de Pace collocandam hanc esse contra Philippum secundam, eadem ipsa palam facit; Cum utraque habita sit post Phocenses everfos (nam id utrobique recensetur); & cum illa, ut legentibus patet, statim ab illata vastitate dicta fuerit, remanet ut eandem hæc altera consequatur. At quo in anno collocabitur? In primo quidem O. 109. Scribit enim Dionysius^b: μετὰ τῇ Ἀρχίᾳ ἐς τὸν Εὐβέλῳ, ἔπειτα Λυκίσκῳ, ἐφ' οὗ τὴν ἐβδόμην τῶν Φιλιππικῶν δημογραφικῶν διετέτο πρὸς τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτῃ τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, Ὅταν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίνονται. *Post Archiam sequitur Eubulus Prætor, deinde Lyciscus, sub quo septimam composuit Philippicarum Concionum, Legationis causâ, quæ venerat è Peloponneso, sic dicere exorsus: Cum, Athenienses, Orationes, sunt.* Lyciscus autem Præturam gessit memorato anno primo O. 109. ut Diodorus^c monet. Sed vel ex ipsa Oratione tempus istud eruitur. In ea siquidem mentio fit de Decemviratu Thessalis urbibus imposito, quod hoc anno accidisse dubitare non sinit Diodorus^d, qui per id temporis Philippum in Thessaliam venisse ad res provinciæ componendas luculenter scribit. Huic autem Orationi causam dedisse ejusdem Regis Legatos, qui Athenas venerant, docet Libanius in ipsius Concionis argumento, cujus auctoritatem sequi malui, quam Dionysii, de Peloponnesium Oratoribus in adducto dudum loco scribentis, utpote quæ Historiæ magis congruat. Nam hoc tempore è Peloponnesi Populis Lacedæmonii solum causam habere potuerunt mittendæ Athenas Legationis,

^b *Dionys. epistola ad Ammæo.*^c *Diod. lib. xvi.*^d *Ibid.*
contra

CONTRA PHILIPPUM II. 331

contra quos Philippus Argivos, Messeniosque iis confociatus immittebat, ut isthæc Oratio certiores nos facit. At Rex non suas hoc bello inimicitias persequeretur, sed opem Sociis afferebat; quare quid opus fuisset Demostheni tam acriter Cives in eum incendere & nihil nisi de suscipiendo contra ipsum bello concionari? Res potius postulasset, ut opem Spartanis decernendam suaderet; & si quispiam armis petendus erat, iis peti debuissent Argivi, ac Messenii, qui memoriâ longiùs repetitâ ferebantur odio contra Lacedæmonem. Quamquam nec facilè contra ipsos, utpote veteres Atheniensium Socios, legationem Athenas obissent Lacedæmonii. Quod si à Philippo Legatos advenisse fateamur, res aliter habet. Ut enim ab amplectenda illius familiaritate, quam oratum venerant iidem Legati, populum Demosthenes dimoveret, nihil magis aptum huiusmodi Oratione dici poterat, quæ Regem inimicum, ac fœdifragum ostendit. Quamquam profectò quid conjecturâ opus est, cum ipsum Demosthenem sententiæ nostræ ad stipulatorem habeamus? Hic enim a. 2. O. 109. ut ex Dionysio^e colligitur, Orationem habuit contra Æschinem de falsa Legatione, qua in Oratione meminit Legatos nuper Athenas à Philippo venisse, Cives rogatum ut ei publico decreto Amphictyonicam dignitatem confirmarent; iis autem debuisse Æschinem se opponere, atque exprobrare, quod Rex factis Reipublicæ promissis non stetisset; non tamen se opposuisse. Quæ omnia mirificè congruunt Legationi, de qua in hac, quam in manibus habemus, Oratione fit sermo. Primum tempus convenit, nam inter utramque Concionem, hanc nimirum, & alteram illam de falsa legatione pauci menses interfuerunt. Deinde in ambabus Æschines, cæterique illi cum eo consentientes falsæ Legationis Legati exagitantur, ac de iisdem rebus, & ob eandem causam exagitantur. Nec molestiam faciat, quod in altera Legatione petita à Philippo diximus Imperatorium munus, in altera Amphictyonicum.

^e *Dionys. Epist. ad Amm.*

nicum. Siquidem ex hoc gradus erat ad illud, eam-
que ob rem inter Amphictyonas Rex cooptari per-
cupiebat. Nunc ipsa Demosthenis verba^f referamus:
ἀλλ' ἔκον ὡς ὑμᾶς ἐναγχος Θετταλοὶ καὶ Φίλιππος πρέσβεις
μετ' αὐτῶν ἀξιῶντες ὑμᾶς, Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι
ψηφισαῖσθαι. Τῷ προσῆκεν ὅν ἀντιπεῖν τέποις μάλιστα
πάντων ἀνθρώπων; Αἰσχύνῃ τέτῳ. Διὰ τί; ὅτι οἷς ἔτος
ἐπ' ἡγήσθη πρὸς ὑμᾶς, τέποις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκείνος.
Οὕτως μὲν γὰρ ἔφε Θεσπιάς, καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τεχιεῖν. Καὶ
τὰς μὲν Φωκίας οὐκ ἀπολεῖν. Τίῳ δ' Ὁμβραίων ὕβριν ὑμῖν
καταλύσειν. Ὁ δ', &c. *Venerunt autem ad vos nuper
Thessalorum, & Philippi Legati simul, postulatum à vo-
bis, hunc Amphictyonem esse discernere. Quem igitur cunc-
torum hominum par erat illis contradicere? Hunc Æscibi-
nem. Qua de causa? Quoniam quæ ille retulerat, iis om-
nibus Rex contraria fecit. Dixit ille, Regem Thespias,
Plateasque refecturum, Phocenses non deleturum, vos à
Thebanorum injuriis liberaturum. Ille verò &c.*

Ibidem Ἀπὸ τῶν ἀμείνων Ἑλλήνων Κεκληῖται. Philip-
pus Græcorum alios beneficiis, alios metu sibi
obnoxios per id temporis detinebat, sui que secu-
rus Persicum bellum cogitabat, totius Græciæ vi-
ribus conficiendum, quibus ipse præesset imperato-
ris nomine, atque ita in animum induxerat, splendori,
auctoritatique suæ culmen imponere. Siquidem hoc
munere maxima armorum potestas continebatur, &
quicquid ad militarem usum opus foret imperandi.
Quapropter postquam in Amphictyonum Senatum
cooptatus fuit, blanditiis, omnique arte viam sibi
munire studuit ad illud obtinendum. Diodorum^g
audiamus: μετὰ δ' ταῦτα Φίλιππος μὲν τὰ δεδογμένα τοῖς
Ἀμφικτύοσι συγκαταστήσας, καὶ πάντα φιλοφρονηθεὶς, ἐπα-
νῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅς μόνον δόξαν ἐνσεβείας, καὶ
ἀρετῆς στρατηγικῆς περιπεποιήμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν
μέλλουσαν αὐτῷ αὐξήσειν γενέσθαι μεγάλα προκατασπιδασά-
μενος. Επεθύμει γὰρ τῆς Ἑλλάδος ἀποδειχθῆναι στρατηγὸς
αὐτοκράτωρ, καὶ τὸν πρὸς Πέρσας ἐξευεγκεῖν, ὅπερ καὶ σωέβη
γενέσθαι. *Quibus gestis, Philippus confirmatis Amphic-*

^f Demosth. de falsa legat.^g Diod. lib. xvi.

CONTRA PHILIPPUM II. 333

tyonum decretis, atque omnes humaniter complexus in Macedoniam rediit, non solum pietatis opinione, & bellicæ virtutis adeptus, sed jactis futuri potentiæ incrementi fundamentis. Optabat enim renunciari universæ Græciæ Imperator, sibi que bellum dari adversus Persas, quod & deinceps accidit. Hinc ad sibi Populos demerendos Legatos quaquaversum misisse, quorum in hac Oratione fit mentio, credere par est. Non tamen Imperatoria dignitas demandata ei fuit priusquam ad Cheronæam victor Græcos omnes domuerit. Διόπερ ἐν Κορίνθῳ τοῦ κοινοῦ συσχεθέντος διαλεχθεὶς περὶ τοῦ πρὸς Πέρσας πολέμου, καὶ μεγάλας ἐλπίδας ὑποθεὶς προετρέψατο τοὺς σωζόμενους, εἰς πόλεμον. Τέλος ᾧ τῶν ἑλλήνων αὐτὸν στρατηγὸν ἀντοκράτορα τῆς Ἑλλάδος, μεγάλας παράσχεσθαι ἐποιεῖτο πρὸς τὴν ἐπὶ τὰς Πέρσας στρατίαν. Διατάξας δ' ἐκάστη πόλει τὸ πλῆθος τῶν εἰς συμμαχίαν στρατιωτῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Quapropter Corinthi congregato Provinciæ Concilio, sermone habito de suscipienda in Persas expeditione, ac spes magnas ostentans, Populos ad bellum cohortatus est. Cum denique Græcorum omnium suffragiis creatus Imperator supremus universæ Græciæ, ingenti apparatu sese ad illud instruxit, atque imperato unicuique Civitati militum numero, quem dare in commune voluit, in Macedoniam se restituit ^a.

[c] Ea promissa intelligenda sunt, quæ Atheniensium Oratores è falsa illâ legatione, ut eam Demosthenes vocat, à Philippo retulerant, hic autem numquam impleverat, de quibus n. I. Orat. de Pace.

I N O R A T I O N E M.

[d] **P**ylas descripsimus n. [r] Orat. i. contra Philippum, quæ cum Regi aditum darent in Græciam, non prius destitit, quàm occupaverit. Quin idcirco Thebanis auxiliatum, gessisse Phocense bellum Demosthenes dicit in superiori Oratione, ut illarum potiretur, quæ in Phocensium erant ditio, ab ipsisque custodiebantur. Id Atheniensibus, qui probè

^a Diod. ut supra, a. 4. O. 110.

hujusce

hujusce rei momentum æstimabant, doluit adeo, ut Orator ad concitandam in falsæ Legationis Collegas Plebem, hoc maximè utatur loco. Siquidem tantæ culpam jacturæ in eos conjicit, urgetque, nisi Rempublicam subdolis promissis decepissent, Phocensibus affuturam, prohibeturamque occupari à Philippo Pylas, nedum Phocidem ferro, ac flammâ labefactari: καίτοι δύο χρησιμώτερος τόπος τῆς οἰκουμένης εἴδ' αὖν εἰς ἐπιδείξαι τῇ πόλει κατὰ μὲν γλῶ, Πυλῶν: ἐκ θαλάσσης δ', τῷ Ἑλλησπόντῳ, ἃ σωμαφότερα εἴποι πεπεράκασιν αἰχρῶς, καὶ κατ' ὁμῶν ἐγκεχευέκασιν Φιλίππῳ. *Enimvero, inquit, duo in terris loca utiliora Reipublicæ nemo possit ostendere, Pylis in terrâ, Hellesponto in mari. Utraque isti turpiter vendiderunt, vestroque damno in Philippi manus prediderunt*¹. Tantam Atheniensibus illatam perniciem nunc etiam exaggerat, ejusque reum facit Macedonem, non communicata cum aliis culpâ quippe qua nunc Regem solum, causæ inferviens, conflagrare velit.

[E] Quid hoc rei sit, cum taceant Historiæ, è tenebris industriâ quadam educere opus est. Philippus hoc eodem a. 1. O. 109. res Thessalicas iterum composuerat, de quo alibi erit sermo. Id Finitimis populis gratum acciderat præter modum, atque ideo arctiori cum ipso familiaritate se copularant, suaque liberalius ei dirigenda permiserant¹. Igitur cum nihil sibi ab hujusmodi Populis timendum videret, ac tutum in Peloponesum iter pateret, illuc exercitum duxit, ratus aliquid sibi utilitatis obventurum ex acerbis eorundem Peloponnesium dissidiis. Antequam verò in hac regione vestigium faceret in Ætoliâ irrumpit, Naupactum cepit, Leucadem in Acarnania, Ambraçiam in Epiro, Corinthiorum urbes pertentavit. Athenienses rei novitate, audaciâque Regis commoti, veriti etiam, si semel ea loca in ditionem suam redigeret, ejus deinceps felicitatis imperum nullatenus cohibere posse, statim Demosthenem, aliosque Legatos in Peloponnesum miserunt, qui populorum alios ad expedienda contra ipsum arma concitarent, alios ab ejus-

¹ Demosth. de falsa legat.

¹ Diod. lib. xvi.

CONTRA PHILIPPUM II. 335

dem consuetudine abducerent. Fuit hoc ad refrænandum Macedonicæ victoriæ cursum perutile; nam tunc Philippus in Peloponesum non irruit, à Leucade, Ambraciâque abstinuit, ut ab Oratore nostro admone-
mur^m: 'Οὐδ' αἱ πέρυσσι πρεσβεῖαι περὶ τῶν Πελοποννήσου ἐκεί-
ναι, ἢ κατηγορεῖται, ὡς ἐγὼ, ἢ Πολυδάκτος ὁ Βέλτιος ἐνεπεί-
χῃ, ἢ Ἡγήσιππος, ἢ Κλειτόμαχος, ἢ Λυκούργος, ἢ οἱ ἄλλοι πρέσ-
βεις περὶ ἤλθομεν, ἢ ἐποίησαμεν ἐπιχειρῆν ἐκείνον, ἢ μὴτ'
ἐπ' Αμβρακίαν ἐλθεῖν, μὴτ' ἐς Πελοπόννησον ὀρεμῆσαι. Ne-
que illæ superioris anni Legationes absque emolumento
fuerunt, quas ego, & Polyæctus optimus ille vir, Heger-
sippus, Clitomachus, Lycurgus, alique obivimus, nec ob-
jurgationes quas fecimus; siquidem ipsum cohibuerunt, ne
contra Ambraciam veniret, aut in Peloponesum invade-
ret. Non tamen Argivos, Messeniosque à Regis ami-
citiâ dimovere potuerunt, quamvis apud eos Demo-
sthenes gravissimam illam Orationem habuerit, quam hic
recenset. Nam cum veterem suam in Lacedæmonios
simultatem Gens illa animo recolens, malum iis inferre
cuperet, Macedonum viribus, atque auctoritate recreata,
occasionem tenere voluit. Philippus enim promiserat mox
ipsis futurum auxilio, atque interim pecuniâ, promissis,
atque aliquâ fortasse militum manu confovebat. Hæc
autem ea reputo beneficia hætenus in ipsos collata,
quæ à Demosthene in præsentia non sine strepitu,
Oratoris more, perhibentur. Id solum in hac nostra
rerum compositione nonnihil difficultatis commovere
potest, quod cum Philippica tertia, cujus verba sunt
nuper laudata, an. 3. O. 109. dicta fuerit, non eadem
esse videtur Legatio à Demosthene suscepta anno proxi-
mo, secundo nimirum ejusdem Olympiadis, atque
altera illa, quam in hac secunda Philippica, quæ a. 1.
habita est, obisse dicit. Verùm si Orator non semel,
at bis legati ad Peloponenses munere defunctus fuisset,
cur id silentio prætermisisset, cum præsertim in rem
foret non prætermittere? Rursus Philippica tertia ha-
bita fortasse est initio memorati anni tertii; secunda in
fine primi. Quare nec malè huic temporis intervallo

^m Demosth. Philip. 3. ut vulgo habetur.

quadrat illa *superioris anni* significatio; nec est ex Oratorum more res gestas acu, ut aiunt, attingere, nisi id faciat ad Causam.

[F] Hanc admirabilem Atheniensium magnanimitatem narravimus n. [D] Orat. de Classibus. Nunc solùm addimus, Alexandrum, qui modò inter Philippi Progenitores adnumeratur, ejus Avum fuisse, Magni Alexandri proavum. Sic enim ex Herodoto clarissimæ hujus Familiæ series colligitur. Amyntas, Alexander, de quo hìc sermo, Amyntas, Philippus, Magnus Alexander, qui cum sine Liberis decesserit, non incommodo fortunæ lusu accidit, ut ibi Genus amplissimum stirpitus abscissum fuerit, ubi pervenit ad summam gloriæ, potentiæque proceritatem, ne unquam ignobili Posterorum socordiâ, veluti vetustate ac senio, robur & dignitatem suam amitteret.

[G] Thebanos Xerxi Persarum Regi adhæsisse in illa maxima contra Græcos expeditione satis superque narravimus n. H. & N. Orat. de Classibus; nunc idem de Argivis dicendum est, quos in eodem bello cum Barbaro sensisse Herodotus ° memoriæ hominum prodidit. Id autem Lacedæmoniorumne odio, an perfidiâ, incertum relinquit. Si Argivos audiamus, hæc ipsis fuit conjungendi cum Xerxe foederis causa. Circa Perfici belli tempora maximo illi prælio, & clade sex millium suorum Civium perculsi fuerant à Lacedæmoniis, in rerumque suarum metu, atque animorum perturbatione versabantur. Interea iisdem Lacedæmoniis, cunctisque Græcis ad Xerxis transmissionem oculos, ac mentem convertere opus fuit. Cum ad tantam belli molem sustinendam vix omnes initâ societate satis forent, curatum id primùm, ut populorum inter se discordiæ componerentur. Missi igitur undequaque Legati; utque ad rem nostram veniam, Spartani Argos venerunt postulatum, ut deesse nolint communi Græcorum salutem, neve Persas amplecti. Datur ab Argivis responsum, postulata se facturos, si secum foedus triginta annorum pacisci velint, quo temporis

° Herod. in Polyhymni

intervallo,

intervallo, æquato cum ipsis imperio Argivæ præesse regioni satis habeant. Arbitrabantur enim novam interim Juventutem in ejus locum suffectum iri, quam florentissimam bellum absumpserat, & quæ posset patriam reddere libertati. Lacedæmoniis oblatam conditionem recusantibus, Argivi ad Persas transferunt. Contra verò si fides Græcorum aliis adhibenda sit, sponte Argivos in Xerxis amicitiam se dedisse reputabimus. Dicunt enim, eam gentem Regi adhæsisse, ob commemoratam generis cognationem, quam Argivis secum intercedere Persæ fabulabantur. Quippe se genus ducere à Perseo Jovis & Danaes filio, quæ uxorem habuit Andromedam, Cepheo genitam, ex eaque Persen, qui Avo sine virili prole decedente, in ejus Regnum successit, Persidem dixit è suo nomine regionem illam, ibique Persarum stirpem propagavit. Quicquid autem causæ fuerit Argivis sese amicitiam cum iisdem Persis obstringendi, certum est sese obstrinxisse, eamque summâ coluisse fide; quod nunc à Demosthene in Atheniensium memoriam revocatur.

[H] Philippus constanti, firmissimâque benevolentiam Thebanos complexus est, quousque isti cum Atheniensibus, aliisque Græcis conjuncti manus cum illo conferuerunt ad Cheronæam. Argivos etiam perpetuò fovit, cum Peloponeso inhiaret, existimaretque ad eam acquirendam maximum inde sibi adjumentum fore, ut jam annotavimus.

[I] De iis promissionibus loquitur, quæ à Philippo venerunt in falsa illa Legatione, de qua proloquuti sumus. Sed mirum est, quot modis Orator illas proscindat, in suamque flectat utilitatem. Modò falsò relatas dicit ^P, ac dicam Legatis impingit; modò à Philippo re verâ factas, at numquam perfolutas, eumque dolo, fallaciisque fœdatum arguit hoc loco. Utraque opinio Athenis inveteraverat. Igitur Oratoris est alterutram, prout sua interest, usurpare. Vide quæ nuper de hoc argumento diximus.

[K] De Messenia regione, quæ nunc *Belvedere* ap-

^P *Demosth. de falsa legat. de Corona & alibi.*

A a

pellatur,

pellatur, Urbeque Messene, quæ modo communiter à Græcis *Messeniga* nomen obtinet, longa fecimus verba n. [R] (p. 76.) Orat. de Megalopolitis, ubi ipsius odium retulimus, ac bella sæpius adversus Lacedæmonios instaurata, & quando istorum prorsus imperio subjecta fuerit. Huic, ut libertatem vi ereptam restituerent Lacedæmonii, curabat Philippus hoc tempore; & sanè miseris, oppressisque Populis jugum dejicere servitutis æquum videri poterat. Cur igitur Demosthenes ob hujusmodi factum, injustitiæ Regem insimulat? Quoniam regionum Imperia non veteribus monumentis jam situ obsoletis, sed longâ asserere possessione necesse est, ne semper maneant incerta.

[L] Nihil magis unquam Thebanis cordi fuit, quàm Bœotios in provinciam redigere, sibi que obtemperantes habere; nihil antiquius Bœotiis, quàm libertatem suam tueri. Hinc tot bella, & seditiones exortæ sunt, ut alius erit commonendi locus. Igitur cum Philippus Orchomenum, Coronæamque duas Bœotiae Civitates Thebanis dedisset, id si Demosthenes injustum esse arbitratur, nequaquam aberrat à veritate.

[M] Elatea, Urbs non parum illustris, jacebat in extrema Phocide sub Cætæis Montibus, claudebatque in ipsam Phocidem, Bœotiamque aditum è Thessalia; Nomen habuit ab Elato Arcadis filio, qui cæteris fratribus in paterno Regno relictis in hanc oram venit, urbemque condidit^a. Postquam igitur Phocidem Philippus in potestatem redegit, fama erat Elateam velle munitionibus cingere, præsidioque suo detinere, ut istum quoque, nedum Pylarum transitum, quem statim ab occupata Phocide habuit, in Græciam sibi patefaceret. Video autem Demosthenem prudentiâ suâ prævidisse, id modò Regem prætermisurum, ne nimiam de se suspicionem commoveret, sed alio confecturum tempore, ut accidit re verâ; etenim a. 3. O. 110. improvisò Urbem illam oppressit, ac totam confestim Atticam terrore implevit, ut narrat sic Diodorus^b. Eum^a Amphictyones incauto consilio belli Ducem crea-

^a Paus. in Arcad.

^b Diod. lib. xvi.

verant adversus Amphissenses, qui Cirrhæum agrum Deo dicatum colebant. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐνθὺς (ait Demosth. de Cor.) δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τῷ Κιρραΐαν, ἐρρωδοῦσαι φράσας πολλὰ καὶ Κιρραίοις, καὶ Λοκροῖς, τῷ Ελάτειαν καταλαμβάνει. Εἰ μὴ ἦν μὴ μετέγνωσαν ἐνθὺς Θηβαῖοι, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥστερ χειμάρρους ἀν' ἅπαν τὸ πρᾶγμα ἐς τῷ πόλιν εἰσέπεσε. *Ac deinceps, post acceptum Amphictyonici Imperatoris munus, repente congregato exercitu, ac veluti contra Cirrhæam progressus, multum vale dicens Locrensibus, Cirrhæisque, Elateam occupavit. Igitur nisi statim Thebani sententiam suam mutassent, ac sese nobiscum conjunxissent, pestis ista, ac labes, velut hyeme inflatum aquis flumen, in Rempublicam irruisset. Adeo periculosum est, vires, auctoritatemque suam Potentioribus committere. Hoc timore Athenienses perculsi Theatralem pecuniam militari Ærario restituerunt; quodque Demosthenes tot Concionibus persuadere non potuit, illico metus obtinuit; nihil enim animi affectibus eloquentius. Rem ita narrat Philochorus in sexto Atticæ Historiæ libro apud Dionysium Halicarnassæum¹: Λυσιμάχιδης Ἀχαρνέως. Ἐπὶ τῷ τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τὰς νεωσοίκας, καὶ τῷ σκοδοθήκῃ ἀνεβάλλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον. Τὰ δ' ἡ χρήματα ἐψηφίσαντο παντ' εἶναι στρατιωτικὰ, Δημοσθένες γράψαντος. Φίλιππος δ' καταλαβόντος Ελάτειαν, καὶ Κωτίνιον, &c. *Lysimachus Acharnensis. Hoc Prætorē Navalium, atque Armamentariorum fabricam distulerunt, belli causâ contra Philipum initi. Referente quoque Demosthene statuerunt, pecuniam omnem militarem esse. Nam cum Philippus Elateam, Cotiniumque cepisset &c.**

[N] De hac Philippi commutatâ in Phocenses voluntate, quos dudum vastitate, ruinis, ereptâque agri parte in extremas angustias adduxerat, ab uno Demosthene hoc loco certiores reddimur. Puto Regem, ad captandam humanitatis famam, deliniendosque Græcorum animos, ut ei Persici belli provinciam darent; ad cohibendam quoque Thebanorum audaciam,

¹ Dionys. Epistola ad Amm.

quos jam tum arbitror suspectos habuisse, (siquidem paulo post in ipsum cum Atheniensibus conjurarunt), nunc Phocenses benevolentiam, & beneficiis prosequutum fuisse.

[O] Satis est Urbium istarum loca, Amphipolis nempe, Olynthi, Pydnæ, Potidææ, aliarumque in Thracio litore, quibus Athenienses Philippus despoliaverat, sibi ante oculos ponere, ut hæc Demosthenis sententia palam sit. Sic enim Macedonia contra finitimos Thraces, ejus infensissimos hostes, latus contegebat. Sic à litore inimicas classes prohibere poterat.

[P] Thebanos, ac Bœotios hebetioris ingenii famam laborasse multis diximus n. S. Orat. de Pace. Nunc, quod est apud Thebanum Pindarum addimus: τὴν πάλαι λειδορίαν, Βοιωτίαν ἡμῶν, ἀποδριψάντες: *Vetus concivium abstergentes, Bœotiam suam.* Quod verò de ipsorum avaritiâ Demosthenes ait; de cupiditate retinendi, quæ à Philippo acceperant, nempe Orchomenum, Coronæam, ac partem agri Phocensis intelligendum est. Thebanos itaque ob istam, quam ita appellat, avaritiam, & ne illa sibi adimerentur, putabat Rex, nunquam à Macedonum societate defecturos.

[Q] Hanc legationem à Demosthene obitam, ejusque mittendæ causam, & quid in illa Orator egerit, superiori n. E. relatum est.

[R] Anthemuntem Macedoniæ Urbem, de qua recuperatâ à Perdicca Rege mentio fit à Thucydide, Olynthiis Philippum concessisse puto a. 3. O. 105. quò & Pydnam iisdem dono dedit, ut n. E. Olynth. primæ annotavimus. Tunc enim, cum officiis, ac liberalitate illos sibi maximopere demereretur, credere par est hanc quoque Urbem Pydnæ muneri addidisse. Cæterum ejus donatæ Diodorus non meminit, nec quispiam alius, quem viderim.

[S] Potidæam Olynthiis promissam à Philippo, nos docet Historicus Siciliensis, ut nuper laudato numero non reticuimus; At quo illam anno iisdem concesserit, ignoratur. Id actum opinor an. 3. O. 105. cum ip-

* Thucyd. lib. ii.

nam paulo post traditam Pydnam occupavit. Cur enim beneficii gratiam promptâ liberalitate non augetet, vel interpositâ morâ corrumpere?

[T] Proditæ Olynthi scelus his verbis narrat Diodorus^u: 'Επὶ ᾗ τὴν μεγίστην τῶν περὶ τὰς πόλεων Ὀλυθθον στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως τὸ μὲν πρῶτον νικήσας πύς Ὀλυθθίους δυσὶ μάχαις, σιωέκλεισεν εἰς πολιορκίαν. Προσβολὰς ᾗ σιωεχεῖς ποιέμενοι, πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλεν ἐν ταῖς τειχομαχίαις. Τὸ ᾗ τελευταῖον φθείρας χρήμασι πύς προεσηκότας τῶν Ὀλυθθίων Εὐθυκράτῳ τε καὶ Λασθένει, διὰ τούτων προδοθεῖσαν τὴν Ὀλυθθον εἶλε. Διαρπάσας δ' αὐτῶν, καὶ πύς ἐνοικῶντας ἐξανδραποδισάμενος, ἐλαφροπώλησε. *Contra maximam per ea loca Civitatum Olynthum Signa conferens cum ingenti exercitu, primum Cives duobus præliis concussit, atque intra mœnia conclusit. Cum verò milites admoveere mœnibus non cessaret, plures eorum desiderabat. Denique corruptis pecuniâ Euthycrate, Lastbeneque, summum tum Olynthi Magistratum gerentibus, Urbem habuit. Direptam solo æquavit, Cives servituti addixit. Demosthenes rem magis enucleat, ostenditque Prætores illos jampridem donis captos, eodemque fuisse scelere Civium alios sordidatos. Labet Oratoris verba describere. Επειδὴ ᾗ δωροδοκεῖν ἤρξαντο τινες, καὶ δι' ἀβεληρίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον ᾗ διὰ δυσυχίαν, τούτους πισοτέρως ἠγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων. Καὶ Λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας δοθεῖσι ξύλοις. Εὐθυκράτης ᾗ βοῦς ἔτρεφε πολλὰς, τιμὴν ἔδενι δούς. Ἐτερος ᾗ τις ἦκεν ἔχων πρόβατα. Ἄλλος ᾗ τις ἵππους. Οἱ ᾗ πολλοὶ, καὶ καθ' ὧν ταῦτα ἐγίνετο, ἔχ' ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἤξιον τὰς ταῦτα ποιῶντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλυν, εἰμίμων, ἀνδρας ἠγοῦντο. Επειδὴ ταῦθ' οὕτω προήγετο, καὶ τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἰσπείας κεκλημένοι, πλείους δ' ὄντες ἢ μυριοί, πάντας ᾗ τὰς περιχώρας ἔχοντες συμμάχους, μυριοῖς ᾗ ξένοις, καὶ τελέρεσι πενήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολίων τετρακισχιλίοις, ἔδεν αὐτοὺς τούτων ἠδυνήθη σῶσαι, ἀλλὰ, &c. *Postquam verò nonnulli cœperunt muneribus affici, ac Plebi propter amentiam quan-**

^u Diod. lib. xvi. a. 1. O. 108.

dam, vel potius propter i felicitatem illos sibi fidei res existimare, quàm ipsius consulentes saluti. Et postquam domum suam Lasthenes trabibus è Macedonia adductis contignavit; Euthyrates sibi nullo pretio armenta Bcum comparavit; quispiam alius Equorum; alius greges Ovi-um; Plebs autem, cujus damno hæc fiebant, non solum huiusmodi hominibus non irasci, non pœnas infligere, sed suscipere, laudare, obsequio prosequi, virorum prudentiâ præditos existimare. Postquam igitur res hac processit, ac munera in Cives imperium tenuerunt, quanquam ipsi (Olynthii) è domesticis viribus Equites mille, Ped- tum plusquam decem millia in Castris haberent, Fini- timorum omnium societate fruerentur, à nobis decem Mercenariorum militum millium, trium pariter nostrorum Civium millium, quinquaginta Triremium auxilium ac- cepissent; attamen nihil horum salutem ipsis afferre po- tuit; Sed, &c.^x

[v] Magnesium à Philippo Theffalis dono datam, conjecturam fecimus n. K. Olynth. 2. Quod autem tunc opinati sumus, certum nunc redditur ex hoc Demosthenis loco, ubi id palam affirmatur. Quin etiam id munus Rex callidus, ac solertissimus Nicææ dono cumulavit, quo dono omnem de se amovere studuit suspicionem, si quam Theffali haberent. Munitissi- mum quippe iis locum, & in ipsis Thermopylarum angustiis positum tradidit. Munitionem istam cum aliis circa Pylas, Phocenses daturus se Atheniensibus promiserant, si ab iis opem recepissent. Receptâ verò, fidem haudquaquam servarunt, ut nos Æschi- nes ^γ commonefacit: Οὐ πολλῶν ὃ χρόνῳ πρὶν ἢ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνῃ γενέσθαι, πρὸς ὑμᾶς ἡλθον ἐκ Φωκίων, βοηθεῖν αὐτοῖς κελεύοντες, καὶ ἐπαγγελόμενοι παρα- δώσιν Αλπωνόν, καὶ Θρόνιον, καὶ Νίκαιαν, τὰ τῶν παρόδων τῶν εἰς Πύλας χωρία κύρια. Ψηφισαμένων δ' ἡμῶν παρα- δῆναι Προξένῳ τῷ στρατηγῷ τὰς Φωκίας ταῦτα χωρία, καὶ πενήκοντα πληρᾶν τελέρεις, καὶ πύς μέχρι τελέκοντα ἔτη γεγονότας ἐξιέναι. Ἀλλ' ὅτι παραδῆναι τὰ χωρία προξένῳ,

^x Demosth. de falsa legat.

^γ Aesch. de falsa legat.

ἔδῃσαν οἱ Τύραννοι τὰς πρέσβεις τὰς ἐπαγγελιαμένους ὑμῖν παραδῆναι τὰ Φυλακίαια, &c. *Paulò antequam pacem feceritis, venerunt ad vos Phocensium Legati, auxilium sibi postulatam, renuntiatumque, se vobis Alponum, Thronium, Nicæam tradituros, quæ loca itineribus ad Pylas imminebant. Ea decrevistis Proxenum Imperatorem à Phocensibus accipere, ac simul iis auxiliatum ire cum Triremibus quinquaginta, quas omnes conscenderent, qui Trigesimum ætatis annum non superassent. Verùm munitiones illas Proxeno non consignarunt, earumque loco Tyranni Legatos in vincula conjecerunt, qui retulerant, vos in earundem possessionem immissum iri &c. Nicææ nulla apud Herodotum, Thucydidem, Xenophontem mentio, proinde recens condita existimari potest.*

[x] Eodem anno, quo isthæc Oratio dicta est, Philippus in Thessaliam venit, quæ cum nunquam factionibus proscindi desisset, iterum in unaquaque Civitate Tyrannis invaluerat; eaque pars, rerum potiebatur, quæ plus armis valeret. Μετὰ ᾧ ταῦτα παρελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν, καὶ τὰς Τυράννους ἐκ τῶν πόλεων ἐκβαλὼν, ἰδίαις ταῖς ἐννοίαις ἐποίησεν πρὸς Θετταλοὺς. *Deinde in Thessaliam progressus ejecit è Civitatibus Tyrannos, sibi que benevolos hoc beneficio Thessalos constituit; Diodori testimonio. Tunc autem, ne rursus Civium divisione malum istud ingrueret, dubitari nequit unicuique Civitati Decemviratum præfecisse, de quo Demosthenes in præsentia loquitur, novamque induxisse formam Reipublicæ. At si credimus Oratori nostro, medicina ipsa morbum auxit.*

Pag. 122. Lin. 4. Τὸν τὴν Πυλαίαν ἀποδόντα. Pylæa idem, ac Senatus Amphictyonum, è Pylis, ubi aliquando Senatus ipse conveniebat, ut diximus, desumptâ nuncupatione ^z. In hoc Thessalos locum habuisse nemo dubitat, & nos retulimus n. B. Orat. de Pace. Quid igitur hoc rei est: Philippum hanc illis dignitatem dedisse, ut nunc dicitur, si eadem jamdiu honestaban-

^z *Æsych. Strabo, lib. viii, ix.*

tur? In tanta hujusmodi facti obscuritate, quasi per caliginem mihi videre videor, non de Senatoria in eo Conventu auctoritate Demosthenem loqui (hanc enim tum temporis obtinuisse Theffalos Æschinis testimonio accepimus ².) Verùm de aliqua donorum parte, aut pecuniæ munere, quibus Rex frueretur, ut Pythiorum ludorum præses, quos etiam Pylææ nomine contineri non dubito, siquidem ad Pylagoras, & ad Amphictyonum confessum pertinebant. Ut istuc mentem adducam, id in causa est, quod nisi de aliquo pecuniæ, aut rerum emolumento agat Orator, insulsè in vicem opposuisset Amphictyonicam potestatem, ac Theffalorum vestigalia. Quæ enim hujusmodi foret illatio? Theffali Pylææ dignitate à Philippo aucti, nunquam putarunt Portoria sibi ademptum iri. Debet enim in eadem specie sibi sententia adversari; ut aliud istud eodem loco venustè dicitur: putandum non erat, ut qui Magnesiam, ac propria Theffalis dabat, ipsis quæ sua erant erepturum. Deinde novum non est, donorum, & hostiarum partem iis cedere, qui Sacrorum Præfecturam gerebant.

Quod verò paulò post Orator habet salutem Reipublicæ, ac libertatem cautè tuendam, eaque in re nemini fidendum esse, plenum est consilii, sagacitatis, prudentiæ. Memini hanc fuisse sententiam Iphicratis Ephialtæ filii, cum sancientiæ pacis cum Lacedæmoniis ei curam Athenienses commiserunt: καὶ γὰρ ἐκείνόν, Φασιν, ἐξ ἀπαιώντων τί τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ προεινόντων πίσιν ἢ τινὰ βούλειαι λαμβάνειν, εἶπεν. Ὅτι πίσιν ἂν αἰεταὶ γενέσθαι μόνῳ, εἰ δείξαιεν, ὅπως, ἂν ἀδικεῖν βέλονται, μὴ διωήσονται, ἐπεὶ, ὅτι γε βελήσονται, εὖ εἰδέναι, ἕως ἂν ἔν διαώσῃται, πίσιν ἐκ εἶναι. Etenim inquit; cum Lacedæmonii quapiam in re subdolè agerent, ac præ se ferrent, quamcunque ab ipsis cuperet avertendæ fraudis fidem caperet; illum dixisse: hanc solam idoneam fidem putare, si ostenderent, nunquam ipsorum fore potestatis malè se gerere, etiamsi vellent. Nam quòd vellent, haudquaquam dubitare. Nullam igitur habiturum

² Vide n. B. Orat. de Pace.

fidem,

fidem, quoad malum agere possint. Ita refert Demosthenes^b.

[Y] Æschinem carpit, cæterosque Legatos, qui magnifica illa promissa, superiùs memorata, à Philippo retulerant.

[Z] Hæc secunda Legatio est, quam Demosthenes, Æschines, alique octo ad Regem Philippum obierunt, cui aliquâ diligentia enarrandæ verbis non perperimus n. 9. Orat. de Pace.

[a] Inter Demosthenis Adversarios, qui istud in eum scomma jacebant, de quo nunc habetur sermo, princeps erat Philocrates, ut ipse ait in Oratione de falsa Legatione^c: ἑπανασταὶς δ' ὁ Φιλοκράτης μάλα ὑβρισικῶς, εἰδέν ἐστιν, ἔφη, θαυμαστὸν, ὡς ἄνδρες Ἀθιναῖοι, μὴ τὰντα ἐμοὶ ἢ Δημοσθένει δοκεῖν. Οὗτος μὲν γὰρ ὕδαρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. Καὶ ὑμεῖς ἐβλάτε. *Cum surrexisset Philocrates valdè petulanter, nihil mirum est, Athenienses, dixit, si diversam à Demosthene sententiam habeo; hic enim aquam, ego vinum bibo. Id autem vos risu prosequeremini.* Oratorem nostrum fuisse abstemium tradunt Lucianus, & Plutarchus^d. At cur istud veluti quid contumeliosum objicerent non satis video. Fortasse Oratores ad elucubrandum pigros, hebetioresque existimabant, qui vino mentem non exhilarassent, ut Poetis id opus esse Flaccus arbitratur.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma Profiliit.

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Sunt Horatii verba. Contra verò, qui à vino abstinent, acutioris ingenii esse putat Servius, Demosthenis, & Lycurgi Spartani exemplo, ad illum Virgilii versum in 3. Ænead.

acri quondam regnata Lycurgo.

Nostrum non est litem dirimere, quam non æquo utrinque numero Patroni tuebuntur.

[b] Cum per ea tempora navigandi ars prætergressa non esset puerilia, ut ita dicam, instituta, & perquam

^b Demosth. Aristocrat. ^c Demosth. de falsa legat. ^d Plutarch. in vita Lucian. in Elogio Demosth.

rarò velivolæ naves altum tenerent, acta remis navigia litus legebant. Idcirco Græcis per Ægæum navigantibus difficile, atque, incommodum erat Athos, & Chersonesi peninsulam circumire, seu quod longius iter, seu quod resiliantibus ventis naufragii periculum obirent naves. Hinc sæpius à Græcis tentatum, utrumque isthmum perfodere, sed irritò conatu. Nam posuit natura insuperabiles aliquot rerum terminos. Id opus se perfecturum promiserat Magnanimus Philippus. Quin & locus ducendæ fossæ descriptus fuit: Καὶ τοὶ Χερρόνησος οἱ ὄροι, scribit auctor * Orationis de Haloneso, εἰσὶν ἐκ ἀγορᾶ, ἀλλ' ὁ βωμὸς τῆς Διὸς τῆς ὀρέας, ὅς ἐστι μετὰ τὸ Πτελεῖον, καὶ Λόκῃς ἀκτῆς, ὅς ἡ διορυχὴ ἔμελλε Χερρόνησος ἔσεσθαι, ὥστε τὸ ἐπιγράμμα τὸ ἐπὶ τῆς βωμῆς τῆς Διὸς τῆς ὀρέας δηλοῖ. *Chersonesi fines haud sunt Forum, sed ara Jovis Montani, quæ jacet inter Pteleum, & album litus, ubi perfectio futura erat Chersonesi, ut Epigramma ostendit, ejusdem Montani Jovis Aræ inscriptum.*

[c] Ipsum Demosthenem audiamus locum istum satis diligenter explicantem †. Postquam enim relatas ab Æschine ingentes illas, à nobis enarratas, & à Philippo factas Reipublicæ promissiones descripsit, hæc statim verba subjicit: Εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ ταῖς εἰκότως, καὶ δοκῶν μὲν ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, καὶ ἀνὴρ θαυμαστός, καλεῖται μάλα σεμνῶς. Ἀναστιάς δ' ἐγὼ, ταῦτά τε ἐκ ἑφύω εἰδέναι, καὶ ἐπερωτῶν τι λέγειν τῶντων, ὧν εἰς τὴν βαλὼν ἀπηγγέειλα. Καὶ παραστιάς ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν, ἔπειτα καὶ Φίλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. Ὑμεῖς δ' ἐγελάτε, καὶ ἔτ' ἀκύνειν ἠθέλετε, ἔτε πιστεύειν ἐβόλεοτε ἄλλα, πλὴν ὅτι ἔπος ἀπηγγέειλε, καὶ νῦν τὰς θεάς, εἰκὸς τι παθεῖν ἐμοί γ' ἐδοκῆτε. Τίς γὰρ ἂν ἠνέχετο, τηλικαῦτα, καὶ ποσαῦτα ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦτα ὡς οὐκ εἶναι λέγοντες τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων πούποις; *Cum super his (Æschines) meritò bene audiret, atque optimus esse Orator, vir admiratione dignus videretur, perquàm tumidus descendit. Ego verò ad dicendum surgens, me quidem nihil horum conscium*

* Orat. de Halori apud Demosth.

† Demosth. de falsa legat.

CONTRA PHILIPPUM II. 347

esse renuntiavi, eaque referre conatus sum, quorum certiore Senatum feci. Cum illico hinc unus, illinc alter, & hic ipse Philocrates commoti, clamare, me deterrere, demum irridere. Vos autem ridetis, nec me audire, nec aliud quicquam voluistis credere, quàm quæ iste retulerat. Et sanè p. r. Deos immortales id peragi à vobis consentaneum mihi videbatur. Quis enim se cohibuisset inflatus spe, hujusmodi sibi utilitates obventuras; eique non irasceretur, qui eadem ipsa negaret unquam fore, illosque reprehenderet, qui hæc fieri curassent?

CHERSONESI REBUS

IN ARGUMENTUM.

[A] **H**Uic Orationi gravissimæ quidem, atque admirabili, annus 3. O. 109. assignandus est. Scribit enim Dionysius ^z. μετὰ Πυθοδότον ἐστὶ Σωσιγένης, ἐφ' ᾧ τὴν ἐννάτῃ διελέλυθε καὶ αὐτὸς Φιλίππου δημοφιλῆς περὶ τῶν ἐν Χερρόνησσι στρατιωτῶν, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπίθου ξενικόν. Ἀρχὴν ἔχουσα ταύτῃ. Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθῆναιοι, τὰς λέγοντας ἀπαντᾶς ἐν ὑμῖν, μήτε πρὸς ἑχθρὰν ποιῆσθαι λόγον μὴδένα, μητε πρὸς χάριν. *Post Pythodotum Sosigenes Prætor fuit, sub quo nonam contra Philip-
pium habuit Orationem de Militibus in Chersoneso de-
gentibus, ne Peregrinorum Copiæ, quæ Ducem habent
Diopithem, dimittantur. Quæ Oratio sic incipit: Ἔδει μὲν,
&c. Sosigenes autem Præturam gessit memorato a. 3.
O. 109. ut Diodorus ^b est auctor. Quanquam &
ipsa Oratio tempus suum prodit. Demosthenes enim
statim atque ad dicendum aggreditur, clamat Philip-
pum per undecim jam menses Thraciæ bellum gerere.
Cum igitur hanc expeditionem suscepit ann. 2.
eiusdem Olympiad. 109. necessariò Demosthenem in-
sequenti anno Concionem istam protulisse dicendum
est. Sic autem Diodorus ⁱ ad memoratum annum
secundum scribit: Κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν, Φίλιππος τὰς
ἐπὶ Θράκῃ πόλεις ἐλλυμίδας εἰς εὐνοίαν προσκαλεσάμενος,
ἐξεράτθυσεν ἐπὶ Θράκην. Κερσοβλέπτης γὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν
Θρακῶν διέειλε τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντῃ πόλεις ὁμορξάσας τῇ
Θράκῃ καταστρεφόμενος, ἢ τὴν χώραν καταφθεῖρων. Βελό-
μενος ἔν ἐμπράττει τῶν βαρβάρων τὴν ὁρμὴν, ἐξεράτθυσεν*

^z Dionys. Halicarn. Epistola ad Antm.

ⁱ ut supra.

^b Diod. lib. xvi.

ἐπ' αὐτοὺς σὺν πολλῇ δυνάμει. Νικήσας ἢ πλείοσι μάχαις
 τοὺς Θρᾷκας, τοῖς μὲν καταπολεμηθεῖσι Βαρβαροῖς προσέταξε
 δεκάτας τελεῖν τοῖς Μακεδόσι. Αὐτὸς δ' ἐν τοῖς ἐπικαίροις
 τοῖς κλισίας ἀξιολόγους πόλεις, ἔπαυσε τοὺς Θρᾷκας.
 Διόπερ αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις ἀπολλυθεῖσαι τῶν φόβων, εἰς
 τῷ συμμαχίαν τῷ Φιλίππῳ προθυμότατα κατελάχθησαν.
Dum esset in Macedonia Philippus, græcas in Thracia
Urbes ad sui benevolentiam invitavit, ac deinde bello
Thraciam petivit. Etenim Kerfobleptes Thracum Rex
circa Hellespontum Civitates evertibat Thraciæ finitimas,
diripiebatque regionem. Cupiens igitur frangere Barba-
rorum impetum, contra ipsos movit ingenti exercitu;
superatisque Thracibus non uno prælio, Victis imperavit,
Decimas persolvere Macedonibus. Ipse verò, ubi oppor-
tunum existimavit, conditis Oppidis, Thraces coercuit.
Quare Græcorum per ea loca Civitates metu Barbarorum
liberatæ summâ alacritate in Philippi societatem con-
cesserunt.

Quod verò ad argumentum attinet, jampridem re-
 tulimus, Kerfobleptem a. 4. O. 106. Chersonesum
 Atheniensibus donasse, exceptâ Cardianorum urbe,
 quanquam hanc etiam illi vetusto ad se jure pertinere
 arbitrarentur. Anno igitur secundo O. 109. ut dixi-
 mus, cum Philippus Kerfobleptem in ordinem coegis-
 set, Cardiani sibi ab Atheniensium Copiis metuentes,
 Macedonico fœdere se communierant. Nihilo tamen
 fecius Diopithes, qui pridem in Chersonesum duxerat
 Atheniensium Colonos, occasionem nactus, cum Rex
 longè in Thracia gravi detineretur bello, Colonos
 ipsos Cardiae quoque collocare statuit. Resistunt
 Cives, Diopithes Urbem aggreditur; implorant illi
 Macedonis opem, qui cum sese à Thracico bello ex-
 pedire nondum posset, per Legatos Athenis orat So-
 ciorum causam, ac Diopithem violatæ pacis pendere
 pœnas poscit. Adsunt Philippo capti muneribus Ora-
 tores, Colonorum Imperatori Demosthenes. Quem
 exitum causa habuerit nemo tradit; verùm secundum
 Diopithem arbitror Judicium datum. Quippe è quar-
 ta Philippica, quæ anno quarto laudatæ Olympiadis
 dicta

dicta est, colligitur, adhuc in Chersoneso exercitum suum retinere, quin & Ulpianus ¹ id manifestè affirmat.

[B] Thraciæ Chersonesus, id est Peninsula, qua parte cum ipsa Thracia conjungitur incertos habuit fines. Cum enim Cardiani, qui urbem illius regionis maximam in isthmo positam incolebant, Thraciæ provinciæ, non Chersonesi reputari vellent, ac proinde angustiores huic terminos describerent; non una fuit in iisdem assignandis hominum mens, ut ex iis verbis Orationis de falsa Legatione, quæ nota ultima superioris Orat. Retulimus, cognoscitur. Regio erat ad fauces Hellesponti sita, quapropter nullus miror, si de ipsa retinenda & Thraces, & Philippus, & Athenienses adeo laborabant. Urbes in ea splendidiore, præter Cardiam, fuerunt Sestus, Eleutes, Madytus, Alopeconesus. Atheniensium primus illam habuit Miltiades Cypseli filius. Rem ita accidisse narrat Herodotus ^m. Chersonesum obtinebant Dolonei Thraces, sed ab Absinthiis diuturno bello pressi, ac profligati. Legati igitur à suis Regibus Dolonei Delphos venerunt, Oraculum consulturi. Pythia respondit, eum sibi Regem imponent, à quo primum hospitio reciperentur. Per Phocidem, Bœotiamque sacrâ viâ iter facientes nemo illos Domum suam invitavit. Athenas profectos vix dum Miltiades ignotas intuitus vestes, humaniter ad se vocavit. Illi & Oraculi monitu, & ejus illecti benevolentia, hospiti Chersonesi Regnum detulerunt. Attonitum rei novitate, expositis fatidicis vocibus, secum navem conscendere, Imperium vel ipso auctore Apolline suscepturum, hortati sunt. Tyrannidis, quam tunc Athenis Pisistratus exercebat, pertæsus morem Miltiades gessit Legatis. Chersonenses autem audito Phœbi Oraculo, summâ animorum alacritate ipsum circa sexagesimam Olympiadem Regem sibi constituerunt. Commotam de se expectationem præclarè sustinuit; siquidem Absinthi-

¹ Ulp. in enarr. Philippicæ 4.

^m Herod. in Erato.

os oppressit, Finitimos perculsit, maximam sibi gloriam, otium Chersoneso ejus angustiis muro clausis, comparavit. Mortuo Heroum honores, Sacra, Templum ab ea gente constituta sunt. Sine Liberis fato defunctus, Regnum reliquit Stefagoræ Cimonis filio, sui è matre germani. Quo, filiis pariter orbo, per insidias necato à quodam transfuga, Pisistratidæ Miltiadem maximum illum Ducem, Stefagoræ fratrem, ad Chersonenses miserunt, ab iisque libenter Regiâ auctoritate honestatus est. Verùm Dario Persarum Rege, dum in Græciam transmitteret innumerabilem exercitum, hostiliter omnem illam, oram depopulante, cum regionem suam tueri non posset, Athenas rediit; Persa Chersonesi potitus est. Cum autem apud Marathonem ipso Miltiade Duce atrociter profligatus Europam deseruisset, Chersonesus iterum ab eodem Imperatore Atheniensibus asseritur, ipsorumque deinceps esse vel ipsi Medorum Reges non detrectarunt, ut ait Demosthenes^a: *Φέρε δὴ νῦν ἡνίκ' εἰς Χερρόνησον, τῷ βασιλεὺς, καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν εἶναι, ξένους εἰσπρέμει, καὶ βοηθεῖν ὁμολογεῖ, καὶ ἐπισέλλει ταῦτα, τί ποιεῖ; Φησὶ μὲν γὰρ ὁ πολεμεῖν. Age verò, quando nunc peregrinos Milites in Chersonesum, quam Persarum Rex, omnesque Græci nostram esse fatentur, immittit, & auxilium Cardianis ferre profitetur, idque nobis etiam literis nuntiat, quid agit? dicit autem se bellum non gerere. Deinde negari non potest in Thracum Regum potestatem concessisse; idque factum opinor, cum post bellum Peloponesiacum tantæ illæ Atheniensis Reipublicæ tenebræ fuerunt. Sed cum iterum novâ felicitatis luce perfusa est, illicò ad recuperandam Chersonesum adjecit animum; atque idcirco Charidemum fovit, à quo ipsam sibi restitutum iri arbitrabatur^o; re tamen infectâ, Coty Rege, qui tum provinciæ imperabat, obnitente Donec illam à Kerfoblepte accepit, Cardia tamen retentâ. Hinc Philippo ejusdem peninsulæ occupandæ occasio, stu-*

^a Demosth. Philip. 4.º Demosth. ad Aristocrat.

dium, molitio; hinc Atheniensibus tuendæ sollicitudo, cura, cogitatio; quod ipsis feliciter contigit ob navale robur, atque illorum hominum in Rempublicam benevolentiam, quam pro sua gravi cum Cardianis Atheniensium hostibus æmulatione vehementiùs retinebant. Quamobrem cum Philippus Byzantium obsedisset, atque illi timerent, si in potestatem redigeret, malè sibi à Cardianis fore; Urbe ab Atheniensibus liberatâ, tantis lætitiis incescit Chersonesi Gens, ut summis honoribus pro accepto beneficio eosdem Athenienses fuerit prosequuta. Profectò Decretum ipsum nobis à Demosthene ° renuntiatum, operæ pretium est audire. Sic autem habet: Ψήφισμα Χερρόνησιτῶν. Χερρόνησιτῶν οἱ οἰκῶντες Σήσον, Ελεῦσινα, Μάδυνον, Αλωπεκόνησον, σεφανῶσιν Αθλωαίων τινὼ Βυλλῶ, καὶ τὸν δῆμον χρυσῶ σεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἐξήκοντα, καὶ Χάριτος βαμὸν ἰδρύσθαι, καὶ δῆμον Αθλωαίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθὸν πράττειν γέγονε Χερρόνησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς Φιλίππου, καὶ ἀποδὼς τὰς παλαιὰς, τὰς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. Καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ ἐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὃ, τι αὐτῷ διῶναι ἀγαθόν. Ταῦτα ἐψηφίσαντο κοινῶ Βυλλῶν καὶ Αθλωαίων. *Decretum Chersonensium. Chersonenses qui Sestum, Eleuntem, Madytum, Alopeconesum habitant, coronant aurea corona sexaginta talentorum pondere Senatam, Populumque Atheniensem; ac extruendam decernunt aram Gratiae, & Populo Atheniensi, quòd Chersonensibus maximum bonorum omnium perfecerit, ab ipsis depellens Philippi jugum, ac restituens Patriam, leges, libertatem, Sacra. In perpetuum verò non desinent ei gratias agere, atque habere, cunctisque illum beneficiis prosequi, quantum fuerit suarum virium. Hæc in communi Senatu decreverunt.*

[c] De Cardianis satis superque loquuti sumus in annotationibus ad Orationem de Pace, p. 328.

[d] Philippus occupatis Pydnâ, Potidæâ, Amphipoli, ac tot aliis Civitatibus, Atheniensium foederatis, de quibus pluries facta est mentio, maximam Thracii litoris

partem adjecerat ad Imperium suum, magno splendoris incremento; majori, potentiae; maximo, securitatis.

[E] Odryfarum Regno nemo Thracum Regum par habuit Imperium, non viribus, non dignitate, non opibus, non magnitudine. Describitur à Thucydide^p, ejusque oram maritimam ab Abderitarum Urbe ad ostium Istri fluminis quatuor dierum, ac totidem noctium navigatione prætervehi posse scribit ab oneraria navi, si brevissimum cursum teneat, & valido vento à puppi circumferatur; terrestri autem itinere, si rectà vir expeditus prætergrediatur, undecim diebus peragrari. Tredecim verò à Byzantior ad Leæos, & ultra Strymonem fluvium, ubi quàm longissimè à mari distat. Tributi nomine Seuthem Regem (qui ejusdem Thucydidis ætate vixit) à Græcis in Thracia Urbibus, ab ipsisque Barbaris quadringenta accepisse talenta signatæ pecuniæ, ac totidem, si auri, argenti-que munera æstimarentur, præter cujuscunque generis vestes innumeras. His denique verbis narrationem concludit: ὥς ἐπὶ μέγα ἡ βασιλεία ἦλθεν ἰχθύος. Τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μετὰ τὴν Ἰονίαν κόλπον, καὶ τὴν Εὐξείνῃ πόντῳ μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδω, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονία. Ἰχθυὶ δὲ μάχης, καὶ στρατοῦ πλήθει, πολὺ δότερά μετὰ τῷ Σκυθῶν. Adeo ut Regnum ad magnum potentiae robur pervenerit. Omnium enim, quæ sunt in Europa inter Ionium sinum, Euxinumque pontum, & Ærario, & omni aliâ felicitate maximum fuit; at pugnandi robore, & militum Copiis, secundum locum habet, & longius quidem à Scytharum Regno.

IN ORATIONE M.

[F] **C**onsule n. [A]. ubi rem enucleavimus.

[G] **C** Athenis, ut Romæ, publicum Civitatis Consilium Senatus constitutus est, qui in populari

^p Thucyd. lib. iii.

B b

Republīca

Republica Plebis auctoritatem regeret, quid ejus interesset commoneret, ac veluti facem rebus agendis præferret. De Atheniensi locuples adeo sermo est apud maximum Sigonium^a, ut inde hauriant necesse est, qui in hoc argumento versantur; aliqua tamen addemus. Senatum igitur Athenis instituit, qui optima quæque tradidit huic Reipublicæ, Solon^r. E quadringentis Viris, centum è qualibet Tribu, quæ tum temporis quatuor solùm fuerunt, composuit. Deinde Civibus in decem Tribus divisus, Clisthenes auctor fuit, ut selectis ex earum qualibet quinquaginta Senatoribus, omnium numerus quingenti forent, unde ἡ τῶν πεντακοσίων βελή *Senatus quingentorum* appellatus est. Quotannis eligebatur, & forte quidem. Hæc autem fortiendi ratio. Singularum Tribuum Curatores Civium suorum nomina, qui per ætatem possent, aut ipsi vellent in Senatum cooptari, singillatim æneis tabellis inscribebant, quibus in urnam conjectis, ut quisque educebatur, ex altera urnâ tot fabis refertâ, quot in illa primâ fuerunt nomina quinquagenis autem albis, reliquis nigris, fabam suam accipiebat, quæ si alba foret, inter Candidatos ille connumerabatur. Quamobrem τοὺς βελήτας ἀπὸ κνᾶμς, *Senatores à faba* sæpius eos vocat Thucydides, & Andocides^r. Deinde cujusque Candidati mores, & vita, veteris Senatus Judicio subijciebantur, qui si essent probati, ille Senator renuntiabatur, si reprobati subfortiebantur alium atque illud Judicium δοκιμασίαν vocabant. Demum solemnī jurejurando profitebantur, Reipublicæ se consulturos, Civium neminem in vincula conjecturos, nisi proditiōis, aut peculatus causâ. Quæ omnia paucis his verbis Demosthenes^r complectitur. Προεληλυθὸς δὲ χρόνῳ λαλῶναι βελέειν Ἀπολλόδωρος. Δοκιμαθεὶς δὲ, ἡ ὁμόσας τὸν νόμιμον ὄρκον, συμβάντος τῇ πόλει καὶ εἰς πικρὺν, &c. *Post ubi tempus processit, Apollodorus sorte educitur in Senatum, Judicio probatur, jurat legitimū jusjurandum, cum hujusmodi*

^a Sig. lib. ii. C. 3. de Rep. Athen.

^r Plutarch. in vita

Solenis.

^s Thucyd. lib. viii. & alibi Andoc. Orat. de Myst.

^t Demosth. in Nicæ.

se offert occasio Reipublicæ, &c. Ætas Senatoria triginta fuit annorum, ut à Xenophonte^u docemur, dum ita scribit: καὶ ὁ Σωκράτης, ἵνα πίνω, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ἦ, ὡς ἄλλο τι ποιῶ, ἢ τὰ προηγορούμενα, οἰσατέ μοι μέγας πόσων ἐτῶν δὲ νομίζειν νέος εἶναι τὸς ἀνθρώπους. Καὶ ὁ Χαρμίδης. Ὅσα περ, εἶπε, χρόνος βελέειν ἐκ ἔξερω, ὡς οὕτω Φρονίμοις ἔσι. Μηδὲ σὺ διαλέγεσθαι νεώτεροις τριάκοντα ἐτῶν. Et Socrates, ne igitur, inquit, dubium sit, an aliquid faciam, quàm quæ prænunciata sunt, desinite mibi, quibus annis adolescentiam ad virilem non transgredi ætatem putandum sit. Et Chariacles, iis nimirum, dixit, quibus in Senatum legi nequaquam licet, cum nondum prudentiam sint consequuti. Tu, ait, de illis non loqueris, qui ad annum trigessimum non pervenerunt. Senatoris munus annuum erat, quo præterito, an per aliquot annos ab eo vacarent, nemo tradit, sed vacasse opinor, ne angustiores cæteris facerent hujusce dignitatis locum. Senatu autem movebantur vel dum senatoriâ exornarentur auctoritate, quicumque aliquo se crimine obstrinxissent; idque ἐκφυλλοφορεῖν dicebatur. Εἰ ἐδοκεῖ, sunt Harpocratonis^x verba, τις τῶν βουλευτῶν ἀδικεῖν, διεψήφιστο ἢ βελή περὶ αὐτοῦ, εἰ χρὴ αὐτὸν μηκέτι βελέειν. Ἀντὶ δὲ ψήφων, φύλλοις ἐχεῶντο, δι' ὧν ἕκαστοι ἐπεσημνήναντο τῷ ἑαυτοῦ γνώμῳ. Si Senatorum quispiam malè agere videretur, Senatus de ipso ferebat suffragia, an Senatu dejiciendus esset. At calculorum loco foliis utebatur, quibus unusquisque aperiebat sententiam suam. Qua de re fit etiam mentio à Demosthene, & Æschine^y. Senatus quæ foret auctoritas narrat vir gravissimus, ac politissimus Xenophon^z: τῷ δὲ Βασιλῷ βελεύεσθαι πολλὰ μὲν περὶ τοῦ πολέμου, πολλὰ δὲ περὶ πόλεως χρημάτων, πολλὰ δὲ περὶ νόμων θέσεως, πολλὰ δὲ περὶ τῶν κατὰ πόλιν αἰεὶ γιγνομένων, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ φόρον δέξασθαι, καὶ νεωτέριον ἐπιμεληθῆναι, καὶ ἱερῶν. Senatum verò multa de bello decernere, de comparanda pecunia, de statu legum, de iis, quæ semper improvisò accidunt in Republica, de Sociis. Ejus quoque est tributa

^u Xenoph. memorab. l. 1.
^mosth. in Neær. Æsch. in Timarch.

^x Harpocr. verba.

^y De-

^z Xenoph. de Rep. Athen.

suscipere, Navalium, rerumque sacrarum curam gerere. Rursus ad Senatum pertinebat eos describere, qui ob rei familiaris angustias ἀδωᾶσι vocabantur ^a, & duos quotidie obolos ab Ærario accipiebant ^b; quam pecuniam judico Theatralem illam fuisse, de qua non semel loquuti sumus; idque non temerè, nam cum Aristoteles unum duntaxat obolum victus causâ illos habuisse dicat, duos Harpocraton, utriusque testimonium inter se componitur, si alterum victus, alterum Theatri nomine datus intelligatur; quæ quidem Theatralis erat pecunia, ut supra ostendimus. De iis etiam criminibus, ut latius quod mox è Xenophonte attulimus, explicemus, in Senatu iudicium erat, quæ aliquis in dies committeret, quorumque nulla esset pœna legibus constituta, ut Pollux ^c tradit. Demum ea maxima fuit ejusdem Senatus auctoritas, ut nihil de gravioribus rebus, aut externis in Concione proponeretur, de quo Senatusconsultum non præcessisset, nisi rarò admodum necessitas aliter suaderet. Οὐ δέ γε πὺς χρόνος, affero Demosthenis ^d testimonium, ἴσον ἔς' ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ τύραννος παρελθεῖναι, ἢ ὑμῶν. Οὐδ' ὀλίγος γε δεῖ. Εὐ ἐκείναις γὰρ οἶμαι ταῖς πολιτείαις πάντα ἐξ ἐπιτάγματος ὁξέως γίνεσθαι. Ἰμῶν δέ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τίω βασιλῶ ἀκοῦσαι, ἢ προβεβλεῦσαι δεῖ. Καὶ πῦτ', ὅταν ἢ κήρυξι, ἢ πρεσβείαις προσγεγραμμένον, οὐκ αἰεί. Εἴτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι. Non æquè erratur præripiendo vobis agendi tempora, atque Oligarchiis, aut Tyrannidi. Nec res parum differt. In utraque nimirum istâ gubernandi formâ cuncta celeri sunt Imperio. Apud vos autem primum necesse est, ut de rebus omnibus certior fiat Senatus, intercedatque Senatusconsultum; atque istud non semper, sed cum à Caduceatoribus, aut Legatis quidpiam affertur. Deinde ut Concio habeatur. Re propositâ, sententiæ rogabantur habitâ dignitatis, ætatisque ratione. Decretum scribebatur, in ejusque fronte Tribus, quæ Prytaneum gerebat, Mensis, Archontis, & ipsius decreti

^a Æsch. in Timar.
maß, l. viii.

^b Arpocraton.
^d Demosth. de falsa legat.

^c Pollux Ono-

auctoris nomina legebantur. Inita deinde suffragia, idque ratum, quod maiorem ipsorum partem obtinisset. Senatus decreta, ut Romæ Prætorum, eo solum tempore manebant, quo ipse eorundem auctor Senatus; & cum huic succedebatur, illis pariter vis deerat, nisi prius Populi scitum accessisset; tunc siquidem perpetuâ Legis auctoritate pollebant. Ei Prytanes, Proedri, Epistata præerant, eandemque in eo confessu potestatem obtinebant, quam in totius Populi Concione. Huic autem potestati enarrandæ supersedemus, cum abunde huic argumento satisfecerimus Pag. 100. n. [D] Orat. 1. contra Philip. Tribus, anno ineunte, quotannis Prytaneatum sortiebantur, & quem ordinem fors dedisset, hunc in præsidendo prosequerantur. Primæ quatuor Tribus triginta quinque diebus erant in Prytaneatu; reliquæ totidem uno dempto, ut hoc pacto decem Tribus trecentos quinquaginta quatuor dies, seu lunarem annum, qui Athenis observabatur, absumerent. Quinquaginta Prytanes victum è publico in Curia accipiebant, à qua plerumque non discedebant, ut cum ad eos pertineret Concionem, ac Senatum convocare, improvisis rebus providere, eas proponere, Legatos proferre, aliaque huiusmodi; promptam, paratamque operam suam Reipublicæ exhibere possent^e. Prytanes, Proedrique iidem erant in Senatu, qui & in Concione. At Epistata non idem. Duo isti fuerunt, alter Concioni, alter Senatui præpositus; Verùm apud Senatorium claves Ærarii deponerantur, & annulus publici signi; & cum uterque uno tantum die in Magistratu foret, Senatorius bis in anno sortem obtinere non poterat^f. Novo Senatui primus anni dies imperium deferrebat. Tunc omnes quingenti Senatores ad Jovis, & Minervæ Bulæorum, seu consilii præsidum Fana ingenti pompâ sacrificabant pro salute Reipublicæ, quod Sacrificium proprio nomine εἰσημέσια nuncupabatur. Deinde solenne, ut moris erat, convivium. Quæ

^e Paus. in Atticis Pollux, l. viii. c. 15. Suidas, Harpocrat. Hesychius,

^f Pollux Onomast, l. viii.

cuncta paucis hisce verbis Demosthenes * complectitur: καὶ ἡ βελὴ τὰ ἀντὶ ταῦτα Εἰσηγήματα ἔθυσσε, συνεσιόσθην ἀπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησαν οἱ στρατηγοί, σχεδὸν, ὥς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. *Et Senatus hæc eadem Sacrificia fecit, convivium celebravit; libationum, Sacrorumque participes fuerunt Duces, & parùm abest, ut dicam, Magistratus omnes.* Denique Senatoribus quidpiam pecuniæ dividebatur, ejusdem Oratoris testimonio ^h, & locus erat honoris in Theatro, ut ex Aristophane ⁱ colligitur:

καὶ θ' ὁρᾷ ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἐν τῷ βελδδλικῷ.

Deinde videt mulieris maritum in loco Senatorio.

Quem locum sic explicat Scholiastes: ἔπος τόπος τοῦ Θεάτρου, ὁ ἀνειμένος τοῖς βελδδλικαῖς. *Locus iste in Theatro, ille est Senatoribus destinatus.* Universum autem Ordinem, si probè Rempublicam administrasset, ac præsertim, si aliquot Classẽm Triremibus locupletasset ^l, Concio aureâ coronâ condecorabat, quod ipsi erat rectè factorum præmium; reliquis, ad illa imitanda, comparandumque sibi gloriæ decus, incitamentum.

[H] Ut sæpius retulimus, Phocidem Philippus vastaverat, nec quicquam eorum fecerat, quæ legati facturum dixerant. Proinde nullâ controversiâ pacem statim ac illam juraverat, violavit, ut meritò queritur in præsentia Demosthenes.

[I] Orator habet κύρια, quæ vox vel ad ea decreta referri potest, quæ in Concione hoc peculiari nomine nuncupatâ (de qua sermonem fecimus nota [D] Orationis primæ contra Philippum) edita sunt; vel si attendamus propriam ejusdem vocis significationem, *præcipua, maximi momenti*, ut fecimus, verti debet.

[K] Piræus tutissimus Athenarum portus olim sinus erat angustis faucibus in parva quadam insulâ prope Continentem sitâ, eique postmodum, recedente pelago, conjuncta, ut nos docet Suidas: τὸ πρότερον ὁ Πειραιεύς

* Demosth. de falsa legat.

ⁱ Aristoph. in Avibus.

^h Idem contra Timocr.

^l Demosth. adv. Andr.

νήσος, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔληφεν ὑπὸ τῷ διαπερᾶν. *Piræus* primum insula fuit, unde à trajiciendo nomen accepit. Eademque tradit Strabo^m. Stadia quadraginta distabat Athenisⁿ, cum istaque Civitate duobus illis Murorum brachiis sanè celeberrimis conjungebatur. Eorundem fundamenta jecit Cimon operâ Callicratis Architecti, ut Plutarchus scribit^o. Non antea victas Athenas putavit Lyfander Lacedæmonius, quàm ad stadia utrinque decem coactis Civibus hujusmodi mœnia demoliri, ne tutum haberent iter ad mare. Id actum a. 4. O. 93.^p. Quomodo à Conone fuerint instaurata jamdudum enarrare præoccupavimus. Sed cum opus ille non perpolierit, mansit ea gloria Cononem alterum, illius è Timotheo filio Nepotem, occupatis in ea re decem talentis, quibus ejus patrem Athenienses multaverant, & filius solvere coactus est^q. Demosthenes duobus eadem mœnia fossis communivit^r. Sylla demum diruit, nec amplius sunt restituta^t. At Piræum muto cinxit Themistocles, cum illuc navium stationem transtulit à Phalero. Quæ fuerit ipsorum latitudo, quæ magnificentia diximus, n. [Q] (Pag. 89.) Orat. de Megalopolitis^t. Pericles novis munitionibus ornavit^u. Illic Tempia, Navale amplissimum, Armamentarium, de quibus omnibus facta est alibi mentio. Portus in tres sinus dividebatur, qui totidem Navibus stationes exhibebant. Primus κανθάρι λιμὴν *Canthari portus* à Cantharo Heroe dicebatur. Alter ἀφροδισιον *Venerium* à Veneris illic Fano. Tertius ζέα *frumentum*, quippe illic frumentariæ naves onus deponebant^x. Nunc sinus iste nomen habet *Porto Leone*.

Pag. 131. Lin. 15. Θορυβόμεθα καὶ παρασκευαζόμεθα. Athenis in otiosa maximè Civitate mos erat, cum quidpiam inopinatò contigisset, quo damnum, aut metus urbi procrearetur, repentinas Conciones con-

^m Strabo, lib. i.

ⁿ Thucyd. lib. ii. Diog. Laert. in vita

Antisthenis.

^o Plutarch. in vita Cimonis.

^p Diod. lib. xiv.

^q Corn. Nepos in vita Timoth.

^r Plutarch. in libel. decem

Orator.

^t Plutarch. in vita Sullæ, Strabo, lib. ix.

^u Corn.

Nepos in vita Themist. Plutarch. Diod. lib. xi.

^x Appianus de

bello Mithridatico.

^y Hesych. Scol. Arist. in Pace.

vocare, quas συγκλήτες appellabant; in ipsisque maximo tumultu, timore animos gubernante, rebus consulere, ac providere. Hujusce agendi rationis illustre nobis exemplum suppeditat Æschines ¹. Narrat enim ante secundam à se cum Demosthene, cæterisque octo aliis obitam Legationem. Philippum è Macedonia progressum in discrimen adduxisse Imbrum, Lemnum, Scyrum, Chersonesum, quæ omnia patrimonium erant Reipublicæ. Tunc autem πλείους ἐκκλησίας συγκλήτες ἠναγκάζετε ἐκκλησιάζειν μετὰ φόβου, καὶ θορύβου, ἢ τὰς τελευτήσας ἐκ τῶν νόμων. Οὕτω δ' ἰὼ σφαλερά, καὶ ἐπικινδυνὰ τὰ πράγματα, ὥστε ἠναγκάσθαι γράψαι ψήφισμα Κηφισοφῶν, &c. Plures extraordinarias Conciones facere coacti estis cum metu, ac tumultu, quàm quæ fieri legibus jubentur. Res autem in hujusmodi periculum, ac difficultatem venerant, ut Cephisophon decretum scribere opus habuerit, &c. Ad istud & alia hujusmodi exempla digitum hoc loco intendit Demosthenes. Redarguit autem Cives, quod nihil agant nisi urgente metu, qui consilii inimicus est, & dum nimis omnia circumspicit, orbatur prudentiæ lumine.

[M] De Etesis verba fecimus Pag. 151. nota [y] Orat. I. contra Philippum. Eæ verò memoratæ hoc loco nobis confirmant Odrysiacum Regnum in superiori Thracia fuisse, ubi nuper illud collocavimus. Siquidem Septentrionales Venti, ut erant Etesiae, nonnisi ex ista ejusdem Regionis parte Naves Byzantium impellere potuissent.

[N] Chalcis Euboica, Metropolis insulæ, à Chalcide Asopi filiâ nomen habuit, vel ab æneis opificiis, quæ isthic exercebantur, ut Stephano placet. Conditæ est ab Atheniensibus ante belli Trojani tempus; quo confecto Cothus, Atheniensis pariter, illam frequentiore reddidit habitatoribus ². Ponte, ut nunc etiam, cum Bœotia conjungebatur. Urbem quæ bella exercuerint, quive in potestate habuerint, sociam, aut inimicam, narrare superfedemus, cum quoties

¹ Æsch. de falsa legat.

² Strabo, lib. x.

nobis Eubœa in sermonem cecidit, de Chalcide quidpiam prolatum sit. Ejus Cives, ut avaros, in Comœdiis traductos, nos, monet Eustathius ^a: χαλκιδίζεν ait, παροιμιακῶ τὸ γλιχρένεσθαι. *Chalcidizare*, more Chalcidensium agere, ut est in proverbio, idem valet ac *tenacem esse*. Plures illinc in Thraciam Coloniæ deductæ sunt, nam everfam à Philippo Olynthum, aliasque per ea loca Civitates instaurarunt, habitandasque susceperunt; plures etiam in Italiam, Siciliamque, ut nos docet Aristoteles ^b. Idque præsertim per id temporis, quo Chalcidensis Respublica gesta est ab Hippobotis, quo nomine *Chalcidensium ditiores nuncupabantur*, οἱ δὲ ἱπποβοταὶ ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων ^c. Urbs ista nunc dicitur *Negroponte*.

[o] Megaris Atticæ regionis pars, media inter ipsam Atticam, Bœotiam, & Peloponesum, paruit olim Atheniensium Regibus; verum deinceps divisio inter Ægeum, & Nisum fratres Imperio, huic Megaris obtigit, ab eoque nomen datum Nisæo, Megaræ Urbis Navali. Niso expeditionem adversus Minoem Cretæ Regem suscipienti auxilium attulit Megareus Ægæi filius, ut Stephano ^d placet, Neptuni, ut Pausaniæ ^e. Nisus beneficii memor Iphinoem filiam Megareo nuptui dedit, moriensque Regnum ipsi reliquit. Urbs ab hoc Megareo dicta Megara est. Cives Doricâ linguâ loquutos idem tradit Pausanias ^f. Cum enim, Regnante Codro Peloponesii bellum Atheniensibus intulissent, occupatam Megaram Corinthiis, aliisque Auxiliariis concesserunt, à quibus inductus est Doricus sermo. Postmodum excusso Regum jugo sese Megarenses in libertatem asseruerunt. Respublica fuit aliquando administrata à Demagogis, id est Plebeïæ factionis Ducibus, quo tempore in Ditiores acerbè sævitum est, ab ipsisque tot repetitæ usuræ, quot antea à debitoribus persolutæ, idque *παινολογία* *fœnoris dati repetitio* vocatum fuit ^h. Aliquando cum Atheniensibus

^a Eustat. ad Iliad. β.

lib. v.

^f Ibidem.

^b Aristot. 1. iv. de Rep.

^d Steph. de urbibus, &c.

^h Plutarch. quæst. græc. 59.

^c Herod.

^e Paus. in Attic.

bus de Salamine dimicarunt; aliquando cum iisdem, & cum Corinthiis pro Imperio, & libertate; quibus de rebus jampridem mentionem fecimus, adducto Thucydidis testimonio. Demum in Philippi potestatem venit ¹. Quare dum id eventurum metuit Demosthenes, palam facit, prudentiam hominum sæpius vaticinari. Et sanè duo sapientissimi viri, iidemque Oratorum maximi, hic nempe, ac Tullius cuncta, quæ Atheniensi, Romanæque Reipublicæ evenerunt unusquisque vice suâ longius ingenii lumine conspicatus est. Inter viros illustres hujus Civitatis meritò connumerantur Theognis Poeta, & Euclides maximus Geomètra. Nunc veteris majestatis vix nomen retinet.

[P] Oreum urbs Eubææ, cujus Cives μέρος τέταρτον τῆς Εὐβοίας οἰκοῦντων, *pars quarta Eubæam incolentium* ¹, prius Hephæstia nuncupata, ut est apud Strabonem, Stephanum, Pausaniam ^m. Illam Philippus occupavit proditione Philistidis, Menippi, Socratis, Thoantis, & Agapæi, qui deinde Regis auspiciis Tyrannidem in Cives suos exercuerunt. Resistebat Euphræus quidam huic nequissimorum hominum molimini, commonebatque Populum, insidias instrui libertati. At Proditores feliciori eloquentiâ purgarunt sese apud Concionem, atque Euphræum, ut perturbatorem publicæ tranquillitatis, in carcerem conjici obtinuerunt. Quæ dum ita geruntur, Philippus affuit cum classe. Plebs domestici ignara sceleris mœnia tutatur; Proditores aditum in Urbem Regi patefaciunt. Τῶνικαῦτα οἱ μὲν ἡμύνοντο, οἱ δὲ παραδίδουσιν. Τῆς δὲ πόλεως οὕτως ἀλέσσης αἰχρῶς καὶ κακῶς, οἱ μὲν ἄρχοντες καὶ Τυραννεῖς τὰς τότε σώζοντες αὐτοὺς καὶ τὸν Εὐφραῖον, ἐπαίμους ὄντας ὅτις ποιεῖν, πρὸς μὲν ἐκβαλόντες, πρὸς δὲ ἀποκλείναντες· ὁ δὲ Εὐφραῖος ἐκεῖνος ἀπίσθαζεν ἑαυτὸν, ἔργῳ μαρτυρήσας, ὅτι, καὶ δικαίως, καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιῶν ἀνδραγήκει Φιλίππῳ. Tunc illi se defendebant, isti Urbem prodiderunt. Ita captâ nefariè, turpiterque Civitate isti imperio

¹ Demosth. Philip. 4.

¹ Demosth. in Aristoc.

^m Strabo,

lib. x. Steph. de urb. Paus. in Achaic.

potiuntur,

potiuntur, Tyrannique sunt; Qui autem, & Euphræus ipse pro Civium salute, parati fuerant quodcunque pati, ejectioni sunt, aut occisi. Euphræus quidem sibi ipse manus injecit, re confirmans, pro suis Civibus Philippo æquâ, purâque mente obstitisse. Rem ita narrat Demosthenes^a. Quando autem id gestum fuerit cum nemo memoriæ hominum prodiderit, ideoque sit conjecturæ locus, arbitror evenisse circa ann. 3. Olymp. 105. cum Rex ad Gerastum accessit Eubœæ Promontorium, à quo non longè Oreum distabat; ut n. 3. (Pag. 153.) Orationis primæ contra Philippum studuimus non levibus argumentis evincere.

[Q] Plures Erythras Stephanus recenset, in Bœotia unam, in Locride alteram, tertiam in Cipro, quartam in Ionia; hæc autem nunc à Demosthene memoratur.

[R] Trierarchi Athenienses, (quibus Respublica necessariam ornandis navibus pecuniam, quanta sufficeret non impertiebat, aliquando nullam,) ut ejusdem pecuniæ damnum reficerent, piraticam per id temporis facere non dubitabant, antiquissimos Græcorum imitati, quibus prædonum ars nobilis, ac familiaris, fuit, ut est apud Thucydidem^o: Οἱ γὰρ Ἕλληες τὸ πᾶλαι, καὶ τῶν Βαρβάρων οἱ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ παραθαλάσσιοι, καὶ ὅσοι νῆσους εἶχον, ἐπειδὴν ἤρξαντο μᾶλλον περαιρουῖσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτραπόμποντο πρὸς λησείαν, ἡγεμένων ἀνδρῶν καὶ τῶν ἀδικοποιῶντων, κέρδους τῷ σφέτερος αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, καὶ προσιπτονίτες πόλεσιν ἀτειχίστοις, καὶ κατὰ κώμας οἰκισμένοις, ἤρπασσον, καὶ τὴν πλεῖστον τῷ βίῃ ἐνλεῦθεν ἐποιῶντο, ἐκ ἔχοντες πῶ αὐσχύνειν τέτε τῷ ἔργου, φέροντες ἢ τι δόξης μᾶλλον. Δημοῦσι ἢ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινὲς ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δεῖν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν Ποιητῶν, τὰς πύσεις τῶν καταιπλεονίων, παναρχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες, εἰ λησάεισιν. Ὡς οὐπω ὧν πτωχάνοντα ἀπαξίνων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι, ἐκ ὀνειδίζοντων. *Græci enim antiquitus, & ii Barbarorum, qui maritimas Continentis oras, insulasque incolebant, postquam navibus*

^a Demosth. Philip. 4. ut vulgo inscribitur.

^o Thucyd. lib. i. transmissiones

*transmissiones invicem frequentare cæperunt, ad piraticam se converterunt, seseque Duces exhibentes strenuis hominibus tum lucri causâ, tum victum egentibus comparandi. Diripiebant autem Urbes, quæcunque sese offerrent haud munitas, aut vicatim habitatas; atque ita plurimum vitam trajiciebant; id opus nequaquam turpe, sed gloriosum potius existimantes. Cujus quidem rei id utique argumento est, quod nunc etiam sunt aliqui in Continente, qui honori adscribunt in hoc ipsum opus incumbere; Et quod veteres Poetæ percontationes inducunt Navigantibus factas, piratæne sint; veluti ii, quibus hujusmodi fiunt interrogationes, nomen istud non dedignantur, nec turpe id munus existiment, quod summâ curâ callere studeant. Atqui hoc tempore non tantum Athenienses, sed alii quoque privato nomine latrociniiis mare infestum habebant, & ab Insularum miseris habitatoribus pecuniam corradebant. Hos inter Dijarem, Diipyrum, Polyphontem, aliàs à nobis memoratos Æschines nuncupat, οἱ τὰς μὲν θαλαπῶρες νησιώτας καὶ ἕκασον ἐνιαυτὸν ἑξήκοντα τάλαντα εἰσέπραττον σύνταξιν, καὶ ἡγόν ὃ τὰ πλοῖα, καὶ τὰς ἐλλύας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης. Qui sexagies talentum quotannis à miseris Insularum Incolis tributum exigebant; naves, græcosque homines in mari, quod commune est, deprædabantur. Hujusmodi æumnis audio nunc quoque Græcos afflic-
tari.*

[s] Pro Paralo navi Sacra repete nu. 4. Orat. 1. contra Philippum. Hoc loco pro jussis Populi, quæ Paralus deferebat, accipitur κατὰ χῆμα.

[T] Chares frequenter adeo nobis in sermonem venit, ut quicquid splendidius gessit in bello, quicquid illi in Republica magis accidit memorabile, jamdiu annotare præoccupaverimus. Id solum addimus, hunc tot præclarissimorum Imperatorum, qui per ea tempora Atheniensibus præsidio, atque ornamento fuerunt, postremum fuisse, datumque ipsi exercitum, qui in ultima adversus Philippum expeditione ad Cheronæam profligatus Græcorum libertati funus attulit. Is autem Chares nequaquam fuit, qui cum reliquis ducibus
strenuitate,

strenuitate, rebusque gestis comparari posset. Diodorum, praelium illud mandantem hominum memoriae lubeat audire: παρὰ ᾧ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ μὲν ἀγαθώτατοι τῶν στρατηγῶν ἐτέλεσθ' ἤκεσαν, Ἰφικράτης, καὶ Χαβρίας, ἔτι ᾧ Τιμόθεος. Τῶν δ' ὑπολειμμένων Χάρης πρωτεύων ἔδ' ἐν διέφερε τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ στρατηγεῖν ἐνέργειαν, καὶ βαλὼν. *Apud Athenienses praestantissimi Imperatorum fato cesserant, Iphicrates, Chabrias, Timotheus quoque. Reliquorum princeps Chares, strenuitate, & consilio nihil à vulgari milite distabat.*

[v] Aristophontem istum ut versutum describit Demosthenes^p. Quamobrem saepius accusatus nunquam poenam subiit, ut ait Ulpianus^q. Eundem esse, atque Aristophontem illum Azeniensensem facile reputo, de quo sic Æschines^r: Εὐλόμα δ' ἐν ὑμῖν πότε σεμνύνεσθαι Ἀριστοφῶν ἐκείνος ὁ Ἀζηνιεύς λέγων, ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφ' ὤγεν ἐς δομήκονα καὶ πέντε. *Ausus est apud nos aliquando gloriari Aristophon ille Azeniensis, se ut legum violatorem quinquies, ac septuagies accusatum, Judicium effugisse.*

[x] Quis hinc non videt populi mores æquè ferocis, si nihil sit quod ejus iracundiam retardet, ac timidi, si quidpiam obsistat. Id græca, Romanaque historia magnis docet exemplis, quæ si in medium proferrem, notam otiosi hominis non effugerem.

[y] De ea loquitur expeditione, quam Philippus in Thraciam suscepit a. 4. O. 106. & quam nos quoque descripsimus n. [B] & [C] Olynthiacæ tertiæ. Tunc enim ille è vulnere ægrotavit, hyemem procul à Macedonia traduxit, & si tempus computare velimus, quo ipsum horrida tempestas anni, morbus, obsidiones destituerunt, fortasse decem menses non superabit.

[z] Eubœa dum domesticis discordiis lacerabatur, occasionem dedit Philippo eas confovendi, in suamque trahendi utilitatem. Ad hanc igitur Insulam ferò quidem, sed tandem cogitationem adjeci, missisque Classibus, & exercitu factionum alteram, quam sibi

^p Demosth. adv. Zenotemidem.
Corena.

^r Æsch. adv. Ctesiph.

^q Ulp. in enarr. Orat. de

obnoxiam habebat, confirmavit; alteram oppressit, atque ita Civitatibus libertatem eripuit, easque in sua retinuit potestate; Athenienses irretiti metu atque otio, nec Regem ab hoc facinore coercuerunt; ut olim Thebanos; nec Insulam in pristinum statum, dignitatemque restituerunt, dejiciendis Tyrannis, cunctisque aliis, qui Macedonis partem sequebantur, dum ipse nullum fociis auxilium summittere potuisset. Thracico bello, atque anni tempore impeditus. Hujus negligentiae meritò redargui possè Cives suos, & nullo pacto excusari dicit Demosthenes.

[a] Duos istos à Philippo in Eubœa constitutos Tyrannos nomine vocat Orator noster in Or. de Cor. & alibi: καθίσας ἐν μὲν Ὀρεῶ Φιλισίδην Τύραννον, ἐν δ' Ἐρετρίᾳ Κλείταρχον. Constituit, inquit, Philippus Orei Philistidem Tyrannum, Eretriae Clitarchum. Quo pacto autem illos constituit, de Philistide diximus superiori (Pag. 362.) n. [P]. De Clitarcho ea prius repetenda sunt, quæ n. [D] Orat. de Pace attulimus; deinde facili conjecturâ existimari potest, Clitarchum ipsum, qui prius à Plutarcho æmulo suo Atheniensium Copiis instructo dejectus, oppressusque fuerat, ad Philippum confugisse, ejusque ope Imperium in Cives adeptum esse. Quæ cum ita se habeant, primo statim aspectu hæc Demosthenis sententia palam est. Siquidem Eretria, ut mox dicemus, è regione Atticæ sita est; Oreum in conspectu Sciathi, quæ insula Atheniensium erat. Igitur duos ille Tyrannos opposuit, atque imminere voluit duobus istis Reipublicæ locis, Atticæ nimirum provinciæ, & Sciatho. Sic enim illud ἐπιτεχνήσας accipiendum est.

Nunc aliqua de ipsa Eretria dicamus, fuit hæc Urbs Metropolis altera Eubœæ, ante belli Trojani tempus ab Atheniensibus condita, ut habet Eustathius, ἀμφότεραι (Χάλκισ, ἢ Ἐρετρία) πρὸ τῶν τρωϊκῶν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκτίσθησαν. Utraque (Chalcis, & Eretria) ante Trojana tempora ab Atheniensibus constructa. Nomen obtinuit ab Eretria Urbe Atticæ, unde fortasse major Conditorum pars

advenit. Prius appellabatur Arotria, & Melantides. Non parum initio viribus valuit, nam & tria Peditum millia sub Signis habuit, Equites sexcentos, sexaginta Currus, tenuitque Andriam, Tenedum, Chium nobiles insulas, si Straboni fides habeatur^t. Maximas olim gessit inimicitias adversus Chalcidenses, idque bellum reliquos Græcos in alterutram partem traxit, ut est apud Thucydidem^u: *ὁ γὰρ ξωεσηέσσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις αἱ ὑπήκοαι, οὐδ' αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινῶς στρατείας ἐποιῶντο, κατ' ἀλλήλους δ' ἢ μᾶλλον ὡς ἑκάστοι οἱ ἀσυνγείτονες ἐπολέμουν. Μάλιστα δ' ἐς τὸν πᾶσαι πόλεις γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων, ἢ Ερετριέων, ἢ τὸ ἄλλα Ἑλληνικὸν ἐς συμμαχίαν ἐκατέρων διέστη. Non enim contra maximas Civitates reliquæ subjunctæ Urbes arma ferebant; non communi fœdere conjunctæ vires consociabant, sed ipsæ potius Finitimi bellum inter se gerebant. Verum dum viguit antiquum bellum inter Chalcidenses, & Eretrienses, quicquid reliquum fuit Græcorum, plurimum cum alterutra parte armorum societatem copulavit. Deinde incensa, vastataque est à Darii Asiæ Regis exercitu, cum Persarum primus contra ipsam Eretriam, Athenasque sexcenta bellatorum millia, ut alibi diximus, in Græciam transmisit. Dum enim sextum jam diem fortiter obfidionem sustineret, Euphorbus Alcimachi, & Pylargus Cynei, nequissimi Cives, portas hostibus, adiutum infinitis malis aperuerunt^x. Demum totius Insulæ fortunam sequuta est, cum quoad externos Dominos, tum quoad fatalem quandam in unaquaque Civitate Civium discordiam, atque è discordia Tyrannidem.*

[b] Euthycrates, & Lasthenes Cives Olynthi jam ante obsessam Civitatem muneribus capti, Philippo se devoverant. Siquidem, ut nos pridem ex Demosthene annotavimus, Euthycrates armenta bovum acceperat, alter trabes ad contignandas ædes. Rex igitur occasionem nactus, quod supremum gererent Magistratum, ingenti pecuniæ dono eos arctius obstrinxit

^t Strabo, lib. ix.
erat. Paus. in Achaic. 1.

^u Thucyd. lib. i.

^x Herod. in

ad prodendamque Patriam suavit. Urbe captâ, dirutâque, eos primùm aliquantulùm in honore habuit, deinde omnibus injuriis affecit; nam Augusti dictum nunquam non verum est: *prodicionem amo, proditorem odi*. Cujus rei luculentissimum testem adhibeo Demosthenem^z, qui de Olynthiis hisce nebulonibus ac de aliis quibusdam sic loquitur: τοῖς ᾧ προεσηκόσι καὶ τᾷλλα, πλὴν ἐαυτῶν, οἰομένοις πωλεῖν, πρῶτους ἐαυτοὺς πεπρακόσιν ἡσθῆσθαι. Ἀλλὰ γὰρ φίλων, καὶ ξένων, ἅτε τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκην, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ τᾷλλα ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν, &c. Σκοπεῖτε ᾧ. Καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὁ τῷ γε εἶδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς αἰεὶ πάρεστι τοῖς εὐφρονοῦσι. Μέχρι τῆς Λασθένης φίλος ὠνομάζετο Φιλίππῳ, ἕως προὔδωκεν Ολυνθον· μέχρι τούτου Τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε Θήβας. Μέχρι τῆς Εὐδίκου, καὶ Σίμου οἱ Λαρισαῖοι, ἕως Θετταλίαν ὑπὸ Φιλίππῳ ἐποίησαν. Εἰτ' ἐλαυνόμενων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τὶ κακὸν ἐχὼν παχύνων, πάντα οἰκημένη μεσὴ γέγονε προδοτῶν. *Magistratus autem, qui cætera quidem, non se ipsi vendere putabant, nunc intelligunt sese priori loco vendidisse. Nunc enim non hospites, sed amicos, quo vocabantur nomine, cum muneribus afficiebantur; sed adulescentes, Deorum hostes, aliisque omnibus, ut meriti sunt, maledictis appellare se audiunt &c. Mentem profectò advertite. Quamvis enim rerum occasio præterit, attamen discendi sapientibus semper adest. Eò usque Lasthenes Philippi amicus nuncupatus est, quoad Olynthum prodit. Eò usque Timolaus, quoad Thebas. Eò usque Eudicus, Simusque Larissæi, quoad Thessaliam. Deinde quanquam ejeçti, injuriis onerati, nullisque non malis affecti fuerint, universus tamen terrarum Orbis proditoribus inundatur. Denique adversus eòdem Euthycratem, Lasthenemque ab Atheniensibus decretum est, in quocunque Reipublicæ loco reperirentur, gladio perimendos.*

[c] Mastira, Drongilos, Cabyles, fuerunt ignobiles in Thracia Urbes, à Demosthène sæpius per contemptum usurpatæ, veluti Philippus in iis occupandis

^y Demosth. Philip. 4. Diod. lib. xvi.

^z Demosth. de Cor.
tempus,

tempus, atque operam perderet. Cabylem solum ab Historicorum aliquo, & à Geographis memoratam vidi, distabatque triginta millia passuum ab ostio ponti Euxini, ut est apud Stephanum ^a.

[d-e] Plura hoc loco sese nobis offerunt expendenda, quæ, sequuti Demosthenis ordinem dicendo peragrabimus, ac primum de Portubus Atheniensium. Tres igitur præcipuos in Attica habuerunt. Phalerum, quo utebantur vel antequam Theseus Atticos Populos Athenis congregaret, & unde ipse in Cretam solvit, pœnas à Minoe Rege ob neci datum Androgeum repetiturus ^b; Munichiam, quæ navibus deinde frequentari cœpta est; Ac Piræum, quo Themistocles Navaliam, & omnè nauticum robur transtulit, ut n. [κ] hujus Orationis dictum est. De reliquis Portubus, quos certum est plures habuisse extra provinciam Atticam, nullus hic, arbitror, sermo fit.

Argenti fodinæ Atheniensium jacebant ad Laurium montem ^c, paulo plus quinquaginta stadiis procul à Megara ^d. Xenophon antiquissimas fuisse tradit, atque inexhaustas, quantumcunque Operæ ex ipsis efoderent; hinc autem augurabatur, nunquam desituras ^e. Verum jam olim Pausaniæ tempore exaruisse, ipsius testimonio palam est. Sic enim scribit ^f: *πλέοντι δ' ἐς τὸ πρόσω Λαύριόν τε ἐστὶ, ἐνθα ποιεῖ Ἀθηναῖοις λίθ' ἀργύρου μέταλλα.* *Ultra naviganti Laurium est, ubi olim Atheniensibus erant argenti fodinæ.* Primum nullus inde fructus Reipublicæ obveniebat, sed Civium fuit, quicumque in eas vellet aut Operas mittere, aut ipse suam impendere. Deinde Themistoclis consilio quarta, & vigesima pars Ærario pendebatur; ejusque imponendæ occasionem præbuit bellum adversus Æginetas ^g. Familiæ illuc deductæ obolum quotidie Dominis dare in singulos servos, sibi que deinceps omnia providere mos invaluit. In iis

^a Steph. de urb. Polyb. 13. Ptolemæus, lib. iii. c. 11. Plinius, lib. iv. c. 110. Strabo aliique.

^b Paus. in Attica.

^c Thucyd.

^d Xenoph. de Vestigal.

^e Ibidem.

^f Paus. in Ar.

^g Plutarch. in vita Themistocli.

autem vel mille homines habuisse Niciam Nicerati filium; sexcentos Hipponicum ab eodem Xenophonte^h commonemur.

Quatuor fuerunt Athenis pecuniarum fontes, unde opes publicæ dimanabant, τέλη, εἰσφοραὶ, φόροι, τιμήματα. Τέλη *Veſtigalia*, quæ Portoriis, ſcripturâ, fodinis, continebantur. Portorii nomine *Εκλογαῖς Collectores* decimam è quibusdam mercibus, ex aliis quinquageſimam exigebantⁱ. Scripturæ; è publicorum nemorum conductione, quantum cum Publicanis conveniſſent^l; ab Inquilinis etiam *μελοίκιον* colligebant, peculiare quoddam *tributum pro Domicilio*, quod Viris quotannis duodecim drachmarum erat, foeminis dimidium, ſed cenſito in publicis tabulis filio, Mater immunis evadebat, ut ex Plutarcho^m arguitur. Eandem penſitabant pecuniam ſervi manumiffi. Meretrices pariter infamis lucri partem Collectoribus dabant, ut *Æſchines* tradit in Orat. contra *Timarchum*. *Εισφοραὶ Collationes extraordinariæ*, quæ Senatus ac Populi decreto habitâ cenſus ratione Civibus indicebantur, dum aliquâ *Ærarii* difficultate *Reſpublica* laboraret. Harum frequens fit mentio à *Demofthene*, aliisqⁿ, & nos nonnihil eas diligenter expendimus notis ad Orat. de Claſſibus. Pag. 35. Lin. 12. *Τιμήματα Μυλῆα*, quæ ob crimina perſolvebantur; quarum pars decima *Minervæ ſacra* erat, quinquageſima *Eponymis*, aliisq^o *Diis*. Ex huiusmodi primo, ac tertio pecuniarum capitibus centies, ac tricies talentum olim in publicas accepti tabulas relatum fuiſſe, ſuoque tempore quadringenties, *Demofthenes* memoria hominum ſic prodidit^p. Ἦν ποτ' εἰς πάσαι παρ' ἡμῖν, ὅτ' εἰς προσήκει τῇ πόλει τάλαντα ὑπὲρ τετρακόντια καὶ ἑκατόν. Καὶ ἔδειξεν ἐν τῶν τετραρχεῖν διωαμένων ἔδδ' τῶν εἰσφέρειν, Ὅτις εἴη ἡξίς τὰ κατηκόντια ἀφ' ἑαυτῶν ποιεῖν. Ὅτι χρεῖματα εἰς περιλῶν. Ἀλλὰ καὶ τελέρεις ἐπλεον, καὶ χρεῖματα ἐγίγνετο,

^h *Xenoph.* ut ſupra.

ⁱ *Pollux*, lib. viii. *Demofth.* in *Lept.*

^l *Demofth.* adv. *Eubulidem*.

^m *Plutar.* in *Phocionis* vita.

ⁿ *Demofth.* in *bis* noſtris Orat. & in adv. *Polyclem.* *Thucyd.* lib. iii.

^o *Pollux*, lib. viii.

^p *Demofth.* *Philip.* 4.

ἢ πάντα ἐποιῶμεν τὰ δέοντα. Μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, καλῶς ποιεῖσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ κοινὰ, ἢ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν ταλάντων προσέρχεται, ἔδενός ἔδεν ζημιωμένους τῶν τὰς εἰσίας ἔχοντων. *Non diu est cum è suis Vectigalibus non obvenirent Reipublicæ plusquam centum triginta talenta; omnes autem, qui possent Trierarchatum agere, aut dare tributum, sponte suas partes explerent; siquidem pecunia è Publico non suppetebat. Attamen Triremes instructæ navigabant, non deerat ad sumptus pecunia, & omnia, quæ opus forent, perficiebamus. Deinceps Fortunæ beneficio audita sunt vectigalia, & non amplius centum, sed quadringentorum summam talentorum conficiunt, nullo divitum damno. Remanet, ut περὶ τῶν φόρων, de Sociorum tributis loquamur. Ea, ut jam diximus, post confectum Xerxianum bellum, Aristide, & Themistocle suadentibus, ad commune præsidium quotannis conferre Atheniensium Socii constituerant; summaque quadringentis sexagies Talentum definita fuerat. Istud Ærarium Sociale, Deli positum, deinde Athenas deductum, & Pericle auctore ad sexcenties auctum, mille demum tricenis constitit^a; quanquam Æschines^r mille solum, ac ducentis dicat. Nos uno Plutarchi testimonio in vita Aristidis contenti erimus. Sic autem habet: ὡς γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸν ἐπὶ Χρόνῳ βίον, ἕτως οἱ σύμμαχοι τῶν Αθιναίων τὸν ἐπ' Αἰσιείδῃ φόρον, εὐπορίαν τινὰ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζοντες ἔμνην. Καὶ μάλιστα μετ' ἐπολιῶ χρόνον διαπλασιασθέντος. Ὅν μὲν γὰρ Αἰσιείδης ἔταξεν, ὡς εἰς ἐξήκοντα, ἢ τετρακοσίαν ταλάντων λόγον. Τῷ δὲ Περικλῆς μὲν ἐπέθηκεν ὀλίγῃ δὲ τὸ τρίτον μέρος. Ἐξακόσια γὰρ τάλαντα Θεκυδίδης φήσιν, ἀρχομένους τῷ πολέμῳ προσεῖναι τοῖς Αθιναίοις ἀπὸ τῶν συμμάχων. Περικλῆς δ' ἀποθανόντος ἐπιλείποντες οἱ Δημοῶτες κατὰ μικρὸν εἰς χιλίων, ἢ τετρακοσίαν ταλάντων κεφάλαιον ἀνήγαγον. Ut enim Veteres vitam vivere Saturno Rege; eodem pacto Atheniensium Socii tributum ab Aristide constitutum, Græciæ felicitatem quandam appellantes celebrabant. Præsertim, cum non multo post tempore duplicatum*

^a Thucyd. lib. ii. Plutarch in vita Lycurg. Orat. in l. decem. Orat.
^r Æsch. de falsa legat.

fuerit. Ratio enim, qua illud statuerat Aristides fuit ad quadringenties sexagies talentum. Huic Pericles ad-
junxit tertiam ferè partem. Ait enim Thucydides initio
belli (Peloponesiaci) sexcenties talentum à Sociis obve-
nisse Atheniensibus. Pericle autem vitâ functo, Plebeia
factionis Præsides paulatim ad mille tricenorum summam
adduxerunt. Quæ cum ita se habeant, compertum est,
parum Athenis locupletatum Ærarium Vectigalibus;
Sociorum tributis non ita parum; sed suas maximas
habuisse vires è Civium collationibus. In libera enim
Civitate semper Reipublicæ paratum est quicquid ob-
tinent Privati.

Denique ut nihil, quod hoc loco contineatur, non
aliquâ luce perfundamus, non ab re Demosthenem hoc
loco panicum, & secale nuncupasse animadverti debet.
Quippe indicare voluit, in qua Thraciæ parte Philip-
pus tunc moraretur; in ea scilicet, ubi Populus ejus-
modi frugibus vescebatur, quæ sita erat ad Pontum
Euxinum, ubi Xenophon quoque^f Thraces Melino-
phagos, id est panicum edentes, collocat.

[f] Barathrum à simili vocat eam navium statio-
nem, ubi Philippus hyemaverat, ob aeris gravitatem;
habitâ ratione, ut vult Suidas ad Barathrum, locum
Athenis reorum insepultis cadaveribus malè olentem;
at potius existimo ad Barathrum Ægypti paludem,
cujus meminit Diodorus lib. 16. Ita enim major se
offert utriusque loci similitudo, & ob aerem insalu-
brem, & ob stagnantes aquas, ubi Regem ad alicujus
ostium fluminis subduxisse naves putandum est.

Pag. 143. Lin. 20. Διαρπάζειν τινες τὰ χρήματα βούλονται.
Athenis Philippi fautores, ne Respublica regiæ felicita-
tis cursum suis viribus retardaret, Plebi suadebant, ideo
privatos aliquos esse, qui conarentur ipsam ad bellum
incendere, ut hujus occasione publicas opes diriperent,
atque ex Ærario ditescerent. Hinc illud Æschinis est[†]:
ἐπλάττειν τινες ἐκ τῆς πολέμου ἀπὸ τῶν ὑμετέρων εἰσφορῶν,
καὶ τῶν δημοσίων προσόδων. Νῦν δὲ πέπαιλαι. *Bellum*

^f Xenoph. de Cyri Minor. exped. lib. vii.

[†] Æsch. de falsa legat.
è vestris

è vestris vectigalibus, publicisque pecuniis divitias aliquibus afferebat. Nunc autem hoc fructu carent. Id autem verum esse nec ipse Demosthenes inficiatur. Dicit autem Ærarium custodiendum esse diligentius, non deferendam Reipublicæ curam, prætermisso bello. Profectò inveteraverat jampridem Athenis mos iste perniciosus Civitati, ut Chirifophus Lacedæmonius Xenophonti^u sic objicit: ἀλλὰ μὲν τοι ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἢ ἐγὼ ὑμᾶς ἀκέρω τῆς Ἀθιναίων δεινῆς εἶναι κλέπειν τὰ δημόσια, ἢ μάλα ὄντως δεινῇ τῇ κινδυνῇ τῷ κλέπτοντι, ἢ τῆς κρατίστες μὲν τοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἀρχειν ἀξιόνοιαι. *At equidem, Xenophon inquit, audio vos Athenienses ad furandum Ærario strenuos esse, quamvis depeculatoribus magnum adsit periculum; ac præcipuè, qui inter vos optimi censentur eos maximè furari. Nam vos putatis eos ceteris præstantiores esse, qui Magistratus gerunt. Æschines^x idem habet.*

[g] Athenienses bello fessi, illectique otii dulcedine Philippum fœdifragum ferre maluerant, quàm hostem sibi rursus asciscere. Quamobrem ipsum (contra quàm promiserat Æschini, aliisque falsæ illius legationis Oratoribus, qui sæpius vel nostro sermone percrebuerunt) & Phocide vastatâ, & coacto in ordinem Kerfoblepte, & Thracia plurimùm occupatâ, & Cardianis auxilio suo confirmatis, silentio pertulerant. De quibus omnibus plura jam diximus, & aliqua postmodum erunt dicenda.

[h] Hujus loci explicatio petenda est ab ipso Demosthene^y, qui, ut se res habuit, narrat his verbis in Philippica tertia, ut vulgò fertur. Καὶ τὰ τελευτάα τοῖς ταλαιπώροις Ωρεῖταις τέλοισι ἐπισκεψόμενος ἔφη, τῆς σφαλιώτας πεπομφέναι κατ' εὐνοίαν. Πωθάνεθαι γὰρ αὐτὸς ὡς νοσῶσι, ἢ σασιάζουσι ἐν αὐτοῖς. Συμμάχων δ' εἶναι, ἢ φίλων ἀληθινῶν ἐν τοῖς ποῖσις καιροῖς παρῆναι. *Demum dixit miseris hisce Oritis, se officium ipsis persoluturum, benevolentiam adductum milites misisse. Siquidem intelligere, malum sibi invicem inferre, ac tumultuari.*

^u Xenoph. de Cyri minor. exped. lib. iv.
^y Demosth. in Philip. 3.

^x Æsch. de falsa

Esse autem Sociorum, qui verè amicitiam colant, hujusmodi occasionibus non deesse. Ita verò urbem præsidio tenuit, atque occupavit. Cætera ejusdem Urbis jam retulimus superiori n. [P].

[i] Id satis explicatum est in notis ad Olynthiacam primam. Pag. 211.

[k] Non semel de Olyntho proditâ, sermo à nobis agitatus est; nam & n. [E] Olynth. 1. & proxima n. [b] hujus Orationis quicquid ad hanc rem pertineret, enucleare conati sumus. Modò remanet, ut quidpiam de hujusmodi Philippi dolo renuntiemus. At cum solùm à Demosthene indicetur, & rem gestam nemo alius literis consignaverit, conjecturis utendum est. Puto igitur Regem Proditoribus fretum, quos, ut diximus, Olynthi fovebat, cum paucis Copiis ad Urbem accessisse, ne ignaro proditionis populo suspicionem moveret, & improvisò apertis portis in eam ingrederetur. Audio enim tunc temporis Plebem, nefariis Civibus suadentibus, ita de Philippo bene ac luculenter existimasse, ut qui eum veluti insidiosum traducebant, expulsi fuerint. Ἦσαν ἐν Ολυμῳ, Demosthenis ^z testimonium adduco, τῶν ἐν τοῖς πράγμασι τινὲς μὲν τὰ Φιλίππου φρονεῖντες, καὶ πάνθ' ὑπηρετεῖντες ἐκείνῳ. Τινὲς δ' ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης, καὶ ὅπως μὴ δαλεύσωσιν οἱ πολῖται, πράττοντες. Πότεροι δ' ἢ τὴν παλῆδα ἀπώλεσαν; ἢ πότεροι τῆς ἱππέας προύδοσαν, ὧν προδοθέντων Ολυμῳ ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονεῖντες, καὶ ὅτ' αὐτὴ ἡ πόλις, τῆς τὰ βασιλίσσα λέγουσας συνοφανοῦντες, καὶ διαβαλλόντες οὕτως, ὥστε τὸν γε Απολλωνίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὃ τῶν Ολυμῳ ἐπέσθην. *Habebant Olynthi Magistratum aliqui Philippo inservientes, eique operam præbentes suam. Erant alii, qui optimas partes sequuti curabant maximè, ut Cives eximerent à servitute. Qui nam illorum Patriæ perniciem attulerunt? aut qui equites prodiderunt, eaque proditione de Olyntho actum fuit? Seu qui pro Philippo faciebant, atque alios calumniabantur, qui ut staret Civitas optimè consulebant? Ita verò istos calumniabantur, ut Olynthiorum*

^z Demosth. Philip. 4.

Populo persuaserint, Apollonidem exilio perdere. Cum autem dolo Urbem capere nequaquam Regi è sententia successisset, arbitror omnem ad se exercitum tunc venire jussisse, & dum illum expectat, Olynthios blandis amicitiae verbis detinuisse, ut ait Orator hoc loco. Copiis advectis, amotâque simulatione, hunc ad ipsos acerbissimum nuntium misit, ὅτι δὲ δύοιν θά- τέραν, ἢ ἐκείνους ἐν Ολυμπίῳ μὴ οἰκεῖν, ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ, *Duorum alterutrum esse oportere, aut illos Olyntho discedere, aut se ex Macedonia*^a.

[1] Locus iste nos admonet, ipsaque res, quæ nunc à Demosthene summâ expenditur eloquentiâ, ut aliqua dicamus de fatali quadam incuria, qua non solum Athenæ, sed unaquæque splendidior Civitas nobiliores Cives muneribus captos haudquaquam coercuit libertatem prodere, ac Philippo dare operam suam. Qua quidem in re non minùs ille industrius fuit ad Proditores exquirendos, quàm isti ad se Regis voluntati tradendos. Jucundum erit id ipsum vehementissimè objurgantem Demosthenem audire. Ὁ ὃ πολλῶν. ait^b, ὄντων, καὶ μεγάλων, ἐφ' οἷς εἰκότως ἐπέρχεται μοι παρρησιάζεσθαι, μέγιστον ἡγέμην, καὶ ὀκνήσω γράψαι πρὸς ὑμᾶς. Ὅτι ἐν ἀπάντι τῷ αἰῶνι τῶν μνημονιζομένων ἀνθρώπων δεινολάτῃς γεγεννημένος Φιλίππῃς, καὶ δι' ὀμιλίας πῆσαι προσέ- χειν αὐτῷ τὸν νόον ὡς βέλτοιον, καὶ διαφθεῖραι χρήμασι τὰς ἐν ἐκάσῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων γνώμης. Εγὼ μόνος ἐδέξεραι τῶν ἡττήθην. *Id autem, cum multa, maximaque habeam, quæ meo jure liberè proferre possim, quodque omnium amplissimum judico, scribere ad vos non dubito. Quod scilicet, cum nemo cunctorum hominum, qui ab omni ævo memoriæ proditi fuerint, Philippo solertior extiterit ad conciliandas sibi sermonis humanitate, ac blanditiis, quantum vellet, Mortalium voluntates, aut felicitior ad corrumpendos muneribus in unaquaque græcarum Urbium Cives nobiliores, solus ego neutrá istarum artium victus fuerim. Quantum verò in iisdem artibus profecerit Rex, ita nobis exponit^c: νόσημα γὰρ, ὦ ἄνδρες A-*

^a Demosth. Philip. 5.
de falsa legat.

^b Demosth. in epist. 1.

^c Idem

Θλωαῖοι, ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν, καὶ πολλῆς
 τινος ἐνυχίας, καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. Οἱ γὰρ
 ἐν τοῖς πόλεσι γνωριμώτατοι, καὶ προεσάναι τῶν κοινῶν ἀξιό-
 μενοι τῶν αὐτῶν προδιδόντες ἐλπίθερίαν οἱ δυσυχεῖς, αὐθαί-
 ρειον αὐτοῖς ἐπάγονται δελείαν, Φιλίππῳ ξενίαν, καὶ ἑταιρίαν,
 καὶ φιλίαν, καὶ ποταῦθ' ὑποκοιζόμενοι. Οἱ ᾗ λοιποὶ, καὶ τὰ
 κύρια ἅτλα ποτ' ἔσιν ἐν ἐκάσῃ τῶν πόλεων, ὅς ἔδει τέρας
 κολάζειν, καὶ παραχρηῖμα ἀποκλινύναι, ποσὸν ἀπέχουσι τῷ
 ποιῶντι τι ποιεῖν, ὥς θαυμάζουσι, καὶ ζηλοῦσι, καὶ βέλονται ἂν
 αὐτὸς ἕκαστος τοῖσπερ εἶναι. Καὶ τοι πούτι τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ
 ποταῦτα ζηλώματα, Θετταλῶν μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέ-
 χει μὲν ἐχθρὸς καὶ πρῶτον τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα
 ἀπολωλέκει. Νυνὶ δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλπίθερίαν παραιρεῖται,
 &c. Ὡς βαδίζον γε κύκλῳ, καὶ δεῦρο εἰσελήλυθεν, ὧ ἄνδρες
 Ἀθλωαῖοι, τὸ νόσημα τέτο. *Pestis enim, Athenienses,*
in Græciam irruit gravis quæque vestram curam,
multamque postulet, ut comprimatur felicitatem. No-
biliores enim in singulis Civitatibus, quique præesse
Reipublicæ digniores existimantur, propriæ libertatis
proditores, sponte miseri in servitutem ruunt, Phi-
lippo subblandientes propter conjunctam cum illo fami-
liaritatem, hospitium, necessitudinem. Reliqui verò, &
quicunque in singulis Urbibus Magistratum gerunt,
quorum esset, eos pænis coercere, ac statim interficere,
tantum abest, ut quidpiam agant hujusmodi, quin potius
illos admirantur, beatos prædicant, cum ipsisque statum
suum commutare velint, Et sanè isthæc agendi ratio, ista-
que tales homines imitandi desideria, cum nuper Thessalo-
rum principatum, communemque auctoritatem proflig-
averint, nunc jam ipsis libertatem adimunt &c. Igitur
pestis ista, cum circum regiones istas peragraverit, huc
etiam, Athenienses, appulit. Neque verò præcipuo-
rum Proditorum nomina tacere voluit, ut in quos
legum acerbitatem revocare non potuisset saltem com-
muni odio Posterorum inureret. Sic igitur refert^d:
 ἕως δούλους ἐποίησαν, Θετταλοὺς Δάοχος, Κινέας, Θρασύδαιος,
 Ἀρχάδας Κερκιδῆς, Ιερώνυμος, Εὐκαλπίδης. Ἀργεῖος Μύρ-

της, Τελάδαμος, Μνασέας. Ηλείς Ευξίθεος, Κλεότιμος, Αρυσάιχμος. Μεσσηνίς οἱ Φλιάδης τῷ Θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, Νέων, ἢ Θρασύλοχος. Σικωνίς Αρίστατος, Επιχάρης. Κορινθίς Δεῖναρχος, Δημάρατος. Μεγαρέας Πτολόδαρος, Ἐλιξος, Περίλαος. Θηβαίς Τιμόλαος, Θεογείτων, Ανεμοίτας. Ευβοέας Ἴππαρχος, Κλείταρχος, Σωσίστρατος. Επιλείπει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. *Quod in servitutem Theffalos redegerunt Daochus, Cineas, Thrasidæus; Arcadas Cercides, Hieronymus, Eucalpides; Argivos Myrtes, Teladamus, Mnaseas, Elienses Euxitheus, Cleotimus, Aristæchmus; Messenios, Phliadi Diis inuisti filii Neon, & Thrasyllochus; Sicyonios Aristratus, Epichares; Corinthios Dinarchus, Demaratus; Megarenenses Ptæodorus, Elixus, Perilaus; Thebanos Timolaus, Theogiton, Anemætas. Eubæenses Hipparchus, Clitarchus, Sosistratus. Dies me deficeret Proditorum nomina recensentem.* Quamquam Polybius * Demostheni dicam impingit propter inustam prodicionis notam iis iisdem totius tunc Græciæ celeberrimis viris, excusatque præsertim Cercidem, Hieronymum, Eucalpidem Arcadas, Neonem, Thrasyllochumque Messenios, quod Philippi societatem sint amplexi, non ut Cives opprimerent, sed ut Patriam à Lacedæmoniis tuerentur. At pietati, suæque in Cives benevolentiae tribuendum est, Polybium Megalopolitam ab Arcadibus suis hanc infamiam depellere studuisse. Cæterum res erat apud Græcos certissima, famaue per hominum ora ad Pausaniæ † usque tempora permanaverat, unam à prodicione se immunem servasse Lacedæmonem, dum Philippus Amyntæ filius iter ad totius Græciæ imperium sibi summa felicitate communivit. Quin & ipsum Philippum in hac Proditorum comparandi sibi felicitate sese efferre consuevisse Diodorus his verbis tradit: καὶ χρημάτων πλήθος διαδούς τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἰσχυροῖσι, πολλοὺς ἔσχε προδότας τῶν πατριδῶν. Καὶ αὐτὸς ᾧ ἀπεφαίνετο διὰ χειρὸς πολλὰς μάλλον, ἢ διὰ τῶν ὀπλῶν κινηκέναι τὴν ἰδίαν βασιλείαν. *Ingentibus pecuniis inter*

* Polybius in excerpt.

† Paus. in Achaic.

potentiores in qualibet Urbe distributis, multos habuit, qui Patriam suam prodiderunt. Ipse verò palàm dicere non dubitabat, auro magis, quàm armis auctum regnum suum.

[m] In hoc argumento satis supra commorati sumus n. [B] Olynthiacæ primæ, atque alibi.

[n] Bœotia ab Oriente oppositam habet Eubœam interfluente Euripo, ab Occasu Phocidem, à Borea Ægæum mare, Atticam à Meridie, ut describit Euf-tathius, qua tamen ex parte Corinthiacum quoque finum attingit. Τριθάλασσαν *Trimarem* eam vocat Stra-bo, quoniam, ut opinor, distinguit geminos sinus, quibus ab Eubœa separatur, quamvis eos jungat Euripus. Pluribus antea nominibus vocata est, Aonia ab Aone Rege Neptuni filio, Cadmeis à Cadmo, cui paruit, Mesapia, Ogygia, Bœotia demum à Bæoto ejusdem Neptuni filio, qui ab eventu id nomen ac-cepit, ut canit Euphorion apud Eustathium.

Ὅφρα κε μανίνοιστο μεθ' ἡσιν Βοιωπῆο

Τὸν ῥα Ποσειδάωνι δαμασασμένη τέκεν Ἀρνη,

Βοιωπὸν δ' ὀνόμωε. Τὸ γὰρ καλέσαντο Νομῆες,

Ὅτι ῥα πατρῷσι Βοῶν ἀποθήκατο κόπροις.

Ut consuleret cum filiis Bæoti,

Quem Neptuno subacta peperit Arne,

Ac Bæotum vocavit. Sic enim illum Pastores dixerunt,

Quippe paternis Boum stabulis reconditus est.

Alii, quos inter Castor, à Bove Bœotiam nuncupatam volunt, quo ducente Cadmus in hanc Regionem per-venit, ut est apud Ovidium ^g.

Bos tibi, Phæbus ait, solis occurret in arvis,

Nullum passa jugum, curvique immunis aratri.

Hac duce carpe vias, Et qua requieverit herbâ,

Mœnia fac condas, Bœotiaque illa vocato.

Provincia totius Græciæ feracissima plures habuit Ur-bes, sæpius jam à nobis memoratas, quarum ^h nobiliores, sub Paucorum statu degentes, suis legibus, suâque utentes libertate in communi totius Bœotiæ Conventu

^g Ovid. Metam. l. iiii,

^h Thucyd. lib. v.

Rempubicam administrabant. Has undecim fuisse, ex illustri Thucydidis ⁱ loco satis apertè conjectare mihi videor. Narrat enim, cum in Bœotiam Athenienses infesta tulissent arma, ad eos ejiciendos Tanagræ Bœotiorum exercitum convenisse. Καὶ ἐπειδὴν ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρεῖσαν, καὶ ἠοθαύοντο τὰς Αἰθιωαίους προσχωρεῖν ἐπ' οἴκῃ, τῶν ἄλλων Βοιωτάρχων, οἳ εἰσὶν ἑνδεκά, ὃ ξυνοπαινεῖν μάχεσθαι, ἐπειδὴν ἕκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσὶ, Παγώνδας ὁ Αἰολαῖος Βοιωτάρχων ἐκ Θηβῶν μετ' Αἰλιανθίδος τῆς Λυσιμαχίδος, καὶ ἡγεμονίας ἔσσης αὐτῶν, βυλόμενος τῷ μάχῃ ποιῆσαι ἐπειθε τὰς Βοιωτὰς ἵεναι ἐπὶ τὰς Αἰθιωαίους, καὶ τὸν ἀγῶνα ποιῆσθαι, λέγων τοιαῦτα. Χρὲν μὲν, ὦ ἄνδρες Βοιωτοί, μὴδ' εἰς ἐπίνοϊαν τινα ἡμῶν ἔλθεῖν τῶν ἀρχόντων, ὡς ἕκ εἰκὸς Αἰθιωαίοις, ὡς ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλαβόμεν ἀνδρῶν, διὰ μάχης ἔλθεῖν, &c.

Et cum ex omnibus adessent Civitatibus, audissentque, Athenienses Domum suam rediisse; cumque totius provincie Magistratus, qui undecim sunt, non laudarent, pugnam adversus illos, utpote qui jam discessissent, inire; Pagondas Æoladi filius, qui cum Ariantide Lyfsmacki filio pro Thebanis Magistratum gerebat, & qui tunc Præses erat, cupiens prælium committi, Bæotos hortatus est, ut irent contra Athenienses, manusque consererent, ita loquutus. Oporteret, Bæoti, nostrum nemini, qui Magistratum habemus, in mentem venisset, certamen cum Atheniensibus ineundum non esse, nisi illos in Bæotia comperiamus &c. Non tamen apud eosdem Magistratus suprema fuit universæ gentis auctoritas; sed, ut in omni Republica, ipsi erant publici consilii principes, plurimâque præditi potestate; Imperii verò summa penes quatuor Senatus reperiebatur, ejusdem Thucydidis ⁱ testimonio. Περὶ ὃ τὰς ὁρμὰς γενέσθαι, οἱ Βοιωτάρχαι ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρσι βελαῖς τῶν Βοιωτῶν ταῦτα, ὥστε ἅπαν τὸ κῦρος ἔχουσι. Καὶ παρήνεν γενέσθαι ὁρμὰς ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βέλονται ἐπ' ὠφελείᾳ σφίσι ξυνομνύει.

Antequam verò foedus cum Argivis ictum jurejurando confirmaretur, Bæotorum Magistratus de ipso certiores

ⁱ Thucyd. lib. iv.ⁱ Thucyd. lib. v.

fecerunt quatuor provinciæ Senatus, apud quos totum Imperium est, iisque suaferunt, ex ipsorum esse utilitate jramento se obstringere cum quibuscunque Civitatibus, quæ Societatem inire vellent. Inter ipsos Bœotios præcipuo quodam Urbis splendore, dignitate, viribus Thebani eminebant, qui non aliis præstare, sed dominari cum vellent, sæpius eorum libertatem convellere, ac labefactare studuerunt, ut nos quoque pluribus in locis annotavimus. Tantùm verò in iisdem Thebanis potuit istud imperandi universæ Bœotix desiderium, ut eam pacem, quam Artaxerxe pacificatore Græcorum populi secum ipsi constabilierunt, soli Thebani repudiaverint. Quippe ejus conditione cautum fuerat, ut unaquæque Civitas suam teneret libertatem; Ipsi autem belli discrimen adire, quàm sponte Bœotix cedere maluerunt. Διόπερ ἑκατονδαὶ γενηθέντες ὥσπερ ἢ πρότερον, συνείχον τὴν Βοιωτίαν ἐν τῇ κατ' αὐτὰς μίᾳ συντελείᾳ. Quapropter à fœdere exclusi, Bœotiam, ut antea, sibi tributariam retinebant^m. Variante igitur eorundem fortunâ varia etiam fuit Provinciæ fors, quoad Philippus paullo ante hujus Orationis tempus illam in ipsorum Thebanorum detulit potestatem, ut habet hoc loco Demosthenes.

[o] Quid Macedo in ipso pacis constabiliendæ articulo Atheniensibus facturum se promiserit, & quòd promissis non steterit, satis, superque n. [1] Orat. de Pace dictum est. Quare ad mercenarios Oratores, qui isthic plurimùm divexantur, sermonem deflectimus. Et primùm quidem mirari subit, Athenis tam facilè id crimen patratum fuisse, quum illud atrocissimis legibus prohiberetur. Επὶ ᾧ τῶν δωροδοκούντων, sunt Dinarchi verbaⁿ δύο μόνον τιμήματα πεποιήκασιν· ἡ θάνατος, ἡ ἰνα ταύτης τυχὼν τῆς ζημίας ὁ λαβὼν παράδειγμα γένηται τοῖς ἄλλοις· ἡ δεκαπλῆν ἔξ ἀρχῆς λήμματος τὸ τίμημα τῶν δωρῶν, ἰνα μὴ λυσίτελές ᾖ τοῖς τῷτο τολμῶσι ποιεῖν. Contra homines verò in Republica donis corruptos duas pœnas constituerunt; aut Mortem, ut qui

^m a. 2. O. 101. a. 1. O. 102. Diod. lib. xv. Xenoph. de rebus Græc. lib. v. ⁿ Dinarch. act. Dem.

ea multaretur, se aliis exemplum præberet; aut decuplam accepti muneris pecuniam, ut qui hanc accipere ausi forent, nullum inde fructum caperent utilitatis. Deinde nihil Athenis turpius, nihil sordidius mercenario Oratore, si Demosthenem velimus * audire: εἴ τις ὑμᾶς ἔροισι, τὴν πονηρότατον νομίζετε τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἔθνων; ἔτε τὰς γεωργούς, οὔτε τοὺς ἐμπόρους, οὔτε τοὺς ἐκ τῶν ἀργυρείων, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδὲν ἂν εἴποιε. ΑΛΛ' εἰ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λέγειν, ἢ γράφειν εἰωθότας εἰποί τις. Si quis vos interroget; quos vilissimos in urbe putatis quorumlibet hominum; profectò nunquam Agricolas dicetis esse, non Mercatores, non Metallicos, non alios hujusmodi; sed eos, qui mercede conducti publicè dicunt, aut vendunt suffragia. Attamen jam olim invaluisse Athenis, ut in Reipublicæ administratione omnia propemodum donis fierent, Xenophontis testimonio certum, atque exploratum est. λέγασι δέ τινες, inquit P, ὡς τις ἀργύριον ἔχων προσίη πρὸς Βασιλῆα, ἢ Δῆμον, χρηματίζει. Εγὼ δ' οὗτοις ὁμολογησαίμι ἂν ἀπὸ χρημάτων πολλὰ διαπράττεσθαι Αθλήσει, ἢ ἔτι ἂν πλείω διαπράττεσθαι, εἰ πλείους ἐπέδιδσαν ἀργύριον, &c. Sunt qui dicant, si quis argentum habens Senatū, aut Populū adeat, negotium suum confecturum. His, qui hæc dicunt, fateor ego multa confici Athenis datâ pecuniâ; plura quoque confici posse, si plures argentum darent &c. Demosthenis autem tempore quantum serperet morbus iste, quo maximè concutitur salus publica, non solum hoc loco, sed passim, & ubique vociferatur.

Priusquam ab hoc argumento discedamus, occasio libenter arripienda est, de Annonæ vilitate loquendi, quam paulò infra Demosthenes ait Athenis tantam esse, ut omnes admirarentur, & meritò quidem, quippe in urbe, sterili, exilique solo positâ. Frumento igitur Demosthenis ætate pretium erat quinque drachmæ in singulos Medimnos, quæ mensura congruit cum Etruscorum Sacco: εἰσαγαγόντος πλείους ἢ μυρίας μεδίμνους

* Demosth. adv. Aristocrat.

P Xenoph. de Rep. Athen.

πυρῶν, διμελήσαμεν ὑμῖν τῆς καθεκάστης τιμῆς πέντε δραχμῶν τὸν μέδιμον. *Adductis plusquam decem millibus Medimnorum frumenti, illud dimensi sumus constituto quinque Drachmarum pretio in quemlibet Medimnum, ut Orator ait*⁹. Ejus autem quotannis ad quadringenta Medimnorum millia, quod planè mirum, Athenas advehi, ejusdem Demosthenis^r testimonio comprobatur: ἴξε γὰρ δὴ πρὸς τοῦθ', ὅτι πλείους τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπεισάκω σίτῳ χρώμεθα. Πρὸς τοίνυν ἀπαντα, τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνούμενον, ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σίτος εἰσπλέων ἐστὶν εἰκότως. Et infra: αἱ τοίνυν παρ' ἐκείνης δεύρο ἀφικνούμεναι σίτες μυριάδες περὶ τετραράκοντα εἰσί. Καὶ τῷτο ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοφύλαξιν ἀπογραφῆς ἂν τις ἴδοι. *Id sanè vobis compertum est, quòd nulla gens adveho frumento utitur adeo, ut nos utimur. Nam præter cætera, Et præter ipsum frumentum, quod ex aliis Emporiis, Et Ponto maximè huc advehitur Et c. Quæ igitur illinc ad nos perveniunt multa frumenti Medimnorum millia, sunt ad quadringenties millia. Id autem è scriptura penes horreorum Custodes videri potest. Vini tres Cotylæ uno venierunt obolo. Cotyla Sextarii dimidium, sextarium sexta erat Congii pars, Congium prope ad Cadum Etruscum accessisse arbitror. Bos quinque drachmis Solonis ætate; singulæ Pecudes unâ tantùm, ut Plutarchus in ejusdem Solonis vita literis consignavit: Λύκον ἥ τῷ κομίσαντι, πέντε δραχμας ἔδωκε. Λυκίδα ἥ, μίαν. Ὡν φήσιν ὁ Φαλαίρεὺς Δημήτριος τὸ μὲν, βοὸς εἶναι, τὸ ἥ, προβάτης τιμῷ. Lupum adducenti quinque drachmas dedit; Lupam verò, unam. Illud, pretium unius Bovis fuisse dicit Phalæreus Demetrius; alterum, Ovis. Et quamvis Lysias^s affirmet, Diogitonem, contra quem orat, agnum sexdecim drachmis emisse in Bacchanalibus; Id vel prodigè fecisse, vel quadam jactantiâ prædicasse patet. Porcus denique Aristophanis tempore, tribus drachmis, ut ipse in Comœdia de Pace Trygæum dicentem inducit.*

⁹ Demosth. in Phorm.
adv. Diogitonem.

^r Idem adversus Leptinem.

^s Lysias

Εἰς χοιρίδιόν μοι νῦν δάνεισον τρεῖς δραχμαίς.

Ad Porcellum commoda mihi tres drachmas.

Quæ quidem vilitas annonæ majori foret admirationi, nisi Asiam eâ vel uberiori floruisse, ex ipso colligerem Aristophane, cujus hæc sunt in Acharnensibus verba.

Επεμψάμεθ' ὑμᾶς ὡς Βασιλέα τὸν μέγαν,

Μισθὸν φέροντας δύο δραχμαίς τῆς ἡμέρας

Ἐπ' Εὐθυμένεος ἄρχοντος.

Misimus vos ad magnum Regem,

Constitutâ duarum drachmarum quotidie mercede,

Cum Prætor fuit Euthymenes.

Quod si duæ drachmæ satis erant in dies Legatis ad sese, Comitatumque suum alendum, dum ad Persarum Regem magnificè pro majestate Reipublicæ proficiscerentur, profectò incredibili rerum omnium affluentia divitem Asiam credere par est.

[p] Hæc obita Trierarchi, Choragique munera, suaque in Rempublicam merita ob datam pecuniam, ac Cives aliquos ereptos è Macedonum servitute describit Demosthenes non uno in loco. Trierarchus enim fuisse dicit in Midiana, vix è pueris egressus. Καὶ γὰρ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτεληράρχην, ἐνθαὺς ἐκ παιδῶν ἐξελθὼν, ὅτι σιῶνδο ἦμεν οἱ τεληράρχοι, καὶ τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν, καὶ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοί. *Ego equidem per ea tempora Trierarchatum gessi, statim ac sum è pueris egressus, duoque fuimus Trierarchi (in singulas triremes,) omnem è propriis Laribus sumptum attulimus, ipsasque nostrâ pecuniâ naves nautis implevimus.* Choragus autem, seu Ædilis, ita creatus fuisse refert in eadem Oratione: Ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος Χορηγοῦ τῇ Πανδιονίδι φυλῇ τρίτον ἔτος τελεῖ, παρούσης δὲ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ τὸν ἄρχοντα ἐπικληροῦν ὁ νόμος τοῖς χοροῖς τὰς αὐλητὰς κελεύει, λόγων, καὶ λοιδορίας γιγνομένης, καὶ κατηγοροῦντος τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν ἐπιμελήτων τῆς φυλῆς, τῶν δὲ ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος, παρελθὼν ὑπεσχόμενον ἐγὼ χορηγήσειν ἐδελομένης. *Cum enim hoc jam tertio anno Pandionia Tribus Ædilem suum non constituisset, Et Concio adesset in qua lex jubet, Prætorem Tibicines pro singulis Choris sortiri. Multi proinde sermones fierent, adderentur*

tur convitia, atque invicem sese objurgarent Prætor, Tribusque Curatores, ego sponte me curaturum Ædilitatem promisi. Qua in Ædilitate, ut infra subjicit, εἰσίακα τὴν φυλὴν ἐγὼ, καὶ Παναθηναίοις κεχορήγηκα, Epulum Tribui dedi, Panathenæa curavi. De collata verò in publicos usus pecunia, eodem loco sic loquitur: Ηγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγενόμην ἐγὼ ἑτὴ δέκα εἰσφέρειν, &c. ὑμῖν τελέην ἐπέδωκα. *Mæ princeps classis tributum vobis decem annos persolvi, &c. vobis triremem donavi.* Rursus reficiendis Urbis mœnibus de suo quid impenderit, quidve ad Sacrificia, ex ipso Atheniensium decreto audiendum est: ἐπὶ ἀρχόντος Εὐθύκλεις, &c. Επειδὴ Δημοσθένης Παιανιεύς, γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκοπῆς, καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τετρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ Δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρηκοῦ καλῶσαθεῖς, ἐπέδωκε πῖς ἐκ πάντων τῶν φυλῶν θεωρηκοῖς ἑκάτον μναὶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βελῇ, καὶ τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένος Παιανιέα, ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ καλοκαγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν Δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ σεφανεῖσαι χρυσῷ σεφάνῳ, καὶ ἀναγορεύσαι τὸν σεφάνον ἐν τῷ Θεάτρῳ, Διονυσίοις, Τραγωδοῖς καινοῖς. Τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν Ἀγωνοθέτην. *Prætor Euthycleo, &c. Quod Demosthenes Demosthenis filius Pæaniensis; dum refectiois mœnium Curator esset, in id opus è suo tria talenta impenderit, eaque Populo donaverit; rursus Theatralibus ludis præfektus, in omnium Tribuum ludis centum minas dederit ad Sacrificia; visum est Senatui, Populoque Atheniensi laudare Demosthenem Demosthenis filium, Pæaniensem, ob virtutem, ac bonitatem, qua semper erga Populum Atheniensem usus est; ipsumque aureâ coronâ redimire. Coronam verò proclamari in Theatro, dum Bacchanalibus novæ aguntur Tragædiæ. Proclamationis ab Agonum Præsides curam geri.* Denique Civium aliquot suâ pecuniâ se redemisse testatur in Orat. de falsa Legatione. Nam cum primò Legatus in Macedoniam perrexit, quibusdam captivis A-

* Demosth. d. Corona.

theniensibus recepit se cum pretio rediturum, ut eos vinculis eximeret. Idcirco secundam obiisse Legationem dicit, ut fidem suam liberaret, nam sine Legati munere tutò illuc ire non potuisset; se verò promissa fecisse, & Cives suâ servasse liberalitatē, in eadem Oratione, ac non semel alibi gloriatur. Verùm Æschines^u hanc ipsam liberalitatem elevat, atque ita rem narrat. Επορεύετο ὃ λυσόμενος τὰς αἰχμαλώτας, ὡς ἔφη, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀρήϊως εἰρηκεν, εἰδὼς μὲν Φίλιππον ἐν τῷ πολέμῳ οὐδένα πώποτε Ἀθηναίων λύτρα παραζάμενον, ἄκρων ὃ τῶν ἐκείνῃ φίλων ἀπάντων, ὅτι καὶ τὰς λοιπούς, εἰάν εἰρήνῃ γένηται, ἀφήσει. Πολλῶν δ' ἡτυχηκότων, τάλαντου φέρων, ἑνὸς ἀνδρὸς, οὐδὲ πούτις λίαν ἐνπόρε, ἱκανὰ λύτρα. *Ibat autem Servos è vinculis dissoluturus, ut dicebat, Et nuper apud vos dixit; non ignarus, Philippum velle captos in bello Athenienses nullo pretio dimittere; quin Et ab ejus amicis certior factus, reliquos etiam, cum pax coalescat, libertati restitutum.* Cum autem plures essent hujusmodi pressi calamitate, unum talentum attulit, vix unius hominis, nec admodum locupletis pretium. Minus tamen Æschini vehementer in æmulum concitato credendum est, quàm adeo inverecundum fuisse Demosthenem, ut se in falso beneficio apud Populum jactare ausus fuerit.

[q] Timotheus Cononis filius, clarissimus Atheniensium Dux in nostrum sermonem sæpius incidit, ejusque splendidiora facinora haud semel annotationibus istis ornamentum præbuere. Compendiò nunc asserimus, quæ de illo refert Cornelius Nepos*. *Hic à Patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Fuit enim disertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus, neque minus regendæ Civitatis. Multa hujus sunt præclara facta, sed hæc maximè illustria. Olynthios, Et Byzantios bello subegit; Samum cepit, in qua oppugnanda superiori bello Athenienses mille ducenta talenta consumpserant. Hanc ille sine ulla publica impensa Populo restituit. Adversus Cotyn bella gessit ab eoque mille ducenta*

^u Æsch. de falsa legat.

* Corn. Nepos vita Timosth.

talenta prædæ in publicum detulit. Cyzicum obsidione liberavit; Ariobarzani simul cum Agesilao auxilio profectus est, à quo cum Laco pecuniam numeratam accepisset, ille Cives suos agro, atque Urbibus augeri maluit, quàm id sumere, cujus partem Domum suam ferre posset. Itaque accepit Erichthonem, & Sestum &c. Corcyram sub imperium Atheniensem redigit &c. quæ victoria tantæ fuit Athenis lætitiæ, ut tum primum aræ Paci publicæ sint factæ, eique Dæ pulvinar sit institutum. Cives, laudis ut memoria maneret, Timotheo publicè statuam in Foro posuerunt, qui honos huic uni ante hoc tempus contigit, ut cum Patri Populus statuam posuisset, Filio quoque daret &c. Propter Charetis accusationem &c. à Populo centum talentis multatus (quod pecuniam à Chiis, & Rhodiis accepisset, si Dinarcho in Oratione contra Demosthenem fides habeatur) exul Chalcidem se contulit. Conon filius dedit solùm decem in murorum refectionem, quos Conon avus instauraverat &c. Eloquentiæ, ac bellicæ disciplinæ laudem eidem adscribit his verbis Romanorum eloquentissimus Cicero: *Ut hic idem Africanus eloquentiâ cumulavit bellicam gloriam. Quod idem fecit Timotheus Cononis filius, qui, cum belli laude non inferior fuisset, quàm Pater, ad eam laudem, doctrinæ, & ingenii gloriam adjecit.* Hujus præstantissimi Imperatoris argenteum maximæ formæ nummum vidi summæ integritatis, atque elegantiae apud Virum doctissimum Joannem Stajum, Sacerdotem Crentensem, cujus industriæ, atque humanitati, si quidpiam profecerim in græcis literis, totum debeo; diu siquidem eo Magistro usus sum. Ille verò non solùm penitus callet veterem, ac vernaculam, quæ ipsi nativa est, græcam linguam; sed præter Latinam, eique finitimas nostras Europæas, Turcicam, Sirpamque, ut vocant, quam græci ritus Populi ad Istrum incolentes loquuntur. Hæ autem vel ad severiores discendas, humanioresque disciplinas, in quibus omnibus luculenter versatus est, vel ad propagandam veri Numinis

Religionem in Ægæi Maris Insulis, atque in extrema Dacia, quam Vallachiam dicunt, ubi plures degit annos, ei aditum aperuerunt. Ut ad rem nostram redeam, isthæc Euboica expeditio, de qua nunc Demosthenes loquitur, ea ipsa est a. 3. O. 105 ab Atheniensibus suscepta, ob quam ab Eubœensibus aureâ coronâ donati sunt, ejusdem Oratoris testimonio * :
 Εὐβοεῖς σωθέντες, καὶ ἐλευθερωθέντες ἐς ἐλευθέρωσαν τὸν Δῆμον.
Eubœenses acceptâ salute, ac libertate Populum Atheniensem coronarunt. Illam nos jampridem descripsimus Pag. 128. n. [v] Orat. primæ contra Philippum.

* Demosth. adv. Timocratem.

ANNOTATIONES

A D

PHILIPPI EPISTOLAM.

[A] **I**N Argumento Orationis de Chersonesi rebus ostendimus Diopithem, Atheniensium jussu, Colonos in Chersonesum deduxisse, & cum ad eos recipiendos cogere Cardianos non potuisset, (siquidem Philippi viribus confirmati ^a satis ad resistendum roboris nacti fuerant) adducto in maritimam Thraciæ oram, quæ Macedoni obtemperabat, exercitu, illam ferro, ac flammâ depopulatum fuisse, injuriæ vice hoc pacto Regi redditâ. Huc quicquid modò querelarum est, referri debet.

[B] Anthemocritus Legationem ab Atheniensibus ad Megareses obiens, (qua his Reipublicæ nomine indixit, ut à tellure Deo sacra, quam audacter colebant, discederent, & ni facerent, minas addidit) jure gentium violato, ab iisdem Megaresibus imperata facere detrectantibus, necatus est. Quamobrem Atheniensēs incensi tanti facinoris indignitate, non modò eam gentem perpetuò ab Eleusiniis Sacris prohibuerunt, constitueruntque ad prodendam Posteris sceleris memoriam publicum ante Urbis fores monumentum, ut scribit Philippus; sed perpetuò ab Atticis portubus, & ab omni Foro excluderunt. Anthemocriti verò memoria decreto publico consecrata est, eique excitatum ex Ærario bustum in sacra via ^b. Tantam crimen istud infamiam detulit Megaresibus, ut vel pro-

^a *Demosth. Philip. 4. Idem habetur in hac Ep. Attica.*

^b *Paus. in*

pterea

pterea κατὰράτοι execrandi, maledicti (ut non rarò eos nuncupat Demosthenes ^d) vocarentur, & commune sibi Græcorum odium comparaverint. Nec minus ob istud ab Hadriano Imperatore, dum prope in veterem splendorem Græciam restituit, ii tantummodo præteriti sunt ^e.

[c] Hujus Philippicæ querelæ caput, quin totius facti series ab Æschine petenda est in Oratione contra Ctesiphontem. Sic igitur habet. Callias Mnesarchi filius Chalcidensis, maximæ inter Cives suos auctoritatis, inclaruit primùm Philippi familiaritate, in Athenienses odio. Nam cum isti in Eubœam transmississent; auxilium Plutarcho daturi, Callias ipsorum exercitum in gravissimum discrimen adduxit, ut n. [D] Orat. de Pace dictum est. Injuriam tamen, cum id tempus postularet, dissimularunt, datâ illi veniâ, reconciliatâque amicitîâ. Verùm ille haud contentus Chalcide Tyrannum agere, ad totius Insulæ imperium viam sibi munire statuit conciliatâ sibi Philippi familiaritate. Ad eum profectus, ac voti compos, acceptam à Rege benevolentiam non diu retinuit ob privatas contentiones. Inde Thebanorum patrocinium exoraturus ad eos confugit. Καταλιπὼν ὃ καὶ κεῖνός, ἢ πλείους τραπόμενος τροπὰς τῇ Εὐρείᾳ, παρ' ὃν ἄκει, εἰς μέσον πίπτει τῆς Θηβαίων ἐχθρᾶς, ἢ τῆς Φιλίππου. *Sed iis quoque relictis, ut Æschinis verbis utar, atque Euripo inconstantior, ad quem habitabat, in medias incidit Thebanorum, ac Philippi inimicitias.* Igitur cum in se paratum istorum exercitum intelligeret, & quid ageret æstualet, iterum Atheniensium animos, missâ Legatione, pertentavit. Tantùm verò profecit, (lucratus muneribus Demosthenem, aliosque principes Civitatis, ut Æschines ait; seu, ut credere par est, demonstratâ Reipublicæ utilitate, si se, atque Eubœenses adversus Philippum Socios daret,) ut rursus cum illis foedus inierit. Quæ postquam gesta sunt, ipse Athenis affuit, ac pro Concione Populum hortatus est, ut Regem bello peterent; sese è Peloponeso hanc ipsam ob rem in annos singulos

^d Demosth. adv. Aristocr. & alibi.

^e Paus. in Attica.

talentorum centum collationem obtinuissē; ab Achæis, & Megarensibus sexagētum; quadragenūm ab Eubœensibus, unde centum triremes, decem peditum milia. equites mille conscribi possent, præter domesticas cujuscunque Civitatis Copias. Eadem referebat Demosthenes nuper regressus à Peloponesiaca Legatione, quia & ad plenilunium Novembris affuturos Athenis earundem Civitatum Legatos. Proinde Athenienses Calliæ consilium sequuti sunt; decreverunt etiam è Demosthenis sententia, ut Eretria, atque Oreum decem illa talenta, quæ utraque Civitas ex æqua parte Reipublicæ, tributū nomine, pendebat, ipsi Calliæ in ejusmodi negotium solverent. Hæc Æschines. Hinc facilè conjectari licet, illum deinde bellatorum Copias collegisse, eaque Philippo damna intulisse, quæ iste hoc loco Atheniensibus commemorat.

[D] Cum Philippus incredibili felicitate quicquid hostium habebat vi perfregisset, ac plures Græcorum, ad suos quique hostes profligandos, in ejus partes concederent, Athenienses in gravi servitutis periculo versabantur. Igitur Demosthenes, & qui publicæ salutis cupidi cum eo sentiebant, de coeunda cum Rege Persarum societate sermones agitare cœperunt: nam hujus quoque nimium intererat, Macedonis potentiam coercere, ne Asiam domitâ Græciâ, ut rei eventus comprobavit, cogitaret. Palam verò sententiam suam aperuit in Philippica, ut vulgò inscribitur, quartâ, multasque rationes affert, propter quas ejus amicitia quærenda sit, ac rem ita concludit: ὑπὲρ δὲ τῶν αἰσίων αἰμάτων οἱ μὲν δὲν ὑμᾶς πρὸς βίαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέγεται, &c. *Propter hæc omnia puto, Legationem à vobis mittendam esse, quæ cum Rege colloquatur, Hanc autem illico decretam fuisse ex his ipsis Philippi literis patet, quæ paulò post laudatam Concionem datæ sunt, ut infra compertum erit. Id quoque cùm Reipublicæ ratio suadet, tum Demosthenis auctoritas, quæ postremis ejusdem Reipublicæ temporibus, ut Romæ Tullii, fuit maxima. Nam cum prope discrimen adest, non amplius subdolis, sed bonis creditur Consiliariis, at id fero plerumque.*

[E] Ochus

[E] Ochus cognomento Artaxerxes Persarum Rex bellum, ut jam pridem retulimus, adversus Ægyptios eâ negligentia per Imperatorem suum gerebat, ut nihil proficeret, quin socordiae opinione ad rebellandum illexit Cyprios, Phœniciosque. Hoc nuntio veluti admotâ iracundiae flamma excitatus, ann. 2. Olympiad. 107. maximas ipse Copias adversus rebelles duxit; Græcos etiam, missâ pecuniâ, ad facienda secum stipendia sollicitavit. Conditionem Thebani, alique, ut olim diximus, acceperunt. Ἀθηναῖοι μὲν, ἡ Λακεδαιμόνιοι τὴν Φιλίαν ἔφασαν τὴν πρὸς Πέρσας τηρεῖν, συμμαχίαν ᾗ ἀποσέλλειν ἀνέϊπον. *Athenienses autem, & Lacedæmonii velle sese amicitiam cum Persis tueri dixerunt; milites autem pro societate mittere repudiaverunt*, ut Diodorus ait^f. Ipsis enim ante oculos versabatur quotidie Græcia olim à solis Persis in discrimen adducta, eique vitando discrimini nihil interesse magis, quàm ejus regni potentiam frangi domesticis diffidiis, ac labefactari. Sed cum anno 3. ejusdem Olympiadis bellum Artaxerxi bene succederet, Phœniciâ, atque Ægypto in extremas angustias reductis, dubitari nequit, quin hoc tempore decretum Athenienses de Rege ab illarum occupatione prohibendo fecerint, quod modò à Macedone commemoratur. Mox tamen Phœnicia subacta est, & insequenti anno Ægyptus^g. Id cum solertissimus Orator adversaturum cognosceret sententiæ suæ; qua calliditate omnem eruat scrupulum, excludatque metum, profectò audiendus est. Καὶ δὴ βάρεστος, ἡ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρὸς, ἡ ἅπαντα τὰ ποιαῦτα. Εγὼ γὰρ, ὅταν ἴδω τινὰ τὸν μὲν ἐν Σύροις ἢ ἐν Εκβαλάνοις δεδοικότα, ἢ κακόνεν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, ὃς ἢ πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐνεδέχεοθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀποψηφίσαοθε, οὐ τάγε ἐκείναις αἰτία). Ὑπὲρ ᾗ τὰ ἐπὶ ταῖς θύραις ἐγγὺς οὕτως, ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι ἀνξανόμενος ληστὴ τῶν Ἑλλήνων, ἄλλο τι λέγοντα. Θαυμάζω, ἢ δεδοικα πῦρον, ὃς τις ἂν ἦ ποτ', ἐγώ γ', ἐπειδὴν εἶχ' ἕως Φιλίπ-

^f Diod. lib. xvi.^g Ibidem.

Nov. At Barbarus est, & communis omnium hostis, & pleraque huiusmodi. Ego equidem, cum aliquem video ab isto metuentem, qui Susis, & Ecbatanis habitat, eumque malevolum esse Reipublicæ dicentem, qui & antea istam erexit, & nunc opem ferre promittebat (quod si vos illam recipere nolulistis, decretoque vestro recusastis, neutiquam ipse in culpa est.) Contra verò eundem illum cum video pro Græcorum prædone dicentem, qui adest in scribis, in mediaque Græcia, potentiâ ac virium robore augetur; miror profectò, atque Oratorem istum timeo, quandoquidem Philippum ille baud veretur^b.

[F] Istud Pisistratidarum negotium quo pacto se habuerit, ab Herodoto, ac Thucydide investigandum est. Mortuo igitur Pisistrato Athenarum Tyranno, Hippias ejus filius natus maximus Rempublicam suâ solùm auctoritate gerendam suscepit. In ipsum, totamque Tyranni domum conjurarunt Harmodius, & Aristogiton, ille ob infictam Sorori injuriam, quam, cum in solemni Panathenæorum pompâ foret Canephora, publicè ut indignam munere Hippias summo- yendam curaverat; alter ob amoris æmulationem cum Hipparcho Hippiæ fratre. Hipparchus Conjuratorum gladiis petitus mortem non fugit. Hippiam dum casu colloquentem cum quodam eorundem Conjuratorum vident, veriti se detectos, prætereunt, ipsum post fratris necem repetituri; qua ille auditâ sibi cavit, Harmodius, atque Aristogiton statim hastis confossi sunt. Atheniensium plures ab Hippiâ morte, aut exilio multati. Tres deinceps annos Imperium tenuit; verùm ab Alcæonidis, quos urbe ejecerat, Lacedæmoniorum auxilio confirmatis, bello victus sponte dominatu cessit, ac primò ad Æantidem Sigei, ac Lampfaci Tyrannum profectus, deinde ad Persarum Regem Darium se contulit, ipsum contra Athenienses concitaturus. Hinc illum, ac Pisistratidas omni decretorum acerbitate prosciderunt Athenienses; Tyrannicidarum verò Posteris victum in Prytaneo, & à

publicis oneribus, præter Trierarchatum, & Collationes, immunitatem decreverunt¹. Eò magis Hippias exasperatus studuit Regem in suam sententiam adducere, quod tandem contigit. Illum enim irâ in Athenienses flagrantem ob Sardes incensas nunquam inflammare destitit, quoad jamdiu enarratam suscepit expeditionem, quæ Marathone profligata est, & in qua vigesimo, postquam Athenis excesserat, anno Hippias interfuit, ὁρμώμενος ἐς Μαραθῶνα ὕστερον ἔτεσι εἰκοσῶ ἤδη γέροντων, μετὰ Μήδων ἐσπράττευσεν, *profectus in Marathonem viginti post annos, jam senex cum Medis in Castris fuit*². Ibi & pugnae locum elegit, ejusque committendæ præcipuus auctor fuit³.

[G] Kersobleptem, ac Teren Thraciæ Reges à Philippo in ordinem coactos, & Regno despoliatos a. 2. O. 109. annotatum à nobis est in notis ad Ol. 1. Pag. 214. Id modò ad hujus loci explicationem addo, verum esse, quod ille scribit, Kersobleptem Reipublicæ Fœderatis adscriptum non reperiri. Quin Demosthenis calliditate exclusum fuisse, Æschinis testimonio certiores reddimur⁴. Λανθάνει, inquit, γὰρ ὁ μὲν Φιλοκράτης ἐν ψηφίσματι μετὰ τῶν ἄλλων γραμμάτων παρέγραψας· ὁ δ' ἐπιψηφίσας Δημοθένης, ἐν ᾧ γέγραπται, ἀποδῆναι τὰς ὀρκὰς τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ Φιλίππου ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τὰς σιωέδρας τῶν συμμάχων. Παρὰ δὲ τῷ Κερσοβλέπτῃ σιωέδρος ἐκ ἐκάστης. Γράψας δὲ τὰς σιωεδροσύνας ὁμνῶμαι. Τὸν Κερσοβλέπτῳ δὲ σιωεδρένοια ἐξέκλεισε τῶν ὀρκων. *Siquidem occultè Philocrates in decreto præter cætera scripsit, ac Demosthenes comprobavit, dandum eo ipso die à Sociorum Assessoribus jusjurandum Philippi Legatis; Cum interea nemo pro Kersoblepte consideret. Igitur dum ille decrevit ab Assessoribus jusjurandum interponi; quando nemo aderat pro Kersoblepie, hunc profectò ab jurejurando exclusit, ac proinde à Fœderatorum numero.*

[H] Rem ita se habuisse, ut narrat Philippus, dubitari nequit; Sed facti series è gemina Æschinis Oratione cognoscenda est, ne in syrtes incidamus. Docet

¹ Demosth. adv. Leptinem, & alibi.

² Thucyd. lib. vi.

³ Herod. in Erato.

⁴ Æsch. adv. Ctesiphontem.

itaque in ea, quam habuit de falsa Legatione, Athenienses, postquam ad se Legati à Philippo regressi fuerant cum ejusdem Legatis, ac pacis condiciones retulerant, eas ratas habuisse, statuisseque juramento confirmandas apud ipsos Macedonis Oratores, qui ad illud accipiendum venerant; simul autem Legati, qui priori functi erant Legatione, ad exigendum à Rege jusjurandum redirent. Id actum est in Concione, ἐν ᾗ Δημοσθένης, &c. λαγχάνει προεδρεύειν. Ἐν τῇ ταύτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς εἶπε παρελθὼν, ὅτι πέμψετε μὲν αὐτὸν Κερσοβλέπτης, ἀξιοῖ τὴν ἀποδῆναι τὰς ὀρκας τοῖς Φιλίππῳ πρέσβεσιν, καὶ σφραγισθῆναι Κερσοβλέπτῳ ἐν τοῖς ὑμέτεροις συμμαχοῖς. Ρηθέντων δὲ τῶν λόγων τούτων, Αλεξίμαχος ὁ Πήληξ δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα τοῖς Προέδροις, ἐν ᾧ ἐγγράφῳ ἀποδῆναι τὰς ὀρκας Φιλίππῳ μετὰ τῶν ἄλλων συμμαχῶν τὸν ἡκούσιν παρὰ Κερσοβλέπτῳ. Αναγνωθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, &c. ἀναστὰς ἐκ τῶν Προέδρων Δημοσθένης, ἔκ, ἔφη, τὸ ψήφισμα ἐπιψηφισθῆναι, καὶ λύσιν τιλὴ πρὸς Φίλιππον εἰρῶν, οὐδὲ γινώσκειν τῶν ἱερῶν. Αποδοθῆναι δὲ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν. Βιώντων δὲ ὑμῶν, καὶ τοὺς προέδρους ἐπὶ τὸ βῆμα καλεῶντων οὕτως ἄκοντος αὐτοῦ, τὸ ψήφισμα ἐπιψηφίσθη.

In qua Demosthenes &c. Proedrorum praeses esse sortitus est. In ipsa verò Concione Critobolus Lampsacenus in medium progressus dixit, se missum à Kersobleptem, ut jusjurandum Philippi Legatis daret, utque ille inter vestros Socios conscriberetur, idque postulare. Quae cum dixisset, Aleximachus, cognomento Galea, Proedri legendum praebuit decretum, in quo scriptum fuerat, inter alios Socios etiam illum, qui à Kersoblepte venerat, ad exhibendum Philippo jusjurandum admitti. Perlecto decreto &c. surgens à Proedrorum loco Demosthenes, nequaquam, inquit, facultatem de hoc decreto suffragia ferendi se Populo daturum; nec ob hujusmodi causam, pacem cum Philippo factam dissoluturum; nequaquam se in Sociarum numero illos cognoscere, qui, veluti in libationibus, Sacrorum tantummodo participes esse volunt. Hac tamen de re alteram Concionem daturum. Reclamantibus vobis ac Proedri ad suggestum Populum vocantibus, eo quidem invito decretum suffragiis permissum est. Verum, ut habetur ex altera Aeschinis

Oratione contra Ctesiphontem maximi hinc tumultus, & contentiones excitatæ sunt ob aliud pariter decreti caput, quo trium mensium tempus dabatur Græcis, quicunque voluissent sese huic fœderi simul cum Atheniensibus ascribere. Nox intercessit, Postridie vocatur Concio; Demosthenes occupato suggestu, ab eoque cæteris prohibitis, qui loqui vellent, ostendit, frustra de illo Societatum capite sermones fieri; nisi compertum foret, an de illo Regis Legati assentirentur. Quod si dissentiant, rejiciendum esse, neque idcirco à facienda pace discedendum. Publicè igitur Legatum Antipatrum sciscitatus, quid sentiret; repudiaretque ille, ut prius convenerant, omnem jurandi, ac fœderis accipiendi moram; tantâ vi Concionatus est, ut in ejus sententiam plebiscitum factum fuerit, in quo, ut supra retulimus, Philocrates Demosthene auctore addiderat, illicò in ipsa Concione jusjurandum dari; Qua calliditate exclusus est Kersobleptis Legatus, quem animadverterant casu tunc abesse, atque ita res gesta est ex ejusdem Demosthenis voluntate. Nunc ad primam de falsa legatione Orationem redeundum est, ut quid inde factum fuerit, percipiamus. Ὡς δ' ἡ παρῆσα ἐκκλησία διελύθη, ἐξώρκισον τὰς συμμαχὰς οἱ τῷ Φιλίππῳ πρέσβεις ἐν τῷ στρατηγίῳ τῷ ὑμετέρῳ, τετόλμηκε ἢ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν ὁ κατήγορος, ὡς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐγὼ Κερσόβλετον ἀπήλασα τὸν πρεσβύλλῳ τὸν παρὰ Κερσοβλέπτῃ, παρόντων μὲν τῶν συμμαχῶν, ἐψηφισμένῃ τῷ δήμῳ, παρακαθημένων τῶν στρατηγῶν. *Ut igitur ea Concio dimissa est, Philippi Legati in vestro Prætorio à Sociis jusjurandum acceperunt. Accusator autem ausus est ad vos dicere, me (inquit Æschines) à Sacris ejecisse Critobulum Kersobleptis Legatum, cum Socii adessent, interpositum foret Populi scitum, & Imperatores in suis sedibus manerent.* Non enim ejecit; sed, cum Legatus ille Concioni non interfuisset, proindeque decreti vi veluti Atheniensium fœderatus jurare non posset, plebiscito obtemperavit, cujus & Socii, & Duces testes aderant. Huc usque nos instruit Æschines. Facili deinde conjecturâ putandum est, Critobulum, ut

ait

ait Philippus, jurare saltem voluisse, ac pacem cum Legatis statuere seorsim ab aliis; prohibitum verò ab iisdem Ducibus; atque ideo prohibitum, quod Kerfobleptem inimicum esse dicerent Reipublicæ, quem à sua nuper Societate repulisset.

[1] Sitalkes Theris filius Odryfarum Rex a. 1. belli Peloponesiaci, 2. videlicet O. 87. Societatem iniit cum Atheniensibus à quibus non ipse, verum Sadochus ejus filius Civitate donatus est, si Thucydidi credimus ^ο ἐλθὼν τε ἐς Ἀθῶνας ὁ Νυμφόδωρος πῶ τε τῇ Σιτάλκε συμμάχῃαν ἐποίησε, καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθῶναϊον. *Athenas veniens Nymphodorus Sitalkem Societate, Sadochum ejus filium, Civem Atheniensem factum, jure Civitatis cum Atheniensibus conjunxit.* An. 1. O. 88. maximam suscepit expeditionem adversus Perdiccam Macedonum Regem, Atheniensium hostem, atque in Regnum Amyntam, Philippo ejusdem Perdiccæ fratre genitum, inducere conatus est; at irrito conatu. Nam Sitalkes, dum illum cedentem infestis armis prosequabatur, sibi à Thessalis metuens, aliisque Græcis, quibus Thracum potentia suspecta erat; Seuthi quoque, Sparadochi fratris sui filio, auscultans, quem Perdicca, promissâ in matrimonium Stratonice Sorore, lucratus fuerat, in Thraciam rediit, pacem instauravit^p. Quod sanè injucundum accidit Atheniensibus, causamque præbuit à Thrace animos alienandi. Denique a. 2. O. 89. in bello cecidit, quod Triballis moverat, eique Seuthes successit^q. Triballos autem Sitalkis interfectores in amicitiam Atheniensium per id temporis venisse, si hanc secernas Philippi Epistolam, nemo tradit. At præterquam quod non est, cur illi fides non habeatur, conjici ex eo potest, quod hoc ipso anno Athenienses contra Scionæos in Thracia maximum bellum moverunt^r. Quare quis eos neget Triballorum fœdus quæsiisse, bellicosissimæ gentis, tantæque multitudinis, ut vel supra triginta hominum millia in aciem mitterent^s.

^ο Thucyd. lib. ii.

^p Thucyd. *ibid.* Diod. lib. xii.

^q Thucyd. lib. iv.

^r Diod. lib. xii.

^s Diod. lib. xv.

[κ] Non ille hoc loco recensetur Evagoras à Demosthene, qui a. 2. O. 97. virtute, industriâque suâ Cypri Regnum adeptus, ac decem annos contra Artaxerxem tutatus, unius demum Salaminis Imperium tenuit, ejusdem Regis voluntate. Siquidem jam a. 3. O. 101. vitâ, ac dominatu per insidias à Nicocle orbatus fuerat, ut est apud Diodorum[†]. Verùm alter Evagoras hujus filius, quem pariter ἐν τοῖς ἐπ' ἄνω χρόνοις βασιλεύοντα καὶ τὴν νῆσον, *Superioribus annis Insulae Regem fuisse* tradit idem Siciliensis auctor ad a. 2. O. 107. Quo quidem anno è Regno pariter decedere coactum arbitror, dum Cyprus iterum ab Artaxerxe defecit. Id autem quomodo gestum fuerit ne pigeat ab ipso Diodoro intelligere; hinc enim haud parum affertur luminis rebus dicendis. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πόλεις ἦσαν ἀξιόλογοι μὲν ἐννέα, ὑπὸ δὲ ταύτας ὑπῆρχε τεταγμένα μικρὰ πολίσματα, τὰ προσκυρῆντα ταῖς ἐννέα πόλεσιν. Ἐκάσῃ δὲ τῶν εἶχε βασιλεία, τῆς μὲν πόλεως ἀρχοντία, τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ὑποελασμένον. Οὗτοι πάντες συμφρονήσαντες, καὶ μιμησάμενοι τῆς Φοίνικας, ἀπέστησαν, &c. *In hac Insula novem præcipuæ sunt Urbes, quæ reliquis minoribus oppidis imperant. Illarum verò singula suum obtinent Regem, Persarum tamen Regi obtemperantem. Hi omnes communi consilio, Phœnices imitati rebellaverunt* &c. Quamobrem Ochus Artaxerxes ad eos conterendos maximas Copias immisit, Duce Phocione Atheniensi, atque Evagora, qui Regno pulsus ad eum confugerat. Reliquæ Urbes brevi in ipsius Regis potestatem redactæ sunt. Protagoras tantùm, qui Salamine potiebatur, proximo adhuc anno ab Urbe Evagoram repellebat, qui πατρῴαν ἀρχὴν τὴν Σαλαμῖνος ἀνεκτάτο, καὶ διὰ τῆς βασιλείας τῶν Περσῶν τὴν καὶ τοῦ πατρὸς βασιλείαν ἐποιεῖτο, *paternum sibi Salaminis Regnum vindicabat, atque in illud Regiis armis sibi redditum aperiebat*. Verùm Protagoras conciliatâ sibi Regis amicitia, ejus beneficio statum retinuit. Evagoræ Ditio longè amplior in Asia concessa est. Quam cum malè administrasset,

[†] Diod. lib. xvi.

fibique à Rege timeret, in Cyprum fugit, captusque capite plexus est. Hæc omnia quamvis à Diodoro ad memoratum a. 3. O. 107. afferantur, tamen ex ipsa narratione constat, suo deinceps ordine peracta fuisse, proindeque tempori convenire, quo nunc ipsum Evagoram exulem à paterno Regno degere Philippus exprobrat Atheniensibus.

Dionysius, de quo hic pariter sermo habetur, non ille celeberrimus est Syracusarum Tyrannus, cujus res gestas Diodorus, alique Posteritatis memoriæ consignarunt. Sed alter ipsius filius Dionysius, cui Regnum à Patre acceptum, atque adamantinis, ut ille aiebat, vinculis revinctum, ob ignaviam, segnitiamque animi è manibus ereptum est à Dione Syracusano-
rum nobilissimo, qui ad Patriam servitute liberandam cum paucis Copiis Corintho solvens, tantum industriâ ac bellicâ virtute profecit, ut adjuncto sibi ingenti Siculorum exercitu, vocatisque ad libertatem Civibus, Dionysianos milites Urbe dejecerit, ac Tyrannum, ex Italico bello ad rerum suarum tutelam redeuntem, bello perculsum, fractumque animo coegerit solum vertere a. 4. O. 105. Hic igitur, arce firmissimo præsidio committâ, in Italiam regressus, ibi vitam traduxit; quoad post quatuor annos interempto Dione à Zacynthis Mercenariis, Callippi hortatu; & hoc post tertium decimum mensem Syracusis pariter pulso, in Regnum restituitur, Hipparini fratris sui strenuitate. At dum nimîa severitate, nullâque prudentiâ acceptas injurias ulciscitur, Cives ad eum iterum detrudendum, Corinthiorum opem, à quibus genus suum ducebant, implorarunt. Corinthii Timoleonem cum valida militum manu an. 4. O. 108. suppeditas miserunt, ipsiusque virtute post varia rerum discrimina, quæ diligenter narrat Diodorus, insequenti a. 1. O. 109. in extremas angustias Tyrannus adductus, arce deditâ, sponte se Regno abdicavit, vitæque reliquum privatus Corinthi degit.

[L] Vide quæ de hoc argumento diximus nota [n].
Orationis de Pace.

[M] Halonesus, id est Salinarum Insula, nunc *Pe-lagneſi*, Cycladum una, fuit olim Athenienſium. Sed cum parvi momenti eſſet, neglectam reliquerant. A Piratis occupata ſtationem præbebat ipſarum navibus, atque opportunitatem in maritimam Macedoniæ oram invadendi. Quamobrem illos vi Philippus ejecit; Urbis, & Inſulæ potitus eſt. Rem ægrè Athenienſes tulerunt, quippe quibus Macedonis incrementa ſuſpecta forent, & illinc immineret Sciatho, ac Peparetho, duabus Inſulis Reipublicæ. Armis eam repetere, quàm ſponte à Philippo oblatam accipere maluerunt, ſi huic, quam expendimus, Epiſtolæ fides haberi debeat. Negotium Peparethiis datum, qui eorundem Athenienſium ſocietatem, & militum præſidium jam olim amplexati fuerant^{*}; feliciter quoque geſtum eſt. Philippus injuriam ulturus, Peparethum, quæ nunc *Seraquino* dicitur, vaſtat, magniſque cladibus afficit. Idque meritò ſe feciſſe his literis gloriatur.

[N] Polycratem Diopithi in Chersonenſium Colonorum Præſectura ſucceſſiſſe patet ex hoc loco, ipſumque Diopithem tot undique accuſationibus dilaceratum, Magiſtratu tandem ab Athenienſibus abire juſſum, nec ultra illi opem Demotheſtem ferre potuiſſe, cum quo familiaritate conjungebatur.

[O] Maronea, & Strymes Thraciæ Urbes[†]. Thasus, Pag. 153. ut num. 1. Philippicæ primæ annotavimus, ubi plura quoque de ipſa loquuti ſumus, Ægæi maris Inſula prope Thraciam. Quare nil mirum, ſi cum in oppoſito litore aliquid ſub imperio habere vellet, de Stryme cum Maronitis diſceptaret. Hanc verò controverſiam circa Timothei tempora habitam fuiſſe nullus dubito. Tunc enim Reſpublica longè, latèque per ea loca dominabatur, ac plurimùm Socii Urbibus ejus judicio ſtare opus erat.

^{*} *Died.* lib. xv. ad a. 4. O. 104.

[†] *Stephanus de Urbibus.*

[P] Legatio,

[P] Legatio, quæ nunc dicitur à Philippo Athenas missa, ab ea longè differt, quam nota [I] Orat. de Pace expendimus, quæque hanc alteram quatuor annis præcessit. Diversas autem fuisse illud maximè argumento est, quod illa & recepta ab Atheniensibus fuerit, & quid Legatis respondendum esset, deliberatum, ut Philippica secunda nos monet; nec dubito, quin etiam ipsis responsum dederint. Hanc autem ne auditam quidem Philippus his literis queritur. Quanquam & diversum utrique negotium fuit. Illa enim Philippo Amphictyonicam dignitatem ab Atheniensibus confirmari postulavit. Ista cum mandatis venerat, ut exacerbatos tot injuriis animos propositis conditionibus mitigaret, seu potius illuderet. Nam Rex à composita cum Atheniensibus pace ante annum septimum nunquam destiterat illos damnis ad arma provocare. Ea siquidem gravia fecerat Reipublicæ, quæ Demosthenes in secunda Philippica, & in Chersonitana commemorat, ac nuper, ut Philochorus refert in sexto Atticæ historiæ libro apud Dionysium^z, Perinthum obsederat, atque illinc expulsus, Byzantium. Cum autem, ut aliàs diximus, ad Persicum bellum totius Græciæ nomine suscipiendum aspiraret, nolebat pacem dirimere, cupiebatque honestis, ut loquebatur, conditionibus dissidia componere. Hinc Athenas suos cum Sociorum Legatis Oratores misit, ut inde facilius Atheniensium voluntates permoverentur. Quid actum deinde fuerit, mox referemus.

[Q] Etsi nulla, quæ viderim, antiquitatis monumenta rem, quæ modo narrat Philippus meminerint, attamen Dux nobis non deest ad eam investigandam. Dum itaque Thucydides literis diligenter prosequitur Macedonici Regni ortum, atque incrementa, scribit Alexandrum Perdiccæ patrem, ac nostri Philippi avum, ut ab isto in præsentia nuncupatur, ejusdemque Alexandri progenitores Temenidas ab Argo oriundos, eam solùm tenuisse Macedoniæ partem, quæ ad mare

^z *Dionys. Halicar. ep. ad Amm.*

fitā est, unde Pierios expulerant, ac Bottiæos; τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἄξιον ποταμὸν γενῶ τινα καθήκοντες ἀνωθεν μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτῆσαντο. Καὶ πέραν Ἀξίης μέχρι Στρυμόνος, τῶι Μυγδονίαν καλεμένῳ, Ἠδῶνας ἐξελάσαντες, γέμονται, &c. *Acquisierunt etiam Pæonia angusta quædam superiora loca circa fluvium Axium usque Pellam, & ad mare. Deinde Imperium dilatarunt trans Axium Strymone tenus, eā ditione occupatā, quæ Mygdonia dicitur, ejedtis Edonibus.* At Amphipolis, quæ tunc Novem Viæ appellabantur, ad Strymonem jacebat, & ab Edonibus incolebatur, quos illinc rursus Athenienses expulerant, cum in eam regionem Agnone Nicix filio duce, Coloniam deduxerunt. Βράσιδας ἐσράτῳσεν ἐς Ἀμφίπολιν τῶι ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Ἀθλωαίων ἀποικίαν. Τὸ δὲ χωρίον τῷτο, ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστίν, ἐπεύρασε μὲν πρότερον ἡ Ἀρδιαγόρας ὁ Μιλήσιος, Φεύγων Βασιλέα Δαρείον, καποικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδῶνων ἐξεκράσθη. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ Ἀθλωαῖοι ἔτεσι δύο, καὶ τετρακοντία ὕστερον, ἐποίκῃς μυρίαις σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τὸν βεβλόμενον πέμψαντες, οἱ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρακῶν. Καὶ αὖθις ἐνὸς δέοντος τετρακοσῶ ἔτι ἐλθόντες οἱ Ἀθλωαῖοι, Ἀγνώνος τῷ Νικίῃ οἰκισθ' ἐκπεμφθέντες, Ἠδῶνας ἐξελάσαντες ἐκίσαν τὸ χωρίον τῷτο, ὅπερ πρότερον ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλεῖτο. *Brasidas expeditionem suscepit adversus Amphipolim, Atheniensium Coloniam ad amnem Potamonem. Regionem istam, ubi nunc ea Civitas est, primū Aristagoras Milesius, cum fugeret Darium Regem, incolere conatus, ab Edonibus ejedtus est. Deinde tres, ac viginti ab illinc annos illuc Athenienses miserunt decem Colonorum millia partim ἐ suis Civibus, partim ἐ quibuscunque ἐὸ ire voluerunt, qui ἀ Thracibus interempti sunt. Rursus undetrigesimo post anno Athenienses regressi, Coloniae deductore Agnone Nicix filio, depulsis Edonibus oppidum istud habitarunt, quod antea novem Viæ nuncupabatur. Sic enim tradit Thucydides^a. Alexander, ἀ Philippo memoratus hoc loco, est idem ille ἀ Mardonio Per-*

^a Thucyd. lib. iv.

farum Imperatore ad Athenienses missus, cujus verba fecimus Pag. 336. Nota [F] Philippicæ secundæ, ejusque, ut Macedonia Regis, (in quod post susceptam illam à Mardonio Legationem successisse reputari debet) Herodotus meminit^b. Fuit autem Perdiccæ, & Amyntæ pater, à quo Philippus.

[R] Huic argumento satisfecimus Pag. 121. Nota [m] Orationis 1. contra Philippum.

^b *Herod. in Calliope.*

ORATIO

ORATIO AD PHILIPPI EPISTOLAM

IN ARGUMENTUM.

[A] **Q**UO Athenis Prætorē isthæc Oratio habita fuerit, ac proinde quo tempore superiores literæ à Philippo venerint, Dionysius Halicarnassæus nequaquam præteriit, Sic enim scribit in sæpius laudata Epistola ad Ammæum: ἐπὶ Νικομάχῳ Θεόφραστος ἄρχων, ἐφ' ᾧ πείθει τὰς Ἀθηναίους γενναίως ὑπομεῖναι τὸν πόλεμον, ὡς κατηγγεληκότος αὐτὸν ἤδη Φιλίππου. Καὶ ἔστιν αὖτε τελευταία τῶν κατὰ Φιλίππου δημογοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα ταύτῃ. Ὅτι μὲν ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππος ἑκ' ἐποίησεν τὴν εἰς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλλει τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερόν γεγόνεν. *Post Nicomachum Prætor fuit Theophrastus, quo Prætorē Athenienses ad bellum magno, ac generoso animo sustinendum adhortatus est, quod jam ipsis Philippus renuntiaverat. Eaque ultima Concionum est ad Populum contra Philipppum dictarum. Id habet initium:* Ὅτι μὲν, &c. Cum igitur, auctore Diodoro ^c Theophrastus a. i. O. 110. Præturæ munus obierit, isthinc eadem Oratio removeri nequit. Verum & quæ in ipsa leguntur, id utique persuadent. Ibi enim Perinthi obsessæ fit mentio, latæque Urbi opis à Persarum Satrapis. Philippus autem ejusdem Historici testimonio ^d illam obsidione cinxit a. 4. O. 109. quo exeunte, Persico auxilio recreata est. Cujus auxilii nuntius antequam Athenas pervenisset, annum primum Olymp. 110. incepisse

^c Diod. lib. xvi.

^d Ibidem.

nemo ibit inficias, proindeque Demosthenem non antea hoc tempus dixisse Concionem istam, in qua hujusmodi factum exponitur. Neque verò post enunciatum annum illam habere potuit; quippe antequam præterisset, pax cum ipso Rege coaluit, ut suo loco dicemus.

IN ORATIONEM.

[B] **P**hilippus jam eò potentiae devenerat, ut vel ipsi Athenienses e re suâ non esse arbitrarentur armis illum laceßere; atque eò arrogantiae, ut sibi licere vellet, quod luberet. Hinc nullâ pacis habita ratione quam Prætor Themistocle ante septimum annum cum ipsis Atheniensibus fecerat, ut est in superiori n. [P]. Pag. 400. multa injuriosa, & gravia patraverat contra Rempublicam, quæ summâ dicendi vi recenset Orator præter alia loca in Oratione de Corona. Hi partim vices rependere. Utrique per literas invicem accusare; omnia querelis implere. Cum denique Rex Perinthum obsedit, Byzantio machinas admovit. Agebatur de duarum Urbium occupatione, quæ in Bosphori faucibus positæ additum à Ponto intercluderent, unde, ut vidimus, major frumenti pars alendis Civibus Athenas advehebatur. Tantæ rei periculum excussit illorum animos; quare hujus quoque Orationis faciem stupidorum lateri Demosthene admovente, bellum decreverunt, ut è Philochori Historia his verbis adstruit Dionysius^e: “Θεόφραστος Αλλαίους. “Επὶ τῇτις, Φίλιππος τὸ μὲν πρῶτον ἀναπλεύσας Περίνθῳ “προσέβαλεν. Ἀποδύχων δ’ ἐνέειπεν, Βυζάντιον ἐπολιόρκει, ἢ “μηχανήματα προσῆγεν.” Ἐπειτα διεξελθὼν ὅσα τοῖς Ἀθηναίοις Φίλιππος ἐνεκάλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἢ Δημοσθένης παρακαλέσαντος αὐτὸς πρὸς τὸν πόλεμον, ἢ ψηφίσματα γράψαντος, ἐχειροτόνησε Δημοσθένης, Φησί, “τίω μὲν σῆλιν “καθελεῖν τίω περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης, ἢ συμμαχίας “ἢ σταθεῖσαν, ναῦς ᾗ πλεῖστον, ἢ τὰ ἄλλα ἐνεργεῖν τὰ τῷ πολέ-

^e Dionys. in epistola ad Ann.

“ μὲν.” “*Theophrastus Prætor. Hoc Magistratum obtinente Philippus primum contra Perinthum navigans, Urbem adortus est. Cum autem res illic malè succederet, Byzantium obsedit, ac machinas admovit.*” Narrat deinde (Philochorus), quæ Philippus per literas Atheniensibus objurgabat; ac Demosthenem “*illos ad bellum suadentem, ac decreta scribentem obtinuisse, ut feciales columnæ, quibus constituta cum Philippo pax, ac fœdus inscriptum erat, diruerentur, naves ornarentur, & quicquid reliquum ad arma pertinet, fieret.*” Videbatur enim Philippus jam non callidè, & casu, sed apertè, datâque operâ damnum velle Reipublicæ inferre. Hinc patet, quid causam dederit huic Orationi, quidve ex illa utilitatis extiterit.

[c] Recenset hoc loco Demosthenes Reipublicæ Socios à Philippo everfos, ac labefactatos; Phocenses nimirum, & Kersobleptem Thraciæ Regem, de quibus jampridem loquuti sumus; atque Alenses, quos ille, dum essent in fide, ac tutelâ Atheniensium, Pharsaliis eorum æmulis tradidit. Sic enim habet Ulpianus^f: “*Ἄλως, ἢ Φάρσαλος πόλεις Θεσσαλικαί. Ἀυλαὶ πρὸς ἑαυτὰς ἐσασιάζον. Καὶ οἱ μὲν Ἄλαιοι Ἀθηναίοις φίλοι ὑπῆρχον. Οἱ δὲ Φαρσάλιοι, τῷ Φιλίππῳ. Χειρωσάμενος δὲ τὰς Ἀλίας Φίλιππος παρέδωκε τοῖς Φαρσαλίοις τοῖς φίλοις αὐτοῦ. Ἄως, & Pharsalus Thessaliæ Urbes. Alienses Atheniensium familiaritate utebantur; Pharsalii, Philippi. Hic autem subactos Alienses Pharsaliis dedit amicis suis. Quando autem id acciderit, facilè ex ipso Demosthene expiscari possumus. Ait enim: ὅτε γὰρ τιμὴν προέβραν ἀπῆραμεν πρεσβείαν, τιμὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεσείλατε, ὅστις ἡμῖν ἀπέσειλει. Τότε μὲν πίνω ὡς τάχις εἰς Ὠρεὸν ἦλθον· ἐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐποίησαν χρόνον οὐδένα. Ἄλως δὲ πολιορκημένοι διέπλωσαν ὡς τῆσιν. Cum enim primam obivimus Legationem pro pace, Caduceatorem præmisistis, qui pro nobis tutum iter pacisceretur: Tunc sanè (Æschines, aliique Legati) quàm celerrimè Oreum venerunt; non expedito*

^f Ulp. in accession. ad enarrat. in hanc Orat. & in enarrat. ad Orat. de falsa legat.

*Caduceatore, nec puncto quidem temporis interposito; & quamvis Alus obsideretur illic iter habuerunt. Id contigit a. 2. O. 108. Themistocle Prætorē, ut supra annotavimus, eodemque anno Philippus pacem fecit cum Atheniensibus; verum antequam illam jurasset, Phocidis, Thraciæque potitus est, ut jampridem n. [1]. Orat. de Pace retulimus, ac tum quoque Alum, qui dudum ariete quatiebatur, in deditionem accepisse dubitari nequit. Nunc ut aliquid dicam de utraque Civitate, Pharsalus à Pharsalo Achrisii filio nomen habuit^z, famam verò ab illustri pugna inter Cæsarem, & Pompeium. Alus ἀπὸ τῆς ἄλης ab itineris errore. Cum enim Athamas viæ dubius casu in hunc locum pervenisset, ibi Urbem condidit, & à contingente sibi errore nuncupavit, ut Stephanus monet. Theon verò Alum ait hoc dictum nomine ab Alo ejusdem Athamantis famula. Strabo^h Urbis locum ita describit: ὁ ᾧ Φθιωτικὸς Ἄλος ὑπὸ τῷ πέραλι κεῖται τοῦ Ὀδρυνοῦ ὄρεος, πρὸς Ἀρκίου κειμένῃ τῇ Φθιωλίδι. *Alus in Phthioticis sita est in extremo Odryo Monte, qui ad Boream est in Phthiotide.**

Adnotare lubet hoc loco istud Orationis initium, quo in Causam Demosthenes ingreditur, à Xenophon-
tis Concione desumptum fuisse, quam ipse ad milites habuit. Sic enim isteⁱ: Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδῶμεν τὰς τῶν Θεῶν ὄρκους. Οἱ δὲ Πολέμιοι ἐπιωρκήσασι τε καὶ τὰς ἀπονόας, καὶ τὰς ὄρκους λελύκασι. Οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς ποῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίος εἶναι τὰς Θεάς, ἡμῖν δὲ συμμάχους. *Primum quidem nos constanter servamus quicquid per Deos juravimus. Hostes autem perjurii, fœdus, atque jusjurandum violarunt. Quod cum ita se habeat, par est Deos ipsos, hostibus adversarios esse, ac nobis Socios.* Sic ille: πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς τὰς Θεάς μεγίστας ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βοηθοὺς, ὧν ἐκείνος τὰς πίσεις ὑπερβάς, καὶ τοὺς ὄρκους ὑπερλὼν λέλυκεν ἀδίκως πλὴν εἰς τὸ λῶν. *Ad verbum sic reddo: Primum quidem par est Deos nobis maximos auxiliares esse, ac Socios,*

^z Urbib.
ped. lib. iii.

^h Strabo, lib. ix.

ⁱ Xenoph. de Cyri ex-

quorum ille negligens fidem, jusque jurandum violans, pacem dissolvit. Non semel colores, ac lumina Orationis, quibus Xenophon illustratur, imitatum fuisse Demosthenem video; sed longè pluries à Thucydide mutuatum, quem ita familiarem habuisse tradit Lucianus, ut octies suâ manu ejus Historiam descripserit¹. Profectò plures illius sententias in suas Orationes transtulit, quas modò tædio harum annotationum affectus non vacat inter se comparare.

[D] Perinthus, Thraciæ Civitas prope Byzantium, infidet parvæ cujusdam peninsulæ jugo per stadium sese in Mare explicanti. Alii, quos inter Stephanus, eam nomen accepisse dicunt à Perinθο Epidaurio Orestis comite. Alii, ut Ammianus Marcellinus^m ab altero Perinθο Herculis Socio; Herculem verò illam condidisse, à quo Heracleam Cives postmodum appellarunt. Fuit Thraciæ Metropolis priusquam tantus Byzantio splendor accederet, fieretque sedes Imperii. Illic Amphitheatrum è solido marmore magnificentissimum, ejusque dignitatis conspiciebatur; ut inter Mundi miracula reputareturⁿ. Urbs modò *Pera* nuncupatur.

[E] Ostendimus Pag. 342. Nota [v.] Philippicæ secundæ Philippum Nicæam, quæ in Pylarum faucibus jacebat, dono Thebanis dedisse. Cum tamen suâ nimium interesset Thermopylarum transitum custodire, quæcunque munitiones iis locorum angustiis imminebant, suorum denique militum præsidio communire voluit.

Deinde n. [H] laudatæ Orationis diximus, Messenios, Arcadas, atque Argivos tunc à Philippo stetisse, qui eos ad persequendas privatas cum Lacedæmoniiis inimicitias opibus, ac militum robore confirmabat; quare dum reliqui Peloponenses, adversus Macedonem conspirarunt, duos illos populos (Messenios et Argivos) in reliquorum societatem adducere nec Demosthenes Atheniensium Legatus, nec ullus alius potuit, ut eodem loco annotavimus. Id igitur Orator nunc indicat, dum

¹ Lucian. πρὸς τὸν ἀπεδευτον, &c.
c. 9.

ⁿ Niger, l. x. Geogr.

^m Amm. Marcel. l. xvii.

ait Regem ad se Peloponenfium Legationes traducere nimirum Argivorum, Messeniorumque, atque aliorum fortasse, qui non statim pro Peloponesi salute cum reliquis sentirent; ac percussa, inquit, olim inter eos Populos foedera dissociare; ea nimirum, quæ cum Finitimis utraque ea gens jampridem constituerat.

[F] Quid in hujusmodi re gestum fuerit disertis verbis narrat Diodorus°. Φίλιππος δὲ αἰὲ μᾶλλον αὐξόμενος, ἐπὶ τῷ Πέρηνθον ἐστράτευσεν, ἐναντιομένῳ μὲν ἑαυτῷ, πρὸς δὲ Ἀθηναίους ἀποκλίνουσιν, συνησάμενος δὲ πολιορκίαν, ἢ μηχανὰς προσάγων τῇ πόλει καθ' ἡμέραν, ἐκ διαδοχῆς προσέβαλε τοῖς τείχεσιν, &c. *Philippus in dies magis, magisque auctus viribus, expeditionem adversus Perinthum suscepit, Urbem sibi inimicam, in Athenienses voluntate propensam. Circumposito vallo, machinisque ad urbem quotidie admotis, muros quatiebat. Utrunque incredibili ardore pugnabatur; quicquid Macedones die labefactabant, Cives noctu reficiebant. Illinc Turres octoginta cubitorum è ligno compactæ, quæ Perinthiorum turres excederent, extructæ sunt, ac moenibus oppositæ. Hinc interiori muro Urbs circumdata. Animo Civibus addebat libertatis nomen, pro qua dimicabant; Philippo, triginta milium bellatorum exercitus, atque incredibilis tormentorum copia. Verùm illi longa obsidione defessi ceperunt de salute sua desperare, cum inopinato subsidio recreati sunt. Τῆς γὰρ τῆ βασιλέως αὐξήσεως διαβεβοημένης κατὰ τῷ Ἀσίαν, ὁ βασιλεὺς ὑφορώμενος τῷ τῆ Φιλίππου δυνάμει, ἔγραψε πρὸς τὰς ἐπὶ θαλάτῃ σατράπας βοηθεῖν Περηνθίοις πάντι σθένει. Διόπερ οἱ σατράπαι συμφρονήσαντες ἐξέπεμψαν εἰς τῷ Πέρηνθον μισθοφόρων πλῆθος, ἢ χεῖμαλα δαψιλῇ, ἢ σίτην ἱκανὸν, ἢ βέλη, ἢ τᾶλλα πάντα πρὸς τῷ τῆ πολέμου χρείαν. Nam cum per Asiam percrebuisse rumor, Philippum Regem potentiae incrementa sumere, eaque Persarum Regi in suspicionem venissent, literas dedit iste ad omnes Satrapas, qui mari-*

• Diod. l. xvi. a. 4. O. 109.

*timis regionibus imperabant, ut omni vi Perinthiis open-
ferrent. Quapropter Satrapæ in id sedulò incumbentes,
Mercenariorum militum Copias, grandem pecuniam, fru-
menti, telorum, aliarumque rerum, quod satis esset ad
bellum sustinendum, Perinthiis miserunt.*

Cum Satrapæ in sermonem inciderint, æquum est de iis pauca differere. Darius Hyftaspis filius, qui Persarum tertius Medicum Regnum tenuit, certa, atque annua tributa in Ærarium inferri voluit, non ut antea, è rerum occasione, ac necessitate singillatim imperata. Quamobrem illum Persæ Mercatorem vocarunt, quod pecuniam auxerit, & quid ejus obveniendum sibi foret, noluerit ignorare; Veluti Cambysem, Dominum dixerant; Cyrum, Patrem, quoniam ille in Regni administratione severitate usus fuerat; hic paternâ benignitate. Itaque Darius, ut quid sibi esset pecuniæ, quid virium, certò sciret, Imperium in viginti Provincias divisit, ac Persica voce Satrapias nuncupavit. Quos populos unaquæque contineret, quidve tributi penderet, Herodotus ^p diligentissimè recenset, ab eoque, si cui lubeat, hujusmodi descriptio petenda est. Singulis Provinciis Satrapes præponebatur, qui, dum viveret, eam perpetuò summo cum imperio administrabat, feudali (barbaro verbo sit venia) pro-pemodum jure. Siquidem & impositum tributum quotannis persolvere; arma, equos, milites, vestes, aliaque instrumenta, ut erat constitutum, ad bellum dare; augere summam è Regis voluntate; Signa ipsi sequi, si Rex vellet; ac pleraque ejusmodi agere, iisdem opus erat. Quin si malè regioni moderarentur, aut quidpiam in se criminis admitterent adversus Regem; hujus imperio, si morem gererent; vi, si resisterent, in ordinem cogebantur. Non semel Patrum merito, ipsiusque Regis beneficiâ, Filii in Præfectura Patribus successerunt. Video etiam easdem Præfecturas incertis constituisse finibus, nec semper iisdem, quos Darius descripserat, sed plures aliquando

^p Herod. in *Thalia*.

Populos Satrapiarum uni attributos, aliquando pauciores; Quæ omnia Græcorum historias diligenter expendenti se offerunt.

[G] Bellum Peloponesiacum indicat, quod a. 2. O. 87. inter Lacedæmonios, atque Athenienses inceptum, post inita, disruptaque non semel fœdera, atque aliquando arma deposita, demum a. 1. O. 94. captis à Lyfandro Athenis, impositisque urbi triginta Tyrannis confectum est. Illud per annos unum, & viginti Thucydides libris octo complectitur; reliquum describit Xenophon in primis Græcarum rerum libris. In hoc igitur bello Tissaphernes, Darii Persarum Regis nomine, ter fœdus iniit cum Lacedæmoniis adversus Athenienses, ipsisque magnam præstitit opem⁹, qua confirmati navalibus præliis hostes superarunt, ac demum Athenis potiti sunt, ut jampridem relatum est. Contra verò cum Pharnabazus, Conone fœderis conciliatore, cum Atheniensibus se conjunxit, ejecti sunt ex hac urbe Lacedæmonii, ac profligati, instauratisque mœnibus iterum Respublica oculos attollere visa est, ac celeriter recreari¹. Quod pariter, cum supra annotare non omiserimus, satis hoc loco sit, leviter attigisse ad ista Demosthenis verba aliquantulum illustranda.

Cum nostræ annotationes jam prope finem invenerint, nec amplius nobis de Lacedæmoniis sermo faciendus sit, aliqua dicere de clarissima gente necesse est, præter ea, quæ pluribus in locis, ubi se dedit occasio, in medium proferre non prætermisimus. Lacedæmonia igitur, Peloponesi Regio, quæ per synopem Laconia pariter appellabatur, ut inquit Apollodorus apud Stephanum¹, prius Lelegia dicta fuit à Lelege indigena primo ipsius Rege, accepto deinde novo nomine à Lacedæmone ejus pariter Rege, Jovis, & Taygetæ filio. Finitimos habuit ab Occidente Sole Messenios; à Borea Arcades, Tegeates, Argivos; ab Oriente, ac Meridie mare. Centum fuit Urbibus

⁹ Thucyd. lib. viii.

¹ Xenoph. de rebus Græc. l. 4.

¹ Steph. de Urbibus.

illustris,

illustris, quare *ἐκατόμπολις* appellata, atque hinc *ἐκατόμυλαι* *centum Bourn Sacrificium* ab Homero celebratum; siquidem in communi gentis solemnitate centum mactabantur Boves, singuli pro singulis Urbibus. Omnium splendidissima, & reliquorum Metropolis, ac ferè princeps erat Sparta, quæ & Lacedæmon excellentiæ causâ vocabatur, à Lacedæmone Rege condita, à Sparta ejus conjuge, Eurotæ Regis filiâ nuncupata. Urbis ita situm, figuramque describit Polybius ^t *ἀγῆματι περιφερῇ, κειμένῳ ἐν τόποις ἐπιπέδοις, περιέχουσιν κατὰ μέρος διαφόρους ἀνομάλους, καὶ βενώδεις τόπους. Figurâ rotundam, jacentem in planitie, circumambientem ex parte loca diversa, inæqualia, in collibus posita: Ædificia, Tempia, eorumque ornamenta latè profequitur Pausanias*^u. Lycurgi instituto mœnibus non cingebatur, rati, civium pectus pro tuenda libertate æneum fore murum. At Romanorum tempore Tyranni, qui ei dominabantur, munitionibus Civitatem custodire non neglexerunt^x. Lelegibus indigenis plures accefferunt Populi, frequentemque regionem reddidere. Primum Achæorum aliqui. Sequuti sunt ex Ægypto Sparti cum Cadmo, unde Spartam Stephanus appellatam existimat. Rursus Minyæ Argonautarum Posterì, Lemno pulsi à Pelasgis. Initidò suis duntaxat Regibus obtemperavit, quos è caligine vetustatis in lucem profert Pausanias. Eorum aliqui sunt adhuc in ore hominum, Poetarum versibus celeberrimi; Castor videlicet, ac Pollux; Menelaus, Orestes. Hujus filio Tisameno, qui undecimus regnavit, Heraclidæ successerunt, iisdemque volentibus nonnihil Reipublicæ administratio commutata est. Cum enim Dorienfes, Oxylo Duce, Herculis Posteròs in Peloponesum, unde olim ipsorum Proavi ab Eurystheo Mycenarum Rege pulsi fuerant, reduxissent, Cresphontem, Temenum, & Aristodemum Aristomachi filios, ejusdem Herculis abnepotes, in eorumque potestatem redigissent Messenios, Argivos, Lacedæmonios; Heraclidæ no-

^t Polyb. Hist. l. v.^u Paus. in lacon.^x T. Liv. l. xiv.

vum inter se Imperium forte dividere statuerunt. Ob-
tigit autem Cresphonti Messene, Argos Temeno,
Sparta duobus Aristodemi fato dudum defuncti filiis
Eurytheni, & Procli. Hinc gemini in posterum
Reges Lacedæmoniis propagati sunt, & ad finem usque
Reipublicæ perdurarunt. Eurythenes igitur, & Pro-
cles retentâ sibi Regiâ dignitate, belli auctoritate, im-
munitatibus, nec modico rerum agendarum, jure,
cætera Optimatibus administranda reliquerunt. Ve-
rùm deinceps id ægrè ferente, ac tumultuante Plebe,
è plebeia gente Ephori quinque, annuus Magistratus,
creati sunt, qui ejus tutelam, ut Romæ Tribuni Ple-
bis, fusciperent, ipsisque maxima auctoritas concessa est.
Ita in Lacedæmoniorum Rempublicam triplex Imperii
forma⁷ inducta fuit, quam Lycurgus Eunomi Regis
filius sapientissimis adeo legibus temperavit, ut iis ob-
servandis, nec unquam vel minimùm commutatis oc-
tingentos annos steterit Lacedæmon, ut Livius docet²;
quorum Ciceronis ætate jam supra septingenti effluxe-
rant, ut ipse testatur¹: *Adsunt Lacedæmonii, cujus Ci-
vitatís spectata, ac nobilitata virtus, non solum naturâ
corroborata, verùm etiam disciplinâ putatur; qui soli toto
orbe terrarum septingentos jam annos ampliùs unis mori-
bus, & nunquam immutatis legibus vivant.* Etenim in
ea fuit Regia potestas, Optimatum administratio, Ple-
bis auctoritas apud Ephoros. Ejusdem Reipublicæ
Magistratus, leges, instituta ingenti eruditione descri-
bit Nicolaus Grægius in lib. de Laced. Rep. Claris-
sima Gens quingentos annos totius Græciæ primatum
tenuit. Quæ verò fuerit illius gloria, quæ fortuna
tam sæpe dicendo prosequuti sumus, ut ineptum foret,
rursus in id opus incumbere. Nunc Spartam *Misi-
tram* vocant; Lacedæmoniam, *Tzacconiam*, seu *Brac-
cio di Maina*.

[H] Id ipsum de Macedonibus olim Atheniensium
vectigalibus jam antea Plebi in memoriam redegerat
Orator in tertia Olynthiaca, ubi & nos pariter Nota[z].

⁷ Plato de legibus, lib. iii. Arist. Polyb. lib. ii. Polyb. lib. v.

² T. Liv. l. xxxix.

¹ Cic. pro L. Flacco.

Pag. 281. rem squalore vetustatis obfitam aliquo nitore perfundere conati sumus.

[1] Nihil felicius Philippo accidere potuit hoc bello, quod nunc recensetur, & a. 3. O. 108. finem habuit. Nam ut sæpius diximus Thraciam subegit, Phocidem vastavit, Pylas obtinuit, urbes aliquas in Græcia occupavit, atque universæ Provinciæ vincula cepit injicere. Quæ omnia cum jamdiu dicendo peragrati simus, non est cur ea denuo longioribus verbis complectamur.

[κ] Philippo exculptum sagittâ oculum diximus n. [ε] Olynth. III. An alia acceperit vulnera, ignoro. Demosthenes hoc loco affirmare non veretur, illum κατὰ λείψιδαι πᾶν τὸ σῶμα, τοῖς Πολεμίοις μαχόμενον, *cum hostibus congregientem, toto corpore fuisse sauciatum.* Id oratoriè dictum nemo dubitare potest. An verò ex illo unico oculi vulnere, an etiam ex quibusdam aliis rei amplificandæ occasionem sumpserit, faciliè Judicium dabitur.

D E

ORDINANDA REPUBLICA

IN ARGUMENTUM.

[A] **H**ic promittitur Orationis Dionysius haud habitabilem, incertum manet. Ulpianus ante Philippicas omnes dictam fuisse arbitratur, sed vano, atque inutili argumento, arbitratur: ὁ περὶ σωλᾶξεως λόγος, inquit, ἐκ ἔχει προφανῆ τὸν χρόνον. Εἰκάσειε δ' ἂν τις αὐτὸν εἰρηθεῖαι πρὸ τῶν Φιλιππικῶν, ἀφελήκτων μὲν ἤδη τῶν συμμάχων, Ροδίων ἢ ὀλιγαρχημένων. *Oratio de Republica ordinanda non habet manifestum tempus, quo dicta fuerit. Conjicitur autem dicta fuisse ante Philippicas, cum jam defecissent Socii, & Rhodii sub statu Paucorum viverent^o.* Verum Ulpiani pace, hujusmodi ratione prohibemur quidem illam præferre Socialis defectionis tempori, quæ contigit ann. 3. O. 105.^c, ac Rhodiensis in Republica commutationis; at nequaquam in quælibet posteriora tempora conferre. Ego equidem post omnes Philippicas, ac post Philip-pum à Byzantii obsidione discedere coactum, factamque cum ipso pacem, sed ante Elateam, Cytiniumque Urbes ab eodem occupatas, proindeque sub finem a. 1. O. 110. pronuntiatam fuisse existimo; idque non levi conjecturâ. Nam primùm tres Olynthiacas, quæ ut diximus, Philippicam primam præcesserunt, hanc subsequutam esse nemo inficiabitur; quippe in earum prima, metu legis Eubulo auctore latæ vix initiò ob-scure aliquid dicitur de Theatrâli pecunia in militarem transferenda; & in tertia palam profert Orator, ne-

^b Ulp. in enar. hujus Orat.^c Diod. lib. xvi.

quaquam

quaquam se adeo temerarium esse, ut de hujusmodi re sermonem agitet; At verò in ista, quam nunc expendimus, nullo metu. Eubuli legem dissolvendam hortatur; cum jam Reipublicæ periculum Civibus suaderet, id esse non amplius arbitrii, sed necessitatis. Deinde hanc eandem necessitatem jam in foribus esse, atque instare patet ex ipsa Oratione. Nequit igitur ejus urgentis tempus ab eo longè dimoveri, quo verè advenit. Advenit autem anno proximo, nimirum 2. ipsius O. 110. cum Rex captis repentè Elatea, Cytinioque, in Atticam exercitum ducere festinabat. Et sanè tunc Republicâ in extremum discrimen adductâ Theatralem pecuniam Athenienses in Ærarium militare transtulerunt, Λυσίμαχίδης Ἀχαρνεύς. Ἐπὶ τῷ τῷ μὲν ἔργῳ τὰ περὶ τὰς νεωσοίκας, ἢ τὴν σκαιοθήκην ἀνεβόλωντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον. Τὰ δὲ χρήματα ἐψηφίσαντο πάντ' εἶναι στρατιωτικά, Δημοθένης γράψαντος. *Lyfimachides Acharnensis*, qui Præturam gessit hoc a. 2. O. 110. ^d *Hoc Prætor distulerunt Navalium, atque Armamentarii constructionem, belli causâ contra Philipppum. Omnem quoque pecuniam decreverunt militarem esse, Demosthene decretum scribente.* Est Dionysii testimonium*. Itaque manet, ut Concio ista dicta fuerit superiori anno primo. Id etiam ex eo mihi persuasum est, quod cum Demosthenes mentis oculos in agendi rationem conjiceret, qua Philipppus utebatur, videretque tot damna ab ipso Reipublicæ illata per septem annos ab inita cum Atheniensibus reconciliatione, Perinthum verò, ac Byzantium nuper obsidione cinctum, unde vi pulsus discessisset, ac pacem instaurasset; hæc, inquam, omnia cum Demosthenes animo volutaret, intelligebat profectò Regem de opprimendis Athenis cogitare, nec aliud nisi opportunum rei gerendæ tempus expectare. Quamobrem hujusmodi Concione Cives admonet, ut in Rempublicam incumbant, sibi caveant, civilesque morbos, quibus Respublica conflictabatur, adhibitis

^d *Diod. lib. xvi. lib. iii. Stratag. c. 4.*

^e *Dionys. Epistola ad Ammæum Frontin.*

remediis curent, publicæque rationem habeant va-
letudinis.

[B]. Theatralem pecuniam expendimus n. [F]. &
[Q]. Olynthiacæ primæ, quæ loca Lector adeat, si
ejus conficius fieri velit.

IN ORATIONEM.

[c]. **D**E Atheniensi Concione, quicquid ad ejus
auctoritatem, legitimum decernendi, oran-
di, præsidendi ordinem, ac politicam, ut ita dicam,
formam pertineret, eâ qua potuimus diligentia ostendimus
Pag. 100. n. [D]. Orat. primæ contra Philipum.
Nunc agendum remanet de forma extrinseca, sive de
iis, qui Concionem ipsam constituebant, de loco, de
congregandi, ac suffragia ferendi usu. Itaque Cives
omnes, vel qui origine, vel qui Populi beneficio, in-
teresse Concioni poterant, dummodo essent in Lexiar-
chicis tabulis inscripti; in iisdem verò tabulis inscribe-
bantur solum, qui decimum octavum annum super-
assent, ut jam olim retulimus. Siquidem, ut est
apud Plutarchum^f, Solon Magistratus Divitibus
dedit, universæ Plebi suffragii auctoritatem. Con-
ventus erat vel in Foro, vel in Pnyce, vel in Theatro.
De Foro testimonium affero Arpocratonis, qui hoc
luculenter affirmat in voce πάνδημος, eamque ob rem
ἀγορὰς nomen Concioni quandoque datum. De
Pnyce præter Pollucem^g aliosque, sint mihi Vades
Æschines, ac Thucydides, quorum ille sic ait:
ἀκούετε, ὁ μὲν Νομοθέτης κελεύει ἐν τῷ Δήμῳ ἐν Πνυκὶ τῇ
Εκκλησίᾳ ἀνακηρύττειν τὸν ὑπὸ τῷ Δήμῳ σεφανόμενον. *Au-*
ditis Athenienses, Legislatorem jubere, eum, qui à Populo
coronatur, in ipso Populo proclamari, habitâ Concione
in Pnyce. Sic autem iste: Ἐπὶ δ' ἂν πῖς ἡγγελμένοις οἱ
Ἀθηνᾶσι ναὺς τε εἴκοσι ὅμως ἐπλήρην, ἢ Εὐκκλησίαν συνέ-
λεγον, μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πνύκα καλεσμένῃ,

^f Plutarch. in vita Solonis.
contra Ctesiph. Thucyd. 1. viii.

^g Pollux Onomast. Æsch.

ἔπερ ἢ ἄλλοτε εἰώθεσαν. Quo allato nuntio Athenienses viginti tamen naves conscenderunt, Concionemque congregarunt, unam illico, ac tum primum in Pnyce, ut vocant, ubi & aliàs eam convocare consueverant. Pnyce qui fuerit locus, tradit Pollux^h, ut alia Atheniensium plurima. Πυξ δὲ τὸ χαλόν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν κατεσκάσμεναι. Αὐτῆς δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῷ Διονυσιακῷ Θεάτρῳ. Μόνας δὲ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν τῇ Πυκί. Αφ' ἧς πὺν τῷ Δήμῳ θόρυβον, Πυκίτῳ φασὶν οἱ κωμικοί. Εκάλεν δὲ τὴν προέδραν ἢ πρῶτον ξύλον. Καὶ ἐν τῷ Δικαστηρίῳ, τὴν πρῶτῳ καθέδραν. Τὰ δ' ὑποσφωννύμενα πῶς Δικασαῖς, ἐπὶ τῶν ἔδρων ψεάδια, ὠνομάζοντο. Pnyx locus erat prope arcem, constructus è veteri simplicitate, non ad Theatri speciem. Postbac reliqua in Bacchi Theatro peragebantur; Comitiam solum in Pnyce. Hinc Populi tumultus, Pnyctem vocant Comici. Suggestus ligneus, qui erat ibi, subfellium vocabatur, dum habebantur Comitia; Prima sedes, dum Judicia. Storcæ pariter dictæ, quæ sub Judicum sedibus sternebantur. Pnyx nomen à subfelliis densitate, quæ græcè πυκνότης dicitur, accepisse, Arpocratio est auctor. Ut ad rem nostram redeam. De Bacchi Theatro Demosthenesⁱ: τὰς Πρυτάνεις, sunt Legis verba, ποιεῖν Ἐκκλησίαν ἐν Διονύσει τῇ ὑστεραίᾳ ἐν Πανδίοις, Prytanes Concionem cogere in Bacchi Theatro postridie Jovialia. Aliquando tamen Populi Conventum habitum in Piræo, in Colono, in Munichia, prout necessitas postulabat, ab ipso Demosthene, Thucydide, Lysia edocemur¹. Jam verò Populus privatis negotiis intentus, plerumque magnâ ex parte impellendus erat, ut in indicto Concionis loco conveniret. Ad hanc rem duo remedia adhibebantur. Alterum erat, jussu Prytaneorum, evertere, comburere quoque tentoria, protegendis Venalibus protensa, sub quibus Plebs otii, aut negotii causâ commorabatur, ni fides Oratori nostro denegare quis velit. Narrat enim quid actum fuerit, perlato Athe-

^h Pollux Onomast. l. viii. de Judiciis, &c.

adv. Midiam & de falsa legat.

l. viii. Lysias adv. Agoratum.

ⁱ Demosth.

¹ Demosth. ut supra. Thucyd.

nas nuntio, Philippum improvisò Elateam occupasse :
 Εσπέρα μὲν γὰρ ἦν. Ἦκε δ' ἀγγέλων τις ὡς τὸς Πρεσβύτες,
 ὡς Ελατεία κατελήθηται. Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν εὐθὺς
 ἐξανασάντες μετὰ δειπνοῦντες, τὸς τε ἐκ τῶν σκηνῶν, τῶν
 κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξέρχον, ἢ τὰ γέρεα ἐνεπίμπρασαν. Οἱ
 δὲ τὸς στρατηγοὺς μετὰπέμποντο, ἢ τὸν σαλπικῆλιν ἐκάλεν,
 &c. *Etenim Vesper erat, cum quidam Prytanibus renun-*
tiauit, captam Elateam esse. Illic à cœna consurgunt;
alii Populum è tabernis, quæ circum Forum sunt, exige-
bant, tabernacula incendebant. Alii mittebant, qui ar-
cesserent Imperatores, Tubicinemque vocabant^m. Ita De-
 mosthenes. Erat remedium alterum mittere, qui ex-
 tentum funem coccino tinctum per vias Foro prox-
 imas, per ipsumque Forum ducerent, quo Plebs, ve-
 luti Feræ in caveas, ageretur. Ne verò quis relucta-
 retur, aut moram interponeret, multabatur à Lexiar-
 chis quicumque rubro colore tinctus reperiebatur.
 Qua de re præter Scholiastem Aristophanis, audiendus
 est Polluxⁿ. Τὸς ἐκκλησιάζοντας, inquit, ἐξήταζον. Καὶ
 χορινίον μυλῶσαντες, διὰ τῶν τοξοτῶν σιμήλαιον τὸς ἐκ τῆς
 ἀγορᾶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Cives, qui jus Concionis habent,
 diligenter inquirunt; ac junceum funem minio tingentes,
 per Sagittarios in Concionem impellunt quotquot in Foro
 diversantur. Conventu factò Hestiarchi mactatis
 porculis Concionem, ac locum expiabant. Ἐκάθαιρον
 χοιριδίους μικροῖς ἔτοι (ἐσιάρχοι) τὴν ἐκκλησίαν, ἢ τὸ
 θέατρον. Porculis isti (Hestiarchi) Theatrum, Concionem-
 que expiabant. Iterum Pollux^o; nimirum consperso
 sanguine, quem ideo porcinum adhibebant, quia Ce-
 reri litabatur, cui Sacer fus, siquidem fruges lædit,
 ut à mox laudato Aristophanis^p interprete erudimur.
 Peraçto Sacrificio, atque expiatione Præco Deos con-
 ceptis verbis orabat, ut bonam mentem Civibus im-
 pertirent. Deinde execratio. Τὸν κήρυκα τοῖς Θεοῖς
 εὐχεσθαι, εἴ τις δῶρα λαμβάνων, μετὰ ταῦτα λέγῃ, ἢ γινώσκῃ
 περὶ τῶν πραγμάτων, ἐξώλῃ ποιεῖν ἄνθρωπον, ἢ γένος, ἢ οἰκίαν.

^m Demosth. pro Corona, & contra Nearam.
ⁿ Pollux Onomast. l. viii. c. de Lexiarchis Scol. Aristoph. in Acharn.
^o Pollux, l. viii. de Hestiarcho. ^p Scol. ut supra.

Præconem Diis vota nuncupare, ut si quis captis muneribus, publicè loquatur, aut de rebus afferat sententiam suam, hunc funditus evertant cum Domo, ac Familiâ. Ut ex Atticis Legibus Demosthenes^a affert. Rebus propositis, rogatis sententiis, Decreto conscripto, ac pronuntiato, Populus inibat suffragia, ostendebatque unusquisque voluntatem suam porrecta manu, si res placeret; demissâ, si displiceret. Hinc illud est apud Xenophontem^t: ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι, ἐς ἑτέραν Ἐκκλησίαν. Τότε γὰρ ὁφείλω, ἢ τὰς χεῖρας ἢ αὖν καθεύδων. Visum est in alteram Concionem rem differre. Tunc enim serò erat, nec manus porrectæ conspiciebantur; & apud maximum Tullium^r: Sic sunt expressa ista præclara, quæ recitantur psephismata, non sententiis, neque auctoritatibus declarata, nec jurejurando constricta, sed porrigendâ manu, profundendæque clamore multitudinis concitata. Quamobrem suffragia ferre χειροτονεῖν manus tendere Græci dicunt. Quædam verò graviora, ut abrogatio Imperii, Immunitates, eorumque criminum Judicia, quæ peculiaribus quibusdam accusationibus (εἰσαγγελίαι dicebantur) deferre opus erat, non porrigendâ manu, sed fabis albis, nigrisque decernebantur^t. Ut Romæ, modò voce, modò tabellis Plebs in Comitibus utebatur. Concio tota sedebat, Prytanes tamen in editiore loco. Possem Græcorum testimonium afferre, sed lubet ex Tullio nostro illud capere. Est autem in memorata Oratione pro L. Flacco: Græcorum autem totæ Respublicæ sedentis Concionis temeritate administrantur. Itaque ut hanc Græciam, quæ jamdiu suis consiliis perculsa, & afflicta est, omittam, illa vetus, quæ quondam opibus, Imperio, gloriâ floruit, hoc uno malo concidit, libertate immoderatâ, & licentiâ Concionum. Cum in Theatro imperiti homines, rerum omnium rudes, ignarique confederant, tum bella inutilia suscipiebant, tum seditiosos homines Reipublicæ præficiabant, tum optimè meritos Cives ejiciebant. Quod si hæc Athenis

^a Demosth. de falsa legat.^t Xenoph. de rebus Græc. l. i.^r Cic. pro Flacco.^t Demosth. adv. Neæram Plutarch. in vita Alcib. & Periclis.

tum, cum illæ non solum in Græcia, sed prope cunctis gentibus enitebant, accidere sunt solita, quam moderationem putatis in Phrygia, &c. Cum Romæ, tum Athenis, si dum Conventus habebatur aut servatum de Cœlo, aut signum auditum foret, illico dimittebatur Concio, & si quid hoc tempore decretum foret, irritum putabatur. Idque Religionis causâ legibus cautum fuisse vulgus existimabat; sed re verâ, ut, si acta in furem indomita multitudo aliquid perversum ageret, ei Magistratus moderari possent renuntiando, quidpiam è Cœlo servatum fuisse. Rursus idcirco Jove fulgente, aut tonante Concilium opus erat missum facere, ne cum plebs pluviae metu discessisset, pauci suo arbitratu negotium absolverent, ut adnotat Cicero". Denique in utraque Republica post Solis occasum nec quicquam decernere, nec retinere Concionem licuit. Tunc enim, si prius non contigisset, Prytanes abire populum imperabant. Hæc in rem præsentem de Concione dixisse sit satis.

[D] Ærarium Athenis non solum summopere exhauriebat duplex ille obolus Theatralis, de quo satis multa jam pridem annotavimus, sed Pompæ, Spectacula, Sacrorumque dierum celebritates; quæ quantum Græcis omnibus cordi essent, hinc etiam reputari licet, quod, si aliquando aliqua Civitas publicas opes, totamque Rempublicam alicui administrandam concederet, perpetuò sumptus in res Sacras, diesque festos exciperet, ut de Pharsaliis illustrem Xenophontis locum retulimus Pag. 22. n. [v]. Olynthiacæ primæ. Athenis verò nullus fuit hujusmodi sacrorum, profanorumque spectaculorum modus, ut non semel à Demosthene commonemur; plausus magis, quam religionis cupidâ Civitate.

[E] Magna quidem sententia, consilii, ac salutis plena liberis Civitatibus, maximisque Regibus, qui bella ipsi administrare, suæque Signa præire nequeunt; nimirum optimos eligendos esse Imperatores, iisque

* Cic. l. ii. de divinit.

totius rei gerendæ arbitrium permittendum; præmia solùm, ac pœnas, prout bene, vel malè rem gerant, iisdem infligendas sibi Principes reservare. Si quidem Imperatorum est scientia rei militaris, quam si ex aliorum sententia administrare debeant, perinde foret, ac si Disciplinarum Præceptoribus quis imperitus docendi normam dare vellet. Ne animi perversitate, aut ignaviâ quid utile negligant, aut ne quid perniciosum committant, cautio sit; idque obtinetur, si factorum iudicium ab iis fiat, apud quos manet publica auctoritas. Hac disciplina Romani usi sunt prospero bellorum successu. Athenienses autem constrictam conditionibus, ad suosque nutus versatilem agendi potestatem plerumque Ducibus dederunt; quæ res quid non semel ipsis damni attulerit, græca docet Historia; Hanc Syrtē fugiendam monet hoc loco Demosthenes.

[F] Narravimus Pag. 174. n. [1]. de Rhodior. libertate, popularem Statum in hac Republica ab Optimatibus deletum, Mausoli Cariæ Regis ope, atque auctoritate. Idem Mitylenensibus obvenisse Orator nos instruit. Et sanè obvenisse arbitror factionum dissidio, nullâque Externorum conjuratione. Urbs enim, & Insula Atheniensibus obtemperabat, ut Pag. 181. nota [x]. Orat. memoratæ dictum est. Cæterum hæc popularis status in Optimatum commutatio, utpote nullius momenti res ad Posterōs erudiendos, à nemine, quem viderim, traditur præter Demosthenem, proindeque quid in hujusmodi re, & quomodo gestum fuerit, ignoratur.

[G]. Pecuniam indicat à nobis jam olim explicatam, quæ Theatri nomine ἀδωάνης, pauperioribus nempe Civibus, dabatur. De hac nihil modò dicendum est. Id autem ex his verbis percipi potest, maximum fuisse illorum numerum, à quibus acciperetur; quippe qui possent suffragiis suis ejusdem pecuniæ legem tam gravem, ac perniciosam Reipublicæ retinere. Hinc pariter non facilè quispiam mirabitur, quod in Olynth.

3. Demosthenes ait, *Ærarium* hac publicarum opum divisione propemodum exhauriri.

[H]. De neglectis militaribus Ordinibus Orator deplorat, eosque studet ad pristinam formam revocare. Athenis, ut Romæ, & in aliis pluribus Græcorum Civitatibus Milites è censu in equites, peditesve dividebantur. Mos autem inter Athenienses invaluerat, ut, qui nonnihil divitiis afflueret in Castra vicarium mitteret. Pauperiores igitur Signa sequebantur, atque hinc non leve damnum Reipublicæ pariebatur, cum (præter commeatum, qui, ut jampridem admonimus, frequenter concedebatur) ii solùm Cives arma gestarent, quibus Patriæ dignitas ob inopiam rei familiaris nihil, aut parum cordi esset. Hanc auferendam putat consuetudinem, de ipsaque in præsentia conqueritur. Nec parum video profecisse, nam in acie ad Cheronæam, quæ duos abhinc annos contra Philippum instructa est, in qua tamen de summa Republica agebatur, clariores Cives constiterunt, καὶ πανδημεὶ μετὰ τῶν ὀπλῶν (ἢ πόλεως) ἐξέπεμψε τὰς στρατιάς εἰς τὴν Βοιωτίαν. Τῶν δὲ νέων ἀπ' ἀνδρῶν προθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα κατανύσσων, ἔτοι μὲν κατὰ πικρὸν ἐδαιπορήσαντες ἦγον εἰς Χερωνείαν τῆς Βοιωτίας. *Urbs universos milites cum armis in Bœotiam misit; omni alacriter Juventute in militiam proficiscente. Hi summâ diligentia iter dimensi, Cheronæam Bœotiae pervenere*, ut habet Diodorus^x. Inter alios affuit vel ipse Demosthenes, qui tamen longè minus armis, quam linguâ valuisse ostendit, siquidem fugit abjecto clypeo, ut scribit Plutarchus; & Æschines id nunquam illi definit exprobrare^y.

Erit fortasse, qui mihi litem intendat, quòd cum sæpissimè in sermonem nostrum Athenæ inciderint, nihil adhuc datâ operâ de ipsarum Origine, Conditorum, aliisque ad Urbem, non ad Rempublicam pertinentibus dixerim; has autem annotationes jam propè ad exitum perduxerim. Fateor id egisse consilio;

^x Diod. lib. xvi.
adv. Ctesiph.

^y Plutarch. in vita Demosth. Æsch.

cum enim tot locis plura mihi de clarissima Civitate necessariò ad res illustrandas dicenda forent, tunc vestigium in ea mihi faciendum sum arbitratus, cum spectare possem, quæ loca jam peragraverim, quæque hætenus mihi superessent perlustranda. Itaque Athenæ Cecropem conditorem habuerunt, qui ex Ægypto in Atticam terram appulsus tanta præbuit exempla consilii, ac fortitudinis, ut Actæus, qui Provinciæ Regiâ auctoritate imperabat, filiam homini peregrino in stabile matrimonium collocaverit; nam ibi per eam ætatem fœminæ vago concubitu liberos concipiebant. Cum autem Cecrops regionem videret sæpius à Bœotis terrâ, à Caribus mari vastatam, autor Regi fuit, ut Populos per agros dispersos, in aliquot vicos colligeret, unde se, suasque fortunas tueri ab hostibus possent. Selecta igitur sunt duodecim loca, ubi ædes constructæ, ac data Vicis hæc nomina, Cecropia, Epacria, Decelia, Tetrapolis, Aphydna, Brauro, Eleusis, Thoricus, Cytherus, Phalerus, Cephessia, Sphetus. Cecropi autem cognominem vicum, proximamque regionem Actæus concessit; jactaque ab eo sunt novi Imperii fundamenta^z. Parvum intercessit temporis intervallum, cum Cecropii sese Minervæ, quæ Athena græcè dicitur, tutelæ committentes, Deæ quoque nomen oppido, religionis causâ, tradiderunt. Quamquam verum fabulis involventes Poetæ vellent, Minervam ipsam cum Neptuno de Cecropia contendisse, victumque Judicio Neptunum; cum Jupiter litis arbitrium duodecim Numinibus dedisset, & Cecrops adversus pelagi Dominum testimonium diceret. Palladem verò ad triumphi, certæque possessionis memoriam suo Urbem nomine condecorasse^a. Accessit deinde Athenis totius Atticæ Imperium, mansitque à Cecropē ad Erycem annos octingentos sexaginta sex, primùm à septendecim Regibus habitum, rursus à duodecim perpetuis Archontibus, denique ab aliis octo decennialibus, quorum nomina, & quot regna-

^z *Paus. in Atticis Strabo, l. ix. Trogus, l. ii.*
Deorum origine.

^a *Apollod. de*

runt annos, è vetustatis tenebris eduxit Sigonius^b. Cecrops autem Urbem, ac Regnum constituit, sex ac nonaginta supra septingentos annos ante Romam conditam. Quæ sanè Urbs initio ignobile fuit oppidum. Deinde à Theseo decimo ejusdem Rege, ut jam olim retulimus, in eam collectis universis Atticæ populis, post ferè trecentos quinquaginta annos ab die Natali, pomœrium amplissimè dilatavit, veteri vico in arcem converso. Quæ omnia utpote notissima testium auctoritate communire supervacaneum foret. Postmodum in secundo Persico bello à Civibus, qui pueros, ac mulieres in Salaminem transfulerant, desertam evertit, incenditque a. 1. O. 75. Mardonius Persarum Imperator; felici quidem fato. Nam & ipsa, ut in posterum Roma à Gallis diruta, è rogo veluti redditâ juventute pulchrior emerfit, tantâque fuit Ædium, Templorum, publicorumque Ædificiorum elegantia, ac majestate ornata, ut per omnem ætatem universo hominum generi admirationi fuerit. Nunc etiam immanes illas, celeberrimasque substructiones, quas legimus apud Pausaniam, aliosque, miramur vehementer. Frequens adeo Populus Athenis fuit, ut eas πόλιν πολυανδρωπολίτιν τῶν ἑλλήδων. Urbem frequentissimam græcarum Urbium vocet Critias apud Xenophontem^c. Et quidem hinc aliqua frequentia ratio iniri potest, quod ipsas viginti Civium millia, qui ad Rempublicam possent accedere, incoluerint. Sic enim Demosthenes^d affirmat; σκοπεῖτε γὰρ, εἰσιν ἑμῶς διασμένεοι πάντες Ἀθηναῖοι. Τῶν ἑκάστος ἐν τι πράττων κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται, ἤτοι νῆ τὸν Ἡρακλέα τῶν καιῶν, ἢ τῶν ἰδίων. Etenim animadvertite; sunt simul omnes Athenienses viginti millia. Horum singuli Forum obambulant, atque aliquid mehercule agunt rerum aut publicarum, aut privatarum. Nec dubitari potest, quin hujusmodi multitudinem ad eos tantum referat, quibus fas esset Rempublicam capeffere. Siquidem Plato^e controversiam tollit. Τῷ τῷ, inquit in Critia de Atheniensibus,

^b Sigon. de Athen. temporibus.

1. ii.

^d Demosth. in Aristogit.^c Xenoph. de rebus Græc.^e Plato in Critia.

bus, ἣ καλῶκεν τῷ χήματι, τῶν μὲν αὐτῶν πολιτῶν φύλακες, τῶν ἢ ἄλλων ἐλλείπων ἡγεμόνες ἐκόντων, Πλήθος ἢ διαφυλάττοντες, ὅτι μάλιστα ταυτὸν ἐαυτῶν εἶναι πρὸς τὸν αἰεὶ χερόνον ἀνδρῶν, ἢ γυναικῶν, τὸ δυνατὸν πολεμεῖν ἤδη καὶ τὰ ἔτη, περὶ δύο μάλιστα ἐνιας μυριάδας. *Hoc praeito incolebant, ipsorum quidem Civium custodes, Duces autem aliorum Graecorum, qui eos sequi vellent. Adhibitâ præcipuè curâ, ut eadem frequentia Civium omni tempore conservaretur cum hominum, tum mulierum; eorum autem, qui per ætatem arma gerere possent, ut viginti omnino forent millia.* Plerisque tamen paupertas impedimento erat ad ferenda suffragia, utpote quibus quinûm Talentûm summâ res familiaris nequaquam constaret, ut ait Hermogenes; eamque ob rem, Phocionis tempore, plures duodecim millibus jus amisisse Concionis scribit in ejus vita Plutarchus: τῶν ἢ ἀποψηφιοθέντων τῶν πολυτεύματος διὰ πενίαν, ὑπερὶ μυρίας, ἢ διαχιλίας γενομένων, οἳ τε μένοντες ἐδόκουν χρέτλια, ἢ ἄτιμα πάσχειν. *Ejectis propter paupertatem ab jure administrandæ Reipublicæ plusquam duodecim millibus, qui manebant, videbantur gravia, & indigna pati.* At verò qui Athenarum Cives reputabantur? Primûm, Solonis lege, ii omnes, qui ex Attico Cive, quamvis matre peregrinâ nati essent. Deinde, Periclis, qui ex utraque parte Atticam originem ducerent. Quamobrem ut nulla fieret de hujusmodi re dubitatio, statim ac liberi decimum quintum ætatis annum attigissent, deducebantur à Patribus, Cognatisque ad uniuscujusque Gentis Curatores, ut in ipsorum tabulis inscriberentur. Ne verò fraus esset, jurati Patres testabantur, illum & à se genitum, & à Matre Cive. Hæc verò solennis inscriptio fieri consueverat tertiâ Apaturiorum die. Cum autem illorum ætas ad decimum octavum annum pervenisset, Tribuum Præfectos adibant, eodemque ritu nomen, Parentes, gentemque suam professi, testimonium præbente Patre, ipsisque si opus foret, Cognatis, in Tribulium tabulas, quas Lexiarchicas nuncupabant, referebantur, licebatque in posterum jure frui

frui Reipublicæ^f. Et sanè jus Civitatis tanti fuit apud Athenienses, dum maximè floruerunt, ut acerbis, severisque Judiciis in eos inquireretur, quos in Civitatem subrepissè suspicarentur; ea verò Peregrinis initidè difficillimè data, & quibus magna forent in Rempublicam merita. Quæ fuerit nobilissimæ Urbis fortuna, quæ res gestæ à præclarissimis Civibus, quæ bellica virtus, quæ scientia, Civilisque disciplinæ ratio, nihil frequentius occurrit in istis nostris annotationibus; attamen hæc omnia compendio referre lubet eloquentissimi Ciceronis verbis^g. *Ad sunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ atque in omnes terras distributæ putantur; De quorum Urbis possessione, propter pulchritudinem etiam inter Deos certamen fuisse proditum est. Quæ vetustate eâ est, ut ipsa ex sese suos Cives genuisse dicatur, & eorum eadem terra parens, alitrix, patria dicatur. Auctoritate autem tanta est, ut jam fractum prope, ac debilitatum Græciæ nomen, hujus Urbis laude nitatur.*

[1] Οπισθόδομον *Posticum* per ἀίλωνομάσιαν Athenis dicebatur *Ærarium*, quoniam opes publicæ in Arce post Minervæ templum servabantur, ut est apud Aristophanem in *Pluto*: ἰδρυσόμεθ' οὖν αὐτίκα, ἀλλὰ πεισμένοι τὸν Πλάτωνα, ἔπερ πρότερον ἐν ἰδρυμένῳ, τὸν ὀπισθόδομον αἰὲν φυλάττων τῆς Θεᾶς. *Statim igitur sedebimus. Sed expecta Plutum, ubi ille prius sedebat, semper Posticum Deæ custodiens.* Et apud Ulpianum^h: Οπισθόδομος ἐν τῇ ἀκρόπολει τέπος. Ἐνθα τὸ δημόσιον ἀργύρεον ἀπικέστω, ἢ ὁ Φόρος, ὃπιθεν τῆ νεῶ τῆς Ἀθηνᾶς. *Posticum, locus in Arce. Hic reponebatur pecunia publica, ac Tributa, post Templum Minervæ.*

[κ]. Nullus dubito, dum remos hîc nuncupat Demosthenes, de furto in Navalibus, Armamentariisque commisso sermonem facere. Sic enim hujusmodi flagitium rectè conjungitur cum publicæ pecuniæ rapinâ, perfractoque *Ærario*, de qua pariter isthic mentio:

^f Schol. Aristoph. in *Vespis* Demosth. contr. Eubulid. Nearam, Arpocrát. Suidas, aliiq. ^g Cic. pro L. Flacco. ^h Aristoph. in *Pluto*, Ulp. in accession. enarrat. hujus Orat.

Nam cur aliàs atrocissimi criminis exemplum poneret in tenui remorum furto?

[L]. Id sanè dominandi caput est, perficere ne plebs agnoscat vires suas, aut ne saltem eas possit exerere. Ita Romæ pane, & Circensibus illecta, sui oblivionem cepit, ac Paucis primùm potentioribus obsecuta, uni deinde obtemperavit.

[M]. Perniciosam hujusmodi consuetudinem, quam hoc loco Demosthenes tantùm indicat, apertè in Orationibus contra Aristocratèm, & de productâ præfecturâ navali exponit. Mos enim Athenis obtinuerat, ut quicquid Duces opibus, & viribus Reipublicæ in potestatem redigerent, ipsorum esset, in eorumque cederet utilitatem. Demosthenem audiamus[†]: ἵξε γὰρ δήπερ τῷθ', ὅτι πάντες οἱ ξεναγῶνες εἶτοι, πόλεις καταλαμβάνοντες ἑλληνίδας, ἀρχὴν ζηῶσι. *Id sanè vobis compertum est, quòd omnes isti Mercenariorum militum Duces græcas Urbes occupare student, in suaque retinere potestate.*

Et alibi[†]: Επειδὴν γὰρ τις μισθωσάμενος τεληραρχίαν ἐκπλεύσῃ, πάντας ἀνθρώπους ἄγει, καὶ φέρεi. Καὶ τὰς μὲν ὠφελείας ἰδίᾳ καρπῆται, τὰς δὲ οἰκίας τέτων ὁ τυχὼν δίδωσιν ὑμῶν. Καὶ μόνοις ὑμῖν εἰδαμότε ἐστὶν ἀνδρὶ κηρυκεῖν βαδίσαι, διὰ τὰς ὑπὸ τέτων ἀνδροληψίας, καὶ σύλας κατεσκηδασμένας, &c. Δεδωκάτε γὰρ πῶς βελομένοις ἀδικεῖν, ἀν μὲν λάθωσιν, ἔχουσιν ἂν τὴν ληφθῶσι, συγγνώμης τυχεῖν. *Postquam verò aliquis conductâ Triremis præfecturâ navigat; iste prædas agit, cunctosque redigit homines in servitutem. Hinc autem habet ille, hujusmodi scelerum utilitatem; vos eorundem pœnas datis, si quis fortè vestrûm in eos incidat, qui damnum acceperunt. Et sanè vobis duntaxat non licet usquam sine Caduceo progredi, ob prædas ab istis factas, ductosque homines in captivitatem, &c. Permissistis enim quibuscunque injurias irrogare velint, ut si occultò quid rapiant, sibi habeant; si furtum palam sit, ut veniam impetrent.*

[N]. Satis multa de hoc argumento diximus Pag. 25. nota [U]. Orat. de Classibus, quantum per ingenii tenuitatem licuit.

[†] Demosth. adv. Aristocrat.

[†] Idem. περὶ ἐπιτηρησερχήμ.

[o]. Dum græcam, latinamque Historiam legendo peragramus, quis incredibilem Atheniensem, ac Romanorum, dum felicior utriusque Reipublicæ ætas fuit, in conferendis honoribus parsimoniam, simul verò maximam eximiæ factorum copiam non admiratur. Rectè siquidem Viri sapientissimi reputabant, nullum esse virtutis præmium, quod rarum non sit; & quicquid ex hominum æstimatione pretium habet, frequenter usurpatum, cum non amplius admirationem habeat, flocci fieri. Id enimverò si probè, ac diligentèr considerarent, qui benevolentia, aliena commendatione, privatisque commodis inducti, nullâ virtutum habitâ ratione honores impertiunt, pecuniam istam, quam inexhaustam possident, jam propè adulterinam reputari non quererentur. Romæ quidem initio perquam rarò, nec nisi maximis rebus gestis, decernebantur Ovationes, Triumphi, Supplicationes. Sequuta sunt tempora, quibus illa tantâ liberalitate decernebantur, ut hujusmodi honoribus non amplius Virtuti præmium, sed hominibus persolveri officium à Senatu videretur. Nam quis non rideat decretas Ciceroni Supplicationes, quin etiam Triumphum ob captum in Amano monte munitissimum oppidum, ut ipse ait, Pindenissum? Iterum, cum non aliter posset, aucta saltem celebritas est dierum numero. Tres olim fuerunt ad summum Supplicationum dies, unus triumphi. Deinceps C. Cæsarem, utor Ciceronis verbis^m, *Senatus, & genere Supplicationum amplissimo ornavit, & numero dierum novem.* Postmodum Pansæ, Hirtio, & Cæsari Octaviano, ob victoriam in bello civili adversus M. Antonium partam, quinquaginta dierum. Decerno igitur, idem loquitur Tulliusⁿ, *eorum trium nomine, quinquaginta dierum supplicationes, quas ut beneficentissimis verbis ipse consequi potero, complectar ipsâ sententiâ.* Denique, ne singulis narrandis immorer, fancitum est à Senatu Trajani nomine, devictâ Pannoniâ, *ut triumphos, festosque dies ageret quam-*

^m Cic. pro Corn. Balbo.

ⁿ Cic. Philip. 14.

plurimos

plurimos vellet. Quamobrem non immeritò Cornelius Nepos memoriae hominum prodidit, huiusmodi honores ætate suâ parvo, aut nullo in pretio reputari. *Ut enim, inquit, Populi nostri honores quondam fuerunt rari, & tenues, ob eamque rem gloriosi; nunc autem effusi, atque obsoleti.* Verùm hæc dicta sint ad Romanorum cum Atheniensibus agendi similitudinem plerisque in rebus ostendendam. Nunc ut ad istos me convertam, principiò Athenis honores jejune admodum dati, nec nisi ob ingentia in Rempublicam merita. Quamobrem Miltiadi auctori Marathonicæ pugnae, ac Victoriæ, (quem puto præsertim hoc loco ab Oratore nostro tacitè demonstrari) nullum æreum signum, nullum marmoreum, constitutum; sed vix permixtum, ut cum Senatus ad prodendam Posteris clarissimi prælii memoriam statuisset, illud in Pæcile à Paræneo Phidiæ fratre pingi, primus ille inter decem imperatores astaret, incendens milites ad pugnam, ut habet Æschines, & Pausanias^p. Ille verò sic loquitur: Προσέλθετε ἐν τῇ διανοίᾳ ἢ εἰς τὴν σοφίαν Ποικίλῳ, &c. Ἐνταῦθα ἢ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ γέγραπται. Τίς ἐν τῷ ὁ στρατηγός; ἔτῳσι μὲν ἐρωτηθέντες ἅπαντες ἀποκρίναντο αὐν, ὅτι Μιλτιάδης. Ἐκεῖ δ' ἐκ ἐπιγέγραπται. Πῶς; ἐκ ἥττησε τὴν δωρεάν ταῦτ' αὐτῷ; ἥττησεν, ἀλλ' ὁ Δῆμος ἐκ ἔδωκεν. Ἀλλ' αὐτὸ τῷ ὀνόματι συνεχώρησεν αὐτῷ πρῶτον γραφῆναι παρακαλῶντι τὸν στρατῶνα. *Mente igitur accedite ad Pæcilem Porticum, &c. Hic picta est Marathonica pugna. At quis in ea Dux fuit? Huic omnes interrogationi, Miltiadem respondetis. Cur igitur ibi ejus nomen non adest? An huiusmodi honestari præmio non quæsit? Quæsit quidem; sed Populus negavit. Concessit autem, ut inscribendi nominis vice, ille primus, milites adhortans, depingeretur.* Sed non minus hujus in dispertiendis honoribus tenacitatis luculentum est alterum exemplum ab ipso Æschine in medium prolatum^q. Ἦσαν τινες κατὰ τὸν τότε καιρὸς, οἱ πολλοὶ ὑπομείναντες χρόνον, ἢ μεγάλας κινδύνους, ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ ἐνίκων μαχόμενοι

^o Corn. Nep. in vita Miltiad.
Paus. in Atticis.

^q Ibidem.

^p Æsch. contra Ctesiph.

Μήδης. Οὗτοι δὲ ὕρο ἀφικόμενοι, τὸν Δῆμον ἤτησαν δωρεάν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Δῆμος τιμὰς μεγάλας, ὡς ποτ' ἔδοκει, τρεῖς λιθίνους Ἑρμᾶς σῆσαι ἐν τῇ σοᾷ τῇ τῶν Ἑρμῶν, ἔφη τὲ μὴ ἐπιγράφειν τὰ ὀνόματα τὰ ἐαυτῶν, ἵνα μὴ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ τῷ Δῆμῳ δοκῇ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα, &c. *Fuerunt aliqua per eadem Perfici belli tempora, qui longā non defessi morā, ac magna obeuntes pericula, cum Medis congressi ad Strymonem fluvium victoriā potiti sunt. Hi buc regressi præmium à Populo postularunt, magnosque iisdem honores Populus dedit, ut per id temporis videbatur. Siquidem in Mercurialium porticu tres Hermas (lapides erant oblongi, quadrati, superimposito capite Mercurii) collocavit, at nequaquam eorundem inscriptis nominibus; ne inscriptio ad Imperatores, non ad Populum pertinere videretur. Nos duo reliqua Epigrammata, quæ ille refert, omittimus brevitatis gratiā; unum duntaxat afferimus.*

Επὶ τῷ δολέρω ἐπιγέγραπται.

Ἡγεμόνεας ᾧ μιοθὸν Ἀθλωαῖοι τὰ ᾧ δῶκαν.

Αὐτ' εὐεργεσίας, καὶ μεγάλης ἀρετῆς.

Μαλλόντις τὰδ' ἰδὼν καὶ ἐπεσομένων ἐφελήσας

Ἀμφὶ ξυνοῖσι πρᾶγμασι μόχθον ἔχεν.

In secunda statua hæc scripta sunt.

Athenienses hæc dona dederunt Ducibus præmium

Meritum, magnæque Virtutis.

Ut ipsa Posterī conspicientes velint

Pro repellendis externis molestiis laborem capere.

Cæterum noluit Respublica ipsorum Imperatorum nomina publico monumento Posteritati prodere, ne acceptam Victoriæ gloriam cum iisdem communicare videretur. Quod mirificè congruit huic, quod expendimus, Demosthenis dicto. At verò posteriori ætate Civibus bene de Republica meritis vel nondum vitâ functis æneæ, ac marmoreæ statuæ cum magnificis inscriptionibus concessæ sunt, ut sæpius Æschines, ac Demosthenes narrant, scribit Pausanias, alique. Labente demum Republicâ; extinctâ verò magis magisque, tantâ adulatione, tantâque facilitate is honor nullo virtutis merito potentioribus Viris datus est;

ut

ut Cornelius Nepos^a haud satis pro dignitate stomachari non desinat, Athenienses Miltiadi vel unam statuam decernere noluisse, qui deinde trecentas Demetrio Phalereo collocandas constituerint.

[P]. Diodorus Corcyram à Timotheo subactam præterit, & falsò auxilii ferendi provinciam ab Atheniensibus illi datam, dum Civitas à Lacedæmoniis obfideretur, narrat. Quare, & ipse, & quotquot ipsum sequuti, è Xenophontis accuratissimi, ac σωχρεως Scriptoris auctoritate emendandi sunt. Timotheus igitur, Chabriâ fraude obtruncato, Classis imperium susceperat, quam jam antea Lacedæmoniorum victricem cum per Ionium circumduceret, improvisò ad Corcyram appulsus, Urbem, atque Insulam obtinuit: ὁ μὲν τοι, sunt politissimi Historici verba^r, Τιμόθεος περιπλεύσας, Κέρκυραν μὲν εὐθὺς ὑφ' ἑαυτῷ ἐποίησατο. Οὐ μὲν τοι ἡνδραποδίσατο, εἰδὲ ἄνδρας ἐφυγάδωσεν, εἰδὲ νόμους μετέστησεν. Εξ ὧν τὰς περὶ ἐκείνα πόλεις ἀπάσας εὐμενεστῆρας ἔχεν. *Et sanè Timotheus classe circumductâ, statim in potestatem redegit Corcyram. Non tamen illi fervitutum imposuit, nec Viros exilio multavit, nec quicquam ex ipsorum Legibus immutavit. Hinc autem Urbes omnes per ea loca amiciores habuit. Id gestum puto ann. 1. Ol. 101. quo plures Cepheleniæ, Acarnaniæ Urbes, atque Alcetam Molossorum Regem Dux ille maximus, ac præstantissimus in Atheniensium Societatem adduxit, ut est apud Diodorum^s. Τιμόθεος ἡ παραλαβὼν τὴν ναυμαχίαν, ἢ πλεύσας εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, τὰς τε ναῦς τῇ πόλει προσηγάγετο, ἢ τὰς μετὰ τὴν Ακαρνανίαν ὁμοίως ἐπειθεν ἀποκλίνειν πρὸς Αθηναίους. Αλκέταν ἡ τῶν Μολοσιῶν Βασιλέα φίλον κατασκευάσας, ἢ καθόλου τὰς χώρας τὰς τῶν περὶ τὰς τόπας ἐκείνης πόλεων ἐξιδιοποιήσας, ἐνίκησε ναυμαχίᾳ τὰς Λακεδαιμονίους περὶ Λευκάδα. Timotheus acceptâ navali Præfecturâ, atque in Cepheleniam navigans, naves Urbi admovit, cunctisque Acarnaniæ Civitatibus persuasit, ut ad Athenienses animo inclinarent. Alcetæ quoque Molossorum Regis comparatâ*

^a Corn. Nepos in vita Miltiad.
lib. v.

^s Diod. lib. xv.

^r Xenoph. de rebus Græc.

familiaritate, universâque illarum Civitatum regione sibi vindicatâ, Lacedæmonios prælio navali fudit ad Leucadem. Id utique in causa fuit, ut iidem Lacedæmonii pacem dirimerent, quam per eos dies ^t cum Atheniensibus composuerant, captâ à Zacynthiorum querelis occasione. Hi siquidem vi à Timotheo coacti, exules in civitatem recipere, Spartam Legatos miserunt, qui injurias cum Sociis expostularent, atque opem implorarent ad vim repellendam. Classem igitur è suis, ac Sociorum navibus quàm maximam potuerunt conflata Mnasippo dederunt, ut Atheniensium injurias ulcisceretur, ac præsertim Corcyram ex eorum manibus eriperet, quam utpote opportunam ad Siciliensem in Peloponesum navigationem impediendam, ad retinendasque Ionii litoris Urbes, nimium suâ intererat Atheniensium non esse. Profectus ille Corcyrenses arctissimâ cinxit obsidione, dirâque fame ferè ad incitas adduxit. Sed opportunè affuit ab Athenis Stesicles, quem Ctesiclem vocat Diodorus, cum quingentis militibus. Nam Athenienses audito Corcyrensi periculo, statim primum istud auxilium tulerant; simul verò sexaginta triremes instrui jubent, iisque Timotheum præficiunt, ut obsidionem solvat, perniciemque afferat hostibus. Ille ad Nautarum supplementum accipiendum in Ægæi maris insulas navigavit, ut ornatâ Classe, tutiùs deinde ageret, quæ sibi Cives mandaverant. Hi verò ægrè moram ferentes, Timotheum abdicare se Præfecturâ jusserunt, mandatâ Iphicrati expeditionis curâ; qui Corcyram petens, hostes discessisse reperit, ingenti acceptâ clade. Cum enim Oppidani eos conspexissent negligenter custodias obire, ac palantes in agris diversari, confirmati Stesiclis auxilio, in eos effusi incautos editâ grandi strage conciderunt, qua Mnasippus occubuit, dum suos colligere, in aciemque mittere conaretur. Quamobrem quicquid reliquum Copiarum fuit, relictâ obsidione, convasavit, seseque Lacedæmonii Leu-

eadem receperunt. Iphicrates re confectâ Corcyram advenit, & Civibus Victoriâ gratulatus, hostes prosequitur, quos denique extremâ perculit plagâ. Ita rem narrat Xenophon ^u, cui fides negari nequit, quippe rem suo tempore gestam scribenti. Diodorus ^x autem, Timotheum inquit acceptâ Classē in Thraciam solvisse, cum Plebiscitum esset, Corcyram illico navigandum. Id Populo grave, atque ingratum accidisse, eamque ob rem Iphicratem illi successorem datum. Sed cum prosperos in Thracia successus audivit, adductos captarum Civitatum Legatos, auctamque triginta Triremibus classē vidit, ad sublevandam obsidione Corcyram Imperium Timotheo restituisse, pari cum Iphicrate auctoritate.

[Q] Thrasybulus post assertam Atheniensibus Thraciæ, atque Hellesponti oram, maximasque illatas clades Lacedæmoniis, è vita decesserat, dolo ab Aspendiis interemptus. Ut igitur morte clarissimi Ducis aliquid proficerent Lacedæmonii Anaxibium cum classē, ac militum manu Abydum miserant, rei bene gerendæ opportunitatem aucupaturum. Nec rem suam Athenienses neglexerant missō Iphicrate cum navibus octo, ac Peltatis mille ducentis, *dediότες μὴ διαφθεροῖν σφίσιν ἃ καλασκένασεν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ Θρασύβουλος*, *veriti, ne quæ ipsis Thrasybulus adeptus fuerat, cuncta deficerent.* Interea Anaxibius quotquot habebat mercenariorum militum, ducentosque Lacedæmonios, Abydenosque Antandro admovit. Libenter à Civibus exceptus, imposito Urbi præsidio, cum intellexisset Atheniensium Classē in Chersonesum navigasse, sui securus Abydum revertebatur. Verum Iphicrates, qui prope oppidum insidias redeunti collocaverat, ad easque contegendas Classē navigare jusserat, repenti hostes aggreditur, Anaxibium fortiter dimicantem, ac duodecim aliarum Urbium Præfectos, qui eum sequuti fuerant, occidit.

^u Xenoph. de reb. Græc. lib. vi.
O. 101.

^x Diod. lib. xv. ad a. 3.

Οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες, ἐπιπτον. Οἱ δ' ἐδίωκον μέχρι τῆς ἄσσεως· Καὶ τῶν ἄλλων ὡς διακόσιοι ἀπέθανον, καὶ τῶν Ἀβυδηνῶν ὀπλιῶν περὶ πενήκοντα· Ταῦτα δ' πράξας ὁ Ἰφικράτης ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Χερρόνησον. *Et illi quidem fugientes ceciderunt; isti ceteros fugâ elapsos ad urbem usque sunt persequuti. Mercenariorum desiderati sunt circiter ducenti; Abydensium gravis armaturæ ad quinquaginta. His rebus gestis Iphicrates rursus in Chersonesum discessit*^γ. Gratissima Atheniensibus accidit victoria, cum ob fractas Lacedæmoniorum vires, tum ob retinendi Hellepontii securitatem; quare non est, cur quispiam miretur, ob facinus non admodum illustre, Iphicratem statuâ fuisse donatum. Nam & virtus Imperatoris in eo quàm maximè enituit, & in illa temporum conditione clades ista inimicis illata non parum profuit Reipublicæ, Gesta res est a. 3. O. 97. quo Thraſybulum paulò post oppetiisse mortem Diodorus prodit^z.

[R] Atrox navale prælium ad Naxum paucis Xenophon, luculenter^a describit Diodorus, atque ita se habuit. Cum Bœoticum bellum produceretur, existimarunt Lacedæmonii moram abrumpi posse si necessitatem Atheniensibus imponerent Thebanorum curam deferendi, sibi que providendi. Classẽ igitur quinque, ac sexaginta navium instruunt, ac Polli ejusdem Præfecto jubent, commeatus omnes Athenas adductos diripiat Civesque transvecto frumento victitantes fame necet. Nec sanè opinione decepti sunt. Postquam enim Polles apud Insulas Andrum, Ceum, Æginam Triremes in statione posuit; frumentariæ naves ad Gerastum promontorium appulsæ, non ultra se mari comittere, ac petere Athenas audebant. Cum igitur Athenienses Annonæ difficultate premerentur, ad eam sublevandam tres, atque octoginta Triremes educunt, Imperatore Chabria. Hic statim mare tutum frumentariis navibus reddidit, ac deinde in Naxum navigans, Urbem arctissimâ obsidione

^γ Xenoph. de rebus Græc. lib. iv.

^z Diod. lib. xiv.

^a Xenoph. de rebus Græc. lib. v. Diod. lib. xv.

Einxit, eo consilio, ut portu hostes intercluderet. Polles cognito Sociorum periculo, Classẽ Insulæ ad-
movit opem laturus. At cum nihil proficeret, na-
vale prælium statuit periclitari. Libenter Chabrias
occasione tenuit, eductisque utrinque in aciem tri-
remibus, primũ incerto Marte pugnatum est. Nam
utrumque dextrum cornu, quibus supremi Ducẽs
imperabant, hostes fudit. Chabrias autem oppor-
tunẽ suos confirmavit submissõ auxilio, ingenti ipse
pariter edita clade Lacedæmonios in fugam vertit,
victoriæque potitus est. Classẽ tamen ab iisdem in-
sequendis cohibuit, maluitque colligendis, sepeliendis-
que suorum cadaveribus tempus consumere, memor
pugnæ ad Arginusas, ubi officium istud neglectum
Ducibus, Judicium sententiã damnatis, vitã constitit.
Καὶ δὲ τὴν ναυμαχίαν, lubet Diodori verbis narratio-
nem concludere, τῶν μὲν Ἀθηναίων διεφθάρησαν τριήρεις
ὀκτώκαϊδεκα, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων διεφθάρησαν μὲν εἴκοσι
ἢ τέτταρες, αὐτάνδρῳ δ' ἐιλήφθησαν ὀκτώ. Χαβρίας μὲν
ἐν ἐπιφανῇ ναυμαχίᾳ νικήσας, κατέπλυνσε μὲν πολλῶν
λαφύρων εἰς Πειραιέα, ἢ μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τοῖς
πολίταις. Μετὰ γὰρ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι
ταύτῃ πρώτῃ ναυμαχίᾳ ἐνίκησαν. Τὴν γὰρ περὶ Κνίδον
ἐν ἰδίᾳ διηγωνίσαντο, τῷ δὲ Βασιλικῷ στόλῳ χρησάμενοι, προε-
τέρησαν. In eo prælio octodecim Atheniensium Triremes
perierunt; Quatuor ac viginti, Lacedæmoniorum; captæ
cum Viris octo. Chabrias igitur victor illustris pugne,
cum ingentibus hostium spoliis in Piræum navigavit,
magnoque Civium plausu exceptus est. Siquidem post
bellum Peloponnesiacum hanc primam navalem pugnam
vicerant Athenienses. Nam quæ ad Cnidum pugnata
fuit, non propriis viribus, sed Classe Regiâ confirmati
obtinuerant. Hæc gesta sunt a. 4. O. 100.

Tribus hisce victoriis, quas modò enarravimus,
adeo lætos fuisse Athenienses video, ut illæ semper
in omnium Oratorum atque hominum ore tum
temporis versarentur. Id enim docet Demosthenes
hoc, quod expendimus, loco. Id hujusmodi verbis

Dinarchus ^b, πότε ἡ πόλις ἡμῶν ἰὼ μεγάλη, ἢ ἐνδόξος παρὰ τοῖς Ἑλλησι, ἢ προγόνων ἀξία, μετὰ γε τὰς ἀρχαίας ἐκείνας πράξεις; Ὅτε Κόνων, ὡς οἱ πρεσβύτεροι λέγουσι, ἐνίκησε τὴν ἐν Κνίδῳ ναυμαχίαν. Ὅτε Ἰφικράτης ἀνέλε τῶν Λακεδαιμονίων μύραν. Ὅτε Χαβρίας ἐν Νάξῳ κατεναμάχησε τὰς Λακεδαιμονίων τελεῖρας. Ὅτε Τιμόθεος τὴν ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν ἐνίκησε. *Quandonam Urbs nostra amplissima fuit apud Græcos, illustris, ac digna Majoribus, post vetera illa facinora? Cum Conon, ut Seniores dicunt, navale prælium vicit ad Cnidum; cum Iphicrates Lacedæmoniorum Legionem evertit; Cum Chabrias ad Naxum Lacedæmoniorum triremes fudit navali pugna. Cum Timotheum mari hostes superavit. Id rursus Æschines tradit: Επερώτησον δὴ τὰς Δικασὰς, εἰ ἐγνώσκον Χαβρίαν, ἢ Ἰφικράτην, ἢ Τιμόθεον, ἢ πούτῃ παρ' αὐτῶν, διὰ τι τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδωσαν, ἢ τὰς εἰκόνας ἔψησαν. Ἄπαντες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινῆναι, Ὅτι Χαβρία μὲν διὰ τὴν ἐπὶ Νάξῳ ναυμαχίαν, Ἰφικράτης δὲ, ὅτι τὴν μύραν Λακεδαιμονίων ἀπέκλεινε, Τιμόθεος δ' διὰ τὸν περὶ πλεον τὸν εἰς Κέρκυραν. Interroga Judices, an norint Chabriam, Iphicratem, Timotheum, Et quam ob causam munera ipsis data fuerint, Signa constituta? Respondebunt simul omnes, Chabrie data fuisse, quia prælium navale vicit ad Naxum; Iphicrati ob interemptam Lacedæmoniorum Legionem; Timotheo quia classem Corcyræ circumduxit.*

[s] Bellum, quod nunc à Demosthene indicatur gestum ad Eionem prope Amphipolim, affirmare non dubito illud esse à Thucydide accuratè descriptum an. 8. 9. & 10. belli Peloponesiaci, ab an. scilicet 2. octogesimæ nonæ ad 1. proximæ Olympiadis, quibus per ea quoque loca Lacedæmonii Brasida viro strenuo Duce vim Atheniensibus intulerunt. Nec mihi molestiam facit, quod nullus ibi habeatur sermo de lato iisdem Atheniensibus auxilio à Menone Pharfalio, de quo nunc pariter Demosthenes loquitur. Quippe non quicquid minutum habent res gestæ,

^b Dinarch. adv. Demosth.

literis mandant graviores ingentium factorum Historici. Neque verò diversum puto Menonem istum ab eo, qui a. 4. O. 94. cum mille gravis armaturæ, centratorum quingentis militibus Cyro adversus fratrem Artaxerxem suppetias ivisse perhibent Diodorus, ac Xenophon^d. Nam Thessalus uterque nuncupatur, similesque mores facillè in ambobus comparent. Enimverò quis duodecim talentum munus à Demosthenico Menone liberaliter Atheniensibus datum, ab ea sagacitate derivatum non videat, quam Xenophon Menonem à se memoratum habuisse dicit, quærendi potentiorum amicitias, ut iis tectus agere posset, quod luberet? Quis adductam Cononi, arbitror, Atheniensium Imperatori ducentorum hominum cohortem, quam narrat Orator, ab eo more disjungat conflandi, quæstus causâ, Mercenariorum Copias, easque auxiliares præbendi cuicunque stipendium polliceretur, quem morem habuisse Menonem scribit limatissimus Historicus. Verum ipsius jam referamus verba, quibus hujusmodi, aliaque Viri vitæ instituta complectitur^e: Μένων ἢ ὁ Θεσσαλός, δῆλος ἰὺ, ἐπιθυμῶν μὲν πλάττει ἱερῶς. Ἐπιθυμῶν ἢ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνει. Ἐπιθυμῶν ἢ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνει. Φίλος δ' ἐβέλετο εἶναι τοῖς μεγίστοις διωαμένοις, ἵνα ἀδικῶν, μὴ δίδοι δίκην. Ἐπὶ ἢ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμαίη, σωτομωιάτῳ εἶδὼν ᾧετο εἶναι διὰ τῶ ἐπιορκεῖν τε, ἢ ψεύδεσθαι, ἢ ἐξαπατᾶν. Τὸ ἢ ἀπλῆν τε, ἢ ἡλίδιον, ἐνομίζετο αὐτῷ ἡλιδίῳ εἶναι. Στέργων ἢ φανερός μὲν ἰὺ εἶδέναι. Ὅτῳ ἢ φαίη φίλος εἶναι, τέτῳ ἐνδηλος ἰὺ ἐπιβελέων. Καὶ πολεμῖς μὲν εἰδένος κατεγέλα. Τῶν ἢ σωόντων πάντων, ὡς καταγελῶν αἰεὶ διέλεγετο. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κήμασιν ἐκ ἐπεβέλασε. Χαλεπὸν γὰρ ᾧετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν. Τὰ ἢ τῶν φίλων μόνος ᾧετο εἰδέναι, ὅτι ῥᾶστον αἰφύλακτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσος μὲν ἡσθάνετο ἐπιόρκης, ἢ ἀδίκης, ὡς εὖ ὀπλισμένος ἐφοβεῖτο. Τοῖς δ' ὁσίοις, ἢ ἀλήθειαν αἰσχεῖσιν, ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. Ὡς περ δέ τις ἀγαλ-

^d Diod. lib. xiv. Xenoph. de rebus Græc. lib. i.

ut supra, lib. ii.

^e Xenoph.

λείαι, ἢ θεοσεβεία, ἢ ἀληθεία, ἢ δικαιοσύνη, οὕτω ἢ
 Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπαλᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι
 ψῆδῃ, τῷ Φίλκῃ διαγελᾶν. Τὸν ὃ μὴ πανῶργον, ἀπαίδου-
 πον ἐνόμιζεν εἶναι, ἢ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρᾶν, Φιλίᾳ
 διαβέλλων τὰς πρώτας ὡς οὐ δεῖν κλῆσεσθαι. Τὸ δὲ περὶ
 μένους τὰς σφαλιώτας παρέχεσθαι, ἐκ τῆς σωμαδικῆς αὐτοῖς
 ἐμνηχανᾶτο. Τιμᾶσθαι δὲ, ἢ θεραπεύεσθαι ἡξίς, ἐπιδεκ-
 νύμενος, ὅτι πλεῖστα δύνατο, ἢ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν. Εὐεργε-
 σίαν δὲ κατέλεγεν, ὅποτε τις αὐτοῦ ἀφίστατο, ὅτι χράμενος
 αὐτῷ ἢ ἀπόλεσαν αὐτὸν, &c. *Menon verò Thessalus*
palàm fecerat vehementer abripi divitiarum cupiditate,
æquè verò imperium exoptasse, ut plura prædari posset;
honores, ut sibi utilitatem asferrent. Studebat conciliare
sibi Potentiorum familiaritates, ut malè ageret impunè,
Ad ea verò perpetranda scelera, quæ animo complexus
fuerat, compendiarium esse viam reputabat, dolo, falla-
ciis, perjuriis uti. Sincero, apertoque esse animo stulti-
tiam existimabat. Neminem verè unquam amavit; &
si quem simulatè, certum erat insidiandi causâ simulare,
Hostium neminem contemnebat; cum familiaribus autem
nunquam nisi contemptum præ se ferens loquebatur. Ini-
micorum opibus per insidias nequaquam inibiabat; nimis
enim difficile iis, qui sibi caverent, furari arbitrabatur;
At amicorum fortunas, utpote incustoditâs, facillè diripi.
Qui perjuriis, atque injustitiâ se conspurcarent, eos veluti
bonis armis contectos reformidabat. Antiqui homines
moris, veluti ignavos despiciebat; & ut quisque veritate,
religione, justitiâ condecorari maximè gaudet, ita Menon
insidiis, falsitate, amicorum contemptu. Qui veterator
non esset, eum rudem; apud quos principem tenere locum
studebat, eorum nobilioribus, amicitiae simulatione, de-
ceptis, ad propriam utilitatem utendum esse putabat.
Milites curabat sibi obnoxios retinere improbitatis commu-
nicatione. Ab iisdem honorem, atque obedientiam ex-
petebat, pœnarum metu, quas infligere si vellet, se posse,
ostenderet. Cum quispiam ipsum desereret, id beneficium
exprobabat, mortem illi non dedisse, cum secum habuisset,
 &c.

Εἴ. Verùm & ipse æquum hujusmodi moribus factum invenit. Siquidem post Cyri obitum ad invadenda Persarum castra cum aliis quibusdam Græcorum Ducibus dolo illectus, à Tissapherne capite multatus est.

[T]. Herodotus, ac Diodorus^c diligenti sermone prosequuntur ingentem illam Persarum cladem ad Plataeas, & quæ fors reliquiarum exercitus fuerit. Utrique unanimi sententiâ dicunt, trecenta bellatorum millia in aciemeducta à Mardonio fuisse, quorum in prælio decem millia cum ipso Duce interempta fuerint. Quadraginta millia cum Artabazo arreptâ fugâ iter per Thessaliâ, ac Macedoniâ in Asiâ habuisse, incolumi, atque integro exercitu. Reliquos intra Thebas, ac ligneas munitiones, quas antea construxerant, receptos, ac vi à Græcis superatos morti, aut servituti addictos. Igitur si Artabazus tutò per Macedoniâ progressus est, nec aliud ullum Persarum agmen illac retulisse pedem quispiam dicat, quo pacto id convenit cum illatâ istis novâ clade à Perdicca Macedonum Rege, ut habet Demosthenes non solum hoc loco, sed etiam in Oratione contra Aristocratem? Rursus eorundem Historicorum neuter hujus Persicæ calamitatis tempore, quæ a. 2. O. 75. contigit, Perdiccam Macedoniæ imperasse meminit; quin immo Herodotus Alexandrum Amyntæ Regem perhibet. Quid nos ad ista? Profectò hæret aqua. Non tamen hastam abjicimus. Cur enim fieri non potuit, (quin propius abest à vero factum fuisse), ut è ducentis quinquaginta millibus, qui Plataensem stragem effugerunt, turma quæpiam præter illam Artabazi non sese intra munitiones concluderit; aut vallo ab hostibus superato, ut in fugam se dederit, extremamque plagam à Perdicca acceperit, Macedoniæ fines ingressa. Nam quis non reputet Regem hoc beneficio Victricis gentis amicitiam conciliare sibi voluisse?

^c Herod. in Calliop. Diod. lib. ii.

Cum præsertim ex Herodoto * intelligam Alexandrum è Regia stirpe clam noctu ad Græcorum castra accessisse, suamque è Græcis originem, in ipsosque benevolentiam testatum, Duces commonuisse, Mardonium postridie pugnam velle committere, ejusdemque consilium aperuisse. Cæterùm, ut alias diximus, nec Demostheni rei tum notissimæ fides negari potest, nec mirari subit, aliqua minus gravia ab ingentium factorum scriptoribus pro Historiæ majestate prætermitti. Quid autem de Perdicca? Hoc nomine tum Regem habuisse Macedones nemo quidem negabit; testatur enim Demosthenes, ac de viro à Republica beneficiis affecto testatur. At Alexander nuper memoratus? Hunc pariter à Regno non excludimus, freti Herodoti auctoritate. Cur autem duos Reges per ea tempora in Macedonia fuisse non fateamur, suæ quemque provinciæ parti moderantem? Enimverò Perdiccæ nomen gentilitium erat in Regia stirpe ab altero Perdicca derivatum, qui gentis Temenidarum primus, ut nuper annotavimus, Argo in Macedoniam profectus, exile regnum genti suæ illic adeptus est, jecitque maximi deinceps Imperii fundamenta. Video etiam Perdiccam alium, præter Philippi fratrem, in Macedonia regnasse circa O. 85. tempora, ut est apud Thucydidem, ac Diodorum †, qui tamen Alexandri Magni Progenitorum non fuit; (hos autem Pag. 336. nota [F]. Orat 2. contra Philipp. enumeravimus). Illum igitur Perdiccæ nostri nepotem facile credam, quippe nomen suadet. Minus quoque à vero distat è diverlo regiæ Arboris ramo illum, ac Philippum prodiiisse; quippe non inter hujus Avos. Hæc dixisse in re tam obscura sit satis.

[v]. Quinque fuerunt Athenis onera publica, quæ ferre unicuique Civi opus esset, si census foret. Tria pertinebant ad pacis usum; ad belli, duo. Choragum agere, Epulonem, Palestritam, pacis erant. Belli autem, Trierarchatum gerere, conferre ad militares

* Herod. ut supra.

† Thucyd. lib. 1. Diod. 12.

usus tributa. A tribus primis immunitas dabatur, Populi beneficio. A duobus aliis nunquam concessa est, ne Posteris quidem Harmodii, atque Aristogitonis, quibus, ob interfectum Hipparchum Tyrannum, Posteritati plurima accepta à Civibus dona transmittere jus fuit. Choragi plures creabantur quotannis ab unaquaque Tribu, quorum singuli diversos ducebant Choros in Dionysiis, & Panathenæis, in quibus Viro- rum, ac Puerorum turmæ fistulis, tibiis, voce modu- labantur; aderant quoque Pyrrhichistarum, qui saltu luderent; alii demum, qui Choreas per gyrum agi- tarent. Hos igitur Choros magno stipendio Chora- gus ære suo conducebat, nutrie- bat, vestibus ad pom- pam accommodatis induebat, ornabat etiam quandoque coronis aureis. Tanta verò contentione studebat unusquisque nobiliores Musicos sibi asserere, ut fortes dare opus fuerit. Nam qui cæteros ludendi arte pompâ, elegantiaque superassent, iis præmia, ac plau- sus tribuebantur^g. Epulones Convivia de suo publicè instruebant Tribulibus suis in celebrioribus Sacrorum, aliisque communis lætitiæ diebus^h. Gymnasiarchi oleum ad publicorum Luctatorum usum præbebant, atque aliorum, qui se palæstrâ exercerentⁱ. Hæc autem munera ingenti pecuniâ stetisse à Scriptoribus nuper laudatis in iis ipsis, quæ nuncupavimus, locis memoriæ proditum est. Quare cum invaluisset fre- quentiores à Populo, quàm antea, immunitates dari; Hinc autem reliquis Civibus sæpiùs ea munera esse obeunda; Leptines legem tulit, qua illas omnibus abrogavit, præterquam Posteris Harmodii, atque Aristogitonis, ac novem Archontibus, qui tunc Ma- gistratum gererent, ut ex Orat. Demosth. adversus Leptinem patet, eam ipsam legem, veluti injustam, inutilemque improbante.

^g *Lyfias in Orat. de Muner. Demosth. adv. Mid. Plutarch. in libro de Sapient. Ath.*

^h *Demosth. & Lyfias, ut supra.*

ⁱ *Ulp. in enarr. Orat. Demosth. in Leptinem.*

Quanti verò jus Civitatis fecerint Athenienses, cum bene moratam Rempublicam habuerunt, faciliè ex iis legibus dignosci potest, quæ ad rem istam pertinent. Illas enarrantem Demosthenem lubeat audire ¹. Πρῶτον μὲν γὰρ νόμος ἐστὶ τῷ Δήμῳ κειμένος, μὴ ἐξεῖναι ποιήσασθαι Αθιναίων, ὃν ἂν μὴ δι' ἀνδραγαθίαν εἰς τὸν Δήμον τῶν Αθιναίων ἄξιον ἢ γενέσθαι πολίτῳ. Ἐπειτ' ἐπειδὴν πείσθη ὁ Δήμος, καὶ δῶ τινὲς δωρεάν, οὐκ ἔα κύριον γενέσθαι τινὲς ποίησιν ἔαν μὴ τῇ ψήφῳ εἰς τινὲς ἐπιῆσαν ἐκκλησίαν ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι Αθιναῖοι ψηφίσωνται, κρύβδῳ ψηφισόμενοι. Τὰς δὲ Πρυτάνεις κελεύει τιθέναι τὰς καδίσκας ὁ νόμος, καὶ τινὲς ψήφον δίδόναι προσιόντι τῷ Δήμῳ πρὶν τὰς ξένας εἰσεύναι, καὶ τὰ γέρεα ἀναιρεῖν. Ἵνα κύριος ὢν αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος, σκοπεῖται πρὸς αὐτὸν, ὃν τινα μέλλει πολίτῳ ποιήσεσθαι, εἰ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ὁ μέλλων λήψεσθαι. Ἐπειτα μετὰ ταῦτα παρὰ νόμων γραφίῳ ἐποίησε κατ' αὐτῷ τῷ βυλομένῳ Αθιναίων. Καὶ ἐστὶν εἰσελθόντι εἰς τὸ δικαστήριον ἐξελέγχει, ὡς ἔκ ἀξίος ἐστὶ τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ παρὰ τὰς νόμους Αθιναῖος γέγονε. Καὶ τισὶ τῷ Δήμῳ δόντος τινὲς δωρεάν, λόγῳ ἑξαπατηθέντος ὑπὸ τῶν αἰτουμένων, παρὰ νόμων γραφῆς γενομένης, καὶ εἰσελθούσης εἰς τὸ δικαστήριον, ἐξελεγχθῆναι σιωπῇ τὸν εἰληφότα τινὲς δωρεάν, μὴ ἄξιον εἶναι αὐτῆς, καὶ ἀφείλετο τὸ δικαστήριον. Καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς, καὶ παλαιούς, ἔργον διηγῆσθαι. Ἄ δὲ πάντες μνημονεύετε, Πειθόλαν τε τὸν Θετταλόν, καὶ Απολλωνίδῳ τὸν Ολυθίδιον πολίτας ὑπὸ τοῦ Δήμου γενομένους, ἀφείλετο τὸ δικαστήριον. Primum igitur lex Populo imposita est, non licere Civem Atheniensem fieri, nisi ob sua in Populum merita dignus Civitate videatur. Deinde postquam cuiquam dandam esse persuasum habeat, ac deferat munus istud; non tamen ratum erit, nisi in sequenti Concione plusquam sex Atheniensium millia occultis suffragiis donum ipsum confirmaverint. Quamobrem lex jubet, Prytanes urnas ponere, ac dare calculos accedenti Populo, antequam Peregrini ingrediantur, ac tabernacula tollere, ut sit unusquisque sui juris, ac solum secum ipse consideret, illene, qui Civitatem petit, tanti

¹ Demosth. adv. Neær.

muneris dignus sit. Rursus cuicumque Atheniensium velit, facultatem præbet eum accusandi violatæ legis, conventisque Judicibus probare eodem munere indignum esse, atque in Civitatem contra Leges irrepsisse. Jam verò aliquando accidit, Judices Civitatem aliquibus ademisse, quibus, cum neutiquam digni forent, Populus eorum verbis deceptus dederat, ac deinde violatæ legis actio fuerat instituta. Operosum foret plura in medium afferre antiquitatis exempla, sed omnes memoriâ retinetis, Pitholam Thessalum, Apollonidem Olynthium, quos Populus Civitate donaverat, eâ fuisse a Judicibus despoliatos. Viguit Athenis hujusmodi legum severitas, quousque ob inopiam Ærarii jus Civitatis vendere, atque inde pecuniam cogere, Cives è Republica esse reputarunt. Id sanè commodè fit, si modus adhibeatur.

[x]. Idem repetit, quod olim dixerat in tertia Olynthiaca, quare & ejusdem n. [y]. Pag. 281. ubi de hac ipsa re agitur, adiri potest.

[y]. Huic pariter argumento satis superque satisfecimus, cum eadem Oratoris verba superius expendenda suscepimus.

[z]. Meritò quidem Athenienses de pulcherrimis, magnificentissimisque ædificiis gloriabantur, quibus Religioni, securitati, publicæque elegantiae providebant. Quare sæpius Demosthenes, iisdem laudandis, Civium benevolentiam aucupatur. Id agit in tertia Olynthiaca, quò nos ad n. [b]. Pag. 283. Lectorem remittimus; Id in hac Oratione; Id in Orat. adversus Aristocratem his verbis. Τα δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα, ἢ τὰ κατεσκευασμένα, τηλικαῦτα, ἢ πιαῦτα, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολῶν λελεῖσθαι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, Πειραιῶς, τὰλλα, οἷς κατασκευασαμένῳ ὀρεῖται τὴν πόλιν. Urbis verò ædificia, ac substructiones tales, ac tantæ sunt, ut nihil ad ea Posteris adjungendum reliquerint; Hæc nimirum Propylæa, Navalia, Piræus, aliaque hujusmodi, quibus instructam, ornatamque Civitatem videtis. Id etiam in locis aliis, quæ non vacat referre,

[a]. Me-

[a]. Megarenſes, vel ante initium belli Peloponeſiaci terram Apollini ſacram coluiſſe, eamque ob rem terrâ, marique ab Athenienſibus omni ſecum commercio prohibitos fuiſſe, Thucydide auctore diximus n. [Q]. tertiæ Olynthiacæ. Nunc eos ad ingenium rediſſe credere par eſt, cum nos hoc loco Demothe- nes inſtruat, graviffimis Athenienſium decretis nuper huiusmodi ſlagitio interdictos. Altum de hac re ſilentium eſt apud græcos authores, & cum ab Oratore noſtro tantummodo indicetur, quid iſtud rei fuerit certis testimoniis comprobari nequit. Puto autem id actum eſſe, quod in ſecunda ad Philippi Epistolam annotatione Pag. 388. retulimus; nempe Anthemocritum Legatum Megaram ab Athenienſibus miſſum, qui Rei-publicæ nomine arma, & vaſtatem indiceret, niſi è ſacris agris abſcederent. Cum Megarenſes nequaquam morem gererent, quin & nefariè Legatum occidiſſent, non Signa in iſtos educta ſunt, non bellum ſuſceptum, ſed Eleuſinis tantum, Foris, ac Portubus Atticis prohibitos; quod rectè quadrat huic Demothe- nis loco. Ait enim magnificè decerni; verum decre- tis ea longè minora eſſe, quæ conficiantur.

Dum autem complector animo iſtud Athenienſium ſtudium in tuendo Apollinis jure, venit in mentem cogitare, in huiusmodi re parem fuiſſe in reliquis Græcis religionem. Nam & Phocenſibus, qui Del- phicos agros Phœbo dicatos arabant, communi ſerè Amphictyonum decreto bellum illatum eſt; & Am- phiſſenſes, qui ſerebant Cyrrhæos campos eidem ſa- cratos, ab ipſo Senatu armis conteri juſſum; datuſ- que in eam rem Philippo exercitus, & auctoritas^m; Et ſibi Megarenſium, qui terram ei pariter devotam, fortasſe finitimam exercebant, coercendam temeritatem ſtatuit Athenienſium Reſpublica; laudabili exemplo vel in falſo Deorum cultu, niſi plerumque privatis odiis religionem vindicem adhibuiſſent.

^m *Demofth. pro Corona.*

[b]. Iſtud

[b]. Istud quoque Phliasiorum negotium cum nullo, quod viderim, Græcorum monumento Posteris mandatum sit, ac vix nunc à Demosthene attingatur, est industriâ quadam investigare oportet. Phliasii, ut Pag. 85. in nota [F]. Orationis de Megalopolitis, ubi de hac gente plurimum loquuti sumus, perpetuas, at non semper apertas gesserunt cum Argivis inimicitias, obnitentibus illis libertatem suam tueri; istis, urbem in potestatem redigere, quam intra fines Argidis reputabant. Id aliquando palàm, aliquando insidiis agere pertentarunt. Iis verò maximum periculum procrearunt ann. 3. Olympiad. 101. Tunc enim Phliasiorum exules, Cognatorum proditione, qui in Urbe degebant, Patriam Argivis dare moliti sunt. Igitur nocte intempesta ipsi cum auxiliariis, facto sexcentorum militum agmine, mœnibus successerunt. Scalis admotis à Proditoribus in arcem recepti sunt; unde in Urbem invadentes, eam tumultu, cæde, incendiis implerunt. Cives illico ab excubitoribus proditionis admoniti, clamoribus etiam exciti arma susceperunt. Interim Arcades, atque Argivi cum ingenti militum globo affuerunt. Manus ubique conferuntur, feroces alii ob ferè partam victoriam, alii ob libertatis tutelam. Verùm corroboratâ magis magisque novis bellatoribus Civium acie, hostes primum inclinare, pelli deinde, in præceps agi, ac tandem liberâ Civitate Populares omnem metum deponere, invicem gratulari. Rem gestam prope sub oculis ponit Xenophon, memoratque Diodorusⁿ. Mansere postmodum inimicitiae, vastationes, injuriæ. Quæ cessaverintne, an ad proximum hujusce, quam explicamus, Orationis tempus productæ fuerint; id equidem nullus dubito, Argivos, atque Arcades, Philippi societate, atque opibus recreatos (qua de re jamdudum sermonem fecimus) Phliasii bellum intulisse, reductisque in Urbem exulibus Cives expulisse,

ⁿ *Xenoph. de reb. græc. lib. vii. Diod. lib. xv.*

qui sibi in superiori expeditione adversati fuerant. Hos proinde ab Atheniensibus opem, præsidiumque postulasse, magnificaque retulisse verba, ac salutaria sibi plebiscita, quæ nunc à Demosthene commemorantur, res autem nequaquam verbis consensisse.

[c]. Siphnus, hodie *Sifano*, Cycladum insularum una, olim ditissima ob auri, argentique fodinas, quas ambitu suo complectebatur. Metallorum, quæ illinc effodiebantur Decimam sibi dari iussit Apollo Delphicus, tantusque inde thesaurus Delphis collectus est, ut nemini cederet aliorum populorum°. Divites illæ Venæ prorsus exaruerant Pausaniæ tempore, ut ipse refert, Apollinis vindictâ, cum Siphnii tributum Deo persolvere jamdiu destitissent; at re verâ ob exhaustas fodinas diuturnâ ac frequenti effossione. Ea gens ortum ab Atheniensibus habebat^p; Idcirco Demosthenes in illa comparisonem instituit, utpote ejusdem cum ipsis Atheniensibus originis, sed non ejusdem fortunæ.

Hæc fatis mihi visa sunt ad istas Demosthenis Orationes illustrandas; aliquis enim rerum dicendarum modus adhibendus fuit, ne angustiores excederem annotationum fines. Erit fortasse, qui curiosius inquirat quamobrem in Latium transferre omiserim tertiam, & quartam Philippicam, aliasque geminas de Haloneso, ac de foedere Alexandreo Conciones, quæ primâ Oratoris nostri Lucubrationum parte continentur, quæque ad Rempublicam pertinent; ejus nimirum generis, quod omne complexi fuisset diximus. Huic ego facile responsum dabo. Ab interpretanda quarta Philippica non inconsultè, nec temere abstinui; nam cum tota sit compacta è diversis aliarum Orationum, quas Latio donavimus locis, & sit veluti vermiculatum emblema, non erat cur in ipsa operam perderem. Tertiam pariter Philippicam non attigi; siquidem & in eodem, ac reliquæ hujus nominis ar-

• Herod. in *Thalia* Paus. in *Phocis*.

† Herod. in *Urania*.

DE ORDINANDA REPUBLICA. 447

gumento versatur, quare nihil ferè habet novi, quod admodum ad eam pervolutandam alliciat; & ut verum fatear, tedio affectus, & ne mihi sæpius displicerem. At verò duas illas de Haloneso, & de fœdere Alexandreo veluti adulterinas rejeci. Quippe è Demosthene nihil olent. Deest ibi sermonis elegantia, sententiarum præcipua quædam gravitas, ac maxima illa dicendi vis, cujus gratiâ à cæteris longè distant Oratoris nostri lucubrationes. Judicium suum ad hanc sententiam ascribunt Libanius in earundem Orationum argumento, ac Photius in Bibliotheca, nec est, cur quispiam de re, gravissimis testibus, ac rationibus comprobâtâ, dubitare possit.

F I N I S.

BOOKS printed for CHARLES BATHURST, at
the Cross-Keys in Fleetstreet.

ELEMENTS of Civil Law. By John Taylor, LL.D. Arch-
deacon of Buckingham and Chancellor of Lincoln. 4to.

The Lives of the Roman Poets; containing a Critical and
Historical Account of them and their Writings; with large
Quotations of their most celebrated Passages, as far as was
necessary to compare and illustrate their several Excellencies,
as well as to discover wherein they were deficient; to which
is added, a Chronological Table fitted to the Years before
and after Christ, together with an Introduction concerning
the Origin and Progress of Poetry in general; and an Essay
on Dramatick Poetry in particular. By Lewis Crusius, D.D.
Master of the Charterhouse School. The Third Edition. In
Two Volumes, 12mo.

The Pantheon; representing the fabulous Histories of the
Heathen Gods and most illustrious Heroes, in a short, plain,
and familiar Method: revised, corrected, amended, and il-
lustrated with Copper Cuts of the several Deities. By An-
drew Tooke, M. A.

The Mathematical Principles of Natural Philosophy: By
Sir Isaac Newton; translated into English by Andrew Motte;
to which are added, the Laws of the Moon's Motion accord-
ing to Gravity: By John Machin, Astron. Prof. Gresh. In
Two Volumes, 8vo.

The Letters written by a Turkish Spy, who lived 45
Years undiscovered at Paris, giving an Impartial Account to
the Divan at Constantinople of the most remarkable Trans-
actions of Europe, and discovering several Intrigues, and
Secrets of Christian Courts, especially that of France; con-
tinued from the Year 1637 to 1682. In 8 Volumes, 12mo.

The Works of Alexander Pope, Esq; complete. With his
last Corrections, Additions, and Improvements; as they
were delivered to the Editor a little before his Death: To-
gether with the Commentary and Notes of Dr. Warburton.
In Nine Volumes, in large 8vo.

The same: in Nine Volumes, in small 8vo.

The same: in Ten Volumes, in small 12mo.

The Works of Jonathan Swift, D.D. Dean of St. Pa-
trick's, Dublin, accurately revised, in Twelve Volumes in
large Octavo, ornamented with Copper Plates; with some
Account of the Author's Life, and Notes Historical and
Explanatory. By John Hawkesworth.

The same: in Six Volumes in Quarto.

